BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 A
31

13-8-A-31 Rita
I

Practica Criminalis.

M. ANTONII BLANCI PATAVINI. I. V. D. CLARISS.

Aurea & perutilis cum ſingularibus cautelis pro reorum defenſionibus, nunc primum in lucem panditur.

ADIECTIS SVMMARIIS, AC INDICE alphabetico omnium principalium, ac emergentium deciſionum, quæſtionum, incidenterq; dictorum ſingulares materias complectente.

PER IOANNEM BAPTISTAM ZILLETVM VENETVM.

CVM PRIVILEGIIS SVMMI PONTIFICIS, *Et Illuſtriſſimi Senatus Veneti.*

Monrij S. Pudentianæ de Vrbe Cong. Ref. S. Bernardi 1583

BIBL. S. PVDEN. DE VRBE.

VENETIIS EX OFFICINA Iordanis Zilleti, Ad ſignum Stellæ.
M. D. LVII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E.

13. 8. A. 31

MAG.CO OTHONELLO PASINO CLARISSIMO IVRISCONSVLTO.

DOMINICVS BLANCVS. S. D.

QVVM ego, libellum illum, quem Marcus Antonius frater meus, de criminalis fori praxi, reorumque defenſione, uiuens conſcripſerat, ad ſtudioſorum omnium utilitatem, edere ſtatuiſſem; iſque liber prodire nollet in publicum ſine alicuius inſignis uiri patrocinio, ex quo tutior foret, atque honeſtior; unus ex omnibus præcipuè occurriſti Othonelle doctiſsimè, in cuius nomine appareret; tùm, quòd eam rem imprimis tibi criminalium rerum peritiſsimo magis conuenire arbitrarer; hocque, meum in te amorem, atque obſeruãtiam, abundè uideretur explicaturum; tùm etiam, quòd hinc fore animaduertebã, ut ex nominis tui celebritate, ac uirtutis ſplẽdore, paruis his lucubrationibus plurimum accederet authoritatis, & gratiæ; ſiquidem pleraque ideò credi precioſa, quoniam ſint

templis dicata;& ut, tanquàm Deo quodam præſide communitus libellus, aduerſus Zoylos, & Momos præſentia tua alacrius geſſiret: quandò, uti à Peripateticorum principe proditum accepimus, in humanis rebus nihil ferè cogitari gratius quæat, excellentis amici, ac patroni fide præſenti. Ea igitur, qua ſoles, humanitate, quicquid eſt muneris hilari fronte ſuſcipe, Blanciq; tui memor, & amici, & municipis tui fœtũ, id à te proprio iure etiam atq; etiam poſtulantis: quin potius nuncupationis huius uirtute iam tuum, à maledicis inuidorum hominum morſibus tueare. Vale. Venetijs Calend. Sextil. 1556.

INDEX

INDEX OMNIVM MATERIARVM CONTENTARVM IN PRACTICA CRIMINALI *Clariſſimi*.I. V. D. *Domini* MARCI ANTONII *Blanci Patauini à Ioan*. B*aptiſta Zilleto. Veneto*,

ALPHABETICO ORDINE CONGESTVS, FOELICITER INCIPIT.

A

ABBAS defendendo monachum, occidens offendentem, non tenetur, & è contrà.nu.36. car.115
¶ Abſens quando crimen eſt à relegatione infrà damnari poteſt. nu.2.ca.7
Abſens capitali crimine non accuſatur, ſed bona annotantur, quę annotatio. ſi intrà annum veniens præſtat cautionem de comparendo in iudicio, & defendẽdo ſuſpenditur, & habet terminum triginta dierum, & plus ſecundùm facti exigentiam, nú.39 car.18
Abſens vbi virtute ſtatuti damnari poteſt, non admittitur procurator, nu.54 car.21
Abſentia homicidæ quando ei proſit.caut.10.nu.3.car.159
Abſentiæ iuſtas cauſas quilibet ad allegandum ſine mandato admittitur.nu.9 car.9
Abſentiæ quæ cauſæ ſint iuſtæ.nu.10 car.9
Abſentiam probabilem quis ſine mandato allegare poteſt. nu.13 car.10
Reliqua inuenies in litera C.in ver.Cautela.
¶ Abſolutus de blaſphemia à ſummo pontifice, mitius eſt

 punien-

puniendus.cau.viij.nu.2. car.157
abſoluto tenetur pars ad expenſas nu.40. car.6
Cætera vide infrà in litera O.in verſ. Occidentis bannitum.
abſoluẽdus de proximò,habeť ꝑ abſoluto,nu.150. c. 103
¶ Acceſsio ad ſol.ad aer de nocte in vulnerato in capite, præſumptio eſt, vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.117. car.136
¶ Acceſſorium remanet,principali remoto,nu.89. car.51
acceſſorium non regulat principale.nu.39. car.69
acceſſorio deficiente,remanet principale.nu.88. car.51
¶ Accidentia mala,ſunt coniecturę quibus cognoſcitur vulneratum ex vulnere eſſe mortuum.nu.102. car.135
accidentia mali ſi receſſerunt, & vulneratus ambulauit ſuper baculo, ſunt præſumptiones, vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.122. car.136
¶ Accuſandi tarditas, rei innocentiam denotat, & accuſationem ſuſpectam reddit.nu.134. car.137
accuſare quilibet poteſt de iure canonico.nu.3. car.65
accuſare quilibet de populo poteſt, quando iudicium non reſpicit alicuius offenſam principaliter.nu.7. car.65
accuſare quilibet poteſt quando pœna eſt applicãda fiſco. num.35. car.68
accuſatio facit ceſſare inquiſitionem.nu.41. car.6
accuſatio iudici eſt præſentanda, vt videatur an ſit iuſta & admittenda.nu.3. car.31
accuſatio diem commiſſi homicidij continere debet. num. 13. car.153
accuſationis libellus concluſionẽ non requirit.nu.34. c.18
accuſationis à forma non eſt recedendum.nu.77. car.50
accuſatione pendente reus mandato iudicis citari debet. nu.4. car.32
Reliqua require infrà in litera C. in verſ. Concluſio.
accuſans pecunia corruptus pœna falſi & cõcuſſionis punitur.nu.77. car.26
accuſans temere,nullam pœnã ſubire oportet.nu.4. car.86

ãcuſans & nõ probans calumniari præſumitur. n.17.c.125
accuſator idoneor,ex pluribus eligi debet n.9. & 30. ca.15
accuſator hodiè ex forma ſtatuti non tenetur ad pœnam talionis.nec debet in carcere detineri.nu.13. car.15
accuſator procuratorem conſtituit.nu.15. car.15
accuſator vt ab opponēte repelli poſſit, quid ſit agendum. nu.78. car.26
accuſator probare debet ea ad quæ ſe aſtrinxit.nu.85. c.51
accuſatus vel inquiſitus criminaliter, ab alio iudice aliqua cauſa carceratus,an poſſit in cauſa accuſationis, vel inquiſitionis contrà eum formatæ, per procuratorem reſpondere.nu.12.car.9.& Cautela x.nu.1. car.154
accuſatus qualiter faciat ſibi ſaluum conductum facere. nu.15. car.10
accuſatus ab vniuerſitate ſe per procuratorem non defendit,in eo caſu in quo,ſi per priuatum accuſaretur ſe non defenderet.nu.84. car.26
accuſatus de maleficio pro quo pœna pecuniaria imponitur eſt fideiuſſoribus relaxandus.nu.109.& 110. car.28
accuſatus de maleficio pro quo pœna impunitur pecuniaria,vt non carceretur cautela eſt, quòd deponat pecuniam apud fiſcum, ſub conditione ſi condemnabitur. nu.110. car.28
accuſato an detur ſaluuſconductus nu.22. car.34
accuſato non comparente. quid iudex faciet remiſſiuè. nu.26. car.11
accuſatis pluribus diuerſo tempore reſpondentibus, per vltimi reſponſionem lis conteſtatur.eorumque reſponſiones ad vltimum retro trahuntur. & vnó tempore factæ cenſentur.nu.7. car.9
accuſatis pluribus de eodem delicto, vnus nón poteſt alios defendere.nu.93. car.27
Reliqua vide infrà in litera I.in verſ.Idoneor.
¶ Aclamans inſultatus præſumitur,nu.20. car.147
¶ Acta cum procuratore, cuius reuocatio ad iudicem & aduerſarium non peruenit ualent.nu.140. car.102

acta notorium inducunt,nu.162. car.104
¶ Actio,nemo ſine actione experiri poteſt,nu.36. car.68
actio furti poteſt criminaliter intentari,nu.38. car.68
actione vna intentata ad vindictam,aliæ ſunt fruſtra, num. 95. car.51
actione ſola non delinquitur,nu.6. car.120
¶ Actus aliquando permiſſus,aliquando prohibitus, ſi palàm fit,dolus non præſumitur,nu.29. car.141
¶ Aditio qualitatis non vitiat præcedentia,nu.87. car.51
¶ Adoleſcens obligatur ex delicto,ſed mitius punitur. nume.5. car.77
Cætera require infrà in litera D. in verſ. differentia inter infantem.
¶ Adulterans nuptam credens eſſe ſolutam. & percutiens clericum credens eſſe laicum. in primo caſu adulterij,in ſecundo ſacrilegij pœna punitur,nu.195. car.110
adulterium iure naturali prohibetur,nu.2. car.91
¶ Affinem inſultatum defendere licet,nu.24. car.114
¶ Afflicto non eſt adenda afflictio.nu.10. car.83
¶ Agens, ſemper eſt in culpa,qui agendo de iure ſuo benè non deliberat,nu.52. car.94
agere in delictis quid ſit,nu.74. car.50
¶ Aggrediens præſumitur qui primò prouocauit & rixæ cauſa fuit, nu.15. car.147
aggreſſor occiſus ab aggreſſo, à ſe ipſo occiſus videtur. nu.3. car.113
aggreſſor in dolo putatur,nu.10. car.147
aggreſſor præſumitur ex verbis prolatis,nu.25. car.148
aggreſſor quomodò cognoſci poteſt.nu.13. car.147
aggreſſores viarum publicarum poſſunt impunè interfici. nu.51. car.116
Cætera habes infrà in verſ. Armatus. in verſ. Armorum qualitas. & in verſ. Audatior. in litera G. in verſ. Grauius vulneratus,in litera I. in verſ. Inimicus. & in verſ. Interficiens. in litera P. in verſ. Plures aggreſſores. in litera R. in verſ. Rixoſus. & in verſ.

verſ. Robuſtior.
aggreſſus. vide infrà in litera I. in verſ. Inſultatus,& in litera O. in verſ. Occiſor.
¶ Agrorum nocturni depopulatores poſſunt impunè interimi. nu.51. car.116
¶ Alexāder iiij. promiſit epiſcopo ſimoniaco liberationem vt corām cardinalibus ſimoniam confiteretur. n.34. c.35
¶ Alteratio ſtatuti qualiter & quot modis fiat. nu.53. car.70
¶ Amaſius impunè concubinam defendit. nu.29. car.114
amaſius & concubina domeſtici ſunt. & ſocietate quadam coniunguntur. nu.30. car.114
¶ Ambulatio poſt vulnus, pſumptio eſt. vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus. nu.125. car.136
¶ Amicitia tollit omnem ſuſpitionem occidendi amicum. nu.19. car.125
amicitia magna cognationi æquiparatur nu.21. car.126
amicitiæ euidens ſignum eſt conuerſatio. nu.22. car.126
amicus inimici mei, inimicus meus cenſetur. nu.11. car.9
¶ Animantis ſpem occidens, reus eſt mortis. nu.18. car.78
¶ Animalia, & feræ beſtiæ, ſalutem filiorum tuentur. nu.14. car.113
¶ Animus non poteſt teſtibus probari, nu.66. car.37
animus à ſolo Deo cognoſcitur, nu.67. car.37
animus probatur præſumptione verbi vel facti. nu.69. c.37
animus malus & dolus in prohibitis pſumitur. n.130. c.55
animus occidendi ex modo percutiendi, & armorum genere cognoſcitur, nu 46. car.81
animus occidendi non præſumitur in accommodante res, & bona ſuæ domus pro faciendo tripudium. n.25. c.126
animus occidendi ex qualitate & modo percutiendi deprehenditur, nu.54. car.128
animus occidendi non præſumitur, ex percuſſione cum pomo enſis, nu.58. car.129
animus in delictis quomodò cognoſcatur, nu.34. car.142
animum occidēdi non præſumitur habuiſſe, qui ſtatim poſt percuſſionem medelam præſtitit, nu.64. car.129

Cætera require infrà in litera P.in verſ.Percutiens.
¶ Appellatio non intelligitur remota. vbi grauamē eſt notorium,nu.100. car.98
appellatio temeraria & calumnioſa. executionem non ſuſpendit,nu.107. car.99
appellatione pendente. nil eſt innouandum, nume.102. & 111. car.99
appellare quis poteſt inuito reo.nu.21. car.16
¶ Arguitur à delictis,ad contractus.nu.107. car.52
argumentum de contractibus ad delicta valet.n.106.car.52
argumentum de ciuilibus ad criminalia ceſſat. quando datur diuerſa ratio.nu.109. car.52
argumentum de ſententijs ad ſtatuta valet,nu.48. car 70
argumentum de pacto ad ſtatutum,negatiuè ſumptum valet,nu.52.& 69. car.70
¶ Arma induens præſumitur de rixa & bello cogitare. nu.73. car.50
arma quando non ſunt cōformia vulneri,tollitur indicium contrà imputatum.nu.9. car.152
armorum delatio ex cauſa itineris eſt licita,nu.38. car.145
armorum qualitas oſtendit quem aggreſſorem eſſe. nu.18. car.147
Cætera vide infrà in litera C.in verſ. Cultellus.
armatus indicatur aggreſſor,nu.19 car.147
¶ Articulandi modus contrà occidentem bannitum rebannitum. ſed non de banno cancellatum,nu.167. car.105
¶ Artifex. De hoc habes infrà in litera I.in ver.Induſtria. & in verſ.In arte.
¶ Aſcriptitius defendendo dominum, occidens offendentem. non tenetur,& è contrà,nu.36. car.115
¶ Aſſaſſinos & latrones non tutatur eccleſia,nu.26. car.4
¶ Aſſertio eius quod conſiſtit in animo,iuramento declaratur,nu.68. car.37
¶ Aſſiſtentia ad delictum indicat tractatum.nu.72. car.50
aſſiſtentia ad delictum quomodò tollatur,nu.62. car.49
¶ Atteſtationibus publicatis,non poſſunt ſuper eiſdē capitulis

tulis,vel directo contrarijs teſtes recipi.nu.6. car.45
¶ Audacior & robuſtior præſumitur aggreſſor.n.23. c.148
¶ Aufugiens & fugam arripiens inſultatus præſumitur. nu.21. car.148
¶ Auxilium per interpoſitam perſonam committitur,auxilium præſtando,antè factum.in actu & poſt actum.num. 1.2.& 3. car.117
auxilium præſtantes ad homicidium . qualiter puniantur. num.4. car.118
auxilium præſtantes ad euadẽdum homicidium,quomodò teneantur,nu.5. car.119

B

BANNITVS an poſſit ſe per procuratorem defendere,nu.102. car.28
bannirus propter ludum,an impunè occidi poſſit. ſi ex forma ſtatuti, pro crimine bannitus. poteſt impunè occidi,nu.36. car.46
bannitus ex contumacia non poteſt impunè occidi. vigore ſtatuti permittentis bannitum pro maleficio. poſſe impunè occidi,nu.49. car.47
bannitus pro homicidio an poſſit ſe redimere , occidendo bannitum pro furto,nu.133. car.55
bannitus & condemnatus ille etiam dicitur,cuius bannum & condemnatio de iure tenet,nu.40. car.9
bannitus nomen quid ſignificet,nu.57. car.9
bannitus exiſtens in quaſi poſſesſione banni, vt verè bannitus iudicatur,nu.75. car.95
bannitus pendente appellatione,pro non bannito habetur & impunè interfici non poteſt,nu.106. car.99
bannitus an infrà tempus datum ad appellandum poſſit impunè occidi,nu.108. car.99
bannitus an pendente iudicio nullitatis ſentẽtiæ, poſſit impunè offendi,nu.120.& 121.vſq; ad nu.124. car.100
bannitus abſolutus ſed nõ cancellatus de banno , an poſſit impunè occidi.n.125.& 126.vſque ad nu.174. car.101

bannitus inutiliter deſcriptus, non poteſt offendi, nu. 146. car. 103
bannitus non dicitur habens actionem ad bannum cancellandum, & multò magis bāni exceptionem, n. 154. c. 103
bannitus nomen donec durat. durat & eius effectus, nume. 165. car. 105
bannitus cuius bannum non eſt cancellatum. qui poteſt impunè offendi, an ſi apparet per inſtrumentum, vel aliter, quòd ſoluta eſt quantitas, vt bannum annulletur. poſſit occidi impunè, nu. 176. 182. & 184. car. 107
bannitus ſufficit cancellari verbo. ex conuentione ꝙ banniti cancellari debeant, nu. 180. car. 107
bannitus proteſtans ſe rebannitum, nunquid impunè offendi poſſit, nu. 192. car. 109
bannito ſimpliciter an detur ſaluuſconductus, nu. 21. & 28. car. 33.
banniti qui debent rebanniri per ſapientes. & ita factū eſt, ſed non ſunt cancellati, an poſſint impunè offendi. nu. 181. car. 107
bannitis inferiores à principe, ſecuritatem dare non poſſunt, nu. 190. car. 109
bannum non habens eſſe. nec formam eſſe. iniuriantem nō excuſat, nu. 90. car. 96
Cætera require infrà in litera I. in verſ. Interficiens: in litera O. in verſ. Occidens. & in litera R. in verſ. Receptanti. & in litera S. in verſ. Statutum.
¶ Baptiſmus liberat iudeū à morte. Cautela. I. nu. 3. c. 154
baptiſmus liberat ab omni pœna corporali, quo ad mundum, ibi. nu. 4. car. 154
¶ Barbaros docens nauigios fabricare, capite punitur. nu. 22. car. 66
¶ Benè pro bono præſumitur. & quòd prudens prudenter viuat, nu. 48. car. 128
¶ Beneficium conceſſum capienti bannitū. non habet locū in eo qui ratione officij ad hoc tenetur, nu. 105. car. 75
¶ Binus vel trinus actus blaſphemandi conſuetudinem nō inducit.

inducit. Caut.8.nu.5. car.158
¶ Blaſphemans fuit lapidibus interfectus,nu.17. car.66
blaſphemantis pœna quæ erat & quæ nunc eſt. Caute.83 num.1. car.157
blaſphemia & Sodomia æquiparantur,nu.13. car.66
blaſphemia eſt crimen publicum,nu.11. car.66
blaſphemiæ maius eſt crimen, quàm crimen læſæ maieſtatis,nu.12. car.66
Reliqua inuenies infrà in litera P. in verſ. Probanti.
¶ Bona fama publica an præferatur infamia delicti particularis,nu.28.& 34. car.126
bona vita, boniq; mores, ac conſuetudo non delinquendi excuſat imputatum de homicidio,nu.39. car.127
bona opinio minuit præſumptiones ſi quæ ſunt contra reũ nu.43. car.127
bona eſt ſimulatio quæ parit veritatem,nu.32. car.35
¶ Bonus quilibet præſumitur & benè agere niſi cõtrarium probetur,ibi.nu.128. car.54
Cætera vide ſuprà in ver. Benè.
¶ Breuitas temporis denotat quem ex vulnere mortuum eſſe,nu.101. car.135

C

CADAVER. Modus procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui. qui dicitur viſum & repertum, nu.6. car.2
Reliqua vide infrà in litera N. in ver. Nomen.
¶ Cædens aliquem propter tumultum ſedãdum, qui aliter ſedari non poterat, puniri non debet, nu.66. car.117
¶ Cãcellandus de breui. pro cãcellato habetur, n.149. c.103
cancellatio factum requirit, nu.139.& 183. car.102
¶ Capitalis pœna quæ ſit, nu.8. car.15
Reliqua inuenies infrà in litera P. in verſ. Pœnæ capitales.
¶ Capi quis poſſit. & per quos captura fieri debeat, nu.17. car.4

capi poteſt etiam à priuato, in flagranti crimine repertus, nu.18. car.4
capi quis non poteſt in eccleſia, domo epiſcopi, vel hoſpitali. & ſimilibus, nu.24. car.4
¶ Captura, ex indicijs grauibus vel grauiſsimis. ad capturã proceditur etiam ad torturam, nu.27. car.126
¶ Carcer. vide infrà in litera P. in ver. Priuati carceris.
¶ Carceratus abſens à iudicio dicitur, nu.43. car.18
carceratus poteſt aduocatum conſtituere, nu.44. car.18
carceratus an poſsit conſtituere procuratorem in crimine capitali, nu.64. car.24
carceratus quomodò defendi poſsit ſine procuratore, nu.65. car.24
carceratus iniuſtè, impunè carcerum cuſtodes poteſt occidere, ſi aliter euadere non poteſt, nu.60. car.116
carcerati perſonæ miſerabiles dicuntur, nu.89. car.38
¶ Cardinales ad mortem condemnatos eis obuiando liberare poſſunt. caut. I. nu.2. car.154
¶ Carnaliter cognoſcens pro vxore reputatam, an de adulterio puniatur, nu.73. car.95
¶ Cauſa famæ & cauſa vitæ æquiparantur, nu.19. car.16
cauſa requiritur in principe, nu.25. car.34
cauſa carceratorum pia dicitur, nu.90. car.38
cauſa dotis eſt pia, nu.93. car.38
cauſa quælibet excuſat à dolo, nu.154. car.61. & nu. 3.6.& 7. car.138
cauſa publica pœnam minuit, nu.85. car.74
cauſa eſt quid primum & magis conſiderabile, nu.2. c.138
cauſa iuſta excuſat à pœna legali, nu.4. car.138
cauſa quælibet etiam iniuſta dummodò colorata, & abſque contemptu iudicis, excuſat à mulcta, nu.5. car.138
cauſa propter quam reus motus fuit probari debet, vt excuſat, quæ veroſimilitudinem habere debet. n.8.& 9. c.139
cauſa vitæ & cauſa honoris æquiparantur, nu 4. car.146
cauſæ criminales rei iuramento, non dirimuntur, nu. 174. car.107

¶ Cautela

¶Cautela ad impediendum inquiſitionem in crimiualibus, nu.42. car.6
cautela vt procurator pro abſente admittatur in criminalibus,nu.12. car.9
cautela contrà abſentem abſentia probabili,nu.14. car.10
cautela quòd licèt procurator non admittatur in criminalibus, quandocunque poteſt ſententia in abſentem ferri. ad faciendum reum abſoluere,nu.58. car.22
cautela vt accuſatus de maleficio, ꝑ quo pœna imponitur pecuniaria, non carceretur, ꝙ deponat pecuniam apud fiſcum,ſub conditione ſi condemnabitur,n.110. car.28
cautela vt quando quis renunciauit productioni teſtium, vel inſtrumentorum cum iuramento,quòd ꝓcuret medio alicuius amici,quòd iudex ex officio teſtes recipiat, num.9, car 43
cautela liberandi hominem à morte,aut vt executio differatur.caut.j.nu.1.cum ſeq. car.154
cautela ad liberandum homicidam à pœna mortis. caut.ij. nu.1.cum ſeq. car.155
cautela liberandi condemnatum ab infamia, in actione famoſa. vel in crimine ex quo ſequitur infamia, caut.iij. nu.12.cum ſeq. car.155
cautela ad euadendum reum à tortura. cautela iiij. num.1, cum ſeq. car.156
cautela ad liberandum confitentem delictum extraiudicialiter.caut.v.nu.1.cum ſeq. car.156
cautela ad reſtituendum minorem in delictis.cau.vj nu.1, car 157.
cautela ad excuſandum mandantem & mãdatarium à delicto.cau.vij.nu.1.cum ſeq. car.157
cautela ad excuſandum blaſphemantem à pœna. caut.viij. nu.1.cum ſeq. car.157
cautela ad liberandum priuatum, à pœna priuati carceris. caut.ix.nu.1. car.158
cautela ad differendum iudicium criminale quãdo quis eſt ad carceres proclamatus.cau.x.nu.1.cum ſeq. car.158

cautela pro examinandis teſtibus ad rei fauorem,ſine eius præſentatione ad carceres.cau.xi.nu.1. car.159
cautela ad euitandam iniuriarum actionem,ex verbis iniurioſis alicui dictis.caut.xij.nu.1. car.159
cautela ad impediendum inquiſitionẽ.cau.xiij.nu.1. c.159
cautela ad euadendum infamiam, quòd ſemel malus ſemp præſumitur malus,caut.xiiij.nu.1. car.160
¶ Celans vel ſubtrahens teſtamentum. incidit in pœnam falſi.nu.28. car.67
celans inſtrumentum vt alicui iniuriam faciat, pœna furti tenetur,nu.30. car.67
¶ Ceptum habetur pro completo in fauorabilibus,& liberatorijs,nu.153. car.103
¶ Cingendus de proximo,habetur pro cinto.n.148. c.103
¶Citatio trina de qua in l.inter accuſatorem,ff.de publ.iudi.qualiter fiat,nu.17. car.10
citatio in criminalibus quomodò fiat,nu.18. car.10
citatio vnica peremptoria ſufficit in criminalibus,num.19. car.10
citatio ad domum rei ſufficit in criminalibus,nu.24. car.11
citatio in ciuilibus fit ad partis inſtantiam. ſine iudicis mandato,nu.22. car.44
citationes in cauſa capitali,quare perſonaliter fiant,nu.55. car.22
citatus non comparens delinquit,nu.18. car.44
citatus non comparens à iudice mulctatur,nu.20. car.44
citatus publicè & non comparens, quo ad ſui præiudicium aſſentire intelligitur,nu.77. car.95
¶ Ciuilis inſtitutio non poteſt naturam immutare,vel coarctare naturales ſtimulos,nu.13. car.113
¶ Ciuitas conſtituit ſyndicum ad accuſationem proſequendam,nu.83. car.26
ciuitas quando delinquat,& quando puniri poſſit, num.85. & 86. car.26
ciuitas quot modis poſſit pęna capitali puniri,n.89. car.27
ciuitas cõſtituit ſyndicũ in crimine læſæ maieſtatis. In caſu ſtatuti

ſu ſtatuti conditi contrà ſuperiorem,etiam quando pœna capitalis datur pro homicidio.nu.90.& 91. car.27
ciuitas Paduæ fuit poſita in banno ęternali à Nicolao v.eo quia ſtatutum fecerat. vt qui interficeret clericum. & quinque ſolidos ſolueret, eſſet abſolutus. Fuit tamen per eundem Nicolaum reſtituta.quia tale ſtatutum caſſauit.nu.91. car.27
ciuitas obligatur ex delicto.nu.108. car.52
ciuitatis vtili parcendum eſt.cau.1.nu.5. car.154
¶Clauſulæ nõ ſe aſtringens &c. Saluo iure &c. Deducens &c.quid operentur in accuſatione.nu.100. car.52
¶Clericus in flagranti crimine repertus. poteſt à laico detineri.ſed ſuo iudici eſt præſentandus.nu.22. car.4
clericus celebrans licitè aggreſſorem occidit.nu.2. car.113
clerici non ligantur ſtatutis laicorum.nu.47. car.94
Reliqua require ſuprà in litera A.in verſ.Adulterans. & infrà in litera O. in ver.Occidens.
¶Cœleſte præmium conſequitur,pro fide moriens. nu. 43 car.115.
¶Cogitatio.De fide malè cogitans puniri debet. num. 13. car.121
cogitatio de iure ciuili non punitur.nu.1 car.150
cogitatio ſola punitur in hæretico.nu.2. car.120
cogitatio in vſurario in foro animæ punitur.nu.3. car.120
cogitatio punitur in periurio.nu.4. car.120
Reliqua vide infrà in litera D.in ver. Delictum. in litera F. in verſ. Furtum. & in litera H. in verſ. Homicidium.
¶ Cognomen.habes infrà in litera N.in ver.Nomen.
¶ Cohabitatio parua.non facit quem præſumi inimicum. nu.24. car.126
¶ Comilitoni ſolo, qui facit viſum & repertum creditur. nu.89. car.133
¶ Commiſſum à caſu dicitur delictum.nu.64. car.49
¶ Commoditas in delictis attenditur.nu.36. car.143
commodum ex eius delicto. quis conſequi non debet.

nume.25. car 44
¶ Conceſsio intelligitur cum cauſa, etiam ſi non exprimatur.nu.51. car.36
conceſſio intelligitur ſtantibus terminis.nu.52. car.36
¶ Concluſio non requiritur in libello criminali.nu.34 car. 18.& nu.74. car.73
concluſio in accuſatione non apponitur. ſed ſolummodò factum.nu 97. car.52
¶ Concubina. Require ſuprà in litera A.in verſ. Amaſius.
¶ Condemnatio. Nemo ſine accuſatione condemnatur. nu.78. car.50
condemnatio contrà abſentẽ fit lite non conteſtata.quando pœna eſt à relegatione infrà.nu.8. car.9
condemnatio in dubio in criminalibus non ſequitur.nu.82 car.50.
condemnatio in delictis in dubio fit nu.92. car.51
condemnationis ſcriptura non attenditur.cum ad nihilum eſt reducta.nu.145. car.105
condemnatus pro non faciendo,pro maleficio condemnatus non dicitur.nu.46. car.57
condemnatus pro contumacia. non eſt condemnatus pro maleficio.nu.48. car.47
condemnatus ex ſtatuto alterante pœnam. an & quando fiat infamis.nu 54.& nu.56.cum ſeq.& nu.70. car.70
condemnatus actione famoſa, vel crimine ex quo infamia ſequitur.infamis efficitur,caut.iij.nu.1. car.155
condemnato ex prẹſumptionibus pœna minor impunitur. nu.89. car.74
condemnatum ab infamia liberat.qui eius condemnationẽ ſine mandato ſoluit.ibi.nu.6. car.156
¶ Conditione ex lege agitur in contractu emphyteutico. nu.46. car.70
in cõditionibus modus & effectus attẽditur.nu.178. c.107
¶ Confeſſio nocet confitenti non probanti viuere, quem interfeciſſe dixit.nu.4. car.2
confeſſio dolo facta non obligat.nu.35. car.35

conſeſſio metu facta non obligat.nu.38. car.35
conſeſſio quæ facta non fuit coràm iudice & notario, reo confitenti non nocet.nu.61. car.37
conſeſſio acceptata per ſolum iudicem. vel notarium ſolum,non nocet reo confitenti.ſed tantùm facit indiciũ. nu.62. car.37
conſeſſio extraiudicialis in iudicio negata. reo non nocet vt ex ea poſſit torqueri.nu.64. car.37.& cautela v. nu.2. car.156
conſeſſio cum ſua qualitate accipi debet.nu.36. car.149
conſeſſio qualificata reũ liberat à tortura.cau.4.n.2. c.156
conſeſſus in iudicio hominem occidiſſe. qui mortuus non reperitur,ſibi non nocet.nu.2. car.2
conſeſſo hominem occidiſſe & in mari proieciſſe non creditur.niſi de homine mortuo fama ſubſit.nu.3. car.2
conſeſſus homicidium,ſed feciſſe ad ſui defenſionẽ.defenſione non probata,an puniri debeat.nu.35.& 39. ca.139
conſeſſus delictum præſumptionem habet contrà ſe.quòd dolo fecerit.nu.39. car.149
conſeſſus homicidium ſed ad ſui defenſionem, an ordinaria vel extraordinaria pœna puniatur.nu.43. car.150
conſeſſus delictum extraiudicialiter habet contrà ſe indicium ad torturam.cau.v.nu.1. car.156
¶ Coniecturæ quibus cognoſcitur vulneratum ex vulnere eſſe mortuum.nu.101.102.vſque ad nu.109. car.135
coniecturis non eſt opus inclaris.nu.16. car.125
¶ Coniunctio ſanguinis exiſtens inter occidẽtem & occiſum.quando excuſet.nu.12.13.& 14. car.125
¶ Conſanguinei.vide infrà in litera R.in verſ.Raptores.
¶ Conſilio peritorum ſtandum eſt.nu.170. car.106
¶ Conſtitutio generalis Papę vel Principis. ſtatutum particulare non tollit.nu.64. car.72
¶ Conſtitutum propinquorum accipiendum. circà mortis cauſam,antequàm iudex recedat à loco viſi cadaueris.ſine iuramento.nu.9. car.3
conſtitutum rei in loco ſolito eſt accipiendum. vt cõfeſſio

ipſi reo noceat.nu.59. car.36
conſtitutus in diſcrimine vitæ.quando quis dicatur.nu.27. car.148.
¶ Conſuetudo loci contractus,ſeruari debet.nu.102. c.52
conſuetudo loci commiſſi delicti attenditur.nu.103.car.52
conſuetudo temporis commiſſi delicti attenditur. nu.105. car.52
conſuetudo particularis tollit diſpoſitionem in eo in quo ipſa conſuetudo obtinuit.nu.66. car.72
conſuetudo non delinquendi excuſat imputatum de homicidio.nu.39. car.127
cõſuetudo aliqua facit indiciũ contrà aliquem.n.40. c.127
conſuetudo ciuitatis excuſat & rei innocentiam oſtendit. nu.15. car.129
conſuetudo excuſat facientem.nu.16. car.140
conſuetudo excuſat notarium à falſo.nu.18. car.144
conſuetudo excuſat ſigillantem ſuas literas,cum ſigillo domini,ipſo domino inſcio.nu 19. car.140
conſuetudo excuſat iudicem ſententiam cõtrà legem proferrentem.nu.20. car.140
conſuetudo excuſat delictum in colluctatione puerorum ſecutum.nu.21. car.141
conſuetudo crimen excuſat.nu.22. car.141
conſuetudo perſonæ quæ defenditur, attenditur & conſideratur.nu.26. car.141
conſuetudo delinquẽdi,qualiter defendi debeat.n.2. c.152
conſuetudine multa contrà iuris regulas conceduntur. nu.23. car.141
¶ Contractus. Conditione ex lege.agitur in contractu emphyteutico.nu.46. car.70
¶ Contrahens cum alio, eius conditionis ignarus eſſe non debet.nu.50. car.94
¶ Contrariorum eadem eſt diſciplina.nu.3. car.43.& num.128. car.101
¶ Contumatia eſt delictum.nu.19. car.44
contumatia imputati de homicidio quomodò tollatur. nu.10

num.10. car.152
¶ Conubere eſt præſumptio quòd vulneratus. non ſit ex vlnere mortuus.nu.120. car.136
¶ Conuerſatio cum inimico occiſi, facit indicium contrà imputatum.nu.23. car.126
¶ Copia indiciorum cum cauſa legitima peti debet. nu.76. car.38.
copia indiciorum,an reo non petenti per iudicem dari debeat.nu.82.85.cum ſeq.& nu.100. car.38
¶Correctio legum non inducitur ex identitate rationis. nu.21. car.11
correctio à cōtrario ſenſu ſumpta,nō admittitur.n.7. c.32
¶ Correlatiui exempla.nu.70. car.49
¶ Creditor debitorem fugientem. & ſe telo defendentem occidens,non punitur.nu.59. car.116
¶ Credulitas require infrà in litera I. in verſ. Iuſta.
¶ Criminalia, In criminalibus proceditur ad inſtar priuatorum ciuilium.nu.10. car.15
criminalia non dirimuntur iuramento.nu.63. car.37
In criminalibus non eſt vagandum.nu.83. car.51
crimen,de maioritate & minoritate criminis, & à ſe ipſo, vel de ſe ipſo ad alium remiſſiuè.nu.11. car.33
Ex crimine publico quæ deſcendant.nu.1. car.113
crimen an deſinat eſſe publicum. cùm pœna per ſtatutum alteratur.nu.5. car.14
crimen,delictum,& maleficium differunt.nu.34 car.46
crimen quando eſſe dicatur.nu.35. car.46
In crimine læſæ maieſtatis proceditur contrà reum mortuum.nu.25. car.67
In crimine læſæ maieſtatis, quomodò procedatur contrà reum mortuum.nu.26. car.67
crimen publici iudicij.l.Corn.de fal.cenſetur.nu.27. ca.67
crimen l,viſcelliæ,dicitur eſſe falſum.nu.42. car.69
crimen an deſinat eſſe publicum.ſi ſtatutum alterat pęnam homicidij.vel falſitatis.& ſimili.nu.43.& 54. car.69
¶Culpa, Sibi imputet quod quis ſua culpa ſentit.n.98.c.39

culpæ ſpecies ſunt quinque.nu.135. car.55
culpa lata quid ſit,& quomodò contingit.nu.136. car.55
culpa lata non æquiparatur dolo.in delictis pœnam ſanguinis ingerentibus.nu.137. car.56
culpa lata in quo conſiſtat.nu.138. car.56
culpa lata non æquiparatur dolo . vbi lex dolum requirit, quando non requiritur dolus in lege.tunc lata culpa æquiparatur dolo.nu.140. car.57
culpa lata nō æquiparatur dolo præſumpto.nu.23. car.92
culpa dolo proxima non eſt culpa.ſed quid maius demonſtrat.nu.145. car.58
culpa leuis quid ſit & quomodò contingit.nu.151. car.60
culpa leuiſſima quid ſit,& eius exempla.nu.152. car.60
Reliqua inuenies ſuprà in litera A.in verſ.Agens. & infrà in litera D.in verſ.Delinquens.in litera E.in verſ. Error.& in litera F.in ver.Faciens.
¶ Cultellus breuis non computatur armorum appellatione.nu.63. car.129
¶ Curator.vide infrà in litera R.in ver.Raptores.
¶ Curatus per incantationes,non præſumitur mortuus ex vulnere.nu.116. car.136
cura mala.eſt præſumptio vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.112. car.136

D

DAMNA præſumuntur data à vicinis.ſi non extat eorū laudabilis & bona fama.nu.47. car.128
Cætera vide infrà in litera P.in ver.Plurium.
¶ Dānatus publico iudicio infamis efficitur.nu.20. car.66
damnatus ex magica arte, efficitur infamis; vltimoq; ſupplicio punitur.nu.21. car.66
damnatus accipitur qui non prouocauit,qui prouocat nōdum damnatus videtur.nu.103. car.99
damnatus vltimo ſupplicio, ſtatim & ciuitatem & libertatem perdit.nu.109. car.99
dānati ad mortē executio differtur, ſi accuſatur de maiori crimine.

crimine.ex quo pœna maior venit imponenda. caute.j. nu.6. car.154
damnato in amiſſione ciuitatis vel libertatis, permittitur ſtare in ciuitate,& accuſationē proſequi.nu.20. car.33
damnati ad ſupplicium,non ſunt vi eximendi. cau.ij.nu.1. cum ſeq. car.155
Cætera habes infrà in litera E.in verſ. Executio.
¶ Damnum.vide infrà in litera P.in ver. Plurium furtum,
¶ Dans operam rei illicitæ de homicidio tenetur.n.8. c.84
¶ Deambulatio poſt vulnera per ciuitatem. facit vt vulneratus non præſumatur mortuus ex vulnere.n.124.c.136
¶ Defendens quid operetur.nu.19. car.33
¶ Defenſio cum ſit de iure naturali non eſt deneganda. nu.81. car.38
defenſio eſt de iure naturali & cuilibet competit, etiam brutis.nu.4. car.113
defenſio daī ex cauſa q̄ tripliciter cōſideratur.n.50. c.128
defenſio licita,ex toto excuſat à pœna.nu.51. car.128
defenſio à principio licita,ex poſt non licita.à pœna excuſat.nu.52. car.128
defenſio non licita.ſed æqua, excuſat ab ordinaria pœna nu.53. car.128
defenſio quando incontinenti facta eſſe dicatur.n.6. c.147
defenſio eo ipſo probata eſt,quòd teſtes dicunt quòd occiſor erat in diſcrimine vitæ conſtitutus, adeò deangulatus.vt nec fugere nec clamare poterat, niſi occideret, vel niſi cum dedecore aufugeret.nu.26. car.148
defenſionem probaſſe dicitur probans ſe aggreſſum fuiſſe nu.8. car.147
defenſio qualis eſſe debeat, imputati de homicidio puro. nu.1. car.152
defenſio reſpondentis interrogationi.nu.5. car.152
defenſio qualis ſit mendacij rei.nu.4. car.152
defenſio tacentis,in cuius domo occiſus repertī.n.6. c.152
defenſio ſolicitantis.nu.7. car.152
defenſio fugæ.nu.8. car.152

defenſio fugientis cum gladio ſanguinolento,nu.9. c.152
defenſio reperti propè mortuum cum cultello,nu.11.c.152
defenſio reperti cum ſanguinolento gladio,nu.12. car.153
defenſio viſi admenare gladium,nu.14. car.153
defenſiones rei,quando quis imputatur de homicidio perpetrato ex propoſito,nu.1.& 12. car.138
defenſiones pro imputato de auxilio,nu.1. car.119
defenſiones friuolæ non ſunt attendendæ,nu.123. car.101
defenſiones & indicia dantur petenti pro reo,ex communi vſu,ſine aliqua cauſæ allegatione,nu.77. car.38
defenſiones dari publicè intereſt,nu.18. car.33

Cætera require infrà in litera D.in verſ.Dominus. in litera I.in verſ. Inſultatus,in litera O.in ver. Occidens. in litera P. in ver.Pater. & in litera R.in ver. Reus.

¶ Delictum differt à crimine & maleficio,nu.34. car.46
delictum quando dicatur eſſe,nu.38. car.46
delictum quandoq; ſine dolo committitur,nu.39. car.47
delictum cõmittitur ẽt ſine animo,nu.40.c.47.& n.63. c.47
delictum non eſt,vbi pœna non adeſt,nu.41. car.47
delictum eſt genus generaliſſimum, & crimen ſubalternũ. nu.61. car.49
delictum fuiſſe commiſſum & de nocte, ſunt ſeparata & licèt condemnatio nõ procedat,ex eo quòd de nocte,procedit,ex vulnere,nu.90. car.51
Non eſt in poteſtate partis ſuper delicto, magis requirere vn[illegible] quàm aliud,nu.96. car.51
delictum ordinatè non punitur vbi non eſt dolus, nu.155. car.61
delictum etiã verbis in imperatorẽ committitur,n.16. c.66
delictum diu occultum minori pœna punitur,nu.88. c.74
delictum extrà animum commiſſum, pœnam nõ meretur. nu.6. car.82
delictum ex ebrietate commiſſum,non ex toto punitur. nu.18. car.85
delictum cõmiſſum ebrietate, mitius punitur, quàm homo

sanæ

ſanæ mentis puniretur,nu.20. car.85
delictum perfectione ſola,aliqñ committitur,nu.7. c. 120
delictum actione & perfectione,aliquãdo ineſſe deducitur. nu.14. car.121
delictum quãdo cogitatione,actione, & perfectione ſimul, commiſſum dicatur,nu.12. car.121
delictum clàm commiſſum. præſumitur ſcienter factum. nu.30. car.141
delicto reſpublica offenditur,nu.49. car.36
delicta impunita manere nõ debent.nu.23.car.16. n.6. car. 62.& nu.40. car.150
delicta militum,quibus pœnis puniantur,nu.32. car.46
delicta qualiter demonſtrantur,nu.58. car.48
delicta non habentia pœnã ordinariam, pœna imponi ſolita,pro ipſis delictis puniuntur,nu.118. car.53
delicta nominata,quæ ſint,& quæ innominata.n.111. c.52
delicta nominata,qualiter inter ſe differant.nu.114. car.53
delicta innominata,quot ſpecies habeant,nu.115. car.53
delictorum quædam nominata. quædam innominata. nu.101. car.52

Reliqua inuenies ſuprà in litera C. in verſ. Ciuitas. Commiſſum.Cõdemnatio. infrà in litera I.in ver. Iudicis.in litera L.in ver.Lex.Locus.in litera P.in ver.Pœna & in ver.Potius.in litera Q.in ver. Qualitas. & in verſ.Quantitas. in litera S.in verſ. Subſtantialia. & in litera T.in ver.Tempus.

¶ Delinquens;Non datur conſortium nec in re, nec in perſonam inter plures delinquentes,nu.95. car.27
delinquens in ciuitate à qua ſecuritatem habet,an illius beneficium perdat,nu.45.48.& 54. car.36
delinquens inquantum delinquit,& nõ vltrà puniri debet. nu.46. car.36
delinquens ſine intẽtione aliqualiter excuſatur.n.56. c.36
delinquens ex leui culpa.vel leuiſſima. an ſit puniendus. nu.153. car.61
delinquens præter propoſitum, incidens in aliud delictũ in perſonam

perſonam alterius non punitur,nu.23. car.79
delinquens ludendo ad pilam,an teneatur,nu.6. car.87
delinquens non dicitur,faciens quod arbitrabatur ſibi lice re,nu.132. car.102
delinquentis imprudentia,in alterius præiudicium cedere non debet,nu.56. car.94
delinquere nolens in alterius præiudicium, diligentius aduertere debet nu.55. car.94
delinquere non præſumitur,iure agere intẽdens,n.84.c.96
Cætera vide infrà in litera I. in verſ. Imprudentia. & in verſ. Iudex.
¶ Denunciare quilibet admittitur de iure Canonico,nu.3. car.65
Denũciatio decani,vel cẽtenarij,an faciat indiciũ, nu.130. car.136
denunciator à quo poſſit conſtitui,nu.70. car.25
Et vide infrà in litera C.in verſ.Exceptiones.
¶ Depopulatores nocturni agrorum,& deſertores militię, poſſunt impunè interimi,nu.51. car.116
¶ Deſertores militiæ. vide ſuprà,in verſ.Depopulatores.
¶ Detentus à priuato,infrà viginti horas iudici eſt præſentandus,nu.19. car.4
¶ Detinẽs ꝓpria authoritate,quẽ credebat eſſe bãnitũ. nõ punit.quo caſu ſtãt eius iuramẽto.cau.ix.n.2.& 3. c.158
¶ Dicta familiarium defuncti, propinquorum & aliorũ ſuſpectorum,quæ iudex accipit per viam conſtituti ſine iuramento,faciunt præſumptionem & indicium leue, per quod iudex ad capturã procedit. ſecùs tamen ſi imputatus eſt vir grauis in ciuitate,bonæ conditionis & famæ, quia non proceditur ad capturam,nu.26. car.126
Cætera vide infrà in litera P.in ver.Practica.
¶ Dictio vſq;,an ſtet incluſiuè,vel excluſiuè,nu.63. c.23
¶ Dies commiſſi homicidij in accuſatione apponi debet. nu.13. car.153
¶ Diferẽtia inter crimẽ, delictũ & maleficium, nu.34. c.46
diferentia inter infantem, puerum, pupillum, adoleſcentem

tem,puberem,& iuuenem,& ſenē,& remiſſiue.n.9. c.77
¶ Diffinitio conſtat & genere & differentijs,nu.60. car.48
¶ Dilatio nouem dierum in criminalibus quòd ſit ampliata & dentur triginta dies,vt in ciuilibus. Sed cōtrarium de conſuetudine ſeruatur,nu.20. car.11
¶ Diſpenſatio inhabilitatis expreſsè fieri debet,n.106.c.75
¶ Diſpoſitio conditionalis,pendente conditione non purificata locum non habet,nu.105. car.99
¶ Diſputatio noīum pertinacib.eſt relinquēda,n.104. c.40
¶ Diuinare non tenetur qui bannitū offendit,nu.104.c.99. & nu.165.car.105.& nu.188. car.109
¶ Diuturnitas temporis innocentiam rei demonſtrat. nu. 135. car.137
¶ Docens barbaros nauigios fabricare. capite punitur. nu.22. car.66
¶ Doctori de diſcipulo creditur. & magiſtro militū de ſuo milite,nu.79. car.131
¶ Dolor magnus & ira. minuunt pœnam,nu.84. car.74
dolor iuſtus excuſat,nu.1. car.86
dolor iuſtus mitius punitur arbitrio iudicantis,nu.5.car.86
dolorem iuſtum difficillimum eſt temperare, nu.2. car.86. & nu.8. car.113
dolore iuſto motus.quando quis intelligatur,nu.6. car.87
dolor continuus in neruis,facit indicium.quòd vulneratus ſit mortuus ex vulnere,nu.104. car.135
dolore immenſo promotus non eſt in plenitudine intellectus,nu.60. car.145
¶ Dolus & metus æquiparantur,nu.37. car.35
dolus verus,& dolus præſumptus quis ſit.nu.123. car.54
dolus continetur in furto. adulterio,falſo,& ſimilibus. nu.114. car.54
dolus dupliciter conſideratur,nu.126. car.54
dolum allegans probare debet,nu.127. car.54
dolus an & quando præſumatur,nu.129. car.54
dolus & malus animus in prohibitis pſumitur,n.130. c.55
dolus committitur in committendo & ommitendo.

num.

num.131. car.55
dolus minor ineſt in facto impetu.nu.6. car.84
dolus neque iniuria non fit. ſcienti & conſentienti. nu.82. car.96.
dolus & fraus prꝗſumitur,quando aliquid occultè fit.n.32. car.141
Cætera habes infrà in litera E.in ver. Error. & in litera P.in ver.Præſumptio.
¶Dominus pro ſeruo,& pater pro filio.ad defenſionem.an interuenire poſſit.nu.59. car.22
dominus præſumitur factum à ſeruo ſuo. ſeu à ſuo procuratore ignorare,nu.26. car.92
¶ Domus ad quam ignis prope venit, pro combuſta habetur,nu.151. car.105
¶ Dormiens an de homicidio puniatur,nu.1. car.86
dormiens furioſo æquiparatur,nu.2 car.86
dormiens peccare non dfcitur,nu.3. car.86
¶ In dubio magis dicendum eſt quòd res valeat quàm pereat,nu.91. car.51
In dubijs mitior pars eſt amplectenda,nu.25. car.79
¶ Duellum. De hoc inuenies infrà in litera O. in verſ. Occidens.

E

EBRIETAS Magna delictum extenuat, non autem in totum excuſat,nu.22. car.85
ebrietatem incurrens,quando mortaliter peccet,n.23.c.85
ebrius an de homicidio teneatur,nu.1.9.& 23. c.84. & 85
ebrij apud ſapientes iudices venia ſunt digni,nu.11. car.84
Reliqua.require.infrà in litera I.in ver. Inebrians. in litera P.in ver.Paria & in verſ.Pœna. & in litera S. in ver.Sciens.
¶ Eccleſia latrones & aſſaſſinos non tutatur,nu.25. car.4
Reliqua inuenies in litera O.in verſ.Occidens.
¶ Egregia perſona non tenetur ſe præſentare in iudicio. nu.52. car.20

¶Emens

¶ Emens à falſo tutore. quem verum putabat, fructus lucratur,nu.141. car.102
emens à pupillo quem putabat eſſe puberem vſucapit. nu.142. car.102
¶ Equum qui dimiſſit in paſcuis. domino non tenetur. vbi dominus dimittere conſueuit,nu.17. car.140
¶ Error iuris naturalis non excuſat,nec à vero,nec à præſumpto dolo,nu.13. car.91
error communis habetur pro iure ad excuſationẽ eorum quæ interim fiunt,nu.64. car.95
error principis,ſubditorum excuſat errorem,nu.91.car.97
error iuris eſt lata culpa,nu.92. car.97
error etiam iniuſtus excuſat à dolo,nu.187. car.108
Cætera vide infrà in litera I.in verſ.Iuris.in litera M. in ver.Mulier.& in litera V.in ver.Venia.
¶ Eſſe.Quę ſe habent adeſſe,negocium ſuſpendunt,n.152. car.103
Non eſſe.vel minus præfectum eſſe. idem eſt.nu.43.car.94
¶ Exceptio nullitatis licèt non poſſit opponi contrà ſentẽtiæ executionem. quando ſunt tres ſententiæ conformes. opponitur tamen quando ex inſpectione ſententię de nullitate apparet,nu.99. car.98
exceptio dilatoria in initio litis opponitur,nu.76. car.26
exceptio dilatotià non admittitur poſt lit. conteſtatam. num.81. car.26
exceptio leonicinij,antè litem conteſtatam propoſita,maritum repellit.aliàs non.nu.79. car.26
exceptio peremptoria,in criminalibus quando poſſit opponi.nu.82. car.26
exceptiones contrà denunciantem poſſunt opponi.quæ opponuntur contrà accuſantem,nu.72. car.25
¶ Excedens modum inculpatæ tutelæ ſe defendendo punitur,nu.55. car.36
¶ Exculpatio propinquorum defuncti,an & quando faciat deſiſtere iudicem à procedendo,num.97.& 98.cum ſeq. car.27

exculpatio propinquorum eſt indicium innocentię, nu. 99. car. 27
exculpatio propinquorum mortui. & ipſa innocentiã demonſtrat, nu. 133. car 137
exculpatio mortui. demonſtrat ipſius rei innocentiam. nu. 132. car. 136
exculpatio ſocij criminis, iuuat innocentiam rei. nu. 136. car. 137
exculpatio offenſi, tollit indicia imputati, etiã ad torturã. caut. iiij. nu. 3. car. 156
¶ Executio alicuius ad mortem differtur, quia eſt valde in arte peritus, vel fortis ciuitati vtilis, cau. i. nu. 5. car. 153
executio differtur damnati ad mortem, donec ab eo reddatur ratio adminiſtrationis, cau. j. nu. 7. car 153
executio damnati ad mortem differtur. appellatione interpoſita, ibi, nu. 8. car. 153
executio ſententiæ differtur, ſi teſtes & producẽs accuſant de falſo, vſque quo cognitum fuerit, ibi, nu. 11. car. 154
¶ Exempla non reſtringunt regulam, nu. 5. car. 84
¶ Experto cuilibet in arte ſua credendum, num. 76. & 80. car. 131
¶ Expetans tranſeuntem cum armis, præſumitur de rixa & offenſione cogitare, nu. 16. car. 147
¶ Extenſio publico fauore fit in pœnalibus, nu. 103. car. 75
¶ Extraneo licet extraneum defendere & aggreſſorem occidere, nu. 37. car. 115

F

FABRICENSES & alij curiæ adſcripti, ſola deſcriptione probantur, nu. 131. car. 102
fabro de fabrica ſtatur, nu. 78. car. 131
¶ Faciens quod cõſuetum eſt fieri, non eſt in culpa, nu. 16. car. 140
¶ Faciliter quod fieri non poteſt, perinde eſt, ac ſi fieri non poſſet, nu. 96. car. 39
¶ Factũ à furioſo perinde habetur, ac ſi caſu aliquo ſine pſona

ſonæ facto accidiſſet,nu.2. car.82
factum illicitũ iure naturali nunquàm excuſatur,nu.2.c.91
factum palàm dolo & ſuſpitione caret,nu.28. car.141
factum occultè doli præſumptione non caret,nu.31. c. 141
factum ab inſultato calore iracundiæ factum videtur, nec ei imputatur,nu 8. car.147
facti quæſtio eſt in arbitrio iudicantis,nu.98. car.51
¶ Falſum,vide infrà in ver.Furtum.
¶ Fama publica bona,an præferatur infamiæ delicti particularis,nu.28.& 34. car.126
fama tollitur quia orta à perſonis non fide dignis, & alijs quæ à teſtimonio repelluntur,nec orta ſtatim commiſſo crimine, ſed ex interuallo,nu.15. car.153
fama ſimplex ſine adiumento. facit indicium ad capturam, non autem ad torturam,nu.34. car.127
famæ publicæ ſunt incompaſſibiles,nu.32. car.127
Cætera inuenies infrà in litera T.in ver. Teſtes.
¶ Familia poteſtatis occidens reſiſtentem,an puniatur. nu.56.car.116
familiaris conductus, defendendo dominum, occidens offendentem,an teneatur,nu.36. car.115
Reliqua vide ſuprà in litera D.in verſ.Dicta.
¶ Fatuitas,habes infrà in ver.Furor.
¶ Febris, perſeuerantia vomitus, & aliorum accidentium ſignificantium mortem, ſunt coniecturæ. vulneratum ex vulnere eſſe mortuum,nu.107. car 135
¶ Feudum, Ad feudi præmium quilibet admittitur fauore publico,nu.102. car.75
¶ Fides,De fide malecogitans puniri debet,nu.13. car.121
fidei Chriſti defenſor,de homicidio non tenetur,nu.41. car.115
fidem quilibet ſeruare tenetur,nu.42. car.115
Reliqua reperies ſuprà in litera C.in verſ.Cœleſte.& infrà in litera R. in ver.Regula.
¶ Fideiuſſores. vide infrà in litera S.in ver.Statutum mandans.

¶ Filius

¶ Filius pro patre in crimine læſæ maieſtatis & hæreſis punitur,nu.87. car.26
filius eſt pars viſcerum patris & matris,nu.10. car.113
filius tenetur defendere patrem. & occidendo offendétem patrem,non punitur,nu.16. car.114
filius non defendendo patrem punitur,nu.17. car.114
filius mandato patris,patris vxorem adulterantem occidẽs in ipſo adulterio,non punitur,nu.49. car.116
filius patrem captiuum liberare tenetur. & patrẽ furioſum curare,nu.8. car.120
filius tenetur pro crimine læſæ maieſtatis à patre commiſſo,nu.16. car.121
filius à patre præſentatus non punitur pœna mortis.caute. ij.nu.2. car.155
filium non habere. vel habere ſed inutilem parificatur. nu.44. car.94
filij & nepotes. tenentur patrem & auum. ab hoſtibus redimere aliàs ſucceſſione priuantur,nu.19. car.114
filij non ſunt degeneraturi à parentibus,nu.38. car.127
Reliqua vide infrà in litera I.in verſ.Iniuriam.& in litera P.in ver.Pater.
¶ Fiſcus.vide infrà in litera L.in ver.Liber.
¶ Frater defendendo fratrem de homicidio non tenetur. num.21. car.114
frater de iniuria fratri facta non cognoſcit,nu.23. car.113
¶ Fraudari nemo debet à iudice,vel à lege,nu.137. c.102
¶ Fraus & dolus præſumitur, quando aliquid occultè fit, nu.32. car.140
fraudis præſumptio. ceſſat ex præſumptione ſanguinis. nu.13. car.125
¶ Fuga qualiter defendatur,nu.8. car.152
fugientis cum gladio ſanguinolento,quæ defenſio ſit. nu.9. car.152
fugitiuus non dicitur,faciens quòd publicè arbitrabatur fieri,nu.65. car.95
¶ Furari iure naturæ non permittitur,nu.3. car.91

furem vel latronẽ licet occidere, qui ſe vel ſua aliter euadere non poteſt.nu.44. car.115
furtum ſemper habet in ſe dolum,ſicut falſum.n.134. c.55
furtum animo committitur in foro canonico.nu.5. car.120
Cætera vide infrà in litera P.in ver.Plurium furtum.
¶ Furioſus commitens homicidium, an de homicidio teneatur.nu.1. car.82
furioſus ignoranti æquiparatur.nu.3. car.82
furioſus æquiparatur mortuo.nu.4. car.82
furioſus teſtari non valet.nu.5. car.82
furioſus animum non habet.nu.7. car.82
furioſus vi alienam rem inuadens, pœna non punitur. nu.8, car.82
furioſus an puniatur de delicto ante furorem commiſſo. nu.11. car.83
furor quomodò & qualiter probetur.nu.12. car.83
furor vel fatuitas in homine non præſumitur. niſi probetur.nu.11. car.147
Cætera vide infrà in litera T. in ver. Teſtibus deponentibus.

G

Genus quando poteſt ſaluari in alijs ſpeciebus, vna exempta,tunc ſpecies eximitur à genere.nu.33.c.127
generi per ſpeciem derogatur.nu.63 car.72
¶ Grauatus grauiori pœna debet in alio releuari.n.56.c.71
¶ Grauius vulneratus,aggreſſot iudicatur.nu.24. car.148
¶ Gubernatio mala.eſt præſumptio vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere,nu.111. car.135

H

Henricus Imperator damnauit ciuitatẽ aratro. & Bonifacius deſtruxit collegium templariorum. propter hæreſim.nu.88. car.26
¶ Hæres errãs ingeſtis per defunctũ,reſtituitur.n.30. c.93

c Reliqua

Reliqua vide infrà in litera M. in ver. Muliere cõmuni opinione.
¶ Hæreticus ſola cogitatione delinquit.nu.2. car.120
¶ Homicida ſine dolo,extraordinariè punitur.nu.33. c.46
homicida non habet partem in regno Chriſti.n.121. ca.54
homicida dici non poteſt, qui antè animæ infuſionem, abortioni cauſam dedit.nu.29. car.79
homicida expectet quod fecit.nu.94. car.98
homicida ex conſuetudine de homicidio non tenetur. nu.58. car.116
homicida qui fecit votum intrandi religionem, antè homicidium commiſſum.à iudice ſeculari puniri non debet. cau.2.nu.5. car.155
homicidium ex propoſitio, ab impetuoſo, vel caſuali. ex vulnerum quantitate cognoſcitur.nu.68. car.49
homicidium à pluribus commiſſum.vnum tantùm dicitur. nu 112. car.53
homicidium ex propoſito.homicidium impetuoſum.& homicidium caſuale.ſpecie non differunt.nu.116. car.53
homicidiũ ſpirituale,quot modis cõmittatur.n.120.car.53
homicidiũ corporale,quot modis cõmittat̃.n.122. car.54
homicidium in ludo commiſſum an puniatur.nu.1. car.87
homicidium commiſſum in torniamentis quando puniatur.nu.7. car.87
homicidium eſt contrà ius naturale.nu.4. car.91
homicidium diuino & humano iure prohibetur.n.93. c.98
homicidium à priuato fieri non poteſt ſine dolo.n.95. c.98
homicidium committens capitaliter non punitur. ſi dolo non fecit.nu.186. car.108
homicidium caſu cõmiſſum quomodò puniatur.n.1.c.111
homicidium factum ad defenſionem,pœnam non meret̃. nu.1. car.113
homicidium pro defenſione rerum eſt permiſſum. nu.38. car.115
homicidium commiſſum pro defenſione patriæ non punitur.nu.40. car.115

homicidium

homicidium commiſſum mandando, inſtigando, perſuadendo, ratum habendo, & conſulendo, quomodò puniatur remiſſiuè.nu.1. car.119
homicidium vel delictū cogitatum. & actione inſimul intentatum, an & quomodò puniatur.nu.9. car.120
homicidium caſuale præſumitur, ſi probatur mortuum habuiſſe maximam amicitiam cum occidente. & non apparet de coniectura odij.nu.20. car.125
homicidium non dolosè eſſe commiſſum. quomodò cognoſcatur.nu.129. car.136
homicidium an fuerit ex propoſito, & rixæ principio comprehenditur.nu.12. car.140
homicidium quod fuerit commiſſum poſt votum intrandi religionem, ſtatur homicidæ iuramento. caute.ij.nu.6. car.155
homicidium mandato tyranni committens, non punitur. cau.vij.nu.5. car.157
Cætera require ſuprà in litera D.in ver. Dans operam. & infrà in litera I.in verſ. Interficiens, & in ver. Iuſtitiæ miniſter. & in litera O. in ver. Occidens.
¶ Homo non eſt antè infuſionem animæ.nu.31. car.79
homo ex anima & corpore componitur.nu.32. car.79
homo homini inſidiari, nephas eſt.nu.159. car.103.& nu.42. car.150
hominē interficiens, pœna mortis punitur.cau.2.n.2.c.155

I

IDIOTA Aſſerens iuris diſpoſitionem ignoraſſe, iuramento expurgatur.nu.169.& 171. car.106
¶ Idoneor ex pluribus accuſatoribus eligi debet.n.9. c.15. & nu.30. car.17
¶ Ignorans non delinquit.nu.21. car.92.& nu.71. car.95
ignorans quod ſcire debuit, vel potuit, non excuſatur. nu.54. car.94
ignorans peritiores non conſulens.de lata culpa tenetur

nu.163. car.104
Cætera inuenies infrà in litera S.in verſ. Statutum.
ignorantia iuris non nocet in damnis.euitãdis.n.97.car.39
ignorantia vel ſcientia non eſt de ſubſtantia delicti. nu.93 car.51
ignorantia pœnam minuit.nu.83. car.74
ignorantia excuſat.nu.22. car.78
ignorantia iuris naturalis.an excuſet à delicto.nu.1. vſque ad nu.12. car.91
ignorantia iuris quaſi naturalis,an excuſet.nu.9. car.91
ignorantia iuris ciuilis,an excuſet.nu.18. car.92
ignorantia iuſta iuris municipalis excuſat.nu.19. car.92
ignorantia facti an & quando excuſet.nu.24. car.92
ignorantia alieni facti præſumitur.nu.25.& 28.Niſi tale factum ſæpius ſit tractatum.nu.34. car.92.& 92
ignorantia in facto alieno tolerabilis eſt.nu.27. car.92
ignorantia facti alieni excuſat.vbi ſcientia non probatur. nu.28. car.93
ignorantia quotuplex ſit nu.31. car.93
ignorantia in pertinentibus ad officium ſuum. nemini patrocinatur.nu.32. car.93
ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.nu.33. car.93
ignorantia ad euitandam pœnam. quando proſit. num.35. car.93
ignorantia in minoribus delictis non excuſat.nu.53.car.94
ignorantia non excuſat cùm contumelia iuriſgentium interuenit.nu.59. car.94
ignorantia probabilis excuſat à ſententia excommunicationis.nu.68. car.95
ignorantia iuſta excuſat à furto.nu.83. car.96
ignorantia an excuſet occidentem iniuſtè bãnitum. nu.85. car.96
ignorantia ſeu error iuris eſt lata culpa.nu.92. car.97
ignorantia priuata non excuſat vbi publica vertitur ſcientia.nu.161 car.104
ignorantia an poſſit allegari ad commodum delinquentis, num.

tum.194. car.110
Reliqua vide infrà in verſ.Iuris.& in litera P. in verſ. Prohibitio.
¶ Illicitum quod pœnam non meretur. delictum non appellatur.nu.42. car.47
¶ Illius ſtatus quem quis publicè portat.eſſe cenſetur. nu.79. car.96
¶ Impetus quid ſit.nu.2. car.84
impetus in quo verificetur.nu.3. car.84
¶ Imprudentia.vide ſuprà in litera D. in ver. Delinquẽtis.
¶ Impubes doli capax.de omni delicto præter carnis punitur.nu.3. car.77
¶ Imputatio delicti ex animo commiſſi. coniecturis probatur.nu.70. car.37
item tollitur ex coniecturis.nu.71. car 37
imputatus de homicidio,volens ſe defendere.quid probare habeat.nu.56. car.48
imputatus de auxilio q̃liter ſe defendere debeat.n.1. c.119
imputatus negans homicidium,an facta probatione, quòd occiderit.probare poſſit. quòd ad neceſſariam ſui defenſionem fecit,nu.44. car.151
imputatus contrà quem criminaliter proceditur. carceratus ab alio iudice,ex aliqua cauſa.poteſt per procuratorem reſpondere.cau.10.nu.1. car.158
Imputato facto legato, vel ambaſciatore iudiciũ differtur. ibi.nu.2. car.eo.
imputati de homicidio puro.qualis eſſe debeat defenſio. nu.1. car.151
¶ Inconſtantia,quomodò defendatur.nu.3. car.152
¶ Indicium;Ex indicijs grauibus,vel grauiſſimis.ad capturam proceditur.etiam ad torturam.nu.27. car.126
indicium vnum tollit aliud.nu.101. car.28.
indicia habita ſuper inquiſitione.generali.non præiudicant reo.in inquiſitione ſpeciali.nu.30. car.5
indicia tollũtur per reuocationem factã à teſtibus examinatis,ex quibus talia indicia cauſata ſunt.& iudex ſuper

primo dicto iudicialiter facto. ſententiam fere non poteſt.nu.137. car.137
Indicia quòd mortuus propè domum reperitur. vel eſt in domo repertus, quomodò tollantur.nu.13. car.155
indicia & defenſiones dantur petenti pro reo, ex communi vſu.ſine aliqua cauſæ allegatione.nu.77. car.37
indiciorum copia.quare danda eſt reo.nu.74. car.37
indiciorum copia cum cauſa legitima peti debet.n.76.c.37
indiciorum copia, an reo non petenti per iudicem dari debeat.nu.82.& 85.cum ſeq.& nu.100. car.37.& 38
¶ Inductum generaliter fauore publico, habilitatis non recipit reſtrictionem, nu.101. car.75
inductum ad vnum effectum, cõtrarium operari nõ debet. nu.37. car.149
¶ Induſtria perſonæ inter artifices intelligitur electa. quæ mutari non poteſt.nu.31. car.17
¶ Inebrians ſe.ſaltem venialiter peccat.nu.7. car.84
¶ Infamia; Ab infamia liberatur. qui antè publicationem ſententiæ in arengo.ſoluit.cau.3.nu.4. car.155
infamia ceſſat, facta pœnæ diminutione ex cauſa.n.57.c.71
infamis efficitur condemnatus actione famoſa.vel crimine ex quo infamia ſequitur.cau.3.nu.1. car.155
¶ Infans vel pupillus.non doli capax.aliqua pœna non tenetur.nu.87. car.74
infans & infantiæ proximus de homicidio non punitur. nu.1. car.77
infans ſtipulari.nec delinquere poteſt.nu.18. car.85
¶ Informatio propinquorum à iudice ſumpta. facit qualẽ qualem præſumptionem contrà accuſatum.nu.13. 3
informatio propinquorũ facit indicium ad capturam rei. nu.14. car.4
¶ Inhabilis an admittatur ad accuſandum, vigore ſtatuti admittẽtis quemlibet ad accuſandũ.n.97.& 107. car.75
inhabilis diſponit ad pias cauſas.nu.104. car.75
inhabiles admittuntur ad teſtificandũ in crimine blaſphemiæ.nu.18. car.66

¶ Inimicus etiam in criminalibus exceptuatis. non admittitur ad teſtificandum.nu.19. car.66
inimicus & minas,iudicať primus aggreſſor.n.14. car.147
Cætera vide ſuprà in litera C.in verſ. Cohabitatio.
¶ Initium attenditur in contractibus.nu.104. car.52
¶ Iniuria fit re & verbis.nu.53. car.47
iniuria facta filio.eſt facta patri.nu.15. car.113
iniuria facta ſocio,eſt alteri ſocio communis.nu.32. c.114
iniuriam ſuam,vel ſuorum proſequi.quando quis dicatur. nu.2.& 6. car.31
iniuriarum actio, & ciuiliter & criminaliter intentari poteſt.nu.159. car.61
iniuriarum iudicium quòd ſit priuatum.nu.23. car.66
Reliqua inuenies infrà in litera P.in verſ. Plurium furtum.
iniuriatus vlciſcit iniuriam suam,cõtrà iniuriantẽ fugientem.nu.13. car 3
¶ Iniuſtè carceratus,potes impunè carcerum cuſtodes occidere.ſi aliter euadere non poteſt.nu.60. car.116
¶ Innouata inter ſententiam & appellationem retractari debent.nu.113. car.100
¶ Inquiritur ſuper diffamatione,quando propinqui occiſi quem particulariter accuſant.nu.28. car.4
inquiſitio de delicto regulariter fieri non poteſt.nu.11. c.3
inquiſitione generali præhabita. proceditur ad teſtium examinationem.nu.29. car.5
inquiſitio cònſuetudine Peruſina inſeritur in citatione. nu.23. car.1f
inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis. nu. 67. car.25
inquiſitio ceſſat,offenſo accuſante.cau.13.nu.2. car.159
inquiſitus vel accuſatus criminaliter ab alio iudice, aliqua cauſa carceratus,an poſſit in cauſa accuſationis, vel inquiſitionis contrà eum formatæ. per procuratorem reſpondere.nu.12. car.9.& cautè.x.nu.1. car.158
inquiſitò vel accuſato,an detur ſaluuſconductus.n.22.c.34

Cætera habes infrà in litera P.in verſ.Procurator.in litera R.in ver.Reus & in litera T.in ver.Tenor.
¶ Inſtructor & informator defenſionum abſentis.in cauſa criminali poteſt interuenire.nu.11. car.43
¶ Inſtrumenti genus facit indicium. quòd vulneratus ſit ex vulnere mortuus.nu.106. car.135
¶ Inſultans alicuius amicum.poteſt ab eius amico impunè interfici.nu.35. car.115
inſultatus & prouocatus,ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem.nu.12. car.147
inſultatus præſumitur qui rixam aufugit. & fugam arripuit.nu.21. car.147
inſultatus ab homine robuſto & forti in diſcrimine vitæ eſſe dicitur.nu.31. car.148
¶ Intellectus ad l.fi.ff.de quæſtioni.nu.5. car.2
intellectus ad l.I.§.illud.ff.ad Syllania.nu.5. car.2
intellectus ad l.iij.§.vtrum.ff.ad Sylla.nu.108. car.76
intellectus ad l.iuſta.ff.de manumiſſ.vin nu.24. car.17
intellectus ad l.non ſolùm.ff.de procurato.nu.25. car.17
intellectus ad l.ſeruum quoque.§.pdblicè.ff.de pro. nu.26 car.17.& nu.53.car.20.& nu.56.car.22. & nu.27. car.45
intellectus ad l.pœn.§.ad crimē.ff.de publi.iudi.n.4r. c.18
intellectus ad l.inter accuſatorē.ff.de publi.iudi.n.45. c.19
intellectus ad l.j.ff.an.per aliū. cau.appella. reddi. poſſint. nu.46.car.19. Alium vide.nu.63. car.24
intellectus ad l.fi.ff.de iniur.nu.51. car.20
intellectus ad l.non tantùm.ff.de pęnis.nu.106. car.28
intellectus ad l.ſi maritus·§.præſcriptiones.ff.de adulter. nu.5. car.31
intellectus ad l.pœn.ff.de accuſatio.nu.13. car.33
intellectus ad l.ij.§.ſi publio.ff.de adulter.nu.14. car.33
intellectus ad l.de minore.§.tormenta.ff.de quæſtioni. nu.29. car.34
intelleæus ad l.j.§.fi.ff.de quæſtioni.nu.24. car.44
intellectus ad l.ſi non defendatur.ff.de pœnis.nu.24.car.44
intellectus ad l.ſiquis aliquis.§.qui abortionis.ff.de pęnis.

num.

num.139.car.57.& nu.36. car.80
intellectus ad l.Cicero.ff.de pœnis,nu.40.cum ſeq. car.80
intellectus ad l.reſpiciendum,§.delinquūt.ff.de pœnis,n.4. car.84.& nu.14.& 23. car.85
intellectus ad l.qui vltimo,ff.de pœnis,nu.117. car.100
intellectus ad l.j.§.hæc actio.ff.ſi men.fal.mo.dixe.nu.141. car.57
intellectus ad l.j.§.non autē,ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſ.fue. nu.141.143.& 144. car.57
intellectus ad l.Quæſitum,§.eum quoque ff. de præcario. nu.145. car.58
intellectus ad l.vbi de eden.nu.145. car.58
intellectus ad l.mulier,§.ſed enim,nu.145. car.58
intellectus ad l.iij.§.qui ſepulchri,ff. de ſepul.viol. nu.40. car.69
intellectus ad l.ff.j.de iure fiſci,nu.41. car.69
intellectus ad l.j.§.ſin autem,ff.ad Turpil.nu.66. car.75
intellectus ad l.ſi mulierem,ff.de ſicar.num.40.43.44.& 48. car.80
intellectus ad l.Diuus,ff.de extraor.crim.nu.34.c.79.n.41. car.80
intellectus ad l.omne delictum,§.per vinum,ff. de re milit. nu.15.car.85.& nu.24. car.85
intellectus ad l.iij.§.condemnatum,ff.de re iudi.nu.87.car. 96.& nu.98. car.98
intellectus ad l.j.iuncta Glo.ff.de re iudi.nu.116. car.100
intellectus ad l.Marcellus,§.j.ff.rerum amota,n.173.c.106
intellectus ad l.ſcientiam,§. qui cum aliter,ff. ad l.acquili. nu.33. car.148
intellectus ad l.ſed & ſi quēcunq;,ff.ad l.aquil.nu.34.c.148
intellectus ad l.j.C.de ſacroſan.eccle.nu.107 car.75
ītellectus ad l.addictos cū ſeq.C.de epiſ.audit.n.119. c.100
intellectus ad l.præſenti,§.pœn.C.de ijs qui ad eccle.confu.nu.172. car.106
intellectus ad l.reos C.de accuſatio.n.27.c.17.& n.47.c.19. & nu.26. car.45

intellectus ad l.j.C.de accuſa.nu.10. car.33
intellectus ad l.neganda,C.qui accuſa.non poſſ.nu.8. c.32
intellectus ad l.adulteram,C.de adulte.nu.5. car.32
intellectus ad l.j.C.de calumniato.nu.12. car.33
intellectus ad l.j.iuncta Glo.C.de ijs qui imperato.maledi. nu.17. car.85
intellectus ad c. ſicut.2.q.j.nu.118. car.100
intellectus ad c.Moyſes.32.q.2.nu.39. car.80
intellectus ad c.ſi vero el ij.de ſenten.excommuni.nu.146. car.59
intellectus ad c. ſi aliquis,de homici.nu.35. car.80
intellectus ad c.ſicut de homici.nu.36.& 47. car.80
intellectus ad c.xxj.Exodi,nu.38.& 46. car.80
Cętera vide infrà in litera L.in ver.Lex.in litera R.in verſ.Reſponſio. & in litera T. in ver.Textus.
¶ Interficiens bannitum appellatione pendente, an & quæ pœna ſit puniendus,nu.101.102.cum ſeq.vſque ad num. 120. car.100
interficiens bannitum habentem ſaluumconductum,an puniatur,nu.185.& nu.186.cum ſeq.vſq; ad nu.191. c.108
interficiens aliquem in collutatione ex conſuetudine loci, lege vel ſtatuto approbata,nō eſt puniēdus,nu.62.c.117
interficiens aggreſſorem,an ꝓbare debeat feciſſe ad ſui defenſam,an vero ad ſui defenſam & neceſſariā,n.32.c.148
interficiens aliquē,decapitari non poteſt, ſi ſe furioſum fingat,dormientem,vel ebrium,cau.ij.nu.3. car.155
interficiens quem putabat eſſe bannitum, de culpa tantum tenetur,ibi,nu.4. car.155
interficiens hominem mandato domini,ſibi mortem minātis excuſatur,cau.vij.nu.6. car.157
Reliqua vide infrà in ver.Iuſſu.
¶ Interrogationes etiam in criminalibus dari debent. nu.32. car.5
interrogationi non reſpondentis defenſio,nu.5. car.152
¶ Inteſtatus pro parte,quis vigore ſtatuti decedere poteſt, nu.50. car.70
¶ Iocoſa

¶ Iocoſa locutio, oſtendit aliquem animum occidendi non habuiſſe, nu. 18. car. 125

¶ Ira & magnus dolor minuit pęnam, nu. 84. car. 24

¶ Iudex particulariter inquirit contrà accuſatum, num. 12. car. 3

iudex, cui de delicto mortuo non conſtat, procedere non poteſt, nu. 5. car. ij. & in caut. iiij. nu. 4. car. 156

iudex ex arbitrio quali præſumptione præcedente, quem capere facit, nu. 15. car. 4

iudex carcerans indebitè captum, pœna carcerationis tenetur, nu. 16. car. 4

iudex ex teſtibus ſuper generali inquiſitione, ad ſententiã in particulari inquiſitione procedit, nu. 33. car. 5

iudex expedit proceſſum, ſine licẽtia accuſatoris & rei, nu. 6. car. 9. & nu. 25. car. 11

iudex quid ſit facturus accuſatore abſente, nu. 27. car. 11

iudex in formando proceſſu, debet interrogare reum, & videre, qua facie, qua animi trepidatione reſpondeat, nu. 42. car. 18

iudex quomodò procedat in cauſa tutoris ſuſpecti, nu. 49. car. 19

iudex à relegatione ſuprà, non pronunciat in abſentem, nu. 61. car. 23

iudex ſuper denunciatione duobus modis procedere poteſt, nu. 71. & 73. car. 25

iudex quando delinquentium plurium aliqui ſe preſentãt, & aliqui non, quo ad præſentatos poteſt proceſſum ſuſpendere, & quo ad abſentes ſententiam ferre, n. 96. c. 27

iudex inquirit de crimine, non obſtante abolitione ſecuta, nu. 98. car. 27

iudex inquirit & procedit de crimine licèt de eo tranſactio fiat, nu. 99. car. 27

iudex quando pœna corporalis eſt grauior, pœna pecuniaria, pecuniariam debet eligere, nu. 104. car. 28

iudex ſententia lata, non poteſt eius executionem mutare, nu. 112. car. 28

iudex

iudex citato reo,qualiter procedere debeat, nu.5. car.31
iudex qui promiſſit abſolutionem delinquenti ſi confiteatur,an promiſſa ſeruare teneatur,nu.30.& 39. car.35
iudex inferior non poteſt contra bannum ſuperioris ſaluũ conductum concedere,nu.40. car.35
iudex æqualis non poteſt condere ſaluumconductum contrà ſententiam banni latam cum licẽtia ſuperioris, n.41. car.35
iudex æqualis poteſt concedere ſaluumconductum contrà bannum,quod extenditur vltrà territorium bannientis, nu.42. car.35
iudex,viſis indicijs contrà reum,quid facere debeat,nu.58. car.36
iudex accepto conſtituto,indiciorum copiam dare debet, antequàm ad vlteriora procedat,nu.73. car.37
iudex ex officio nemine petente, rei defenſiones quærere debet,nu.86.car.38.& nu.2.& 5. car.43
iudex officium ſuum etiam non imploratum exercere debet,quãdo tale officiũ miſerabiles perſonas reſpicit, vel actum pium,nu 88. car.38
iudex in actibus pijs ſupplere debet ex officio,nu.91. c.38
iudex in cauſa dotis interponit officium etiam nõ petitum. nu.92. car.38
iudex ſupplet quæ deſunt partibus & aduocatis,n.94. c.39
iudex ſine traditione indiciorum procedere poteſt ad ſententiam,nu.101. car.39
iudex reo aduocatos dare debet, q eius defenſiones cõſiderent,& iura ſua deducant,ipſum defendẽdo,n.102. c.39.
iudex contrà delinquentem ex officio inquirit,etiam nemine inſtante,nu.4 car.43
iudex poſt publicatas atteſtationes ex officio,teſtes ad partis vtilitatem recipit,nu.7. car.43
iudex ex officio,recipit teſtes,parte abſente,nu.8. car.43
iudex maleficiorum, poteſt examinare teſtes, à parte non productos,nu.12. car.44
iudex ſuo officio in criminalibus poteſt inducere ꝓbationes

nes pro reo,nu.13 car.44
iudex per præſentationem rei, videt quo vultu, quo palore, & qua trepidatione reſpondet,nu.16. car.44
iudex nõ debet ex officio teſtes pro reo aſſumere, ſine eius præſentatione,nu.17. car.44
iudex non debet recipere probationes rei abſentis in cauſa capitali, licèt pœna futura fuerit minor,quàm capitalis, nu.30. car.46
iudex ſuper toto debet pronunciare,nu.84. car.51
iudex quando prænunciat ſuper delicto,lex pronunciat de pœna,nu.117. car.53
iudex clementior lege videri non debet,nu.75. car.73
iudex pœnam à lege impoſitam non minuit,nu.76. car.73
iudex ex iuſta cauſa leges tranſcendit,nu.81. car.73
iudex in accuſatione,non poteſt recedere à concluſione libelli,nu.91. car.74
iudex qui iurauit ſeruare ſtatuta, minorando pœnam excuſatur,nu.71.car.73.& nu.93. car.75
iudex qui iracundiæ calore innocentem damnauit,extraordinariè punitur,nu.3. car.86
iudex ſecularis non põt condẽnare clericũ,nec cõfeſſio coràm eo facta præiudicat ipſi clerico,nu.45. car 94
iudex ſecularis condẽnãs clericũ,eſt excõicatus,n.48. c.94
iudex non põt ſuã, vel prædeceſſoris ſententiã diffinitiuã reuocare,vel ſuſpendere,nu.191. car.109
iudex quid debeat facere,vt videri poſſit,an vulneratus ex eo vulnere ſit mortuus,nu.71. car.130
iudex quomodò ꝓcedere debeat ad informationem vulnerum,vt ſuper eis iudicare habeat,nu.72.& 83. car.131
iudex exceptionem non veroſimilem admittere nõ debet, nu.10. car.140
iudex teſtes recipit ad perquirendam innocentiã rei,& veritate cognita eum abſoluit,cau.xj.nu.j.& 2. car.159
iudex in criminalibus per inquiſitionem procedere poteſt, caut.xiij.nu.2. car.159
iudicis pronunciatio ſuper delictis in nominatis qd operetur,

tur,nu.119. car.53
iudicis pro facto præſumitur,nu.62. car.95
iudicis authoritas neminem debet decipere,nu.63. car.95
iudicis interrogatione & rei reſponſione,lis conteſtatur, nu.5. car.8
iudicis officium non impartitur niſi petenti,nu.84. car.38
iudici licet ſimulare pro veritate habenda,nu.31. car.35
iudices quomodò procedere habeant, in iudicij criminalis principio,nu.37 car.18
¶ Iudicium eluſorium eſſe non debet,nu.14. car.15
iudiciū ex parte accuſatoris ſemp publicum dr̄,nu.17. c.16
iudicium minus à maiori tollitur & ceſſat,nu.9 car.33
iudicium veroſimile eſſe debet, vt validum dicatur, nu.11. car.140
iudicij ſubſtantialia quæ ſint,nu.31. car.5
iudicia publica quare inuenta,nu.28 car.17
in iudicio publico non poteſt à principio ſciri, quæ pœna ſit futura,nu.32. car.17
iudicia ciuilia qualiter differant à criminalibus,& quod iudicium dicatur ciuile, & quod criminale,nu.158. car.61
iudicia quæ dicantur publica,& quæ priuata,n.1.7,11.&20 car.64.65.66.
iudicia omnia de iure canonico infamant,nu.4. car.65
iudicia publica quot modis dicantur,nu.5. car.65
¶ Iuramentum doloſum non ligat,nu.36. car.35
iuramentum an poſſit deferri ad purgandum reum, nu. 72. car.37
iuramentum confirmat contractum,ſuper quo formiter iuratur,nu.60. car.71
iuramentum ex cauſa poteſt omitti,nu.94. car.75
iuramentum intelligitur ſecundùm obſeruantiam iuris cōmunis,nu.95. car.75
¶ Ius ad appellationem tolli non poteſt,nu.115. car.100
iuris nulla ignorantia excuſat errātem in iure naturali, licèt pœna ſit à iure ciuili appoſita,nu.7. car.91
iuri publico non poteſt per partem derogari,nu.36. car.18
iure

iure agere intendens,non præſumitur delinquere, nu. 84. car.96

¶ Iuſſu domini hominem interficiens,damnatur in metallum,vel morti ciuili traditur,cau.vij.nu.4. car.157

¶ Iuſta credulitas cauſatur, ex eo quod ſcriptum publicè reperitur,nu.133. car.102

iuſta cauſa interueniente procedit vſucapio ex titulo lucratiuo,nu.144. car.103

¶ Iuſtificare aliud eſt,& aliud non punire,nu.60. car.95.& nu.95. car.98

¶ Iuſtitiæ miniſter,de homicidio non tenetur,cõdemnatũ ad mortem occidendo,nu.54. car.116

L

LABORARE Præſumptio eſt, vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere,nu.118. car.136

¶ Laceſſitus volens ſe vlciſci,excuſatur,nu.57. car.36

¶ Lata culpa quid ſit & quomodò contingit,nu.136. c. 55

Cætera habes ſuprà in litera C.in ver.Culpa.

¶ Latronem licet occidere,qui ſe vel ſua aliter euadere nõ poteſt,nu.44. car.115

latrones & aſſaſſinos non tutatur eccleſia,nu.25. car.4

¶ Leuis culpa require ſuprà in litera C.in verſ.Culpa.

leuis percuſſio in ægroto,poteſt eſſe mortifera,nu.45.c.82

¶ Lex inter accuſatorẽ,ff.de pub.iu. difficilis reputatur & variè legitur,nu.1. car.7

l.inter accuſatorem prædicta,qualiter intelligatur? n.3.c.8

l.vt fundus,ff.communi diui,quomodò procedat,num.92. car.74

Cætera inuenies ſuprà in litera I.in ver.Intellectus,& infrà in litera T.in ver.Textus.

lex & conſuetudo temporis commiſſi delicti attenditur, nu.105. car.52

lex quantumcunque dura,eſt ſeruanda,nu.72. car.73

lex quæ dedit poteſtatem ſtatuto alterandi pœnam, eandẽ

iudici poteſtatem dedit,nu.78. car.73
lex generaliſſima habilitatis,reſtrictionem recipit, nu. 99. car.75
lex debet aliquid operari,nu.100. car.75
lex dans præmium,videtur etiam concedere omnia ad præmium conſequendum habilia,nu.109. car.76
lex adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt,nõ quę aliquo caſu poſſunt accidere,nu.8. car.77
legis ratione correcta, & ipſa lex correcta videtur, declaratur,nu.16. car.16
legis prohibitio maior eſt quàm hominis,nu.16. car.33
legem per aliam legem determinari non eſſe nouum, n.38. car.94.
Cætera vide infrà in litera P.in ver. Pœna,& in litera S.in verſ.Statutum.
¶ Liber fiſci probat debitum debitoris in eo deſcript. num. 130. car.101
librum ſurripiens,quo iudicio teneatur,nu.32. car.67
¶ Libertus defendendo patronum,occidens offendentem, non tenetur,& è contrà,nu.36. car.115
liberto vocanti patronum in ius ſine venia non parcitur, nu.10. car.91
¶ Lis in criminalibus conteſtatur,nu.4. car.8
lite pendente nil eſt innouandum,nu.124. car.101
Reliqua vide ſuprà in litera I.in verſ.Iudicis interrogatione.
¶ Locus aggrauat delictum,nu.69. car.49
locus vulneris non ſolitus ad mortem, facit præſumptionem, vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus,nu.126. car.136
¶ Locutio,vide ſuprà in litera I.in ver.Iocoſa locutio.
¶ Longum tempus,quod arbitrio iudicantis relinquitur,facit præſumptionem vt vulneratus nõ ſit mortuus ex vulnere,nu.121. car.136
¶ Loquella timida quomodò defendatur,nu.3. car.152
¶ Ludus inter crimina numeratur,nu.37. car.46
Ludus

ludus quare non ſit licitus.nu.2 car.87
ludi qui prohibiti dicantur.nu.3. car.87
ludi quot ſint hodiè permiſſi.nu.4. car.88
¶ Luit in corpus,qui ſoluere non poteſt.nu.156. car.61

M

MAGISTER cum inſtrumẽto apto ad mortem, diſcipulum percutiens,debet occidi.nu.61. car.129
Cæterà vide infrà in verſ.Militum.
¶ Magnus dolor minuit pœnam.nu.84. car.74
¶ Mala omnia potiùs pati.quã delicto cõſentire.n.17.c.92
¶ Maledicens Deũ de nocte, qua & quotuplici pœna puniatur,vigore ſtatuti punientis maleficia nocturna duplici pœna.nu.45. car.47
¶ Maleficium quod comprehendat.nu 43. car.47
maleficium debet eſſe certum. & eius probatio luce meridiana clarior.nu.24. car.79
maleficiũ in ebrietate cõmiſſum eſt puniendum.nu.4. c.84
Cætera vide infrà in litera O. in ver. Ommittere. & in literà S. in ver. Statutum.
¶ Male geſtum ſiue verbis, ſiue literis.ſub maleficio comprehenditur.nu.51. car.48
¶ Malus animus & dolus in ꝓhibitis pſumitur.n.130. c.55
malus præſumitur,natus ex malis parẽtibus,vel mala progenie.nu.37. car.127
malus ſemel. ſemper præſumitur malus.in eodem genere mali.caut.14.nu.1. car.159
¶ Mandans tenetur de homicidio ſecuto.cau.7.nu.1. c.157
mandans de homicidio non tenetur. ſi mãdatum reuocauit,& mandatario notificauit.ibi.nu.2. car.ea.
mandatarius, dicens commiſiſſe ex ſe delictum, mandantem excuſat.ibi nu.3. car.ea.
¶ Maritus & vxor,vna caro& vnũ corpus cẽſent.n.26.c.114
marito licet defendere vxorem, & è contrà, & offendentem occidere.nu.25. car.114
marito qñ liceat adulterantẽ vxorem occidere.n.45.c.115
marito quandò liceat occidere,de ſuo vxoris adulterio ſuſpectum

ſpectum.nu.46. car.115
¶ Mater nõ petẽs tutorẽ filijs, Mutuãs filio familias, & Nubens infrà annum luctus, non excuſatur.nu.11. car.91
¶ Medicus non adhibitus eſt præſumptio quòd vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.113. car.136
Item Medicus tardè adhibitus.nu.114. car.136
Item Medici ignorantia.nu.115. car.136
Item Medici denunciatio libera.nu.123. car.136
medici ſolius dicto an ſtãdũ ſit.uel plures reqrãt.n.88.c.133
medici ad inſpiciẽdũ vulnera ꝑ quẽ eligi debeãt.n.87.c.132
medicorum dictis in arte ſua ſtãdum eſt,nu.75.& 82 c.130 & nu.83. car.131
medicis deponẽtibus de vulnere.an credatur ſine iuramento.nu.90. car.133
medicis pluribus de aliquo vulnere deponentibus ſtãdum eſt,nu.91. car.133
Item dignioribus,peritioribus.in arte medicinæ, ac etiam uероſimiliora deponentibus.ibidem.
medici quando ſunt plures numero & peritia & diuerſæ opinionis,an vulneratus, ex vulnere mortuus ſit. quomodò iudicandum.ibi.nu.92. car.133
Reliqua vide ĩfrà ĩ lit.P.in uer.Partus.& ĩ lit.S.in ver.Sñiæ
¶ Membrorum ſuorum nemo eſt dominus. nu.108.car. 28
¶ Mendacij rei,qualis ſit defenſio.nu.4. car.152
¶ Metus & dolus æquiparantur.nu.37. car.35
¶ Miles non dicitur.niſi in numero militum ſit deſcriptus. nu.127.& 129. car.10
milites ſunt fauorem pleni.nu.25. car.54
militum magiſtro de ſuo milite creditur.nu.79. car.131
¶ Minans præſumptionem contrà ſe habet.nu. 49. car.128
minans iudicatur inimicus & primus aggreſſor.n.14. c.147
¶ Miniſter iuſtitie.uide ſup.in li.I.in ver. Iuſtitie miniſter.
¶ Minor habet beneficium reſtitutionis aduerſus eius negationem.cau.vj nu.2. car.157
minori aduerſus dolum præſumptũ ſuccurritur. n.14. c.92
minori erranti non ſuccurritur in delictis aduerſus verum dolum.

dolum.nu.15. car.92
¶Moderamen defenſionis in quo conſiſtat.nu.2. car.146
¶Modus procedendi ad informationem & cognitionē corporis mortui.qui dicitur viſum & repertum.nu.6. car.2
modus articulandi contra occidentem bannitum rebannitum.ſed non de banno cancellatum.nu.167. car.105
modus in diſpoſitione legali habito effectu nō attenditur. nu.179. car.107
modus procedendi ad informationem vulnerum corporis mortui.nu.73. car.131
¶Mori non poteſt qui non vixit.nu.30. car.79
moriens pro fide,cœleſte præmiū conſequitur.n.43. c.115
mors ex vulnere ſecuta.trahit ad diē vulneris.n.97. c.135
morte ſecuta ex leui percuſſione, vulnerans extraordinariè punitur.nu.66. car.129
Idem ſi vulnus eſt in loco non ſolito ad mortē.n. 67.c.129
mortuus an quis fuerit ex vulnere, ſtatur iudicio medicorum.nu.69. car.130
mortui exculpatio demōſtrat ipſius rei inocē.n.132. c.136
mortui depoſitio quomodò tollatur.nu.20. car.153
mortaliter vulneratus. venit appellatione occiſi.n.99.c.135
Cætera habes infrà in litera V. in ver. Vulneratus.
¶Mulier pro crimine carcerari non debet.ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur.nu.21.& 27. car.4
mulier luxurioſè viuens pro crimine carceratur.nu.27. c.4
mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento.nu.34. car.68
mulier ſicut maſculus punitur.nu.10. car.77
mulier rapiēs maſculum,ſicut maſculus de raptu mulieris punitur.nu.12. car.78
mulier quæ propriæ abortioni cauſam dedit.quomodò puniatur.nu.13.car.78.& nu.19. car.78
mulier accipiens medicinas. vt non efficiatur prægnans. qua pœna puniatur.nu.15. car.78
mulier poteſt ignorare ſe eſſe prægnantem.nu.20. car.78
mulier an ſit prægnans,vel creda,ſeu putet ſe prægnantē, reſpondere tenetur.nu.21. car.78

mulier quæ ex violentia ſibi illata. abortum fecit qualiter teneatur.nu.28. car.79
mulieris prægnantis damnatæ pœna. differtur vſque quo pariat.cau.1.nu.10. car.154
mulieri & minori aduerſus dolum præſumptum ſuccurritur.nu.14. car.92
mulieri & minori errantibus nõ ſuccurritur in delictis aduerſus verum dolum.nu.15. car.92
muliere communi opinione reputata prægnante. proximus hæres, hæreditatem adire non poteſt. etiam ſi illam putet non eſſe prægnantem.nu.67. car.95
mulieres ita ligant ſtatutis generaliter & indefinitè loquentibus, ſicut maſculi, niſi ſpecialiter ſint exceptę.n.11.c.77
Reliqua vide infrà in litera P.in ver. Percutiens.
¶ Mutuans vide ſuprà in ver. Mater.

N

NATVRA communis eſt.nu.12. car.113
naturali vitio eſt parcendum.nu.9. car. 82
naturali de natura creditur.nu.77. car.134
¶ Natus ex bonis parẽtibus. & bona progenie. bonus. præſumitur.nu.36. car.127
¶ Nauigios docens barbaros fabricare. capite punitur. nu.21. car.66
¶ Negatiua non animo occidendi, vulneraui. quomodò probetur.nu.14. car.125
¶ Negligens corrigere qualiter teneatur.nu.2. car.119
negligentia eſt præſumptio. vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.110. car.135
¶ Nemo ſine accuſatione condemnatur.nu.78. car.50
nemo ſine actione experiri poteſt.nu.36. car.68
¶ Nepos tenetur defendere auum.nu.18. car.114
nepotes tenẽtur auum ab hoſtibus redimere, aliàs ſucceſſione priuantur nu.19. car.114
¶ Nocturni depopulatores agrorum, aggreſſores viarum publicarum. & deſertores militiæ poſſunt impunè interimi.nu.51. car.116

XVIII

¶Nomē & cognomē ex capite cadaueris cognoſcit.n.8.c.3
nomen capitale quomodò ſummatur.nu.2. car.14
nomina propria quæ ſint,& quæ adiectiones.nu.3. car.14
nominum diſputatio ꝑtinacibus relinquenda.n.104. ca.40
Cætera vide infrà in litera P.in ver.Practica.& in litera T.in ver.Teſtium nomina.
¶Non eſſe,vel minus profectū eſſe.idem eſt.n.43. c.94
¶Notarius ſecundùm conſuetam formam, inſtrumentum conficere debet.vt ſit de iure validum.nu.24. car.141
notarius rogatus intelligitur clauſulas conſuetas apponere.nu.25. car.141
¶Nouatio facta nō intelligit.niſi exꝑſsè dictū ſit n.62.c.71
¶Nubens.vide ſuprà in litera M.in ver.Mater.

O

OBLIGATIO procedens ex facto ꝑſonæ, ipſi ꝑſonæ inhæret,nec ab ea diſcedere poteſt.nu.37. car.68
obligatio tollit.ſolutione eius quod debetur.nu.156.c.103
obligationes ex maleficijs naſcuntur.nu.52. car.48
obligatus non eſt ad banni pœnam. qui exceptionem habet.nu.155. car.103
¶Occidens deliberatè aliquem,an poſſit capi in eccleſia. nu.26. car.4
occidens ſpem animantis reus eſt mortis.nu.18. car.78
occidens motus iuſtis rationibus excuſatur. & etiam in ijs quæ punienda veniunt.nu.69. car.95
Item excuſatur etiam ſi non iuſtis rationibus ſit ductus.dū modò dolo careat.nu.70. car.95
occidens clericum bannitum à iudice ſeculari, an excuſatur vigore ſtatuti permittentis, bannitum poſſe impunè occidi.nu 88.& 90. car.96
occidens bannitum cancellatū de bāno ignorans. qualiter puniatur.nu.96. car.98
occidens bannitū ab homicidio excuſetur.nu.55. car.116
occidēs bānitū ex cōtumacia,an gaudeat bñficio ſtatuti ꝑmittentis bannitū poſſe impune occidi.nu.9. car.65
occidens bannitum rebannitum.ſed non cancellatū de bano,

no,non punitur.nu.16. car.66
occidentis bannitum vigore ſtatuti,quomodò poſſit à quolibet,ſine mandato abſolutio peti.nu.8. car.65
occidens illegitimè bannitum,an & quo caſu excuſetur.nu.36.& 37.cum ſeq.vſque ad nu.100. car.93
occidens authoritate publicæ ſcripturæ,non debet decipi,ſed excuſari.nu.136. car.102
occidens Cornelium, quem credebat eſſe Aurelium bānitum,an puniatur.nu.193. car.110
occidens rebannitū non cancellatum de banno,cuius fama erat eſſe abſolutū,de homicidio tenetur. nu.168. c.106.
Qua autem pœna puniatur,vide nu.175. car.107
occidēs ad ſui defenſionē nō cōmittit maleficiū.n.5. c.113
occidens transfugam vel hoſtem ciuitatis, non punitur de homicidio.nu.50. car.116
occidēs inimicū ſuū in duello licito.nō punit.nu.53. c.116
occidēs aliquē timore mortis,puniri nō debet.n.57. c.116
occidens ſeruum repertum in flagrāti crimine,& concubitu cum domina non tenetur.nu.61. car.116
occidēs aliquē in colluctatione ex conſuetudine loci.lege vel ſtatuto approbata,non eſt puniendus.nu.62.car.117
occidens aliquem mandato domini ſibi mortem comminantis,an teneatur.nu.63. car.117
occidens rixæ authorem in rixa,nō punitur.nu.65. ca.117
occidentis qualitas excuſat,& animum non fuiſſe ad occidendū demonſtrat.nu.35. car.127
occidēs incipiēte admenare cōtrà ſe,nō teneť.nu.28.c.148
occiſor aufugiēns & exclamans adiutorium, præſumitur aggreſſus.nu.29. car.148
occiſor mortaliter vulneratus, agreſſus iudicať.n.30.c.148
occidere. Nil intereſt, an quis occidat manibus proprijs, an cauſam mortis præbeat.nu.17. car.78
occidi impunè non poteſt,qui ſatiſdedit de ſoluendo condemnationem,eundo ad ſoluendum.nu.166. car.105
¶ Offendēs pro modo culpæ puniri debet.nu.164. ca.104
offenſo licèt ſe defendere in bello illicito, ex pte offendētis.

tis.nu.158. car.103
offenſo accuſante,ceſſat inquiſitio.cau.xiij.nu.2. car.159
¶Officiũ iudicis non impartitur.niſi petenti.nu.84. car.38
officium vndè dictum.nu.54. car.48
¶Oliuã immaturã colligens.aquilia tenetur.nu.27. car.79
¶Omittere propriè non eſt maleficium.nu.47. car.47
¶Opinio communis multum operatur.nu.66. car.95
opinio bona minuit præſumptionem. ſi quæ ſunt contrà reum.nu.43. car.128
¶Opponens volẽs repellere accuſatorem quid facere habeat.nu.78. car.26
opponi poteſt contrà teſtes,quos pars examinari inſtigauit.nu.39. car.6
P.
PALAM factum dolo & ſuſpitione caret.nu.28. car.141
¶Pallor quomodò defendatur.nu.3. car.152
¶Papæ,vel Principis generalis cõſtitutio. ſtatutum particulare non tollit.nu.64. car.72
¶Paria ſunt ioco vel ebrietate quid committere. pro pace rumpenda.nu.12. car.84
¶Pars corporis in qua eſt vulnus,ſignificat, an vulneratus ſit ex vulnere mortuus.nu.108.Quæ autem ſint iſtæ corporis partes.vide.nu.109. car.135
¶Paſſus ſe in alio ordine ſcribi.ipſo facto.maiori renunciare videtur.nu.78. car.95
¶Partus antè quadraginta dies nõ eſt animatus.n.14. c.78
partus an ſit animatus ſtatur iuditio medicorum n.26.c.79
¶Pater admittitur pro filio in cauſa capitali.nu.31.car.46
pater ꝓ filio,ad defenſionẽ,an iteruenire poſſit.n.59.ca.22
pater offendentem filium,etiam naturalem tantùm, occidere poteſt.nu.9. car.113
pater in filio ſaluatur.& diuturnitas paterni nominis conſeruatur.nu.11. car.113
pater & filius ſunt vna caro.nu.20. car.114
pater occidens ſtuprum ſibi, vel filiæ per vim inferentem eſt dimittendus.nu.48. car.116

patri licet occidere adulterantem filiam, & ēt ipſam filiam in adulterio deprehenſam.nu.47. car.115
Cætera vide ſup.in litera F.ī ve.Filius.& inf.ī ve. Practica.
¶ Pari quid ſit in delictis.nu.75. car.50
¶Patronus defendendo libertum, occidens offendentē nō tenetur,& è contra.nu.36. car.115
¶ Pax;require ſuprà in ver.Paria.
¶Pendentia temporis præfixi ad appellandum . idem operatur,ꝙ operatur pendentia appellationis.n.112. c.100
¶Percuſſio leuis ī ęgroto,poteſt eſſe mortifera.n.45. c.81
¶Percutiēs p̄gnātē mulierē,ita quod abortum fecit,qualiter puniatur.nu.16. c.78.& nu.33. c.28. & nu.44.car.81
percutiens clericum credēs eſſe laicum , & adulterās nuptam,credens eſſe ſolutam,in primo ſacrilegij, in ſecundo adulterij pœna punitur.nu.195. car.110
percutiens cum calce,vel cum haſta , non præſumitur hābere animum occidendi.nu.55. car.128
percutiens in faciem manu vacua,& occidens , de homicidij pœna non tenetur.nu.56. car.128
percutiens pugno,de homicidio non tenetur.nu.57.c.128
percutiens cum baculo non præſumitur habere animum ad occidendum.nu.59. car.129
percutiens cum inſtrumento nullo modo accomodato ad occidendum,non eſt homicidij reus.nu.60. ca.129
percutiens fuſte vel lapide , an animum occidendi habere præſumatur,& quid de percutiente cum cultello breui. nu.62.& 63. car.129
percutiens qui ſtatim fregit & proiecit arma, cū q̄bus percuſſit,nō p̄ſumitur habuiſſe occidēdi animū.n.65. c.129
¶Periculum vbi maius eſt.ibi cautius eſt agendum . nu.10 car.43.& nu.51. car.94
¶Peritus.In arte valde perito,vel forti, ciuitati, vtili, parcendum eſt.cau.j.nu.5. car.154
periti atteſtantes de pertinentibus ad eorum artē,nō ſunt ꝓprie teſtes.ſed potius iudicē dicūtur.n.85. & 86. c.132
¶Periurus tenetur excogitatione,nu.4. car.120

¶Perſeue-

¶ Perſeuerantia vomitus, febris & aliorum accidentium, ſignificantium mortem, nu. 107. car. 135
¶ Perſonæ ratione minuitur pœna, nu. 86. car. 74
¶ Plura vulnera, quando vnum, vel plura vulnera dicatur, nu. 113. car. 53
plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, nō ſufficit alterū fieri, & vno deficiēte, totū deficit, n. 138. c. 102
plures vulnerantes in ſolidum tenentur, nu. 94. car. 27
plures, aggreſſores præſumuntur, nu. 17. car. 147
plurium furtum, & plurium damnum vel iniuria, an vnum damnum, vel vna iniuria dicatur, nu. 110. car. 54
¶ Pœna non poteſt à parte diminui nec alterari, nu. 35. c. 18
pœna pecuniaria & relegationis non cadit in ſeruo, nu. 60. car. 23
pœna ſanguinis de iure Canonico nō imponitur, n. 68. c. 25
pœna falſi & concuſſionis punitur accuſans pecunia corruptus, nu. 77. car. 26
pœna quælibet corporalis etiam minima, grauior eſt quælibet pecuniaria, nu. 105. car. 28
pœna alterata à ſtatuto, ſublata eſt pęna iuris communis, nu. 61. & 63. vſq; ad nu. 70. car. 71
pœna generalis locum non habet, quando ſpecialis eſt inducta, nu. 65. car. 72
pœna noua impoſita, ſi aliqua manere debet exprimitur, nu. 67. car. 72
pœna impoſita à ſtatuto, an poſſit à iudice alterari ex cauſa, n. 71. 72. 77. cū ſeq. car. 73. & nu. 82. cum ſeq. n. car. 73
pœna eſt in poteſtate legis & non iudicis, nu. 77. car. 73
pœna minuitur perſonæ ratione, nu. 86. car. 74
pœna ſtatuti minoratur, receptanti bannitum ex cauſa. nu. 90. car. 74
pœna delicti ex loco & ebrietate non oritur, n. 13. car. 84
pœna alia, alios interficientium, alia ſeipſos occidentium, nu. 16. car. 85
pœna non eſt, vbi non eſt delictum, nu. 20. car. 92
pœna ceſſat, vbi culpa non adeſt, nu. 86. car. 96

pœna non eſt vbi non eſt maleficium,nu.6. car.115
pœna aliqua vt non teneatur,qui hominem ad ſui neceſſariam defenſionem interfecit,quid ſit neceſſarium, nu.1. 3.5.6.& 7. car.146
pœnam ignorantia minuit,nu.83. car.74
pœnam impoſita reo ſeuerior,quàm ſit conſuetudo, iudex vſq; ad triginta dies differre debet,nu.9. car.154
pœnæ capitales quot ſint,nu.6. car.14
pœnæ quot ſint non capitales,nu.7. car.15
pœnæ hodiæ ſunt arbitrariæ,nu.33. car.17
pœnę īponi debēt ſecundū delictorū qualitates,n.132. c.55
Cætera vide infrà in ver.Probanti.
¶ Percutere habes infrà in litera V.in ver.Volens.
¶ Ponens offendiculum ad feneſtram pro capiēdo fure nocturno,ex quo fur cecidit,& moritur, de homicidio non tenetur,nu.64. car.117
¶ Potius omnia mala pati,q̄ delicto conſentire,n.17. c.92
¶ Practica vt pater pro filio poſſit interuenire ad defenſionem,nu.62. car.23
practica defendendi carceratum ſine ꝓcuratore,n.65. c.24
practica accipiendi dictum,vel teſtimonium ad domum alicuius,nu.60. car.37
practica dandi nomina teſtium reo,nu.80. car.38
practica procedendi in crimine læſæ maieſtatis contrà reū mortuum,nu.26. car.67
practica agendi contrà ſurripientem inſtrumenta, vel teſtamenta,& ſurripientem defendendi,nu.31. car.67
¶ Prædicamenta decē dantur ſecundū Philoſophos,& eodem modo ſcd̄m legum determinationem, nu.57. c.48
¶ Prægnantis mulieris damnatæ pœna,differtur vſque quo ad pariat,caut.j.nu.10. car.154
¶ Præparata contrà reum,quomodò tollātur,nu.37.& 38. cum ſeq.vſque ad nu.62. car.143
¶ Præſentia rei multum operatur,nu.23. car.34
¶ Præſtantes auxilium ad euadēdum homicidium quomodò teneantur,nu.5. car.118

¶ Præſumptiõ

¶ Præſumptio vna tollit aliam, non imputato de homicidio, nu. 55. car. 48
Præſumptio vna tollit aliam, nu. 97. car. 98. & nu. 1. car. 124
Præſumptiones æquales confunduntur, & minus fortis ab alia confunditur, & iudex quæ ſit fortior arbitratur. nu. 2. car. 124
præſumptionis quot ſpecies ſint, nu. 4. car. 124
præſumptio pro reo validior eſſe debet, quã illa quæ eſt cõtrà reum, vt vna præſumptio tollit aliam, nu. 5. car. 124
præſumptio quotuplex ſit, nu. 6. & 8. car. 124
præſumptio doli quæ à lege oritur, eo ipſo quòd aliquis occidit, an & quando amoueatur per alias præſumptiones contrarias, nu. 9. car. 124
præſumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias pſumptiones, vt potentes dicantur, veroſimilitudinem habere debent, nu. 10. car. 124
præſumptio in ſpetie, tollit præſumptionẽ in genere, n. 30. car. 127.
præſumptiones vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere, nu. 110. & nu. 111. vſque ad nu. 128. car. 136
præſumptio ex conſuetudine patris familias inducitur, nu. 27. car. 141
Vbi aliquid fit quod alium lædit, præſumptio doli cõtrà ipſum oritur, nu. 41. car. 150
¶ Principi maledicens tumulentus, non punitur, n. 10. c. 84
Reliqua require ſuprà in ver. Papæ.
¶ Principale remanet, acceſſorio deficiente, nu. 88. car. 51
principale non regulatur ab acceſſorio, nu. 39. car. 69
principali remoto, remanet acceſſorium, nu. 89. car. 51
¶ Principium attendi debet in maleficijs, nu. 13. car. 140
principium attenditur, quando finis ad principium neceſſariam conſequentiam habet, nu. 14. car. 140
¶ Priuati carceris crimen committẽs, afficiendus vltio ſupplicio, cau. ix. nu. 1. car. 158
priuatus iudicis auctoritate, poteſt delinquentem de domo extrahere, nu. 20. car. 4

priuatus in maleficijs fidem ſeruare non tenetur,n.44.c.36
priuatus qui ſtatutum vult exequi,de veritate inquirere debet,nu.61. car.95
¶ Priuilegio abutens,ipſo priuari debet,nu. 53 car.36
¶ Probanti,ſe nunquàm in blaſphemiam incurriſſe, pœna minorari debet,cau.8.nu.4. car.158
probari alterum non ſufficit, ſi de re & tempore eſt quæſtio.nu.86. car.51
probatio recepta vltrà deductum in iudicio, non præiudicat,nu.80. car.50
probatio in ſpetie,probationẽ in genere tollit,nu.3.c.124. & nu.29. car.127
probatio contrà iuris & de iure præſumptionem, non admittitur,nu.7. car.124
probatio admittitur contrà iuris præſumptionẽ,n.8. c.124
probatio per facti euidentiam admittitur,poſt didicita teſtificata,nu.74. car.131
probationes bonæ vitæ,tollunt indicia quæ faciunt contrà malefactorem,nu.44. car.127
probationum quot ſpecies reperiantur,nu.45. car.128
probationes in criminalibus clariores eſſe dñt,n.35. c.142
¶ Proceſſus eſt nullus cum iudex non admittit cauſam abſentiæ,& contrà abſentem procedit,nu.16. car.10
proceſſus & teſtes qui dantur per iudicem reo, quomodò appellentur,nu.103. car.40
¶ Proclama quòd ſocius accuſans abſoluatur, ſeruari debet,& qui prior ex ipſis accuſat liberatur,nu.43. car.36
¶ Procurator in ciuilibus poteſt conſtitui,nu.11. car.15. & nu.18. car.15
procurator non poteſt conſtitui in actione populari,nu.12. car.15.& nu.29. car.17
procurator ab accuſatore poteſt conſtitui, nu.15. car. 15
procurator admittitur,etiam quando agitur ciuiliter,de crimine,nu.18. car.16
procurator in cauſa famæ conſtitui poteſt,nu.20. car.16
procurator quòd à relegatione infrà detur, nõ verificatur

in publico iudicio à principio,nu.38. car.18
procurator an & quando poſſit interuenire in cauſa ſuſpecti tutoris,nu.48. car.19
procurator datur illuſtri in actione iniuriarum,nu.51. c.20
procurator in crimine capitali,an à carcerato poſſit conſtitui,nu.64. car.24
procurator an & quãdo admittatur in cauſa inquiſitionis, nu.66.67.& 68. car.24
procurator an & quando poſſit conſtitui,quando per viam denunciationis proceditur,nu.69.& 71. car.25
procurator quando conſtitui poſſit,quando ſuper notorio crimine proceditur,nu.74. car.25
procurator quando admittatur in crimine per viam exceptionis oppoſito,nu.75. car.25
procurator non cõſtituitur in cauſa appellationis, eo caſu quo non conſtituitur in principali,nu.92. car.27
procurator an & quando admittatur, & quando à ſtatuto pœna pecuniaria & corporalis imponitur, n.103.109. & 119. car.28.
procurator interuenire poteſt,quoties eſt pęna, vſq; ad relegationem,nu.14. car.44
procurator nõ admittitur in crĩe publici iudicij,nu.15.c.44
procurator an & quando admittatur in crimine,cuius pœna eſt à ſtatuto alterata,nu.59. car.71
procurator generalis, mutat ea quæ à domino ſpecialiter ſunt prouiſa ex iuſta cauſa,nu.80. car.73
Cętera vide infrà in litera S. in ver. Seruus,& in litera V. in ver. Vniuerſitas.
¶ Prohibita iure naturali, vt puniantur verum dolũ requirunt,nu.16. car.92
prohibitio iure naturæ facta,ignorari non poteſt,niſi ſupinè,nu.8. car.91
prohibitum ex cauſa fieri,poteſt ſugerrente neceſſitate cõcedi,nu.17. car.33
¶ Propinqui defuncti,præſumũtur inimici capitales inculpati,quorum teſtimonium fidem non facit,nu.10. car.3

Cæterà

Cætera vide ſuprà in litera I. in verſ. Informatio.
¶ Propria nomina, vide ſuprà in litera N. in ver. Nomina.
¶ Prouocaſſe in dubio fortior præſumitur, nu. 41. car. 127
prouocationis remedio, condemnationis extinguitur pronunciatum, nu. 104. car. 99
prouocato occidenti eſt ignoſcendum, nu. 7. car. 113
¶ Proximus eſt quem nemo antecedit, nu. 144. car. 58
¶ Pubertati proximus quis dicatur, nu. 4. car. 77
¶ Publici iudicij crimen l. Cor. de fal. cenſetur, nu. 27. c. 67
publicum & capitale differunt, nu. 4. car. 14
¶ Puer, habes ſuprà in litera D. in ver. Differentia.
¶ Pugno percutiens de homicidio nõ tenetur, nu. 57. c. 128
¶ Pupillus vel infans, non doli capax aliqua pœna non tenetur, nu. 87. car. 74
pupillus de homicidio nõ tenet, niſi ſit, doli capax, n. 2. c. 77
pupillus pubertati proximus, doli capax dicitur, nu. 7. c. 77
Reliqua require ſuprà in litera D. in ver. Differentia.
¶ Putator arboris viatorem occidens, non excuſatur, ſi nõ præmonuit, nu. 4. car. 86

Q

QVALITAS delicti quid ſit, nu. 66. car. 49
Qualitas non eſt ſine ſubſtantia, nu. 99. car. 52
qualitas delicti non probata, ſacramento accuſatoris ꝓbari poteſt, nu. 94. car. 51
qualitas occidentis excuſat, & animum non fuiſſe ad occidendum demonſtrat, nu. 35. car. 127
qualitas præcedentis vitæ, quæ inditia elidat, n. 46. car. 128
qualitas ſemel in eſſe poſita, durare præſumitur, caut. xiiij. nu. 2. car. 159
qualitatis aditio non vitiat præcedentia, nu. 87. car. 51
qualitate aliqua, accuſationi adiecta non probatâ, an reus debeat abſolui, nu. 76. & 77. vſque ad nu. 101. car. 50
¶ Quantitas quæ ſit in delictis, nu. 67. car. 49
¶ Quæſtio eſt remedium irreparabile, nu. 75. car. 38

R

RAPTORES virginum & viduarum, & eis tps' raptus auxiliũ præſtãtes, poſſent à parẽtibus, cõſanguineis, tutoribus, & curatoribus impunè occidi, nu. 52. car. 116
¶ Reaccuſatio antè litem cõteſtatam debet fieri, n. 80. c. 26
¶ Recedendum non eſt ab accuſationis forma, nu. 77. c. 50
¶ Receptanti bannitum, ex cauſa pœna ſtatuti minoratur, nu. 90. car. 74
¶ Regula qui non habet in ere, luat in corpore, habet locũ antè ſententiam, nu. 111. car. 29
regula qui non habet in bonis &c. procedit tantùm in perſona vili & ruſtica, nu. 113. car. 29
regula quòd frangenti fidem, fides frangatur eidẽ, quomodò procedat, nu. 47. car. 36
¶ Reperti cum ſanguinolento gladio defenſio, n. 12. c. 153
¶ Res iudicata ſubſtantiam ſignificat, nu. 58. car. 94
¶ Reſponſio, Non reſpondentis interrogationi defenſio, nu. 5. car. 152
reſponſio conditionalis nihil ponit in eſſe, nu. 38. car. 149
¶ Rempublicã offenſam tueri cuilibet intereſt, n. 39. c. 114
¶ Reſtitutio in delictis non cõceditur, cau. vj. nu. 1. car. 156
¶ Reus, Inter reos receptus, quando quis dicatur, & quãdo factus reus, nu. 1. 3. & 5. car. 31
reus inquiſitus vel accuſatus, qualiter faciat ſibi ſaluumcõductum facere, nu. 15. car. 10
reus carceratus abſens à iudicio dicitur, nu. 43. car. 18
reus carceratus poteſt aduocatum conſtituere, nu. 44. c. 18
reus nunq̃ poteſt pęnam corporalem eligere, nu. 107. c. 28
reus accuſatione procedente, mandato iudicis citari debet, nu. 4. car. 31
reus aſſerens non ex animo occidiſſe, debet ſe pſentare, & id probat, & eo cõſtito, extraordinariè punitur, n. 1. c. 43
reus citatus non comparens delinquit, nu. 18. car. 44
reus criminaliter citatur mandato iudicis, nu. 21. car. 44
reus in cauſa publici iudicij, tenetur ſe iudici præſentialiter præſentare & defendere, nu. 29. car. 45

reus non debet duplici pœna puniri,nu.68. car.72
reus antè litis conteſtationem, vel antè condemnationem ſoluens,non infamatur,cau.iij.nu.3. car.155
reus ſoluens crimen fateri videtur,ibi,nu.5. car.156
reus torquetur exiſtentibus contrà eum iudicijs legitimis, cau.iij.nu.1. car.156
reus habẽs pacẽ ab offenſo mitiùs punit.cau.viij.n.3.c.157
rei conſtitutum eſt loco litis conteſtationis,nu.37. car.6
rei præſentia multum operatur,nu.23. car.34
rei ſpontanea præſentatio,ipſius innocentiam demõſtrat, nu.131. car.136
reo confeſſo homicidio,ex triplici capite ſibi dantur defenſiones,nu.11. car.124
reo abſoluto tenetur pars ad expenſas,nu.40. car.6
rei poſſunt in cauſa criminali, per procuratorem defendi, nu.22. car.17
rei fauorabiliores ſunt quàm actores,nu.5. car.43
reis in carceribus ſecretis detentis,non iuris ignorantia imputanda,nu.95. car.51
Cætera vide ſuprà in litera Q.in ver.Qualitate,& infrà in litera S.in ver.Sententia.
¶ Rixæ authorem in rixa occidens,nõ punitur,n.65.c.117
rixoſus præſumitur prouocaſſe,nu.42. car.127
rixoſus & ſolitus brigas facere,dijudicatur primus aggreſſor,nu.22. car.147
¶ Ruſticitas non excuſat in delictis,nu.6. car.91
ruſticitas excuſat in ijs quæ apertè fiunt,nu.33. car.141

S

SALVVS CONDVCTVS an per iudicem reo dari poſſit,& quibus perſonis,nu.15.car.xxxiij.& n.24. car.34
ſaluuſconductus qbus ex cauſis concedi poſſit,nu.26. c.34
ſaluuſcõductus intelligit,niſi cõcedẽs offendat.nu.50. c.36
ſaluuſcõductus datus p principẽ bãnito valet,n.189. c.109
Cætera habes ſuprà in litera I.in ver.Inquiſitio,& in litera R.in ver.Reus inquiſitus.
¶ Sciẽs ſe inebriari ſolitum,à pœna nõ excuſat,n.21. c.85

ſcientia

ſcientia,& patientia cum taciturnitate æquiparantur cõſen ſui. nu.99. car. 39
ſcientia, uel ignorantia non eſt de ſubſtantia delicti. nu.93 car. 51.
ſcienti,& cõſentienti non fit dolus neq; iniuria.nu.82. c.96
¶Scriptura publica occidentẽ bannitũ defendit.n.76. c.95
ſcriptura poſterior derogat priori.nu.177. car.107
ſcriptura ſola imago nihil operatur.nu.147. car.103
ſcriptura concurrente cum ueritate, ueritas,& non ſcriptura attenditur nu.49. car.94
ſcripturis cõdemnationũ faciliter nõ derogat,n.135.c.102
ſcriptum in libris publicis,pro uero habetur. nu.81. car 96
¶Securitas alicui conceſſa pro delictis iam commiſſis, an amittatur per nouum delictum perpetratum, nu.45. 48. & 54.car.36.
¶Senatuſcõſulti Turpilliani iudicium, quòd ſit priuatum. nu.24. car.67
¶Sententia; In ſententia capitali ferenda.& cauſa diſputanda, reus præſens eſſe debet auditorio.nu.40. car.18
ſententia libello debet eſſe conformis.nu 81.c.50.nu.73.c. 73.& nu.91. car.74
ſententia non iuridicè facta,non exequitur.nu.41. car.94
ſnĩa cuius nullitas notoriè apparet, nõ excuſat,n.89. ca.96
ſententia condemnatoria; an infrà tempus datum ad appellãdum, poſsit à iudice executioni mandari. n.110. c.100. nu.116.117.118.& 119. car.99
ſententia nulla non meretur executionem.n.121. car.101
ſententia lata prætextu medicorum peritorum, an retractari poſsit.nu 93. ca.134
ſententia quo caſu non infamet principalem, neque procuratorem cau.iij.nu.2. car.155
Cætera uide infrà in litera T.in uer.Teſtibus conuictis.
¶Seruiens timẽs mortẽ ſibi à dño cominatam. qui mandato domini aliquem occidit, an teneatur.nu.63. car.117
¶Seruus procuratorem non conſtituit. Sed in ſeruitutem prouocatus per procuratorem reſpondit.nu.50. car.19

ſeruus defendendo dominum occidens offendentem. non tenetur,& è contrà.nu.36. car.115
¶Sexus & ruſticitas excuſat ĩ ijs q̃ apertè fiũt.n.33. c.141
¶Sigillantem ſuas literas cum ſigillo domini, ipſo domino inſcio,conſuetudo excuſat.nu.19. car.140
¶Simulatio bona eſt.quæ parit veritatem.nu.32. car.35
¶Societatis occultæ ſcrupulo non caret,qui manifeſto facinori deſinit obuiare.nu.3. car.119
ſocius ſocium nõ defendens,delinquere videt̃.nu.33.c.114
ſocij criminis exculpatio,iuuat innocẽtiã rei.n.136. c.137
ſocio ſiue itineris,ſiue cohabitationis, licet ſocium defendere,& aggreſſorem occidere.imo & aggreſſoris ſociũ. nu.31. &34. car.114
ſocij omnium bonorum,omnia bona,& omnia mala communicare debent.nu.22. car.114
Cætera vide ſuprà in litera P.in ver.Proclama.
¶Solicitans quomodò ſe defendat.nu.7. car.152
¶ Soluere non valens pro debito ex contractu , non luit in corpore.nu.157. car.61
ſolutione eius quod debet̃,tollitur obligatio.n.156. c.103
¶Spaſmus ſuperueniens facit quòd vulneratus pręſumitur ex vulnere mortuus.nu.105. car.135
¶Spes ad ius alicui non debet auferi.nu.114 car.100
¶Sponſus impunè ſponſam defendit.nu.27. car.114
ſponſi & vxoris idem eſt iudicium.nu.28. car.114
¶Status;Illius ſtatus quem quis publicè portat , eſſe cenſetur.nu.79. car.96
¶Statutum mandans fideiuſſores præſtari , intelligitur ſi fuerit petitum.nu.83. car.38
ſtante ſtatuto quòd delictum non puniatur , ſi delinquens non animo fecerit,an de hoc animo ſtetur dicto ipſius rei cum iuramento.nu.65. car.37
ſtatutum quòd pro maleficijs commiſſis,pœnæ duplicentur non habet locum in verbis iniurioſis.nu.44. car.47
ſtatutum duplicat pœnas ob atrocitatem delicti, & ratione loci maior eſt atrocitas.nu.50. car.48

ſtatutum

ſtatutum imponens pœnam corporalem pro homicidio,intelligit ſi dolus adſit,nec lata culpa ſufficit.n.147. c.59
ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi.nu.148. car.59
ſtatutum ꝙ homicidiũ qualitercũq; cõmiſſum, pœna corporali puniatur,quomodò intelligendũ.nu.149. car.60
ſtatutũ quòd occidẽs occidatur, niſi fecerit ad defenſionẽ ſuam,non comprehẽdit occidentem à caſu.n.150.ca.60
ſtatutum in vno,cẽſetur ſtatutum in alio, in æquiparatis à lege.Quod procedit etiã in pœnalibus.n.14.& 15. c.66
ſtatutum ius priuatorum dicitur.nu.44. car.69
ſtatuta interpretantur ſecundùm iuris communis diſpoſitionem.nu.47.car.70.& 55. car.70
ſtatuti maior eſt potẽtia q̃ hominis.n.49.c.70.& n.72.c.73
ſtatutum poteſt de hominũ membris diſponere.n.51. c.70
ſtatuti alteratio qualiter & quot modis fiat.nu.53. car.70
ſtatuta ex cauſa fiunt.nu.58. car.71
ſtatutum faciens mentiõnem de pœna,paſſiuè interpretatur,ab omnibus legibus, mentionem de pœna facientibus.nu.79. car.73
ſtatutum determinans ſuper iure communi,à iure communi recipit interpretationem.nu.98. car.75
ſtatutum an & quando liget ignorantes.nu.22. car.92
ſtatutorum verba dubia, ſecundùm ius commune interpretari & intelligi debent.nu.37. car.93
ſtatutum eſt lex.nu.39. car.94
ſtatutum ſubditos tantùm ligat.nu.46. car.94
ſtatutum quòd bannitus poſſit impunè offendi, intelligit de ritè bannito.nu.122. car.101
ſtatuta nõ puniunt aĩum,niſi ſequatur effectus.n.10. c.120
ſtatuta caſum fictum non comprehendunt.nu.11. car.120
¶Stylus & ciuitatis conſuetudo excuſat,& rei innocẽtiam oſtendit.nu.15. car.140
¶Subſtantia qualiter accipiatur.nu.65. car.49
ſubſtantialia delicti quæ ſint.nu.59. car.48
¶Surripiens librum quo iudicio teneatur.nu.32. car.67

T

TALIS quis putatur, qualis in libris publicis eſt deſcriptus.nu.80.car.96.& nu.129. car.101
¶Temere accuſans, nullam pœnã ſubire oportet.n.4. c.86
¶Tempus delictum aggrauat.nu.71.car.50.& nu.79.car.50
¶Tenor inquiſitionis, vel libelli, incitatione inſeri non debet.nu.22. car.11
¶Teſtamentum ipſo iure nullum, pro nullo non habetur, niſi cum decretum eſt eſſe nullum.nu.74. car.95
teſtamentum non cancellatum, ac in prima ſui figura, & ſine deturpatione repertum, legitimè factum videtur, & ex eo fit miſſio in poſſeſſionem.nu.126. car.101
teſtamẽtum cælans vel ſubtrahens, incidit in pœnam falſi. nu.28. car.67
teſtamenta executioni mandari, publicè intereſt.n.29 c.67
¶Teſtis deponens de credulitate non probat, niſi in conſiſtentibus in peritia.nu.86. car.132
teſtis malitioſus & ſuſpectus præſumitur, qui ex interuallo vult dictum ſuum corrigere.nu.16. car.153
teſti ſecundò examinato, requirenti prima ſui atteſtatio legi debet.nu.36. car.6
teſti de fama deponenti, & non nominanti à quibus particulariter audiuit, non creditur.nu.17. car.153
teſtes examinãdi ſunt ſuꝑ recognitione cadaueris.n.7. c.3
teſtes quare examinantur ſine citatione partis inculpatæ. nu.35. car.6
teſtes examinantur ſine citatione partis inculpatę, de conſuetudine.nu.34. car.6
teſtes ex officio examinati, nõ ꝑſumũt ſubornati.n.38. c.6
Contrà teſtes quos pars examinari inſtigauit, poteſt opponi.nu.39. car.6
teſtes recipi non poſſunt, atteſtationibus publicatis, ſuper eiſdem capitulis.vel directo contrarijs.nu.6. car.43
teſtes in habiles admittuntur in crimine blaſphemiæ.n.18. car.66
teſtes ſeptẽ quare in teſtamentis requirãtur.nu.33. car.68

teſtes

teſtes duo deponentes ſuper infamia, præferuntur alijs cõtrarium dicentibus, nu.31. car.127
teſtes in ijs quæ nõ ſunt de actus ſubſtantia, puta die & hora, licèt non concordant, attamen eorum dicta probant, nu.84. car.132
teſtium nomina cum atteſtationibus ſunt dãda reo, nu. 78. car.38
teſtium nomina non ſunt danda reo, quando eius potentia timetur, ne eos offendat, nu.79. car.38
teſtibus deponentibus ſuper alicuius furore, non creditur niſi ſuæ ſcientiæ cauſam reddant, nu.13. car.83
teſtibus de arte ſua teſtificantibus magis credit, n.81. c.131
teſtibus deponentibus de fama, cauſam à qua orta fuit non adducentibus, non eſt credendum, n.18. car.153
teſtibus de fama deponentibus non creditur, niſi cauſæ famæ ſint probatæ, nu.19 car.153
teſtibus conuictis de falſo, ſententia retractatur, n.12. c.154
Cætera habes ſuprà in litera P. in ver. Proceſſus.
¶ Tex. in l. diuus, ff. de extraor. crimi. in l. ſi mulieré, eo. ti. & in l. Cicero, ff. de pęnis, quos ſenſus habeant, n.34. c.79
Reliqua inuenies ſuprà in litera I. in ver. Intellectus.
¶ Transfugam vel hoſtem ciuitatis occidens, non punitur, de homicidio, nu.50. car.116
¶ Trepidatio, inconſtantia, varietas, vox balbutiẽs, loquella timida, pallor. quomodò defendantur, nu.3. car.152
¶ Tutor, require ſuprà in litera R. in ver. Raptores.

V

VARIETAS, vide ſuprà in litera T. in ver. Trepidatio.
¶ Vaſallus defendendo dominum, occidens offendẽtem, non tenetur & è contrà, nu.36. car.115
¶ Venia errori datur, cùm non ex malignitate, ſed ſimpliciter peccatur, nu.72. car.95
¶ Verbum debet, neceſſitatem importat, nu.87. car.38
verbum duntaxat, eſt reſtrictiuum, nu.142. car.58

verbum

verbum formiter,quid denotet,nu.45. car.69
verbum abigere,quid ſignificet,nu.42. car.80
verbum mortiferè quid denotet,nu.96. car.134
verba cum effectu ſunt intelligenda,nu.42. car.94
verba in effectu accipi debent,nu.160 car.103
verba iniurioſa alicui dicẽs,ex verbis iniurioſis tenetur, q᷑ iniuria tripliciter fit,verbo,re,&libello,cau.12.n.1.c.159
Ex verbis prolatis,aggreſſor præſumitur,nu.25. car.148
¶ Veritas vt habeatur,non refert quomodò fiat,n.33. c.35
¶ Vinum bibere,facit præſumptionem, ꝙ vulneratus non ſit mortuus ex vulnere,nu.119. car.136
¶ Viſus admenare gladium,qũo ſe defendat,nu.14.car.153
¶ Vitæ præcedentis qualitas,quæ inditia elidat,n.46.c.128
vitæ mutatio,de malo in bono,de facili non p̃ſumitur, cau. xiiij.nu.3. car.159
¶ Vlpianus fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexandri Imperatoris,nu.28. car.45
¶ Vniuerſitas in delictis comparet per procuratorem, nu.56. car.22
vniuerſitas vel ciuitas,quando delinquat,& quando puniri poſſit,nu.85.& 86. car.26
¶ Volens percutere vnum, percutiens alium & occidens, qualiter teneatur,nu.2. car.111
voluntas an adſit,vel non adſit,non quæritur quando conſtat de facti atrocitate,nu.15. car.125
¶ Vox. vide ſuprà in litera T.in ver.Trepidatio.
¶ Vſucapio ſine titulo non procedit,nu.143. car.103
¶ Vulnerans animo occidendi,ſed nõ occidens, an de morte teneatur,nu.12. car.120
vulnerans quid facere habeat,vt probare poſſit, an vulnus mortale fuerit,nu.70. car.130
vulnerans primò aliquem, an teneatur de occiſo, quando alius poſtea vulnerauit,nu.95. car.134
vulnerans an de occiſo teneatur,ſi vulnus non mortale,habet commixtionem cum alio vulnere, vel cõcuſſionem, nu.100. car.135
vulnerantes

 XXXVI

vulnerantes plures,in ſolidum tenentur.nu.94. car.27
Reliqua vide ſuprà in litera M.in ver.Mors.
vulneratus mortuus poſt aliquod tẽporis interuallum, an præſumatur mortuus ex vulnere, nu.68. car.129
vulneratus percuſſus in capite,preſumitur ex vulnere mortuus,nu.94. car.134
vulneratus lethaliter fingitur mortuus,nu.98. car.135
vulnus à principio non mortale, facit præſumptionem, ꝙ vulneratus non ſit ex vulnere mortuus,nu.137. car.137
Item vulnus non durans vſque ad mortem,nu.128. c.136
vulneris magnitudine,cognoſcit̃, an vulneratus ſit ex vulnere mortuus,nu.103. car.135
vulnera plura,quomodò vnum vel plura vulnera dicantur, nu.113. car.53
vnlnera non dantur ad menſuram,nu.61. car.145
Cætera require ſuprà in litera M.in ver.Mors.
¶ Vxor,vide ſuprà in litera M.in ver. Maritus.

FINIS.

MAR. ANTO. BLANCI PATAVINI IVRISC. CLARISS. PRACTICA CRIMINALIS.

Omnia ad reorum defenſiones utilia & per neceſſaria continens, cum ſummarijs ac copioſiſsimo repertorio Ioannis Baptiſtæ Zilletti Veneti, fœliciter incipit.

SVMMARIVM.

1 IVDICI *de delicto et mortuo cõſtare debet, antequàm procedat.*
2 *Confeſſus in iudicio hominem occidiſſe, qui mortuus non reperitur, ſibi non nocet.*
3 *Confeſſo hominem occidiſſe, & in mari proieciſſe non creditur, niſi de homine mortuo fama ſubſit.*
4 *Confeſsio nocet confitenti, non probanti uiuere, quem interfeciſſe dixit.*
5 *Intellectus ad l. fi. ff. de quæſtio. & l. i. §. illud. ff. ad Syllania.*
6 *Modus procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui, qui dicitur uiſum & repertum.*
7 *Teſtes examinandi ſunt ſuper recognitione cadaueris.*
8 *Nomen & cognomen ex capite cadaueris cognoſcitur.*
9 *Conſtitutum propinquorum accipiendum, circà mortis cauſam, antequàm iudex recedat à loco uiſi cadaueris, ſine iuramento.*
10 *Propinqui defuncti præſumuntur inimici capitales inculpati, quorum teſtimonium fidem non facit.*
11 *Inquiſitio de delicto regulariter fieri non poteſt.*
12 *Iudex particulariter inquirit contrà accuſatum.*
13 *Informatio propinquorum à iudice ſumpta, facit qualem qualem præſumptionem contrà accuſatum.*

14 *Propinquorum informatio, facit indicium ad capturam rei.*
15 *Iudex ex arbitrio, quali quali præſumptione præcedente, quem capere facit.*
16 *Iudex carcerans indebitè captum, pœna carcerationis tenetur.*
17 *Capi quis poſſit, & per quos captura fieri debeat.*
18 *Capi poteſt, etiam à priuato in flagranti crimine repertus.*
19 *Detentus à priuato infrà xx. horas iudici eſt præſentandus.*
20 *Priuatus iudicis authoritate, poteſt delinquētē de domo extrahere.*
21 *Mulier pro crimine carcerari non debet. ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur, nu. 27.*
22 *Clericus in flagranti crimine repertus. poteſt à laico detineri. ſed ſuo iudici eſt præſentandus.*
23 *Iniuriatus vlciſcit iniuriam ſuam contrà iniuriatum fugientem.*
24 *Capi quis non poteſt in eccleſia, domo epiſcopi, uel hoſpitali, et ſimilibus.*
25 *Latrones & aſſaſinos non tutatur eccleſia.*
26 *Occidens deliberatè aliquem an poſſit capi in eccleſia.*
27 *Mulier luxurioſè uiuens, pro crimine carceratur.*
28 *Inquiritur ſuper diffamatione, quando propinqui occiſi quem particulariter accuſant.*
29 *Inquiſitione generali præhabita, proceditur ad teſtium examinationem.*
30 *Indicia habita ſuper inquiſitione generali, non præiudicant reo in inquiſitione ſpeciali.*
31 *Iudicij ſubſtantialia quæ ſint.*
32 *Interrogationes etiam in criminalibus dari debent.*
33 *Iudex ex teſtibus ſuper generali inquiſitione, ad ſententiam in particulari inquiſitione procedit.*
34 *Teſtes examinantur ſine citatione partis inculpatæ. de conſuetudine.*
35 *Teſtes quare examinantur ſine citatione partis inculpatæ.*
36 *Teſti ſecūdò examinato, requirēti prima ſui atteſtatio legi debet.*
37 *Rei conſtitutum eſt loco litis conteſtationis.*
38 *Teſtes ex officio examinati, non præſumuntur ſubornati.*
39 *Contrà teſtes quos pars examinari inſtigauit, poteſt opponi.*
40 *Reo abſoluto, tenetur pars ad expenſas.*
41 *Accuſatio facit ceſſare inquiſitionem.*
42 *Cautela ad impediendum inquiſitionem in criminalibus.*

MORTVO Homine iudex accedit
1 ad locum occiſi,† nam iudici de-
bet conſtare de delicto & mor-
tuo, antequàm procedat, ita tex.
in l.i.§. item illud.ff. ad ſylla.
Hinc videmus prout dicit Iaſ. in
l.iuſiurandum.§. procurator. nu.
2 23.ff. de iureiur. † quòd ſi aliquis
confitetur homicidium, ſtatur confeſsioni contrà ip-
ſum quando apparet de homine, quem confitetur oc-
cidiſſe. ſed ſi aliquis etiam ſpontè confitetur in iudicio
ſe occidiſſe vnum hominem, q. non appareat nec repe
ritur occiſus, talis confeſſio non valet, nec ligat con-
fitentem, ita etiam Ang. in l. certum, in prin. de con-
feſſ. Quod limitatur ex mente Ang. niſi fuerint aſſaſ-
ſini. quòd tunc veroſimiliter potuiſſent hoc facere ob
qualitatem loci. & quòd ita fuit iudicatum per Nico.
de Iantel. de Prato, & ceſſante tali veroſimilitudine
& exiſtente bona fama non poſſent puniri, niſi corpo-
ra apparerent. referrens Bal. in addi. ad Spe. in tit. de
ſenten. §. pen. in addi. magna verſ. Titius fuit confeſ-
3 ſus. † quòd ſi quis confeſſus fuerit hominem occidiſ-
ſe & proieciſſe in mari, non ſtatur eius dicto, niſi ſub-
ſit fama de homine mortuo, nec refert an certo nomi
ne ſit nominatus mortuus, vel ſine nomine, vt p Glo.
in c. præſcripta. §. libellorum. ii. q. viii. & per Bal. in l.
quoties. §. ſi quis, de hæredi. inſti. Ang. in d.l. certum,
aliud ſentit. quàm Iaſ. in dicto loco referrat, cũ velit
confeſſionem incertam de corpore nõ valere per tex.
ibi. ſed ſi eſſet cõfeſſio de certo homine de quo poteſt
liquere eum eſſe mortuum, tunc valeret. quãuis dicat
Nico. ſeruaſſe contrarium, non tamen eius opinionẽ
apprehendit. In hac materia, difficultatẽ faciebat tex.
in d.l.i.§. item illud. ff. ad Syll. per quem probatur de-
bere eſſe certum iudicem de homine mortuo, & ſic de
delicto, ibi dum dicit niſi conſtet. & ibi liquere igi-

A 2 tur

tur debet. ex quo uera probatio non autem fama requiritur, facit etiam tex. in d.l.certum in princ. ibi ſi quis incertum confiteatur.ueluti corpus cõfiteatur.& tex.in l.i.in fi.ff.de quæſtioni.Facit etiam difficultatẽ
4 Glo.in l.inde Neratius.ff.ad.l.acquili. ubi † confeſsio nocet,ſi non probet confitens eum uiuere.quem dixit interfeciſſe,undè ex mente Ang.in d.l.certum. & Bal. in additio. ad Spe. in tit.de ſenten.in hoc articulo ſic
5 diſtinguerem. † Quòd aut delictum,de quo queritur, ſubiici poteſt oculis,ut corpus mortuum, uel quid ſimile, & tunc iudex non procedat, etiam ex inquiſitione generali,niſi uiderit cadauer, & ita intelligatur id quod dicitur,in d.l.fi.ff.de queſtio.& in d.l.i.§.item illud.ff.ad Syllani.ibi dum dicit, liquere igitur debet. Aut ſecundo caſu res non poteſt ſubiici oculis, proùt eſt de homine proiecto in mari, uel igne conſumpto, vel de re furto ſubtracta, ſi fama eſt de certa perſona, & in indiuiduo, iudex procedat, & ita ſentit Bart. & Ang.in d.l.certum.per tex.ibi dum dicit certum eſt,ut puta Titius, & ita etiam procedat quòd dicit Bald.in addi.ad Spe. Aut incerta eſt perſona & incerta res. & tunc quia confeſsio non preiudicat. exiſtente tali magna incertitudine, neque iudex poterit procedere ad inquiſitionem, ut ſenſit Ang.in d.l.certum, cùm tex. ibi dicat incertum confiteatur, ueluti ſi corpus. nam eo caſu ex tali incertitudine fundamentũ aliquod haberi non poteſt. proùt dicit tex.ibi.& in l.i.in fi.ff.de queſtionibus.
6 ¶ † Multis modis & uariè quidem ad hanc cognitionẽ & informationem proceditur. Nam dicit Bar.in d.l.i. §.Item illud.ff.ad Sylla. quòd ex illo tex. practica ſumitur.quòd curia mittat notarium & uideat mortuum & deſcribat uulnera.Idem Bar.in l.fi.nu.2.ff.de quæſtio.& Ang.in d.§.item illud, dicũt quòd rectores mittant milites,uel alium officialem ad uidendum hominem mortuum,& uidendum uulnera, & hoc ſcribi faciat.

ciat. Ang. in l.fi.C.de ſicar. dicit quòd miles uideat uulnera,& mortalia & non mortalia, ſi fuerint plures qui vulnerauerint. Moderni vltramontani in ſua pra ctica dicunt. quòd iudex debet mittere chirurgos & medicos pro contemplatione vulnerum. & illos conſulere,qui conſiderata quantitate, loco, & qualitate vulnerum,ſecundùm artem ſuam exponant,ſi vulnera ſunt mortalia,vel occaſione eorum vulnerum mortis cauſa data ſit. Dicas tu,quòd cõmunis practica eſt, vt ipſe iudex accedere debeat ad videndum mortuum, vt dicit Bar.in l.ij.§.ſi publico nu.24.ff.de adulter. & facit pro hoc tex.in l.fi.C.de cuſto.& exhibitio. reo.& in l.iudices.C.de epiſcopa.audi. & ipſe iudex accipit (vt dicitur)viſum & repertum, ſcribendo qualitatem cadaueris,ętatem,indumenta, qualitatem & quantitatem vulnerum,& quo nomine nuncupabatur, dum eſſet in humanis. Bonum quoque eſt pro amico quòd inſimul cum iudice adhibeantur experti ad videndum vulnera,& cognoſcendum illa propter duo, primò ſi facta eſt rixa per plures, quilibet tenetur de eo quod geſſit.l.fi.ff.de ſicar.& ex genere armorum poteſt cognoſci an vulnerauerit mortiferè,vt in habente ſpontonum & ſagittas,& in habente enſem,ſecundò ſi per plures dies egrotauit, ad videndum an vulnus eſſet in loco mortifero.vel nõ,vt cognoſcatur an ſit mortuus ex vulnere.de quo dicam infrà ſuo loco, ac etiam materiam medicorum tractabo.

7 ¶ † Poſtquàm iudex habuit cognitionem delicti & accepit viſum & repertum,non recedẽdo à loco vbi mor tuus eſt. examinat teſtes ſuper recognitione cadaueris,qui deponere debent, quo nomine & cognomine vocabatur cadauer illud,dum erat in humanis,cum ex iſtis cadauera recognoſcantur,arg.l.ad recognoſcendos.C.de ing.& manu.& l.1.C.de muta.nomi.
8 † quod nomen & cognomen ex capite ipſius cadaueris cognoſcitur,prout dicit tex.in.l.cum in diuerſis.ff.de religi.

& ſumpti. fune. quòd autem teſtes ſuper recognitione cadaueris examinandi ſint, facit text. in argu. tamen in l.iij.§. ſi quis.ff. ad exhi. qua examinatione facta, iudex ſcribi faciat ſequendo viſum & repertum, vt dixi ſuprà, quod vocabatur, dum erat in humanis, Talis filius T. pront fidem fecerunt. P. & A.teſtes &c.

9 ¶ † Accepto viſum & repertum, & facta recognitione cadaueris, iudex non recedendo à loco delicti. vocare debet ad ſe propinquos defuncti, & examinare ſine iuramento, & accipiat (vt dicitur) eorum cõſtitutum, & interroget eos ex qua cauſa putet eius agnatum, fuiſſe interfectum, & generaliter inquirat, quẽ inculpent, non debet autem venire ad particularem inquiſitionem, ſcilicèt interrogare vtrum inculpetur Titius, vel Sempronius. & c. quia iſta practica non eſt iuridica. vt

10 no. in d.l.ij.§. ſi publico.ff. de adulter. † & ratio quare iudex debet eos examinare ſine iuramento, eſt quam tradit Bar. in l.iij.§. fin.ff. de adimen. lega. quia pręſumuntur inimici capitales inculpati. & ideò eorum teſtimonium non facit plenam probationẽ, & facit etiã ad hoc tex. in l. lex Cornelia.ff. de iniur. & hoc parit

11 duos effectus. † primus eſt, ꝙ licèt regulariter nõ poſſit inquiri de delicto, vt not. Bar. in d.l.ij.§. ſi publico.

12 ff. de adulter. † tamen ex iſta inquiſitione generali. quando quis fuit accuſatus, poteſt iudex deuenire ad particularem inquiſitionem, contrà accuſatum, & ita

13 not. Bar. in d.§. ſi publico. in. iij. col. & ratio eſt, † quia tale conſtitutum propinqui, facit qualem qualem præſumptionem contrà accuſatum, vt ex tali pręſumptione iudex poſſit deuenire ad particularem inquiſitionem contrà eum, & ita not. Roma. in l. ſi quis in graui.§. ſi quis moriens.ff. ad Sylla. & ita intelligitur dictum Ang. ibi. & pro hoc facit Glo. in c.i.§. ſi duo. de pace tenen. & hoc idem quòd faciant qualem qualem pręſumptionem, tenet Inno. in c. cùm in tua de ſponſa.

ſa.& Abb.in c.cùm olim,de do.& contu. & de hoc latè diſputat. Hippoly.in ſua practi.in.§.diligēter,circà medium,& quia hîc non eſt eius materia, ideò nō tangam aliter nunc,ſed ſufficit tantùm ſcire,quòd talem faciunt prǫſumptionem, propter quam iudex poteſt deuenire ad particularem inquiſitionem, & hic eſt primus effectus, qui reſultat ex iſto conſtituto propinquorum.

14 Secundus effectus eſt † quòd iudex habita iſta generali informatione poteſt deuenire ad capturam, vt ſi citaretur reus aufugeret, vt not. Saly. in l. abſentem. C. de accuſatio. & in l.ii.C. de cuſto. reo, & ſequitur Ang.in tracta.ſuo malefi. in ver. fama publica prǫcedente. Aduerte tamen ad vnum quod not.

15 Hippoly.in l.fi.ff.de quǫſtio. quòd† iudex ex arbitrio ſuo poteſt facere capi aliquē,quia iſtud procedit prǫ-

16 cedente quaſi quaſi indicio & præſumptione †quia iudex indebitè carcerans aliquem,qui indebitè fuit captus,tenetur ipſe pœna carcerationis,vt not. Ang.in l.

17 nemo carcerem,C.de exact.tribut. † quis autem poſſit capi,& per quos fieri debet captura, tangit Bar. in l.fi. ff.ad l. Iuli.pecula. & inquantùm tangit quòd pro debito ciuili quis non poteſt capi niſi pro fiſcali. illud prǫtermittam,quia nil ad materiam noſtram, pro crimine verò decidit Bart. in d.l. cum eo ff.ad l. Iuli.

18 pecula. †quòd quis repertus in flagranti crimine, ſi crimen eſt capitale,vel pœna corporalis ingeritur, poteſt capi etiam à priuato l.i.C.de rap.virgi.& l. ſi quis in ſeruitute. §. fin. ff. de furt. & l. fi. C. de maleſi. & mat.l.ij.C.de fal.mone. meliùs facit l.i.C. eo. de fal.

19 mone. †dum tamen ducatur ad iudicem infrà tempus ſtatutum, ſcilicèt poſt viginti horas. l. capite

20 quinto de adulter. †.ſi verò non reperitur in flagranti crimine, non poteſt à priuato capi. ſed debet anthòritate iudicis capi, & poteſt etiam de domo extrahi, vt not. in l. nemo de domo, de reg. iur.

21 † hoc tamen fallit in muliere, qnia non poteſt extra-

hi de domo,d.l.1.C.de offi.diuer.iudi.& in auct.ibi poſita,& in.§.quoniam in auct.ut nulli iudi.etiam aduerte in primo capite huius theoricę Bar.in tantùm eſt verum quod dicit Bar.vt procedat quòd etiam † ſecularis poteſt capere clericum in flagranti crimine, vt not. Bal.in c.1.§.ſi quis,de pace iura.firma, & per ſcriben.. in l.ii.ff.de iuriſd.omni.iudi. ita tamen vt repreſentet ſuo iudici. † Ampliatur etiam vt quis iniuriatus poſſit vlciſci iniuriam ſuam contrà iniuriantem fugientem, & ad hoc facit Gl.in l.nulli.C.de iudi. & ita not.Abb. in.c.1.de iudi. & Fely.in c.1. de homici. † In ſecundo capite aduerte,quòd illud non procedit,vt quis poſsit capi in eccleſia,domo epiſcopi.hoſpitali, & ſimilibus. c.inter alia.de immunita.eccleſia, & c.eccleſiæ. eo.ti. & ibi Abb. † Limitatur tamen hoc dictum de eccleſia, in famoſo latrone & aſſaſsino,vt ibi not. Abb. Limitat etiã Gui. Papę in quęſtio. ſuis Tholoſanis.q.cxxj.vel cj. † quando quis deliberatè & apenſatè aliquem occiderit. quia ſecundùm eum poſſet capi in eccleſia. Contrarium tamen tenuit Abb. in d.c.eccleſię. & ita ſeruatur.

22 rum quod dicit Bar.vt procedat...

¶ † Aduerte etiã ad aliud in dicto ſecundo capite theoricę Bar.in quantùm dicit, quòd mulier nõ poteſt pro crimine carcerari, quia contrarium not.in auct. hodiè nouo iure.§.ſed ſi crimen.C.de cuſt.re.& cõtrà Bart. ſenſit etiam Imol. in c.ij.de pigno. Limitatur tamen quatenùs procedit dictum Bar. vt non habeat locum in muliere luxurioſè viuente. ſed hodiè de conſuetudine contrarium ſeruatur, quia mulieres carcerantur. & ratio eſt,quia carceres mulierum ſunt ſeparati à carceribus hominum, & ita hodiè ſeruatur.

28 ¶ † Diximus ſuprà quòd vbi conſtiterit de delicto & de corpore interfecto,quòd iudex debet vocare ad ſe propinquos defuncti, & habere informationem ab eis, quis inculpetur de delicto. inquirendo ſemper generaliter vt diximus. non nominando quempiam. Modò

Modò aduerte, aut iſti propinqui accuſant aliquem particulariter. & tunc iudex non debet venire ad particularem inquiſitionem contrà accuſatum ſuper delicto. ſed debet inquirere contrà eum ſuper diffamatione. & hoc eſt quod dixit tex. in c. cum in iuuentute, de præſumptio. & ibi not. Io. An. & Abb. quem ſequitur Roma. in ſuis ſingularibus ſingu. cccclxxxij. vbi dicũt ꝙ iudex habita iſta informatione à propinquis, debet inquirere contrà accuſatũ ſuper diſamatione, non autem ſuper delicto, ſuper quo accuſatur. Aut & ſecundò iſti propinqui non accuſant aliquem particulariter, & tunc iudex habita iſta informatione & conſtituto, debet peruenire ad generalem inquiſitionem, de qua loquit Bar. in d. l. ij. §. ſi publico. ff. de adulter. vbi dat quinque regulas in quibus eſt permiſſa inquiſitio. licèt regulariter cõtrà l. reſcripto. § ſi quis accuſatorẽ ff. de mune. & hono. vide ibi ꝑ eum, aliter non referro.

29 ¶ † Habita iſta generali inquiſitione, iudex procedit ad examinationem teſtium, eos interrogando, an viderint, vel ſciuerint, quòd aliquis interfecit Titium, & ſimilia, & tunc ſiquis fuerit nominatus, vel accuſatus, poteſt deuenire ad particularem inquiſitionem contrà eum. & ita not. Inno. in c. bonę memorię de electio. & Abb. in c. graue de pręben. & Bal. in l. congruit.

30 ff. de offi. pręſi. & ibi Bar. † Sed quęritur per Bar. in d. l. fi. ff. de quęſtioni. in fi. an indicia habita ſuper generali inquiſitione præiudicent reo, vt poſſit torqueri, quando fit inquiſitio ſpecialis, vel accuſatio. & dicit Bar. ibi quòd non præiudicant, & ratio eſt dicit ipſe, quia fuerunt examinati illi teſtes eo non citato, & non contradicente, contrà. l. ſi quãdo. C. de teſti. & eſt etiã alia ratio quam tangit ibi Bar. in vno verbulo, quia fuerunt examinati antè litis conteſtationem, & ſic contrà ſubſtantialia iudicii, quia antè litem conteſtatam non examinantur teſtes, nec in ciuilibus, nec in criminalibus. & ideò cum dicti teſtes fuerint examinati contrà ſubſtantialia,

31 ſubſtantialia,non præiudicant. † Quinque autem ſunt ſubſtantialia,& primò citatio ad defenſam, quæ eſt de iure naturę.cle. paſtoralis de re iudica.non autem alię citationes. puta ad videndum publicari teſtes & eos examinari, & ſimilia. Secundò requiritur libelli, vel inquiſitionis oblatio. Tertiò litis conteſtatio. Quartò iuramentum calumniæ. Quintò ſententia. & ita not. Spe. in princi.ſecundæ partis. & Abb. in c. cum me & te. de re iudi. ſed cum iſti teſtes ſint examinati ipſo non citato, & antè litem conteſtatam, & ſic contrà ea quæ not toto tit.vt lit.non conteſta. extrà.meritò ſecundùm Bart. in d.l.fi. non præiudicant reo; & hanc opi. Bart. ſequitur Saly. in l. fi.C. de quæ-
32 ſtio. † Imò plus dicit ipſe quòd etiam in criminalibus debent dari interrogationes per l. ſi ſtipulauerit. §.quæſtioni. ibi interrogandique.ff.de adulter. ſequitur etiam Ang.in tracta. ſuo in ver.fama publica verſ. quæro qualiter,& etiam Hippoly.in l.i. in prin.col.ij. verſ.& aduertas ne erres.ff.de quæſtioni. dicit quòd aliqui iudicantes errant qui examinant teſtes non citato reo,nec ipſo præſente, & adducit multas authoritates, & ita de iure communiter tenetur.

33 ¶ † Quæritur etiam nunquid ex atteſtationibus habitis ſuper generali inquiſitione,iudex poſsit procedere ad ſententiam in particulari inquiſitione. Bal. in l.congruit.ff.de offi.preſi.tenet ꝙ non. & ratio eſt ſecundùm eum, quia generalis inquiſitio eſt quædam præparatio deueniendi ad particularem. & eam ſequitur in l.ſi vacantia.C.de bonis vacanti. lib. x. & Fely. in c.ij.extrà de teſti.& de iure cõmuni ita tenetur. Contrarium tamen tenuit idem Bal.in l.edita,in lectu. Paduana.C.de eden.& dicit quòd ita tenuit Inno.in d.c. bonæ memoriæ. de electio. Aduerte quia licèt iſtæ opiniones de iure ſint veriores, & communiter teneantur,ꝙ teſtes examinati ſuper generali inquiſitione nõ faciant fidem, nec ex illis indicijs poſsit torqueri, nec poſsit

poſſit iudex ex eorum dictis formare ſententiam, in particulari inquiſitione, tamen hodiè ſeruatur contra rium, & ideò pro defendendo reo non labores ſuper iſta communi ſententia.

34 ¶ † Aduerte ꝙ ſtylus & conſuetudo eſt in ciuitatibus Lõbardiæ, ꝙ teſtes ſiue ſuper generali, ſiue ſuper ſpeciali inquiſitione & etiam ſuper accuſatione, examinã tur ſine citatione partis, & iſta talis practica & conſue tudo ſeruanda eſt. vt dicit Alex. in conſ. xli. incip. habi ta ſuper contentis col. fi. verſ. & data vol. ij. quod duplicatum eſt, in conſi. lxv. vol. j. adducens ꝙ ſtylus debeat obſeruari tex. in l. fi. C. de iniur. & in l. iij. §. fi. ff. de teſti. & quæ not. Cy. in l. ij C. quæ ſit lon. conſue.

35 & in c. fi. de conſtitutio. † Ratio autem dictæ conſuetudinis potuit eſſe ex duplici capite. quia ſi teſtis primò examinatus depoſuerit vnum cum iuramento, ſi poſteà iterũ examinetur, & contrariũ, vel quid diuerſum deponat, neutrum valet. & teſtis punitur de falſo. vt not. Bar. per illum tex. in l. eos. C. de falſ. & But. in c. cum in tua. de teſti. & Anch. in c. 1. de teſti. in cle. & ſecundũ alios valet primum vt not. Abb. Cardi. & Fely. in d. c. cùm in tua. & eſt periculoſum ꝙ ſecũdò examinetur. Item nulla poteſt oriri vtilitas ex ſecũda de-

36 poſitione, quia † teſtis primò examinatus poteſt referre ſe ad primum eius dictũ, & petere ꝙ ſibi legatur prima atteſtatio, not. Bart. in d. l. eos. ff. de falſ. Item alia potuiſſet eſſe ratio. quia quando in criminalibus proceditur ex argumentis & indicijs. eo caſu teſtes examinantur ſine citatione partis. tex. eſt in c. i. de homici. lib. vi. & ibi Gemi. & Philip. Fran. in ver. argumentum. Sed quando agitur de homicidio, proceditur ex argumentis & indiciis l. milites. §. oportet. C. de quæſtio. l. fi. C. de proba. ideò inoleuit practica, quòd citatio non fiat, cùm frequentiùs procedatur ex indiciis, & ita quotidiè ſeruatur, & ex conſuetudine lis non conteſtatur.

37 ¶ † Sed

37 ¶ † Sed primò examinantur teſtes, poſteà proceditur ſuper accuſatione vel inquiſitione, & accepto conſtituto rei, quod eſt loco litis conteſtationis, ex dictis teſtium priùs examinatorum, proceditur ad torturam ſine publicatione proceſſus.

38 ¶ † Attende etiam ad unum quòd quando teſtes examinantur ex officio iudicis ſuper inquiſitionem, non poteſt opponi contrà eos quòd fuerint ſubornati & ſuppoſiti. quia preſumitur pro iudice, ſecùs autem ſi ad inſtigationem partis, puta quòd pars aduerſa duxerit aliquos teſtes, & inſtigauerit eos examinari ſuper
39 inquiſitione, † & ideò in hoc ſis multum cautus, ut inquiras an pars fecerit & inſtigauerit teſtes examinari. ut contrà eos poſſis opponere, cùm aliàs non poſſes,
40 vt not. Abb. in c. qualiter & quando de accuſa. † Imò dicit Car. in cle. ſepè in vlt. col. de verb. ſign. quòd dicta pars tenetur ad refectionem expenſarum reo ſi fuerit abſolutus.

41 ¶ † Animaduerte etiam ad aliud, quòd ſemper iudex antequam deueniat ad inquiſitionem, debet premonere offenſum, an velit accuſare, vel non. quia quadiu quis poteſt accuſari ceſſat inquiſitio, vt not. Alex. in appoſtil. ad Bar. in l. ij. §. ſi publico. de adulter. & Doct. communiter ſequuntur, & ex hac doctrina datur cautela per Cepol. que eſt 25. quòd ſiquis vult tempus differi, puta vt poteſtas exeat de ſuo magiſtratu & regimine (vt dicitur) debet petere ab eo vt aſſignetur tempus infrà quod poſſit accuſare, & tunc iudex tenetur aſſignare terminum habile. quod eſt valde notabile, & eum communiter Docto. ſequuntur.

SVMMARIVM

1 L. INTER *accuſatorem. ff. de publi. iudi. difficilis reputatur, & uariè legitur.*

2 *Abſens quando crimen eſt à relegatione infrà, damnari poteſt.*

3 L. inter accuſatorem prædicta qualiter intelligatur.
4 Lis in criminalibus conteſtatur.
5 Iudicis interrogatione & rei reſponſione, lis conteſtatur.
6 Iudex expedit proceſſum ſine licentia accuſatoris & rei, & num. 25.
7 Accuſatis pluribus, diuerſo tempore reſpondentibus, per reſponſionem ultimi lis conteſtatur, eorumq; reſponſiones ad ultimum retrotrahuntur, & uno tempore factæ cenſentur.
8 Condemnatio contrà abſentem fit lite non conteſtata, quando pœna eſt à relegatione infrà.
9 Abſentiæ iuſtas cauſas, quilibet ad allegandum ſine mandato admittitur.
10 Abſentiæ, quæ cauſæ ſint iuſtæ.
11 Amicus inimici mei, inimicus meus cenſetur.
12 Accuſatus uel inquiſitus criminaliter, ab alio iudice aliqua cauſa carceratus, an poſſit in cauſa accuſationis uel inquiſitionis contrà eum formatæ, per procuratorem reſpondere.
Cautela ut procurator pro abſente admittatur in criminalibus.
13 Abſentiam probabilem, quis ſine mandato allegare non poteſt.
14 Cautela contrà abſentem abſentia probabili.
15 Reus inquiſitus uel accuſatus, qualiter faciat ſibi ſaluum conductum facere.
16 Proceſſus eſt nullus, cùm iudex non admittit cauſam abſentiæ, & contrà abſentem procedit.
17 Citatio trina, de qua in d. l. inter accuſatorem, qualiter fiat.
18 Citatio in criminalibus quomodò fiat.
19 Citatio unica peremptoria, ſufficit in criminalibus.
20 Dilatio nouem dierum in criminalibus, quòd ſit ampliata, & dentur xxx. dies ut in ciuilibus, ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur.
21 Correctio legum non inducitur ex identitate rationis.
22 Tenor inquiſitionis uel libelli, in citatione inſeri non debet.
23 Inquiſitio conſuetudine Peruſina inſertur in citatione.
24 Citatio ad domum rei ſufficit in criminalibus.
26 Accuſato non comparente, quid iudex faciet, remiſſiuè.
27 Iudex quid ſit facturus, accuſatore abſente.

SVPRA dictum fuit quemadmodùm iudex vbi conſtauerit de delicto, debeat formare inquiſitionem contrà accuſatum, & quia poſt formatum proceſſum, debet deuenire ad citationem, ideò de eius materia videamus. † Qua propter declaranda eſt l. inter accuſatorem. ff. de publi. iudi. quę quidem reputatur difficilis & variè legitur. Ibi nec per triduum, & ideò ſecundùm quamlibet iſtarum lecturarum figurabimus
1
2 caſum, & primò ex mēte Bar. pręmitte † Quòd quoddam eſt crimen cuius pœna eſt corporalis, vel alia à relegatione ſuprà, quoddam eſt crimen cuius pęna eſt à relegatione infrà, in qua abſens poteſt damnari, vt not. per Bar. hîc & in l. abſentem. ff. de pœnis. & in l. pœn. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. & ijs præmiſſis figura caſum ex mente Bart. in l. noſtra, ſecundùm quod litera dicit, ne per triduum, hoc modo. & diuide primam partem legis noſtræ in duas particulas, ſecunda ibi ne per triduum, & ſi intelligamus legem noſtram in crimine cuius pœna eſt à relegatione ſuprà, in qua abſens non poteſt damnari, dic, quòd in prima parte tex. noſtri fuit dubitatum, nunquid ſi Titius qui fuit accuſatus de crimine adulterij vel homicidij, abeſt à ciuitate ex iuſta cauſa, quidam alius, puta propinquus, poſſit coràm iudice qui dictum Titium citauerat, allegare cauſam abſentię. & ſic admittatur ad excuſandum dictum Titium, & reſpondet Iuriſcōſultus quòd ſic. Sum modo in verſicu. Ne per triduum, & retento eodem themate fuit dubitatum, nunquid dictus Titius poſſit damnari poſt trinam citationem, & tex. noſter dicit quòd non, & ſic planè procedit litera, ne poſt triduum &c. & ſic habes notare ex iſta lectura, quòd reus accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione ſuprà, non poteſt damnari per trinam citationem. Si verò quidam, puta Titius fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione infrà, & dic tenendo eandem literam quòd lex noſtra in pri-

ma ſui parte ponit vnum dictum, in ſecunda aliud vt ſuprà. & in prima dic vt ſuprà. in ſecunda verò dubitatum fuit, nunquid Titius poſt trinam citationē poſſit damnari. ex hoc tantùm quia non comparet, & dicit tex. quòd non. & hoc modo procedit, prima lectura, quando in litera eſt dictio nec, ſi verò ſit dictio ne, & ſecundò non legitur, & tunc lex noſtra in hac prima parte, ponit primò vnum dictum, ſecundò ponit effectum dicti. ibi ne per triduum &c. & dic. quòd dubitatum fuit nunquid Titius qui fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione infrà, poſſit condemnari abſens, & nunquid alius poſſit allegare cauſas abſentię. & tex. noſter ſecundùm Bart. hîc dicit, quòd ſi iudex habet plenas probationes de delicto, poteſt eum condemnare poſt trinam citationem, niſi aliquis allegaret cauſas iuſtas abſentiæ. quia tunc expectaretur, & hic eſt effectus primi dicti. & hoc modo benè procedit litera. ne per triduum, & ſic vides quòd hęc lectura dicit totum contrarium primæ. & hæc eſt theorica Bar. in hac. l. noſtra in prin. & ſic vides quòd ſummariè legitur. hæc lex.

3 ¶ Breuiter dico quòd lex noſtra eſt plana. †etiam primò prępmittendum eſt, quòd lex noſtra neceſſariò debet intelligi, quòd iſte reus fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione infrà, & hoc patet. quia ſciendum eſt, quòd quando quis accuſat aliquem de crimine, cuius pœna eſt à relegatione ſuprà. debet cuſtodiri vnà cum accuſato. & hoc eſt quod dicit. l. fi. C. de accuſa. & l. ij. C. de exhi. & introdu. re. Sed tex. præſuponit quòd & accuſator & accuſatus erāt abſentes, ergo neceſſariò infertur, quòd reus fuit accuſatus de crimine. cuius pœna eſt à relegatione infrà, quo caſu non requiritur illa præſentatio ad carceres, ne ſit cōtrà. d. l. fi. & l. ij. Secundò præmittendum eſt. quòd in caſu huius legis lis fuerat conteſtata, & hoc dicit tex. ibi, cognitione ſuſcepta, & quòd pręceſſerat citatio ex

commiſsione

commiſsióne iudicis, quia aliàs non poſſet, vt not. Alex. in addi. ad Bart. in l. neminem. C. de exhiben. re. & iſta citatio fuerat facta ad videndum fieri ſententiam. & hoc patet. quia iam erant factę probationes. & hoc probatur in tex. noſtro ibi. calumnia pronuncietur, quia accuſator non diceretur calumniatus, niſi permã ſiſſet uſque ad ſententiam; ſed diceretur tergiuerſatus, & hoc dicitur in l. 1. ff. ad turpill. Sciẽdum eſt etiã quòd hîc agitur tàm de abſentia rei, quàm accuſatoris, vt in ſecunda parte principali. Ijs pręmiſſis dico, quòd tex noſter eſt planus, & intelligitur in crimine cuius pœna eſt à relegatione infrà, & in prima parte quęſitum fuit nunquid admittatur tertius ad allegandum cauſas abſentię rei. & tex. dicit quòd ſic. ne poſt trinam citationem damnetur. & hoc idem dicit in ſecunda parte de accuſatore qui [illegible] abſens. & erat calumniatus. & ſic text. noſter dicit quòd expectabitur. ſi iuſta cauſa fuerit allegata abſentię, aliàs condemnabitur. & hic erit effectus primi dicti. & in tex. legitur in litera ne per triduum &c. vt communiter habetur.

4 ¶ † No. ex hac l. inter accuſatorẽ. ibi cognitione ſuſcepta, quòd in criminalibus lis conteſtatur, ſed contrà hoc facit. l. 1. C. de lit. conteſta. vbi dicitur quòd litis conteſtatio debet fieri per interrogationem & reſponſionem vtriuſque partis, ſed plerunq; in criminalibus fit quòd accuſatus comparet & reſpondet accuſationi. negando vel fatendo parte abſente, & tamen per

5 illam reſponſionem, fit litis conteſtatio, † Bar. in l. is qui reus. ff. de publi. iudi. dicit quòd iudex aſſumit vices accuſatoris. undè ex interrogatione iudicis & rei, fit litis conteſtatio, & ad hoc allegat Glo. in c. prout,

6 extrà de do. & contu. † & dicit ibi Bar. quòd iudex facit ſibi dari licentiam à reo, vel accuſatore, expediendi proceſſum eo abſente. Bal. tamen in l. j. in vi. col. C. qui accuſa. non poſſ. dicit, quòd iudex abſq; eo quòd petat talem licentiam, poteſt expedire proceſſum ex

officio

7 officio † Et dicit Bal.ibi,quòd ſi plures accuſati fuerint, & diuerſo tempore reſponderint. quòd per reſponſionem vltimi. cenſetur facta litis conteſtatio, & aliorum reſponſiones retrotrahuntur ad vltimam. & omnes cenſentur factæ in uno tempore.l.receptum.
8 quę eſt l.fi.ff.commu.prædi. † Vtrum autem ſi lis non fuerit conteſtata cum abſente, poſſit condemnari. Gl. in l.quoties.C.de digni.lib.xij.tenuit quòd non poſſit damnari ſi fuerit accuſatus de crimine,cuius pœna eſt à relegatione infrà, ſi verò de crimine cuius pœna eſt à religione ſuprà,tunc idem, quia non poteſt damnari,ſed fit annotatio bonorum,vt not.in l.j.C.de requi. reis.& per Doct.in l.abſentem.ff.de pęn. Contrarium tamen tenuit Glo.in d.l.abſentem & ibi Bart. & Saly. in l.reos.C.de accuſa. vt poſſit condemnari, quando eſt accuſatus de crimine.cuius pœna eſt à relegatione infrà,& ratio ne iudicium reddatur eluſorium,quia in hoc caſu non fit annotatio bonorum. & ita not.Bart. in d.l.abſente.& Saly.in d.l.reos. in delictis grauibus fierent annotationes bonorum,vt ſuprà dictum eſt,& ita hodiè ſeruatur, prętérquàm non ſeruatur ꝙ fiant iſtę proſcriptiones bonorũ,ſed proceditur ad banum.
9 ¶ † Not.etiam ex hac lege quòd tertius comparens admittitur in criminalibus, ad allegandum cauſas iuſtas abſentię,ſecùs ad allegandum cauſas defenſionis, quæ reſpiciant crimen principale, vt dicam infrà.
10 † Bart.in l.pen.§.ad crimen.in pen.col.in prin. de publi.iudi.conſiderat tres cauſas abſentiæ. Primò neceſſariam,quia eſt infirmus,vel carceratus, vel nõ poteſt ire per iter.l.ij.§.ſi quis.ff.ſi quis cautio. non ob tem. Secundò probabilem, puta quia habet inimicos, vel eſt exbannitus de tali loco. & timet capi l.de ætate.ff. ad trebel.l.ſciendum.ff.de lega.j. vbi pulcher tex. &
11 dicit ibi Bart.per illum tex. † quòd omnes amici mei inimici.cẽſentur etiam mei inimici. & ſunt mihi ſuſpecti.quod nota propter multa. Tertiò voluntariam, vt

B quando

quando dicit iudicem non competentem l.j.&.ij.ff.de iudici.c.veniens de accuſa.c.dilecti de do. & contu. & hoc idem dicit & not. Saly.in l.reos.C.de accuſatio. In prima cauſa licèt neceſſaria dicit Bart. in d.§.ad crimen. quilibet etiam ſine mandato admittitur ad
12 allegandum cauſas abſentiæ. † Ex hoc primo capite neceſſariæ,ſcilicèt,abſentiæ. Hippoly.dat vnam cautelam in ſua practi.in.§.ſequitur nu.31.vbi dicit quòd cautela eſt, vt quis poſſit defendi per procuratorem, vt faciat ſe carcerari in aliquo alio caſtro. quia tunc admittetur procurator ad eius defenſionẽ, & ad hoc allegat Ang.in l.eos.§.ſuper ijs.C.de appellatio. vbi dicitur quòd appellans pro crimine capitali.detinetur in carcere, & libelli appellatorij & ſententia mittuntur ad iudicem,& tũc tertius admittitur ad defendendum, & ibi dicit quòd quãdo quis eſt carceratus procurator admittitur. iſta cautela non videtur probari, nec Ang. dicit id ad quod allegat Hippoly. quia doctrina Bar.in d.§.ad crimen. & Ang.in d.§.ſuper ijs, tunc procedit quando eſſet carceratus in cuſtodia illius iudicis qui inquirit.ſuper delicto, vel eſſet executurus ſententiam, & ita loquitur d.§.ſuper ijs.& tunc daretur procurator.& ita loquitur Bart.in d.§.ad crimen.in.iiij.col.ſecùs ſi detineretur ab alio iudice, qa tunc admitteretur procurator ſolummodo ad allegandum cauſas abſentiæ, & ad differendum iudicium, & in hoc caſu procederet dicta cautela. Aliã etiam cautelam ad differendum iudicium dat Imo. hic. videlicèt,vt quis fiat legatus, vel ambaſciator.Soçi.in c.veniens.de accuſa.dat aliam cautelam. vt quis defendatur per procuratorem. ſcilicèt quòd ſtatim abſentet ſe,puta in Galliam,ſed certè hoc non videtur verum. quia iſta abſentia fit culpa ſua, & ideò non debet ei prodeſſe. vt not. Bart.in l.ij.§.j.ff.ſi quis cautio. non obtem.vndè infertur ex ſuprà dictis, quòd neceſſaria abſentia nil aliud operatur, niſi iudicij dilationem, & ad

ad eam allegandum, quilibet etiam ſine mandato admittitur,& ita not. Imol.& Bal.in d.l.eos.§.pen.C.de
13 appella. † In ſecundo capite ſcilicèt in abſentia probabili. tunc non admittitur quis ad allegandum eam ſine ſpeciali mandato,& ratio eſt,quia poſſet venire ſi uelet.& ideò qui non habet mandatum neſcit quid ille abſens velit.ut not.Bart.in d.§.ad crimen. in pen.
14 col.in prin. & idem eſt in tertio capite. † Saly. in d.l. reos.C.de accuſatio. dicit quòd contrà abſentem ex abſentia probabili datur cautela, puta ſi timebit ne capiatur. tunc iudex faciet ei ſaluum conductum, vt hodiè aſſolet.& tunc cogetur ſe præſentare & ita ho-
15 diè fit. † Sed aduertas quòd facias facere ſibi ſaluum conductum pro omnibus delictis, excepto eo de quo imputatur,ne cum haberet iudex in carceribus.poſſet eum detinere, etiã pro alijs delictis. & in hoc ſis cautus.& ita not.ibi Saly. & de ijs etiam tangit Bar.in l.is
16 qui reus ſuprà eo.ti.& l.fi.ff.de accuſa. † Adde etiam vnum quòd ſi iudex non admiſerit cauſam abſentiæ, ſed proceſſerit contrà abſentem, quòd proceſſus eſt nullus,& hoc not.Bart. in tract.ad reprimen.in verb. neglexerit,& Iaſ.in l.ij.in iij,col.ff.de inius vocan.
17 ¶ † Procedo vlteriùs & capio Glo.ne per triduum, & quæro qualiter fiat iſta citatio,dic ſecundùm aliquos: per triduum citetur nouem vicibus, ideſt qualibet die ter,& iſta opi.non tenetur, vel & ſecundò quòd citetur per nouem dies.ſcilicèt, ꝙ qualibet die ſemel. & iſta etiam non tenetur. Tertia expoſitio, eſt communiter apprehenſa,quòd per nouem dies citetur tribus citationibus, & poſt ſingulas citationes expectetur triduum, & expone tex.ne poſt triduum, ſcilicet expectatus per ſingulos dies &c. & hanc opi. ſecutus eſt Spe.in titu. de actio.§.j.verſi.ſed qualiter.& hanc approbat Bar.hic.
18 ¶ † Circà iſtam materiam citationis.dic quòd citatio poteſt fieri tripliciter ſcilicèt per nuntium,per edictũ,

& per literas,& ita not.Bart. in tract.ad repri.in verſi. per edictum,& in verſ.præcedenti.ſcilicet in verb.per nuntium, & per literas. & ibi vide incitatione quæ fit per nuntium, conſiderantur tria, ſcilicet commiſſio, executio,& relatio,vt per Bar.in preallegatis locis.ad reprimen.& de commiſſione habemus tex. clarum in l.neminem.C.de exhib. re. & circa iſtam commiſſionem Docto.ſunt varij, Inno. & Ant.de But.in c.quoniam contrà de probatio. dicunt quòd ſufficit generalis commiſſio, Abb.in d.c.quoniam contrà, dicit ꝙ non ſufficit, per tex.in d.l.neminem, & ibidem etiam not. Idem Bar.qui reprobat opi.Inno.Bal.in l.ſi quando.C.de teſti.concordat dictas opi.hoc modo,aut requiritur in commiſſione cauſæ cognitio. quia ex tali citatione infertur reo maximum preiudicium,vt ſi citaretur ad videndum ferri ſententiam. & in hoc caſu requiritur ſpecialis commiſſio,nec ſufficeret generalis.& ita procedit opi.Bart.in d.l.neminē, & Panor.in d.c.quoniam contrà,aut non requiritur cauſæ cognitio,& tunc ſufficit generalis, & procedit opi. Inno.& aliorum.& ita not.Bal.in d.l.ſi quando. & in appoſtil. ad Bart.in d.l.neminem.C.de exhib.re.& hæc diſtinctio communiter eſt recepta. & ita not. Hippoly.in l. de vno quoque.ff.de re iudi.col.xxvj. vbi latè tangit hanc materiam, & refert infinitas cottas, & ſequitur Deci.in d.c.quoniam contrà.col.ix.verſ.ij.Abbas.

19 ¶ † Vlteriùs quærit Bart.in hac l.noſtrà proſequendo dictam Glo.nunquid ſufficiat vna citatio peremptoria pro omnibus, & tenet quòd ſic.per.l.abſentem. infrà de pænis.vbi dicit tex. quòd in criminalibus fit ſententia ad inſtar priuatorum iudiciorum, ſed in priuatis iudicijs ſufficit peremptorium.l.peremptorium. cum ll.ſeq.ff.de iudi.l.conſentaneū.C.quomodò & quando iudex,& hæc ſententia communiter eſt recepta,vt not. Fely. in c.conſuluit. col.iiij. verſi. ad audiendam ſententiam. de offi.deleg. & ita de conſuetudine ſeruatur.

uatur.quòd ſemper ſufficit peremptorium, cum comi
natione tamen.
20 ¶ † Vlteriùs quærit Bar.nunquid interuallum nouem
dierum ſit ampliatum per l.properandum.C.de iudi.
vel per auct.qui ſemel.C.quo.& quan.iud.vbi quis ci-
tatur ter per interuallum triginta dierum in ſingula
21 quaque citatione, † & dicit Bar.licèt non debeat fieri
legum correctio, ex identitate rationis.l.præcipimus
C.de appellatio.l.ſi verò.§ de viro.ff.ſolu.matri.tamẽ
in hoc caſu teneo opinio. Glo.ſcilicèt quòd ampliata
ſit dilatio.Nec obſtabit d.l.præcipimus & d.§.de viro.
quia non ſit mutatio per hominem,ſed per legem an-
tiquam.quæ dicit quòd eodem modo debet dari dila-
tio in criminalibus, vt in ciuilibus, per triginta dies,
trahitur ad.l.antiquam,etiam in criminalibus.vt in ſi-
mili not. per Glo.in.l.quod verò contrà.ff.de legib.&
breuiter circà hanc concluſionem dic, quòd de iure
verum eſt quod dicit Bar.ſed de conſuetudine cõtra-
rium obſeruatur. vt not.per Glo.in d.auct. qui ſemel
& ibi Bart. & Abb.in c.ij.de dilatio. quia iudex ex ar-
bitrio poteſt etiam abreuiare tempus & differe. & ita
ſeruatur hodiè.
22 ¶ † Quæritur etiam per Bart. an quando citatur reus
debeat ſibi mitti tenor inquiſitionis,vel libelli.& bre-
uiter & concluſiuè procedendo dicit Bart. quòd non
eſt neceſsè. quòd ſibi mittatur tenor accuſationis. &
hoc probatur per.c.licèt in beato Petro. extrà de ac-
cuſatio.& pro hoc eſt tex. in l.ij.in fi.C.de exhi.re.&
ibi Glo.in ver.quæſitũ,vbi dicitur, quòd vbi quis fuit
citatus, debet comparere coràm iudice & explorare
& inquirere cauſam propter quam fuit citatus,& hoc
igitur apparet quòd non erat expreſſum incitatione.
& hoc etiam not.Bart.in tract.ad reprimen.in ver.ſu-
per dicto crimine. & iſta opi.communiter tenetur.vt
not. Fely. in d.c.licèt in beato Petro col.j.verſ.nõ.ꝙ
23 in citatione. † licèt inquit Bar.Peruſij de conſuetudi-

ne ſeruetur contrarium,& pro eius obſeruatione. eſt Glo.in c.ij.de dilatio.in decret.non autem lib.vj.

24 ¶ † Quæritur etiam per Bar. nunquid reus debeat citari perſonaliter, vel ſufficiat citari ad domum, concluſiuè hic Bar.tenet quòd ſufficiat citari ad domum, vel alibi, ita quòd veroſimile ſit quòd ad eius notitiã proueniet,l.j.ff.de requiren. re. ibi vt poſſit innoteſcere eis &c.& hæc ſententia communiter eſt recepta,vt not. Alex.in l.iiij.§.prætor ait.ff. de dam.infect. vbi dicit ita communiter teneri, & ita ſeruatur de cõſuetudine & in practica.

25 ¶ † Vlterius proſequendo dicta Bar.per concluſiones quæritur, nunquid neceſsè ſit quòd actor in quolibet termino præſentet ſe vt accuſet rei contumaciam, vt reus ſit contumax.Bart.refert quòd de conſuetudine eſt.vt iudex recipiat licentiam ab accuſato & accuſatore,perficiendi proceſſum. & tunc non erit neceſsè, quia iudex ſuſtinet partes accuſatoris. & de hoc dicit in l.qui reus ſuprà eo.aliàs ſecùs, quia deberet ſe repræſentare, vt in ciuilibus l.abſentem.ff.de pœn.breuiter dic, quòd de conſuetudine & ſtylo non obſeruatur illa practica, quam dat Bart.vt iudex petat ſibi dari licentia, quia ex officio agit & ſupplet. & not. Alex.in conſ.xli.vol.ij.& ita Bal.in l.j.in.vj.col.C.qui accuſa.non poſſ.& de hoc ſuprà dictum fuit.

26 ¶ † Vlteriùs Quærit Bart. quid faciet iudex accuſato non comparente, breuiter dic vt per eum, aliter non referro. & eius theorica eſt communiter approbata, aliter non addo quicquam.

27 ¶ † Vltimò quærit Bar.quid faciet iudex in accuſatore abſente.dic vt per eum,in omnibus,præterquàm in eo quod dicit quòd ſi accuſator venit puniendus pœna à relegatione ſuprà, conſidera quòd non videtur poſſe dare iſtum caſum, quòd accuſator ſit abſens ſi pœna eſt imponenda à relegatione ſuprà, quia accuſator tamẽ tenetur ſe repræſentare carceribus,& ideò non

non pōt abeſſe l.fi.C.de accuſatio.& l.ij.C.de cuſto. reo.& ſi effugerit tanquàm cōfeſſus eſt dānandus,nec eo caſu requiritur annotatio bonorū, & de hoc dictū fuit ſuprà in figuratione caſus,& ideò cogitabis. & ex his ſumus expediti de iſta lege inter accuſatorem.

SVMMARIVM.

1 EX CRIMINE *publico quæ deſcendant.*
2 *Nomen capitale quomodo ſumatur.*
3 *Propria nomina quæ ſint,& quæ ſint adiectiones.*
4 *Publicum & capitale differunt.*
5 *Crimen an deſinat eſſe publicū,cùm pœna per ſtatutū alteratur.*
6 *Pœnæ capitales quot ſunt.*
7 *Pœnæ quot ſint non capitales.*
8 *Capitalis pœna quæ ſit.*
9 *Idoneor ex pluribus accuſatoribus debet eligi,& nu.30.*
10 *Proceditur in criminalibus ad inſtar priuatorum ciuilium.*
11 *Procurator in ciuilibus poteſt conſtitui,& nu.18.*
12 *Procurator non poteſt conſtitui in actione populari,& nu.29.*
13 *Accuſator hodie ex forma ſtatuti non tenetur ad pœnam talionis, nec debet in carcere detineri.*
14 *Iudicium eluſorium eſſe non debet.*
15 *Procurator ab accuſatore poteſt conſtitui.*
16 *Legis ratione correcta,et ipſa lex correcta uidetur. declaratur.*
17 *Iudicium ex parte accuſatoris ſemper publicum dicitur.*
18 *Procurator admittitur,etiam quando agitur ciuiliter de crimine.*
19 *Cauſa famæ,& cauſa uitæ æquiparantur.*
20 *Procurator in cauſa famæ conſtitui poteſt.*
21 *Appellare quis poteſt inuito reo.*
22 *Rei poſſunt in cauſa criminali per procuratorem defendi.*
23 *Delicta impunita remanere non debent.*
24 *Intellectus ad l.iuſta.ff.de manumiſſ.uin.*
25 *Intellectus ad l.non ſolùm.ff.de procurato.*
26 *Intellectus ad l.ſerum quoque.§ publicè.ff.de procura. & num. 53.& 56.*

27 Intellectus ad l.reos.C.de accuſatio.& infrà nu.47.
28 Iudicia publica quare inuenta.
31 Induſtria perſonæ inter artifices intelligitur electa, quæ mutari non poteſt.
32 In iudicio publico nõ poteſt à principio ſciri, quæ pœna ſit futura.
33 Pœnæ hodiè ſunt arbitrariæ.
34 Concluſio non requiritur in libello accuſationis.
35 Pœna non poteſt à parte diminui nec alterari.
36 Iuri publico non poteſt per partem derogari.
37 Iudices quomodo procedere habeãt, in iudicij criminalis principio.
38 Procurator quòd à relegatione infrà detur, non uerificatur in publico iudicio à principio.
39 Abſens, capitali crimine nõ accuſatur, ſed bona annotantur, quæ annotatio, ſi intrà annum ueniens præſtat cautionem de comparendo in iudicio & defendendo, ſuſpenditur, & habet terminum xxx. dierum, & plus ſecundum facti exigentiam.
40 In ſententia capitali ferrenda, & cauſa diſputanda, reus præſens eſſe debet auditorio.
41 Intellectus ad l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.
42 Iudex in formando proceſſu, debet interrogare reum, & uidere qua facie, qua animi trepidatione reſpondeat.
43 Reus carceratus, abſens à iudicio dicitur.
44 Reus carceratus poteſt aduocatum conſtituere.
45 Intellectus ad l.inter accuſatorem.ff.de publi.iudi.
46 Intellectus ad l.i.ff.an per ali.cau.appella.reddi poſſint.
Alium uide infrà nu.63.
48 Procurator an et quãdo poſſit interuenire in cauſa ſuſpecti tutoris.
49 Iudex quomodò procedat in cauſa tutoris ſuſpecti.
50 Seruus procuratorem non conſtituit, ſed in ſeruitutem prouocatus per procuratorem reſpondit.
51 Procurator datur illuſtri in actione iniuriarum.
Intellectus ad l.ſi ff.de iniur.
52 Egregia perſona non tenetur ſe præſentare in iudicio.
54 Abſens ubi uirtute ſtatuti damnari poteſt, non admittitur procurator.
55 Citationes in cauſa capitali, quare perſonaliter fiant.

55 *Vniuerſitas in delictis comparet, per procuratorem.*
57 *Intellectus ad l. non tantùm. ff. de appellatio.*
58 *Cautelæ quòd licèt procurator non admittatur in criminalibus, quandocunque, poteſt ſententia in abſentem ferri, ad faciendum reum abſoluere.*
59 *Dominus pro ſeruo, & pater pro filio. ad defenſionem. an interuenire poſsit.*
60 *Pœna pecuniaria & relegationis non cadit in ſeruo.*
61 *Iudex à relegatione ſuprà, non pronunciat in abſentem.*
62 *Practica ut pater pro filio poſsit interuenire ad defenſionem.*
63 *Dictio uſque, an ſtet incluſiuè, uel excluſiuè.*
64 *Procurator in crimine capitali, an à carcerato poſsit conſtitui.*
65 *Practica defendendi carceratum ſine procuratore.*
66 *Procurator an & quando admittatur in cauſa inquiſitionis, & nu. 67. & 68.*
67 *Inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis.*
68 *Pœna ſanguinis de iure canonico non imponitur.*
69 *Procurator an & quando poſsit conſtitui. quando per uiam denunciationis proceditur, & nu. 71.*
70 *Denunciator à quo poſsit conſtitui.*
71 *Iudex ſuper denunciatione duobus modis procedere poteſt, & nume. 73.*
72 *Contrà denunciantem poſſunt opponi exceptiones, quæ opponuntur contrà accuſantem.*
74 *Procurator quando conſtitui poſſit, quando ſuper notorio crimine proceditur.*
75 *Procurator quando admittatur in crimine per uiam exceptionis oppoſito.*
76 *Exceptio dilatoria, in initio litis opponitur.*
77 *Pœna falſi & concuſsionis punitur accuſans pecunia corruptus.*
78 *Opponens uolens repellere accuſatorem, quid facere habeat.*
79 *Exceptio lenonicij antè litem conteſtatam propoſita, maritum repellit, aliàs non.*
80 *Reaccuſatio antè litem conteſtatam debet fieri.*
81 *Exceptio dilatoria non admittitur poſt litem conteſtatam.*
82 *Exceptio peremptoria in criminalibus quando poſsit opponi*

83 Ciuit.

83 Ciuitas conſtituit ſyndicum ad accuſationem proſequendam.
84 Accuſatus ab uniuerſitate ſe per procuratorem non defendit, in eo caſu in quo ſi per priuatum accuſaretur ſe non defenderet.
85 Vniuerſitas, uel ciuitas, quando delinquat, & quando puniri poſſit, & nu. 86.
87 Filius pro patre in crimine læſæ maieſtatis, & hereſis punitur.
88 Henricus Imperator damnauit ciuitatem aratro, & Bonifacius deſtruxit collegium templariorum propter hereſim.
89 Ciuitas quot modis poſsit pœna capitali puniri.
90 Ciuitas conſtituit ſyndicum in crimine læſæ maieſtatis: In caſu ſtatuti conditi contrà ſuperiorem, & quando pœna capitalis datur pro homicidio, & nu. 91.
91 Ciuitas Paduæ fuit poſita in banno æthernali à Nicolao. v. eo quia ſtatutum fecerat, ut qui interficeret clericum & quinque ſolidos ſolueret, eſſet abſolutus. Fuit tamen per eundem Nicolaum reſtituta, quia tale ſtatutum caſſauit.
92 Procurator non conſtituitur in cauſa appellationis. eo caſu quo non conſtituitur in principali.
93 Accuſatis pluribus de eodẽ delicto, unus nõ poteſt alios defendere.
94 Plures uulnerantes in ſolidum tenentur.
95 Non datur conſortium nec in rè, nec in perſona inter plures delinquentes.
96 Iudex quando delinquentium plurium aliqui ſe præſentant, & aliqui non. quo ad præſentatos poteſt proceſſum ſuſpendere. & quo ad abſentes ſententiam ferre.
97 Exculpatio propinquorum defuncti, an & quando faciat iudicem deſiſtere à procedendo, & nu. 98. cum ſequentibus.
98 Iudex inquirit de crimine non obſtante abolitione ſecuta.
99 Iudex inquirit & procedit de crimine. licet de eo tranſactio fiat.
100 Exculpatio propinquorum, eſt indicium innocentiæ.
101 Vnum indicium tollit aliud.
102 Bannitus an poſſit ſe per procuratorem defendere.
103 Procurator an & quando admittatur, & quando à ſtatuto pœna pecuniaria & corporalis imponitur, & nu. 109. & 110.
104 Iudex quando pœna corporalis eſt grauior pœna pecuniaria, pecuniariam debet eligere.

105 Pœna

105 *Pœna quælibet corporalis etiam minima, grauior eſt qualibet pe cuniaria.*
106 *Intellectus ad l. ſi de interpretatione. ff. de pœnis.*
107 *Reus nunquam poteſt pœnam corporalem eligere.*
108 *Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.*
109 *Accuſatus de maleficio pro quo pœna pecuniaria imponitur, eſt fideiuſſoribus relaxandus, & nu. 110.*
110 *Cautela vt accuſatus de maleficio pro quo pœna imponitur pecuniaria, non carceretur, quòd deponat pecuniam apud fiſcum ſub conditione ſi condemnabitur.*
111 *Regula qui non habet in ere luat in corpore, habet locum antè ſententiam.*
112 *Iudex ſententia lata. non poteſt eius executionem mutare.*
113 *Regula qui non habet in bonis &c. procedit tantum in perſona vili & ruſtica.*

VERVM quia quandoque citato reo quis comparet & petit ſibi per procuratorem defenſiones dari ideò tex. in §. ad crimen. l. pen. ff. de publi. iudi. explanabimus.

¶ Præmitte pro clariori intellectu huius. §. id quod
1 not. Bal. in l. reos, C. de accuſa. in iii. col. † quòd ex crimine publico tria deſcendunt, ex eo enim deſcendit Primò iudicium publicum criminale, vt quando lege cauetur quod ſit publicum. l. iij. §. fi. ff. de præuar. & not. ſuprà in l. i. eo. tit. de publi. iudi. Secundò deſcendit iudicium publicum ciuile, & dupliciter, vnũ quod intentatur pro re familiari, & tunc tranſit in priuatum, vt quando aliquod iudicium intentari poteſt, & ciuiliter ad intereſſe, & criminaliter ad pœnam. iuxtà. l. fi. ff. de priuat. delict. & l. fi. ff. de furt. & intentatur ciuiliter ad intereſſe, exẽplum in crimine falſi, vt not. in l. Paulus. ff. de falſ. Aliud quando intentatur criminaliter, & de hoc habetur in l. j. ff. de popul. actio. Tertiò ex eo deſcendit publicum, ideſt notorium & manifeſtum, & de hoc diç vt not. in l. ea quidẽ. C. de ac-

cuſatio.

cuſatio. & facit l.i.§. ſed ſcimus.C. de lati. lib.tol.& not.per Doct.in c.de manifeſta.ii.q.i.

2 ¶ † Secundò præmitte quòd not. idem Bal.in l. reos in ii.col.C.de accuſa.& Saly.etiam ibi.quòd iſtud, nomen capitale ſumitur aliquando pro commoditate quę reſpicit vtilitatem tertii,& de hoc exemplifica,vt per Bal.in l.ſed & eę.§.i.ff.de procur. vbi cauſa ſtatus agitur ciuiliter.vt per eum ibi. Aliquando etiam ſumitur pro commoditate quę reſpicit ius publicum.

3 ¶ † Tertiò præmitte quòd publicum & priuatum ſunt quædam adiectiones, vt not. plenè per eundem ibi. & dat etiam notabilem regulam ad cognoſcendum quę ſint propria nomina,& quæ ſint adiectiones. Quoties eſt à principio proprium nomen & aliud ſuperuenit, illud ſuperueniens dicitur adiectio, exemplum vt per eum ibidem.

4 ¶ † Quartò etiam præmitte. quòd inter publicum & capitale eſt differentia, quia publicum dicitur reſpectu principii & originis, capitale reſpectu finis & declinationis & pœnæ. vt per eundem ibidem in iiii.col. & propterea hæc procedit quæſtio quam tangit Bar.

5 in l.i.col.fi.ff.eo.de publi.iudi. † quando pœna alteratur per ſtatutum nunquid crimen deſinat eſſe publicum,& concludit quòd reſpectu actoris ſemper dicetur publicum, ſecus reſpectu rei,cum ſit alterata pœna, & ideò ex parte rei poterit interuenire procurator.vt per eundem latiùs ibidem.

6 ¶ † Quintò præmitte quòd tres ſunt pœnæ corporales,prout tripliciter ſumitur,hoc nomen caput,vt per eundem ibidem,in ii.col.& per Inno. in c. qualiter & quando de accuſa.& latiùs per Ang.in l.ii.ff. de publi. iudi. prima mors naturalis, quæ multis modis infligitur,l.aut damnum.§.uiro.ff. de pœn. & l. capitalium, eo.tit.de pœn. Secunda damnatio in opus metalli, & hæc fit tripliciter, aut damnatur quis in opus metalli cum uinculis,aut ſine uinculis, aut & tertiò in mini-

ſterio

ſterio metalli, vt miniſtret aliis. vt per Ang. in d.l.ij. perpetuò tamen, aliàs non eſſet capitalis. Tertia pœna capitalis eſt, cum quis amittit ea quæ ſunt iuris ciuilis, & ciuitatem. vt deportati, Addit etiam ibi Ang. tres alias, vt quando quis damnatur vt perpetuò ſit carnifex. ſecunda ad perpetuum carcerem. licèt iſta de iure ciuili non admittatur. Tertia vbi quis per ſtatutum poteſt impunè occidi. & hoc perpetuò, quod nota per bannitis noſtri temporis, qui ex decreto Illuſtriſſimi Dominij Veneti poſſunt impunè occidi. &
7 ideò bannum dicitur pœna capitalis. †Pœnæ autem non capitales ſunt quatuor. vt relegatio ad tempus, infamia, amiſſio ciuitatis, & ictus fuſtium, vel abſciſſio
8 membri, vt per eoſdem in prædictis locis. †Aliter conſiderauit iſtud nomen capitale, & pœnam capitalem Saly. in l. tranſigere, ex mente Glo. ibidem. C. de tranſact. quæ dicit quod pœna capitalis dicitur ſtrictiſſimè, vt vltimum ſuplicium, ſecundò ſtrictè vt amiſſio libertatis & per conſequens ciuitatis, tertiò amiſſio ciuitatis tantùm. vt deportati.

¶ Ijs ſic præmiſſis veniamus ad tex. & diuide & ſumma vt per Bar. hìc in prima parte huius. §. noſtri. Caſus ſic poteſt figurari. Quidam puta Titius qui alium accuſauerat de publico crimine, puta adulterij & ſimilium. volebat conſtituere nomine ſuo procuratorem ad agendum & ad allegandum cauſam cauſæ, quæritur nunquid poſſit, & videbatur dicendum quòd poſ-
9 ſit. †quia quotieſcunq; ſunt plures qui eundem velint de crimine publico accuſare, debet eligi magis idoneus, l. ſi plures ff. de accuſatio. l. ſepulchrum. ff. de ſepulch. viola. l. ij. ff. de populari. actio. In caſu igitur noſtro, cum accuſator cognoſceat ſe non eſſe idoneum ad proſequendam accuſationem inſtitutam nimirum videri debet, ſi velit magis idoneum conſtituere procuratorem, & ideò videtur dicēdum quòd poſſit. Se-
10 cundò facit ſcilicèt quia †in iudicijs criminalibus proceditur,

ceditur ad inſtar priuatorum ciuiliũ.l.abſentem.ff.de
11 pœn. † Sed in ciuilibus poteſt.l.i.ff. de procura. ergo etiam in caſu noſtro. Contrarium tamen deciditur in caſu text.noſtri. & ratio potuit eſſe ſecundùm Iaco.
12 Butri quem Bart.refert hìc in j.col.† quia quando crimen eſt publicum, accuſatio competit cuilibet de populo. & tunc procurator non poteſt conſtitui. quia procurator eſt perinde vt dominus. ac ille qui eum cõſtituit.& ideò in iſto caſu non poteſt agere procuratorio nomine.l.licèt & ibi Glo.§.i.de procur. Iſta ratio licèt ſit vera in ſe ſecundùm Bar. quẽ ſequit̃ Imo. hic & communiter Doct.tamen nõ eſt generalis,quia non concludit quando accuſator proſequeretur iniuriam ſuam.vt per eum hìc,ideò ipſe aſſignat aliam ra-
13 tionem † quia accuſator tenetur ad pœnam talionis, & debet detineri in carceribus.l.i.§.i.ad turpil. & l. fi.C.de accuſa.ſed accuſator cùm videret ſe poſſe dãnari conſtitueret alium procuratorem & ipſe recederet. & abſens non poſſet damnari. vt.l.abſentem.ff. de pœn. & ideò ſequeretur quòd iudicium eſſet elu-
14 ſorium. † quod etiam non debet.l.ſi prętor in prin.ff. de iudi.l.fi.ff. ne quid in lo.publi. & iſta ratio communiter eſt approbata,& procedit de iure communi. Sed cum hodiè de iure ſtatutorum & de conſuetudine nõ teneatur accuſator ad pœnam talionis, iſta ratio ceſſat.& ideò ex hoc infert Alexandrin. hìc in iij. col. in
15 fi.quòd † hodiè accuſator poteſt conſtituere procu-
16 ratorem. contrà.§. noſtrũ. † quia correcta ratione legis,videtur & ipſa lex correcta, per Glo. in l.i.ff. de leg.tut.ſecundò infert quòd hodiè non eſt tantùm dubitandum vtrum procurator poſſit conſtitui ad libellãdum,vel excipiendũ,vel ſimilia. Tertiò infert quòd in caſibus in quibus non habebat locum pœna talionis de iure antiquo, de quibus per Bar.in l.ſi ciu.ff. de accuſatio.in iis etiã poterat cõſtitui procurator. Iſtæ tamen illationes communiter per Doct. non ſunt apprehenſæ.

prehenſæ,¶Nec ob.quòd correcta ratione legis cenſetur etiam lex correcta, quia illud procedit vbi vna tantùm ratio aſſignari poteſt, vt de hoc habetur per Doct. in l.adigere.§.quãuis.ff. de iurepa. & latè per Excellentiſſimum Deci.in c.cum ceſſante, de appella.nec id quod dicit Glo.eſt ſemper verũ, quia aliquã do habet locum ratio & nõ lex. & è contrà lex non tamen ratio. vt not. per Glo.in l. non omnium,ff. de leg. Preterea dic quòd licèt pœna talionis ceſſet tamen iudicium nõ deſinit eſſe publicum, cum publicum(vt diximus in euidentialibus)dicitur reſpectu o-
17 riginis. † & ideò ex parte accuſatoris ſemper dicetur publicum(vt ſuprà diximus)& habetur per Bal. in d. l.reos.C.de accu. & ideò aſſignatur tertia ratio. quia præſumitur diligentiùs proſecuturus accuſationem quàm ipſe quem conſtituit.l ii.§. fi.ff. de adulter.l.i. in fi.ff.ad Carbonia. ſed aduerte, quia videtur quòd iſta ratio nõ ſit tuta,vltrà ea quæ adducuntur hic per Alexandrin. in v. col. quia ſiue conſideremus quòd aget diligentius cauſam,ex eo,quia ipſe ſuſcepit accuſationem,dic quòd iſta diligentia & affectio eſt conſiderabilis etiam in quocunque alio,cum iſta cuilibet competat,ſi verò dicamus quòd affectio eius conſideretur propter intereſſe,dic quòd iſtud intereſſe eſt introductum eius fauore,vt præferratur aliis in accuſando,vt in d.l.ii.ff.de adulter.& ideò poteſt etiam renũtiari. Certum eſt enim quòd ſi maritus nollet accuſare vxorem, quòd tũc admitteretur pater,& ideò maritus poſſet renũtiare iuris ſuo, ſic etiam in caſu noſtro videtur dicendum,quòd poſſit renunciari huic fauori ſuo. & ideò poſſit conſtituere procuratorem,vndè datur hic alia ratio per Alexandrn.in col.v.in fi.ſcilicèt quia leges reſtrinxerunt facultatem accuſandi .l. ſi cui.ff. de accuſa. & l. fi.C. de accuſa. & ideò voluit lex.quòd ipſemet accuſet, & ſi deſiſtat puniaẽ pœna, de qua habetur in l.iii.§.fi.ff.de pęn.& ratio eſt ne temerè

merè innocentes accuſentur,vt per d.l.fi.ibi ne innocentium feriamus. & ideò nimirum ſi volunt leges quòd accuſator conſtituat procuratorem.

18 ¶ † In ſecunda parte huius verſi.primæ. ibi multò magis,ſic poteſt dari caſus, Quidam fuit accuſatus qui volebat conſtituere procuratorem ad allegandũ eius defenſiones,Quæritur nunquid poſſit. & pro ratione dubitandi faciebat, quia in criminalibus procedit ad inſtar ciuilium.l.abſentem.ff.de pœn. ſic in ciuilibus poteſt.l.j.§.vſus ff.de procur. ſiue agatur etiam de cri-

19 mine ciuiliter tantùm.c.tuæ extrà de procura.†Secũdò faciebat dubium in hoc tex.ex mente Alexandrin. hîc,quia cauſa famæ & cauſa uitæ equiparantur,l.iu-

20 ſta.ff. de manumiſſ.vindict.†Sed in cauſa famæ interuenit procurator.l.furti.§.ſi quis alieno.ff. de ijs qui

21 not.infa. † Tertiò faciebat dubium,quia ille qui proſequitur appellationem allegat cauſam cauſæ, & tamen in criminalibus poteſt etiam quis inuito reo appellare.l. non tantùm.ff. de appella.l.addictos.C. de

22 appel. † Quartò faciebat dubium in tex. noſtro.l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procur.& l.reos.C.de accuſa. vbi dicitur quòd in cauſa criminali poſſunt defendi rei per procuratorem ,Sed ijs non obſtantibus deciditur contrarium in tex.noſtro. & ratio decidendi aſſignatur hîc per Bart.quia procurator dãnari deberet.l.j.C.de ſenten.& interlo.omni.iudi.& ideò nõ eſſet congruum quòd procurator dãnaretur ad mortem,vel aliam pœnam , iſta ratio reprobatur hîc per Bar.quem cõmuniter ſequũtur omnes , rationibus vt per eum,aliter nõ refero.Et ideò ſecundã aſſignat rationem,quia ſi concederetur quòd procurator admit-

23 tatur,ſequeretur quòd†iudicia eſſent eluſoria, & delicta remanerent impunita, contrà.l.ſi prętor in princ. ff.de iudi.& in l.ſi itavulneratus.§.fi.ff.ad.l.aquili.iſta ratio impugnatur ab Are.in c. veniẽs extrà de accuſa. Sed ſalua eũ vt per Alexãdrin.hîc,in ſua repeti.in iiij. col.

col.in fi.Tertia aſſignatur ratio per Bar.hic,quia diligentiùs ipſe ſe defendet,ſed iſta ratio impugnatur, vt ſuprà diximus.Quarta aſſignatur ratio,per Sozi.in d.c.veniens extrà de accuſa.quòd ideò non admittitur procurator in crimine publico,quia non poſſun: legitimari ea quæ fiunt per eum, iuxtà not.in l.Pomponius.§.ſed & is qui.ff.de procur. Dominus enim non haberet ratum, quod eſſet geſtum per procuratorem, cùm ſciret ſe damnatum,vel pœna capitali.vel alia pœna corporali,tamen dicit ipſe quòd nulla vera & concludens ratio poteſt aſſignari,ſed plures ſimul iunctæ faciunt verã rationem. Alexandrin. hìc col.v.in fi.dicit ꝙ ratio deciſionis tex.noſtri eſt, quia cauſa magni præiudicij eſt,attento eo maximè, quia iudex melius cognoſcet ex inſpectione vultus, ſcilicèt qua facie, quo colore,& qua animi trepidatione loquatur, vndè variȩ rationes aſſignantur,ad tex.noſtrum,¶ Nec ob. adducta in contrarium, quia reſpondetur ad primum, quòd illud eſt verum, vbi nõ reperitur expreſſè contrarium determinatum,vt per Alexandrin.hìc. & benè in iij.col.in prin.

24 ¶ † Ad ſecundum.ſcilicèt ad.l.iuſta.dic.quòd illud eſt verum vbicunque benè agitur, ſecùs in delictis, quia ex delicto ſuo non debet conſequi commodum.

25 ¶ † Ad tertium,ſcilicèt ad.l.non ſolùm.dic quòd illud eſt verum & procedit in actu appellationis. ſecùs in
26 proſecutione, vt per eundem Alexandrin. ¶ † Ad Quartũ ſcilicèt.§.publicè.dic pro nunc quòd ille tex. procedit vbi pœna eſt imponenda à relegatione infrà. vel etiam vbicunque quis allegaret cauſas abſentiæ.&
27 ita communiter iſte tex.intelligitur. ¶ † Ad.l.reos.C. de accuſa.dic idem ut intelligatur quòd quis admittitur ad allegandum cauſam abſentiæ, ſed reducendo ad concordiam iſtos tex. videbimus latiùs in ſequẽti. & etiam de rationibus deciſionum tex.noſtri.

28 ¶ † Præſuppono primò, iudicia publica inuenta fuiſ-

ſe pro iuuenibus ad eloquẽtiæ ſtudium exercendum,
& ad animorum egregiam cõtentionem, vt quemad-
modũ generoſi canes naturæ inſtinctu viſis feris, ſta-
tim eas aggrediuntur. ſic & iuuenes nobiles Romæ in
ciues improbos, impetum egregium concipiant pri-
mò.Q.R.ſpecimen augeniorum ſuorum probent. ita
Plutarchus in vita Lucilli in prin. & Bude.in annota-
tionibus poſt. ad.c.j. ad.l.Cor. de ſica. & Cicero in
oratione pro Aulo Duẽtio. in iij.car. vbi dicit Aulum
Duentium proceſſiſſe ad accuſationẽ nõ laudis amo-
29 re. † Videmus in actione populari, in qua minùs con-
tinetur quòd accuſator non poteſt procuratorem cõ-
30 ſtituere.l.qui populari.ff.de popu.actio. † Et ſi plu-
res fuerint accuſatores, magis idoneus aſſumitur.l.ſi
plures,ff.de accuſatio. & tenetur accuſator perſiſtere
vſq; ad finem, vt in l.ſi cui in prin.eo.tit.de accuſatio.
vndè iſta fuit ratio, ꝙ ad crimen publici iudicij procu-
rator nõ interuenit, quia electa eſt perſona ipſius ac-
31 cuſatoris, † quemadmodum dicemus etiam de artifi-
ce.quòd induſtria perſonę electa non poteſt mutari.l.
32 inter artifices,ff.de ſolu. ¶ † Secundò præſuppono
quòd in principio iudicij publici & in eius accuſatio-
ne,nõ poteſt cognoſci quę pœna ſit futura diſcurren-
do per omnia iudicia publica. quia proùt dicit tex.in
§.fi.inſtit. de publi. iudi.illa quatuor iudicia ibi enu-
merata,non habent amiſſionem animæ, ſed alias pœ-
nas patiuntur.l.Iulia de annona, & l.Iulia de vi pri-
uata,quàmuis habeant mitiorem pœnam,attamen rei
poſſunt puniri uſque ad amiſſionem animę excluſiuè.
vt eſt tex.in l.annonam, ibi ad opus publicum.ff.de
vari. & extraordinari. crimi. & l.j.cum Glo.ff.de vi
priua. in quibus conſtat maiorem pœnam dari poſſe,
33 quàm ſit à relegatione infrà, † Item habemus quòd
hodiè pœnæ ſunt arbitrariæ.l.hodiè.ff.de pœnis.l.or-
do.ff.de publi.iudi.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de
ijs qui not.infa.iuncta.l.aut facta.ff.de pœn.l.ſi.Poſi-

donium

34 donium.C.ex quib.cau.infa. irrog. † Item in accuſatione libellus non habet concluſionem, l. libellorum in prin.& ibi Bar.ff.de accuſa.& iſta eſt differentia inter iudicia ciuilia & criminalia, vt in ciuile detur concluſio. in criminali non. Bal.in l.& ſi ſeuerior.C.
35 ex quib.cau.infa. irroget. † Nec poteſt pars alterare nec dimittere pœnam.l. quos prohibet.ff. de poſtulan.quia eſt publici iudicij,l.locatio.§.quòd illicite.ff.
36 de publican.& veſtigali. † Neque poteſt pars derogare iuri publico Bar.in d.§.pœna grauior, imò non tenetur in ſententia ſequi opinionem partis, vt Bar.in d.loco.propterea quòd in iudicio publico tantùm nō poteſt à principio ſciri quę pœna ſit futura,an capita-
37 lis vel non.¶ † Hinc inoleuit practica quòd iudices nō procedunt ad citationem aliquam, niſi priùs formato proceſſu,nam tunc ex facti probatione apparet de pœna,& reus vel vocatur ad carceres, vel datur defenſio per procuratorem exprobatione delicti, & ideò iudices cauti ex ſola accuſatione, non procedunt ad vocandum ad carceres, vel ad dandum defenſiones per
38 procuratorem, † Et ideò determinatio quæ ſe habet quòd à relegatione infrà detur procurator, nō poteſt verificari in publico iudicio à principio, proùt demonſtrat tex.in l.relegatorū.§.j.ff.de interdict.& relegat. ibi interim quo ad inſulam, Imperator aſſignet, militi tradēdus eſt,& ſic ibi erat pęna relegationis,& tamen erat carceratus, & ſic proceſſit propter principium.
39 ¶ † Tertiò pręſuppono, abſens non poteſt accuſari.ſed bona annotantur,& perquiritur.l.abſentem.C.de accuſa.& dicit vetus ius,& reus repertus habet terminū triginta dierum ad minùs.l.ij.C.de exhiben.re.& ſi fit annotatio & infrà annum cōpareat, & ſatiſdationem præſtet de comparendo in iudicio & defendendo, ſuſpēditur annotatio.l.j.C.de requi.re.& ſic abſens repertus habet terminū triginta dierum & plus ſecundùm exigentiā facti & loci,quo caſu non requiritur.ꝙ

C 2 allegen-

allegentur cauſę abſentię, de quibus loquitur tex. noſter. Nec in ſecũdo caſu facta annotatione, cauſæ abſentiæ ſolùm non ſuſpendunt, ſed requiritur ſatiſdatio & interpretatio quæ datur ad hunc tex. quòd ſententia differatur, annotatio bonorum nõ poteſt ſtare, quia in cõtrarium eſt tex. in l. j. C. de requiren. re. qui dicit ſententiam non debere ferri, ſed annotari.

40 ¶ † Quartò præmitto quòd quando capitalis ſententia fertur, reus debet eſſe præſens auditorio. & quañdo cauſa tractatur. l. j. ff. an per alium cau. app. & iſta quotidiè practicatur.

41 ¶ † Quintò præmitto quòd tex. noſter neceſſariò intelligitur in eo caſu quo iudicium erat cæptum, propter illud verbum proſequendum, quod demõſtrat iam iudicium eſſe, & accuſationem inſtitutam, & hoc apparet ex prædictis quòd abſens non accuſatur, ſi itaq; eſt accuſatio, ergo præſentes, ergo carcerati, & iſtud verbum proſequendum, intelligit Saly. denotare iam litem cõteſtatam prout dicit in l. reos, col. iij. nu. 2. C. de accuſatio, vndè ſi reus vult ſe defendere. præſupponitur accuſatio, & ex hoc caſu poſſumus formare in accuſatore & reo accuſato, vt accuſator uelet procuratorem conſtituere & Iur. conſ. hoc neget, & ratio negationis eſt, iam dicta in primo præſuppoſito, verũ eſt, ꝙ in ſecunda parte, quando reus vult conſtituere procuratorem, quæritur an poſſit. Iuriſconſultus ne-
42 gat, ratio negationis, † quia in formãdo proceſſu reus debet venire coràm iudice, & interrogari & videri, qua facie, qua animi trepidatione, &c. vt. l. de minore. §. plurimum. ff. de quæſtio. & exindè non poteſt procuratorem cõſtituere, quia ipſemet debet reſpondere in ſententia ferrenda & diſputanda cauſa debet
43 eſſe præſens auditorio. d. l. j. ff. an per alium, † Et dato ꝙ ſit incarceribus tamen abſens eſt, ab ipſo iudicio, l.
44 iiij. §. ait prætor. ff. de damno infect. † Benè poterit aduocatum conſtituere, l. ij. C. de requiren. re. in fi.

Et Sozi.in regula procurator fallen.x. dicit tex.hunc
45 ab aliquo non eſſe conſideratum. ¶ † Secunda pars tex.intelligenda eſt, in eodem ſubiecto,vt exiſtẽtibus in carceribus,& citato accuſatore ad deducẽdam cau ſam,vel accuſato ad ſe defendendum,ſi vterq; nõ fuerit paratus vel alter,quòd ſit infirmus,poterit mittere excuſatorem ad allegandas cauſas abſentiæ,& ſententia ſi iuſta erit cauſa differtur,intelligendo quòd ſi nõ fuerit iuſta cauſa,non propter hoc ſententia ferratur. ſed iudex compellet accuſatorẽ, vel accuſatum, vt ſit præſens,quia ſi aſſumimus,quòd ſi cauſa nõ fuerit iuſta ſententia ferratur,erit aſſumere argumentũ à contrario ſenſu,propter quod corrigeretur.d.l.i.ff.an per alium,& ideò non ſumatur, & ita ſecundùm hanc interpretationem intelligo tex.in d.l. inter accuſatorẽ, hoc tit.de publi.iudi.quòd ibi erat ceptum iudicium, nec poterat ſciri quæ pœna erat futura,per iam dicta, & vterque detineretur in carceribus, & illa citatio de qua loquitur tex. ibi. intelligatur facta ad carceres, proùt quotidiè fit,& demõſtrant verba tex.in fi. dum dicit,vel de accuſatoris abſentis,pręſente reo,calumnia pronuncietur &c.& ſic tex.ibi præſupponit alterũ ex ipſis inſtare ad expeditionẽ, & vterq; præſens quo ad carceres,quia ſi abſens nõ ꝓcederet accuſatio, Et
46 † Tex.in l.i.an per alium,intelligio. quòd ibi iam erat ſententia lata. & poterat ſciri an pœna eſſet à relegatione infrà,vel ſuprà,& ideò non poſſumus aſſumere argumentum,quod aſſumunt Glo. & Docto. quòd à relegatione ſuprà detur procurator,quia hìc non eſt
47 cognitum de pœna,ibi autem iam cognitum.† Tex.in l. reos, interpretandus eſt ſecundùm, §.publicè. quia ille tex.eſt Alexandri Imperatoris.qui interpretatur. à Vlpiano eius conſiliario,vt dictum generale, ibi reſtringatur.quando abſens poteſt damnari,& ſic à relegatione infrà,& tex.in d.l. reos. intelligendus eſt. ſecundùm.d.l.i.quòd ibi ſententia erat lata, verba tex.

declarant. dum dicit reos capitalium criminum, intelligenda ſunt condemnatos. eſt tex. ad hoc in l. defuncto. hoc tit. vbi reus criminis ideſt cõdemnatus, & ſic iſta iura concordantur. vt ſint in cauſa appellationis, & propter hoc ſit cognitum de pœna. & ideò detur procurator, cùm ex proceſſu & ex ſententia appareat de qualitate pœnæ.

48 ¶ † Bar. concludit quoties agitur de ſuſpecto tutore, quòd procurator poſſit interuenire, non diſtinguendo magis accuſatorem quàm reum. in accuſatore etiã quòd agatur de ſuſpecto tutore, procurator non conſtituitur, & iſtud eſt quod dicit tex. in l. non ſolùm, §. fi. ibi ſed non facile. ff. de procu. & ratio eſt quia crimen ſuſpecti tutoris eſt publicum, quo ad hoc vt quilibet accuſet, l. i §. conſequens. ff. de ſuſpect. tuto. & illud eſt quod dicit quaſi publicum; vt ex parte accuſatoris nõ detur procurator, ſed ex parte accuſati. & iſtud eſt quod importat dictio illa quaſi. & habemus quòd in iudiciis competentibus cuilibet de populo, pro accuſatore procurator non conſtituitur. l. qui populari. ff. de popula. actio. & in illis popularibus ex parte rei datur procurator, vt ibi. Aliud eſt quod dicit Imol. hîc quòd iudicio agitato in cauſa ſuſpecti tutoris & dato procuratore. ſi ex proceſſu conſtet de delicto, procurator in ea cauſa interuenit, & ſic in conſequentiam procurator datur in eo caſu in quo principaliter non daretur. Iſtud non videtur procedere ob id quia

49 † quando proceditur in cauſa ſuſpecti tutoris, dato quòd crimen incidat, non punitur tutor de crimine, ſuper eo proceſſu, ſed erit forma, vt iudex inquirat & formet nouum proceſſum, & omnia alia neceſſaria faciat, pro iudicãdo ſuper crimine, & iſtud practicatur. Et quòd inquiratur in tali caſu, dat formam Bar. in l. ii. §. publico. ff. de adulter. in ii. regula.

50 ¶ † In ſecunda opp. Bar. quærit hîc cur diuerſum, quia ſeruus & exclamans in libertatem non cõſtituat procuratorem,

curatorem, ſed prouocatus de libertate in ſeruitutē, procuratorem conſtituit,l.i.C.de aſſer. toll. Saly. ibi dicit quòd ex parte ſerui. procurator non datur, quia agitur de cauſa ſtatus & perſonę.tamen Alexandrin. hic, dicit iſtam rationem poſſe referri ad vtrumq;, & ideò non eſſe verum,& reliquit cogitandum,dico rationem eſſe poſſe,quòd ſeruus non conſtituit, quia non habet vele aut nole,iuxtà not.in l. ſeruitutem.ff. de reg.iur.ſecùs in libero qui vocatur ad ſeruitutem, nam iſte habet liberam volũtatem à principio,vel poſſumus dicere,quòd ideò non conſtituit ſeruus procuratorem,ne hoc medio domini vexentur, & quotidiè colludant cum malis hominibus ad vexandum dominos,& colluſio & fraudes prohibentur, per not. in l. i. & toto tit. de collu.detegen.& in l. non dubium.C. de legi. ideò ſerui ſi ius aliquod habent, ipſimet tenentur deducere.

51 ¶ † Bar. concludit communem opi. eſſe. procuratorem dari à relegatione infrà. difficultas eſt,inter alia in l. fi.C.de iniur.iuncta,l.fi.ff.eo.de iniur.Docto.conantur tollere illud contrarium dicendo ſpeciale eſſe in ea lege,quòd in actione iniuriarum detur procurator Illuſtri, & ſecùs eſſe in aliis, Hæc ſol. improbatur, quia Glo.& Docto.non conſiderant crimen, ſed pœnam,quę eſt à relegatione infrà.Datur alia ſolutio ꝙ ſpeciale ſit,vt pœna relegationis imponatur illuſtri & non alia,Hæc ſol. damnatur, quia etiam nō humiliores puniuntur ſola pœna relegationis,l.fi ff. de iniur. Item cōcurrent duo ſpecialia,vnum quòd maior pœna non imponitur relegatione, aliud quòd per procuratorem ſe defenderent.Tertia datur ſolutio,propter dubietatem ſi iniuria inferretur in illuſtrem,vel quòd eſſet difficultas iniuriantem eſſe illuſtrē.Sed hęc damnatur quia præſupponitur in tex.quòd eſſet illuſtris, & quòd iniuria eſſet æqualis. Datur quarta,quia pro iniuria poſſet imponi pœna capitalis,vt in famoſo li-

bello.& in atroci iniuria. Damnatur & hæc ſolutio, quia illuſtris non poteſt dãnari vltrà relegationẽ.d.l. fi. Datur quinta ſolutio quòd pœna corporalis afflictiua poſſet imponi pro iniuria.l.fi.ff.de iniur.ſed hæc damnatur quia pœna corporalis non datur in illuſtrẽ. Poſſumus dicere quòd ex parte accuſatoris ſit priuilegiũ,vt ſe non ſubſcribat,& coràm iudice non compareat in iudicio,prout in ciuili.l.quicunque.C. de procu.& in hoc conſiſtat eius priuilegium,quia & in iudicijs priuatis principalis accuſator præſentat ſe. vt per
52 Bar.in l.reos.C.de accuſ.col.pen. † Item egregia perſona habet hoc priuilegium, vt non teneatur ſe præſentare in iudicio.l.ad perſonas egregias.ff.de iureiuran.Glo.in §.in ſumma.Inſtit.de iniur. Priuilegiũ ex parte rei eſt, vt per procuratorem ſe defendat, ob id qa à principio maior pęna poteſt dari ex iniuria. quæ pœna & ſi non imponatur à iudice. ſed remittatur ad principem,tamen in eo caſu in quo maior pœna relegatione poſſet imponi, datur procurator in illuſtri, quòd autem poſſit puniri eſt tex.in l. ſi grauiùs,C. de digni.lib.xii.& in hoc conſiſtit ſuum priuilegiũ,quòd ſecùs eſt in priuato quando pœna maior relegatione poſſet imponi,nam tũc procurator non datur,& iſtud intelligendum eſt ſecundum communem opi. & Bar.
53 ¶ † Bar.in prima.q.concludit tex. in §. publicè,intelligi in quocunque comparente ſine mandato,non autem in procuratore.Dico quòd ille tex.debet intelligi in procuratore,coniungendo ipſum cum verſ.præcedenti,dum dicit è contrà, ſeruus procurator &c. quòd ibi ſtet deciſio,quòd ſeruus procurator eſſe poſſet,& in verſ. publicè, reddatur ratio quare eſt quòd ſeruus procurator conſtituitur, quia publicè intereſt abſentes defendi à quibuſcunq;,& arguit à maiori Iuriconſultus,dum dicit nam & in capitalibus,poſtea extendit dictum ſuum,vt vbicunque aliquis abſens damnari poſſit,ibi quemuis &c. illa dictio, quemuis intelligenda

ligenda eſt, tàm de libero quàm de ſeruo, non autem de quocumq;, vt & ille tex. intelligatur ſecundùm tieo maximè quia ille tex. dum dicit in fi. & ita Imperator noſter reſcripſit. habet relationē ad. l. reos. C. de accuſ. quæ fuit lex Alexādri. cuius ipſe Vlpianus erat conſiliarius. & tex. in d. l. reos, loquitur de procuratore. vt expreſsè in litera. Dicere autem quòd tex. in d. l. reos, intelligatur in accuſatore allegante cauſas abſentiæ, eſt violare literam, quæ expreſsè dicit defendi, & Iuriſconſultus quando voluit exprimere allegantē cauſas abſentiæ, exprimit per verbum excuſatio, ſed quando vult nominare allegantem innocentiam. exprimit per verbum defendere, vt in tex. noſtro & in l. ſeruum, hoc tit. de publi. iudi.

54 ¶ † Stante ſtatuto quòd abſens damnari poſſit. Dy. conſuluit procuratorem poſſe interuenire. Cy. in l. reos. C. de accuſatio. ſequitur hanc ſententiam. mouentur per tex. in d. §. publicè. Item ex alio quia requiritur quòd cauſa ſit capitalis, & abſens nō damnetur, ad hoc vt procurator non detur, cū itaq; abſens poſſit damnari. & cauſa eſt capitalis, ergo procurator interuenit. Præterea illa ratione iudicium ſit deluſoriū ceſſat in hoc caſu. quia eodem modo damnabitur abſens, ſiue procurator veniat, ſiue non, & ſic vis non eſt in conſtituendo procuratorem quo ad pœnam. Præterea eſt tex. in extrauag. ad reprimen. ibi perſonaliter vel legitimè, vbi abſens damnari poteſt, & interuenit procurator. intelligendo illud verbum legitimè, ideſt per procuratorem. ¶ Non ob. quòd Bart. ibi intelligat de vniuerſitate, nam dicit Imol. quòd ſi Imperator voluiſſet ſe referre ad vniuerſitatē, expreſſiſſet. Pręterea ea diligentia quis tractabit cauſam ſuā, & maiori, per procuratorem, quàm ſi nullus adeſſet, maximè quando iudex eſſet proceſſurus ad ſententiam, vndè dicit Imol. procurator dabitur in hoc caſu cum ſpecialiſſimo mandato, quia & ingrauioribus hoc ſeruatur. ſi nō habebit

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

habebit tale mandatum ſpecialiſſimum, de quo in c.ſi. de procura.in vi. admittitur procurator generalis, ſi talis non aderit, admittetur coniunctus. & poſteà quilibet extraneus. Bar. hîc in prima.q. tenet contrarium quòd procurator non detur in hoc caſu. ſed vt quilibet admittatur, ob id vt prodeſſe poſſit, non obeſſe, vt latiùs p eum. Bal. in d.l.reos. col.iiij.tenet eãdem opi. motus vltrà Bar. quia in cauſa appellationis exiſtẽs in carceribus primi iudicis, non tamen conſtituit procuratorẽ in cauſa appellatiõis.l.i.ff.an per aliu.cau.app. Præterea ſi procurator datur, principalis nõ dicitur abſens, ſed fictione iuris præſens. & per conſequens abſens non damnabitur. Saly.in d.l.reos tenet eandẽ opi.motus vltrà alios, quòd paria ſunt, quòd aliquis ſit abſens, vel quòd ſit præſens & taceat; Modò quando aliquis eſt præſens & tacet, non datur procurator, ſed datur quilibet ad ipſum defendendum.d.l.non tantùm.eodem modo dicendum eſt, quòd abſenti æquiparato p̃ſenti tacẽti.nõ datur procurator ſed quilibet ad defendendũ admittitur Iaſ.in l.ii.C.qui teſta.face. poſſ.ſequitur eandem opi.motus ratione Bar. quæ eſt quòd iudex admittitur ex officio ad perquirendã veritatem, ergo & quilibet tertius. Excellẽtiſſimus Hippoly.de Marſi.in ſua practi. in ver.ſequitur. nu.xxvij. relatis multis diſtinguit, aut procurator interuenit ad opponendum quòd iudex non eſt cõpetens, quòd nõ poſſit procedere, & declinat iuriſdictionem, vel opponit exceptionem quæ perimit iudicium, tunc admittatur. aut vult interuenire ad plenam defenſam, & tunc non admittitur. vt procurator, ſed vt quilibet de populo. Secundam opi. quòd procurator detur in caſu ſtatuti, puto non procedere. nẽ detur iſtud inconueniẽs. quòd inductum per ſtatutum in odium, ad damnũ & præiudicium delinquentis. habeat in ſe fauorẽ. vt procurator detur. quod eſt cõtra tex. in l. quod verò.ff.de legi. Itẽ daretur aliud in conueniens. ꝙ in cõſequentia,

tia,reus haberet id quod conſequi non poteſt principaliter,contrà not.in l.non dubium.C.de legi.Itē daretur correctio legis ex conſequentia. cū enim ex lege abſens non poſſit damnari per ſtatutum illud corrigitur.l.abſentem.ff. de pœnis. corrigeretur etiā lex noſtra,quæ prohibet procuratorem dari. quod nō eſt
55 dicendum,l.præcipimus in fi.ff.de appellatio.¶†Item citationes in cauſa capitali fiunt perſonaliter ea ratione,vt iudex poſſit videre reum quo vultu.qua trepidatione,& videre an ſit varius,& omnia notare debet,& ex eo ſolo indicio procedere poteſt ad torturam.l.de minore.§. plurium ff. de quæſti. & ibi Bar. & ideò ſi reus comparet per procuratorem,non eſſet ſatisfactū legi neque citationi. Item ſtatutum addens hoc iuri communi, vt ſententia in abſenté ferratur,nō alterat diſpoſitionem publici iudicij. & ideò cùm & in principio delicti & in fine remaneat publicum iudiciū,quia & modus & pœna ſubeſt,publicum eſt, & procurator non dabitur.vt in tex.noſtro.

¶ Deducta in contrarium non ob. & maximè tex. in extrauagan.quia arguitur à caſu ſpeciali. ad legem generalem,quòd non licet.Item illud verbum legitimè,
56 debet referri ex mente Bar. †ad vniuerſitatem, quæ in delictis poteſt comparere per procuratorem & ſyndicum,proùt verè innuunt verba dictæ cōſtitutionis. dum dicunt ipſum vel ipſam. Alia opinio quæ ſe habet quòd non procurator,ſed vt quilibet admittatur, non eſt tuta nec practicatur, quia pro ea non eſt lex aliqua. ¶ Tex. in §. publicè, loquitur in procuratore, vt dixi. & loquitur in eo qui abeſt à iudicio tantùm, non autem à vinculis & in pœna à relegatione infrà. Quæſtio Doctorū eſt in pœna capitali.& à relegatione ſuprà.Illa cōſequētia iudex ex officio poteſt,ergo priuatus,non tenet,quia multa cōceduntur iudici in procedendo,quæ non conceduntur parti. quia maior eſt eius auctoritas.Nec eſt præſumendum quòd velit aliquam

aliquam fraudem committere, quòd non eſt in tertia cōparentē, iuxtà not. in c. qualiter & quando el. ii. de
57 accuſa. & ibi. Abb. col. iij. ¶ † Tex. in l. non tantùm, de appell. habet ſpecialitatem in ſe, vt quilibet poſſit appellare. pro ſubueniendo ipſi reo. ne iudex per iniquitatem, vel per malitiā impediat reum appellare, quia ex appellatione iudex iniuriatur. & quemadmodū ſententiam tulit iniquo animo, eodem modo vult ipſam exequi, & poterit multis modis impedire reum ne appellet. & etiam timorem imponere per ſuos miniſtros vt nec audeat dicere. volo appellare, aut ꝙ nomine ſuo appellatio interponatur, & ex hoc tex. in iſto caſu voluit prouidere fraudibus & dolis ipſorum iudicum, & ex indè diſpoſitio hæc particularis in appellatione ob dictā cām inducta non debet trahi ad aliā generalē.
58 ¶ † Cautela eſt. & ita practicatur, & practicari poteſt, quòd pars volens fauere reo det teſtes ſecretè ipſi iudici examinandos ſuper innocentia rei, & cognita veritate iudex poterit eū abſoluere, iſtā Cautel. dat Cepol. in cautel. lxvi. ¶ Eſt & alia cautela vt quæratur pax ab interfectore cum propinquis occiſi, & omninò fiat ſi poteſt, & poſteà ea facta, tu qui vis defendere abſentem, fac vt propinqui occiſi dicant ſe vele accuſare abſentem & interfectorem, & proponāt accuſationē, & poſteà fac quòd ipſi etiā producant eos teſtes quos vis examinari ſuper innocentia, & illi teſtes recipientur à iudice & deponent ſuper innocentia accuſati, & iudex poſteà cognita veritate, poterit abſentem abſoluere. & ita ſolet aliquando practicari.
59 ¶ † Bar. hîc col. iiii. concludit dominum pro ſeruo, & patrem pro filio, admitti ad defendendum. Bal. in l. reos. C. de accu. col. iiii. dicit ex mēte Glo. in l. ii. C. eo. tit. quòd aut cōparet pro ſuo intereſſe, & admittitur, quia eſt ius pecuniarium, in ſeruum, l. pen. ff. de condi. ob cau. Pater admittitur ob intereſſe operarum. l. fi. ff. de ijs qui deiece. vel effu. & not. Inno. in c. i. extrà de iure

iure iuran.vbi dicit quòd non ſolum pater poteſt agere contrà interfectorem filij,vt puniatur pœna.l. Corne.de ſica.ſed etiam vt præſtet ei intereſſe operarum, & exemplificat in patre ſene, & extenditur etiam in filio pupillo,cuius pater eſſet interfectus. Item admittetur propter periculum condẽnationis faciẽdæ. Aut iſtæ pater,vel dominus, non comparet pro intereſſe, & tunc admittitur. ſed non ad ſententiam ex mente Glo.vt per eum, breuiter dicit ipſe, pater & dominus admittuntur ad omnia,prætèrquàm ad tria, litis conteſtationem,torturam,& ſententiam, & differẽtia eſt quòd compareat pro intereſſe,aut cõpareat tanquàm alius. Nam primo caſu poterit interuenire ipſe & eius procurator. Secundo caſu procurator non datur. nomine patris vel domini, ad defendendum filium vel ſeruum,Glo.in d.l.ij.nõ dicit id ad quod allegatur,ſed diuerſificat diſpoſitionẽ illius legis à diſpoſitione noſtra,ꝙ ibi ſibi intereſſe & vtilitas domini, & pro ſe interueniat,hîc autem pro alio procurator datur, & ſic pro extraneo. Saly. in d.l.ij.C.de accuſ. dicit dominũ citari,quia agitur de eius intereſſe.arg.l. nã ita diuus. ff.de adoptio. & eum defendere debet,& poteſt, quia citatus,ſed ſi eum non defenderet,poteſt ſeruus ſeipſum defendere,& ſi ſeruus fuerit abſens,poteſt dominus ipſum defendere.l.non tantùm. de appella. & d.l. ſi non defendantur.ff.de pœn. Imò pluribus concurrentibus præfertur dominus.l.ſi plures.ff.de accuſa.& non tantùm in principio. ſed etiã in medio pòteſt defendere dando teſtes & alia neceſſaria,pro eius defenſione,vt vult.Glo.in l.ſi ſuſpecta. in princi.ff.de in offi.teſta. Doct.communiter tam hic,quàm in c. veniẽs de accuſatio.tranſeunt cum iſta opinione,quòd dominus pro ſeruo,pater prõ filio,admittatur illis abſentibus.& ita conſuluit poſt alios.Cepol.conſ.xlv. & Modeſtus Polentonus inter prædicta conſi.Cepol.conſi. liiii.Non videtur poſſe procedere.quòd dominus admittatur

60 mittatur pro ſeruo abſente, præſupponēdo † quòd ſeruus poſſit accuſari pro quolibet iudicio publico. excepta pena pecuniaria & relegationis, l. hos accuſare. §.
61 omnibus. ff. de accuſatio. l. abſentem. C. eo. † ſi inquiretur contrà eum non poteſt ſententiari, quia à relegatione ſuprà iudex non pronunciat in abſentē. l. abſentem. ff. de pœn. & ſic in primo caſu non fit iudiciū: in ſecūdo ſentētia nō poteſt ferri. d. l. hos accuſare. §. ſi. Preterea eſt tex. in l. ij. ff. de exhi. re. vbi ſeruus accuſatus de crimine capitali debet ſiſti per dn̄m, ad hoc vt nō ponatur in vinculis. ſed alius locus pro carcere ſibi aſſignetur, & ſi nō adeſt dominus qui promittat, in vinculis conijcitur. ſi dominus poſſet abſentem defendere, non eſſet neceſſarium quòd pro eo promitteret; & ſiſteret in iudicio, vt etiam dicit. tex. in l. ij. C. de accuſa. Cum itaque dominus pręſentet ſeruum, promittat pro eo, in carcere ponatur, ſecundùm quòd intelligunt Bar. & Ang. in d. l. ij. in cōſtituēdo carcerem, vel alium locum particularem, dicendum eſt ipſum dominum non poſſe defendere ſeruum abſentem, eo maximè, quia tex. in d. l. non tantùm, & l. ſi non defendâtur adducti in contrariū demonſtrāt ſeruum eſſe in manu iudicis non abſentē. dum dicunt ad ſuppliciū ducitur.
62 ¶ † Practica eſt quòd volētes habere defenſiones pro filio, compareant coràm iudice, prius facto mandato ſpeciali per ipſum filium patri de confitēdo delictum. & ipſe pater fatendo delictū, dicat ꝙ vult defenſiones pro filio, ad oſtendendū quòd ille qui eſt mortuus nō deceſſit ex vulnere. vel quòd filius vulnerauit, vel occidit. ad neceſſariam defenſam. vel quòd caſu cōmiſſum fuit homicidium, & ita ſeruatur in practica.
63 ¶ † In eadem. q. an & quando à relegatione infrà detur procurator. Dum Docto. inſiſtūt ſuper intellectu. l. i. ff. an per alium. quòd ne detur replicatio capitalitatis. illud verbū vſq; ad relegationem, intelligatur incluſiuè, ad hoc vt ille verſ. ſed & ſi, aliquid operetur.

&

& hoc ex opinio. vltramontanorum. Bart. & alii intelligunt illud verbum capitalis, quòd intelligatur de pœna mortis.verſ.ſed & ſi. intelligatur de aliis pœnis proximis mortis. vt in damnatione in metallum, deportationis,operis publici. & quod ille verſ.vſque ad relegationem,ſtet excluſiuè.Pro tollenda iſta difficultate,puto tex. illum debere intelligi, quòd vſque ad illum verſi. ſed & ſi. veniant verba reſcripti. & quòd non extendantur vlteriùs propter illud quod dicetur in prin.illius legis.in pecuniariis cauſis ſunt reſcripta, & vſque quo loquitur ad declarationem cauſarum pecuniarium durent verba reſcripti.poſteà quãdo venit ad diſtinctionem cauſæ capitalis,ponantur verba Iuriſconſulti.& ideò in eo verſ. ſed & ſi, Iuriſconſultus non repetat, vt dicunt Docto.ſed declaret verba reſcripti,diſtinguendo de pœna vſq; ad relegationẽ excluſiuè,incipiendo à ſuperiori, nõ admittatur procurator.quia in illis caſibus.abſens non dãnatur, & dubietas quæ poſſet oriri declaratur in d.l abſentem. & & ſic concluſio ſit.quòd verſ.ſed & ſi.cõtineat declarationem reſcripti in diſtinguẽdo pœnas ipſas. ſimili ordine & modo vſus eſt Iuriſcõſultus.in d.l.abſentẽ, vbi generaliter per reſcripta erat deciſum abſentẽ nõ poſſe dãnari. Iuriſcõſultus diſtinguit pœnã relegationis ab aliis.& hoc modo ceſſabit difficultas in d.l.i.

64 ¶ † In alia.q.an carceratus poſſit procuratorem conſtituere. Bar.eſt in ea opi. & communiter Doct. poſt ipſum, vt poſſit procurator conſtitui, quia rationes impedientes eius conſtitutionem ceſſant, cum poſſit puniri, & ſententia non reddatur deluſoria. & iſtud eſt maius fundamentum quo Docto.vtuntur. Io.An. in c.veniens.de accuſatio. Alber.in d.§.publicè,& Benedict.de Plombi.hic tenent mediam viam,quòd procurator admittatur, non tamen ad conteſtandum litem, aut ſententiam audiendam. Saly. in d.l.reos. & vltramontani communiter tenuerunt procuratorem

non

non poſſe conſtitui,per tex. in l.i.ff.an per alium. vbi præſupponendum eſt capitalem cauſam agi,& omnia requiſita à lege adeſſe in eo iudicio,vt ambo & accuſator & reus, ſint carcerati. & quòd ſimus in cauſa appellationis exiſtente eo ſtatu. & tamen Iuriſcõſultus negat conſtitutionem procuratoris. Imo. hìc videtur vele ſoluere illud contrariũ dicẽdo quòd ibi reus, vel accuſator aufugerat.hæc ſolutio non videtur vera. cũ Iuriſconſultus non dicat caſum particularem , ſed procedat per viam doctrinæ. ideò ſolutio hæc non poteſt applicari,maximè quia vt dixi in princi.tex.hìc & in l.inter accuſatorem.intelligendi ſunt neceſſariò in eo caſu,in quo & accuſator & accuſatus ſint carcerati. Poſſemus dicere ꝙ carceratus poteſt procurato.cõſtituere,ſed ille procurator non efficitur dominus litis. vt in l.nulla.& in l. procuratoribus.C. de procur. ex quibus procurator efficitur dominus litis vndè in cauſa criminali dato quòd ſit conſtitutus procurator, iudex interrogabit reũ , ſemel & pluries & quæſtionẽ habebit de eo,& alia faciet & neceſſaria cùm præſentia rei. Nec procurator qui interuenit in principio poteſt dicere ſe dominum litis. & illud eſt quod dicit. text. noſter quòd fruſtra interuenit ad impediendum officium iudicis,nam carceratus dum non eſt condemnatus & factus ſeruus pœnæ , poterit & procuratores conſtituere & alia agere.l.ij.C.de requi.reis.

65 † Practica tamen eſt quòd non conſtituatur procurator,ſed quilibet defendens producit ſcripturas , tanq̃ defenſor carcerati abſq; eo ꝙ cõſtituatur mãdatum.

66 ¶ † Viſum eſt ſuprà in quibus caſibus poſſit dari procurator quando proceditur per viam accuſationis , ſed quia proceditur etiam alijs quatuor modis præter ſupradictum,ſcilicèt per inquiſitionem,per denunciationem. & vbi eſt notorium crimen eſſe commiſſum , & per viam exceptionis. vt per Bar. in d.l.ij.§.ſi publico.ff.de adulter.& in l.diuus.ff.de cuſto.exhib.reo. &

per

per Doct.in c.qualiter & quando extrà de accuſatio. Ideò de quolibet videamus. in quibus caſibus detur
67 procurator.† & primo in cauſa inquiſitionis, quæ de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis d.l.ij.§.ſi publico.Spe.Io.An.& Hoſt.tenuerunt ꝙ admittatur procurator.Pet.de Ancha.in c.inquiſitionis extrà de inquiſi. diſtinguit quòd de iure ciuili non admittatur. quia inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis,vt dixi.& eadem pœna imponitur quando proce-
68 ditur per inquiſitionem,prout per accuſationem.†ſecùs de iure Canonico.quia non imponitur pœna ſanguinis.c.ſententiam extrà ne cleri. vel mona. & hanc eandem diſtinctionem ſecutus eſt Bal.in d.l.reos in fi. C.de accuſa. Sozi.in d.c veniens extrà de accuſa. ſecutus eſt opinionem Spe.& Io.An.& Hoſti. limitãdo tamen vt non procedat quando eadem pœna quę imponitur vbi proceditur per viam accuſationis, imponeret vbi proceditur per viã inquiſitionis. & hoc idẽ tenuit Io. de Ana.in d.c.veniens, tu autem dic in iſto caſu quòd iudex ſeruato ordine inquiſitionis quẽ dat Bar.in d.§.ſi publicè,debet priùs examinare teſtes. & hoc facto,poterit ex eorũ dictis & atteſtationibus cognoſcere quę pœna ſit futura,vel à relegatione ſuprà. vel corporalis.& ſi cognouerit pœnam futuram à relegatione infrà. admittet,procuratorẽ.ſi autẽ à relegatione ſuprà non admittet,& ſic etiã in hoc caſu erit diſtinguendum. quemadmodum diſtinguunt Doct.in caſu quo proceditur per accuſationem.& ita etiã hodiè ſeruatur ꝙ iudex priùs examinat teſtes vt ſuprà.
69 † In tertio caſu quando proceditur per denunciationem habemus notabilem theoricam Bar.in l.Diuus. ff.de cuſto.& exhibi.reo.vbi latè tractat hanc materiã & vide etiam per Ang. in tracta.ſuo de maleſi.in ver. nec nõ ad denunciationem vbi latè, & per Moder.ibi.
70 † Quis autem poſſit conſtituere hos denunciatores. qui vulgò appellantur capita centenariorum vel Decani,

D

cani,dic quòd quilibet habens merum imperium. vt per Bar.ibi in.ij.col.& eum ſequitur Ang.in preallega to loco,effectus autem denunciationis.& qui poſſent

71 conſtitui & alia permulta,vide per Bar.in d.loco.† In propoſito vtrum procurator admittatur quando proceditur per denunciationẽ.diſtingue quòd iudex poteſt procedere duobus modis ſuper denunciatione, primo procedendo ſimpliciter ſuper denunciatione.

72 † & iſto caſu poſſunt opponi omnes exceptiones,quę poſſent opponi contrà accuſatorem, vt not. Bar.in d. l.Diuus in pen.col.& in iſto caſu dic quòd iudex ſi nõ poteſt à principio cognoſcere quæ pœna ſit futura. non admittet procuratorem,ſed priùs examinabit teſtes. & ex eorum dictis cognoſcetur quæ pœna eſſet futura,& tunc ſi erit futura à relegatione infrà, admit

73 tet procuratorem aliàs ſecùs,vt ſuprà dictũ fuit,†Poteſt etiam alio & ſecundo modo iudex procedere formando inquiſitionem ex illa denunciatione, & tunc dic vt ſuprà maximè dictum fuit in membro inquiſi-

74 tionis.† In quarto caſu quãdo proceditur vbi crimen eſt notorium vt not.Spe.in tit.de noto.crimi. & tãgit Bar.& appoſtilla ibi. in ver. quæro vnum in d.l.ij.§.ſi publico col.v.ver.vlt.ſcias.ꝙ quãdo crimen eſt notoriũ, iudex poteſt ex qualitate delicti cognoſcere quę pœna ſit futura.ideò à principio admittet vel non admittet procuratorem,ſecundùm diſtinctionem ſuprà datam,ſed ſi pœna erit futura à relegatione ſuprà, nõ

75 admittet, aliàs ſecùs. ¶ † Vltimò etiam proceditur. quando crimen fuit oppoſitum per viam exceptionis. ideò reliquum eſt videre, vtrum in hoc caſu admittatur procurator. Cauſa exceptionis ſi intentatur & opponitur exceptio ad repellendum accuſatorem dabitur procurator, prout concludunt omnes Doct. hîc Aut opponitur exceptio ad puniendum, & tunc procurator nõ admittitur. ſi exceptio fuerit criminis publici.& ſuper ea proceditur quemadmodum ſuper accuſatione,

cuſatione, & exceptio opponi poteſt, in prima & ſecũda parte iudicij, antè nomen rei receptũ inter reos.
76 † & ſic antè litem conteſtatam. quo tempore opponũtur exceptiones dilatoriæ. vt in l.exceptionẽ.C.de probat.& de iſtis exceptionibus dilatorijs in cauſa criminali habetur in l.qui iudicio.ff.de accuſatio.& inter
77 alias.eſt exceptio hæc. † ꝙ pecunia corruptus accuſauit,& iſte talis poteſt puniri de falſo & concuſſione
78 l.j.ff.de fal. † Opponens volens repellere accuſatum debet in concluſione exceptionis dicere. quare peto me liberari ab accuſatione.ſi verò voluerit excipere ad puniẽdum,debet concludere, peto dictum accuſatorem pecunia corruptum cõdemnari. ſecundùm leges.& hoc caſu procurator non admittetur, quàmuis in cognitione exceptionis in primo caſu procurator
79 admitteretur. † & aduertẽdum eſt ad crimen leonicinij, vt vxor accuſata de adulterio opponat tale crimẽ ad repellendũ maritũ antè litẽ conteſtatã,quia ſi aliàs opponeretur poſt litem conteſtatam. non repelleretur maritus,dato quòd eſſet puniendus.l.ſi vxor.§.iu-
80 dex.& ibi Glo.& Bar.ff.de adulter. † Reaccuſatio fieri poteſt antè litem conteſtatam,iuxtà l.neganda.C.qui
81 accuſa.non poſſ.† Si verò opponitur poſt litem conteſtatam.dilatoria non admittitur.l.ſi maritus.§.præ-
82 ſcriptionis.ff.de adulter. † Peremptoria autem opponitur & ſi ad repellendum vel defendendum ſimpliciter procurator admittitur. quia nõ infamat,l.Lucius. ff.de ijs qui notan.infa.aut ad puniendum, vt ſi opponatur contrà teſtes & inſtrumenta de falſo. & contrà maritum exceptio adulterij.& concludatur pœnã debere imponi.iſta exceptio habet eandem cognitione, quam habet accuſatio, ad procuratorem conſtituendum,vt per Spe.in tit.de cri.per mod.excep. propon.
83 ¶ †Quæritur vtrum vniuerſitas vel ciuitas conſtituat procuratorem,vel ſyndicum in cauſa criminali,in accuſatore poteſt ciuitas cõſtituere ſyndicum ad accu-

ſationem proſequendam. Bar.in l.ij.§.fi.ff.de accuſa-
84 tio. Gandi.in tit.de procura. col.ij. † accuſatus verò per vniuerſitatem nõ defendet ſe per procuratorem, in eo caſu in quo ſe non defendet ſi per priuatum accuſaretur. Lucas de Pen.in l.tam collaterales.§.vt autem.C.de re mili. lib.xij.adducit rationem . quia eſt perſonale & particulare, vt vniuerſitas accuſet per procuratorem,vel ſyndicũ, & nõ extẽditur ad accuſatũ.l.j.ff.de conſti.prin. ¶ An vniuerſitas ſe defendat per ſyndicum,videamus prius an delinquat. Item quam pœna patiatur, & ſucceſſiuè quo caſu ſyndicus
85 detur. † Vniuerſitas delinquit in omittẽdo.l.iubemus nullam.C.de ſacroſan.eccle. Item delinquit in committẽdo, & tunc aut reſidet in poteſtate vniuerſitatis, vt cõdere ſtatuta,dare iuriſdictionem, imponere grauamen.& ſimilia. & tunc delinquit auct.itẽ nulla communitas.C.de epiſc. & cleri.aut non reſidet in poteſtatę vniuerſitatis, vt cõmittere homicidium & ſimilia,& tũc ſi habito priùs tractatu,ac cõmunicato conſilio fuerit commiſſum punitur, ſecùs ſi cõſilium non interuenit. & dato ꝙ leuato vexillo proceſſerit vniuerſitas ad homicidium,nõ tenetur vt vniuerſitas, ſed vt ſinguli.Bar.in l aut facta.§.fi.ff.de pęn.Fely.in c.di
86 lectus.ij.de ſimonia qui dicit hanc comunem. † ſi verò quærimus an poſſit puniri.Inno.in d.c.dilectus dicebat quòd non quia ſequeretur iſtud inconueniens. ꝙ pæna non teneret ſuos auctores, & punirentur minores,infantes & furioſi.Itẽ ſurrogatis alijs puniren-
87 tur, qui nihil cõmiſerunt. Bart.in d.§.fi.dicit † quòd quando ſumus in caſu in quo filius punitur pro patre, vt in læſa maieſtate, l.quiſquis.C.ad.l. Iuli. maieſta. vt in hæreſi.c.ſtatutum de hæreti.c.fœlicis.de pœn.
88 in.vj. tunc punitur ciuitas. † proùt fecit Henricus Imperator qui ſubiecit ciuitatem aratro, Bonifacius qui deſtruxit collegium Templariorum propter hæreſim. Bal. in in tit.de pace cõſtantiæ.in prin.

in

89 in verſi.imperpetuũ dicit † ꝙ ciuitas poteſt capitalem pœnam habere tribus modis, primo ſi ſubiiciatur aratro, ſecundo ſi ponatur in banno æternali, tertio ſi pe-
90 reat alluione, vel caſmate, † vndè quando quærimus an ciuitas poſſit dare ſyndicum. & tunc ſi eſt crimen læſæ maieſtatis poteſt dare ſyndicum, caſus eſt in extrauagan.ad reprimen.& ibi Bar.in ver.legitimè. Aut ſumus in caſu ſtatuti conditi cõtrà ſuperiorem & tũc
91 ſyndicus poteſt conſtitui. † prout euenit ciuitate Paduæ.quæ fuit poſita in bãno æternali, & priuata omni dignitate per Nicolau.v.quia fecerat ſtatutum vt qui interficeret clericum & ſolueret quinq; ſolidos eſſet abſolutus. adeò inoleuit clericorum inſolentia, fuit tamen reſtituta per eundem Nicolaum. quia caſſauit dictum ſtatutum. & hoc caſu paſſa fuerat pœnam capitalem. Tertio poteſt dari pœna capitalis ex homicidio, vt in caſu.c.ita nos xxv.q.ij.vbi ob occiſionem duorum epiſcoporum fuit priuata ciuitas iure ciuitatis.prout dicit Alberi.in rub.C.de epiſcop.& cleri.& Car.in cle.i.§.ciuitas, de pen.vbi etiam punitur ciuitas ob id quòd vnum epiſcopum interfecit. Dato ꝙ ſi ciuitas interfeciſſet priuatum puniretur pęna pecuniaria, prout not.in Gl.in l.aliud.§.refertur.ff.de reg. iur.& in c.grauem de ſen.excom. & latè per Alexandrin. hîc vndè in tribus caſibus præcedentibus datur ſyndicus pro defenſione ciuitatis.

92 ¶ † In cauſa appellationis procurator non conſtituit eo caſu in quo non eſt conſtitutus in principali.caſus eſt in l.i.ff.an per alium, in fi.in verſi.& generaliter.& eſt caſus ſecundùm intellectũ Bal. & Saly.in l.eos.C. de appella. vbi tranſmittitur reus ad ſe defendendũ in ſimul cũ ſcripturis ad iudice ad quẽ.& tenet Bar. hîc.

93 ¶ † Pluribus inculpatis de occiſo, an vnus poſſit alios defendere. Alberi.in.l.ſeruum quoque.§.publicè col. iiii.verſ.item eſt vnus caſus mirabilis, dicit alterum ex ipſis poſſe alios defendere, pro eius ſentẽtia eſt Glo.in

c.cum dilecti in ver.concanonicorum extrà de do. & con. & alia Glo.in c.ſtatuit in verſi.duo,ij.q.v.& alia Glo.in c.hæc quippè in ver.de expulſis,iij.q.vj.Con-
94 trariū verius exiſtimo quia † quando plures vulnerāt mortiferè,inſolidū obligātur, ac ſi plures occidiſſent. tex.eſt in l.ſi ita vulneratus.ff.ad.l.acquili.& ita intelligit Bald.in l.non ideò minùs col.iij.nu.29.C.de ac-
95 cuſa.† Præterea non datur conſortium nec in re. nec in perſona inter plures delinquentes.ita Ant.de But. in d.c.cū dilecti in Gl.i.vlterius omnes rationes prohibentes reum per procuratorem defendi habent lo-
96 cum etiam quādo plures eſſent rei. † Præterea,ſi plures ſunt rei & aliqui ſe preſentant,aliq non,iudex poteſt ſuſpendere proceſſum quo ad preſentatos,& quo ad alios ſententiam ferre,ſi ſunt abſentes ita Bart.per illum tex.in l.non idcirco.ff.de iudi. & in l. de vno quoque.ff.de re iudi. ¶ Non ob. Glo. præallegate, quia ex mente Io.An.Cardi. & Imo.in d.c.cum dilecti & Præpoſi. in d.c.ſtatuit. loquuntur quando agitur ciuiliter de crimine.

97 ¶ † Quæritur etiam nunquid iudex debeat deſiſtere à procedendo quando propinqui defuncti exculpant reum Hippoly. in cōſ.xvij.nu.10.in.j.vol.tenet ꝙ iudex. non debet procedere ſi fiat talis exculpatio per propinquos.inter alia allegat Bal.in l.i.C.commu.de leg. qui dicit ꝙ exculpatio defuncti multum prodeſt. Item quia iſtud ꝙ reus teneatur perſonaliter ſe præſentare eſt ad fauorem vulnerati & propinquorū, cui fauori poſſunt renunciare. Item non eſt veroſimile ꝙ propinqui comparuiſſent. ſi imputatus commiſiſſet
98 delictum. Contrarium eſt verius † quia iudex dato quòd ſequatur abolitio,tamen poteſt inquirere ſuper crimine ſi ſibi videbitur tex.eſt in l.ii.C.de aboli.& ibi
99 Bar.Bal.& Saly.† Præterea dato quòd fiat tranſactio de crimine,iudex tamen poteſt procedere & inquirere ſuper eo.l.tranſigere & ibi Bart.& Alex.& Alii.C. de

de tranſact. Imò repræhenditur Iaco. Butri.in eo ꝙ
volebat dominum rei ſubtractæ, poſſe exculpare reū
dicendo quod habuerat rem de voluntate ipſius do-
100 mini † Verum quòd ſi in proceſſu eſſent aliqua leuia
indicia exculpatio propinquorum multum prodeſt.
quia eſt indicium innocentiæ. vt per Bald.in d.l.i.
101 † etiam vnum indicium tollit aliud.l.diuus.ff.de in in-
teg.reſti.c.accedens de crimi.fal.& in delictis eſt du-
plex intereſſe,publicum & priuatum.priuatum poteſt
tolli per partem, publicum autem non. vt not.in d.l.
tranſigere, vndè ſi indicia erunt grauia contrà reum.
ſola exculpatio non erit ſufficiens ad impediendum
iudicium,& ita practicatur.

102 ¶ † Concluditur etiam hìc per Alexandri.in fallentia
xiiii.ꝙ bānitus poſſit ſe defendere per procuratorem.
ex conſ.Iaſ.conſ.cxliiii.vol.iiii.quod non videtur ve-
rum quia Iaſ.ibi hoc non determinat, ſed dicit quòd
dato ſaluo cōductu habili poterit ſe præſentare & de-
bet.& ſi iſta deciſio eſſet vera,ſequeretur quòd bāni-
tus reportaret commodum ex ſuo delicto, quòd eſſe
non debet l.ſi ab hoſtibus.§.i.& ibi Alex.ff.ſol.matri.
& hoc practicatur quòd rei banniti habito ſaluocon-
ductu præſentant ſe ad carceres.

103 ¶ † In ſtatuto dante pœnam pecuniariam & corpora-
lem ſunt quatuor capita,primum quando pœna eſt al
ternatiua.Bar.in l.ii.ff.de publi.iudi. concludit totam
eſſe capitalem, & ſucceſſiuè procurator non dabitur.
Idem Bart.in l.fi.C.de iniur.determinat illud idē.per
tex.in l.fi.ff.de iniur.inducendo vt per eum. Bald.in l.
reos.in iii.col.nu.2.ſequitur eandem opi. Imo. hìc fa-
cit tria capita.Aut eſt in poteſtate iudicis,aut rei, aut
accuſatoris. Primo caſu non admittitur procurator,
104 Alexandri.hìc dicit † quòd ſi pœna corporalis eſt di-
ſproportionabilis ad pœnā pecuniariam, quòd iudex
ſemper eligere debet pecuniariam.l.ſi de interpreta-
105 tione.ff.de pęn.c.in pęnis.extrà de reg.iur.in.vi. †Ad-

uertite quòd quælibet pęna corporalis etiam minima eſt diſproportionabilis ad pecuniariam.l.in ſeruorum in fi.ff.de pęn.igitur in quacunq; pęna erit arbitrium iudicis.
106 ¶ † Nec ob.d.l.ſi de interpretatione. quia loquitur quando ſumus in dubio, vt per Dy.in d.c.in pęnis.&c. Deci.latè in l.ſemper in obſcuris.ff.de reg.iur. in ſecundo capite quando electio eſt actoris, tunc ſecundùm eius petitionē iudicatur corporalis vel pecuniaria. In tertio caſu quando eſt in arbitrium rei, tunc eſt in eius poteſtate eligere corporalem, vel pecuniariā.
107 † Aduertite ꝙ nunquàm poteſt reus eligere corporalem.vt dicit Bal. in l.ſi.ff.de inius vocan. Bar.in l.Stichus.ff.de pecul.lega. Alex.in l.quànuis.ff.ſol.matri.
108 & eſt ratio. † quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum.l.liber homo.ff.ad l.acqui. Secundum caput principale eſt, quādo pęna eſt corporalis & pecuniaria copulatiuè.& tunc procurator nō admittitur.quia vtrunque eſt in obligatione. Tertio eſt pęna corporalis,& in defectum pecuniariæ.& eodem modo procurator non admittetur vt not. in d.l.ii.ſuprà eo. Quarto quando eſt pecuniaria & corporalis in defectu, nec eo tunc procurator admittetur, quia poteſt remane-
109 re pęna corporalis.l.i.ff.de penu. lega. † Difficultas eſt an talis poſſit dādo fideiuſſorem pro pecunia contēta in ſtatuto ſe defendere per procuratorem. Bar.in l.i.ff.de cuſto.reo.dicit quòd non poteſt dari fideiuſ-
110 ſor † ſed dat cautelam, vt pecunia deponatur penes fiſcum ſub conditione, ſi fuerit damnatus. Idem Bar.in l. Ite liberatur.§.qui paratus.ff.qui.mod.pig. vel hypothe. ſol. diſtinguit, quòd aut ſtatutum dicit ſi non poterit ſoluere.tunc fideiuſſor admittatur. ſi verò dicat ſi non ſoluerit, fideiuſſor nō detur. Alex. in l.iiii.§. ſi ex conuentione.ff.de re iudi. dicit meliorē eſſe ſententiam Bar.in d.§.qui paratus. Aduerte quòd in vno caſu, ſiue ſtatutum incipiat à pęna pecuniaria, ſiue à corpo-

corporali,vtroque caſu admittatur procnrator. dato fideiuſſore idoneo . conſiderando rationem inducti-
111 uam ſtatuti.& primò † quia regula illa,qui non habet
112 in ere luat in corpore,habet locũ ante ſententiã.†Sed ſententia lata, iudex non poteſt mutare eius executionem.l.iudex poſteaquàm.ff.de re iudi.& ita intelligit Bart.& Alij in l.i.ff.ad turpil.Modò iudex antequàm ferrat ſentẽtiam poteſt ignorare conditionem rei. & poterit ſententiam pecuniariam ferre . & eius iudicium erit deluſorium ſi reus nõ ſit ſoluẽdo.quod lex abhorret.l.1.§.generaliter.ff.de pœn.Ad tollendũ hoc ſtatutum appoſuit pœnam corporalem. & pecuniariam. ne iudex deciperetur. & ne pauperes quòd
113 non ſint ſoluendo committant delicta. †Item quia illa diſpoſitio quòd qui non habet in bonis &c.habet locum tantummodò in perſona vili & ruſtica. vt dicunt Docto. in d.l.i.ff. de pœn.& in l. quicunque.C. de ſeru.fugi.& in l. ſi quis id quòd.ff.de iur.omni. iudi. & ideò ad hoc vt iura ſint ęqualia inter vilem & nobilem pauperem. appoſuit pœnam corporalem. vt ambo amoueantur à delictis. Item & tertiò quia illa diſpoſitio qui non habet in ere luat &c. erat arbitraria iudicis. quia & ſeuerior & leuior. poterat procedere in irroganda pœna corporali in defectum pecuniariæ. ideò ſtatutum limitauit pęnam corporalem . in defectu pecuniariæ . & ſic in omni caſu harum rationum mouentium ſtatuentes,conſideratur tantummodò pęna pecuniaria. & ideò ſi penes iudicium erit cũ bono fideiuſſore cauente de pœna pecuniaria ſoluenda. vt puta quòd poſſideat immobilia,in iſto caſu admittetur procurator dato fideiuſſore. & ita ſeruatur. & lex ſtatuit pęnam corporalem . quia à principio ignorabatur de facultatibus rei. ex quo ſi legitimè cauit pecuniaria tantùm eſt in conſideratione , & ex iis ſumus expediti de hoc.§.ad Crimen.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Inter reos receptus quando quis dicatur, & quãdo factus reus, & nu. 3 & 5.*
2 *Iniuriam ſuam uel ſuorum proſequi, quando quis dicatur,*
3 *Accuſatio iudici eſt præſentanda, ut uideatur an ſit iuſta, & admittenda.*
4 *Accuſatione procedente reus mandato iudicis citari debet.*
5 *Iudex citato reo, qualiter procedere debeat.*
Intellectus ad l. adulteram. C. de adulter. & l. ſi maritus. §. præſcriptiones. ff. eo. tit.
6 *Iniuriam ſuam uel ſuorum proſequi, quando quis dicatur.*
7 *Correctio à contrario ſenſu ſumpta. non admittitur,*
8 *Intellectus ad l. neganda. C. qui accuſa. non poſſ.*
9 *Iudicium minus à maiori tollitur & ceſſat.*
10 *Intellectus ad l. i. C. de accuſatio.*
11 *De maioritate & minoritate criminis & à ſe ipſo, uel de ſeipſo ad alium, rèmisſiuè.*
12 *Intellectus ad l. i. C. de calum.*
13 *Intellectus ad l. pœn. ff. de accuſatio.*
14 *Intellectus ad l ii. §. ſi publico. ff. de adulter.*
15 *Saluus conductus an per iudicem reo dari posſit, & quibus perſonis, & nu. 24.*
16 *Legis prohibitio, maior eſt quàm hominis.*
17 *Prohibitum ex cauſa fieri. poteſt ſugerrente neceſſitate concedi.*
18 *Publicè intereſt dari defenſiones.*
19 *Defendens quid operetur.*
20 *Damnato in amisſione libertatis & ciuitatis, permittitur ſtare in ciuitate. & accuſationem proſequi.*
21 *Bannito ſimpliciter. an detur ſaluus conductus. & nu. 28.*
22 *Inquiſito uel accuſato, an detur ſaluus conductus, & nu. 27.*
23 *Præſentia rei multum operatur.*
25 *Cauſa requiritur in principe.*
26 *Saluus conductus quibus ex cauſis concedi posſit.*
29 *Intellectus ad l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtioni.*

30 Iudex

30 Iudex qui promiſit abſolutionem delinquenti ſi confiteatur. an promiſſa ſeruare teneatur. & nu. 39.

31 Iudici licet ſimulare pro ueritate habenda

32 Bona eſt ſimulatio quæ parit ueritatem.

33 Veritas ut habeatur, non refert quomodò fiat.

34 Alexander iiij promiſit epiſcopo ſimoniaco liberationem ut coràm cardinalibus ſimoniam confiteretur.

35 Confeſsio dolo facta non obligat.

36 Iuramentum doloſum non ligat.

37 Dolus & metus æquiparantur.

39 Confeſsio metu facta, non obligat.

40 Iudex inferior non poteſt contrà bannum ſuperioris ſaluumconductum concedere.

41 Iudex æqualis non poteſt concedere ſaluumconductum contrà ſententiam banni latam cum licentia ſuperioris.

42 Iudex æqualis poteſt concedere ſaluumconductum contrà bannũ quod extenditur ultrà territorium bannientis.

43 Proclama quòd ſocius accuſans abſoluatur ſeruari debet, & qui prior ex ipſis accuſat liberatur.

44 Priuatus in maleficijs fidem ſeruare non tenetur.

45 Delinquens in ciuitate a qua ſecuritatem habet. an illius beneficium perdat, & nu. 48. & 54.

46 Delinquens inquàntum delinquit & non ultrà puniri debet.

47 Regula quòd frangenti fidem, fides frangatur eidem. quomodò procedat.

49 Delicto reſpublica offenditur.

50 Saluusconductus intelligitur niſi concedens offendatur.

51 Conceſsio intelligitur cum cauſa, etiam ſi non exprimatur.

52 Conceſsio intelligitur ſtantibus terminis.

53 Priuilegio abutens, ipſo priuari debet.

55 Excedens modum inculpatæ tutelæ ſe defendendo punitur.

56 Delinquens ſine intentione, aliqualiter excuſatur.

57 Laceſsitus uolens ſe ulciſci excuſatur.

58 Iudex uiſis indicijs contrà reum, quid facere debeat.

59 Conſtitutum rei in loco ſolito eſt accipiendum. ut confeſsio ipſi reo noceat.

60 *Practica accipiendi dictum uel teſtimonium ad domũ alicuius.*
61 *Confeſſio quæ facta non fuit coràm iudice & notario, reo confitenti non nocet.*
62 *Confeſſio accepta per ſolum iudicem, uel notarium ſolum, non nocet reo confitenti, ſed tantùm facit indicium.*
63 *Criminalia non dirimuntur iuramento.*
64 *Confeſſio extraiudicialis in iudicio negata, reo non nocet, ut ex ea poſſit torqueri.*
65 *Stante ſtatuto quòd delictum non puniatur, ſi delinquẽs non aĩo fecerit, an de hoc animo ſtetur dicto ipſius rei cum iuramẽto.*
66 *Animus non poteſt teſtibus probari*
67 *Animus à ſolo Deo cognoſcitur.*
68 *Aſſertio eius quod conſiſtit in animo iuramento declaratur.*
69 *Animus probatur præſumptione uerbi uel facti.*
70 *Imputatio delicti ex animo commiſſi. coniecturis probatur.*
71 *Item tollitur ex coniecturis.*
72 *Iuramentum an poſſit deferri ad purgandum reum.*
73 *Iudex accepto conſtituto, indiciorum copiam reo dare debet. antequàm ad ulteriora procedat.*
74 *Indiciorum copia quare danda eſt reo.*
75 *Quæſtio eſt remedium irreparabile.*
76 *Indiciorum copia, cum cauſa legitima peti debet.*
77 *Defenſiones & indicia dantur petenti pro reo, ex communi uſu, ſine aliqua cauſæ allegatione.*
78 *Teſtium nomina cum atteſtationibus ſunt danda reo.*
79 *Teſtium nomina non ſunt danda reo, quando eius potentia timetur ne eos offendat.*
80 *Practica dandi nomina teſtium reo.*
81 *Defenſio cum ſit de iure naturali, non eſt deneganda.*
82 *Indiciorum copia an reo non petenti per iudicem dari debeat. & nu. 85. cum ſeq. & nu. 106.*
83 *Statutũ mãdans fideiuſſores præſtari, intelligitur ſi fuerit petitũ.*
84 *Officium iudicis non impartitur niſi petenti.*
86 *Iudex ex officio nemine petente, rei defenſiones quærere debet.*
87 *Verbum debet, neceſſitatem importat.*
88 *Iudex officium ſuum etiam non imploratum exercere debet. quã*

do tale

do tale officium miſerabiles perſonas reſpicit. uel actũ pium.
89 *Carcerati perſonæ miſerabiles dicuntur.*
90 *Cauſa carceratorum pia dicitur.*
91 *Iudex in actibus pijs ſupplere debet ex officio.*
92 *Iudex in cauſa dotis interponit officium. etiam non petitum.*
93 *Cauſa dotis eſt pia.*
94 *Iudex ſupplet quæ deſunt partibus & aduocatis.*
95 *Reis in carceribus ſecretis detẽtis. non iuris ignorãtia imputãda.*
96 *Faciliter quod fieri non poteſt, perindè eſt ac ſi fieri non poſſet.*
97 *Ignorantia iuris non nocet in damnis euitandis.*
98 *Sibi imputet quòd quis ſua culpa ſentit.*
99 *Scientia & patientia cum taciturnitate, æquiparãtur conſenſui.*
101 *Iudex ſine traditione indiciorum poteſt procedere ad ſententiã.*
102 *Iudex reo aduocatos dare debet. qui eius defenſiones conſiderent & iura ſua deducant ipſum defendendo.*
103 *Proceſſus & teſtes qui dantur per iudicẽ reo, quomodò appellẽtur.*
104 *Nominum diſputatio. pertinacibus relinquenda.*

Datis Defenſionibus per procuratorem reo, vel non datis, euenit quandoq;. quòd reus vult reaccuſare ſuum accuſatorem, vt incidenter dixi ſuprà in declaratione, §. ad crimẽ, propè finem in verſ. vlt. etiã proceditur, dũ dixi quòd reaccuſatio fieri poteſt antè litem conteſtatam, ideò de reaccuſatione videndum eſt, pro cuius declaratione explanabimus tex. in l. is
1 qui reus. ff. de publi. iudi. ¶ † Præmitto quòd aliquis dicatur factus reus litis conteſtatione ſecũdum Glo. hic & in l. is qui. ff. de publi. iudi. & Glo. in d. l. i. C. qui accuſa. non poſſ. Pet. in d. l. i. C. qui accuſa. non poſſ. dicit eſſe factum reum cognito quòd lis fuerit conteſtata. quemadmodum in ciuilibus oppoſitis exceptionibus dilatoriis fit conteſtatio, ita in criminalibus per reſpõſionem rei, & tunc eſt receptus inter reos. Bar. impugnat hoc dicens quòd abſens recipitur inter reos. l. adulterã. C. de adulter. Iaco. de Are. dicit quòd tunc eſt factus reus quando iudex habet præſumptionem

ptionem pro ſe.contrà reum.Bar.impugnat.quia etiã vſque ad ſententiam non poſſet eſſe præſumptio . ex quo nunquàm diceretur receptus, quòd eſt abſurdũ. Dyn.conſiderat tria tẽpora,antè conteſtationẽ.poſt, & receptionem inter reos. Iaco. Buttig. dicit quòd tunc eſt receptus inter reos , quando notarius ponit cedulam in libro Bar.impugnat omnes iſtas opi. & in ea reſidet quòd oppoſitis exceptionibus dilatorijs, ſi iudex pronuntiat procedendum eſſe ad vlteriora . eſt nomen rei receptum.Ad text.in l.adulteram. C.de adulter.reſpõdit quòd ibi ſola accuſatio erat inſtituta, & erat reus receptus per procuratorem. & ſic aliter
2 quã Glo.ibi intelligit. ¶ † Aliud præmitto,quòd quis dicitur ſuam vel ſuorũ iniuriam proſequi per multas opiniones, Glo.in l.pen.C.ad turpill. dicit quòd quis proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam vſque ad ſeptimum gradum. Glo.in l.neganda.C.de iis qui accuſ. non poſſ.dicit ſtrictè intelligi debere, Glo.in c. quicũ que,de ſenten.excom.in vi.dicit domeſticos & familiares compræhendi. Hoſti.in c.de cætero de teſti.dicit eſſe omnes illos,de quibus loquitur tex.in l.1.& ij.
3 ff.de poſtul.exceptis fatuo & infanti. ¶ † Circà primum quando quis dicatur factus reus, dico aliud eſt quòd quis ſit factus reus,& aliud quòd quis ſit receptus inter reos. Eſt ſciendum quòd accuſator debet accuſationem porrigere iudici.vt eam videat & conſideret,vt eſt tex.in l.miles.§.ij.& §.licet.ff.de adulter.Fely.in c.fin.de iudi.Docto.in c. quoniam cõtrà. de proba.& iſtud eſt quod conſiderat iudex,an accuſatio ſit iuſta vel ne,& admittenda. Oldra. & Bal. poſt ipſum in l. cum clericis.C.de epiſco. & cleri. Iaſ. in rub. C.
4 de eden. † videns iudex accuſationem poſſe procedere,committit citationem vt in l.neminem.C.de exhi-
5 ben.re.& eſt Glo.eo.tit.in prin.quæ dicit † quòd priùs petitur reus per citationem . & poſt annotatur ſeu recipitur inter reos . & ſic citatio facit ipſum reum. & ſi

& ſi repertus citatus comparet proceditur per ipſum iudicē ſuper accuſatione, ſi verò non reperitur reus emiſſis citationibus, tunc annotatur eius bona & recipitur inter reos. & hoc modo intelligendus eſt tex. in d.l. adulteram. & tex. in d.l. ſi maritus. §. pręſcriptiones. ff. de adulter. Quòd abſens receptus inter reos ſi infrà annum comparuerit non audiatur circa exceptiones impedientes iudicium & perſonā accuſatoris, & hoc in odium contumacis, ſed debet ſe defendere in meritis, & ita loquatur totus tit. de requiren. re. ff. & l.i.C.eo. & ita hanc differentiam ex proprietate ſermonis quòd abſens recipiatur tenet Bud. in annotat.
6 poſter. annot. 48. ¶ Circà ſecundū dicerem quòd ſuā vel ſuorum iniuriam dicatur quis pro ſequi, quando aliquis iniuriatur, & ex ea acqritur actio ipſi accuſanti. vt loquitur. l. lex Cornelia, §. ii. ff. de iniur. & Inſt. eo. tit. §. ii. & ſic in eo verificetur. qui patitur ex perſona iniuriam, ex perſona iniuriati, vt in ſeruo, filio, vxore, & ſimilibus, & ad hoc quòd iſtud ſuam vel ſuorum parificetur, & idem ſi ſit in iniuria ſit ſibi vel ſuo &c.

¶ Lex iſta. Is qui reus, diuiditur in tres partes, in prima parte tex. Bar. & communiter omnes intelligunt, quòd antè nomen rei receptum inter reos admittatur reaccuſatio. poſtea non. Credo iſtud nō poſſe aſſumi ex lege noſtra, quia colligitur à contrario ſenſu, & talis collectio venit ad deſtructionem. & correctionem rationis generalis poſitæ in tex. hîc. dum dicit nō relatione criminis, ſed excuſationibus debet ſe defendere, iſta ratio habet locum & antè litem conteſtatā & poſt, ſi modò admittatur iſta concluſio. Doct. corrigitur illa pars, ꝙ eſſe non debet, iuxtà l.i. ff. de offi. eius cui manda. eſt iuriſdi. & quæ ibi not. per Doct. Item quia non eſt dare tempus in quo non dicatur factus reus. Nā porrecta accuſatione iudici. & facta citatiōe eſt factus reus. nec eſt locus reaccuſationi. Ratio aūt redditur, quia accuſatus volens laceſſitus ſe vendicare.

re. ſemper perquiret reaccuſare. iuxtà.l.ſi minor natu.§.libertus,de opt.lib.& l.iii.ad l.acquili. vel etiam ipſe accuſatus volens fraude & dolo rem pro trahere reaccuſabit. Et ideò lex fraudibus obuians. hoc negauit. In ſecunda parte tex. fit diminutio & declaratio ad primam. In tertia ibi inchoatas,poſſumus intelligere tex.ne contrarietur principio prohibenti reaccuſationem. vt loquatur in delatione facta in fiſcũ,vt ſit ſenſus,vt in choatas delationes poſſit perficere antè damnationem,& ſic pendente accuſatione, & poſt damnationem,vt in tex.l.pen.ff.de accuſa. Et ſic iſta vltima pars tex.non loquatur in reaccuſatione,ſed in delatione in fiſcum,iuxtà.l.i.ff.de iure fiſci.

¶ Sunt quinque iura quæ dantur pro contrariis huic legi noſtræ.l.i.& l.neganda.C.qui accuſa.non poſſ.l.i.C. de calum l ii.§.ſi publico.ff. de adulter.l. pen.ff. accuſa.Bar.infrà.in iii.& v.col.ſoluit omnes iſtas leges diſtinguendo vt per eum, aliter nón referro. In primo capite dum dicit quòd ſi non proſequitur ſuã. vel ſuorum iniuriam ſi reaccuſat de maiori crimine ꝙ poſſit. iſta concluſio aſſumitur à contrario ſenſu, ex.d.l.neganda.dum dicit ſi de pari vel minori. ergo, à contrario ſi de maiori admittetur. Hæc concluſio tollit diſpoſitionem legis noſtræ. prohibentem reac-
7 cuſationem generaliter † & cùm correctio ſumitur à contrario ſenſu vt dixi.nõ admittitur,per ea quę not.
8 per Doct.in l.i ff.offi.eius.&c. † vndè poſſumus intelligere tex.in d.l.neganda.quòd probaret totũ contrarium,illius quod dicit Bar.& communiter omnes, vt dicamus quod negandi,ſi accuſatis licentia criminandi,niſi ſuam vel ſuorum iniuriam exequantur. in pari vel minori crimine,adeò ꝙ in maiori crimine coniungendo ſe cum diſpoſitione legis noſtræ.non admittatur reaccuſatio, & diſpoſitio illa veniat limitatiuè ad legem noſtram. in ſua vel ſuorum iniuria proſequenda,quæ ſit par,vel minor. nõ autem maior. ad hoc ne

oriatur

9 oriatur illa difficultas. † quòd maius iudicium tollit minus. & facit illud ceſſare. l. per minorem. ff. de iudi. l. fi. C. de ord. iudi. ſed in iſto caſu benè poſſet vti inſcriptione, quando eſt ſua vel ſuorum iniuria, & cauſa maior. & hoc modo etiam coniungetur tota iſta limitatio. in ſua vel ſuorum iniuriæ proſecutione. & ita verificabūtur verba vltima in tex. noſtro, vt nō loquantur de inſcriptione facienda generaliter, ſed de dela-
10 tione, vt dixi. ¶ † Tex. in l. j. C. de accuſa. poſſumus intelligere quòd non eſſet reaccuſatio, vt intelligunt communiter omnes. ſed quòd ille qui intulit iniuriam & vulnerauerat, vel occiderat. accuſationem inſtituerat & ſe inſcripſerat. ille verò qui fuerat vulneratus, vel propinqui occiſi accuſationē inſtituerat & ſe inſcripſerat. ex poſt iudex vidēs vtranq; accuſationem. quia videbat ſecundam quid maius continere in ea re & cædem vulnera. & alia autem in ſe minora habere, proceſſit, ſuper ſecunda. quia erat magis congruum,
11 vt ſuper ea priùs procederet. † De maioritate vel minoritate criminis, & ad ſeipſum. & de ſe ipſo ad alium. ponit Bal. in l. j. col. iiii. C. de accuſa. quem omninò vide propter decreta Illuſtriſſimi Dominii de bannitis, quæ dicunt, quòd ſi quis vult habere eorum benefi-
12 cium, debet capere bānitum de maiori crimine. † L. i. C. de calum. loquitur de officio iudicis, vt per Bart.
13 hic. † L. pen. ff. de accuſa. loquitur in delatione. quæ eſt in priuilegium fiſci. & ita poteſt intelligi lex noſtra
14 in fine. † L. ii. §. ſi publico. ff. de adulter. loquitur in eo qui reaccuſat de delicto connexo, ſed verè iudicio meo loquitur de exceptione. verſi. extraneus eo. §. loquitur non de recepto inter reos. nec de facto reo, ſed de condemnato. & ſic poſt ſententiam contrà ſe latam de adulterio, non poteſt excipere de leonicinio, dum dicit extraneus factus reus criminis, ideſt condemnatus, proùt loquitur text. in l. de functo. hoc eo. tit. Cætera contēta in diſtinctione Bar. cōmuniter ap-

probant, & de hoc latè etiã dixi in l.fi.ff.de.q.nu.335.

Vidimvs ſuprà in quibus caſibus procurator poſſit, vel non poſſit admitti. & quia quando procurator non admittitur reus tenetur perſonaliter ſe pręſentare, & cum plerunque timet ne pro alijs delictis deti-
15 neatur in carcere. † ideò ſolet petere ſaluumconductum, vndè congruenti ordine videndum eſt, an & quando, & quibus, poſſit & debeat dari ſaluuſconductus, ſiue iſta ſecuritas. & aliqui tenent quòd nõ poſſit concedi per iudicem per tex.in l.j.§.non fuit.ff.de dolo, vbi hoſti non ſeruatur fides, ſed bannitus cenſetur hoſtis ergo &c. & etiam ſi dederit non debet ſeruari. Item per tex.in §.ſed neque.verſi.neq; autẽ homicidis, in auct.de manda.prin.iuncta Glo.in ver.neq; cuſtodies quæ dicit ſeruari non debere. Item eſt tex. in l.relegati.& l.ad beſtias.ff.de pœn. vbi ſoli principi conceditur. Item ſi daretur, ſuſpenderetur ſententia iudicis contrà l.iudex poſteaquàm.ff.de re iudi.& executio non daretur contrà l.à Diuo Pio.eo.tit.

¶ Contrarium tenetur communiter ea ratione quia.
16 † prohibitio legis eſt maior quàm prohibitio homi-
17 nis l.ſi libertus minorem.ff.de iure patro. †Sed quando lex prohibet ex cauſa quid fieri, poteſt ſuggerente neceſſitate illud concedi.l.placet.C.de epiſco.& cle.l.qui ſtipendia.C.de procur.ergo idem in hoc caſu.& tantò magis, quia eſt prohibitio hominis
18 & non legis. † Præterea publicè intereſt defenſiones
19 dari.l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procu. †& defendens duo operatur, primò id quòd eſt publicum defendere, ſecundò ſe ipſum tueri. vt in l.j.§. ſed et ſi
20 ſeruus.de vent.inſpi. † vlteriùs eſt text.in l.is qui reus in fi.ff.de publi.iudi. & in l.deferre.ff.de iure fiſc.vbi permittitur damnato in amiſſionem libertatis & ciuitatis ſtare in ciuitate & proſequi accuſationẽ, ſi iſtud conceditur accuſatori, quod eſt odioſum tantò magis
21 ipſi reo, qui eſt fauorabilis. † Saly. in l.cùm indulgẽtia

C.de

C.de ſenten.paſſ.tenet ꝙ ſimpliciter bannito non de-
22 tur ſaluus conductus.† in inquiſito autem vel accuſa-
to diſtinguit, quòd aut faciliter poteſt haberi per iu-
dicem,& nõ dabitur ſaluus conductus, ſed capietur &
punietur,aut non poteſt haberi niſi cum difficultate,
vel nullo modo,& tunc dabitur ſaluus conductus. Ia-
co.de Belui.in d.§.ſed neque. & Cy.in l.præſenti,C.
de ijs qui ad eccle.confu. diſtinguunt includendo &
bãnitum & accuſatum, vt ſi cum difficultate reus ha-
betur,vel nullo modo.tunc detur ſaluus conductus,ſi
faciliter,tunc nõ detur.Oldr.in q.incip. Poteſtas Pa-
duæ.quẽ refert Albe.in d.l.præſenti.& in iiij.par.ſtat.
q.xxxix.& Ang.in q.incip.Bononienſis. dicunt quòd
aut ſumus in caſu in quo procurator poteſt interue-
nire, & tunc ſaluuſconductus non detur, aut procu-
rator non poteſt interuenire, & tunc detur, Bart.&
Imol.in d.l.is qui reus. tenent indiſtinctè. quòd ſi-
ue procurator poteſt interuenire, ſiue non, ſaluuſ-
23 conductus debeat concedi. † quia præſentia rei mul-
tum operatur.l.de minore.§.plurium.ff.de minorib.
24 † ex mente omnium ſic puto poſſe diſtingui, aut iu-
dex cum cauſæ cognitione & exiſtente cauſa legiti-
ma,vult dare ſaluumconductum,& tunc poteſt, vel ꝙ
reus defendatur,vel ꝙ eius atteſtatio & dictum acci-
piatur,& ita procedit communis opinio,aut nõ adeſt
cauſa,& cognitio ſuper inde non fit, & tunc non poſ-
25 ſit dare ſaluumconductum.† quia in principe requiri-
tur cauſa, vt in d.l.relegati. & etiam illi qui fuerunt
damnati, & amiſſerunt ciuitatem & libertatem, exi-
ſtente cauſa ꝙ iam accuſationem ceperant, poſſunt
remanere in ciuitate, & ſic ex cauſa, vt in d.l.is qui
reus.& l.deferre.ff. de iure fiſ. & qñ cauſa non adeſt
poteſt procedere tex. & opi. dicentiũ cõtrarium.in d.
§.ſed neq; in auct.de mãda.princi. Cui etiã poteſt re-
ſponderi ommiſſa reſpõſione prima Bar.de ſaluocon-
ducto dato à principe, vt procedat in eo qui cauſam

habebat. ſed volebat fugere ne cognoſceretur de delicto, vel alio modo poteſt reſponderi, proùt dicit Iacob. de Belui. in d. §. ſed neque. quòd iudex non concedit homicidiaris, ſacrilegijs & adulterinis ſpacium triginta dierum qui conceditur aliis ciuiliter conuentis. Nec ob. quòd iudicium dicatur ſuſpendi. vel executoinem impediri. quia ſaluus conductus fit ad tempus, & vſque quo de delicto cognoſcatur, & lapſo tem
26 pore ſententia remanet in ſua virtute & robore. † ex cauſa ſaluus conductus eſt præſtandus, ita communiter in d. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. cauſę autem ſunt quoties reus vult ſe præſentare ad defendēdum. Item quoties iudex vult cōiungere aliquem delinquentem cum bannito. vt in faciem carcerati dicat delictum, nè tunc dabitur ſaluus conductus. Item ſi vult proſequi accuſationem iam ceptam d. l. is qui reus, Item ſi vult propalare transfugas, vel alios fures. vt in l. non omnes. ff. de re mili. Item in propalatione criminis læſæ
27 maieſtatis. l. quis quis. C. ad l. Iul. maieſta. † In accuſato vel inquiſito. quòd habeat ſaluum conductum, limittatur non procedere, quoties iudex poſſet habere reum & punire. vt quia eſſet in ſua iuriſdictione. nā tum non debet dare ſaluum conductum. Alberi. in d. l. i. §. non fuit. de dolo. Ang. in d. q. Bononienſis. & eſt ratio. quia non eſt cauſa propter quam debeat dare
28 ſaluum conductum, cum poſſit eum capere. † In bannito quòd debeat habere ſaluum conductum, limitatur in caſu in quo ſe poteſt defendere per procuratorem. per l. Papinianus. ff. de minori & ita tenet Oldra. in d. q. incip. Poteſtas Paduæ. Ang. in prædicta q. Bal. in l. ſed ſi hac. §. ſi pro pœna. de inius vocan. & ratio quia nulla eſſet in eo caſu etiam ſi eſſet in ciuitate. quia non poſſet cogi ad comparendum, & ſic nullam
29 informationem haberet iudex † Et id quod dicit Bar. in d. l. is qui reus, procedit in eo caſu in quo cogitur comparere, & in quo procedi poteſt per torturam. &
ita

ita intelligitur communiter tex.in l.de minore §.tormenta.ff.de quæſtioni. Nam ſi in caſu in quo pęna eſt pecuniaria & procurator interuenit poſſet procedi per torturã.maior eſſet pœna quæ inſurgeret ex probatione quàm ex ſententia l.in ſeruorum in fi.ff.de pœn.quod non eſt dicendum.quia abſonum.

30 ¶ † In ea.q.an iudex per promiſſionem abſolutionis ſi induxerit reum ad confitendum. nunquid teneatur ſeruare promiſſa. Fely.in c.afferte de præſumptio.& Præpo.Alexandrin.& Domi.de S. Gemi.in c.ſi quælibet.& in c.vtilem.xxii.q.ii.dicunt quòd talis promiſ

31 ſio non eſt ſeruanda, & rationem adducunt † primò licèt iudici ſimulare pro veritate habenda d.c.afferte

32 † Item bona eſt ſimulatio quæ veritatem aperit.d.c.ſi

33 quælibet.& d.l.1.§.non fuit.de dolo † Item non refert quomodò veritas habeatur dummodò habeatur,l.cũ ſeruus.ff.de verbo. oblig.l.ii.C.de alimen. pup.præſt. Item ſi licet excoriare, torquere & alia multa in corpore hominis fieri pro veritate habenda, tantò magis blandiciis & bonis verbis,& Archi. in dicto c.vtilem.

34 refert † quòd Alexander Quartus promiſſit epiſcopo ſimoniaco liberationem ſi confiteretur ſimoniam

35 coràm Cardinalibus. † In contrarium facit quòd confeſſio facta per dolum non obligat, c. ſanè de re-

36 nuntia.l.Item ſi prætio in fi.ff.loca. † Item iuramentum dolo factum non ligat.c.cum contingat de iureiuran.c.quàmuis.de pact.in vi.Eodemmodo & confeſ

37 ſio,cum ſit eadem ratio,l.illud.ad l.acqui. † Item dolus & metus parificantur.d.c.cum contingat.& d.c.

38 quàmuis. † Sed confeſſio facta per metum non obligat. niſi voluntariè confiteatur l.i.ff.de cuſto. reo.&

32 ibi Ang.qui dat practicam ratificãdi.† Sed in hoc caſu interuenit dolus & circumuentio,ergo non debet ualere,ſenſit Deci. in l.vnnica.C.de ſenten. quæ pro eo quòd intereſt profer.in l.ea eſt natura cauilationi.ff. de reg.iur.& Hippoly.in ſingula.clxxvij. Puto diſtin-

guendum. Aut iudex erat certus de delicto, vel quòd uiderat, vel ꝙ reus confeſſus fuerat ſibi ſoli. & tunc licitum eſt ad pœnam imponendam inducere quomodocunq; ipſum reū ad deponendū veritatem. quia tūc verificatur ꝙ dolus & malicia rei, poteſt alia malicia & dolo circūueniri. & ita loquitur exemplum Alexādri, dum Archid. ibi dicit ꝙ ſimoniacus epiſcopus dixerat ſibi Pontifici ſimoniam commiſiſſe. tamen nolebat illud fateri coràm Cardinalibus. Papa ſciens hoc, induxit eum ad fatendum veritatem. Si verò ipſe iudex non eſt certus de delicto, ſed ſunt indicia tantùm, præſumptiones vel fama, tunc nō poterit inducere reum dolo, vel bonis verbis ad fatēdum delictum, quia non verificatur ꝙ dolus dolum puniat, & malicia cum malicia, quia non conſtat de dolo neque de delicto.

40 ¶ † Saluuſconductus per inferiorem iudicem non debet cōcedi ſuper banno ſuperioris, & quamuis Iaſ. in l. cūuentionum, ff. de pact. dicat quòd Bart. & Imol. in d. l. is qui reus, hoc determinat, tamen ſuper hoc nihil dicunt. & eodem modo Bar. in d l. non omnis. ff. de re mili. & Bal. in c. i. §. item ſacramēta, de pace iura. fir. nil dicunt de hac re. veritas tamen eſt, ꝙ ſi ſuperior tulit ſententiam banni per quam quis ſit bannitus à loco inferioris, non poterit inferior dare ſaluumconductū, tex. eſt. in c. inferior. xxi. di. in l. pen. §. ſæpè. ff. de acqua plu. arcen. & in c. cum veniſſent de iudi. & in c. vt veſtrū de appell. & Bar. in l. i. in fi. ff. à quibus appella. nō li.

41 † Item ſi æqualis tulit ſententiā bāni cum licentia ſuperioris, nam poteſtas æqualis non poterit dare ſaluumconductū, quia illa ſententia iudicatur ac ſi eſſet ſuperioris. Bar. in l. ii. in fi. ff. de optio. lega. tex. in l. ii. §. omnia. C. de vete. iure enucle. Bar. in. q. incit. Lucanę ciuitatis. Fely. in c. cū acceſſiſſent col. iiii. de conſtitu. Deci. in c. i. de confe. vtil.

42 † Tertio loco ſi æqualis faciat bānum propter quod extendat ſe vltrà territorium ſuum, poterit iudex æqualis dare ſaluumconductum

ctum pro eo banno.l.fi.ff.de iuriſdi.omni.iudi.
43 ¶ † In ea.q.ſi plures delinquerint & fiat proclama ꝙ accuſans ſocium habeat abſolutionem, debet ſeruari tale proclama,l.conuentionum.ff.de pact.& ibi Doct. & ſi plures venerint ad accuſandum, primus habebit immunitatē,l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſigni. l.dotis promiſſio.ff.de iure doti.ita Iaſ.in d.l.conuentionum. Hippoly.in d.ſingula.clxxvii. ſenſit contrarium per doctri.Io.An.poſt. Vber.de Bobi.in add.ad Spe.in tit.de furt.vbi ille cui fuerunt ſubtracta bona promiſit non procedere contrà furem ſi alios accuſauerit,habita veritate ab ipſo poterit procedere. eodemmodo in proclamate.illa deciſio.Io.An.procedit in promiſſione facta per priuatum,nec facit ad caſum.
44 † quia priuatus non tenetur ſeruare fidem in maliciis d.l.conuentionum & ibi Bar. & alii.in d.l.i.§.non fuit de dolo.ſecus in promiſſione facta per principem, nā hoſti eſt ſeruanda.per dicta iura.
45 ¶ † In ea.q.an habens ſaluumconductū ſi delinquerit in ciuitate in qua conſecutus eſt illum, perdat beneficium ſaluicōducti?Deci.in c.conſtitutus de appella.el primo,tenuit quòd non,pro iſta ſententia adducitur,promiſſio ſaluicōductus eſt ſimplex, ergo cōditio non debet ſubintelligi.l.quicquid aſtringendæ de verb.obli.l.ſi is qui cōmodatum.ff.cōmoda.† Itē de-
49 linquens debet puniri inquantū delinquit & nō vltrà, l.Paulus ad l.falci.l.reſcriptum.ff.de iis quib.vt indig.
47 l.ſancimus C.de pœn. † Item regula illa ꝙ frangenti fidem fides frāgatur eidē.l.cum proponas.C.de tranſactio.c.conſtitutus de appella.habet locum quoties fides frangitur circà idem, vt per Docto. in dictis locis,ſed non frangitur fides in ſaluocōductu ergo &c.
48 ¶ † Contrariam ſententiā tenuit Ludo,Roma.in l.iii. §.ſi ſeruus.ff de acqui.poſſeſ. & Thom.Camb.in tracta.clauſula.in rub.nil nouari ſecurita.pēden.& Nell. in tracta.banni.in j.par.ij.tempo.q.xvj.mouentur ipſi
 49 † quia

49 † quia per delictum offenditur reſpublica.l.ſi quis in genuam,§.in ciuilibus.ff.de capti.& poſtli.& priuatus
50 etiam offenditur per delictum. † ſaluuſconductus mo do intelligitur, niſi concedens offendatur.l.quæro.§. inter locatorē.ff.loca.l.is qui.de verb.oblig.l.quid ergo,§.ſi hæres.deleg.j.hîc modò offenditur cōcedens,
51 & ſic reſpublica, ergo ſeruari non debet. † Item conceſſio intelligitur cum cauſa etiam quòd nō exprimatur,l.quidam cum filium,de verbo.oblig. † Item con-
52 ceſſio intelligitur ſtātibus terminis.l.cum quis.deſo-
53 lu.† Itē talis bannitus non poteſt ſtare in ciuitate niſi cum ſaluoconductu, ergo illi eſt priuilegium. ſed ille qui abutitur priuilegio debet ipſo priuari.l.nullus.C.
54 de iudeis.& l.iudeos.C.eo.tit.† Pro concordia diſtinguerem, aut talis bannitus delinquit ex propoſito & deliberatē.& apparet ꝙ venit in ciuitate cauſa cōmittēdi tale delictū, & tunc perdit priuilegium & ſaluum conductum,quia voluit rēpublicam fraudare,& cauſa ſaluiconductus fuit falſa. quia aliud erat in intentione,aliud in verbis,aut iſte talis bannitus habens ſaluū conductum delinquit laceſſitus,& ſic caſu vel aliter ſe
55 defendendo † & ſi exceſſerit modum inculpatæ tutelæ propter quod debet puniri.per not.in l. vt vim.ff. de iuſti. & iure.& in l.j.C.vndè vi.non debet perdere
56 beneficium ſaluiconductus. † quia intentio ſua non fuit delinquere à principio, & aliqualiter excuſatur l. j.ad l.Cor.de ſic.l.quod ait.§.quod ait.ff.de adulter.
57 † & excuſatur ſi laceſſitus voluit ſe vlciſci.l.qui cum natu maior.§.ſi libertus.de bonis liber.
58 IVDEX † Viſis iudicijs contrà reum,debet accipere conſtitutum, habita priùs conſideratione indiciorum exiſtentium contrà ipſum reum.& tria ſunt con-
59 ſideranda per iudicem † Primum quòd accipiat conſtitutum in loco ſolito,& in loco maiorum, ad hoc vt cōfeſſio rei poſſit valere.l.pen.ff.de iuſti.& iur.l.cum ſententiā.C.de ſentē.& vt tradit Bar.in l.j.C.de confeſſ.

60 feſſ. †Et ex hoc inoleuit practica quòd quotieſcunq; iudices ad domum alicuius nobilis vel matronæ eunt ad accipiendum eius dictum vel teſtimonium, priùs
61 habilitant eum locum forè habilem tali actui. †Secundum requiſitum eſt quòd ipſe iudex debet ſimul cum tabellione accipere conſtitutum. neq; vnus ſine alio, aliàs confeſſio non valeret.l.iubemus,C.de lib.cau.&
62 ibi Glo.Bal.& Saly. † qui dicunt quòd iſtud debet notari in actis, aliàs confeſſio per alterum accepta non præiudicat ipſi reo. ſed tantùm facit indicium, Iaſ.in
63 l.magiſtratibus.ff. de iur.omni.iudi. †Tertium eſt vt non deferrat iuramentum. quia criminalia non diriimuntur iuramento arg.l.fi.C.de proba. Bar.& alii.in
64 l.admonendi ff.de iureiur. †Et eſt aduertendum per reum eo tempore quo facit conſtitutũ,vt ſi extra iudicium confeſſus fuerit delictum. tẽpore conſtituti reuocet eam confeſſionem.quia exindè nõ poterit torqueri propter confeſſionem extrà iudicialem. etiam quòd nõ doceat de errore, ſed ſufficit quod dicat erraſſe in eo quod confeſſus eſt delictum extrà iudicialiter.ita Bal.in l.i.col.pen.C.de confeſſ.Iaſ.in d.l. magiſtratibus.ff.de iur.omni.iudicum.

65 ¶† Ex prædictis inferro ad illud quod dicitur per Hippoly.in conſi.xcvj. dum concludit quòd ſtante ſtatuto,vt quis non puniatur de delicto, vt puta de veneno,ſi non animo venenandi potionem dederit. quod de hoc animo ſtaretur dicto ipſius rei cum iuramẽto.
66 quia †animus non poteſt teſtibus probari. Inno. in c.
67 ſuper hoc.de renuncia. †& animus à ſolo Deo cogno
68 ſcitur.l.ii.ff.de interro.actio. † & aſſertio partis de eo quod conſiſtit in animo iuramento declaratur. Glo. in §.aliæ autem.Inſti.de actio.Glo.in c.ſignificaſti,el j.de homici.Glo.in l.fi.C de anna.exceptio. & in l. ſi
69 cui.in §.iiſdem.ff.de accuſa. † Contrariũ in hoc caſu veriùs puto.quia animus probatur præſumptione verbi vel facti.l.is qui.§.diuus.ff.de tuto.& curato.dat.ab

ijs.l.j.§.Diuus.ff.de ſicar.c.ſignificaſti el.ij.de homic.
70 † & habemus quòd imputatio delicti ex animo commiſſi,& ſic appenſatè,(vt vulgò dicitur.) probatur ex
71 coniecturis. † Item tollitur ex coniecturis vt latè per Alberi.in l.& ſi amicis.de adulter.& in q. ſua lxvij. in iij.par.ſtatu.Item habemus vt iam dixi quòd crimina
72 lia non dirimuntur iuramento.¶ †Non ob.Gloſæ allegatæ, qa loquūtur in cauſis ciuilibus. excepta Glo. in d.l.ſi cui,ideò aduertatis,quòd eſt alia Glo. cōſimilis in l.j.C.de ſicar.& Bar.in l.maritus in fi.§. de quæſtioni.dicunt enim quòd iudex poteſt deferre iuramētum ad purgandum reum.per dictum Ancha.& Io.de Ana.in c.excommunicamus de hæret.ita intelligunt dictum Bar.& Glo.vt procedat quādo nullū eſt indicium,nulla præſumptio contrā reum. ſed eſt ſimplex diffamatio,nam tunc iudex ob ſimplicem diffamationem dat iuramentum ipſi reo , & eſt iuramentum cōſciētiæ & purgationis.& de hoc loquitur tex.in l.præſenti §.ſic vbi.C.de ijs qui ad eccle.confu. & quānuis dicat Ancha.quòd iſta purgatio eſt parū nota de iure ciuili.ſed tantùm de iure canonico.vt toto tit.de purga.Cano.tamen Io.de Ann. ibi dicit quòd etiam de iure ciuili eſt multùm in vſu. & adducit multas leges de quibus per Glo.in d.l.ſi vbi.& de tali purgatiōe loquitur Spe.in tit.de furt.§.tertio,verſ. quid ſi peregrinus,vbi datur iuramentū nautæ ob res peregrini ſubtractas & non cōſignatas,vt nauta ſe expurget. ſecùs aūt eſt quando vel indicium,vel præſumptio eſſet cōtrà eum.quia tunc non expurgatur iuramēto,ſed alijs indicijs vel per torturam,& ita quotidiè practicatur.
73 IVDEX † Accepto conſtituto,debet dare copiam indiciorum reo.ita Bar.in l.fi.q.pen.ff. de quæſtio. & iudex tenetur eam dare ipſi reo . antequàm procedat
74 ad torturam, † & ratio eſt,quia diſputādum eſt ſuper ipſis indicijs,ideò eorum copia eſt danda l.vnius.§.cogniturum ff.de quæſtioni. Itē alia eſt ratio.quia acto-

ri non debet licere quòd reo nō liceret, ſed pares eſſe debent in procedendo, c.ii.de mutu.peti.c. non debet de reg.iur. Nam actor producit teſtes. ergo reus debet ſe defendere. Item quia iudex fidem non adhibet quæſtioni. ergo & antè debet cognoſcere & defenſio
75 nes rei videre. † Cum quęſtio ſit remedium irrepara
76 bile.l.ij.C.de appella.recipiē. † ſed aduerte quòd indicia petens debet allegare aliquam cauſam ob quam velit ſibi dari copia indiciorum. quæ ſit legitima.not. Pau. de Eleazar. in c. grauis de depo. Alex.conſ.lxv.
77 col.j.& pen.vol.j.& Alberi.in d.§.cognituru̅. † Sed ex communi vſu defenſiones pro reo petuntur & indicia abſque eo quòd cauſa aliqua allegetur. niſi hæc
78 quòd vult defendere ipſum reum. † Item & teſtium nomina ſunt danda cum atteſtationibus.c.qualiter & quando §.debet.de accuſa.& ibi Hoſti. Aret. Fely. Io.
79 de Ana.& Imo. † Iſtud limitantes, ſi eſſet timor potē tiæ ipſius rei, ne offenderet teſtes, nam tunc nō daren
80 tur nomina arg.text.in c.fi.de hæreti. † Ideò inoleuit practica quòd nomina dentur confuſa & ſeparata à dictis teſtium, ob potentiam reorum ne poſſint ſcire quid dictum fuerit ab vno quoq; ipſorum teſtiū. Item dantur indicia omnibus & non certis, vt ſi eſſet malæ cōditionis, vel quòd ex officio procederetur. vt dicūt Ang.& Auguſti.in practi.in verb.fama publica nu.37. & 38. volentes quòd in ijs caſibus non detur copia indiciorū. quia dico iſtud eſſet contrà æquitatem natu-
81 ralem. vt ſentit Ang.in loco de quo ſuprà. † Nam defenſio non eſt deneganda, cum ſit de iure naturę.c.pa
82 ſtoralis de re iudi.in clemen. ¶ † Sed an iudex ex officio teneatur dare copiam indiciorum ipſi reo. an verò requiratur hoc quòd pars petat indicia. Hippoly. in ſua practi.in §.nunc videndum. in prin. dicit quòd pro ea opi. quòd iudex non teneatur dare copiam ipſi reo niſi petatur, facit text.in d.l.vnius.§.cogniturum in ver.reo poſtulante.ff. de quæſtioni.& tex. in l. i.§.

magiſtratibus.

magiſtratibus.ff.de magiſ.cõuen.item & Glo.in l. vniuerſa.C. de præci. Impera.offer. & ibi Pau. de Caſt.
83 †Inferrens ad ſtatutum mandãs fideiuſſores preſtari.
84 intelligitur enim ſi fuerit petitũ. † Item & regula iſta quòd officium iudicis non impartiatur niſi petenti.l. iiij.§.hoc autem iudiciũ, & quæ ibi. not. per Doct.ff.
85 de dam.infect. † Pro contraria opinio. quòd imò iudex teneatur dare copiam indiciorum etiam reo non petente. adducitur quòd iſta datio indiciorum eſt defenſio,quia reus opponit contrà perſonas & dicta te-
86 ſtium. † Sed iudex ex officio etiam minime petente quærere debet defenſiones rei.l. ſi non defendantur. ff.de pœnis.& per ea quæ not.in l.j.§.ſi.ff.de quæſtio.
87 † ponderando verbum debebit. põſitum in d.l.ſi non defendantur, quod importat neceſſitatẽ. vt per Glo.
88 in clementi. attendentes,in ver.debet aut.de ſta.monacho. † Item quia iudex debet exercere officiũ ſuũ, etiam non imploratum.quando tale officium reſpicit miſerabiles perſonas,vel actum pium.vt per Bar.& a-
89 lios in d.l.iiij.§.hoc autem iudicium. † Sed carcerati dicuntur miſerabiles perſonæ.l.ſi quis ad declinandã. C.de epiſco. & cleri.l.j.C. quando imperat.inter pu-
90 pill.& vidu.& ibi Doct. † & cauſa carceratorũ dicitur pia.vt per Bar. in tracta. de carceri. in fi.& per Bal.in l.ſi quis pro redẽptione.C.de donatio. ipſe tamen diſtinguit quòd aut reus carceratus eſt hõ idiota,aut ruſticus,mulier,pupillus vel alius veroſimiliter ignorãs ius,& neſciens facere ſuas defenſiones, & hoc caſu iudex etiam reo non petente teneatur dare copiam indiciorum per tex.in l. nec quicquam §.aduocatos.ff.
91 de offi.proconſul. † Cum etiam in actibus pijs debeat ſupplere ex officio.vt per Inno.in c.ad noſtrã de iure iuran.& per Bal.in d.l.nec quicquam.§.vbi decretũ,
92 col.x. † Cum etiã iudex in cauſa dotis interponat offi
93 cium etiam non petitum, † quia eſt cauſa pia.l.ſi cum dotem.§.eo aũt tẽpore verſ.nec verò.ff.ſol.matrimo.
&

94 & per Alex.in d.§. hoc aũt iudicium. † Cum ẽt iudex teneatur ſupplere quæ deſunt partibus & aduocatis,
95 tot.tit.vt quæ deſunt aduo. par. † & etiã quia iudices tenent reos in carceribus ſecretis,ne poſſint cõſulere peritiores,quo caſu non eſt eis imputanda ignorãtia iuris,vt per Glo.in l.iuris.C.qui admitt.& ibi ꝑ Alex.
96 volentem quòd † quãdo quis facilè aliquid facere nõ poteſt. perindè eſt ac ſi illud facere non poſſit.c.quãuis & ibi Glo.in verb.continuatis de offic.ordi.in vj.
97 † Cum etiam ignorantia iuris non noceat in damnis euitandis.vt habetur in l.iuris.& in l.error. & in l. regula,& ibi Glo.ff.de iur.& facti igno. ſi verò carceratus ſit prudens,ſagax & literatus. & qui veroſimiliter ſcit petere copiam. tunc iudex ex officio non teneatur dare copiam. ſi reus non petierit, cũ imputari de-
98 beat ſibi ipſi,cur non petierit.per reg. †quòd quis ſua culpa ſentit ſibi imputet.c.damnum. de reg.iur. in vj.
99 †Item quia ſcientia & patientia cum taciturnitate æquiparatur conſenſui.l.ſi filiusfamilias.C.de peti. hæ re.& ibi Bar.& Ang.& in l.qui in aliena §. quod ſi nõ
100 adierit,ff.de acqui.hære. †In hac queſtione.puto indiſtinctè iudicem non teneri ad dandum indicia reo, niſi fuerint petita.& iſtud iuridicũ puto. Nã aut reus ſpõtè venit ad carceres, & tunc antequàm præſentet ſe ad carceres.debet aduocatos conſulere & res ſuas, & meſtos pœnates componere. vt dicit text.in l.ij.C. de exhibẽ.reis.ibi adhibita aduocatione, & ſi iſtud nõ egit.ſibi imputandum,& hoc caſu iudicis officium nõ debet impartiri,cum habuerit poteſtatẽ ipſe reus con ſulere rebus ſuis,ſtante etiam eo quod infrà dicã.Aut capitur à iudice & carceratur, & tunc nõ debet iudex
101 ex officio indicia dare. † quia ſine traditione indiciorum iudex poteſt procedere ad ſentẽtiam ita eſt Glo. in c.ſi.in ver.iudicijs.de hæreti. lib.vj. & ſibi imputet reus, potuit enim iuri pro ſe introducto renunciare, & tunc tacite renunciat. vt voluit Glo. in c.j. in ver. fuerunt,

fuerunt, de accuſatio.lib.vi.& ſequitur Cepol. in cõſ. lxvi. Teneo idem, verſ. nec poteſt, allegat Ang. in l. ſi vacantia. C. de bon. vaca. lib. x. col. xiiij. & xxxv. Præterea ſi ipſe iudex ex officio inſtaret quòd reus acciperet indicia & ſic ipſo non petente vellet defenſiones ipſi reo dare, videretur iudex habere intentionem quòd probationes factæ contrà reum, non eſſent legitimæ, & ipſe reus eſſet in caſu quòd poſſet ſe defendere ab obiectis contrà ipſum. & ſic propalaret ipſe iudex opinionem ſuam antequàm ſententiam ferret, quod fieri non debet. Præterea ſuperflua & inannis eſſet datio indiciorum ipſi reo, ſi ipſe nõ haberet aduocatos quos conſuleret, & quorum medio eius defenſiones & iura ſua deducerentur, quia ipſe exiſtens in carceribus & ignarus literarũ, vt puta ruſticus, mulier, vel alia perſona idiota, ignoraret quid ſibi eſſet
102 agendũ, pro ſua defenſione. † ex quo dico quòd cautiùs & meliùs faceret iudex dare aduocatos ipſi reo, qui eius defenſiones conſiderent, & iura ſua deducãt, ipſum defendendo. & ita procedant ea quæ deducuntur pro iſta parte, quòd iudex debet ſupplere & officium ſuum impartiri etiam non peritum, in cauſa carcerati, nam intelligendum eſt in dando aduocatos, ad hoc vt reus defendatur. & eſt tex. in d. l. nec quicquã. §. aduocatos. & alia ſuperiùs adducta, & debet ſupplere iudex in eo caſu in quo vtilitas aliqua oriri poteſt ad beneficiũ rei, non autem innaniter. quod eueniret ex ſola indiciorum præſtatione, ſine cõſtitutione aduocatorum. Nam dato aduocato reo, ipſe habens iuris cognitionem quæ per copiam indiciorum & alia peraget, quæ erũt neceſſaria pro defenſione rei. & ceſſabunt exindè omnia quæ deducuntur in contrarium & verificabitur id quod habetur in l. cuſtodias. ff. de publi. iudi. & ita cotidiè ſeruatur, quòd iudices & poteſtates dant aduocatos carceratis, & cũ proceditur in cauſa quicũq; vult indicia illa petit, & ita vidi ſeruari.

103 Pro-

103 PROCESSVS † & teſtes qui dantur per iudicē ipſi reo. ad hoc vt ſe defendat. habent diuerſa nomina. Aliquando appellantur probatio vt in l.i.§.i. ibi ita probationi.ff.de quæſtio. Aliquando argumenta vt in d.l.j.& in l.milites.C.eo.& per Ang.in l.ij.C.de quæſtio. Aliquando præſumptiones,etiam aliquando coniecturæ, prout eas appellat. Bal.in l. non hoc.C. vnde cog.dicēs ruſticos Papiēſes appellare has coniecturas.vt etiam per Deci.in c.tertio loco.col.fi.de pba.Aliquando veroſimilitudines.Aliquando adminicula.vt ponit Bal. in l. ea quidem col.ii.C. de accuſa. & Alex.in d.l.fi.ff.de quæſt.in addi.fi.& multa ponit.
104 Bru. in tracta. de indicijs in i.q. † Diſputatio tamen iſtorum nominum relinquenda eſt pertinacibus.Glo. in rub.ff.ſolu.matrimo.& de iſtis nominibus loquens Abb.in d.c.tertio loco.& in c.quanto in prin.de præſumptio.& ibi Fely.col.fi.& Inno.in c. quia veroſimile eo.tit.dicunt relinqui pertinacibus.

SVMMARIVM

1 REVS *aſſerens non ex animo occidiſſe,debet ſe præſentare.& id probat. & eo conſtito extraordinarie punitur.*
2 *Iudex ex officio rei innocentiam perquirere debet.& nu.5.*
3 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
4 *Iudex contrà delinquentem ex officio inquirit etiam nemine inſtante.*
5 *Rei fauorabiliores ſunt quàm actores.*
6 *Atteſtationibus publicatis,non poſſunt ſuper eiſdem capitulis uel directo contrarijs,teſtes recipi.*
7 *Iudex poſt publicatas atteſtationes,ex officio teſtes ad partis utilitatem recipit.*
8 *Iudex ex officio recipit teſtes parte abſente.*
9 *Cautela ut quando quis renunciauit productioni teſtium uel inſtrumentorum cum iuramento, quòd procuret medio alicuius amici,quòd iudex ex officio teſtes recipiat.*
10 *Periculum ubi maius eſt,ibi cautiùs eſt agendum.*

11 *Inſtructor*

11 *Inſtructor & informator defenſionum abſentis,in cauſa criminali poteſt interuenire.*
12 *Iudex maleficiorũ poteſt examinare teſtes à parte nõ productos.*
13 *Iudex ex ſuo officio ĩ criminalibus põt inducere ꝓbatiões pro reo.*
14 *Procurator interuenire põt,quoties eſt pœna uſq; ad relegationẽ.*
15 *Procurator non admittitur in crimine publici iudicij.*
16 *Iudex per præſentationem rei . uidet quo uultu . quo palore . & qua trepidatione reſpondet.*
17 *Iudex non debet ex officio teſtes ꝓ reo aſſumere. ſine eius pſentatione.*
18 *Reus citatus non comparens delinquit.*
19 *Contumacia eſt delictum.*
20 *Citatus non comparens,à iudice mulctatur.*
21 *Reus criminaliter citatur mandato iudicis.*
22 *Citatio in ciuilibus fit ad partis inſtantiam,ſine iudicis mãdato.*
23 *Commodum ex eius delicto quis conſequi non debet.*
24 *Intellectus ad l.ſi non defendatur.ff.de pœnis. & l.i.§.fi.ff. de quæſtionibus.*
25 *Milites ſunt fauorum pleni.*
26 *Intellectus ad l.reos.C.de accuſatio.*
27 *Intellectus ad l. ſeruum quoque §.publicè.ff.de procuratori.*
28 *Vlpianus fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexandri Imperatoris.*
29 *Reus in cauſa publici iudicij tenetur ſe iudici perſonaliter præſentare & defendere.*
30 *Iudex non debet recipere probationes rei abſentis in cauſa capitali. licèt pœna futura fuerit minor quàm capitalis.*
31 *Pater admittitur pro filio in cauſa capitali.*
32 *Delicta militum quibus pœnis puniantur.*
33 *Homicida ſine dolo,extraordinariè punitur.*
34 *Differentia inter crimen,delictum & maleficium.*
35 *Crimen quando eſſe dicatur.*
36 *Bannitus propter ludum,an impunè occidi poſſit, ſi ex forma ſtatuti pro crimine bannitus. poteſt impunè occidi.*
37 *Ludus inter crimina numeratur.*
38 *Delictum quando dicatur eſſe.*
39 *Delictum quandoque ſine dolo committitur.*
40 *Delictum committitur etiam ſine animo.& nu.63.*
41 *Delictum non eſt,ubi pœna non adeſt.*

42 *Illicitum*

42 *Illicitum quod pœnam non meretur. delictum non appellatur.*
43 *Maleficium quod comprahendat.*
44 *Statutum quòd pro maleficijs commiſsis pœna duplicentur. non habet locum in uerbis iniurioſis.*
45 *Maledicens Deo de nocte, qua & quotuplici pœna puniatur, uigore ſtatuti punientis maleficia nocturna duplici pœna.*
46 *Condemnatus pro non faciendo. pro maleficio condemnatus non dicitur.*
47 *Ommittere propriè non eſt maleficium.*
48 *Condemnatus pro contumacia, nõ eſt condemnatus pro maleficio.*
49 *Bannitus ex contumacia. non poteſt impunè occidi, uigore ſtatuti permittentis bannitum pro maleficio poſſe impunè occidi.*
50 *Statutum duplicat pœnas ob atrocitatem delicti. & ratione loci maior eſt atrocitas.*
51 *Malè geſtum ſiue verbis ſiue literis, ſub maleficio comprehenditur.*
52 *Obligationes ex maleficijs naſcuntur.*
53 *Iniuria fit re & verbis.*
54 *Officium vndè dictum.*
55 *Præſumptio vna tollit aliam. non imputato de homicidio.*
56 *Imputatus de homicidio, nolens ſe defendere. quid probare habeat.*
57 *Prædicamenta. x. dantur ſecundùm Philoſophos. & eodem modo ſecundùm legum determinationem.*
58 *Delicta qualiter demonſtrentur.*
59 *Subſtantialia delicti quæ ſint, & nu 62.*
60 *Diffinitio conſtat ex genere & differentijs.*
61 *Delictum eſt genus generaliſsimum, & crimen ſubalternum.*
64 *Commiſſum a caſu dicitur delictum.*
65 *Subſtantia qualiter accipiatur.*
66 *Qualitas delicti quid ſit.*
67 *Quantitas quæ ſit in delictis.*
68 *Homicidium ex propoſito, ab impetuoſo vel caſuali: ex uulnerum quantitate cognoſcitur.*
69 *Locus aggrauat delictum.*
70 *Correlatiui exempla.*
71 *Tempus delictum aggrauat, & nu. 79.*
72 *Aſsiſtentia ad delictum indicat tractatum.*

73 Arma induens, præſumitur de rixa & bello cogitare.
74 Agere in delictis quid ſit.
75 Pati quid ſit in delictis.
76 Qualitate aliqua, accuſationi adiecta non probata, an reus debeat abſolui. & nu.77.vſque ad nu.101,
77 Recedendùm non eſt ab accuſationis forma.
78 Nemo ſine accuſatione condemnatur.
80 Probatio recepta vltrà deductum in iudicio non præiudicat.
81 Sententia libello debet eſſe conformis.
82 Condemnatio in dubio in criminalibus non ſequitur.
83 In criminalibus non eſt vagandum.
84 Iudex ſuper toto debet pronunciare.
85 Accuſator probare debet ea, ad quæ ſe aſtrinxit.
86 Alterum probari non ſufficit, ſi de re & tempore eſt quæſtio:
87 Additio qualitatis non vitiat præcedentia.
88 Acceſſorio deficiente, remanet principale.
89 Principali remoto, remanet acceſſorium.
90 Delictū fuiſſe cōmiſſum, & de nocte, ſunt ſeparata et licèt cōdemnatio nō procedat ex eo quòd de nocte, procedit ex vulnere.
91 In dubio magis dicendum eſt, quòd res valeat quàm pereat.
92 In delictis in dubio fit condemnatio.
93 Scientia uel ignorantia, non eſt de ſubſtantia delicti.
94 Qualitas delicti nō probata. ſacramēto accuſatoris probari poteſt.
95 Actione una intentata ad uindictam, aliæ ſunt fruſtra.
96 Non eſt in poteſtate partis ſuper delicto, magis requirere unum quàm aliud.
97 Concluſio in accuſatione non apponitur, ſed ſolummodò factum.
98 Facti quæſtio eſt in arbitrio iudicantis.
99 Qualitas non eſt ſine ſubſtantia.
100 Clauſulæ non ſe aſtringens &c. ſaluo iure &c. deducens &c. quid operentur in accuſatione.
101 Delictorum quædam nominata, quædam innominata.
102 Conſuetudo loci contractus, ſeruari debet.
103 Conſuetudo loci commiſſi delicti attenditur.
104 Initium attenditur in contractibus.
105 Lex & conſuetudo temporis commiſſi delicti attenditur.

106 Argumentum

106 *Argumentum de contractibus ad delicta, ualet.*
107 *Arguitur à delictis, ad contractus.*
108 *Ciuitas obligatur ex delicto.*
109 *Argumentum de ciuilibus ad criminalia ceſſat, quando datur diuerſa ratio.*
110 *Plurium furtum, & plurium damnũ, uel iniuria, an unum damnum, uel una iniuria dicatur.*
111 *Delicta nominata, quæ ſint, & quæ innominata.*
112 *Homicidium à pluribus commiſſum, unum tantùm dicitur.*
113 *Plura uulnera, quando unum uel plura uulnera dicantur.*
114 *Delicta nominata, qualiter interſe differant.*
115 *Delicta innominata, quot ſpecies habeant.*
116 *Homicidium ex propoſito, homicidium impetuoſum, & homicidiũ caſuale, ſpecie non differunt.*
117 *Iudex quando pronunciat ſuper delicto, lex pronunciat de pœna.*
118 *Delicta non habẽtia pœnam ordinariam, pœna imponi ſolita pro ipſis delictis puniuntur.*
119 *Iudicis pronunciatio ſuper delictis innominatis, quid operetur.*
120 *Homicidium ſpirituale, quot modis committatur,*
121 *Homicida non habet partem in regno Chriſti.*
122 *Homicidium corporale quot committatur modis.*
123 *Dolus uerius, & dolus præſumptus quis ſit, & nu. 125.*
124 *Dolus continetur in furto, adulterio, falſo, & ſimilibus.*
126 *Dolus dupliciter conſideratur.*
127 *Dolum allegans probare debet.*
128 *Bonus quilibet præſumitur, & benè agere, niſi contrarium probetur.*
129 *Dolus an & quando præſumatur.*
130 *Malus animus & dolus in prohibitis præſumitur.*
131 *Dolus committitur in omittendo & committendo.*
132 *Pœnæ imponi debent ſecundum delictorum qualitates.*
133 *Bannitus pro homicidio, an poſſit ſe redimere occidendo bannitum pro furto.*
134 *Furtum ſemper habet in ſe dolum, ſicut falſum.*
135 *Culpæ ſpecies ſunt quinque.*
136 *Lata culpa quid ſit, & quomodo contingit.*

137 *Lata culpa non æquiparatur dolo . in delictis pœnam ſanguinis ingerentibus .*

138 *Lata culpa in quo conſiſtat .*

139 *Intellectus.l.ſi aliquis.§.abortionis.ff.de pœn.*

140 *Lata culpa non æquiparatur dolo ubi lex dolum requirit: quando nõ requiritur dolus in lege. tunc lata culpa æquiparatur dolo.*

141 *Intellectus ad l.1.§.hæc actio.ff.ſi men.falſ.mo. dixer. & l.i.§. non autẽ.ff.ſi quis teſta.liber eſſe iuſſ.fue.& nu.143.et 144.*

142 *Verbum duntaxat,eſt reſtrictiuum.*

144 *Proximus eſt . quem nemo antecedit .*

145 *Culpa dolo proxima non eſt culpa , ſed quid maius demonſtrat : Intellectus ad l.quæſitum.§. eum quoque.ff.de praca.l.ubi.ff. de eden.& l.mulier.§.ſed enim.ff. ad Trebell.*

146 *Intellectus ad c.ſi uerò el.2.de ſenten.excommunicatio.*

147 *Statutum imponens pœnam corporalem pro homicidio, intelligitur ſi dolus adſit,nec lata culpa ſufficit .*

148 *Statuta interpretationem paſſiuam à iure communi recipiunt .*

149 *Statutum quòd homicidium qualitercunque commiſſum pœna corporali puniatur,quomodo intelligendum.*

150 *Statutum quòd occidens occidatur , niſi fecerit ad defenſionem ſuam,non comprehendit occidentem à caſu .*

151 *Leuis culpa quid ſit,& quando contingit .*

152 *Culpa leuiſſima quid ſit . & eius exempla .*

153 *Delinquens ex leui culpa . uel leuiſſima,an ſit puniendus .*

154 *Cauſa quælibet excuſat à dolo .*

155 *Delictum ordinariè non punitur . ubi non eſt dolus .*

156 *Luit in corpus, qui ſoluere non poteſt.*

157 *Soluere non ualens pro debito ex contractu,non luit in corpus.*

158 *Iudicia ciuilia qualiter differant à criminalibus . & quod iudicium dicatur ciuile,& quod criminale .*

159 *Iniuriarum actio,& ciuiliter, & criminaliter intentari poteſt.*

VISIS Indiciis per reum , tunc ipſe defenſiones ſuas proponit,ſed vt cognoſcantur quales eſſe debent defenſiones , quæ ipſum reum uel à pœna ordinaria , vel à tota pœna exſcuſent . ſiue ſimus in caſu imputationis

tionis homicidii puri. ſiue in caſu imputationis homicidii appenſatè commiſsi, operè præcium eſſe duxi declarare tex. in l. 1. C. ad l. Corn. de ſicariis.

¶ Summatur hæc lex vario modo per ſcribentes, vt per Bar. Bal. Saly. & Hipp. l. hîc ſed quia ſummaria hæc continent tantùmmodò rationem ipſius legis, nòn autem ſenſum & ſubſtantiam, ideò eam intrinſicè
1 & medulitùs ſummando. h. d. † Reus aſſerens non ex animo occidiſſe, debet ſe præſentare, & id probare. & eo conſtito, extraordinariè punitur. ¶ Diuido hanc, l. in tres partes. In prima ponit modũ in procedendo. in ſecunda modum in probando. in tertia rationem reddit. Secunda ibi qui ſi probauerit. Tertia ibi crimẽ enim contrahitur. ¶ Caſum pono &c.
2 ¶ † Ratio dubitationis erat. quia iudex ex officio debebat probationes recipere ſuper innocentia allegata. & omni conatu perquirere veritatem, vt poſſit ſententiam ſuam cum veritate conformare, & ne innocẽs patiatur iniuſtè l. ſi non defendantur. ff. de pœnis l. j. §. fi. ff. de quæſt. ſi enim poſt confeſſionem factam de ipſo delicto iudex inquirit ſuper innocentia tantò ma-
3 gis non exiſtente confeſsione vt in d. §. fi. † Præterea contrariorum eadem eſt diſciplina, §. i. Inſtitut. de iis
4 qui ſunt ſui vel alie. iur. l. 1. ff. de tut. † Sed iudex poteſt inquirere contrà delinquentem ex officio & nemine inſtante l. congruit. ff de offi. præſi. l. ii. §. ſi publico. ff.
5 de adulter. & ibi Bar. † Ergo poterit pariformiter quærere innocentiam rei, & teſtes ad eius fauorem, recipere, cum fauorabiliores ſint rei quàm actores l. merito
6 . ff. pro ſoci. & in l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. ¶ Præterea publicatis atteſtationibus, non poſſunt teſtes recipi ſuper eiſdem capitulis, vel directò contrarius c. teſtibus de teſti. in clemen. not. in c. fraternitatis de teſt.
7 & in auct. at qui ſemel. C. de probat. † Et tamen non obſtante tali publicatione iudex ex officio poterit teſtes ad partis vtilitatem recipere, vt vult Bal. in l. am-

F 3 pliorem.

8 pliorem.col.ij.C.de appella.Dicens † quòd ſi ob prædictam cauſam teſtes recipi nõ poſſunt, pars impedita det nomina teſtium iudici, & abſentet ſe, tunc iudex ex officio examinabit,& valebit talis atteſtatio, prædictam deciſionem ſequitur Alex.in l.iiij.§. hoc antẽ iu-
9 diciũ col.ij.ff.de damn.infect. † Facit pro confirmatione prędictorũ quòd voluit Spe.in tit.de inſt.edict.§.fi. verſ.quid ſi debitor,& ibi Io.An.quòd ſi quis renunciauit productioni teſtium, vel inſtrumentorum cum iuramẽto,& pro victoria cauſæ neceſsè ſit producere inſtrumenta,vel probare, debet medio alicuius amici operari ꝙ iudex ex officio teſtes vel inſtrumenta recipiat. Si iudex ſupplet ex officio in ijs caſibus in quibus proceditur ſuper bonis & patrimonio. tantò magis cõcedendum eſt,quãdo proceditur ſuper vita hominis,
10 & de re tanti ponderis † cùm vbi maius eſt periculum ibi cautius ſit agendum,c.vbi periculum.de elect.li.vj.
11 ¶ † Præterea adduci poteſt dictum Io. de Imo. & Io. de Ana.in c.veniens, de accuſa. volentium ꝙ in cauſa criminali poteſt interuenire inſtructor & informator defenſionum abſentis. & hoc ſeruaſſe ꝙ porrigi fecit capitula continentia defenſionem abſentis iudici maleficiorum, & nominare teſtes in ſcriptis illa probantes,& proteſtari iudici & curiæ quòd deberent ſe informare de veritate. & ſuper ea probationes recipere, & ſi non fecerint tenebuntur in ſyndicatu, & ſic ex officio, innocentiæ probationes poſſunt per iudicem ſu-
12 ſcipi. ¶ † Præterea extat deciſio Bar.in d.l.j.§.fi.ff.de quæſt. & hoc dicit eſſe mirabile,ꝙ iudex maleficiorũ poteſt ex officio ſuo examinare teſtes à parte nõ productos. per l.ij.C. de abol. & hoc vbi iudex quærit de partis innocentia,parte non poſtulante. & hoc magis dicendũ eſt in l.iſta,quia ex aſſertione quã faciebat miles hic nõ poterat ſibi imponi pęna mortis, nec maior relegatione, & prout etiam innuit lex dum dicit remiſſa homicidij pœna ſecundùm diſciplinã militarem

ſententiam

13 ſententiam proferet. † & tunc quādo reus eſt abſens, & pęna vſque ad relegationē poteſt imponi. quia contrà abſentē poteſt procedi vſque ad diffinitiuā ſententiam, iudex ex officio probationes ad innocentiā aſſumit. quia ſi poteſt in ciuilibus, tantò magis in criminalibus. vbi maius periculum vertitur ita Bar. in d.l.iiij.§. hod autē iudicij.col.pęn.ver.ſecundo caſu.ff.de dam.
14 infect.& ibi Alex. & Moder. confirmant hoc. † quia quoties eſt pœna vſque ad relegationē poteſt procurator interuenire, vt voluit Bar.in l.pęn.§.ad crimē.ff. de publi.iudi.quē ſequuntur communiter Doct. ibi.& in c.veniens de accuſat.& ibi Cano.cōmuniter.& in l. ſeruū quoque.§.publicè.ff.de procura. & ibi Gloſ. & Docto.ergo videbatur ꝙ in hoc caſu ſtante allegatione innocentiæ ab occiſo. & ꝙ minor pœna quàm homicidij imponatur, non fuiſſe neceſſariùm ꝙ perſonaliter miles hic ſe præſentaret. ſed ꝙ vel per procuratorem audiretur defendendo, vel quòd iudex ex officio ſuper innocentia probationes ſuſciperet. vt in ſimili conſuluit Aret.in conſ.xlvij.incip. viſa conſulta-
15 tione. & Hippoly.in conſ.xxxix.per totum. † Cōtrariū determinatur in hac lege, & ratio eſſe potuit, quia hîc imputabatur crimen publicum.l.Corn.de ſicar.de quo in l.j.ff.de publi.iudi. & in crimine iudicij publici procurator non admittitur.d.l.pęn.§.ad crimen.ff.eo. de publi.iudi.vbi plures rationes dantur per Bar. & alios. cur eſt quòd ad crimen publici iudicij non admittatur procurator. vt ibi per eos, ſed illum ibi potiſſimùm exiſtimaui, quia compelluntur perſonaliter cōparere. ad hoc vt detereantur homines, & abſtineant à delictis videntes quòd aliter non poſſunt ſeipſos defendere. niſi conferrant ſe ad carceres, & ponant vitā
16 in periculo. quod expedit reipublicæ. † Et etiam quia iudex per pręſentationē rei, videbit quo vultu, quo pallore. qua trepidatione, reſpondeat, iuxtà.l.de minore. §.tormenta.ff.de quæſtion. cum ex iſtis ſignis otia-

 tur

tur indicium contrà reum. propter quod poterit procedere ad torturam.& ideò pro veritate habenda ne-
17 ceſſe eſt quòd reus ſe præſentet † Nec iudex debet ex officio teſtes aſſumere pro ipſo reo.ſine eius præſenta
18 tione,quia† reus citatur vt compareat perſonaliter.& non comparendo,nec edictis parendo deliquit, vt eſt tex.in l.omne delictum.ff.de re mili.& ibi Bar. qui di-
19 cit quòd † contumacia eſt delictum.& innuit tex.in l.
20 abſentem.ff.de pœn. † Et citatus ſi non comparet à iudice mulctatur l.ii.ff.ſi quis in ius voca. nõ ier. & l.i.ff.
21 ſi quis ius dicen nõ obtempera. † Et tantò magis quia
22 citatus criminaliter,de mãdato iudicis citatur. † quòd ſecùs eſt in cauſa ciuili. in qua ad inſtantiam partis fit
23 citatio. † Cum itaque delinquat non comparendo.nõ eſt dicendum.quòd ex eius delicto. commodum conſequi debeat l.ſi ab hoſtibus.§.i.ff.ſol. matri. vt iudex ob eius abſentiam debeat teſtes examinare, & probationes ſuper innocentia aſſumere. cum per abſentiam
24 committat in iudicem. ¶ † Non ob. iura in contrariũ adducta.& primò tex.in d.l. ſi non defendatur & l.i.§.ſi.ff.de quæſtion.quia ibi ſerui imputati non erant abſentes. ſed erant præſentes,cùm in d.l.ſi non defendatur. ſeruus non ducitur ad ſupplicium ſtatim. ſed cognoſcens de innocentia quærit. Similiter in d.§.ſi.ſeruus erat præſens & confeſſus fuerat,& tamen cognoſcit iudex de innocentia poſt confeſsionem. & prædicta fiunt in illis iuribus ſtante præſentia ſerui qui non eſt contumax.nec deliquit per abſentiã:vt dixi.& hoc modo intelliguntur illa iura.nec debent aliquo modo extendi ad reum abſentẽ qui mandatis iudicis non paruit.& ex contumacia deliquit vt dixi. ex quo abutuntur Docto. iſtis iuribus illa allegando quòd pro abſente iudex ad habendã veritatem innocentiæ teſtes examinet.& ſi in aliquo caſu debuiſſet lex ſuccurrere vt innocẽtia pro abſente admitteretur,debebat iſtud cõ-
25 cedere † in perſonam militis, qui ſunt fauorũ pleni. vt

in l.i.ff.de milita.teſta. Attamen in l.noſtra noluit Imperator probationes ſuper innocentia allegata admittere, niſi miles ſe perſonaliter præſentaſſet. ideò dicit rectiùs. per comparatiuum, vt pluſquàm rectè fuerit. ſi ſe præſidi prouinciæ præſentaſſet ad probandā innocentiam, vt in reo præſente. Illa iura intelligit Bar. in l.non tantùm.ff.de appella. ex quo Docto. decipiūtur, dum allegant iura illa ſimpliciter ad probandum quòd pro reo iudex accipit probationes ex officio. qa locum non habent reo abſente. ſed tantùm præſente, vel in vinculis exiſtēte. vt intelligit idē Bar. in l.pœn. §.ad crimen verſ. Item oppo.d.l.Lucius.ff. de publi. iudi. ¶ Non ob.aliæ deciſiones adductæ quòd in cauſa ciuili iudex ſupplet pro innocētia. quia vt dictū eſt procedunt in caſu quando reus eſt in iudicio. nec contumaciter deliquit, vt eſt videre ex dicto Bal. in d.l. prolatam.& Spe.& Io. An. in d.tit. de Inſt.ed.& per deciſionē huius legis. tollitur cautela iam dicta Imo. in d.c.veniens. nam Imperator voluit, vt ſe præſentet & poſteà probationes ſuper innocentia faciat, non autem ꝙ probationes dentur eo abſente.

¶ Redditur etiam dubitabilis & non vera deciſio Bar. & cōmuniter Docto. in d.§.ad crimen. vt ſi pœna erit à relegatione infrà, quòd detur procurator, & iudex ex officio ſuppleat. cùm de mente Imperatoris ſit. ꝙ non puniatur à relegatione ſuprà, tamē vult quòd ſe præſentet. ¶ Non ob. quod dictum eſt de pęna à rele-
26 gatione infrà. quia † non puto eam deciſionem verā. in crimine publici iudicii. in quibus omnibus ſaltem pœna deportationis imponi poteſt, vt eſt videre in omnibus publicis iudiciis, vndè iudex à principio non poteſt cognoſcere an ſit futura pœna à relegatione ſuprà. vel à relegatione infrà, eſto quòd reus dicat ſe non deliquiſſe eo modo, vt pœna mitior ſit imponenda. prout hìc, nam omni caſu debet ſe præſentare iudici. Nec reſiſtunt iura quæ dicunt procuratorem admitti.

mitti. cùm pœna eſt à relegatione infrà. quia loquũtur in cauſa appellationis in qua ſatis notum eſt iudici, vel ex ſententia, vel ex proceſſu, quæ pœna ſit futura, vt eſt tex. clarus in l. i. ff. an per alium cau. appell. & in eo caſu appellationis intelligi debet text. in l. reos, C. de accuſa. dũm dicit reos capitalium criminũ, ideſt cõdemnatos de crimine capitali. proũt eſt tex in l. de
27 functo, ff. de publi. iudi. iuncta Glo. † Et de cauſa appellationis debet intelligi tex. in l. ſeruũ quoq;. §. publicè, ff. de procur. vt loquatur in cauſa appellationis dũm dicit in criminalibus admitti procuratorẽ, vt ex reſcripto Imperatoris noſtri apparet. quod reſcriptũ eſt, d. l. reos. & ſecundum illam debet intelligi, quæ vt dictum eſt loquitur de ſecunda inſtantia, & quòd ad
28 d. l. reos referratur, conſtat quòd † Vlpianus cuius eſt, l. ſeruum quoq;, fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexãdri. Imperatoris. vt habetur in Chronicis. & ideò refert ſe Vlpianus ad eam, l. reos, proũt latiùs dixi ſuprà in l. pœ. §. ad crimen, ff. de publi. iudiciis.
29 ¶ † Noto primò ex iſto tex. quòd in cauſa publici iudicij reus tenetur ſe perſonaliter defendere præſentã do ſe ipſum iudici, concordat tex. in d. §. ad crimen. & & vt ſuprà dixi. & hoc eſt adeò verũ. quòd dato quòd reus alleget ſe eſſe in minori crimine. & quòd pœna corporalis ſecundùm eius allegationem non eſt imponenda, vel mitiùs, ſe perſonaliter defendere debet. & eo magis in caſu iſtius legis. ſecũdùm intellectũ Glo. in ver. militarem. notorium erat hunc eſſe innoxium, & tamen ſe præſentat. ex quo dico quòd & ſi à principio. coniecturari poſſet pęnam futuram à relegatione infrà, attamen perſonaliter ſe defendere debet, quod eſt contrà iam dictam deciſionẽ Docto. volentium, ꝙ ſi pęna eſt futura à relegatione infrà admittatur ꝓcurator in crimine publici iudicij, cũ hic eſſet pęna à relegatiõe infrà, vt ꝓcurator nõ admittatur, & hoc erat notoriũ à principio, vt dixi in proximè præcedẽtibus.

30 ¶ † Noto

30 ¶ † Noto ſecundò practicam procedendi, iudicem nõ recipere ꝓbationes rei in caſu capitali, dato quòd ex probationibus pœna futura eſſet minor quàm capitalis, niſi perſonaliter ſe præſentet. eſto etiã quòd reus fateatur vulneraſſe & occidiſſe. & dicat à caſu id euenire. nõ ex dolo. nam hic miles allegabat à caſu occidiſſe. & dicebat vele probare. tamen neceſſe fuit vt ſe
31 præſentaret, & poſteà admiſſa fuit probatio. † vnde ille modus procedendi qui ſe habet, quòd pater fatendo delictum admittitur ad defendendum filiũ in cauſa capitali, & in publico iudicio. vt per Bar. & alios in d. §. ad crimen. & per Modeſtum Polentonum inter cõſ. criminalia. Ccpol. in conſ. liiij. vnus filiorum & Francíſ. de Chizolis conſ. ſeq. vendicat ſibi locũ, quia pater comparet pro ſuo intereſſe ad fendendum filium non autem admittitur cauſa defenſionis. quemadmodùm nec miles hic admiſſus fuit, eſto quòd confiteretur occidiſſe, & diceret à caſu id feciſſe.

32 ¶ † Noto tertiò. ibi ſecundùm diſciplinam militarẽ. quòd milites delinquũt dupliciter, aut vt propriè, aut vt communè, cum cæteris. ex quo pœna quæ ipſi militi imponitur, aut propria eſt, aut cõmunis. vt eſt tex. in l. ij. ff. de re. mili. & ibi Glo. prima. & pœnæ quæ imponuntur militibus vt propriæ, proueniunt ex eo quã do quis vti miles delictum committit. vt in l. ij. §. j. & ſunt diuerſæ illæ pœnæ quæ militibus imponũtur ab ijs quæ alijs imponi debent, vt eſt tex. in l. iij. ff. eo. de re mili. & per tot. illum tit. & præcipuè in d. l. omne delictum. vndè in eo quod tex. dicit ſecundùm diſciplinã militarẽ ſententiã proferet, intelligi debet quo ad pœnam imponendam, vti propriam militibus. vt amoueatur ab vna legione. & ponatur in alia. vel militia ſpolietur. vel aliam pęnã patiatur, de quibus in d. tit. de re milita. Ex quo dico quòd Saly. hic in verſ. præterea. malè ſenſit. dum vult. diſciplinam militarem intelligi. quòd certo tempore faciebant aſtiludia. & ſi aliquis cum

cum lancea occidebatur. diſciplina militaris dictabat, quòd ille non puniretur. vel ſi aliquid faciebat ex neceſſitate diſciplinæ militaris, non aſcribebatur ad culpam, ex eo quoniam hîc agitur de imponenda pœna ſecundùm diſciplinam militarẽ, ideſt ſecundùm quòd militibus imponi debet & puniũtur. non aũt an ſit imponenda vel non, quia factis probationibus. non pęna cõmuni. l. Corne. de ſicar. punitur. ſed ex militari diſciplina vt dixi.

33 ¶ † Noto quartò. quòd & ſi quis non punitur pœna capitis ob id quòd homicidium dolo non commiſſit, attamen punitur alia pęna extraordinaria, vt hîc punitur ſecundùm diſciplinam militarem.

34 ¶ † Noto quintò ibi crimen enim contrahitur, quòd differentia eſt inter crimen & delictum, & maleficiũ, quàmuis etiam detur peccatũ & exceſſus, de quibus in c. peccatum de reg. iur. lib. vi. & in rub. de exceſſi. prælato. de ijs tribus tantùm videbimus.

35 ¶ † Crimen itaque dicitur eſſe quotieſcũq; adeſt animus ad delictum committendum. ita eſt text. in l. i. C. ſi aduerſ. delict. in prin. & ibi not. Glo. dans differentiam inter crimen & delictũ. & eſt tex. in c. vnum in §. criminis appellatio. xxv. di. vbi criminis appellatio eſt omne peccatum. quod ex deliberatione procedit. & eſt clara diſpoſitio in l. noſtra, dum dicitur crimen. n.

36 contrahitur. ſi & volũtas nocẽdi intercedat. † Ex quo infertur ad ſtatutum de quo loquitur Bart. in §. illud vero in proœ. digeſtorum. vbi quòd ſtatutum dictans quòd bãnitus de crimine poſſit impunè offendi & occidi, quòd ſi quis fuit bannitus pro ludo. quòd potuerit impunè interfici & offendi, adducendo tex. in d. §.

37 illud. † vbi ludum connumerat inter alia crimina. & pro deciſione illius q. facit proprietas huius verbi. Nã ludens cõtrà formam legis, agit illud deliberatè & ex dolo immediato, & ſic volũtas adeſt, propter quod dicitur crimẽ committere, neq; enim ludus fieri poteſt

quando

quando eſt prohibitus. niſi quando animus adeſt & voluntas ad contraueniendum legi.
38 ¶ † Delictum tunc demum dicitur eſſe. & quando eſt animus ad delinquendum. & quando etiam nõ eſt animus. vt eſt tex. in d.l.i.C.ſi aduer.delict.ibi ſi tamẽ delictum non ex animo, ſed extrà venit. & Glo. ibi dicit quòd delictum eſt genus generaliſſimũ. ſiue veniat ex animo ſiue non, ſed crimen eſt genus ſubalternũ continens in ſe furtum, adulterium, & alia quæ ex animo proueniunt, quam Glo. ibi ſequũtur Bal. Alberi. Pau. de Caſt. Iaco. de S. Georg. & Aret. qui tamen dicunt quòd quandoque vnum capitur pro alio, hoc idẽ voluit Archi. in c.i.de cleri.coniug.lib.vi.& eſt tex. pro hoc in l.i.& ibi Alberi. qui hoc ſequitur.ff. de leg. ibi delictornm quæ ſponte, vel ignorantia contrahũtur.
39 † & ſic delictum committitur ſine dolo. † Ad idem eſt
40 tex. in l. reſpiciendum. §. delinquũnt. ff. de pęn. vbi delictum committitur etiam à caſu. & ſic ſine animo. & eſt tex. in l. aliud eſt fraus. ff. de verb. ſigni. vndè ponitur rub. ff. de priua. delictis, ad oſtendendum quòd in eo libro multa pertractantur quæ nõ ſunt ex animo.
41 † Item delictum nõ eſt, vbi nõ eſt pœna. proũt eſt tex.
42 in l.i.§.i.ff.vt quis eũ qui & ibi Alex. qui dicit † quòd quàmuis fiat aliquid illicitum. ſi tamen pęnã nõ meretur, non appellatur delictum. Intelligendo tamen iſtud eſſe verum interpretatione iuris, ſed quo ad bonos mores dicitur eſſe delictũ. vt etiam per Sozi. ibi.
43 ¶ Maleficium autem ex lata ſignificatione compræhẽdit omne malegeſtum, ſiue fiat re. ſiuẽ verbis, ſi verò ſumitur ſtrictè, tũc accipitur pro eo quod cõmittitur facto. quia maleficiũ dicitur quaſi male factũ. & ideò non compræhendit malè dictum. vel malè ſcriptum.
44 ita Bar. in l. aut facta, §.i.ff. de pœn. inferrendo † ad ſtatutum quo cauetur. quòd in maleficiis commiſſis de nocte pœnæ duplicentur, quòd hoc non habebit locũ in verbis iniurioſis, & ſimilibus. quia in tali ſtatuto odioſo

odioſo debemus accipe verba ſtrictè. vt ſit benignior interpretatio l.interpretatiõe,& l.ſi præſes.ff.de pen. & ſimile eſt in Macedoniano cum ſit odioſum, verbũ pecuniæ ſtrictè accipiatur. Idem voluit Bar.in l.omne delictum,ff.de re mili. volens quòd ſtricto modo lo-
45 quendo maleficium dicitur omne malefactũ. † & Idẽ Bar.in conſ.xxxij.incip.factũ tale vol.ij.dicit ꝙ ſtante ſtatuto quòd pœnæ maleficiorum commiſſorum de nocte duplicentur, quòd ſi quis tempore noctis dixerit. Maledetto ſia Dio.pœnam non debere duplicari, cùm ſtatutum loquatur de ijs quæ committũtur male faciendo. & iſtud eſt commiſſum maledicendo. & ſic iſtæ ſunt ſpecies diſtinctæ,ex quo pœna non duplicatur,& huic conſilio videtur ſe ſubſcripſiſſe Bal.vt apparet in eo,vol.conſ.xxxiiij.quod idem voluit Ang.in tract.malefi.in ver.verba iniurioſa.nu.11.& de ſtatuto duplicãte pęnas maleficiorũ commiſſorum de nocte, ſequitur idem Ang.in d.verſ.nu.5. Infertur etiam ex hoc ad aliud per Alberi.in l.iniuriarũ,§. ſi quis in ho-
46 noribus,ff.de iniur.per illum tex. † quòd illud dicitur maleficum quod conſiſtit in malefaciendo, vel fieri non permittendo,& ideò ſi quis condemnatus eſt ex eo.quia non fecit,puta quia non iuit ad exercitũ, non poteſt dici condemnatus pro maleficio. quod idẽ vo-
47 luit Bal.in l.ſi mora col.1.ff.ſol.mat. † dicens ꝙ omittere non eſt propriè maleficium, quia non eſt malefacere,niſi interpretatiuè. vt in regula qui non facit,ff. de reg.iur. quæ interpretatio non habet locum in ſta-
48 tutis. & ex hoc concludit quòd †condemnatus ex cõtumacia,non eſt condemnatus pro maleficio. quẽ ſe-
49 quitur Imo.ibi in.ij.col. Inferrens quòd † ſi bannitus pro maleficio poſſet impunè occidi. non poterit impunè occidi bannitus pro contumacia.quod etiam ſequitur Alex.in d.l.omne delictum. & in additio.ad Bar.

¶ Contrarium quòd imò maleficium dicatur in ſtatuto omne malè geſtum.& duplicatio pęnæ in malefi-

cijs

cijs habeat locum. in blaſphemante, vel in palatio iniuriante,ſeu de nocte. tenuit Bal.in l.fi.C. de crimi.
50 ſtel.dicens. quòd Bart. non benè dicit † cum ſtatutum duplicet pœnas ob atrocitatem delicti. & ratione loci
51 maior eſt atrocitas. † Idem Bal.in §.j. Inſti. de oblig. quæ ex delic.dicit quòd ibi eſt Glo.contrà Bar. & cũ quadam vice practicaret opinio.Bar.fuit ſibi oppoſitũ tempore ſyndicatus & vix potuit euadere. Alex. in d. l.aut facta,§.j.in verſ.verbis iniurioſis dicit.quòd contrà Bar.eſt Glo. in d.§.j. Inſti.de oblig. quæ ex delict. & alia Glo.in l.ex maleficijs,ff.de actio.& obliga.volẽtes quòd maleficium cõmittatur literis vel verbis, & dicit Alex.in d. loco, quòd communiter practicatur, & communis opinio tenet contrà Bar. & pro eadem ſententia adducit tex.in l.ſed ſi vnus,§.cum ſeruus,ff. de iniur.Hanc opi.Bal.quòd maleficium propriè compræhendat omne malegeſtum. ſiue verbis,ſiue literis
52 illud fiat veriorem exiſtimo. † & pro hoc facit tex.clarus.in d.l.ex maleficijs.& in d.§.j.Inſtit.de oblig. quæ ex delict.in quibus dicitur ex maleficijs naſci obliga-
53 tiones.veluti ex furto.ex damno & iniuria † & ſic volens ꝙ iniuria ſimpliciter ſit maleficium. in ea compræhenduntur oẽs ſpecies iniuriæ,& ſic oẽs eius partes de quibus loquitur tex. in l.j.ff. de iniur.volens re & verbis iniuria fieri. Nec verum exiſtimo, ꝙ maleficium dicatur malè factum. ſed potiùs malum efficiũ.
54 † Nam officium dictum fuit ab efficiendo mutata litera e,in o,vt dicit Diuus Ambroſius in lib.j. officiorũ, & vt habetur per Calepinum in ver.officium.
55 ¶ † Nota ſextò iuncta Glo.quòd vna præſumptio tollit aliam. nam imputatis de homicidio,quia præſumptione iuris doloſè dicitur commiſiſſe. ſed alijs præſumptionibus probauerit nõ doloſè,ſed à caſu hominem interemiſſe,liberatur à pęna homicidij, ratione iam dicta.quia vna prę́ſumptio tollit aliam,de quo dicam infrà in prima par.defenſionum in principio.

56 ¶ † Noto

56 ¶ †Noto ſeptimò ibi probauerit nõ occidendi animo. quòd ſicùt agens probare debet id quod eſt fundamẽtum intentionis ſuæ, & quia accuſator vel inquiſitor probare debet Titium occidiſſe l.qui accuſare.C.de eden.cum aliis. ita & ipſe reus excipiens & ſe defendens quòd pro occiſo non teneatur, quia à caſu, vel culpa tãtùm occiderit, vel alia ſimili excuſatione vtẽs debet illam probare, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis & defenſionis per hũc tex.& probatur in l.hoc iure.& in l.ita ſtipulatus in prin.ff.de verb.oblig.& in aliis locis, de quibus per Hippoly.nu.65.

¶ Et quia in hac l.noſtra tractatur materia defenſionum reorum. ideò pro pleniori intelligentia aliqua
57 ſunt præmittenda. †Primò præmitto ſecundùm Philoſophos dari decem prædicamenta, & eodem modò ſecundùm legum determinationem, quæ ſunt ſubſtãtia, qualitas, quantitas, relatio vbi, quando ſitum eſſe. Ad aliquid habere, agere & pati. de quibus omnibus habetur per Azo.in proœ.ſummæ.& Archi.in c. ferrum l. diſt.& Anch.in c.ſemel de reg.iur.lib.vi.& per Bar.in tract.de teſti.in verb.poſt tractatum. & in materia delictorum & criminali de qua ſum acturus. per Bal.in l. ea quæ, C.de condi.inde. & in l. data opera col.vi.nu.32.C.qui accu.poſſ.

58 † Delicta itaque demonſtrantur per decem prædicamenta.& in primis ſubſtantia in maleficijs dicitur eſſe principale per quòd diffinitur maleficium ſecundùm
59 Bal.in l.ea quæ, C.de condi.inde.nu.6.† proùt eſt homicidium, vt ſit exanimatio corporis humani. & furtum contractatio rei alienæ inuito domino, vt exanimatio.ſit ſubſtantia homicidii, & contractatio ſubſtã
60 tia furti. † ſed aduerte. quòd cum diffinitio cõſtet ex genere & differẽtiis.vt per Doct.in l.omnis diffinitio ff.de reg.iur.& in rub.de acqui.poſſeſſio.& in rub.Inſtit.de teſta.in diffinitiõe erit exanimatio & cõtractatio.genus ſubalternum nõ aũt generaliſſimũ, vt decla

ratur

ratur per Glo.in l.legato generaliter.ff.de leg.j.& ſic
61 crimen demonſtrabitur non autem delictum. † Nam
delictum eſt genus generaliſsimum. & crimen eſt genus ſubalternum.vt per Archi.in c.j. de cleri. coniug. lib.vj.& eſt tex.hîc vt dixi. ſuprà in.5.not. Itaque nõ erit ſubſtantia in delicto,cum ipſe ſit genus generaliſ-
62 ſimum. † vndè alio modo ſubſtantia in delictis deſcribitur,vt eſſentia delicti ſtet in conſumatione ipſius delicti.vt per Bal.in l.non ideò minùs nu.2.C.de accuſa. quo in loco pulcrè declarat tria illa quæ reperiuntur in delictis.hoc eſt eſſe.nomen.& qualitas,quem omnino videas. Aliqui videntur voluiſſe. quòd ſubſtantia delicti ſit animus,vt ſenſit Hippol.hîc nu.26. ita quòd
63 ex animo ſubſtantificetur delictum. † Sed aduerte ꝙ delictum poteſt etiam committi abſque eo quòd ſit animus in committente. vt eſt tex.in l.j.C.ſi aduer.delict.& Glo.in auct.qua in prouincia.C. vbi de cri. agi. opor. & per Archi. in d.c.j.de cleri. couiug. lib.vj.ex quo non eſt crimen vt eſt text.hîc.ſed delictum vt dixi. vndè dicerem quòd in ſubſtantia delicti,eſt ipſa cõtrauentio legis. eſto quòd pœnam non mereatur. vt eſt tex.in l.i.ff.degi.ibi delictorum quæ ſpõte vel ignorantia contrahuntur,cohertio, & in l. reſpiciendum.
64 §.delinquunt.ff.de pœn.† In quo illud quod à caſu eſt commiſſum dicitur delictũ,omiſsis in hoc Glo. interpretationibus in dictis legibus,cum ſint tex. ſatis aper
65 ti.delictũ eſſe abſque eo quòd pœna imponatur. † Capiendo ſubſtantiã pro eſſentia,quàm uis Bal. in l.ſi ex prętio.ff.ſi cert.pet.dicat ſubſtantiam accipi quandoque pro cauſa.vt in d.l.ſi ex prætio.& not.in l. iuriſgẽtium.§.quod ferè.ff de pact.quandoque pro cõſenſu, vt in l.obligationum ſubſtantia.ff de actio.oblig quãdoque pro forma vt in l. Iul.§.ſed & ſiquis.ff.ad exhi. quandoque pro ſubſtantiali qualitate vel materia, vt in l.in venditionibus.ff.de contrahen.emptio.quandoque pro eo ſine quo actus valere poteſt. vt in l. pacta

conuenta.ff.eo.de contrahen.empt. & in d.l. iuriſgen-
66 tium.§.adeò.ff.de pact.¶ † Sunt & alia prædicamenta
quæ dicuntur accidentia ſeu qualitates. in ipſis deli-
ctis. & in primis qualitas quæ eſt leue vel atrox.mani-
feſtum & non manifeſtum, rixa. graſatio. expillatio.
violentia. petulantia,& per iſtas qualitates vnum deli-
ctum diſcernitur ab alio,vt eſt tex.in l.aut facta.§. qua
litate.ff.de pœn. Poteſt etiam exemplificari in ea diui-
ſione delictorum de quibus per Bar. in l. non ſolùm.
§,ſi mandato.ff.de iniur.vt quædam ſint leuia, quædã
grauia,grauiora,& grauiſsima,& dicam infrà, & iſtas
eſſe qualitates declarat Bar.in l.j.§. vndè quæritur.ff.
de publi.& vecti. Ita etiam albedo,nigredo,infrigida-
tio,ægritudo, ſanitas, dicuntur qualitates ſecundùm
67 Philoſophos. † Quantitas in delictis, vnus vel plures
diſtinguit ipſa delicta. vt eſt tex.in d.l.aut facta.§.quã
68 titas. vt per eam dignoſcatur fur ab abigeo. † Item &
quãtitas vulnerum ſeparat homicidium ex propoſito
ab impetuoſo,vel caſuali,vt per Alberi.in l.& ſi amicis
quis domum.ff.de adult. & dixi in l.fi.ff. de quæſtio.
nu.195.in verb.multitudo vulnerum. vndè bicubitum.
tricubitum,linea,ſuperficies,longitudo, latitudo, vn-
tia,digitus,palmus,pes,duo,tria & ſimilia. dicuntur eſ
ſe. ſub hoc prædicamento ſecundùm Philoſophos.
69 † Vbi eſt prædicamentum loci,vt in eccleſia,in foro.in
platea,& per hoc furtũ à ſacrilegio diſcernitur. & an
capite luẽdum ſit. vel minori pœna,vt in d.l.aut facta.
§.locus.ff.de pœn.& in l.ſi quis in hoc genus.C. de e-
piſco. & cleri. & omnis dictio ſignificans in loco, eſt
ſub hoc prædicamento,vt Romæ. Athenis,vt per Phi
loſophos. & locus grauat delictum,& præcogitationẽ
oſtendit,vt ex eo aſſumatur argumentum. vt dixi in d.
l.fi.in ver.locus.ff.de quæſtio.nu.200.
70 ¶ † Ad aliquid ſeu relatio. eſt aliud prædicamentum,
quod nos correlatiuũ appellamus,vt pater,filius, ma-
ritus,vxor,magiſter,diſcipulus,conductor,locator,&
ſimilia,

ſimilia,vt in l.ſi ignorans.ff.loca. & de iſtis correlatiuis habetur in l.fi.C.de indict.vidu.toll. Glo.in cle.j.in ver.æternaliter de ſum.tri.& per Corſet. in tractat.de Correla.quod etiam ſecundùm Philoſophos exemplificatur in duplum,dimidium & maiùs.

71 ¶ † Quando. & hoc eſt prædicamentũ temporis. per quod diſcernitur emanſor à fugitiuo,fur diurnus à nocturno. vt in d.l. aut facta.§ tempus. & inducitur ex hoc grauamen in delicto, cum multum grauiora ſint delicta & inducatur ſuſpitio in homicidio. vt ſit præmeditatum, cum lex malè præſumat contrà agentem de nocte,Glo.in l.furem.ff.ad l.Cornel.de ſicar. & dixi in d.l.fi.in ver.tempus. nu.198.

72 ¶ † Situm eſſe. eſt aliud prædicamentum, proùt eſt iacet & ſedet. & omnis alia dictio ſignificans poſitionẽ ſecundùm Philoſophos, & ſtare quãdo delictum committitur & arma habere, denotat auxilium. & per talem aſſiſtentiam inducitur indicium ad tractatum. vt per Bal.in l.ob hæc verba.ff. de ijs qui not. infa. & de hoc dixi in d.l.fi in verb.aſſiſtentia.nu.236.

73 ¶ † Habere,eſt aliud prædicamentum.vt calciatum eſſe. armatum eſſe, & omnis alia dictio ſignificans habitum,vt paliatum. togatum,ex intentione Philoſophorum, vt ſi quis armat ſe, præſumitur de rixa & bello cogitare l.licèt inter priuatos.C de pact. & dixi in d.l. fi.nu 237.

74 ¶ † Agere,eſt nonum prædicamentum, vt ſecare, & vrere,calefacere,frigefacere,& omnis alia dictio ſignificans agere,ſecundùm Philoſophos. vt eſt iniuriare. verberare,domum introire, vt in l.lex Cornelia ff.de iniur.occidere,adulterare, vt exemplificari poteſt in omnibus iudicijs publicis & priuatis.

75 ¶ † Pati. eſt decimum prædicamentum. quod eſt contrarium præcedenti. vt ſecari & vri, vulnerari. verberari,& omnis alia dictio ſignificans pati. vt in l.fi.ff. de ijs qui deiece,vel effu.

76 ¶ † Quæro ex præmiſsis, nunquid qualitas aliqua ex prædictis ſi fuerit adiecta accuſationi & non probata, an reus debeat abſolui. vt puta quòd Titius violenter ingreſſus domum ibi Caium interfecit, vel quòd erãt quinque armati, vel quòd tempore noctis & ſimilia, tranſcurendo per omnia nouem prædicamẽta omiſſa ſubſtantia in hoc multa & per Antiquos & per Moder nos fuerunt dicta. Nonnulli tenuerunt quòd abſolu-
77 tio ſequi debeat, & iſtis rationibus mouentur † à forma accuſationis non eſt recedendum, ſed hîc condemnando recederetur, ergo malè, maiot probatur per tex.in l.ſed & ſi pupillus.§.conditio.ff.de inſtit. actio. & in l.j.C.de præd.decur.& in l.j.C.vndè vir & vx.mi nor probatur, quia mutata eſt res, cum vnum ſit propoſitum & aliud probatum l.Seiæ.ff.de aur. & arg.le-
78 ga. † Præterea dicunt ipſi ſine accuſatione nemo con demnatur. ſed hîc non eſt accuſatio ergo & c, maior probatur per tex.in l.reſcripto.§.ſi quis accuſatorem .ff.de mu.& hon.in l.iiij.C.qui accuſ.poſſ.minor pro-
79 batur † Nam tempus noctis facit aliud delictum, & aliud intentatur d.l.aut facta.§.tempus l. prætor edixit in fi.ff.de iniur. Aliud enim eſt quòd delictum commit tatur diei, aliud noctis l.Gracchus.C.ad l.Iul. de adul
80 ter.l.j.§.nunc autem.ff.ſi quis teſta.liber eſſe &c. † Ad ducunt etiam pro hoc, nam alia ſpecies delicti eſt cum qualitate quàm ſine aliqua qualitate, ergo non poteſt ſequi condemnatio. quia probauit illud quod non petiit. & petiit illud quod non probauit l. multum.C.ſi quis alteri vel ſibi. & quòd probatio recepta vltrà id quod eſt deductum in iudicium non præiudicet, facit
81 tex.in l.ſi quis libertatem.§.fi.ff.de peti.hære. † Vlterius habemus quòd ſententia debet eſſe conformis libello l.habebat.ff.de inſtit.l. vt fundus.ff. comm. diu. ſed in caſu noſtro condemnando non eſſet conformis
82 libello ergo &c. † Præterea in ciuilibus quando dubiũ eſt, condemnatio non ſequitur l. Idem Pomponius.§. fi.ff.

fi.ff.de rei vendica.ergo tantò magis in criminalibus.
83 † in quibus vagandum nõ eſt l libellorum.ff.de accuſ.
84 & l.Item exigit.ff.de dolo † Facit etiam,nam iudex ſu per toto pronuntiare debet l.dicere autem.ff.de arbit. l.eos.C.de appella.ſed ſi qualitas non fuiſſet probata
85 iudicaret ſuper parte, ergo &c. † Viteriùs accuſator aſtrinxit ſe ad duo, ergo vtrunque probare debet l.fi.
86 C.de fal.l.cum ii.§.ſi prætor.ff.de tranſ. † Hinc videmus quòd ſi quæſtio eſt de re & tempore non ſufficit alterum probari l. ob carmen.§. fi. ff. de teſti. iuncta Glo. ita etiam in caſu noſtro dicendum eſt, & hanc opi.tenuit. Iac.de Are.in l.ij.in prin.per illum tex.C. de proba.& ibi eum ſequitur Cy. & firmauit hanc opinionem eſſe veram Bar.in q.xvij. incip.iure municipali cauetur. Io.An.in c.j.de homi.in vi. in nouella.& alii innumerabiles quos vltimo loco adducit Hippoly. in conſ.xij.nu.60,vſque in fi.& in conſ.xlviii.nu.16.& in l.ſi quis ne quæſtio.nu.130.ff.de quæſtio.¶ Tenentes contrariam partem quòd imò condemnatio ſequi
87 debeat,adducunt & ipſi. † Aditio qualitatis non vitiat præcedentia l.quæ extrinſecùs.ff.de verbo.obliga.ergo nihil nocet ſi probata non fuerit, Aditio de nocte, vel cum ſanguinis effuſione eſt adiecta cauſa aggrauãdi delictum l.j.ff. de abig.l.iij.§. aduerſus.ff. de ſepul. viola.ergo quæ aguntur deſtruere non debet l.ſi cui
88 .ff.de leg.primo. † Præterea habemus quòd licèt acceſſorium deficiat,attamen principale remanet l.ſi in
89 emptione.ff.de contrahen.emptio. † ſed principali amoto, remanet acceſſorium l.fi.C.ſi reus vel accuſ. mort.fue l.iij.C.ſi penden.appella.qualitas acceſſoria
90 eſt,ergo &c. † Facit etiam pro hoc,nam delictum fuiſſe commiſſum,& de nocte,ſunt ſeparata,ergo duo.vndè licèt condemnatio non procedat ex eo quòd de nocte,tamen procedere debet de vulnere l. Celſus.ff. de arbit.l.patrono. ff.de diuor. nec vnus vitiat alium l.j. §.Trebatius.ff.de aqua coti & æſti.l.j.§.Sed Pompo-

91 nius.ff.quod fal.tuto. † Habemus etiam, quòd in du-
biò magis dicendum eſt,ꝙ res valeat quàm pereat, l.
92 quoties.ff.de reb.dub.† Hinc videmus quòd tex. in l.
Item mella.§.ſed ſi plures . ad l. Aquili. dicit quòd in
delictis in dubio fit condemnatio.facit tex.in l.in deli-
93 ctis.§.ſi detracta.ff. de noxali. actio. † Nam ſicùt ibi
ſcientia vel ignorantia non eſt ſubſtãtia delicti,ſic nec
94 hìc nox & alia ergo &c. † Vltimò facit,nam licèt qua-
litas non fuerit probata . attamen per ſacramentũ ac-
cuſatoris probari poteſt l.ſi quando.C.vnde vi.l.ſem-
per.§.hoc interdictum.ff.ꝙ vi aut clam. ergo &c. &
hãc opinio.tenuit Nicola.de Mattharel.indiſputatio.
ſua incip.In ſtatuto cauetur. quem refert Alberi.in d.
l.ij.C.de probat. & eam diſputationem habeo in ſcri-
ptis. & dicit ibi Alberi. quòd iſta opi. de æquitate eſt
iuſtior.& hãc etiã opi.tenuit Alberi. in tracta. ſtatu.in
ij.pa. in q.xliij.Bal. quoque in d.l ij.C. de probatio.
poſtquàm retullit dicta Iaco. de Aret. ac eius opinio.
recitauit. dicit quòd communiter ſeruatur quòd con-
demnatio ſequi debeat. & ratio eſt dicit ipſe quia de
conſuetudine accuſator non proponit vnam legẽ, ſed
omnem legem,dum dicit. peto ipſum puniri ſecũdùm
95 formam iuris & ſtatutorum † de iure autem intentata
vna actione ad vindictam,aliæ ſunt fruſtra l.ꝙ ſenatus
96 conſultum.ff.de iniur. † In hac q aduertendum eſt.ꝙ
non eſt in poteſtate partis ſuper delicto magis requi-
rere vnum quàm aliud.cum ſit radicatum in publicũ,
non in priuatum,vt habetur per Bal.in l.& ſi ſeuerior.
97 C.ex quib.cau. infa. irrogat. † & in accuſatione non
apponitur concluſio, vt per Bar. in l. libellorum.ff.de
accuſa.& in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de infami.
98 ſed ſolummodò factum . † & facti quæſtio. in arbitrio
eſt iudicantis l.j.§.j.ad Turpill. & in hoc eſt differẽtia
inter cauſam ciuilem & criminalem , vt per Fely.in d.
c.licèt cauſam nu.35.& ibi Deci nu.48.in vj.limita. a-
deò ꝙ ex ijs quãdo indiſtinctè loqueretur tenerem ꝙ
condemnatio

condemnatio poſſet ſequi. ¶ Ad contraria reſponden do quòd loquuntur in materia ciuili. in qua ſententia debet eſſe conformis libello. Dicas tamen, aut factum propoſitum non continet delictum. vt domum introire, percutere, & ſimilia vt per Bar. in l. nunquàm plura nu. 4. ff. de priuat. delict. & tunc ſi adiecta eſt qualitas quæ faciat ipſum delictum, ſi nõ probatur abſoluitur, nam tunc non eſt accidens ſimpliciter, ſed eſt ſubſtan
99 tiale. quia efficitur delictum † & qualitas non eſt ſine ſubſtantia Bar. in l. j. ff. de vſufruc. aut eſt delictum, ſed qualitas auget vel grauat, tunc nõ abſoluitur. per rationem iam dictam. & hoc quando probatio eſt facta de delicto. vt ſi facta eſt accuſatio quòd de nocte percuſsit. & probatum eſt quòd percuſſit. ſed in crepuſculo diei, vel alia, tunc punitur, ſecùs ſi delictum nec
100 qualitas eſt probata † ſed pro euitandis diſputationibus hodiè in accuſatione apponuntur iſtæ clauſulæ. Non ſe aſtringens &c. ſaluo iure &c. Deducens &c. & hoc operatur, vt ſiue ſit probata qualitas. ſiue nõ, ſemper requiritur condemnatio.

101 ¶ † Præmitto ſecũdò, delictorum, quædam eſſe nominata, quædam innominata. nominata ſunt illa quæ habent nomina. à iure, vt furtum, nam ex animo lucrandi & ex contractatione colligitur vnum quod appellatur furtum. Item homicidium ex percuſſione ſequuta exanimatione, appellatur homicidium. Idem de adulterio, nam ex illa fornicatione, habito reſpectu ad matrimonium colligitur hoc nomen. quod vocatur adulterium. Innominata delicta ſunt percutere, verberare, domum introire. & ſimilia, vt l. lex Cornelia. ff. de iniur. Nam hæc ſunt nomina actus, non delicti. cùm poſsim percutere ſine delicto, ingredi domum ſine delicto, ſed furtum & adulterium non poſſum committere ſine delicto. Ita declarat. Bar. in l. nunquàm plura col. ij. verſic. item oppono de l. inficiando. ff. de priu. delict. Hoc idem deciſum reperitur in contracti-

 bus.

bus. cum ibi dicantur nominati qui habent nomina ſpecialia. illi autem qui remanent in nomine contractus. & ſic facti dicuntur innominati. vt not. per Glo. & Docto. in rub. C. de rer. permu. & l. iuriſgentium in
102 prin. ff. de pact. vbi latè. † Hinc eſt quòd quemadmodum in contractibus & per eorum diuiſionem iudex tenetur ſeruare cõſuetudinem loci in quo celebratus
103 eſt contractus l. ſi fundus. ff. de euictio. † ita in delictis conſuetudo loci commiſsi delicti attenditur. vt per Bar. & alios in l. cunctos populos & ibi Iaſ. C. de ſumma
104 trini. & fide ca. † & quemadmodũ in cõtractibus attenditur initium contractus l. Pomponius la. ij. ff. de
105 nego. geſt. † Ita etiam in delictis. pro pœna imponenda attenditur lex & conſuetudo quæ erat tempore cõ
106 miſsi delicti. & hoc † argumento de contractibus ad delicta. vſus eſt Gandi. in tracta. malefi. in tit. de pœn. re. in v. col. & ita à iure conceſſa eſt argumentatio de cõtractibus ad delicta l. omnem. ff. de iudi. auct. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oper. & c. fi. de for. comp.
107 † Videmus etiam quòd à delictis ad contractus valida eſt argumentatio. vt per Bar. in l. ciuitas. ff. ſi cert. pet.
108 † vbi ſicùt ciuitas obligatur ex delicto l. metum. §. animaduertendum. ff. quòd met. cau. ita intelligetur ex
109 contractu mutui † Ceſſat autem hęc æquiparatio, quoties inter criminalia & ciuilia datur diuerſa ratio. ita not. Saly. in l. j. C. vbi de poſſeſ. agi. & tex. in l. abſentẽ l. ff. de pœn. non loquitur in caſu vt de ciuilibus ad criminalia detur argumẽtatio, vt ſuprà in figuratione ca
110 ſus huius tituli. † Ex hac concluſione infertur, quòd ſi plures commiſerint furtum, id tale dicitur vnum furtum. vel ſi plures damnum & iniuriam intulerint, ſunt plura damna, plures iniuriæ. quia ſunt plura facta. & hoc quia furtum eſt nomen iuris, & delictum nominatum. damnum verò & iniuria, ſunt delicta innominata, ſic declarat Bart. in l. ſi familia in fi. ff. de iur. omni.
111 iudi. & ibi communiter. Doct. qui hanc approbant † &

dicit

dicit Clau. ibi. nu.5. quòd delicta nominata ſunt ea quæ conſumata habent omnia cōcurrentia diffinitioni. innominata verò ſunt illa in quibus non cadit diffinitio.
112 † & ex hoc dico quòd ſi plures commiſſerunt homicidium, vnum ſit tantùm homicidiū. vt per Bar.
113 in l.ſi in rixa.ff.de ſicar. † & quāuis interuenerint plura vulnera, attamen quia ſecutum eſt homicidiū, dicetur vnum homicidium, non plura delicta. nam quādo plura delicta tendunt ad vnum finalem effectū, vt plura vulnera ad vnum homicidium, dicetur vnum delictum, ſecùs ſi quodlibet delictum de per ſe tenderet ad ſuum effectum. vt percuſſiſti aliquem pluribus percuſſionibus, nam ex pluribus percuſſionibus teneberis, ita declarat Bar. poſt Dy. in d.l. nūquàm plura. col.ii.ver.itē oppo.ſuprà ad l.aquili.ff.de priua.delic. Dico ex ijs, quòd ſi duo vel tres fuerint occiſi ab vno vel vnica, vel pluribus percuſſionibus in eodem inſtāti in eadem rixa, quòd tunc hic interficiens patiatur vnam pœnam tantùm homicidij, & dicetur bannitus pro vno homicidio, nec eſſet compræhenſus à lege quòd bannitus pro duobus homicidijs non habeat be-
114 neficium ſe redimēdi. ¶ † Infertur ex prædicta regula ad aliud, quòd delicta nominata differunt inter ſe ſpecie, quoties cadūt in aliud nomen delicti, vt furtum, rapina & ſimilia, ſed quoties remanent in ſuo nomine adeò quòd additiatur aliqua qualitas, non inducitur differentia ſpecifica, vt furtum manifeſtum, à non manifeſto, furtum publicū, à furto alterius, vt eſt homo
115 albus & niger, qui non differunt ſpecie. † Delicta verò innominata, vt eſt damnum. tot habent ſpecies, quot ſunt modi damni dandi. arg.l. naturalis. ff. de præſc. verb. ita declarat Bar. in l.i.§. vndè quæritur col.i.ff.
116 de publi.& vectig. † Ex quo dico quòd homicidiū ex propoſito, homicidium impetuoſum, & homicidium caſuale non differunt ſpecie. quàmuis habeant diuerſas qualitates. vt in l. reſpiciendum. §. delinquūt. ff. de pœn.

117 pęn. ¶ † Infertur etiam ad aliud, cum à lege dicatur,
ꝙ ſi iudex pronunciat ſuper delicto, lex pronũciat de
pœna, quòd iſtud tunc demum locum habeat, quãdo
ſumus in delicto nominato. nam in iſtis delictis nomi-
natis ſufficit quòd iudex pronunciet delictũ eſſe com-
miſſum, quia tunc ſuccedit lex quæ pronũciat ſuper
pęna. vt eſt tex. in l. j. §. j. ff. ad Turpill. & ibi Bar. in ver.
118 venio ad tertiam. † & ſi pęna ordinaria à lege non eſ-
ſet impoſita, tunc ſuccedit illa pœna quæ communi-
ter conſueuit imponi pro illo delicto, vt in l. hodiè, ff.
de pęn. & ibi Bar. & per Alberi. in l. ſi quis non dicam
119 rapere. nu. 6. C. de epiſ. & cleri. † Si verò delicta ſunt
innominata, tunc iudex pronunciando ſuper eis, non
videtur pronunciaſſe ſuper delicto. quia illa de neceſ-
ſitate delictum non includit, vt ſi dixerit & pronuncia-
uerit te percuſſiſſe Titium, vel te incidiſſe arbores, vel
te comburiſſe domum, iſta ſunt magis nomina facti
quàm delicti, cum iſta de neceſſitate non includant
delictum, vndè magis eſt abſolutus quàm condemna-
tus, niſi iudex addiceret pœnam, & diceret dolosè, vel
culpabiliter te percuſſiſſe, per tex. in d. l. j. §. j. ff. ad Tur-
pil. & ibi Bar. qui inuehitur contrà ignorantes aſſeſſo-
res, qui dum dubitant an delictum ſit commiſſum, pro-
nunciant delictum aliquod nominatum commiſſiſſe,
nam tunc ſunt condemnati, quia ſuccedit pœna legis.
¶ Infertur etiam ex dicta regula, quòd nomina impo-
ſita delictis nominatis, dicũtur nomina impoſita à le-
ge, non aũt à iudice. vndè ẽ ſi iudex diceret in ſenten-
tia, dico quòd tu commiſiſti falſum dolo malo, adul-
terando Bertam, & ideò te condemnamus, non eſſes
condẽnatus de falſo, ſed de adulterio, quia impoſitio
nõis nõ eſt in poteſtate iudicis, ſed legis, ita declarat
Bar. in l. nõ ideò minùs, col. iij. n. 2. C. de accuſatiõib.
¶ Præmitto tertiò, duas eſſe ſpecies homicidij, aliud
120 ſpirituale, aliud corporale. † Spirituale eſt quo quis
ſpiritualiter & quadã iuris fictione occiditur, quod fit

quinq;

quinque modis videlicet odiendo, detrahendo, malè
conſulendo, nocendo, victum ſubtrahendo, de quibus
habetur Ioan. c. iij. & vj. q. j. c. ſumma iniquitas, ibi oĩs
121 qui detrahit fratri ſuo homicida eſt. † & oĩs homici-
da non habet partẽ in regno Chriſti. vt etiã habetur
in c. homicidiũ. de pœn. di. j. & in c. paſce. lxxxvj. di. &
per Archi. in c. cum homo xxiij. q. v. quàmuis Hoſti.
& Goffre. in ſuis ſummis ponant octo modos, qui ta-
men recidunt in idem. vt per Henric. in c. ſicùt digniſ.
122 in §. eoſ. de homi. † Corporale homicidiũ duobus mo
dis committitur. per ſe ipſum, & ſic facto, per aliũ con
ſentiendo, aut expreſsè aut tacitè. Per ſeipſum ſeptẽ
modis ſit, dolo, culpa, imbecillitate, ludo, ignorantia,
caſu, iuris permiſſione.
123 ¶ † Dolus eſt duplex, verus & præſumptus, dolus ve-
rus eſt latiſſima culpa, qui ex manifeſtis indicijs pro-
batur, vt ſenſit Bar. in l. quod Nerua. ff. depoſi. nu. 2. &
clariùs Saly. in l. ſi nulla. col. j. C. de pigno. actio. dicẽs
quòd aliter quàm ex indicijs talis dolus manifeſtus
probari non poſſit, cum ſolus Deus ſit ſcruator cor-
dium, & iſte dolus verus committitur cum ui, & clarè
vt per Bal. in l. quæ fortuitis, col. ij. verſ. item præmit-
to. C. de pigno. actio. exemplificando in homicidio, ſi
ingrediar domũ alienã violenter, & ibi hominẽ interfi-
cio, vel ſi id ago vt alius hominem apprehẽdat, & ego
eum ꝑcutio & occido, vel ſi de retro & ex inſidijs, &
per induſtriam manifeſtam hominem interficio, vel
præhabito tractatu manifeſto, & talis dolus manife-
ſtus habet hoc. ꝙ minor contrà ipſum nõ reſtituitur,
nec recipit probationes in contrariũ, vt declarat Bar.
in d. l. quod Nerua, nu. 15. & per Alex. in cõſ. ciij. vide-
tur prima facie col. vij. ver. & licet. j. vol. vbi multa di-
124 cit in hac materia. † vndè in illis delictis in quibus do
lus eſt de ſubſtãtia, vt eſt furtũ, adulteriũ, falſum, & ſi-
milia, qa nõ poſsũt dici furta, adulteria, falſitates, niſi
adſit dolus ex ꝓpoſito, vt per Bar. in l. j. §. non aũt. ff. ſi

quis

quis teſta.lib.eſſe ius.fue.& per Bal.in l.non ideò minus.col.iii.C.de accuſa.non eſt dicẽdum quòd admittantur probationes in contrarium,quia ineſt dolus in
125 ipſo nomine. †Dolus verò præſumptus eſt culpa latior,& iſtud eſt in eo caſu,quando aliquis cõmittit illud eſt contrà leges. ſed poteſt illud induci ſine dolo, vt in homicidio ſimplici. nam poteſt à caſu,vel ex culpa leuiſſima committi, vt eſt tex. hîc & dicam. infrà & declarat Bar.in d.l. quod Nerua. nu.13. & Saly. in d.l.nulla.col.1.dicens.dolum præſumptum dici. quia ex præſumptionibus non manifeſtis probatur quę de neceſſitate dolum non arguunt,ſed præſumptum dolum inducunt,& iſte dolus habet hoc beneficium, & differt à dolo vero,quia datur excuſatio ab hoc dolo vt ſi alia ſit præſumptio illam tollit,vt per Bar. in d.l. quod Nerua,hinc eſt quòd dicimus, quòd vna præſumptio tollit aliam.vt dixi ſuprà in vi. not. & latiùs dicam infrà in prima parte defenſionum,in principio.
126 ¶ † Dolus aũt conſiderari põt dupliciter,aut in faciẽdo,aut in omittendo,ſi in faciendo,aut deducitur circà illud quod eſt permiſſum, aut circà illud quod eſt prohibitum à lege,aut circà illud quod eſt pro parte conceſſum,& pro parte prohibitum. quando eſt quid permiſſum à lege,tunc faciens actum circà eam, non
127 præſumitur doloſè agere.†Sed allegans dolum debet illud probare,ita procedat tex.in l.quoties,§.qui do-
128 lo.ff.de probat.& in l.dolum.C.de dolo.†Cùm quilibet præſumatur bonus,niſi probetur contrariũ,l.cum pater.§.rogo.ff. de leg.ii. c. dudum, de præſumptio. Glo.in c.i.de ſcrut.& hæc dicitur pręſumptio naturę, cùm naturaliter quilibet præſumatur bonus, & benè agere.not.Glo.in l.fi.ff.quod met.cau.&Ang.in l.ſciẽdum in fi.ff.de verbo.obliga.& ita debẽt intelligi quæ deducit Hippoly.in hac lege pro contrariis nu. 67.
129 †Nam faciens actum permiſſum, non debet probare illud facere ſine dolo, & ita loquũtur iura quæ adducuntur

cuntur pro hac parte.& hoc modo declarat Bar.in d. l.dolum,C.de dolo. quem ſequitur Fely. in c.ſi autē. in prin.de reſcriptis,qui etiā multa accumulat,quādo
130 dolus præſumatur,vel non,& quādo probetur.†Quā do verò eſt actus qui poteſt ſe habere & ad bonum & ad malum,quia pro parte eſt prohibitus,& pro parte conceſſus,& ſic indifferenter poteſt eſſe bonus & ma lus,tunc præſumitur bonus.vt per Bar.in l.nō ſolùm, §.ſed & probari,ff. de no.oper. nuncia. & Fely.in c.i. col.fi.de preſcrip.& dicam infrà. quando eſt actus fa ctus circa illud quod eſt prohibitū à lege, tūc ſi fecit, præſumitur contrà facientē,quòd doloſè & malo aīo illud fecerit,vt hac l.& l.ſi non conuitii.C.de iniur.cū in maleficiis prima fronte præſumitur malus animus & dolus c.i.de præſ.& ibi Fely.in iiii.not. & Inno. ibi dicit quòd malum & damnum illatum ſemper præſu mitur malo animo,niſi contrarium probetur, & iſtud eſt fundamentum intentionis defendētis,ex quo pro bare debet per eum bonum animum fuiſſe, per hunc tex.& dixi ſuprà in vj.not.& quòd in iis ꝓhibitis ma lus animus & dolus præſumatur,ponit Fely.in c. ſi au tem. de reſcript. & Alex. in conſ.lxx. viſis ijs, col.i. vol.iii.dicens quòd in is quæ ſunt de genere prohibi
131 torum ſemper præſumitur dolus†Si verò ſumus in eo qui omiſſit id quod facere debebat, aut illud omiſſit ſcienter,& tunc præſumitur eſſe in dolo,l.ſi procura torem,§.dolo,& l.dolus.ff.man.& in l.iii.§. Item ijs, ff.ad l.Cor.de ſicar.vbi ſciens omittens quòd familia ſua arma ſumat,tenetur ea lege,aut omiſſit,quia igno rabat,& tunc non præſumitur dolus,l.qui in alterius, ff.de reg.iur.not.Bar.in l.dolum, C. de dolo & Fely.
132 in c.ſi autem col.i.fallen.j.de reſcript.†Inſuper dolus habet gradus.Nam maior dolus eſt occidere hominē quàm furari.Item maior eſt dolus occidere ſanctum, vel aliū virum mundo vtilē, quàm iudeū, quia magis opponitur vtilitati publicæ. Item maior dolus eſt fa

cere

cere magnum furtum,quàm paruũ,ex hoc pœne non ſunt vniformes,l. hodiè.ff. de pœn.l.iij.§.j.ff. de offi. præfecti.vigil.& l.ſi quid erit,ff.de offi. procõſul. & l. ictus fuſtiũ,ff.de infami.& l.leuia,ff.de accuſatio. Itẽ not.Bal.in l.quæ fortuitis,col.ij.verſ. ſed hic quæro,
133 C. de pigno. actio. † Ex præmiſſis oritur difficultas ſtante lege diſponente,ꝙ exiſtens in maiori banno, ſi fuerit interfectus per alium bannitum in minori banno,occidens liberetur,an bãnitus pro furto cũ pœna, ꝙ captus ſuſpẽdatur,ſi fuerit occiſus à bãnito pro ho micidio cum pœna,ꝙ captus decapitetur. liberetur à ſuo banno.ſub prætextu quòd bannitus pro furto ſit in maiori banno. Sozi.in conſ.clvij. vol.ij. per totum hanc.q.latè diſputauit,hinc inde argumenta adducen do,attamen concludit quòd non,rationibus per eum allegatis,& facit etiam ad hoc dictum Bal.in d.l.quæ fortuitis. nu.6. ibi maior dolus eſt hominem occidere quàm furari. Ego in iſto caſu putarem eſſe diſtinguendum,aut ſumus in homicidio ex ꝓpoſito, & tũc ſit maius furto,quia eſt dolus verus,& eſt culpa latiſſima,& in hoc caſu loqtur cõ.Sozi. quia ibi nepos ex propoſito occiderat patruũ.& dictum Bal. in d.l.quæ fortuitis,aut ſumus in homicidio ex pura rixa,& tunc eſt minus furto,quia eſt dolus præſumptus, & eſt cul
134 pa latior,& furtum eſt ſemper culpa latiſſima † quia ſemper habet in ſe dolum,vt falſum.vt per Bar.in l.j. §.non autem.ff.ſi quis teſta.liber eſſe iuſſ.fuer.& Bal. in l.j.nu.43.litera.e.C.de accuſatio.& in l.ea quæ nu. 7.C.de condi.inde. adeò quòd dico, ꝙ ſi fuerit bannitus pro homicidio in pura rixa cõmiſſo. poſſit ſe redimere. ſecùs ſi in homicidio ex propoſito commiſſo.
135 ¶ † Culpa habet quinq; gradus,alia eſt latiſſima,& eſt dolus verus.alia latior,& eſt dolus præſumptus, & de
136 ijs iam dixi,alia lata, leuis,leuiſſima, † Lata culpa eſt ignorare quod oẽs intelligunt,vel magna negligentia eſt culpa lata,vt eſt tex.in l.latæ culpæ.& in l.magna,

ff.de

ff.de verbo. ſigni. exemplificari poteſt, in eo caſu de quo loquitur,l.in lege Cornelia,ff.de ſicar. in putatore qui ramos proiecit,& in eo qui ex alto ſe præcipitauit,& alium occidit,& etiam in eo qui in loco vbi eſt multitudo hominũ aliquid incidit,& hoīem cũ gladio vulnerauit,& in tonſore tondēte barbam alicui in platea,aut alio inſolito loco,& ab aliquo tāgitur aut traditur,quo illi quem tondet gutur præter ſuam voluntatē ſcindit, & ſecatur, aut ſi ſcrutator, aut ſagitarius loco inſolito & ibi hominem tranſiret, aut ſedens ad ſoleum ſeu thipum arcum tendit, dirigitque,ac alius interemittendum arcum accurrit,aut præter ſuā opinionem balliſta ſeu bombarda telum emittit, priùs quàm tendat,eoque quo vult dirigat,ſicque aliquem occidit,eſt in lata culpa. vt per CAROLVM Quintum in Conſtitutione de capitalibus iudicijs ca.cxlvj. vel poteſt exemplificari in eo architecto qui aſcendebat machinam & eam non ligauerat ſufficienter, quæ cecidit ſuper caput exiſtētis ſub ea, & is mortuus eſt. vt per Ang.in d.l.lex Cornelia. & ibi ēt exemplificat Hippoly.in eo qui cecidit ex vno campanili & interfecit ſubſtus exiſtentem,vel exemplifica in caſu in quo loquitur Bal.in conſ.cccxlix.viſis prædictis. vol.ij. in
137 antiquis. † Ex hoc oritur difficultas, an lata culpa æquiparetur dolo. Bār.in l.quod Nerua, nu.21.ff. depoſi.ſed meliùs in l.j.§. non aũt,ff. ſi quis teſta. liber. eſſe iuſſ.fue.& Abb.poſt ipſum in c.cognoſcentes de cōſtitu.concludunt.ꝙ quando tractatur de pena corporali lata culpa non æquiparatur dolo vt d.l. Cornelia,quando verò tractatur de pœna pecuniaria ſiue ſit criminalis accuſatio,ſiue ciuilis actio,tũc aut lex reqrit expræſsè dolũ,& tũc culpa nō æquiparatur dolo, aut lex expræſsè nō requirit dolũ.tunc lata culpa æqparatur dolo,& reſpōdet ad rub.& tex.ibi. Bar. quòd in verbis adiectis nō ſiebat expræſſa mētio doli. quod edictum ibi non habetur. Circà primam concluſionē.
quando

quando agitur de pęna corporali, quòd dolus requiratur & lata culpa nõ ſufficit. Idem voluit Abb. & Fely. & Deci. in c. ii. de conſti. eandem ſententiam ſequitur Iaſ. qui dicit hanc eſſe communem in l. in actionibus, ff. de in lit. iur. & ibi Deci. & alii per tex. in l. in lege Cornelia, ff. de ſicar. & ibi Hippoly. quàmuis Ang. in d. l. in actionibus dicat quòd opi. Bar. non ſit vera, & quòd contrarium conſuluerit, & illud conſilium approbauit Paduanũ Collegium, per tex. in l. ſi quis aliqd, §. quia abortionis, ff. de pęn. & l. milites, ff. de cuſto. reo. Idem Ang. in l. plagii, C. ad l. flaui. de plag. dicit ꝙ ſemper tenuit contrà Bar. in hoc articulo. per iam dicta iura & per tex. in l. prima de priu. carcer. & in l. fi. ff. ad l. Iuliam de ui priua. & per caſum notabilem in l. excipiuntur, ff. ad Sylla, in quibus omnibus legibus imponitur pœna vltimi ſupplicii pro lata culpa, ſed Iaſ. & Deci. poſt. alios in d. l. in actionibus, dicunt limitari hanc diſpoſitionem in pluribus caſibus in quibus lata culpa æquiparatur dolo. dato quòd pęna corporalis imponatur, vt eſt in l. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pęn. & in l. iii. §. alio ſenatuſconſulto, ff. de ſicar. & in l. milites, ff. de cuſto. reo. & in l. quoniã multa, C. ad l. Iuli. de ui. & in l. ad commentarienſem, C. de cuſto. reo. & in c fi. de homi. li. vi. Sed aduerte ꝙ illa iura non probant, quòd ob latam culpam delicti puniantur pęna corporali. quia in illis iuribus non eſt
138 lata culpa. † Nam lata culpa conſiſtit. aut in faciẽdo aut in omittendo. cũ aliquis quid facit, & in ea re non vtitur diligentia, qua quilibet pater familias vteretur, eſt in lata culpa, ſi ignorat id quod omnes vel maior pars exiſtentium in ciuitate ſcit d. l. latę culpæ, vel ꝙ negligens eſt in omittendo ea, quæ quilibet diligens non prætermitteret, d. l. magna, vndè aduertẽdum eſt quòd tũc lata culpa imputatur agẽti in exẽplis ſuprà poſitis, is talis agens, nec antè actum. nec in ipſo actu habet intẽtionem aliquam ſeu animum & opinionem ad

ad delictum committendum, nec poteſt ſibi imputari quòd voluerit delictum committere, ſed quòd à caſu illud euenit, ſine aliqua doli, aut fraudis præſumptione, aut opinione, & iſtud manifeſtè apparet in exemplo l.in l.Cornelia.ff.eo.& in omnibus aliis exemplis, ennumeratis per Docto. vndè putator præcipitans ſe, machinator. tonſor, inciſor, ſagitarius, nolebant in aliquo delinquere, ſed propter cauſam ſubſequentem. quia non benè aduerterat nec fuerat diligens, dicitur fuiſſe in lata culpa, ex quo ad omnia iura quæ adducũtur cõtrà Bar.& quæ dãtur pro limitatione per Doct. poteſt facilè reſponſum dari. quòd intentio agentiũ, aut fuit ad delinquendum, aut habebant dolum præſumptum, etiam cum omiſſerint. ideò nimirum ſi per eas leges inductum eſt, quòd puniantur pœna corporali, cum plus committatur, quàm quòd ſit in lata culpa. imò lata culpa non poſſit in illis iuribus conſiderari, proùt in dinumeratione vniuſcuiuſque apparebit.

139 † Et primò tex. in d.l.ſi quis aliquis.§.qui abortionis. ff.de pœn.non loquitur in lata culpa, ſed in eo caſu benè ſciebat & prudens erat ad agendum ea quæ egerat. nam dabat potum ad abortum. quòd eſt prohibitum, dabat etiam potum amatorium, & ſic erat animus ad delinquendum, ideò non fuit mirum, ſi ſecuta morte ibi imponit pœnam vltimi ſupplicij, eo reſpectu. non ꝙ eſſet lata culpa, ſed quia volebat delinquere.ex quo morte ſuccedente. punitur vltimo ſupplicio. Item in tex.in d.l.iij.§. alto ſenatuſconſulto. ibi non imponitur pœna mortis ex quo eſſet in lata culpa. ſed in dolo. ex eo quia ſcienter & temerè, vt dicit ibi text. pigmentarius dedit res illas de quibus in illo text. nimirum ſi punitur pœna mortis. Tex.etiam in l.milites.ff. de cuſto.reo.& in l.quoniam multa.C.ad l.Iuli.de vi. & in l.ad commẽtarienſem.C.de cuſto. reo. & in c.fi. de homici.lib.vj.non faciunt. cum in illis iuribus lata culpa non conſideretur, nam nõ ignorãt quod omnes

ſciunt,neque negligenter ſe gerunt,vt in l.latę culpę & in l.magna.ff.de verbo.ſigni. ſed omnes illi contrafaciunt legi,illa agētes quæ ſunt contraria legi, & per eam prohibita,ideò puniuntur, & ſic in illis legibus. punitur contrauentio,non autem lata culpa.

140 ¶ † Circà aliam concluſionem quando lex requirit dolum. tunc lata culpa non æquiparatur dolo, quando verò non requiritur dolus in lege, tunc lata culpa æquiparatur dolo. idem voluit Abb. & Fely. in c.ij.de conſti. & comprobant dictum Bar. per c. ſi verò el.ij. de ſenten.excommu.iuncto tex.in c.ſi quis ſuadente. xvij.q.iiij.Deci.in d.c.ij.impugnat hoc dictum Bar. & Abb. primò conſiderando tex. in l.j.§. hæc actio.ff.ſi me.fal mo.dix.cum in fine.dicatur lata culpa planè dolo æquiparabitur,& in ea lege dolus requiratur. & ſolutio Bar.quòd in edicto dolus non exprimatur. eſt diuinatiua, Et eodem modo tex. in l.j.§. non autem.ff.ſi quis teſta.lib. eſſe. habet ſolutionem diuinatiuam, cū in ea lege dolus requiratur,& tamen dicatur culpa dolo proxima,dolum repræſentat, & in iſtis legibus dolum requiri ex edicto declarat. Bal.in l.data opera.col. ij.verſ.ebrietas nu.9.C.qui accuſa.poſſ.quòd etiam lata culpa æquiparetur dolo, quando requiritur à legę dolus. probat tex.in.l.iij.§.interdum ff.de neg. geſt.&

141 in.l.ſi mora.ff.ſol.matrimo.iuncta Glo.¶† Aduerte circà intelligentiam.d.l.j.§.hæc actio & d.l.j.§.non autē, quòd illæ non loquuntur de lata culpa, nec eo modo ſunt interpretandæ, prout cōmuniter & ab omnibus intelliguntur poſthabitis declarationibus Glo.quę variarunt in hac materia, & diuerſa ſenſerunt, vt de ſe conſtat, & ponit Bar. in d.§.non autem, & in.l.quod Nerua.ff.depoſi.Tex. namque in d.l.j.§. hæc actio. in prin. ponit deciſionem ꝙ actio illa dolū requirit duntaxat. quod verbum eſt reſtrictiuum,cum ſit affirmatiuum,vt per Bar.& alios in l.j.ff.ſi quis ius dicen. non obtempe.& de ſe conſtat ex proprietate verbi, & po-

ſteà Iuriſconſultus rationem reddit. quòd ſatis abundè coercetur, ſi dolus puniatur, cum menſor ciuiliter non ſit obligatus, declarat deinde per exempla, quòd is nõ tenetur ex lata culpa, vt ſi imperitè verſatus eſt, quæ eſt lata culpa, in eo qui profitetur aliquod exercitium, cùm illud poſteà ignorat, vt l. latæ culpæ. ff. de verbo. ſigni. Item ſi negligenter ſe gerit, cum negligẽtia ſit eodem modo culpa lata. l. magna negligentia. ff. eo. & ex poſt Iuriſconſultus reddit rationem, cur eſt quòd menſor non tenetur de imperitia & negligẽtia, & dicit quòd ſi de illis teneretur lata culpa, lata culpa planè dolo æquiparabitur. quod non eſt. & illa verba, ponuntur pro ratione præcedentis determinationis vt dicamus quòd iuuant hoc. quia lata culpa nõ æquiparatur dolo, ideò menſor qui dolò tantùm tene ur, non debet eſſe obligatus, cum lata culpa ſit ſolummodò in caſibus, quòd menſor ignoret, vel quòd ſit negligens, & hoc apparet manifeſtè, quia ſuperflua fuiſſet præcedens diſpoſitio, quòd de dolo tãtùm teneretur, cum ſi in illis duobus caſibus eſſet obligatus. lata culpa eſſet æquiparata dolo, & ſic in illis verbis lata culpa planè, &c. non ponitur deciſio prout communiter intelligitur, ſed ponitur ratio, quare eſt quòd in illis duobus caſibus non teneatur, cum dolus tantum requiratur non lata culpa, iſtud demonſtrant verba quæ ſubiiciuntur in eo tex. dum dicitur quòd ſi mercedem acceperit, non omnem culpam præſtare debet ob verba edicti. adeò quòd ſi ex pacto conuenit de mercede tenetur, non de omni culpa, ſed tantùm de lata culpa, cũ illa deciſio ſit contraria rationi, iam per Iuriſconſultũ propoſitæ, quòd ideò tenetur de dolo tantùm, quia non eſt ciuiliter obligatus, ideò tenebitur vltrà dolũ, & ſic de lata culpa, quia ex pacto eſt obligatus.

142 ¶ † Tex. in d. l. ſi mora. ff. ſol. matrimo. clarè oſtendit verbum dumtaxat, eſſe diſtributiuum. cum dicat dolum dumtaxat præſtari, non etiam culpa, & illud euenit

nit in eo caſu;quia mulier erat in mora;ex quo de dolo tantùm tenetur maritus,ſecùs eſt regulariter, quia maritus tenetur de dolo & culpa, vt in l. etiam.§.j.ff. eo.& in l.in rebus.ff.de iure dot. & ibi de dolo ſolùm tenetur ex cauſa vxoris & eius mora,Et eodem modo tex.in l.iij.§.interdũ.ff.de neg.geſt.vbi in eo caſu particulariter dolus ſolùm præſtatur quia ſuccurrit in neceſſitatibus. ſecùs eſt regulariter, quia negociorum geſtor dolum & culpam præſtat.& hoc clare demonſtrat tex.dum primò dicit ſolùm deinde ſubdit duntaxat.ex quo reſtringit ſe ad eum caſum.¶.

143 † Tex.in d. l.j.§.non autem,aliter poteſt intelligi, quàm quòd cõmuniter intelligitur præſuponendo quòd datur culpa latiſsima,quæ eſt dolus verus,& illi proxima eſt culpa latior.de qua loquitur tex.in l.quod Nerua.ff.depoſi. ômiſſa interpretatione Glo.ibi quę violat literam dicendo culpam latiorem,ideſt culpam latam, vndè culpa latior eſt proxima culpæ latiſsimæ. magis quàm

144 culpa lata. † Cum proximus eſt quem nemo antecedit.l.proximus.ff.de verb.ſigni.ex quo dum in d.§.nõ autem,dicitur culpa autem negligentiaque ſerui excuſata eſt. intelligi debet de culpa lata. vt ſit culpa in faciendo,negligentia in omittendo. & poſteà quod dicitur culpa dolo proxima dolum repræſentat, intelligi debet de culpa latiori,quæ repręſentat dolum,cum ſit dolus præſumptus,non autem lata culpa,quia dolũ non repræſentat,ideſt oſtendit dolum non verum ſed

145 præſumptiuum. † Et quòd culpa dolo proxima non ſit lata culpa,ſed quid maius,demõſtrat tex. in l. pen. ff.de incen.rui.nauf.vbi non lata culpa eſt proxima dolo, ſed quid maius. dum dicit. tam lata culpa fuit, vt dolo ſit proxima,& ſic illa dictio tam, ſtat augumẽtatiuè eo modo, vt lata culpa ſimpliciter non ſit proxima dolo,ad idem eſt tex.in l.ſi fideiuſſor.ff.manda vbi non lata negligentia, ſed diſſoluta negligentia propè dolum eſt., & ita intelligi debet tex. in l. quæſitum.§. eum

eum quoque.ff.de præca.& in l.vbi exigit.ff. de eden. & in l.mulier.§.ſed en im.ff. ad trebel. vt loquantur in latiori culpa, quæ eſt dolus præſumptus, non autem in lata culpa, & hoc clarè demonſtrat tex. in d.§. ſed enim,dum ſeparat caſum culpæ proximæ dolo, à lata culpa,nam ſi aliqua res hæreditaria perierit, nõ tenet niſi culpa ſit dolo proxima,& ſic latior, quæ eſt dolus præſumptus, poſteà lex vult quòd ſi fuerit negligens in vendendo,ſit in lata culpa.ex quo percipitur,quòd ſi eadem eſſet culpa dolo proxima, & lata culpa. non
146 ſepararentur ab ipſa lege in determinando. ¶ † Text. autem in d.c.ſi verò,non loquitur in lata culpa, quia percutere non eſt ignorare quod omnes ſciunt,neque eſt vti negligentia. in actu faciendo,vel in omittendo, ſed eſt delinquere. quo caſu animus eum excuſat, cũ eſſet in pura rixa.& non exiſtimans eum clericum per cutit. propter quod ob animum excuſatur,vt in l.j.ff. de ſicar. omiſſo eo quod dicit Deci.in d.c.ij.qui etiam ſentit quòd lata culpa non eſt conſiderabilis in d.c.ſi
147 verò.† Statuta autem ſi diſponunt quem corporaliter debere puniri,ex mente Bar.in d.§. non autem, ſunt interpretanda vt dolus adſit. nam lata culpa non ſuffi cit. Iaſ. in d.l.in actionibus. contrà hanc concluſionẽ inſurgit. ex eo quia ſtatuta debent aliquid operari.l. iiij.§.prætor ait.ff.de dam.infect. ſed ſi dolus requireretur ſecundùm quòd ius commune vult, nihil eſſet additum iuri communi per ſtatutum. & nulla eſſet eius operatio. Item videtur tex. in l.iij.§.quod prætor .ff.ne quis in ius voc.Dec.in d.l.in actionibus reſpondet ad illud argumentum, quod ſatis operabitur ſtatutum,quando loquatur in caſu in quo de iure communi pœna mortis non imponitur, puta ſi ſtatuto caueatur quòd pœna mortis puniatur, qui domum alterius ingreditur, vel dicas quòd ſtatutum operatur hoc, quòd cum de iure communi animus committendi homicidium pro facto accipiatur.l.is qui cum telo.infrà.

eo.& ex vi ſtatuti requiratur, quòd homicidium re ipſa committatur. & Iaſ.in d.l.in actionibus. dicit intrepidè tenendam eſſe hanc concluſionem, ſtatutum tale quòd occidens occidatur, non vendicat ſibi locum, niſi homicidium ſit factum dolo, & hanc concluſionem
148 probat ea ratione † quia ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi.l.ij. cum Glo. & ibi Doct.C.de naxa, ſed de iure communi non punitur quis de homicidio niſi per dolum.l.lege Cornelia.ff. de ſicar. ergo &c. ſed aduerte quòd hæc ratio tollit reſponſionem datam ſuperiùs per Deci. quòd ſtatutum operatur, vt requiratur actuale homicidium, nã ſi ſtatuta interpretantur ſecundùm ius commune, & per ius commune dolus pro facto accipiatur, ergo & in ſtatuto, & ſic ſufficeret ambulatio cum telo, iuxtà d.l.is qui cum telo. vndè putabam aliam rationem dari poſſe. cur eſt quòd fiant ſtatuta per ciuitates, ꝙ occidens occidatur, & quid operatur, & ratio eſſe potuit, quia ſeruandum ius commune, per legem Corneliam non erat inductum quòd occidens occidatur, ſed pœna legis Cornelie eſt hodiè. vt humiliores beſtijs ſubiiciantur, altiores verò in inſulam deportantur, vt in l.iij.§. fi.ff.ad l. Cor.de ſicar. & ita tenet Glo.in d.l.is qui cũ telo, & in.§. item lex Cornelia de ſicar. Inſtit. de publi.iudi. & ibi Ang. quàmuis tex. in l.iij.C.de epiſco. audien. dicat parricida, homicida, quòd fecit, expectet, vndè ad tollendas iſtas difficultates circà perſonarum qualitatem, an ſint humiliores, an altiores, indiſtinctè ſtatutum determinauit, quòd occidens occidatur, & iſta eſt operatio ipſius ſtatuti, & iſtam rationem videtur conſideraſſe Saly.in d.l.is qui cum telo.in vlt. q.verſ. Item quia exorbitat. Quòd autem requiratur dolus in ſtatuto, ad hoc vt quis poſſit corporaliter puniri, nec lata culpa ſufficiat, adducitur tex.in l. cum autem.§.excipitur.verſ. capitalem.ff. de ædili. edict. vbi capitalis fraus, quæ capite eſt punienda, tunc demum

locum

locum habet, quando dolo malo & per nequitiam eſt geſtum,non per errorem,nec à caſu . & iſtam ſententiam ſequuntur omnes Doct.indiſtinctè. Bal. in l.data opera.C.qui accuſa.poſſ. quem locum refert Pau. de Caſt.in l.& ſi ſeuerior.C.de ijs qui not. infa. & per eã dicit euaſiſſe quendam à morte,& ibi etiam Alex. latè col.ij. Idem voluerunt Cy.Bal.Ang. & Paul. de Caſt. in l.j.ff.de leg.& Alij per multi, quos ponit Iaſ. in l.in actionibus. num.26. & ibi dicit iſtam eſſe communem ſententiam.ff.de in lit. iur. & etiam latè Deci. qui infinitos Doct. enumerat, qui ſecundùm hãc opinionem conſuluerunt & deciſerunt in c.ij. de conſtitut & in conſ.ix.vol.j.& Hippoly. poſt alios in l.lege Cornelia .ff.ad l.Cor.de ſicar. nu.3.& in hac l. noſtra . nu.83.& Clau.Aquenſ.latè in l.j.nu.33.ff.de legi.quidicit ꝙ ita communiter tenetur .

149 ¶ † Limitatur præcedens concluſio, ꝙ dolus requiratur,in ſtatuto vt non procedat ſi ſtatutum dicat, pro homicidio qualitercunque commiſſiõ,nam & ſi culpa homicidium committatur debet decapitari,vt per Saly.in l.ij.col.iij verſ.& ideò dico ſi ſtatutum.C.de noxa. & tali caſu ſecundùm Saly. fortè etiam non diſtinguitur an homicidium factũ ſit ad defenſionem. & dictum Saly.ſequitur Alex.in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib. cau.infa. irrog. ſed aduertendum eſt quòd licèt ſtatutum vniuerſaliter dicat, qualitercunque ſit commiſſum homicidiũ,poteſt intelligi ſiue gladio, ſiue veneno. ſiue cum claua,ſiue cum lapidibus , & hoc conſonat,quia illud verbum commiſſum, reſpicit factum extrinſecũ,& non infertur ad homicidium ex culpa commiſſum , & maximè ſi ad defenſionem committatur , quia tunc non eſt culpa,cle.j. de homi. & in hoc non videtur quòd benè dicat Saly. Eius dictum poteſt tamen ſaluari,ſi ſtatutum dicat de homicidio culpa commiſſo,ſi verò expreſſè dicat de homicidio ad defenſam commiſſo in quo non ſit culpa, non videtur valere ſta

 tutum,

tutum,quia non poteſt tollerè defenſionem, quæ eſt
150 de iure naturali.cle.paſtoralis,de re iudi. † Imò ſi ſtatutum diceret, quòd occidens occidatur, niſi fecerit ad defenſionem ſuam tantùm,non comprӕhendit occidentem à caſu, vt per Car. in c. lator, de homi.vbi dat exemplum. Duo ſocij piſcabant in quadam naui, alter cum ligno in quo erat ferrum ad detrahendum ramos arborum obſtantes, dum inſtaret detractioni percuſſit ſocium caſu.qui mortuus eſt. Nam iſte talis, dicit ipſe nō intelligitur homicida, dum mo 1ò in aliis appareat quòd adhibuit diligentiam quam debuit. & pro hoc fuit conſultum.quòd non teneretur pœna ſtatuti dictantis quòd homicida interficeretur, niſi feciſſet cauſa defenſionis neceſſariȩ,quia licèt ſtatutum ex ciperet vnum caſum tantùm. tamen debet intelligi ſecundùm ius commune,& ſic de homicida culpabili, ſequitur eum in d.c.lator.Fely.& Io.de Anania.

151 ¶ † Leuis culpa eſt non facere id quod diligens pater familias faceret,exempla multa ponuntur, in actione tamen ciuili per Saly.in l.ſi nulla.C.de pigno.actio.in criminalibus autem exemplificas, in eo qui proiecit lignum vel ſaxum,è feneſtra in vnum locum priuatum. ſed non inſpexit. in locum in quo puer eſt mortuus.l. ſi putator.ff. ad l. aquili. Item trahens machinam in eo loco & aliquem occidens.d.l. ſi putator. poteſt etiam exemplificari in equitante cuius frenum fractum eſt,& hominem interfecit. ex quo diligens non inſpexit,arg.c.dilectus.de homici. Item etiam in incidente ligna. qui cum ligno puerum occidit,nec non in medico. qui incidit benè,ſed non curauit.l.idem iuriſ.ff.ad l.aquiliam.

152 ¶ † Culpa leuiſſima. de ea quoque exempla ponit Saly.in ciuili tamen in d.l.ſi nulla,col.fi.in criminali autem dicas,vt in eo qui proiecit ſtangam ex curru,& interfecit puerum,cum diligentiſsimè nō inſpexit.c. ex literis.el.j.de homici.

Quæro

153 ¶ † Quæro ex ijs, an delinquens ex culpa leui vel leuiſſima ſit puniendus, Cy. in l. ſi quis non dicam rapere, in fi. C. de epiſc. & cleri. tenet quòd licèt puniatur, minùs tamen punitur tanq̃ de dolo & lata culpa, & ciuiliter punitur, & quòd etiam ciuiliter puniatur. dicit tex. in l. qui ædeſ. ff. de incendi. rui. nauf. ponendo caſum in eo qui ædes, aceruum'ue frumenti iuxtà domum poſitum ob negligentiam combuſſerit, facit etiã
154 ad hoc, † nam quælibet cauſa excuſat à dolo, l. i. ff. de
155 abig. † Et vbi non eſt dolus, ibi non eſt pœna, ſaltem ordinaria, & vera pœna delicti. vt in d. l. qui ædeſ. & in l. ſi fortuito. ff. de incen. rui. nauf. cũ igitur in caſu nr̃o cauſa ſit ergo &c. vlteriùs lex loquẽs de pęna. figit pedem in dolo & lata culpa, ergo aliud in leui culpa, l. j. §. non autem. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſſ. fue. Contrariam verò partem tenuit Bar. in l. reſpiciendum. §. delinquunt nu. 4. per illum tex iuncta Glo. de pœn. dictũ Cy. reprobando, & pro hoc adducit tex. in d. l. qui æ-
156 deſ. qui tex. ad hoc benè facit. quia ibi eſt pęna. † nam cùm nõ poſſit ſoluere luit in corpore, l. j. §. j. ff. de pę.
157 & ibi Bar. intelligit hunc tex. † nam pro delicto ex cõtractu nõ luitur in corpore. l. nemo carcerẽ. C. de excuſſ. tribut. lib. x. Glo. xiiij. q. vj. c. j. & in c. peccatum de reg. iur. lib. vj. & Alex. in l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. omni. iudi. in hac. q. Docto. volendo ſaluare Cy. & Bar. plures faciũt diſtinctiones, quas per te videas. vt per Bal. in l. data opera, & in d. l. ſi quis nõ dicã, nu. 21. Saly. in l. j. C. de ſicar. Ang. in l. j. ff. de legi. & ibi Clau. Abb. in c. ij. de conſtitutio. & ibi Docto. Teneo opin. Bar. per tex. in d. l. qui ædes, inductũ. vt ſuprà. & per tex. in l. j. C. ſi aduer. delict. Nec ob. d. l. q ædes. qa loquitur in pœna criminali, vt dixi. Nec etiam ob. illa regula quòd quælibet cauſa &c. quia eſt verũ quod à dolo excuſat. nõ à culpa. Minùs ob d. l. j. §. j. ff. ſi quis teſta. quia requiritur ibi dolus, vtilitas eſt, quia ſi criminaliter punitur, inquiri poterit. ſecùs ſi ciuiliter. vt per

per Clau.in d.l.j.ff.de legi.nu.xxxvij.

158 ¶ † Sumpta ex ijs occaſione, quæro qualiter differant iudicia ciuilia à iudicijs criminalibus, & ſic q̄d iudiciū dicatur ciuile. & quod criminale, de hoc ſunt variæ opiniões: vt refert Bar.in l.iij.ff. de ſepul.viola. & Iaſ. in rub.C.de iudi.& prima opi.fuit Glo.in l.lex Cornelia.in prin.ff. de iniur. quod iudiciū criminale dicatur quando agitur de delicto &c.quę opinio communiter reprobatur.quia aliquando agitur de delicto. & tamē agitur ciuiliter.vt habetur in l.fi.ff.de furt.& in l.fi.ff. de priua.delict.& l.fi.ff.de iniur. vndè ꝓpter hāc communem conclusionem, ꝙ de crimine poſſit agi etiam ciuiliter, reprobatur dicta opi Glo. Secunda opi. fuit Glo.in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſco.& cleri.& in l.obſeruare.§ proficiſci.ff.de offi. pro conſul. & in l.fi. C.de ijs qui ex pub.ta.lib.x.in verſ.ciuiliter.quòd ciuile iudicium dicatur quando imponitur pęna pecuniaria. Criminale quando imponitur pœna corporalis.confirmatur opi.d.Glo.per l.interrogari.C.de quęſtio.& l.j.ff.de teſti.quæ tamen opi.cōmuniter reprobatur.quia eſt cōtra tex.in l.ii.ff.de publi.iudi.vbi aliquando propter publicum iudicium imponitur pœna pecuniaria.& tamen publica iudicia dicuntur criminalia, ſimilis tex.eſt in §.j. Inſtit.eo.de publi.iudi. & etiā contrà tex.in l.fi.ff.de inius vocan vbi propter iudicium ciuile aliquando imponitur pœna corporalis.ſ. quando non poteſt luere in ere.

¶ Ad l.j ff. de teſti. & l.interrogari. C. de quæſtioni. reſpondetur quòd ex illis legibus non benè infertur, nec eſt bona conſequentia. ſeruus poteſt interrogari non ſolùm in criminali, ſed etiam in pecuniaria. ergo dicitur iudicium criminale, quod infert corporis pœnam. iudicium ciuile quando imponitur pœna pecuniaria.non ſequitur, nec benè infertur vt ſuprà. Tertia & vltima opi.eſt Glo.in l.iii.ff.de ſepul.viola.quæ cōmuniter eſt recepta ſcilicèt, quòd iudicium criminale

dicatur,

dicatur, quando illud quod petitur venit applicandū fiſco. iudicium ciuile quando illud quod petitur venit applicandū parti. ſed cōtrà dictum Glo. facit tex. in c. per tuas, extrà de ſimo. vbi pęna non applicatur parti. & tamen dicitur iudiciū ciuile ratione vt ibi per Doct. quòd ibi eſt quædam ſpecies media quæ non applicatur parti nec fiſco. Facit etiam cōtrà dictam Glo. tex. in l. Caius. ff. ad ſylla. vbi pœna applicatur fiſco. & tamen non dicitur criminale. ſed ciuiliter agi. Tu ad hoc contrarium, reſponde ex mente Bar. in d. l. iii. ff. de ſepul. viola. quod illud eſt verum, quòd iudicium criminale dicitur, quando pœna applicatur fiſco. quando illa pœna infertur alicui ex accuſatione, ſecùs ſi per delationem. ſed in d. l. Caius, pœna fuit impoſita per delationem. ſecundùm practicam quam dat Bar. in l. iii. ff. de iure fiſ. vndè ad d. l. habetur reſolutio ex dictis Bar. in d. l. iii. de ſepul. viola. iunctis iis quæ not. in l. i. ff. de iure fiſ. Sed ad huc adde contrà d. Glo. benè facere tex. in l. i. ff. ſi quis ius dicen. ne obtē. & l. ii. ff. ſi quis in ius voca. non ier. ibi licet iudici defendere iuriſdictionem ſuam mulcta, quæ applicatur fiſco. l. iiii. C. de mo. mulct. & tamen agitur ad dictam mulctam actione in factum, vel officio iudicis, & ſic ibi pœna applicatur fiſco. & tamen ibi iudicium eſt ciuile. Ad reſolutionem huius opinionis dic, quòd aliud eſt vele dignoſcere iudicium ciuile à criminali, aliud eſt, quando eſt impoſita pœna. dignoſcere vtrum agatur ad dictam pęnam ciuiliter vel criminaliter. In primo caſu dic. quòd ad ſciendum quando iudicium dicatur ciuile, quando criminale, non debemus inſpicere eius finem, vel effectum, ſed eius cauſam & originem & principium l. ictus fuſtium. ff. de iis qui not. infa. l. ſi tamen. ff. ad macedo. vndè in caſu noſtro non debemus perpendere vtrùm pœna applicetur fiſco, vel parti ſed modum agendi per quem dignoſcitur iudicium
59 ciuile à criminali. † Vt eſt in actione iniuriarum. quæ
poteſt

poteſt intētari & ciuiliter & criminaliter l. fi.ff.de iniur. vndè ſi agatur hoc modo talis fecit mihi iniuriā, quā nolem mihi fuiſſe factam per centum aureos. & ideò peto eum condēnari in dictis centum aureis, dicēt iudiciū ciuile. vt not. Azo.in rub.de iniur & Spe. in §.j.de furt.ſi verò dicatur talis fecit mihi iniuriā & peto eum condemnari ſecundùm legem. tunc iudiciū dicetur criminale in quo non requiritur concluſio libelli. & iſta duo non poſſunt ſimul & ſemel intentari in eodē libello principaliter.ſed benè conſecutiuè, ex æquitate, vt ſi dicas hoc modo. talis fecit mihi furtū. & peto eum condēnari ſecundùm legem, & ad meum intereſſe, benè poteſt ſecundùm Bar.in l.j.C.quando ciuil.actio.&c. In ſecundo ad cognoſcendum quando eſt impoſita pœna, vtrum agatur ad dictam pœnā ciuiliter vel criminaliter. dic quòd ſi pœna applicetur parti. & dependet ab actione ciuili, dicetur agi ciuiliter. ſi pœna applicabitur fiſco, diſtingue, aut depēdet ab accuſatione, & criminaliter agi dicetur, aut dependet ab actione ciuili. & dicetur agi ciuiliter, & ita loquitur l. j.ff. ſi quis ius dicen.non obtempera.& in ijs terminis locutus eſt Bar.in d.l.iij.ff.de ſepul.violato.

SVMMARIVM.

1 IVDICIA *quæ dicantur publica & quæ priuata, & nu.7. 11. & 20.*

2 *Iure canonico omnia iudicia criminalia ſunt publica. nec datur aliquod iudicium priuatum.*

3 *Accuſare quilibet poteſt de iure Canonico.*

4 *Iudicia omnia de iure canonico infamant.*

5 *Iudicia publica quot modis dicantur.*

6 *Delicta ne remaneant impunita, intereſt reipublicæ.*

7 *Accuſare quilibet de populo poteſt, quando iudicium non reſpicit alicuius offenſam principaliter.*

8 *Occidentis bannitum uigore ſtatuti, quomodò à quolibet poſſit*

ſine

ſine mandato abſolutio peti.

9 Occidens bannitum ex contumacia, an gaudeat beneficio ſtatuti permittentis bannitum poſſe impunè occidi.

10 Occidens bannitum rebannitum, ſed non cancellatum de banno non punitur.

11 Blaſphemia eſt crimen publicum.

12 Blaſphemia maius eſt crimen. quàm crimen læſæ maieſtatis.

13 Blaſphemia & ſodomia æquiparantur.

14 Statutum in uno. cenſetur ſtatutum in alio in æquiparatis à lege. Quod procedit etiam in pœnalibus. nu. 15.

16 Delictum etiam uerbo in Imperatorem committitur.

17 Blaſphemans fuit lapidibus interfectus.

18 Teſtes inhabiles admittuntur in crimine blaſphemiæ.

19 Inimicus etiam in criminibus exceptuatis, non admittitur ad teſtificandum.

20 Damnatus publico iudicio, infamis efficitur.

21 Dãnatus ex magica arte, efficitur infamis, ultimoq; ſupplicio punitur.

22 Barbaros docẽs nauigios fabricare. capite punitur.

23 Iniuriarum iudicium quod ſit priuatum.

24 Senatuſconſulti Turpilliani iudicium, quòd ſit priuatum.

25 In crimine læſæ maieſtatis, proceditur contrà reum mortuum.

26 Practica procedẽdi in crimine læſæ maieſtatis cõtrà reũ mortuũ.

27 Publici iudicij crimen. l. Cor. de fal. cenſetur.

28 Teſtamentum celans uel ſubtrahens, incidit in pœnam falſi.

29 Teſtamenta executione mandari, publicè intereſt.

30 Celãs inſtrumẽtũ, ut alicui iniuriã faciat, pœna furti tenetur.

31 Practica agendi contrà ſurripientem inſtrumenta, uel teſtamenta. & ſurripientem defendendi.

32 Surripiens librum, quo iudicio teneatur.

33 Teſtes ſeptem, quare in teſtamentis requirantur.

34 Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento.

35 Accuſare quilibet poteſt. quando pœna eſt applicanda fiſco.

36 Nemo ſine actione experiri poteſt.

37 Obligatio procedens ex facto perſonæ. ipſi perſonæ inheret, nec ab ea diſcedere poteſt,

38 Actio furti poteſt criminaliter intentari.

39 Prin-

39 Principale non regulatur ab acceſſorio.
40 Intellectus ad l.iij.§.qui ſepulchri.ff.de ſepul.uiola.
41 Intellectus ad l.i ff.de iure fiſci.
42 Crimen l.uiſcellie,dicitur eſſe falſum.
43 Crimen an deſinat eſſe publicum. ſi ſtatutum alterat pœnam homicidij,uel falſitatis,& ſimi.& nu.54.
44 Statutum ius priuatorum dicitur.
45 Verbum formiter,quid denotet.
46 Conditione ex lege,agitur in contractu emphyteutico.
47 Statuta interpratantur ſecundum iuris communis diſpoſitionem. & nu.55.
48 Argumentum de ſententijs ad ſtatuta ualet.
49 Statuti maior eſt potentia quàm hominis.& nu.70.
50 Inteſtatus pro parte. quis uigore ſtatuti,decedere poteſt.
51 Statutum poteſt de hominum membris diſponere.
52 Argumentum de pacto ad ſtatutum,negatiuè ſumptum,ualet.& nume.69.
53 Alteratio Statuti qualiter,& quot modis fiat.
54 Condemnatus ex ſtatuto alterante pœnam, an & quando fiat infamis.& nu.56.cum ſequentib.& nu.70.
56 Grauatus grauiori pœna,debet in alio releuari.
57 Infamia ceſſat, facta pœnæ diminutione ex cauſa.
58 Statuta ex cauſa fiunt.
59 Procurator an & quando admittatur in crimine cuius pœna eſt à ſtatuto alterata.
60 Iuramentum confirmat contractum ſuper quo formiter iuratur.
61 Pœna alterata à ſtatuto, ſublata eſt pœna iuris communis. & nu.63.uſque ad nu.70.
62 Nouatio facta non intelligitur. niſi expreſſe dictum ſit.
63 Generi per ſpeciem derogatur.
64 Papæ uel Principis generalis conſtitutio ſtatutum particulare non tollit.
65 Pœna generalis locum non habet. quando ſpecialis eſt inducta.
66 Conſuetudo particularis tollit diſpoſitionem,in eo in quo ipſa cõſuetudo obtinuit.
67 Pœna noua impoſita, ſi aliqua manere debet,exprimitur.

68 *Reus non debet duplici pœna puniri.*
71 *Pœna impoſita à ſtatuto.an poſſit à iudice alterari ex cauſa. & 72.77.cum ſeq.82 cum ſeq.nu.*
72 *Lex quantumcunque dura eſt ſeruanda.*
73 *Sententia libello debet eſſe conformis. & nu.91.*
74 *Concluſio in libello criminali non requiritur.*
75 *Iudex clementior lege uideri non debet.*
76 *Iudex pœnam à lege impoſitam non minuit.*
77 *Pena eſt in poteſtate legis, & non iudicis.*
78 *Lex quæ dedit poteſtatem ſtatuto alterandi penam, eandem iudici poteſtatem dedit.*
79 *Statutum faciens mentionem de pœna. paſſiuè interpretatur ab omnibus legibus, mentionem de pœna facientibus.*
80 *Procurator generalis mutat ea quæ à domino ſpecialiter ſunt promiſſa, ex iuſta cauſa.*
81 *Iudex ex iuſta cauſa leges tranſcendit.*
83 *Pœnam ignorantia minuit.*
84 *Ira & magnus dolor minuunt pœnam.*
85 *Cauſa publica pœnam minuit.*
86 *Perſonæ ratione minuitur pœna.*
87 *Infans uel pupillus, non doli capax, aliqua pœna non tenetur.*
88 *Delictum diu occultum minori pœna punitur.*
89 *Condemnatio ex præſumptionibus, pœna minor imponitur.*
90 *Receptanti bannitum, ex cauſa pœna ſtatuti minoratur.*
91 *Iudex in accuſatione, non poteſt recedere à concluſione libelli,*
92 *L. ut fundus. ff. communi diui. quomodo procedat.*
93 *Iudex qui iurauit ſeruare ſtatuta. minorando pœnam ex cauſa, excuſatur. & ſupra nu.71.*
94 *Iuramentum ex cauſa poteſt omitti.*
95 *Iuramentum intelligitur ſecundùm obſeruantiã iuris communis.*
96 *Intellectus ad l.i §. ſin autem. ff. ad Turpilli.*
97 *Inhabilis an admittatur ad accuſendum, uigore ſtatuti admittentis quemlibet ad accuſandum & nu.107.*
98 *Statutum determinans ſuper iure communi, à iure communi recipit interpretationem.*
99 *Lex generaliſſima habilitatis reſtrictionem recipit.*

100 Lex

100 *Lex debet aliquid operari.*
101 *Inductum generaliter fauore publico. habilitatis non recipit reſtrictionem.*
102 *Ad feudi præmium quilibet admittitur, fauore publico.*
103 *Publico fauore extenſio fit in pœnalibus.*
104 *Inhabilis diſponit ad pias cauſas.*
105 *Beneficium conceſſum capienti bannitum. non habet locum in eo. qui ratione officij ad hoc tenetur.*
106 *Diſpenſatio inhabilitatis expreſsè fieri debet.*
107 *Intellectus ad l.i.C.de ſacroſan.eccle.*
108 *Intellectus ad l.iij.§.utrum.ff.ad Sylla.*
109 *Lex dans præmium, uidetur etiam concedere omnia ad præmium conſequendum habilia.*

POSTEAQVAM vidimus quę iudicia ſunt ciuilia, quę ſunt criminalia. operępreciū ēt eſſe duxi, vt videamus quod iudicium dicatur publicum, quod priuatum. & in hoc aliqua dicemus circà tex. in l.j.ff. de publi.iudi. Bar. in d.l.j.ff. de publi.iudi. colligit vnam
1 regulam, quæ eſt talis. † quòd omnia iudicia dicuntur priuata, exceptis ijs quæ aliqua lege cauetur. & hoc idem firmat ipſe Bar. in l.iij.§.fi. ſuprà de præuarica. Alij tamen dicebant, quòd omnia iudicia dicebantur publica, de quibus tractatur in tit. incipientibus ad legem, & hoc reprehēdit Imo. in d.l.j. de publi.iudi. qa hoc non eſt verum, vt patet in tit. ad l.aquili. & in tit. ad l.falci. & in alijs in quibus non tractatur de aliquo iudicio publico. & iſtud ad legem, nil aliud ſignificat quàm ad interpretationem. Iuriſconſulti enim tripliciter tractarunt de iure, aut ponendo ſuas opiniones, aut reſpondendo, aut interpretando. vt euidentiſſimè
2 interlegendum apparet. † Limitatur tamen ſupradicta regula, vt non procedat de iure canonico. quia omnia iudicia criminalia ſunt publica. nec datur aliquod iudicium priuatū. vt per Glo. in c. infames. vj. q.j. & per Glo. in §.fi.ij.q.iiij. & ꝑ Gl. in c.ij. extrà de collu. detegen.

3 gen.† & duplex poteſt eſſe ratio. vel quia quilibet admittitur ad denunciandũ.c. ſi peccauerit. ij.q.j.c. nouit. extrà de iudi. & hac ratione dicantur publica lar-
4 go modo, vel ẽt dicantur publica ſtrictè.† quia oĩa iudicia infamãt, vt per Gl.in.d.c.ij extrà decollu.deteg.
5 ¶† Et ideò ſciendum eſt. ꝙ iudicia publica dicuntur tripliciter vt per Bar.in d.l.j.ff.de publi.iudi. in.ij.col. ſcilicet largiſſimè, vt omne iudicium quod fit ad vindictam, ſeu ad vtilitatem publicam, vt maleficia punian-
6 tur.† Intereſt enim reipublicæ, ne delicta remaneant impunita l.ſi ita vulneratus.ff. ad l. aquili.l.locatio.§. quod illicitè.ff.de publi.& vectigal. & ibi Glo. & hoc probatur, vt inquit Bar.in l.interdũ, vbi dicitur quod iudicium legis aquiliæ, & vi bono. rapto & furti. dicũtur iudicia publica, non intelligas ꝙ propter damnum datũ poſſit agi iudicio l.Cornel.de iniurijs. quia iſtud iudiciũ eſſet merè publicum. & ſtrictè vel propter bona rapta iudicio legis Iuliæ.de ui & ſimilibus, quia eſſent iſta iudicia ſtrictè publica, ſed intelligas ꝙ agitur propter damnũ datum, & bona vi rapta & ſimilia iudicio publico. ideſt propter publicam vtilitatem, vt ſuprà, ne delicta remaneãt impunita d.l.locatio.§. quod illicitè, quam ad hoc propoſitum allegat hîc Bar.
7 ¶† Sequitur modò ſecundùm caput diſtinctionis Bar. qui dicit quòd iudicium publicum large ſumptum dicitur. quandò quilibet de populo admittitur ad accuſandum, & dat vnam regulam quòd omne iudicium. quod non reſpicit offenſam alicuius principaliter. de illo poteſt accuſare quilibet de populo. & exemplificat in blaſphemante, & in alijs ſimilibus vt per Bar. in l.lex Cornelia.§.fi.ff.de iniur. Poteſt etiam exemplificari in caſu quem tangit Bar. in l. vbi pactum.C. de
8 tranſactio.† ſed ſi ſtatuto cauetur quòd bannitus poſſit impunè occidi, aliquis occidit bannitum, iudex format inquiſitionem contrà eum, non audebat comparere, alius comparuit, & allegauit bannũ occiſi, & iu-

dex debet eum abſoluere, vt per eũ ibi.& ratio quòd ille tertius admittitur, ad hoc dicendum, quia illud iudicium eſt publicum. & continet publicam vtilitatem. & quilibet admittitur ad accuſandum. ſed aduertendum eſt.in modo dicendi.quia ille tertius qui comparet.non debet dicere impunè eũ occidit. quia erat exbannitus.quia ſic videretur defendere, & tunc nõ admitteretur ad defenſionẽ, ſed debet dicere, ille eſt exbannitus, & poteſt impunè occidi, & ſiquefacere bannum iudici. & iudex eum tenetur abſoluere. rationibus, vt per eum ibi.

9 † Hanc tamen concluſionem limitat Hippoly.in l.infans.ff.ad l.Corne.de ſicar. & in.§. poſtquàm nu.54.in practi.ſua.vt non habeat locum in exbannito per contumaciam, ſed tantùm in exbannito ex veris probationibus, quæ limitatio ſi eſſet vera. eſſet magni momenti.& ideò aduerte, quia agitur de vita hominis conſeruanda. Marſ.allegat pro ſua opi. vltrà.Bar.Alex.in l.omne delictum.ff.de re mili.& tamen ibi non probatur eius opinio.quia dicit ibi Alex. quòd non haberet locum in exbannito pro contumacia, ideſt delicto contumaciæ, ſed aliud eſt aliquem banniri pro contumacia.vt quia aliquis fuit citatus ad dicendum teſtimonium & ille noluit venire. & fuit contumax. & propter illum contemptum & contumaciam banniatur, & hoc caſu procedit dictum Alex. Aliud eſt banniri propter maleficium. quòd proceſſit per cõtumaciam.ideſt in abſentia, & hoc valde differt à ſuperiori. & in hoc caſu nõ procedit limitatio Hippoly.quia omnes banniti ferè. propter delictum banniuntur per cõtumaciam. vt ibi Bar.& ideò non procedit dicta limitatio.quia non debet inquirere occiſor vtrum ſit bannitus per contumaciam, vel veris probationibus, dummodò ſit bannitus propter delictum.

10 † & pro hac opi.faciunt ea quæ not.per Pau. de Caſt. in l.ſi duo.ff.de acquiren.hære. vbi dicit quòd ſi alicui fuit remiſſum bannum. & ille non fecit ſe cancellari

de libro bannitorum, quòd poteſt impunè occidi propter authoritatem publicæ ſcripturæ. vt per eum ibi plenè. & per Iaſ. in l. ſi creditores. C. de fideicom.
11 ¶ † Quo verò ad exemplum blaſphemiæ. quòd ponit Bar. in d. l. j. ff. de publi. iudi. dicite quòd imò blaſphemia ſit in tertio mẽbro. & ſit iudicium publicum ſtrictè ſumptum, & pro hac opi. facit tex. in c. ij. extrà de
12 maledic. vbi dicit ꝙ eſt crimen læſæ maieſtatis. † Secundò facit quę not. Bal. in rub. C. qui accuſa. nõ poſſ. & in l. reos. C. de accuſa. vbi ponit maius eſſe crimen blaſphemiæ. quàm crimen leſę maieſtatis. quia per ea læditur Maieſtas Diuina. Tertiò facit l. manicheos. C.
13 de hæreti. † Quartò facit auct. vt non luxu. contrà nat. vbi æquiparantur iſta duo. ſodomia & blaſphe-
14 mia. † Sed clarum eſt. quòd quãdo duo ſunt equiparata à lege. quicquid ſtatuitur in vno, cenſetur ſtatutum & in alio l. ſi quis ſeruo, iuncta Glo. ſi. C. de furt. & ſer.
15 corrup. † & hoc procedit etiam in pœnalibus. vt not. Abb. in c. multa. extrà de præben. ſed ſodomia eſt pu-
16 blicum iudicium ſtrictè, ergo &c. † Quintò benè facit Glo. in rub. C. ſi quis Ipera. maledi. vbi dicitur quòd committitur delictum in Imperatorem. etiam verbo, ſed clarius eſt quòd committitur maius delictum in Deum blaſphemando, quàm in Imperatorem ergo
17 &c. † Sextò & vltimo benè comprobatur ſupradicta opi. per. xxiiij. cap. Leuitici vbi blaſphemans fuit à populo lapidibus interfectus. Nec ob. ſi diceretur ꝙ alia pœna hodiè imponitur propter blaſphemiam, alia propter crimen læſæ maieſtatis, quia ad hoc reſpondetur ex mente Bar. in d. l. j. quòd ex diminutione ſiue alteratione pœnæ, non mutatur nomen delicti, nec alteratur ipſum delictum. & ex ijs poteſt concludi contrà Bar. quòd crimen blaſphemiæ ſit crimen læſæ
18 maieſtatis. & crimen publicum ſtrictè ſumptum † & ex hac concluſione ſequitur vna vtilitas, quòd in iſto iudicio blaſphemiæ admittuntur teſtes inhabiles ad te-

19 ſtificandum, † non tamen inimicus, quia nunquàm admittitur etiam in criminibus exceptis. vt per Bar. in l. in quæſtionibus.ff. ad l. Iuli. maieſta. & eſt ratio quam tradit Pet.de Ancha.in c. per tuas. de ſimo.hoc tamen intelligitur. vt admittantur non ad faciendam plenam probationem,vt iudex poſſit credere, ſecùs eſſe quàm depoſuerunt, vt habetur in c. accuſatus.§.licèt. de hæreti.in vj.& in c.in fidei fauorem.eo.tit.

20 ¶ † Tertium caput diſtinctionis Bar.eſt, quòd iudicia publica ſtrictè. ſunt ea de quibus damnatus ſtatim efficitur infamis. & ita accipiuntur in d.l.j. de publi. iudi. & ita ſenſit etiam Azo Inſtit.in ſumma eo.tit.

¶ Oppo.de l.iij.in fi.&.l.hæ.n.cauſæ,ſuprà de ſuſpect. tuto. Sol. non ſemper tutor damnatus efficitur infamis. vt ibi dicitur. Vndè ex hac diſtinctione Bar. colligitur talis regula. quòd ad hoc vt iudicium publicũ ſtrictè dicatur, non ſufficit quòd cuilibet de populo competat actio. ſed oportet quòd damnatus dicto iu-
21 dicio efficiatur infamis. ¶ Sed oppo. † damnatus propter mathematicam,vel artem magicam punitur vlti. ſupplicio l.iij.& iiij.C.de malef.& matthæ.& ſic affertur infamia l.qui vltimo.ff.de pęn.& tamen illud iudicium non dicitur publicum,cum nulla lege caueatur,
22 iuxtà l.iij.§.fi.ff.de præuari. ¶ † Oppo. etiam de l.fi.C. de pœn.vbi qui docet barbaros fabricare nauigia tenetur vltimo ſupplicio, & ſic infamatur. & illud iudiciũ non dicitur publicum, & ideò puto poſſe dici. quòd iudicia publica dicuntur ea de quibus tractatur in lib. ix.& x.ff.nou. Confirmatur hoc per l.ij.§.ſeptimus au
23 tem.C.de vete.iure enucle. † Confirmatur etiam,quia ſi aliter diceremus,ſequeretur quòd iudicium iniuriarum eſſet iudicium publicum per.§.deinde Cornelius Sylla.l.ij.ff.de orig.iur.vbi enumerauit inter quæſtiones publicas, & tamen habemus quod eſt iudiciũ priuatum, quia eſt appoſitum inter iudicia priuata.l.lex Cornelia.ff.de iniur.& ideò dicendum eſt, quòd antè Iuſtinia-

Iuſtinianum iudicium iniuriarum benè erat publicū ſed poſteà Iuſtinianus fecit apponi inter iudicia priua ta, à compillatoribus in tit de iniur. & fecit compillari
24 duos libros de iudicijs publicis, † & ex hoc probabiliter infertur quòd iudicium Senat. C. Turpillia. ſit iudicium publicum, & in quantùm loquitur de præuaricatore & calumniatore eſt clarum, dubitatur autem intergiuerſatore. per l. iij. §. fi. ff. de præuarica. ſed reſponde quòd dicti. §. fi. diſpoſitio. procedebat antè tem pus Iuſtiniani. ſed poſteà Iuſtinianus ſuperuenit. & voluit etiam dictum iudicium de tergiuerſatore eſſe publicum, & fecit numerari inter iudicia publica. in iis duobus libris. & hoc probabiliter videtur poſſe ſuſtineri per d. §. legitimis. &. §. deinde Cornelius Sylla.
25 ¶ † Noto incidenter nonnulla ex d. l. j. ff. de publi. iudi. & primò ibi ad legem Iuliam maieſtatis, nota quòd de hoc crimine contrà reum mortuum etiam proceditur vt not. Gl. in l. ex iudiciorum infrà tit. ij. & l. fi. &
26 pen. C. ad l. Iuli. maieſta. & l. fi. eo. tit. ff. † Sed eſt aduertendum, quòd licet procedatur contrà reum mortuū & citentur agnati, vel qui eius bona eſſent habituri ab inteſtato, tamen in ſententia non dicitur quia talis cō miſſit crimen læſæ maieſtatis condemnamus eum &c. ſed dicitur condemnamus eius memoriam, & bona applicentur fiſco, ita not. Glo. ſingularis in. §. per contrarium. Inſtit. de hære. quæ ab inteſta. deferun. & Ang. Aret. ibi. & hanc practicam dat Ang. in l. fi. infrà ad l. Iul. maieſtat. & ideò dicit quòd malè agunt iudices qui faciunt corpus mortuum ſuſpendi, vel aliàs puniri, & hoc idem dicit Ang. in tracta. ſuo maleficio. in verb. che hai tradita la tua patria.
27 ¶ † In tex. ibi Cornelia de teſtamentis, ſupple, vel alijs inſtrumentis falſis. vt Inſtit. de publi. iudi. §. Item lex Cornelia de falſis & l. ij. ſuprà de concuſſi. ¶ Oppo. in frà de fal. l. Paulus in prin. & l. ij. §. j. infrà. tit. j. Sol. in l. Paulus in prin. ibi per ſurreptionem ſolùm non accu-

ſatur publi.iudi.niſi inteſta. Ad l.ij.ibi ſupple & in alijs
28 inſtrumentis. † Et ex ijs nota, quòd qui celat teſtamentum,vel ſubtrahit incidit in pœnam falſi.& tenetur publico iudicio legis Corneliæ. ſecùs in inſtru-
29 mento.& ratio eſt, † quia reipublicæ expedit teſtamenta executioni mandari.l. vel negare,ff.quemadmo.teſta.aperian.l.ii.ff.de teſta.& cum ſit publici iuris,nimirum ſi cum ſuripiente publico iudicio agitur. & hoc ſenſit Bal.in l.Gallus.§.quid ſi is.ff.de liber.&
30 poſt. † Fallit ſi celauerit contrà unam perſonam tantùm,vt ei faceret iniuriam, quia tunc teneretur iudicio priuato furti.l.iij.§.ſi quis dolo.ff.de tab. exiben.
31 Et ex hoc infertur practica quòd ſi quis vult agere contrà aliquem quòd ſurrepſerit teſtam. iudicio publico,non ſufficit dicere,talis ſurrepſit teſtamentum, & ideò petò eum iudicio legis Corneliæ de falſo condemnari,ſed oportet dicere quia talis ſurrepſit teſtamentum animo occultandi veritatem &c. Et ideò tu qui defendis reum, vt minùs puniatur. & ne teneatur iudicio publico falſi,debes capitulare, quòd ſurrepſit animo faciendi iniuriam ei,vel cauſa lucri. non vt occultaret veritatem, & hoc probato non tenebitur iudicio publico.ſed priuato ſilicèt furti.& minùs punietur,& ita not.Ang. & Saly. in d.l.Paulus. & niſi probaretur quòd feciſſet contrà eum animo iniuriandi, vel cauſa lucri,tunc eſſet præſumptio quòd ſurrepſiſſet animo occultandi veritatem,d.l.Paulus, & hoc in teſtamẽtis ratione publici iuris & intereſſe. quòd ſecùs eſt in inſtrumento,quod eſt priuatum.
32 ¶ † Secunda concluſio colligitur ex proximè dictis, quòd ſurripiens inſtrumentum, vel librum quid ue aliud ſimile, non tenetur publico iudicio falſi, & ratio eſt. quia præſumitur ſurripuiſſe ratione lucri. vel vt faceret alicui iniuriam. Fallit ſi appareret feciſſe animo occultandi veritatem, quia teneretur iudicio publico falſi,& ideò celans inſtrumẽtum, tenetur iu-

dici

dicio falſi.d.l. Paulus in fi. & ideò qui defendit reum, opórtet vt ſit cautus capitulare, quòd ſurripuit cauſa lucri,vt ſuprà.

33 ¶ † Tertia concluſio eſt, quòd lex Cornelia vocatur teſtamentaria, ratione quia in teſtamentis, frequentiùs committebatur falſum, & ideò lex voluit ſeptem
34 teſtes adhiberi † Et non admiſit mulierem.l.qui teſtamento.ff.de teſta.& aliàs ſolennitates. quia timuit de falſo.quod ſepiùs committebatur.l.fi.C.de fideicom.
35 ¶ † Sumptà occaſione hic Imol.tangit.q.de qua meminit Bal.in rub.C.qui accuſa.nō poſſ.qui tenuit contrà Bar.in rub.ff.de popula.actio.ibi enim infert Bar. quòd ſi ſtatuto apponitur pœna pecuniaria applicanda fiſco.quilibet admittitur ad accuſandum, propter commodum fiſci.& primò per l.iij.de ſepul. viola. vbi ſi is cuius intereſt non vult agere. quilibet admittitur ad accuſandum.& ratio eſt ſecūdùm Bar.ibi.quia pœna applicatur fiſco, ſecundò mouetur per l.j.ff.de iure fiſ.ponderādo in tribus locis ibi.ab accuſatione receſſum. iuncta l.iij.§.fi.ff.de præuar. Secundò ibi, vel rem litigioſam,iuncta.l.fi.C.de litigio. Tertiò ibi, vel aduerſus leges commiſſum factum eſſe. iuncta.l.fi.de reb. non exportan.& nota quòd facere commiſſum eſt,quòd hodie vulgo dicitur facere contrabandum, tertio per Glo.in d.l.fi.C.delictioſ.

¶ Nec ob. ſecundùm eum Glo. inl.fi.ſuprà de priua. delict. quia intelligitur d.Glo. ſecundùm Glo. in rub. de popula.actio. vt per eum ibi. & hanc opi. Bart. ſecutus eſt Alberi.in d.rubr. quàmuis eum non alleget., & Ang. de Peru. in d. rub. & idem Ange. in l.iij.ff. de præuarica. & Abb. & Fely. in c. cum P. Manconella.extrà de accuſatio. & ſimpliciter Deci.in l. ſi is quod.ff.de iuriſdi.omni.iudi.Bal. autem in rub.C.qui accuſa.non poſſ. tenuit contrarium. Et primò per.§. fi.Inſtit.de iniur. vbi dicitur quòd tunc demum actio iniuriarum naſcitur, ſi iniuriatus reuocauit iniuriam

ad animum, ſed ſi iſte iniuriatus remiſerit. nulla actio naſcitur, & per conſequens quilibet de populo nõ admittitur ad accuſandum, cum nulla ſit orta actio, &
36 nullum ius agendi. † & nemo poſſit experiri ſine actio ne l.vbi pactum. C.de tranſactio. Secundò Bal. allegat tex. in l.iij. in fi. ff. de præca. vbi dicitur quòd tergiuerſator punitur in quinque lib. auri. quæ pœna imponi tur fiſco. & tamen ibi iudicium non dicitur publicũ, vt ibi dicitur, & ſic quilibet de populo non admittitur ad accuſandum. Sed tenendo opinionem Bar. poſſet reſpondere ad iſtam inductionem. quòd ibi, non dicitur iudicium publicum ſtrictè. ſed benè largè, vt in
37 diſtinctione Bar. in hac. l.j. in ij. col. † Tertiò adducit Bal. obligatio quæ proceſſit ex facto perſonæ, inheret ipſi perſonæ, nec poteſt ab ea diſcedere. l. licèt. §. ea obligatio. ff. de procur. ibi ſed ex vendito, vel ex pri ſtina cauſa, &c. ſed ſic eſt quòd iſta obligatio, vel ius agendi competit iniuriato, vel vulnerato, ergo ab eo nõ poteſt recedere, nec alius tertius poteſt accipere, & ſic quilibet de populo non poterit agere cõtrà opi.
38 Bar. in d rub. † Senſit etiam pro Bal. Roma. in conſ. lij. motus vnico fundamento, actio ex furto. poteſt in tẽtari criminaliter l. fi. ff. de furt. & tamẽ agitur ad pœnam pecuniariam extraordinariam, quia iure veteri non puniebatur corporaliter. vt not. in auct. ſed iure nouo. C. de ſer. fugiti. & illa pœna applicabatur fiſco, & tamen non admittitur ad agendum niſi ille cuius intereſt. l. fullo. ff. de furt. & ſic etiam quòd pœna applicetur fiſco. non admittitur quilibet ad agẽdum, & certè iſta opi. Bal. videtur verior. & pro opi. Bal. videtur tex. in l.j. & quæ ibi not. C. vbi fiſ. act. vbi dicitur quòd nõ poteſt agi ad pœnam applicandam fiſco, niſi priùs fuerit cognitum de crimine, & ibi de hoc datur practica. & ideò ſi ageretur à quolibet propter pœnam pecuniariam impoſitã à ſtatuto pro delicto, vel iniuria, quæ venit applicanda fiſco, ſequeretur hoc abſurdum

& incon-

& inconueniens, quòd ageretur ad pœnam applicandam fiſco, antequam eſſet cognitum de crimine, contrà illum tex. in d. l. j. & practicam quam ibi dat Bar. & in l. j. ff. de iure fiſ. & hoc etiam viſus eſt ſenſiſſe idem Bal. in l. aduerſus. C. de furt. & ſer. corrupto. vlteriùs ſequeretur hoc abſurdnm, quòd quilibet de populo admitteretur ad accuſandum. etiam quãdo pœna corporalis infligeretur, vt quando reus nõ haberet in ære tunc cogeretur condemnari in corpore. ne iudicia
39 fiant eluſoria, l. pen. §. j. ff. de pęn. † Daretur etiã aliud inconueniens. quòd pœna quæ eſt acceſſoria, regularetur principale. contrà l. ex pupillari, & ibi not. Are. ff. de vul. & pupilla. iuncta l. ſi pacto quo pęnã. & quæ ibi not. Bal. & Reliqui. C. de pactis.

¶ Reliquum modò eſt reſpondere ad adducta in con-
40 trarium pro opi. Bar. † Et primò, ad l. iij. §. qui de ſepulchri. ff. de ſepul. viola. reſpondetur tripliciter, vt p Bal. in d. rub. C. qui accuſa. non poſſ. & primò quia illud eſt ibi propter crimen ſacrilegij, vel quia non eſt aliqua perſona quæ ſeruiat, quia poteſt eſſe quòd ſit aliquod ſepulchrum uetutiſſimum. nec ſint aliqui domini eius ſepulchri. & ideò quilibet tertius admittitur. vel illud eſt. quia lex proceſſit ibi vlteriùs, ſilicèt dando actionem cuilibet tertio, & voluit eam actionẽ eſſe popularem. & ideò illud eſt ibi propter naturam actionis. nõ propter hoc quòd pœna applicetur fiſco.
41 ¶ † Ad ſecundùm ſilicèt ad l. j. ff. de iure fiſ. vbi ille tex. tripliciter ponderabatur. vt per Bar. breuiter ad illam triplicem ponderationem, vnico reſponſo dic. quòd eſt verum quòd quilibet admittitur ad agendum & defendendum, vt pœna applicetur fiſco. ſed hoc tunc demum procedit quando cognitum eſt de crimine. & ſic illa l. j. intelligitur ſecundum diſpoſitionem l. j. C. vbi fiſcal. cauſ. ſ. quando eſt cognitum de delicto, vel non ſperatur amplius poſſe cognoſci. quia eſt mortuus reus, & hoc etiã videtur ſenſiſſe idem Bar. in d. l. j.

l.j.in ij.col. verſ. vndè practica eſt.ff. de iure fiſci. & hæc reſponſio conuenit tam quandò quis deſiſtit ab accuſatione, quã quãdo quis emit rem litigioſam, vel fecit cõmiſsũ, & ſic nil obſtãt põderatiões ipſius Bar. ¶ Ad tertium ſilicèt Glo. in l.fi. C. de litig. dic quòd verum eſt quòd in fiſcum fit delatio, ſed ſecundùm ordinem vt ſuprà, quandò erit cognitum de crimine, & ſic eſt concludendum cum Bal. ſupradictis non obſtantibus, eo maximè quia Glo. in l.fi. ſupra de priua. delict. hoc exp̃ſsè dicit. & cõmuniter & hodiè ita practicat.

42 ¶ Glo.fi.in hac l.prima quærit, an lex Flauia de Plagijs &c. breuiter, conclude cum Bart. & ſimiliter d.l. viſcellia, & ita not. videtur Glo. in rub. C. de l. viſcellia. vbi dicit quòd crimen legis viſcelliæ dicitur eſſe falſum, & ideò præpoſuit illum titulum ibi Imperator, titulo. l. Corne. de falſ. in reliquis nihil habet. ideò veniamus ad quæſtiones.

43 ¶ † Quærit Bar. hîc, an ſi per ſtatutum alteretur pœna, puta homicidij. vel falſitatis & ſimilium iudiciorũ publicorum, nunquid iudicium deſinat eſſe publicũ, & huius.q. eſt effectus magnus. propter diſputationẽ l.pen. §. ad crimen, & in hac.q. vt refert fuit opi. Iac. But. quòd non deſinat eſſe publicum, licèt ſit alterata pœna per ſtatutum publicum, per l. quàmuis, iuncta auct. ſed nouo iure. C. de adult. & alijs rationibus vt per Bar. hîc. Contrà dictam opi. Iac. But. facit l. noſtra. quia ea dicuntur iudicia quæ ex lege publica de-

44 ſcendunt. † ſed ſtatutum dicitur ius priuatorum c.ij. extrà de cõſti. lib. vj. & alijs rationibus vt per Bar. tandem ipſe diſtinguit, aut ſtatutum diſponit formiter ſuper delicto, & dicitur iudicium publicum. quia agitur accuſatione deſcendente ex lege publici iudicij, aut informiter, & mutatur nomen delicti, & tunc agetur ex accuſatione deſcendẽte ex ſtatuto. & infamabitur, & iudicium deſinet eſſe publicum, vt latiùs per eum

45 multis modis cõprobat. † Adde ad declarationẽ huius

theoricæ

theoricæ Bar. quod de iſto verbo formiter. not. Doct. in l.ſi duo patroni.§. ſi quis.ff. de iur.iur. & Pau. de Caſt.in l.depoſiti.§.ij.ff.de pecu.& ſic per ſimplicẽ relationem Bar. in ſua diſtinctione dicit vnum quod
46 non eſt prætermittendum † quòd in contractu emphyteutico agitur conditione ex lege. Contrarium tamen ipſemet Bar.tenuit in l.vni col.pen.ff.de con.ex l.ſilicet quòd agatur dictione ex cõtractu emphyteutico, vt per eum ibidem. & illa opi. videtur verior vt not. Iaſ.in l.j.C.de iure emphy.& hæc incidenter. Quantum verò ad theoricam Bar.in propoſita.q. ſi per ſtatutum alteretur pœna &c. Bar.facit tria capita diſtinguendo.vt per eum.quandoq; ſtatutum inducit nouũ delictum quod prius non erat. & tunc agetur accuſatione deſcendente ex ſtatuto. & non eſt iudicium publicum,& hoc non habet difficultatem. Secundum caput diſtinctionis eſt,quando ſtatutum addit nouũ nomen,& nouam ſpeciem delicto.& tunc idem eſt quod ſuperiùs. & hoc etiam habet aliquam difficultatem, Tertium & vltimum caput eſt,quando ſtatutum alterat tantummodò pœnam & in hoc videtur quòd Bar. hîc fuerit male locus,ſed rectiùs alibi vt infrà patebit.
47 ¶ † Et pro intelligentia dicendorum præmittendum eſt quòd ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuã, hoc eſt interprætantur ſecundùm iuris communis diſpoſitionem.l.ij.C.de noxali.act.not. Bar.in l. omnes
48 populi.in vi.q.principali.ff.de iuſti.& iure. † Secundò valet argumentum de ſententijs ad ſtatuta,l. cũ quaſi §.ſi plures.ff.de fideicomm.liber.& ibi Glo.in ver.iu-
49 dicari. † Tertiò maior eſt potentia ſtatuti quàm ho-
50 minis † quia ſtatutum poteſt facere, vt quis decedat pro parte inteſtatus,quòd non poteſt homo, & in ſi-
51 milibus. † vt ſilicèt homo nõ eſt dominus mẽbrorum ſuorũ.& tamen per ſtatutum põt diſponi de mẽmbris hominũ,& ſimul.vt not. Bar.in l.Titio centum.§.Titio
52 centum. el ij.ff. de condi. & demon. † argumentum
enim

enim de pacto ad ſtatutum valet negatiuè,non autem affirmatiuè,& de ijs not.Deci.in l.neque pignus.ff.de
53 reg.iur. †Quartò ſciendum eſt ꝙ alteratio aut fit per neceſſitatem,aut vtilitatem,aut voluntatem,vel temeritatem,in duobus primis caſibus valet,vt not. Bal. in l.ſi teſtamentum.C.de teſta.Tertiò alteratio fit quatuor modis,aut de pęna pecuniaria ad pęnã corporalem,& ſic augetur.aut de pęna corporali ad corporalem maiorem,aut de pęna corporali ad pecuniariã,& ſic minuit,aut de pęna pecuniaria ad aliã pecuniariã.
54 ¶†Ijs pręmiſſis venio ad diſcuſſionem tertij capitis diſtinctionis Bar.ſilicèt quando ſtatutum alterat tãtùm pœnam.dicit Bar.quòd iudicium remanet publicum, & ex hoc infert ad duo,quia condemnatus tali crimine dicetur infamis. ſecundò quia non admittetur procurator in iſto tertiò membro, certè Bar. hìc videtur malè ſenſiſſe,& examinando primum, ſcilicèt ꝙ efficiatur infamis,hoc videtur falſum conſiderando omnes caſus in quibus fit alteratio. & primò quando fit alteratio de pęna pecuniaria ad corporalem.exemplũ in crimine legis Iuliæ de annona, alteretur in corporalem. puta abſciſſionem membrorum, vel etiam relegationem,certè per talem alterationem ſecundùm Bar. hìc iudicium remanebit publicum, & condemnatus efficeretur infamis,ſed contrarium eſt veriùs per tex.in l. qd ergo.§.pęna grauior.ff. de ijs qui not.infa. vbi ille qui debuit mulctari pro parte bonorũ fuit relegatus,per talem alterationem pœnæ nõ efficitur infamis, imò videtur tranſactum duriore ſententia,
55 †ergo ſtatutum qui recipit interpretationem paſſiuã vt dictum eſt. debet intelligi ſecundùm ius cõmune. & ſic ſecundũ d.l.quid ergo.§.pęna grauior,vel arguẽdo de ſententia iudicis ad ſtatutũ, quod argumentum valet ſi ibi iudex irrogando grauiorem pœnam,nõ irrogat infamiam,multò magis ſtatutum non debet irrogare.cum maior ſit potentia ſtatuti quã hoïs, & ratio

56 tio eſt,† q̃a grauatus in vno.ſilicèt grauiori pœna,debet in alio releuari.ſilicèt infamia.l. eum qui.ff.de iure iuran.ſimiliter ẽt in ſecũdo caſu alterationis.ſilicèt quando fit alteratio de pœna corporali, ad corporalẽ maiorem,non ꝓcedit dictum Bar.& de hoc eſt tex.in l.ſi Poſſidoniũ.C.ex qui cau.infa.irro.vbi relegandus in tempus anni,fuit condẽnatus in quinquennium. & tamẽ ex tali alteratione pœnę ceſſat infamia,ergo idẽ dicendum eſt in ſtatuto,cũ debeat intelligi ſecundùm ius cõmune,& recipiat interpretationẽ paſſiuã,arguẽdo vtſuprà,ſimiliter ẽt in tertio & quarto caſu alterationis,ſilicèt quando alteratur pęna corporalis ad pecuniariam,vel pecuniaria,ad aliã pecuniariã,nõ ꝓcedit dictum Bar.† quia clarũ eſt in iure, ꝙ quãdo fit di-
57 minutio pœnæ ex cauſa,ceſſat infamiã.vt eſt tex. clarus in l.& ſi ſeuerior & ibi Bar.in ſecunda lectu.col.fi. C.ex quib.cau.infa.ſed in ſtatuto ſemꝑ cẽſetur in eſſe cauſa alterãdi. † q̃a ſtatuta ſemꝑ fiunt ex cauſa, vt
58 not. Bal.in l.iij.ff. de ſepul.viola. ergo ẽt in ijs caſibus ceſſabit infamia,& dictum non procedit,ſilicèt ꝙ condẽnatus ex ſtatuto alterante pœnam fiat infamis, ſed melius videtur ſenſiſſe idẽ Bar.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de ijs qui not.infa.vbi diſtinguit,ꝙ aut ſtatutum alterat pœnã ex cauſa cohęrẽte ipſi delicto, & propter aliquas qualitates inherentes in eo, quæ ponuntur in l.aut facta.ff.de pœn. & tamen non tollitur infamia,& ꝓcedit dictum Bar. hìc,quia nõ eſt aliqua alteratio præter.l.ſed eſt augumentũ legis ſecundùm qualitates delicti,aut alteratur pœna propter aliquod extrinſecũ accidens præter naturam delicti.& tũc attenditur illud euidens,vt not. Bar.in l.j.§.remouet.ff. de poſtu.l.iij.ff.de tut. & ceſſat infamia quia verè eſt alteratio in diminutione veræ pœnæ. ſi ſtatutum minuit pœnam. ex tali cauſa quæ minuit delictum ceſſat infamia, ſi ex alia quæ minuit delictum non tollitur infamia, & hæc quidem per eum, & longè melius

liùs quàm hîc.in d.l quid ergo §.pœna grauior. in ij. & iij.col.& ſic primùm ad quod inferebat eſt expedictum.Adde vnum quòd ſi pęna alteratur,per ius commune. tunc nil mutatur circà infamiam vt not. idem Bar. in d.§.pœna grauior. ibi ſed ſi pœna propter ius commune. & Bar. eſt corruptus ibi. ideò corrige vt dicat. ſed ſi pœna per ius commune.

59 ¶ † Secundò inferebat Bar. hîc quòd ex tali crimine cuius pœna eſt alterata per ſtatutum non admittebatur procurator,in hoc etiam Bar. videtur malè locutus,& longè meliùs dixit in l.pen.§. ad crimen in iiij. col.eo.de publi.iudi. vbi dicit quòd ſi per ſtatutũ alteratur pœna,puta pro homicidio imponitur pœna pecuniaria,poteſt interuenire procurator,& hoc eſt tenendum.Nec ob.quod dicit Bar.quòd quando ſtatutum diſponit formiter ſuper delicto agitur actione ex l.publi.iudi.quia hoc argumentum non habet locũ in caſu noſtro,quia nũquàm ſtatutum poteſt dici, ꝙ diſponat formiter ſuper delicto,cùm per ſtatutum amo

60 ueatur delictum,ſecùs in iuramento,vt ait ipſe,†quia iuramentum cõfirmat & corroborat contractũ ſuper quo iuratur formiter. quòd ſecùs eſt in caſu noſtro, quia ſtatutũ amouet delictum,nõ aũt confirmat,& ſic hoc nil obſtat,& per iſta eſt expedictus iſte articulus.

61 ¶ † Sequitur vt videamus de alia.q.magis dubią, in qua(vt refert Alberi.de Roſa)eſſet opus conſtitutione imperatoris,ſilicèt an impoſitã pęna per ſtatutum, ſit ſublata pęna iuris communis. Bar.in l.j.ff.vi bono. rapt.tenet quòd nõn ſit ſublata.imò ſit in arbitrio accuſantis,vel accuſare accuſatione deſcendente ex lege communi,vel ex ſtatuto,& hoc probatur ſecũdùm eum ibi per l. quoties.ff de actio. & oblig. vbi dicit tex.quòd ſi per legem nouam ſit inducta aliqua actio, non cenſetur ſublata vetus quæ competebat ex lege

62 veteri, niſi expreſsè hoc fuerit cautum. † Secundò facit pro eius opi.l.ſi.C.de noua. vbi non intelligitur facta

facta nouatio, niſi expreſsè ſit dictum, ſic etiã in caſu, non cenſetur receſſum à pœna iuris communis, niſi per ſtatutum hoc fuerit expreſſum. Tertiò facit pro eo l. qui ſepulchra. C. de ſepul. viola. vbi inducitur noua pęna. ſilicèt decem pondo auri. & tamen vetus pœna remanet firma. vt ibi dicitur. & hanc opi. Bar ſecutus eſt Abb. in c. de cauſis extrà de offi. delega. & Aret. in ſuo Tract. maleficio. in ver. & caput à ſpatulis amputet, vbi dicit ſe pluries opi. Bar. practicaſſe. Cõtraria tamen quòd imò pœna iuris cõmunis ſit ſublata videtur magis communiter recepta. vt not. Saly. in d. l. qui ſepulchra. & hanc opinio. pluribus medijs cõprobat. & primò quia ſtatuta ſunt leges particulares,
63 ſed clarum eſt in iure noſtro. † quòd generi per ſpeciem derogatur vulgata l. in toto. ff. de reg. iur. l. ſanctio. ff. de pœn. l. quęſitum. §. pen. & ibi Bar. ff. de fun. inſtru. vndè per particularem diſpoſitionẽ ſtatuti, videtur receſſum à generali iure communi. & ei videtur
64 derogatum † Secundò quia habemus quòd papa vel princeps per generalem conſtitutionem non tollit ſtatutum particulare c. j. & quæ ibi not. extrà de conſtit.
65 ſed benè è contrà, ergo &c. † Tertiò facit pro iſta magis communis opi. contrà Bar. l. ſanctio. ff. de pen. vbi generalis pena non habet locum. quãdo ſpecialis eſt
66 inducta † Quartò facit, quia conſuetudo particularis tollit diſpoſitionem in eo in quo conſuetudo obtinuit l. de quibus & quæ latè per Docto. not. ff. de legi. & hanc opinio. ſecutus eſt Deci. in c. de cauſis extrà de offi. delega. & faciũt quæ not. Pau. de Caſt. in l. j. §. iij. ff. de publi. Alberi. hanc eandem ſecutus eſt, & dicit quòd totus mundus obſeruat practicam contrà Bar. Confirmatur dicta opi. cõtrà Bar. quia ſtatutum amouet diſpoſitionem iuris communis in eo in quo diſponit, vt ſuprà dictum fuit de conſuetudine, ergo in caſu noſtro videtur amouiſſe pœnam inductam iure communi, quòd autẽ amoueat ius commune not. Bar. in l.

omnes

omnes populi in.iij.q.princi.& communiter Doct.in
67 c.j.extrà de conſtit. † Secundò confirmatur qa quotieſcunque Imperator voluit,impoſita noua pęna, aliquam manere,hoc expreſſit.hoc patet per d.l.qui ſepulchra.quæ per Bar.fuit allegata.C.de ſepulch.viola.ibi enim expreſsè ſtatuit Imperator aliquam pęnā manere.hoc idē fecit in l.Arriani.C.de hæreti.ibi cunctis quoque legibus.&c. hoc idem in auct.vt nul.iudi. in fi.ibi in maieſtatis &c. vbi expreſſit pœnam veteris legis manere,ſic etiam è contrà vbi noluit eam manere non expreſsit. vt in auct. vt nul. iudi. in §.ſi verò quādo.& C.de adulter.auct.ſed nouo iure, & in auct. de ſanctiſſ.epiſco.§.ſi quis cum ſacra , iuncta l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.vbi noluit manere antiquam pœnam . & ideò non expreſsit , & ſic in caſu noſtro . &
68 hoc videtur optima ratione ſuaderi † ne reus duplici pœna teneatur l.ſenatus.ff.de accuſa.& per iſta videtur verior opi.contrà Bar.¶Nec ob.l.quoties.ff.de actio.& oblig.quia nimirum ſi vtraque actio competit,quia & prima & ſecunda tendunt ad eādem. quòd ſecùs eſt in caſu noſtro. quia ad aliam pœnam tendit
69 ſtatutum,ad aliam ius commune. ¶ † Non ob. etiā l. fi.C.de noua.quia eſſet arguere de pacto ad ſtatutum negatiuè. quòd non valet. dicitur enim ꝙ per pactum nō tollitur primeua actio, ergo idem in ſtatuto,vt nō tollat pœnam priùs inductam à iure communi,nō valet argumentum hoc modo de pacto ad ſtatutum negatiuè.vt not.Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iur. & Glo.in rub.C.de decret.lib.x.& latè Deci.in regu-
70 la nec prætorio.ff.de reg.iur. † Cum maior ſit potentia ſtatuti quàm hominis,vt latè not.per Bar.in l. Titio centum.§.Titio genero.el.ij.ff.de conditio.& demonſtra.¶Non ob.etiā l.qui ſepulchra.C.de ſepulch. viola. quia ibi expreſsè fuit cautum . vt aliqua pœna remaneret . imò facit contrà. vtſuprà, & ex ijs concluditur quòd alterata pœna per ſtatutum,pęna iuris

communis

communis ſit ſublata, & ita communiter practicatur, & hac deciſione cõfirmatur deciſio præcedentis.q.cũ enim ſit ſublata pœna iuris communis. vt eſt concluſum,conſequenter etiam infamia, quæ eſt pars & ſequella ipſius pœnæ. & ita not. Saly.in d.l.qui ſepulchra.& in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib.cau.infa.irrog.

71 ¶ † Vidimus ſuprà an pœna iuris communis poſſit alterari per ſtatutum,nunc reliquum eſt,vt videamus an pœna introducta à ſtatuto poſſit alterari à iudice ex cauſa,& in hac.q.Bal in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de ijs qui not.infa.tenuit quòd non poſſit.motus,quia iudices in principio ſui magiſtratus ſubeunt iuſiurandum de obſeruãdis ſtatutis.vt not.in auct.iuſiurãdum quod præſt.ab.& in l.rem non nouam.C.de iudi.& in auct.ſeq.ergo eis nõ licet à ſtatuto deſcede-
72 re.† quia lex quantumcunq; dura.eſt ſeruanda l.pro-
73 ſpexit.ff.qui à quib. † Secundò facit. quia ſententia debet eſſe conformis libello.l.vt fundus.ff.com.diui. ſed in libello petitur ſimpliciter ſecundùm ſtatuta cõ-
74 demnari, † cum in criminalibus non requiratur alia concluſio vt not.Bar.in l.libellorum.ff.de accuſa. er-
75 go tenetur,ſtante ſtatuto.† nec debet videri clementior lege.vt dicit in auct.de iud. & vt nulla.§.oportet.
76 † Tertiò facit pro iſta opi.Bald.l.fi.C.ne ſanct. baptiſ. vbi tex. ille expreſsè vetat.ne iudex poſſit minuere
77 pœnam ibi ſtatutam.† Quartò & vltimò facit l.j.§.ſin autem.ff.ad turpillia.vbi dicitur quòd pœna eſt in poteſtate legis non iudicis.ergo ſequitur quòd non poteſt iudex alterare pęnam ſtatutam,à ſtatuto vel lege. Contrariam tamen opinionem ſenſit Bart.in d.l.quid ergo.§.pœna grauior,in fi.ff.de ijs qui not.infa.& hãc opi.Bar.ſecutus eſt Paul. de Caſt.Aret.& Saly.in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib.cau.infa.irro.& latè etiam Deci.in c.de cauſis extrà de offi.delega.vbi multa cumulat.& dicit hanc opi. Bart. communiter teneri. & ibi etiam not.Fely.Comprobatur iſta communis opi.cõ-

78 trà Bal.vt dicit Saly.in d.l.& ſi ſeuerior.† quia eadem lex quę dedit poteſtatem ſtatuto alterãdi pœnam.ſilicèt d.l.quid ergo.§.pęna grauior,eadem lex dedit iudici eandem poteſtatem,vt d.§.pœna grauior. Secundò faciunt quę not.Bar.in l.omnes populi. in iiij.q.vj.
79 q.princi.ff.de iuſti.& iur.† quia hoc ſtatutum faciens mẽtionẽ de pœna recipit interpretationem paſſiuam ab omnibus legibus, quæ faciunt mentionem de pœna,& ideò tale ſtatutum interpretabitur per d.§.pœna grauior,quæ concedit iudici facultatem alterandi pœnam ex cauſa. Tertiò facit pro iſta opi.l.ſi hominẽ ff.manda.per quem tex.Barba. & Fely.in c.j.extrà de conſtit.inferunt ad infinitas deciſiones, dicitur in illo
80 tex. † ꝙ generalis procurator mutat ea quæ ſpecialiter ſunt permiſſa à domino ex iuſta cauſa, ſic etiam in propoſito iudex generalis poteſt ſtatuta particularia
81 mutare ex iuſta cauſa. † Quartò & vltimò facit notabile dictum Inno. ꝙ ex iuſta cauſa iudex poteſt tranſcendere leges, ex quo dicto Cano.in d.c.j.extrà de
82 cõſti.inferunt ad mirabiles deciſiones, † & hanc eandem ſentẽtiam tenuit idem Bal.in auct.ſed nono iure in pé.col.C.de ſeru.fugi.qui tamen limitat vt hoc pacto iudex poſſit alterare pęnam, ſi princeps ſuper hoc conſulatur,& hãc limitatiõnẽ Bal.ſecutus eſt etiã Roma.in l.ſi verò.§.de viro.ff.Sol.mat.in ſua limita. xlvj. & hoc idem ſentit Fely.in d.c.j. extrà de conſtit. Breuiter puto vtranque opi. poſſe ſaluari. & Limitationẽ Bal.& Roma.& etiam communem opinionem diſtinguendo hoc pacto. Aut iudex alterat pœnam ſtatutariam ex caſu coherẽti ipſi delicto,expreſſa à iure communi,quam etiam ius commune conſiderauit, & tunc procedit communis opi.indiſtinctè, quia ipſe non videtur alterare pœnam. ſed lex ipſa.& ideò non eſt neceſſe cõſulere in hoc caſu principem,cum iam ſit lege expreſſum. Aut iudex alterat pœnam ex cauſa extrinſeca & præter legem, & naturam delicti, & tunc procedat

cedat

cedat limitatio. Bal. & Roma. & Fely. & hæc diſtinctio colligitur ex theorica Bar. in d. §. pœna grauior in ij. col. & ratio eſt in iſto ſecundò caſu. quia ipſe videtur alterare pœnam. & ideò debet conſulere ſuperiorem.
83 ¶ † Cauſas autem propter quas pœna poteſt alterari enumerat Fely. in d. c. j. extrà de conſtitu. & primò propter ignorantiam pœna minuitur, & quis excuſa-
84 tur. l. j. C. de ſicar. l. reſpiciendum. §. fi. ff. de pœn. † Se- cundò propter iram & magnum dolorem. l. Gracchus
85 C. adulter. † Tertiò propter cauſam publicam, vt l. qui libet. C. de decur. lib. x. Quartò ex caſu. ff. de incẽ. rui.
86 nauf. l. pe. † Quintò ratione perſonæ, & hæc cauſa pòt conſiderari, vel ratione perſonæ quæ eſt in dignitate, vel ratione perſonæ propter ętatem l. auxilium. §. j. ff. de minori. l. fi. in fi. ff. deter. mo. l. aut facta. §. perſona.
87 ff. de pœn. † Sed aduertendum eſt quod illud quod dicitur, ꝙ propter ætatem alteratur pœna, d. l. auxilium, non procedit in infante vel pupillo. quia non tenetur, cum quicquid agat ignoret. l. infans. ff. de ſicar. l. j. §. impuberi. ff. ad Sylla, niſi eſſet doli capax. quia tũc benè teneretur pœna. & procederet in hoc caſu. vel etiã in caſu pubertatis. tertia cauſa ibi aſſignata per Fely.
88 in l. impuberem. ff. de fur. † Adde etiam ſextã cauſam ſilicèt quando delictum diu fuit occultum, l. ſi diutino ff. de pœn. & ibi Bar. vndè ſi talis delinquens, quia diu celauit delictum eſſet puniendus pœna corporali vel capitali. illa pœna mitigabitur in pecuniariam, vt not.
89 Curt in c. fi. extrà de cõſuetu. † Adde ſeptimam cauſam qñ iudex condemnaret aliquem ex præſumptionibus, non autem ex probationibus apertis & claris, & hoc fuit dictum Inno. in c. quia veroſimile. extrà de præſumptio. † Eſt & octaua cauſa quam not. Bar. in l. fi. ff. de recepta. puta ſi extat ſtatutum. quòd recipiẽs bannitum puniatur in certa pœna. certè talis recipiẽs, poterit condemnari minori pœna ex cauſa. vndè breuiter concludens dico, quòd communis opinio

tunc procedit,quando iudex alterat pœnam ex cauſa cohęrenti delicto,quia tũc alterat ex poteſtate legis, ſiue ſimus in maioribus magiſtratibus.ſiue in minoribus,quando autem pœna eſt alteranda ex cauſa extrinſeca,tunc procedat limitatio Bal.communiter recepta,in auct.hodiè iurant.C.de iudi.ſilicèt vt ſi ſimus in minoribus magiſtratibus conſulatur princeps, & in hoc etiã caſu procedat limitatio Roma.in d.l.ſi verò. §.de viro.ff.Sol.matri.in.xlvj.fall. ¶ Limitatur etiam & ſecundò dicta communis concluſio. vt non procedat quando ſumus in accuſatione, ſed tantùm quãdo iudex procedit per viam inquiſitionis & ita not. Hippoly.in ſua practi.in.§.oportunè nu.lxxxij.& ad hoc facit deciſio Hoſti. in c.in archiepiſcopatu, extrà de rapto.quam ſequitur Abb.ibi & Ana.& Card.& Sozi.
91 † Confirmatur quia ſentẽtia debet eſſe conformis libello l.fundus.ff.communi diuidun.& ideò in accuſatione non poteſt recedere iudex à cõcluſione libelli, quæ eſt vt quis condemnetur ſecundùm formam ſtatutorum.Tu tamen conſidera hànc limitationem non eſſe veram,& contrarium ſenſit Bar.& Bald.Iac.But.
92 & Saly.in l.& ſi ſeuerios.C.ex quib.cau.infa irro † & ibi ſoluunt contrarium.l.vt fundus.ff.communi diui. quia illud procedit vt not. Bart.in d.l.& ſi ſeuerior.in ſecunda lectura regulariter.Fallit quando ſubeſt cauſa.vel aliàs & longe clarius, vt per Bald.ibidem in.iiij. oppo.in.ij.col.& eũ ſequitur Saly.vel aliàs dic quòd d.l.vt fundus,procedit quando ſumus in officio mercenario,quod deſeruit actionem intentare & iuri radicato in perſona ipſius agentis, & ideò nimirum ſi non poteſt recedere ab ipſa concluſione libelli, quia deſeruit iuri radicato in perſona ipſius libellantis, ſecùs quando ſumus in officio iudicis nobili. quod eſt fundatum non ſuper iure agentis. ſed ſuper publicam vtilitatem.& tunc non tenetur ſtare concluſioni libellantis,cum non ſit fundatum in eius iure,& ideò ex arbitro

bitrio ſuo ſubſiſtente iuſta cauſa, poteſt mutare & variare ſuam ſententiam, etiam non conformem libello, ſed in caſu noſtro, ſilicet in cauſis criminalibus, & ideò in mero Imperio ſumus in caſu in quo etiam ſi procedatur per accuſationem. tamen proceditur per officiũ iudicis nobile, vt not. Bart. in l. Imperium in. ij. col. ff. de iur. omni. iudi. & ideò nimirum ſi non tenetur ſtare concluſioni libellantis. & ideò iſta limitatio quam tradit Hippoly. non videtur recipienda.

93 ¶ † Non ob. modò quæ fuerunt contrà communem opi. adducta. ſilicèt quòd iudex iurat ſeruare ſtatuta, iuxtà not. in l. rem nõ nouam, cum auct. ſeq. C. de iudi. quia illud iuramentum intelligitur ſecũdùm ęqui-
94 tatem & cauſam conſideratam, à iure cõmuni. † & iuramentum ex cauſa poteſt omitti. vt not. Aret. in c. at
95 ſi clerici. in. §. de adulterijs. extrà de iudici. quia † iuramentũ intelligitur ſecundùm obſeruantiam iuris cõmunis, vt not. in c. j. extrà de iure iur. lib. vj. & ideò in iſto caſu poteſt omitti iuramentum nec ligat ſubſiſtente iuſta cauſa. ¶ Non ob. etiam quod dicebatur quòd ſententia debet eſſe conformis libello, quia fuit
96 reſponſum ſuprà. ¶ † Non ob. etiã l. j. §. ſed nõ vtiq; . ff. ad turpilli. quia illud eſt. vt not. communiter Docto. in in d. l. & ſi ſeuerior. C. ex quib. cau. infa. poſt ſententiam. & iſta reſponſio comprobatur ex eodem tex. in d. §. ſed non itiq;. ibi pœnæ verò perſecutio, perpendo verbum perſecutio, per quod ſignificat, intelligo de pœna poſt ſententiam. ſi enim Iuriſconſultus voluiſſet intelligere de pœna antè ſententiam, dixiſſet pęnæ autem declaratio, vel ſimilia verba, etiam ex ijs comprobatur communis ſolutio ad d. l. j. §. ſed non vtique. ¶ Non ob. quartum quod adducebatur in contrarium de l. fi. C. ne ſanct. bapt. quia ibi expreſsè eſt prohibitũ ne pęna alteretur. & ideò nimirum ſi non poteſt alterari. & ex ijs videtur defenſata communis opinio. in hac. q. noſtra. & per iſta ſumus expediti de hac lege. j.

97 ¶ † Dixi ſuprà in proximè præcedentibus quòd ſi per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria applicanda fiſco, quilibet admittitur ad accuſandum. ex hoc poteſt quæri de q.quam ponit Bal. in rubr. C.qui accuſa.non poſſ.an ſi per ſtatutum admittatur quilibet ad accuſandum. admittitur inhabilis, ſimilem quæſtionem ponunt Doct. in l.ſi filiusfamilias.ff.ſi cert.pet. quod ſtatutum reſtringatur ad habiles deducitur ra-
98 tio. † Quoties ſtatutum determinat ſuper lege communi,recipit interpretationem à iure cõmuni l.ij.C.
99 de noxali.c.cum dilectus de conſue. † Præterea lex generaliſſima recipit reſtrictionem de habilitate l.j. C.de ſacroſan.eccle.l.in prouinciali.§.fi.cum l.ſeq.ff. de oper. no. nuncia.l.ſeruum quoque.§.publicè.ff.de procurato.iuncta l.alienam.C.de procurato.
100 ¶ In contrarium facit ꝙ † lex debet aliquid operari
101 l.j.in fin.ff.ad municip. † Item quoties inducitur aliquod generaliter fauore publico, non recipit reſtrictionẽ de habilitate l.iij.§.vtrũ.ff.ad Sylla. & ibi Bart. inferens ad forenſem. Item ad bannitum. vt per Bald.
102 not.in d.l.ſi filiusfamilias.ff.ſi cer. petat. † In habente prẽmium de feudo,vt quilibet admittatur fauore pu-
103 blico.† Item alia ratione.quia in pœnalibus fit extenſio fauore publico.l.quemadmodum, & ibi Bar. C.de agri. & cenſi. lib.x. Inferens Iaſ.ad l.j.C. de ſacroſan.
104 eccle.† vt etiam quilibet inhabilis diſponere poſſit ad pias cauſas Deci.in d.l.ſi filiusfamilias, impugnat ra-
105 tione.† quia capiens bannitum virtute officij, non debet habere beneficium, multò minùs inhabilis.l. vt
106 gardatim.§.j.de muneri.& hono.† Item quia deſpenſatio ſuper inhabilitate nunquàm fit.niſi exprimatur, vel quod appareat de voluntate c.ij.de ſciſmati. & reſpondet ad tex.in.§.vtrum, quòd ibi erat prohibitio hominis,ſecùs in prohibitione legis. Puto diſtinguen-
107 dum † quòd aut lex vel ſtatutum confert beneficium rei.& tunc quãtuncunque generalis ſit diſpoſitio reſtringitur

ſtringitur ad habilitatem, ita intelligitur tex.in l.j.C. de ſacroſan.eccle.&.l.in prouinciali.§.fi.ff.de ope.no. nunc.in quibus ad beneficiũ publicum facta fuit con-
108 ceſſio,nõ autem perſonæ. †aut lex ſeu ſtatutum confert beneficium perſonæ reſpectu publici. & tunc non reſtringatur ſed comprehendat etiam inhabiles.& ita intelligo tex.in d.l.ij.§.vtrum. & dicta per Doct.ibi. & in d.l.ſi filiuſfamilias.vndè ex hoc dicerem quòd ſi ſtatutum dat ſimpliciter cuilibet facultatem accuſandi,eo in caſu admittantur tantùm habiles. quia reſpicit tantummodò fauorem publicum. aut ſtatutum dat facultatem accuſandi cuilibet,& vlteriùs procedendo dat præmium accuſatori, in iſto caſu comprehendat
109 quemcunque etiam inhabilem, † Nam lex volens dare præmium, videtur etiam concedere omnia habilia ad præmium conſequendum, & ſine quibus illud haberi non poſſet.l.ij.ff.de iur.omni.iud.& in eis videtur diſpenſare,quia ſciens generaliter concedit l.quidam conſulebat.ff.de re iudi.cum etiam maius ſit concedere præmium quam diſpenſare & habilitare. ſi quod maius eſt conceditur. venit etiam quod eſt minus. & propterea in hoc ſecũdò caſu quilibet inhabilis cuiuſcunque qualitatis,ſiue à natura, ſiue à lege, dummodò effectum ſtatuti faciat. conſequetur præmium, & ad accuſandum admittetur, vt dicitur de furioſo, qui teſtamentum condiderat prout quilibet ſanæ mentis, & vt per Io.An.in c.fi.de ſucceſſio.ab inteſtato.

SVMMARIVM

1 INFANS *& infantiæ proximus de homidio non punitur.*
2 *Pupillus de homicidio non tenetur, niſi ſit doli capax.*
3 *Impubes doli capax, de omni delicto, præter carnis punitur.*
4 *Pubertati proximus quis dicatur.*
5 *Adoleſcens obligatur ex delicto, ſed mitiùs punitur.*
6 *Infans capax homicida, an de homicidio puniatur.*

7 *Pupillus pubertati proximus, doli capax dicitur.*
8 *Lex ad adaptatur ad ea quæ frequentiùs accidunt, non quæ aliquo caſu poſſunt accidere.*
9 *Differentia inter infantem, puerum, pupillum, adoleſcentem, puberem, & iuuenem & ſenem remiſſiuè.*
10 *Mulier ſicùt maſculus punitur.*
11 *Mulieres ita ligantur ſtatutis generaliter & indefinitè loquentibus, ſicùt maſculi, niſi ſpecialiter ſint exemptæ.*
12 *Mulier rapiens maſculum, ſicùt maſculus de raptus mulieris punitur.*
13 *Mulier quæ propriæ abortioni cauſam dedit, quomodò puniatur & nume. 19.*
14 *Partus antè quadraginta dies non eſt animatus.*
15 *Mulier accipiens medicinas, ut non efficiatur prægnans. qua pœna puniatur.*
16 *Percutiens prægnantem mulierem, ita quòd abortum fecit, qualiter puniatur & nu. 33. & 44.*
17 *Nil intereſt, an quis occidat manibus proprijs, an cauſam mortis præbeat.*
18 *Spem animantis occidens. reus eſt mortis.*
20 *Mulier poteſt ignorare ſe eſſe prægnantem.*
21 *Mulier an ſit prægnans, uel credat, ſeu putet ſe prægnantem, reſpondere tenetur.*
22 *Ignorantia excuſat.*
23 *Delinquens præter propoſitum, incidens in aliud delictum in perſonam alterius, non punitur.*
24 *Maleficium debet eſſe certum. & eius probatio luce meridiana clarior.*
25 *Indubijs mitior pars eſt amplectenda.*
26 *Partus an ſit animatus, ſtatur iudicio medicorum.*
27 *Oliuam immaturam colligens, Aquilia tenetur.*
28 *Mulier quæ ex uiolentia ſibi illata, abortum, fecit, qualiter teneatur.*
29 *Homicida dici non poteſt, qui antè animæ infuſionem, abortioni cauſam dedit.*
30 *Mori non poteſt qui non uixit.*

Homo

31 *Homo non eſt antè infuſionem animæ.*
32 *Homo ex anima, & corpore componitur.*
34 *Tex. in l. diuus. ff. de extraor crimi. in l. ſi mulierem eo. tit. & in l. Cicero. ff. de pœnis, quos ſenſus habeant.*
35 *Intellectus ad c. ſi aliquis extrà de homici.*
36 *Intellectus ad c. ſicut, de homici. & nu. 47.*
37 *Intellectus ad l. ſi quis aliquid. §. qui abhortionis. ff. de pœnis.*
38 *Intellectus ad c. xxi. Exodi. & nu. 46.*
39 *Reſponſio ad c. Moyſes. xxxij. q. ij.*
40 *Intellectus ad l. Cicero. ff. de pœnis. Ad l. ſi mulierem. ff. de ſicar. & nu. 43. 44. 48.*
41 *Intellectus ad l. diuus. ff. de extraor. crimi.*
42 *Verbum abigere quid ſignificet.*
45 *Leuis percuſſio in ægroto poteſt eſſe mortifera.*
46 *Animus occidendi ex modo percutiendi. & armorum genere cognoſcitur.*

IMBECILITATE etiam committitur homicidium, & iſta imbecilitas poteſt conſiderari tripliciter. ſilicet
1 Naturæ, ſexus & Caſus. †Naturæ tunc diſtingue, aut eſt infans, vel proximus infantiæ. & non punit l. quod infans. ff. de rei uendi. l. ſed & ſi quæcunq;. §. j. ff. ad l. acquili. l. infans. ff. ad l. Cornelia de ſicar. Bar. & Sa-
2 ly. in l. j. C. ſi aduerſ. delict. †Aut eſt pupillus, & tunc non tenetur. l. j. §. impubes. ff. ad Sylla, niſi ſit doli ca-
3 pax. †vel proximus pubertati, quia tunc punitur ex omni delicto præter carnis l. impuberem. ff. de furt. l.
4 ſi minor ff. de adulter. †Quis autem dicatur proximus puberti. not. in l. pupillū. ff. de reg. iur. & ita tenuit Alberi. in l. ſi quis non dicā. C. de epiſcop. & cleri col. iij.
5 †Aut eſt pubes, vel adoleſcēs, tunc obligatur pro delicto. ſed mitiùs punitur l. auxilium. §. in delictis. ff. de minoribus.
6 ¶ † Ex hoc infertur ad illam. q. an infans ſi doli capax ſit, & committat homicidium. puniatur de homicidio, pęna legis Corneliȩ de ſicarijs, hanc. q. latè poſt alios diſputauit

diſputauit Hippoly. in d.l. infans in prin.ff. de ſicar. tenendo quòd infans doli capax eſſe poſſit, & ꝑpter delictum puniatur, nõ tamen hac pœna legis Corne
7 liæ de ſicar. exempla Albeti. recitando & aliorũ † Aduerte circa hanc.q. quòd iudicio meo poni nõ debuit, nec de hoc dubitari poteſt. quia lex ſemp̃ appellat doli capaces pupillos qui propè pubertatem ſunt. & nũquàm infantem doli capacem vocat. vt dicit tex. in l. apud Celſum. §. quæ in tutore. ff. de doli mali. exce. ibi Iulianus quoq; ſepiſſimè ſcripſit. doli pupillos. q. ꝓpè pubertatem ſunt, capaces eſſe, & tex. in l. hæredibus in fi. ff. de dolo vbi pupillus conuenitur ex dolo, quando proximus eſt pubertati, & ſi eo tunc & doli capax, & tex. in l. pupillum. ff. de reg. iur. vbi capax eſt iniuriæ & fraudis. & ſic doli qui proximus pubertati eſt. & ſic pondera dictionem proximus. & aduerte quòd non vult eſſe doli capacem lex, niſi quando eſt proximus pubertati. & ſic quando eſt pupillus proximus infantiæ. non eſt doli capax. Item l. impuberem. ff. de furt. dicit impuberem poſſe facere furtũ, ſi eſt doli capax. in infante autem id nõ cadere, & ſic infans nõ poteſt dici doli capax. quia lex non vult. & per conſequens vt dixi, fruſtatoria eſt iſta quæſtio. nec quo vis modo poſſit poni. Nec attendantur exempla Abb. & aliorũ.
8 † quia lex ſe adaptat ad ea quæ frequentiùs accidũt, non quæ aliquo caſu poſſunt accidere l. ex ijs. & l. nã
9 ad ea. ff. de legi. † Quæ autẽ differentia ſit inter infantem, puerum, pupillum, adoleſcentẽ, puberem, iuuenẽ & ſenem, ponunt Docto. in l. ſi infanti. C. de iure deliber. Glo. in proœ. vj. in ver. perfectus, & Glo. & Docto. in l. j. §. pueritiam, ff. de poſtulando.
10 ¶ † Imbecilitate ſexus, vt in muliere, nam tunc punitur vt maſculus. l. ſi quis id quod. ff. de iur. omni. iudi. l. quàmuis. C. de adulter. Iſtud tamen fallit & limitatur in omnibus illis caſibus de quibus habetur per Glo.
11 iuncto tex. in l. fi. C. de iur. & facti ignoran. † Hinc videmus

demus quòd mulieres ita ligãtur ſtatutis generaliter. & indefinitè loquentibus, ſicut maſculi. niſi ſpecialiter inueniantur exceptæ.ita Bal.in l. ne paſſim.C. de iur.& facti ignoran.& aliquos refert Hippolyt. in l. ſi
12 quis viduam nu.7.ff. de quæſtio. † videmus namque quòd pœna quæ datur maſculo. qui mulierem rapuerit,datur etiam mulieri qui virum rapuerit,ita Glo. in l.vnica. in ver. ſponſam.C. de rapt. virgi. & dicit ibi Ang.ſe vidiſſe de facto Florentiæ,quandam meretricem comburi, quæ rapuerat quendam iuuenẽ. Iſtud etiã multas hinc inde rationes adducendo tenuit Hippoly.in d.l.vnica.C.de rap.virgi.nu.223.
13 ¶ † Ex iis quæro,mulier cauſam dedit propriæ abortioni,vim inferendo viſceribus ſuis,quomodò puniatur, dicas quòd aut procurauit abortum facere antè quadraginta dies.aut poſt,ſi antè,pena exilij punitur. l.ſi mulierem ff.de ſicar.l.diuus ff.de extraor. cri. Aut poſt quadraginta dies, & tunc punitur pœna mortis l.Cicero.ff.de pœn.l.j.ff.ad l.Pompo. de parici.l.pen.
14 C.de ſicar. † Ratio autem eſt ex quo, vt dicunt medici. antè quadraginta dies,partus non eſt animatus, ex poſt verò ſic. hanc diſtinctionem ponit Glo. in d. l.diuus.ff. de extraor. cri. verùm ſi accepta pecunia mulier vim intulerit viſceribus ſuis. & abortiuum fecerit, nulla habita diſtinctione pœna mortis punienda
15 eſt.ita Doct.in d.l.diuus,ff.de extraor.cri. ¶ † Quid modò ſi mulier vim non intulit viſceribus ſuis. ſed medicinas. vel quid aliud fecit,vt non efficeretur prægnans,tunc dicas in ſimul cùm Hippoly.in d.l.ſi mulierem.ff. de ſicar. quòd ſi mulier ſpontè tales medicinas accepit, punitur vt homicida, ita etiam ſi aliquis tales medicinas dedit. punitur eodem modò.per tex. in c. ſi aliquis de homici. & ibi Docto. non tamen licèt puniatur vt homicida. pœna mortis puniectur, ſed alia minori pœna. vt ibi per eum. adducendo pro hoc doctri.Bal.in c.nonnulli. in §. ſunt & alij. de reſcript.

reſcript.in argumento tamē, vbi ait quòd ſi ſtatutum dicit ꝙ aliquis puniatur. pro aliquo delicto tanquàm falſarius.ꝙ tamen non debebit puniri pęna legis Corneliæ de falſis.ſed alia minori pęna arbitrio iudicatis.
16 ¶ † Quæro quoque ex ijs,quidam percuſſit pede mulierem prægnantem,adeò ꝙ fecit abortiuum,qua pęna ſit puniendus, In primis,nanque. quòd pœna legis Corneliæ de ſicarijs puniatur comprobari poteſt,per tex.in l.pen.hoc tit.iuncta Glo.j.dum exemplificat in infante qui nondum eſt natus, ſecundò facit tex.in l. Cicero.ff. de pœnis in prima par. qui vult mulierem illam Mileſiam fuiſſe damnatam capite. ob abortum
17 quæ fecerat. † Tertiò facit,quòd in hac lege Cornelia nil intereſt, an quis occidat manibus proprijs. an
18 cauſam mortis ꝓbeat l.iij. & l. nihil intereſt ff.eo.† & ille qui ſpē animantis occidit reus eſt mortis l.ij.ff. de mor.infer.l.necare ff.de lib.agno.& multa alia poſsūt adduci pro iſta parte quæ deducit Alberi. in l. qui in vtero.col.ij.ff. de ſta.homi.& in q. lix.in iij. par. ſtat.
19 facit etiā tex.in c.ſi aliquis de homici. † In contrariū quòd iſte non teneatur pœna legis Corneliæ de ſicarijs,ſed aliter extraordinariè debebat puniri,facit tex. in l.diuūs.ff.de extraor.cri. & in l. ſi mulierem ff. eo. de ſicar. & in d.l. Cicero in ſecunda parte, in quibus clarè diſponitur,mulierem quæ data opera abortum fecit,exilio temporali debere puniri.& ſic extraordinem. Præterea iſte percutiens potuit ignorare mulierem eſſe prægnantem, l. in lege ff. de contrahen.emptio.l.ſi in duobus.§.ſi tabulæ.ff.quemadmo.teſta. a-
20 periantur. † Cum ēt ipſa mulier poſſit ignorare ſe eſ-
21 ſe prægnantem, † & reſpondere debet interrogata an ſit prægnans.an putet,vel credat ſe eſſe prægnantem
22 l.j.§.poſt edictū,ff.de ven.inſpi. †ignorantia aūt excuſat,l. ſi ignorans ff.loca.l. Item apud Labeonem, §. ſi quis virgines. ff. de iniur. l.plagij. C. de plagi. nec enim debuit diuinare mulierem eſſe prægnantem,l.ſi

putator

23 putator.ff.ad l.aquili. † Item quia quis delinquẽdo ſi præter propoſitum incidat in aliud delictum,in perſonam alterius non punitur,l.illud.§.fi.& l. ſi cùm ſeruo,ff.de iniur.ita dicendum videtur. quòd percuſſerit mulierem reſpectu ipſius. ſed non reſpectu partus.
24 † Prætereà maleficium debet eſſe certum. & eius probatio luce meridiana clarior,l.fi.C.de proba. ſed certum nõ poteſt probari.quòd mulier propter percuſſionem fecerit abortum, quia ex alia cauſa potuit id euenire.etiam antè percuſſionem.& ideò in dubio eſt
25 abſoluendus,à pœna ordinaria † Et minor pars eſt apprehendenda l.interpretatione,cùm alijs ff.de pœnis.
¶ In iſta.q.tex.in c.quid verò.& ibi Glo. videntur diſtinguere,aut partus eſſet animatus, vel non animatus,eodem modò videtur eſſe tex.in c.ſicùt.de homi. & eſt Glo.in d.l.diuus.ff. de extraor.cri.& ibi Bar. & hanc diſtinctionem. quòd ſi partus fuit non animatus,& ſic infrà quadraginta dies, ille percutiens non tenetur pœna legis Corneliæ. ſi autem fuerit anima-
26 tus,tunc debeat puniri pœna ordinaria,† Et ſic ſtatur iudicio medicorum,an ſit animatus vel non,ita tenuit Io.An.Ancha.Henric.Boic in c. ſi aliquis de homici. & Hoſti.ibi.Car.& Abb in c.ſicùt eo.tit.de homici.& rationem adducit Hoſti.in d c.ſi aliquis. quòd quando puerperium erat informatum, tenetur percutiens lege Aquilia. tanquàm de rupto. non tanquàm de occiſo.l.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi mulier,& l. Quintus Mu-
27 tius.ff.ad l.aquili. ſicùt etiam dicitur de oliua, imma-
28 tura collecta d.l. ſi ſeruus ſeruum.§.ſi oliuam. † vndè mulier quæ ex violentia ſibi illata, abortum fecit eo tempore quo puerperium non eſt formatũ, & anima non eſt infuſa. punitur pœna exilij temporalis. & ſic non tenetur de parricidio. iuxtà l.j.ff. ad l.Pompe. de
29 parrici.& dicit Abb.in d.c. ſicùt † quòd antè infuſionem animæ, non poſſit quis dici homicida in dando
30 cauſam abortioni. † Et eſt ratio quia quòd non vixit,

mori

mori non poteſt.c.ad diſſoluendum.de ſponſ. impub.
32 Item quia non eſt homo antè infuſionem animæ † Cũ homo ex corpore & anima componatur.c.in quadam
33 de celebra miſſa.c.cum Chriſtus de hæreti.† Et conſtat iſtam eſſe communem opinionem, ꝙ ſi partus nõ eſt formatus & animam nõ habet.quòd iſto in caſu. punitur extraordinariè. ſi autem eſt animatus. tunc debeat puniri pœna ordinaria ſecundùm quòd declarat tex.in l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœn. intelligendo illum tex. ſecundùm quòd inducit Glo. Cardi.& Abb.in d.c. ſicut, volentes quòd ſi non erat animatum & nobilis eſſet committes delictum, ſit publicatio bonorũ in parte & relegatur. ſi ignobilis damnatur in metallum.niſi iſtud feciſſet propter pecuniã, quia tunc punitur pęna capitali.vt in d.l.Cicero & ibi Bar. ſi verò puerperium erat animatum,debet capite puniri. & ita etiam inducit tex.exodi c.21.iuncto tex. in d.l.pen.hoc tit.intelligẽdo quòd ibi erat partus animatus. Hoc idem videtur voluiſſe Alberi. in l. qui in vtero col.iij.ff.de ſta.homi.& in q.lix. in iij.part. ſtat.
34 quã antè ipſum poſuit Signo.in conſ.j.† Aduerte circà prædicta primò.quòd diſtinctio tradita cõmuniter per Docto.in caſu percuſſionis nõ probatur iure aliquo,& tex.in d.l.diuus.de extraor.cri.& in l.ſi mulierem ff.eo.& in l.Cicero ff.de pœn. non habent illum ſenſum, ad quem communiter allegantur, iſta enim diffinitio tollitur per tex. in d.c. ſi aliquis. de homi. ſi rectè conſideretur, nam ibi ille qui dedit potum, vel aliquid fecit vt non poſſit generare,aut concipere tenetur vt homicida,& in eo caſu prohibitionis generationis & conceptionis, non poteſt conſiderari qualitas animæ,cum antè generationem & conceptionem non ſit ſubiectum aliquod. in quo poſſit dari anima. & tamen tenetur vt homicida, imò plus antè conceptionem,aut generationem,non eſt aliquod præexiſtens. & tamen eſt homicida.vel tenetur vt homicida

& ſic

& ſic ſimilitudinariè, cùm verè neminē occidat. & tamen ſi partus eſt editus, vt iam habeat aliquod principium antē impoſitionem animæ, magis ex hoc deberet teneri. ille qui delinquit, cùm egerit & cōmiſſerit in ſubiecto iam habente principium. & ſic dictum caput conſideratū, antè quadraginta dies tollitur & fal-
35 ſum demonſtratur per eam diſpoſitionem, † Eo maximè quia tex. in d. c. ſi aliquis, conſiderat prohibitionē principij generationis hominis, quæ facit illum homicidam. dum dicit, vt non poſſit generare, aut cōcipere
36 vel naſci ſoboles, vt homicida tenetur, † Non ob. tex. in d. c. ſicùt, qui loquitur in diuerſa cauſa. nec ſumus in caſu in quo ille monachus volebat delinquere, ſed erat in culpa, in ludendo cū illa muliere. trahēdo ipſam per ſonā, ex quo dici pōt. culpā fuiſſe leuem, ſed ſi adhuc diceremus culpam latam, attamen iſte nō habebat animum. nec antè actum, nec in ipſo actu ad delinquendum, tex. autem in d. c. ſi aliquis, loquitur in delinquente, & quæſtio ſtat per Docto. propoſita in percutiente, & ſic delictū committente, propter quod
37 diuerſa ē diſpoſitio, & ſeparata vna ab alia. † Nec tex. in l. ſi qs aliquid. §. qui abortionis ff. de pœnis. probat intentionē an partus ſit animatus vel nō. ſed tantūmodò determinat ꝙ ſi ex poculo abortiōis mulier perierit, vel poculo amatorio homo mortuus ſit, ꝙ tūc ille talis teneatur de occiſo, non autem in eo quod dixit. ſi mulier aut homo perierit. voluit intelligere de par-
38 tu animato. quia verba legis apertè reſiſtunt. † Tex. autem Exodi c. xxj. nullā penitùs facit diſtinctionem. de partu animato, vel non animato, ſed tantummodò dicit, quòd ſi in rixa mulier prægnans percuſſa fuit, & fecerit abortū. nec ipſa mulier mortua ſit, quòd percutiens teneatur ad damna. ſi verò ipſa mulier fuerit mortua. tunc percutiens det animam pro anima. &c. non aūt poteſt intelligi, quòd loquatur de partu animato mortuo, ſed loquitur tantum modò de ipſa muliere

39 liere.† Et ad tex.in c.Moyſes.xxxij.q.ij.poſſemus dicere.quòd tempore Diui Auguſtini,cuius eſt capitulum illud Moyſes,diuerſa erat litera quæ habebatur. ab ea quę communiter hodiè legitur.in teſtamẽto veteri,cùm verè nil ſit deſcriptum in libro Exodi, de eo
40 quod relatũ eſt per dictum Aug.in d.c.Moyſes,†Difficultas eſt in interpretãdo tex.in l.Cicero,tam in prima quã in ſecunda parte.& in d.l. ſi mulierẽ. & in d.l. diuus,quæ per Glo.ibi concordantur per iam dictam diſtinctionẽ,vt in illis legibus intelligatur de partu nõ animato.cum mulier non capite ſed exilio corporali fuerit punita,vt in d.l. Cicero in prima parte. & ſi partus nõ eſſet animatus.ideò ibi mulier grauiter fuit punita, quia mulier receperat pecnniam pro abortu faciendo,vndè aduertas quòd tex.in d.l. ſi mulierem & in l.Cicero,in ſecunda parte poſſunt intelligi.in eo caſu quando mulier vim intulit in viſceribus ſuis, vt partum abigeret, & propter talem vim illatam non fecerit abortum.ſed tentauerit vele facere,& ideò ꝓpter illud factũ. & tentamen committendi abortum, fuit ad tempus in exilium miſſa.& ad hoc faciunt verba illarum legum,dum dicunt viſceribus ſuis intuliſſe quo partum abigeret,& ſic vt illud operaretur,non ta
41 men dicunt illa iura.quòd fecerit abortum,† Tex.autem in d.l.diuus,qui ſatis videtur demonſtrare apprehendẽdò cõem interpretationẽ fuiſſe factum abortũ, dum dicit data opera partum abegerit,& ibi Glo. exponit abegerit,ideſt abortum fecerit. quia poſſumus alio modò intelligere verba illius tex. vt dicamus ꝙ mulier ibi partum occulcauerat & abſcõderat,vt frau
42 daret maritum filio.& in eum ſenſum accipitur † illud verbum abigere. pro occultare & abſcondere. prout eſt tex.in l.fi.ſuprà de condi. obtur.cau. & declaratur per Bar. in rub. ff. de abig. & ita accipitur in toto illo tit. & ad iſtam interpretationem facit ratio appoſita in d.l. diuus, dum dicit, indignum videri. eam

maritum

maritũ liberis fraudaſſe,& ſic ob id quòd fraudauerat maritũ in occultando filiũ. fuit in exilium temporale data.& hoc modo iura iam dicta poſſunt ſtare illa di-
43 ſtinctione, † Tex. etiam in d.l.Cicero. in prin. dum dicit eam mulierem fuiſſe capite damnatam, pro eo ꝙ partum abegiſſet, non eſt intelligendus quòd illa pœna fuerit impoſita.quia receperat pecunias,vt Bar.videtur vele intelligere in d.l.diuus, quia alia & diuerſa ratio datur. per Ciceronem in oratione pro Aulo Cluentio habita circa principium dum dicit per hæc verba.Memoria teneo. Mileſiam quandam mulierem. cum eſſet in Aſia, ꝙ ab hæredibus ſecundis accepta pecunia.partum ſibi ipſa medicamentis abegiſſet, rei capitalis eſſe damnatã,neq; iniuria quę ſpem parentis memoriã hominis.ſubſidium generis. hæredem familiæ deſignatũ, reipublicæ ciuẽ ſubſtuliſſet, & ſic ratio quæ redditur per eundemmet authorem, eſt ſatis diuerſa ab ea,quam tradit Bar.in conſiderando pecunię traditionem, vndè hoc modo intelligendo prædicta iura,d.l.Cicero.in prin.ponit pœnã mulieri. quæ tentauit facere abortum. inferrendo vim viſceribus ſuis. non tamen abortum faciẽdo,vt dixi ſuprà,& hoc modo lex.illa determinabit duos caſus, primum quando fecit abortum, ſecundùm quando tentauit violentia
44 facere abortum & non fecit.† vndè putarem in hac.q. ſic poſſe diſtingui,ꝙ aut quis percuſſit mulierem pregnantem ea intentione, vt partum abigeret, vel dedit medicamentum ad abortum faciendum, vel ſumpſit potum ex quo partum abegerit, & ſic abortum fecit. & iſtis in caſibus interempto partu, tenẽtur pœna capitis. & ita ꝓcedat tex.in d.l.Cicero in prin.& in l.pe. hoc ti.& in c.ſi aliqs.de homici.nõ habita diſtinctione aliqua.an ſit animatus vel nõ,à maioritate rationis illius determinationis. quæ habetur in d.c.ſi aliquis.dũ putat̃ ille homicida qui prohibuit generationẽ & conceptionẽ,& voluit Alberi.hoc. & Signorol.in locis iã

L dictis

dictis. Aut percuſſit mulierem rixando cum ipſa ob verba, vel ob iniuria. & ſic in pura rixa, & tunc aut ex tumefatione vẽtris apparebat ipſam eſſe prægnãtem, & tũc ſiue percutiat armis, fuſte, vel pugno, vel pede, tenebit, ſi conſtat illud atrociter feciſſe, vt fuerit cau-
45 ſa abortus. † arg. tex. in l. qua actione, §. ſed & ſi quis ſeruũ ff. ad l. aquil. vbi leuis percuſſio in egroto poteſt eſſe mortifera, & l. nihil intereſt. ff. ad l. Iuli. de adulte. Aut venter non erat eleuatus, ita quòd nõ apparebat
46 quod eſſet prægnans. † & tunc ex modo percutiendi, ex genere armorum ſi manu vel pede percuſſerit tenebitur, vel non tenebitur, ſecundùm quòd habetur in l. j. §. diuus ibi cum claui, vel cucumia, & in l. diuus ff. eo. & ideò percutiens manu, vel pede, non tenebitùr. ita ſentit Alberi. in d. l. qui in vtero. & in q. lix. in iij. par. ſtatu. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuli. de vi. & per ea que dicit Bar in l. diuus ff. eo. de ſicar. Aut hic talis percutiens mulierẽ erat in pura rixa, nec venerat præmeditatus cauſa delinquendi, & tunc ſi rixando percuſſerit mulierem prægnantem à caſu, quæ faciat abortum, extraordinariè debet puniri. & ita procedat
47 tex. Exodi c. xxj. & dixi ſuprà. † Aut hìc talis percutiens, aut alio modo tangens mulierem, aut ludens cũ ipſa, fuit cauſa abortus, nec cogitauerat vele delinquere. nec eo tunc habebat intentionẽ ad delinquendum ſed tantummodò poſſet ſibi imputari ꝙ fuerit in lata culpa. in non aduertendo id quod faciebat, vel ludẽdo cum ipſa, vel in alio, vel ſi forſam rem veneream cum ipſa habebat, iſto in caſu deſtinguendum eſt. an partus eſſet animatus vel non, vt ſi non haberet animã in nullo teneretur, & in hoc conſiderandi eſſent quadraginta dies. Aut partus habebat anima, & tunc extraordinariè deberet puniri. pro modo culpæ. & ita procedat tex. in d. c. ſicut de homi. & diſtinctio iam di-
48 cta locum habeat in hoc caſu. † Aut ſumus in caſu in quo quis dedit poculum ad abortum, aut mulier intu-

lit

lit vim viſceribus ſuis, vt abortum faceret, & tunc ſi partus non eſt mortuus, neq; abegit ſeu abortum fecit, iſto in caſu. & mulier & dans potum extraordinariè & ſic exilio, vel alia pœna conſimili eſt puniendus & ita procedat tex. in d.l. Cicero in ſecunda parte. & in d.l. ſi mulieré, & in d.l. ſi quis aliquid. §. abortionis.

SVMMARIVM

1 FVRIOSVS *committens homicidium, an de homicidio teneatur.*
2 *Factum à furioſo perinde habetur, ac ſi caſu aliquo, ſiue perſona facto accidiſſet.*
3 *Furioſus ignoranti æquiparatur.*
4 *Furioſus æquiparatur mortuo.*
5 *Furioſus teſtari non ualet.*
6 *Delictum extrà animum commiſſum, pœnam non meretur.*
7 *Furioſus animum non habet.*
8 *Furioſus ui alienam rem inuadens pœna non punitur.*
9 *Naturali uitio eſt parcendum.*
10 *Afflicto non eſt addenda afflictio.*
11 *Furioſus an puniatur de delicto, antè furorem commiſſo.*
12 *Furor quomodò & qualiter probetur.*
13 *Teſtibus deponentibus ſuper alicuius furore, non creditur. niſi ſuæ ſcientiæ cauſam reddant.*

IMBECILITATE Caſus, vt in Furioſo, Ebrio.
1 Dormiente & concitato iuſto dolore; † Furioſus ſi homicidium in furore commiſerit dicas, quod puniendus non ſit, ex quo ſatis ipſo furore punitur. ita dicit tex. in l. diuus. ff. de offi. præſi. facit tex. in cle. vnica extra de homici. & in c. aliquos, cum ſeq. xv. q. j. ita tenent Doct. in d.l. diuus. ff. de offi. præſi. & in l. furioſum. C. qui teſta. face. poſſ. Alberi. in l. ſi quis non dicam rapere. col. iij. C. de epiſco. & cleri. Hippoly. qui multa cumulat in l. j. num. 49. ff. ad l. Cor. de ſicar. pul-

chram rationem reddit Glo.in d.clemen.vnica de homici.
2 † Nam illud quod per furioſum fit habetur perinde ac ſi caſu aliquo accidiſſet ſine facto perſonæ l. vltima in fi.ff.de admi.tuto. vndè ſi damnum dat non tenetur Aquilia, ſed eſt perinde ac ſi quadrupes feciſſet, vel tegulá cecidiſſet.l.ſed & ſi quecũq;.§.ij.ad l.
3 Aquili. † Hinc videmus quòd furioſus æquiparatur ignoranti l. filiusfamilias. & ibi Bart.ff. de teſtamen.
4 † Nec non æquiparatur mortuo, vt dicit Bald.in l.hu-
5 manitatis in.vj.col.C.de impub.& alijs ſubſti. †. Videmus etiam quòd furioſus nõ habet teſtamenti factionem actiuam, quia caret omni ſenſu & intellectu l.is cui.l.qui teſtamento la.ij.§.nec furioſus.ff.de teſta.l. furioſum.C.qui teſta. face. poſſ. Nec etiam ad pias cauſas Bar.in l.j.in.j.q.C.de ſacroſa.eccle. Facit etiam
6 pro hoc. † Nam quotieſcunque delictum non ex animo.ſed extra animum committitur. pœnam non meretur l.j.C.ſi aduerſ.delict.l.j. C.ſi quis Imperat. maledix.c. ſi q̃d.xiiij.q.v.c.ſi qñq; in fi.xv q.vj.ſed furio-
7 ſus non ex animo delictum committit. † cum animum non habeat.§.furioſi Inſtit.quib.nõ eſt per miſſ.face.
8 teſta.c.dilectus deſponſa ergo &c. † Hinc videmus ꝙ furioſus inuadens vi & violentia rem alienam nõ punitur pœna l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.ita Glo. Bar. Bal.& Saly.in d.l.ſi quis in tantã.in.vj.q.Glo. Poſſunt tamen circà hoc duæ dare diſtinctiones. & nõ ita ſimpliciter procedere prout tranſeunt omnes Doct.quarum prima eſt, aut delinquens incidit in furorem culpa ſua, & dum eſſet furioſus commiſſit homicidium, aut eſt furioſus à natura, primo caſu punitur.c.ſi quis inſaniens.xv.q.j.Glo.in c.aliquo.ea cau. & q.Doct.in cle.j.de homi. & iſtud poteſt exemplificari, quando quis eſt ſanus mentis, attamen aliquod comederet, adeò quòd ex tali comeſtione furioſus efficeretur, & delictum committeret.nam tunc eſſet in culpa & ſuccederet illud de quo dixi ſuprà. quòd quando culpa

præceſſit

præceſſit caſum tenetur de culpa.c.præsbiterum de homi. cum alijs de quibus ſuprà. Secundò caſu ſi eſt
9 furioſus à natura non punitur.† quia naturali vitio parcendum eſt l.j.§.hæc autem actio.ff.de aqua plu.
10 arcen.& ſatis punitur ipſo furore. vt dixi † & afflitto danda non eſt afflicto.l tam demētis.C.de epiſco.audi.c.pen.de cle.egro. Secunda erit diſtinctio,aut delinquens eſt furioſus continuo furore,aut per dilucida interualla,primo caſu non punitur d.cle.j.de ho-
11 mici.& alijs de quibus ſuprà. † Secundò caſu ſubſtingue,aut delictum eſt commiſſum tempore dementiæ & furoris.aut tempore ſanitatis, primo caſu non punitur,vt dixi ſuprà.ſecundò caſu iterum ſubdiſtingue, aut pro tali delicto fuit captus & condemnatus tempore ſanitatis,aut condemnatus tempore furoris.primo caſu poteſt puniri arg.l.j. & ibi Bart.ff.de pœn.ſecundo caſu non poteſt puniri. vt tenent Bal.Aluar.& Iaco.Rebuff.in c.j.an ille qui interfe. fra. domini ſui. in vſi.feu.Bald.in l.humanitatis nu.46 verſ.iij. quæritur.Alex.in l.ex facto nu.33.ff.de vulg. & pupil.& ibi Iaſ.nu.30. qui multa ad hoc adducunt.& Doct.in l.furioſum.C.qui teſta.face.poſſ.

12 ¶ † Ex ijs quæro qualiter probetur furor. breuiter omiſſis diſputationibus, dicas quod iudex ex officio procedere debet. & inquirere nunquid delinquens fuerit furioſus vel non.& quæ ſecundùm leges & Iuſtitiam cēſenda ſunt cognoſcat, vt dicit tex.in.c.hor-
13 tamur iij.q.ix. † iſtud enim iudici conſtare poteſt per teſtes qui cauſam ſuæ ſcientię reddant, aliter eis non crederet.vt dicit Bal. in d.l.furioſum.C.qui teſta.face.poſſ.quę cauſę poſſunt cognoſci ex actibus & verbis ex quibus quis præſumitur mēte alienatus,vt dicit Bart.in l.ij.C.qui teſta. face. poſſ. & hoc per tex.in l. is qui.§.j.ff.de tut.& curato. dat.ab ijs,& l.quidam,de condi. inſtit. In primis ſi teſtes deponunt audiuiſſe eum futura loquentem, vt dicit tex.in c.legimus in

prin.ibi fatuus fatua loquitur.xciij.diſt. cum concordantibus ibi adductis. per Gl. & licèt aliquando etiam ſapienter loquatur, furioſum tamen eſſe non deſinit. vt tenet Excellentiſſimus Gramma. in conſ.xvj.nu.9. ſi deponunt quòd iuſſit oſſa ſua in mari perijci.l.quidam in ſuo teſtamento.ff.de condi.inſtit. ſi dicunt quòd eundo per viam.iacuit lapides more inſaniorum. Glo. in l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſol.matri.& ita idem Grã.in d.conſ.xvj.num.2.ſi dicunt quòd contrà conuerſum ad fidem ſatis irruit vt dicit tex. in l.ij C.de iudeis,ſi deponunt quòd ſibilauit in eccleſia præſente populo,dum diuina celebrarentur officia,vt not. in d. l.quidam in ſuo. & dicit Bald. in d.l.furioſum.C qui teſta.face.poſſ.& Floria.in l.ſed & ſi quæcunque.ff.ad l.aquili.ſi deponunt quòd cõſuetus eſt oſtendere pudibunda in publicum,abſque aliqua verecundia, multis perſonis inſpicientibus. vt dicit Gramma. in dicto conſ.xvj.nu.8.ſi dicunt quòd habet memoriam inordinatam, quòd eſt maximum ſignum dementiæ. ita Gramma.in d.conſ.xvj.nu.10.ſi conſtat quòd à patre & conſanguineis, & denique communiter ab omnibus eum cognoſcẽtibus furioſus reputatur.ita Gram. in d.conſ.xvj.nu.12. verum ſi ſignum aliquod ex ſupradictis,vel quod aliud non conſtaret, ex quo iudex furere cognoſceret,tunc erit conſulendus medicus,vt dicit Bar.in d.l.ij.ff.de teſta.

SVMMARIVM.

1 EBRIVS *an de homicidio teneatur.& nu.9.& 23.*
2 *Impetus quid ſit.*
3 *Impetus in quo uerificetur.*
4 *Maleficium in ebrietate commiſſum eſt puniendum.*
Intellectus ad l reſpiciendum.§.delinquunt.ff. de pœn. & nume.14.& 23.

Exempla

5 *Exempla non reſtringunt regulam.*
6 *Dolus minor ineſt in facto impetu.*
7 *Inebrians ſe, ſaltem uenialiter peccat.*
8 *Dans operam rei illicitæ de homicidio tenetur.*
10 *Principi maledicens temulentus non punitur.*
11 *Ebrij apud Sapientes iudices uenia ſunt digni.*
12 *Paria ſunt ioco uel ebrietate quid cōmittere. pro pace rumpenda.*
13 *Pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur.*
15 *Intellectus ad l. omne delictum.§.per uinum.ff.de re milit. & numero.14.*
16 *Pœna alia alios interficientium, alia ſe ipſos occidentium.*
17 *Intellectus ad l.i iuncta Glo.C.de ijs qui Imperato.maledix.*
18 *Infans ſtipulari, nec delinquere poteſt.*
19 *Delictum ex ebrietate commiſſum, non ex toto punitur.*
20 *Delictum commiſſum ebrietate, mitiùs punitur, quàm homo ſanæ mentis puniretur.*
21 *Sciens ſe inebriari ſolitum, à pœna non excuſatur.*
22 *Ebrietas magna delictum extenuat, non autem in totum excuſat.*
23 *Ebrietatem incurrens, quando mortaliter peccet.*

1 EBRIVS † ſi hominem occiderit, an teneatur pœna legis Corneliæ de ſicarijs. tex. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff de pen. videtur diſponere, quòd teneatur, dum vult impetu delictum committi exemplificando in ebrietate, vt par ſit cauſa, ſi rixa ſit commiſſa ex ira-
2 cundia, quemadmodum ex ebrietate. † Cum impetus ſit perturbatio ſeu quidam motus animi nimius, rationi non obtemperans, vt per Ariſto. lib.iij. Ethi. & impetum appellat motum animi Iuriſconſultus in l.
3 nec in ea.ff.de adult. † vndè impetus verificari poteſt tam in ebrio, quàm in quocunque alio, qui calore iracundiæ vel alia perturbatione deliquerit. & Bar. ibi poſtquàm declarauit verbum impetus dicit,
4 † quòd maleficium factum in ebrietate venit puniendum per illum tex. nec exemplificatio facta de ebrietate reſtringere debet illũ tex. vt loquatur de eo tan-

5 tūm.ſed debet etiam intelligi in alijs conſimilibus† cū exempla nō reſtringāt regulam.§.hactenus Inſtit.de
6 gradi.†Facit etiam quod voluit Bal. in l.data in.ij.col. C.qui accu.poſſ.qui dicit. quòd eſt maior dolus, vt ſi ex propoſito fiat delictum,eſt etiā minor dolus quando impetu aliquid fit.eſt poſteà caſus,cum vltrà intētionē aliquid contingit, vndè factum per ebrietatem. nō eſt ex propoſito nec deliberatè.ſed impetu ex quo tenetur.Hoc idem ſenſit Dy. in d.§.deliquunt, dum exponit verba tex.dicens ex propoſito,ideſt dolo.impetu,ideſt culpa,caſu,ideſt nec dolo,nec culpa. quod
7 etiam ſequitur Alberi.ibi.† Præterea iſte qui inebriat dat operam rei illicitę,cum ebriando ſe,peccet ſaltem venialiter,vt dicam, & eſt tex.iuncta Gl.in c.inebriauerunt.xv.q.j.vbi culpandus fuit Loth. Modò quādo caſu committitur homicidium, ſi culpa præceſſit ca-
8 ſum † & dabat operam rei illicitæ.tenetur de homicidio.c.tua & ibi not.de homici. & l. ſcientiam.§.fi.ff.ad l.aquili.& not.per Bar.& alios in l.j.de leg. & dixi ſuprà.ergo hic ebriando ſe.& poſteà homicidium committendo tenetur,cum ſit in culpa.
9 ¶ † In contrarium quòd ebrius non teneatur de homicidio, adducitur tex.in l.omne delictum.§.per vinum.ff.de re mili. vbi extrà ordinem punitur qui per
10 vinum hominem interemerit. † Adducitur etiam tex. iuncta Glo.in l.j.C.ſi quis Impera.maledix.in ver.temulentia.vbi maledicēs principi ſi temulentus fuerit.
11 non punitur.†Præterea eſt tex.in c.ſanè,xv.q.j.vbi ad literam dicit ꝙ nimio vino indulgentes iacent ſepulti ebrij apud ſapientes iudices,venia ſunt digni.ſed leui-
12 tatis damnantur authores. † facit etiam quod voluit Bart. in l.aut facta.§.j.ff.de pœn.vbi æquiparat hæc duo,vel quòd ioco, vel quòd ebrietate aliquid ſit cō-
13 miſſum pro pace rumpenda † ex quo quemadmodū ex ioco,non oritur pœna delicti, ita ex ebrietate Roma.in l.1.§ i.ff.de verbo.ſigni.dicit quòd nulla lex ciuilis

14 uilis probat ebrium teneri aut non teneri. † Nam tex. in §. delinquunt, dicit benè delictum cōmitti per ebrietatem, non tamen dicit quòd pœna ſit imponenda, cōprobo hoc, quia delictum à caſu pęnam non meretur. loquendo de eo caſu quod quis venando interfecit
15 hominem, & tamen lex appellat delictum. † Nec tex. in d. l. omne delictum. §. per vinum probat. quia loquitur de eo qui ſibi ipſi per ebrietatem mortem conſci-
16 uit. † & alia pœna eſt eorum qui alios interficiunt, alia eorum qui ſe ipſos occidunt l. j. C. de ijs qui mor. cō-
17 ſci. † Nec tex. iūcta Glo. in l. j. C. ſi quis Imperato. maledi. probat, quia loquitur in eo qui verbo iniuriā intulit, & longa eſt differentia aliquem inferre iniuriam verbo. & inferre facto & vulneribus. vndè dicit ipſe quòd eſt melior tex. penès Canon. in d. c. ſanè, & alijs
18 ſequentibus concludens † quòd quemadmodùm infans non poteſt ſtipulari. nec poteſt delinquere, vt l. infans. ff. de ſicar. eodem modò nec ebrius, cùm
19 ignoret quod agat. † Saly. in l. noſtra in fi. dicit quòd delictum per ebrietatem non eſt ex toto impunitum. per tex. in d. l. omne delictū. §. per vinum. quia non eſt culpa vini, ſed culpa bibentis ſecundùm Cy. Alberi. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſ. & cleri. col. iiij.
20 † dicit ꝙ delictum commiſſum per ebrietatem mitiùs punitur, quàm homo ſanæ mentis puniretur. per d. §. per vinum, ſubijciens quòd ex ebrietate magis puni-
21 tur qui eſt magis facilis ad inebriendum. † Ang. in tract. malefi. in ver. ſcienter, dicit inebrio diſtinguendum eſſe quemadmodùm & in dormiēte, vt ſi ſciebat ex ebrietate ſolitum eſſe delinquere & non abſtinuit, tūc teneatur, aut ignorabat ſe ebrium ſolitum eſſe delinquere. & tunc non puniatur. vt in dormiente decla
22 rat Bar. in l. pen. ff. ad l. Pompe. de Parici. † Bal. in l. data opera col. ij. dicit quòd ebrietas magna delictū extenuat, non autem in totum excuſat. ſed parua ebrietas non minuit delictum. quem refert Ang. in d. ver.

ſcienter

ſcienter. Car. in cle j. q. viij. de homi. dicit ebrium nõ excuſari à delicto per tex. in d. c. inebriauerũt. & ſecũ
23 dùm opi. Gen. & Matthæ. † In hac q. coniungẽdo dicta Docto. puto diſtingui poſſe, proùt etiam diſtinxit S. Tho. ij. ſecũn. q. cl. art. j. ij. & iij. qui plenè tangit materiam hanc. Aut quis pauliſper eſt exilaratus ꝓpter vinum. non tamen eſt alienatus à ratione. & ſic modica eſt ebrietas, & tunc ſi deliquit puniendus eſt pęna ordinaria. vt dicit Bal. in d l. data opera. & hoc modo poteſt intelligi tex. & quæ ibi not. Bar. in d. l. reſpiciendum. §. delinquunt, vt impetu dicatur deliquiſſe, quemadmodùm & ille qui ira vel dolore magno motus delinquit. vt impetu dicatur factum. vt in l. nec in ea. ff. de adulter. vbi impetus mariti reſtringit̃. vt iam dixi. & ſic ille tex. intelligatur in ebrio. qui calore vini factus eſt impetuoſus, non autem mente alienatus ob vinum. vt in ſequentibus. Aut quis eſt ebrius eo modo vt ignoret quod agat, & tunc ſequendo diſtinctionem Diui Tho. aut iſte ignorabat potentiam vini & eſſe illius qualitatis, vt faciliter poſſet ebriari, q̃a erat clarũ & videbatur paruum vinũ. & iſte hoc credens & ſciẽs bibit, vel quòd facta fuit mixtura vini à ſocijs, vel aliquod appoſitum, vt puta ſal. vel quid ſimile. ex quo facilius ebriaretur, & tunc quia ex ſentẽtia Diui Tho. iſte talis in nullo peccat, quia nõ eſt voluntas peccati, ideò ſi ex inde ſequatur homicidium in nullo tenebi-
24 tur arg. l. Gracchus. ſuprà de Adulter. ¶ Aut quis ſcit potum eſſe immoderatum. ſed putat non eſſe potentẽ ad inebriandum credens poſſe reſiſtere, & tunc quia ex intẽtione Diui Tho. iſte peccat venialiter, ſi homicidium ſequatur, mitiùs eſt puniendus. & ita procedat tex. in d. l. omne delictum. §. per vinum. & quod dicit Saly. hîc. & Alberi. in d. l. ſi quis non dicam, & Car. in d. Clemen. j. & tex. in d. c. ſanè. & in d. c. inebriauerũt cùm alijs ſuprà adductis. in quibus extrà ordinem pęna
25 na imponitur ¶ Aut aliquis ſcit potum immoderatum

& inebrie-

& inebrietatem, & tamen magis vult ebrietatē incurrere. quàm à potu abſtinere, & talis dicitur propriè ebrius. nam tūc eſt peccatum mortale. quia mortalia accipiunt ſpecies, non ab ijs quę per accidens eueniūt præter intentionem. ſed ab eo quod eſt per ſe intentum ita Diuus Tho. vbi ſuprà. & in iſto caſu diſtingue rem, aut iſte qui voluntariè inebriatur ſciebat ꝙ erat ſolitus temporibus alijs quādo ebriabatur. percutere verberare. ſeuire vel quid aliqd ſimile gerere, & tunc quia fuit in culpa voluntariè inebriando. & delictum fuit ſecutum, tenebitur pœna ordinaria legis. & hoc modo procedat quod dicit Ange. in d. ver. ſciēter, æquiparando hunc caſum dormienti. quia ſciebat vinum. vt per Bar. in d. l. pœn. ff. de paric. aut aliàs ebriabatur & ſæpè. & tamen nunquàm percuſſit, vel ſimile quid geſſit. ſed vt vulgò dicitur, ob ebrietatē nō erat leo ſed pecora, & tunc quia poſuit ſe in periculo ebriādo puniet extraordinariè, & mitiùs ob peccatū ebrietatis, non autem ob delictum, ſi ſecutum fuit homicidium. & ita procedat dictum Saly. Alberi. & aliorum.

SVMMARIVM

1 **DORMIENS** *an de homicidio puniatur.*
2 *Dormiens furioſo æquiparatur.*
3 *Dormiens peccare non dicitur.*
4 *Putator arboris uiatorem occidens. non excuſatur. ſi non præmonuit.*

1 Dormiens † ſi homicidium commiſſerit non
2 punitur ita tex. in cle. vnica de homic. ex eo † quia dormiens furioſo æquiparatur. vt in d cle. & facit tex in c. maiores. §. verum & in fi. de baptiſ. & in l. j. §. adipi-
3 ſcimur. ff. de acqui. poſſeſſio. † & dormiens nō dicitur peccare ſecūdùm Glo. in c. teſtamentum. vj. di. diſtingue vt per Bar. vt dixi. in d. l. pęna. ff. de parric. aut iſte talis

talis ſciebat hoc euenire ſibi. & tunc ſibi debet prouidere, vt iaceat ſolus, vel nemo ſit in camera ſua, & ſi
4 nō fecit eſt in culpa. & ꝓpter culpam tenetur. † ſicut putator arboris, qui non admonuit trāſeuntes l. ſi putator. ff. ad l. aquili. & l. iij. ff. de ſicar. ſi verò hoc non ſciebat ſibi euenire, tunc ei parcitur, nam dormiēs æquiparatur furioſo. vt dixi ſuprà & hanc diſtinctionē refert & ſequitur Ang. in pract. in ver. ſcienter nu. 17.

SVMMARIVM.

1 DOLOR *iuſtus excuſat.*

2 *Dolorem iuſtum difficilimum eſt temperare.*

3 *Iudex qui iracundiæ calore innocentem damnauit, extraordinariè punitur.*

4 *Temerè accuſans nullam pœnam ſubire oportet.*

5 *Dolor iuſtus mitiùs punitur arbitrio iudicantis.*

6 *Dolore iuſto motus. quando quis eſſe intelligatur.*

1 IVSTVS † dolor etiam excuſat, quia vt dicit tex. in l. ſi adulterium cūm inceſtu. §. Imperatores. ff. de
2 adulter. † difficilimum eſt iuſtum dolorem temperare. quò fit vt extraordinariè puniuntur, vt in d. tex.
3 facit etiam ad hoc tex. in ſimili tamen in l. lex Iulia in fin. ff. ad l. Iuli. repetun. vbi iudex qui calore iracūdiæ
4 innocentem damnauerit. extraordinariè punitur. † & ad hoc etiam in argumentum adducitur tex. in l. j. §. quæri poſſit. ff. ad turpilli. vbi dicit quòd temerè accuſans. ex quò inconſulto calore motus eſt calūniæ vitio caret. & ob id nullam pœnam ſubire debet. & pro hoc facit tex. in l. quicquid. ff. de reg. iur. cùm alijs cōcordantibus adductis per Glo. in d. §. quæri poſſit in verb. ſubire. & hanc opinio. tenuit Ang. in practi. in ver. & dictus Titius ſe defendendo nu. 29. Cepol. in
5 conſ. xlij. nu. 6. † lex enim parcit, dicit ipſe, iuſtiſſimo dolori, non tamen parcit vt non teneatur. ſed mitiùs punitur.

punitur.in arbitrium iudicātis. & Hippoly. poſt alios in practi.in §. quoniam nu.66.qui multos ita tenētes ac multas rationes adducit. † Quando autem quis iuſto dolore motus eſſe intelligatur colligitur ex tex.in d.§. Imperatores.& habetur per Ang. Cepol. & Hippoly.in locis de quibus ſuprà.

SVMMARIVM

1 HOMICIDIVM *in ludo commiſſum an puniatur.*

2 *Ludus quare non ſit licitus.*

3 *Ludi qui prohibiti dicantur. & nu.5.*

4 *Ludi quot ſint hodiè permiſſi.*

6 *Delinquens ludendo ad pilam an teneatur.*

7 *Homicidium commiſſum in torneamentis,quando puniatur.*

1 LVDO † etiam committitur homicidium, vtrum autem teneatur. Alberi. in l. ſi quis nō dicam rapere. C.de epiſc.& cleri.diſtinguebat,aut ludēs dabat operā ludo licito,& nō tenetur l.qua actione §. ſi in colluctatione ff. ad l.Aquil. vbi luſus paleſtræ eſt pmiſſus. & ideò non tenetur, ſic etiam in l. ſi ex plagijs.§. fi.ff.eo.tit.aut dabat operam ludo illicito.& tūc teneatur.

2 † Et hoc quòd ludus non ſit licitus prouenit tripliciter, Primò reſpectu perſonæ quæ eſt phibita ludere.d.l.qua actione.§.ſi in colluctatione.verſ.hoc autem in ſeruo. ſic etiam in proœ.digeſtorū.§. illud vbi ſcholaris prohibetur ludere, ſecūdò reſpectu loci.puta ſi fiat in loco nō ſolito .l. item ſi obſtetrix.§.fi.cum legib.ſequētib.ff.ad l.Aquili. Tertiò reſpectu generis ludi prohibiti à lege

3 † Qui autem ludi dicantur prohibiti,dic quòd de iure digeſtorum ludi ſanguinolēti erant permiſſi.d.l.fi.C. de fer.l. athletas.ff. de ijs qui not.infami.l.ij.ff.de aleæ.lu.& aleato.& ideò illo iure non tenentur. ſi aliter fuerit occiſus. Hodiè autem ſunt prohibiti l.j.C.de gladiato.lib.x. & de iure Canonico

dictis. Aut percuſſit mulierem rixando cum ipſa ob verba, vel ob iniuria. & ſic in pura rixa, & tunc aut ex tumefatione vẽtris apparebat ipſam eſſe prægnãtem, & tũc ſiue percutiat armis, fuſte, vel pugno, vel pede, tenebit, ſi conſtat illud atrociter feciſſe, vt fuerit cau-
45 ſa abortus. † arg. tex. in l. qua actione, §. ſed & ſi quis ſeruũ ff. ad l. aquil. vbi leuis percuſſio in egroto poteſt eſſe mortifera, & l. nihil intereſt. ff. ad l. Iuli. de adulte. Aut venter non erat eleuatus, ita quòd nõ apparebat
46 quod eſſet prægnans. † & tunc ex modo percutiendi, ex genere armorum ſi manu vel pede percuſſerit tenebitur, vel non tenebitur, ſecundùm quòd habetur in l. j. §. diuus ibi cum claui, vel cucumia, & in l. diuus ff. eo. & ideò percutiens manu, vel pede, non tenebitùr. ita ſenſit Alberi. in d. l. qui in vtero. & in q. lix. in iij. par. ſtatu. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuli. de vi. & per ea quę dicit Bar in l. diuus ff. eo. de ſicar. Aut hîc talis percutiens mulierẽ erat in pura rixa, nec venerat præmeditatus cauſa delinquendi, & tunc ſi rixando percuſſerit mulierem prægnantem à caſu, quæ faciat abortum, extraordinariè debet puniri. & ita procedat
47 tex. Exodi c. xxj. & dixi ſuprà. † Aut hîc talis percutiens, aut alio modo tangens mulierem, aut ludens cũ ipſa, fuit cauſa abortus, nec cogitauerat vele delinquere. nec eo tunc habebat intentionẽ ad delinquendum ſed tantummodò poſſet ſibi imputari ꝙ fuerit in lata culpa. in non aduertendo id quod faciebat, vel ludẽdo cum ipſa, vel in alio, vel ſi forſam rem veneream cum ipſa habebat, iſto in caſu deſtinguendum eſt. an partus eſſet animatus vel non, vt ſi non haberet animã in nullo teneretur, & in hoc conſiderandi eſſent quadraginta dies. Aut partus habebat anima, & tunc extraordinariè deberet puniri. pro modo culpæ. & ita procedat tex. in d. c. ſicut de homi. & diſtinctio iam di-
48 cta locum habeat in hoc caſu. † Aut ſumus in caſu in quo quis dedit poculum ad abortum, aut mulier intu-

lit

lit vim viſceribus ſuis, vt abortum faceret, & tunc ſi partus non eſt mortuus, neq; abegit ſeu abortum fecit, iſto in caſu. & mulier & dans potum extraordinariè & ſic exilio, vel alia pœna conſimili eſt puniendus & ita procedat tex. in d.l. Cicero in ſecunda parte. & in d.l. ſi mulierē, & in d.l. ſi quis aliquid. §. abortionis.

SVMMARIVM

1 *FVRIOSVS committens homicidium, an de homicidio teneatur.*
2 *Factum à furioſo perinde habetur, ac ſi caſu aliquo, ſiue perſonæ facto accidiſſet.*
3 *Furioſus ignoranti æquiparatur.*
4 *Furioſus æquiparatur mortuo.*
5 *Furioſus teſtari non ualet.*
6 *Delictum extrà animum commiſſum, pœnam non meretur.*
7 *Furioſus animum non habet.*
8 *Furioſus ui alienam rem inuadens pœna non punitur.*
9 *Naturali uitio eſt parcendum.*
10 *Afflicto non eſt addenda afflictio.*
11 *Furioſus an puniatur de delicto, antè furorem commiſſo.*
12 *Furor quomodò & qualiter probetur.*
13 *Teſtibus deponentibus ſuper alicuius furore, non creditur, niſi ſuæ ſcientiæ cauſam reddant.*

IMBECILITATE Caſus, vt in Furioſo, Ebrio.
1 Dormiente & concitato iuſto dolore; † Furioſus ſi homicidium in furore commiſerit dicas, quòd puniendus non ſit, ex quo ſatis ipſo furore punitur. ita dicit tex. in l. diuus. ff. de offi. præſi. facit tex. in cle. vnica extra de homici. & in c. aliquos, cum ſeq. xv. q. j. ita tenent Doct. in d.l. diuus. ff. de offi. præſi. & in l. furioſum. C. qui teſta. face. poſſ. Alberi. in l. ſi quis non dicam rapere. col. iij. C. de epiſco. & cleri. Hippoly. qui multa cumulat in l. j. num. 49. ff. ad l. Cor. de ſicar. pul-

chram rationem reddit Glo.in d.clemen.vnica de ho-
2 mici. † Nam illud quod per furioſum ſit habetur pe-
rinde ac ſi caſu aliquo accidiſſet ſine facto perſonæ l.
vltima in fi.ff.de admi.tuto. vndè ſi damnum dat non
tenetur Aquilia, ſed eſt perinde ac ſi quadrupes fe-
ciſſet, vel tegulá cecidiſſet.l.ſed & ſi quecũq;.§.ij.ad l.
3 Aquili. † Hinc videmus quòd furioſus æquiparatur
ignoranti l. filiusfamilias. & ibi Bart.ff. de teſtamen.
4 † Nec non æquiparatur mortuo, vt dicit Bald.in l.hu-
5 manitatis in.vj.col.C.de impub.& alijs ſubſti.† Vide-
mus etiam quòd furioſus nõ habet teſtamenti factio-
nem actiuam, quia caret omni ſenſu & intellectu l.is
cui.l.qui teſtamento la.ij.§.nec furioſus.ff.de teſta.l.
furioſum.C.qui teſta. face.poſſ. Nec etiam ad pias
cauſas Bar.in l.j.in.j.q.C.de ſacroſa.eccle.Facit etiam
6 pro hoc. † Nam quotieſcunque delictum non ex ani-
mo.ſed extra animum committitur. pœnam non me-
retur l.j.C.ſi aduerſ.delict.l.j.C.ſi quis Imperat. ma-
ledix.c. ſi qd.xiiij.q.v.c.ſi qñq; in fi.xv q.vj.ſed furio-
7 ſus non ex animo delictum committit. † cum animum
non habeat.§.furioſi Inſtit.quib.nõ eſt per miſſ.face.
8 teſta.c.dilectus deſponſa ergo &c. † Hinc videmus ꝙ
furioſus inuadens vi & violentia rem alienam nõ pu-
nitur pœna l.ſi quis intãtam.C.vnde vi.ita Glo. Bar.
Bal.& Saly.in d.l.ſi quis in tantã.in.vj.q.Glo. Poſſunt
tamen circà hoc duæ dare diſtinctiones. & nõ ita ſim-
pliciter procedere proùt tranſeunt omnes Doct.qua-
rum prima eſt, aut delinquens incidit in furorem cul-
pa ſua, & dum eſſet furioſus cõmiſſit homicidium,
aut eſt furioſus à natura, primo caſu punitur.c.ſi quis
inſaniens.xv.q.j.Glo.in c.aliquo.ea cau. & q.Doct.in
cle.j.de homi. & iſtud poteſt exemplificari, quando
quis eſt ſanus mentis, attamen aliquod comederet,
adeò quòd ex tali comeſtione furioſus efficeretur, &
delictum committeret, nam tunc eſſet in culpa & ſuc-
cederet illud de quo dixi ſuprà. quòd quando culpa
præceſſit

præceſſit caſum tenetur de culpa.c.præsbiterum de homi. cum alijs de quibus ſuprà. Secundò caſu ſi eſt
9 furioſus à natura non punitur.† quia naturali vitio parcendum eſt l.j.§.hæc autem actio.ff.de aqua plu.
10 arcen.& ſatis punitur ipſo furore. vt dixi † & afflitto danda non eſt afflicto.l tam demẽtis.C.de epiſco.audi.c.pen.de cle.egro. Secunda erit diſtinctio,aut delinquens eſt furioſus continuo furore,aut per dilucida interualla,primo caſu non punitur d.cle.j.de ho-
11 mici.& alijs de quibus ſuprà. † Secundò caſu ſubſtingue,aut delictum eſt commiſſum tempore dementiæ & furoris.aut tempore ſanitatis, primo caſu non punitur,vt dixi ſuprà.ſecundò caſu iterum ſubdiſtingue, aut pro tali delicto fuit captus & condemnatus tempore ſanitatis,aut condemnatus tempore furoris.primo caſu poteſt puniri arg.l.j. & ibi Bart.ff.de pœn.ſecundo caſu non poteſt puniri. vt tenent Bal.Aluar.& Iaco.Rebuff.in c.j.an ille qui interfe. fra. domini ſui. in vſi.feu.Bald.in l.humanitatis nu.46 verſ.iij. quæritur.Alex.in l.ex facto nu.33.ff.de vulg. & pupil.& ibi Iaſ.nu.30. qui multa ad hoc adducunt.& Doct.in l.furioſum.C.qui teſta.face.poſſ.

12 ¶ † Ex ijs quæro qualiter probetur furor. breuiter omiſſis diſputationibus, dicas quod iudex ex officio procedere debet. & inquirere nunquid delinquens fuerit furioſus vel non.& quæ ſecundùm leges & Iuſtitiam cẽſenda ſunt cognoſcat, vt dicit tex.in.c.hor-
13 tamur iij.q.ix. † iſtud enim iudici conſtare poteſt per teſtes qui cauſam ſuæ ſcientię reddant, aliter eis non crederet.vt dicit Bal. in d.l.furioſum.C.qui teſta.face.poſſ.quę cauſę poſſunt cognoſci ex actibus & verbis ex quibus quis præſumitur mẽte alienatus,vt dicit Bart.in l.ij.C.qui teſta. face. poſſ. & hoc per tex.in l. is qui.§.j.ff.de tut.& curato. dat.ab ijs,& l.quidam,de condi. inſtit. In primis ſi teſtes deponunt audiuiſſe eum futura loquentem, vt dicit tex.in c.legimus in

prin.ibi fatuus fatua loquitur.xciij.diſt. cum concordantibus ibi adductis. per Gl. & licèt aliquando etiam ſapienter loquatur, furioſum tamen eſſe non deſinit. vt tenet Excellentiſſimus Gramma. in conſ.xvj.nu.9. ſi deponunt quòd iuſſit oſſa ſua in mari perijci.l.quidam in ſuo teſtamento.ff.de condi.inſtit. ſi dicunt ꝙ eundo per viam.iacuit lapides more inſanorum. Glo. in l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſol.matri.& ita idem Grã.in d.conſ.xvj.num.2.ſi dicunt quòd contrà conuerſum ad fidem ſatis irruit vt dicit tex. in l.ij C.dè iudeis,ſi deponunt quòd ſibilauit in eccleſia præſente populo,dum diuina celebrarentur officia,vt no t. in d. l.quidam in ſuo. & dicit Bald. in d.l.furioſum.C qui teſta.face.poſſ.& Floria.in l.ſed & ſi quæcunque.ff.ad l.aquili.ſi deponunt quòd cõſuetus eſt oſtendere pudibunda in publicum,abſque aliqua verecundia, multis perſonis inſpicientibus. vt dicit Gramma. in dicto conſ.xvj.nu.8.ſi dicunt quòd habet memoriam inordinatam, quòd eſt maximum ſignum dementiæ. ita Gramma.in d.conſ.xvj.nu.10.ſi conſtat quòd à patre & conſanguineis, & denique communiter ab omnibus eum cognoſcẽtibus furioſus reputatur.ita Gram. in d.conſ.xvj.nu.12. verum ſi ſignum aliquod ex ſupradictis,vel quod aliud non conſtaret, ex quo iudex furere cognoſceret,tunc erit conſulendus medicus,vt dicit Bar.in d.l.ij.ff.de teſta.

SVMMARIVM.

1 EBRIVS *an de homicidio teneatur.& nu.9.& 23.*
2 *Impetus quid ſit.*
3 *Impetus in quo uerificetur.*
4 *Maleficium in ebrietate commiſſum eſt puniendum.*
Intellectus ad l reſpiciendum.§.delinquunt.ff. de pœn. & nume.14.& 23.

Exempla

5 *Exempla non reſtringunt regulam.*
6 *Dolus minor ineſt in facto impetu.*
7 *Inebrians ſe, ſaltem uenialiter peccat.*
8 *Dans operam rei illicitæ de homicidio tenetur.*
10 *Principi maledicens temulentus non punitur.*
11 *Ebrij apud Sapientes iudices uenia ſunt digni.*
12 *Paria ſunt ioco uel ebrietate quid cõmittere. pro pace rumpenda.*
13 *Pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur.*
15 *Intellectus ad l. omne delictum. §. per uinum. ff. de re milit. & numero. 14.*
16 *Pœna alia alios interficientium, alia ſe ipſos occidentium.*
17 *Intellectus ad l. i. iuncta Glo. C. de ijs qui Imperato. maledix.*
18 *Infans ſtipulari, nec delinquere poteſt.*
19 *Delictum ex ebrietate commiſſum, non ex toto punitur.*
20 *Delictum commiſſum ebrietate, mitiùs punitur, quàm homo ſanæ mentis puniretur.*
21 *Sciens ſe inebriari ſolitum, à pœna non excuſatur.*
22 *Ebrietas magna delictum extenuat, non autem in totum excuſat.*
23 *Ebrietatem incurrens, quando mortaliter peccet.*

1 EBRIVS † ſi hominem occiderit, an teneatur pœna legis Corneliæ de ſicarijs. tex. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff de pen. videtur diſponere, quòd teneatur, dum vult impetu delictum committi exemplificando in ebrietate, vt par ſit cauſa, ſi rixa ſit commiſſa ex ira-
2 cundia, quemadmodum ex ebrietate. † Cum impetus ſit perturbatio ſeu quidam motus animi nimius, rationi non obtemperans, vt per Ariſto. lib. iij. Ethi. & impetum appellat motum animi Iuriſconſultus in l.
3 nec in ea. ff. de adult. † vndè impetus verificari poteſt tam in ebrio, quàm in quocunque alio, qui calore iracundiæ vel alia perturbatione deliquerit. & Bar. ibi poſtquàm declarauit verbum impetus dicit,
4 † quòd maleficium factum in ebrietate venit puniendum per illum tex. nec exemplificatio facta de ebrietate reſtringere debet illũ tex. vt loquatur de eo tan-

5 tùm.ſed debet etiam intelligi in alijs conſimilibus† cū
exempla nō reſtringāt regulam.§.hactenus Inſtit.de
6 gradi.†Facit etiam quod voluit Bal. in l.data in.ij.col.
C.qui accu.poſſ.qui dicit. quòd eſt maior dolus, vt ſi
ex propoſito fiat delictum,eſt etiā minor dolus quan-
do impetu aliquid fit.eſt poſteà caſus,cum vltrà intē-
tionē aliquid contingit, vndè factum per ebrietatem.
nō eſt ex propoſito nec deliberatè.ſed impetu ex quo
tenetur.Hoc idem ſenſit Dy. in d.§.deliquunt, dum
exponit verba tex.dicens ex propoſito,ideſt dolo.im-
petu,ideſt culpa,caſu,ideſt nec dolo,nec culpa. quod
7 etiam ſequitur Alberi.ibi.† Prætereà iſte qui inebriat
dat operam rei illicitę,cum ebriando ſe,peccet ſaltem
venialiter,vt dicam, & eſt tex.iuncta Gl.in c.inebria-
uerunt.xv.q.j.vbi culpandus fuit Loth. Modò quādo
caſu committitur homicidium, ſi culpa præceſſit ca-
8 ſum † & dabat operam rei illicitæ.tenetur de homici-
dio.c.tua & ibi not.de homici. & l. ſcientiani.§.fi.ff.ad
l.aquili.& not.per Bar.& alios in l.j.de leg. & dixi ſu-
prà.ergo hic ebriando ſe.& poſteà homicidium com-
mittendo tenetur,cum ſit in culpa.

9 ¶ † In contrarium quòd ebrius non teneatur de ho-
micidio, adducitur tex.in l.omne delictum.§.per vi-
num.ff.de re mili. vbi extrà ordinem punitur qui per
10 vinum hominem interemerit. † Adducitur etiam tex.
iuncta Glo.in l.j.C.ſi quis Impera.maledix.in ver.te-
mulentia.vbi maledicēs principi ſi temulentus fuerit.
11 non punitur.†Prætereà eſt tex.in c.ſanè,xv.q.j.vbi ad
literam dicit ꝙ nimio vino indulgentes iacent ſepulti
ebrij apud ſapientes iudices,venia ſunt digni.ſed leui-
12 tatis damnantur authores. † facit etiam quod voluit
Bart. in l.aut facta.§.j.ff.de pœn.vbi æquiparat hæc
duo,vel quòd ioco, vel quòd ebrietate aliquid fit cō-
13 miſſum pro pace rumpenda † ex quo quemadmodū
ex ioco,non oritur pœna delicti, ita ex ebrietate Ro-
ma.in l.1.§ i.ff.de verbo.ſigni.dicit quòd nulla lex ci-
uilis

14 uilis probat ebrium teneri aut non teneri.† Nam tex.
in §.deliquunt,dicit benè delictum cōmitti per ebrie
tatem,non tamen dicit quòd pœna ſit imponenda,cō
probo hoc,quia delictum à caſu pęnam non meretur.
loquendo de eo caſu quod quis venando interfecit
15 hominem,& tamen lex appellat delictum.† Nec tex.
in d.l. omne delictum.§.per vinum probat. quia loq-
tur de eo qui ſibi ipſi per ebrietatem mortem conſci-
16 uit.† & alia pœna eſt eorum qui alios interficiunt,alia
eorum qui ſe ipſos occidunt l.j.C. de ijs qui mor. cō-
17 ſci. † Nec tex.iūcta Glo.in l.j.C.ſi quis Imperato.ma
ledi.probat,quia loquitur in eo qui verbo iniuriā in-
tulit,& longa eſt differentia aliquem inferre iniuriam
verbo. & inferre facto & vulneribus . vndè dicit ipſe
quòd eſt melior tex.penès Canon.in d.c.ſanè,& alijs
18 ſequentibus concludens † quòd quemadmodùm in-
fans non poteſt ſtipulari . nec poteſt delinquere , vt
l. infans .ff. de ſicar . eodem modò nec ebrius , cùm
19 ignoret quod agat. † Saly.in l.noſtra in fi.dicit quòd
delictum per ebrietatem non eſt ex toto impunitum.
per tex.in d.l.omne delictū.§.per vinum. quia non eſt
culpa vini,ſed culpa bibentis ſecundùm Cy.Alberi.in
l.ſi quis non dicam rapere. C. de epiſ. & cleri.col.iiij.
20 †dicit ꝙ delictum commiſſum per ebrietatem mitiùs
punitur,quàm homo ſanæ mentis puniretur. per d.§.
per vinum,ſubijciens quòd ex ebrietate magis puni-
21 tur qui eſt magis facilis ad inebriendum. † Ang. in
tract.malefi.in ver. ſcienter,dicit inebrio diſtinguen-
dum eſſe quemadmodùm & in dormiēte ;vt ſi ſciebat
ex ebrietate ſolitum eſſe delinquere & non abſtinuit,
tūc teneatur,aut ignorabat ſe ebrium ſolitum eſſe de-
linquere.& tunc non puniatur. vt in dormiente decla
22 rat Bar.in l.pen.ff.ad l.Pompe.de Parici.†Bal.in l.da-
ta opera col.ij.dicit quòd ebrietas magna delictū ex-
tenuat,non autem in totum excuſat. ſed parua ebrie-
tas non minuit delictum. quem refert Ang. in d. ver.
ſcienter

ſcienter. Car. in cle j.q.viij.de homi.dicit ebrium nõ excuſari à delicto per tex.in d.c.inebriauerũt. & ſecũ
23 dùm opi.Gen.& Matthæ. † In hac q.coniungẽdo dicta Docto.puto diſtingui poſſe, proùt etiam diſtinxit S.Tho.ij.ſecùn.q.cl.art.j.ij.& iij. qui plenè tangit materiam hanc. Aut quis pauliſper eſt exilaratus ꝓpter vinum. non tamen eſt alienatus à ratione. & ſic modica eſt ebrietas,& tunc ſi deliquit puniendus eſt pœna ordinaria.vt dicit Bal.in d l.data opera. & hoc modo poteſt intelligi tex.& quæ ibi not. Bar.in d.l.reſpiciendum.§.delinquunt,vt impetu dicatur deliquiſſe, quemadmodùm & ille qui ira vel dolore magno motus delinquit. vt impetu dicatur factum.vt in l. nec in ea.ff.de adulter.vbi impetus mariti reſtringitᷣ. vt iam dixi.& ſic ille tex.intelligatur in ebrio.qui calore vini factus eſt impetuoſus,non autem mente alienatus ob vinum. vt in ſequentibus. Aut quis eſt ebrius eo modo vt ignoret quod agat,& tunc ſequendo diſtinctionem Diui Tho.aut iſte ignorabat potentiam vini & eſſe illius qualitatis,vt faciliter poſſet ebriari, qa erat clarũ & videbatur paruum vinũ. & iſte hoc credens & ſciẽs bibit,vel quòd facta fuit mixtura vini à ſocijs, vel aliquod appoſitum,vt puta ſal.vel quid ſimile. ex quo facilius ebriaretur, & tunc quia ex ſẽtẽtia Diui Tho. iſte talis in nullo peccat,quia nõ eſt voluntas peccati, ideò ſi ex inde ſequatur homicidium in nullo tenebi-
24 tur arg.l.Gracchus.ſuprà de Adulter. ¶ Aut quis ſcit potum eſſe immoderatum.ſed putat non eſſe potentẽ ad inebriandum credens poſſe reſiſtere, & tunc quia ex intẽtione Diui Tho.iſte peccat venialiter, ſi homicidium ſequatur,mitiùs eſt puniendus.& ita procedat tex.in d.l.omne delictum.§.per vinum. & quod dicit Saly.hìc.& Alberi.in d.l.ſi quis non dicam,& Car. in d.Clemen.j. & tex.in d.c.ſanè. & in d.c.inebriauerũt cùm alijs ſuprà adductis.in quibus extrà ordinem pœ-
25 na imponitur ¶ Aut aliquis ſcit potum immoderatum & inebrie-

& inebrietatem, & tamen magis vult ebrietatē incurrere. quàm à potu abſtinere, & talis dicitur propriè ebrius. nam tūc eſt peccatum mortale. quia mortalia accipiunt ſpecies, non ab ijs quę per accidens eueniūt præter intentionem. ſed ab eo quod eſt per ſe intentum ita Diuus Tho. vbi ſuprà. & in iſto caſu diſtinguerem, aut iſte qui voluntariè inebriatur ſciebat ꝙ erat ſolitus temporibus alijs quādo ebriabatur. percutere verberare. ſeuire vel quid aliqd ſimile gerere, & tunc quia fuit in culpa voluntariè inebriando. & delictum fuit ſecutum, tenebitur pœna ordinaria legis. & hoc modo procedat quod dicit Ange. in d. ver. ſciēter, æquiparando hunc caſum dormienti. quia ſciebat vinum. vt per Bar. in d. l. pœn. ff. de paric. aut aliàs ebriabatur & ſæpè. & tamen nunquàm percuſſit, vel ſimile quid geſſit. ſed vt vulgò dicitur, ob ebrietatē nō erat leo ſed pecora, & tunc quia poſuit ſe in periculo ebriādo punietē extraordinariè, & mitiùs ob peccatū ebrietatis, non autem ob delictum, ſi ſecutum fuit homicidium. & ita procedat dictum Saly. Alberi. & aliorum.

SVMMARIVM

1 DORMIENS *an de homicidio puniatur.*

2 *Dormiens furioſo æquiparatur.*

3 *Dormiens peccare non dicitur.*

4 *Putator arboris uiatorem occidens. non excuſatur. ſi non præmonuit.*

1 Dormiens † ſi homicidium commiſſerit non
2 punitur ita tex. in cle. vnica de homic. ex eo † quia dormiens furioſo æquiparatur. vt in d cle. & facit tex in c. maiores. §. verum & in fi. de baptiſ. & in l. j. §. adipiſcimur. ff. de acqui. poſſeſſio. † & dormiens nō dicitur
3 peccare ſecūdùm Glo. in c. teſtamentum. vj. di. diſtingue vt per Bar. vt dixi. in d. l. pęna. ff. de parric. aut iſte talis

talis ſciebat hoc euenire ſibi. & tunc ſibi debet prouidere, vt iaceat ſolus, vel nemo ſit in camera ſua, & ſi
4 nō fecit eſt in culpa. & ꝓpter culpam tenetur. † ſicut putator arboris, qui non admonuit trāſeuntes l. ſi putator. ff. ad l. aquili. & l. iij. ff. de ſicar. ſi verò hoc non ſciebat ſibi euenire, tunc ei parcitur, nam dormiēs æquiparatur furioſo. vt dixi ſuprà & hanc diſtinctionē refert & ſequitur Ang. in pract. in ver. ſcienter nu. 17.

SVMMARIVM.

1 DOLOR *iuſtus excuſat.*
2 *Dolorem iuſtum difficilimum eſt temperare.*
3 *Iudex qui iracundiæ calore innocentem damnauit, extraordinariè punitur.*
4 *Temerè accuſans nullam pœnam ſubire oportet.*
5 *Dolor iuſtus mitiùs punitur arbitrio iudicantis.*
6 *Dolore iuſto motus. quando quis eſſe intelligatur.*

1 IVSTVS † dolor etiam excuſat, quia vt dicit tex. in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. de
2 adulter. † difficilimum eſt iuſtum dolorem temperare. quò fit vt extraordinariè puniuntur, vt in d. tex.
3 facit etiam ad hoc tex. in ſimili tamen in l. lex Iulia in fin. ff. ad l. Iuli. repetun. vbi iudex qui calore iracūdiæ
4 innocentem damnauerit. extraordinariè punitur. † & ad hoc etiam in argumentum adducitur tex. in l. j. §. quæri poſſit. ff. ad turpilli. vbi dicit quòd temerè accuſans. ex quò inconſulto calore motus eſt calūniæ vitio caret. & ob id nullam pœnam ſubire debet. & pro hoc facit tex. in l. quicquid. ff. de reg. iur. cùm alijs cōcordantibus adductis per Glo. in d. §. quæri poſſit in verb. ſubire. & hanc opinio. tenuit Ang. in practi. in ver. & dictus Titius ſe defendendo nu. 29. Cepol. in
5 conſ. xlij. nu. 6. † lex enim parcit, dicit ipſe, iuſtiſſimo dolori, non tamen parcit vt non teneatur. ſed mitiùs punitur.

punitur.in arbitrium iudicãtis. & Hippoly. poſt alios in practi.in §. quoniam nu.66.qui multos ita tenẽtes
6 ac multas rationes adducit. † Quando autem quis iuſto dolore motus eſſe intelligatur colligitur ex tex.in d.§. Imperatores.& habetur per Ang.Cepol. & Hippoly.in locis de quibus ſuprà.

SVMMARIVM

1 HOMICIDIVM *in ludo commiſſum an puniatur.*
2 *Ludus quare non ſit licitus.*
3 *Ludi qui prohibiti dicantur. & nu.5.*
4 *Ludi quot ſint hodiè permiſſi.*
6 *Delinquens ludendo ad pilam an teneatur.*
7 *Homicidium commiſſum in torneamentis, quando puniatur.*

1 LVDO † etiam committitur homicidium, vtrum autem teneatur. Alberi. in l. ſi quis nõ dicam rapere. C.de epiſc.& cleri.diſtinguebat,aut ludẽs dabat operã ludo licito,& nõ tenetur l.qua actione §. ſi in colluctatione ff. ad l.Aquili. vbi luſus paleſtræ eſt ꝑmiſſus. & ideò non tenetur, ſic etiam in l. ſi ex plagijs.§. fi.ff.eo.tit.aut dabat operam ludo illicito.& tũc tene-
2 tur. †Et hoc quòd ludus non ſit licitus prouenit tripliciter, Primo reſpectu perſonæ quæ eſt ꝓhibita ludere.d.l.qua actione.§.ſi in colluctatione.verſ.hoc autem in ſeruo. ſic etiam in proœ.digeſtorũ.§. illud vbi ſcholaris prohibetur ludere, ſecũdò reſpectu loci.puta ſi fiat in loco nõ ſolito .l. item ſi obſtetrix.§.fi.cum legib.ſequẽtib.ff.ad l.Aquili. Tertiò reſpectu generis
3 ludi prohibiti à lege † Qui autem ludi dicantur prohibiti,dic quòd de iure digeſtorum ludi ſanguinolẽti erant permiſſi.d.l.fi.C. de fer.l. athletas.ff. de ijs qui not.infami.l.ij.ff.de aleæ.lu.& aleato.& ideò illo iure non tenentur. ſi aliter fuerit occiſus. Hodiè autem ſunt prohibiti l.j.C.de gladiato.lib.x. & de iure Canonico

nonico non ſolùm ſunt prohibiti. ſed etiam impoſita
4 eſt illis pœna.c.j.& ij.extrà de torneam.† Quinq; tamen hodiè ludi ſunt permiſſi virtutis cauſa,de quibus habet in l.fi.C.de religio.& ſump.fune.& l fi. de aleæ luſu & aleat. ſilicèt iaculationis, proiectionis lapidis. & pali,curſus,& eleuandi ponderis. & ſi iſti ludi fiant loco ſolito non tenetur, ſi quid ſiniſtrum cõtingerit.
5 d.l.Itē ſi obſtetrix.§.fi.† Non reperio aliquē qui hac q.examinet,quidā qui fecerunt tractatus de Ludo. vt Paris de Puteo.Stephanus Coſta.& Io.Baptiſta Cacialupus. incidenter tangunt. & ex mente eorum diuide primò in ludo virtutis.vt in d.l.fi.C.de aleæ luſu,& aleato. & hic non eſt prohibitus.& ideò ſi quid ſiniſtrum euenerit inter ludentes tali ludo virtutis nõ tenetur. Secundò diuiditur in ludo fortunæ, & talis eſt prohibitus. & ideò ſi in tali ludo aliquid continge rit ſiniſtrum tenetur. Aut & tertiò in ludo virtutis. & fortunæ ſimul. & talis eſt prohibitus,quia illud quod
6 participat de fortuna vitiat. † Et ex hoc oritur quæſtio vtrum ludentes ad pilam teneantur. & dicunt ipſi quòd tenentur. ſi quid contingerit ſiniſtri. quia parti cipat de vtroque. ſilicèt de fortuna & virtute. ſecūdò quia non eſt permiſſus,cum non ſit numeratus in l.fi. ff. de aleæ luſu & c. tamen dicunt ipſi de conſuetudine ſeruatur contrarium,& eſt ludus permiſſus,& non tenetur delinquēs,niſi adſit dolus. & pro hoc eſt tex. in l.item mella.ff.ad l.Aqui.vbi non conſideratur ludus pilæ ſed tantùm an fuerit in culpa, & ſic ibi nõ ha betur talis ludus. pro prohibito,& meliùs facit l.ſi ex plagijs §.fi.eo.tit.& ita dicunt ipſi.vndè ex ſupradictis omnibus poſſes facere talem doctrinam. Aut ſummus in ludo ſanguinolento,puta armis vel aliquo ſimili ex quo faciliter poſſet mors ſequi, vel qd aliud ſiniſtrū, aut tunc talis ludus non eſt conceſſus à lege , & tunc
7 tenetur l.j.C.de gladia. † Limita niſi princeps cõceſſerit talem ludum. & ita not. Bal.in d.§.ſi incolluctatione.

tione. vt ſunt aſtiludia. torneamenta,& ſimilia,vt per Io.de Ana.in c.j. de tornea. nam ſi mors contingerit non tenetur,ob authoritatẽ ſuperioris,ſed ſi priuatus erigeret sbaras & fieret aſtiludiũ,ſine licẽtia ſupioris, & cum lanceis nõ ferratis fieret,& mors contingeret, ille puniretur extraordinariè pro homicidio. Aut ſumus in ludo non ſanguinolento,& tunc aut nõ eſt licitus, & tenetur pœna extraordinaria,ita communiter Cano.in c.lator.& in c.cõtinebatur,extrà de homici. aut eſt cõceſſus à lege,& tũc aut habet culpã precedẽtem. reſpectu perſonæ, quæ eſt prohibita ludere, vel reſpectu loci,& tenetur pœna extraordinaria,aut nulla præcedit culpa. & tunc non tenetur.c.cõtinebatur. c ex literis.c.dilectus.c.Ioannes,& c.fi. de homici. & ita etiam videtur ſenſiſſe Ang.in hac l.noſtra, vbi ponit duos caſus,vbi ludens tenetur, ſi fuit in culpa &c.

SVMMARIVM.

1 IGNORANTIA *iuris naturalis, an excuſet à delicto,& nu.2.3.4.5.6.7.& 12.*

2 *Adulterium iure naturali prohibetur.*

3 *Eurari iure naturæ non permittitur.*

4 *Homicidium eſt contrà ius naturale.*

5 *Factum illicitum iure naturali nunquàm excuſatur.*

6 *Ruſticitas non excuſat in delictis.*

7 *Iuris nulla ignorantia excuſat errantem in iure naturali, licèt pœna ſit à iure ciuili appoſita.*

8 *Prohibitio iure naturæ facta,ignorari non poteſt,niſi ſupinè.*

9 *Ignorantia iuris quaſinaturalis,an excuſet.*

10 *Liberto uocanti patronum in ius ſine uenia,non parcitur.*

11 *Mater non petens tutorem filijs. Mutuans filio familias. & nubens infrà annum luctus,non excuſantur.*

13 *Error iuris naturalis non excuſat, nec à uero, nec à præſumpto dolo.*

14 *Mulieri & minori aduerſus dolum præſumptum ſuccurritur.*

15 Mulieri

15 *Mulieri & minori errantibus in iure naturali, non ſuccurritur in delictis aduerſum uerum dolum.*
16 *Iure naturali prohibita, ut puniantur uerum dolum requirunt.*
17 *Potius omnia mala pati, quàm delicto conſentire.*
18 *Ignorantia iuris ciuilis, an excuſet,*
Intellectus Glo. in l. plagij. ad l. flaui. de plag.
19 *Ignorantia iuſta iuris municipalis excuſat.*
20 *Pœna non eſt, ubi non eſt delictum.*
21 *Ignorans non delinquit. & nu. 71.*
22 *Statutum an & quando liget ignorantes.*
23 *Lata culpa non æquiparatur dolo præſumpto.*
24 *Ignorantia facti, an & quando excuſet.*
25 *Ignorantia alieni facti præſumitur, & nu. 28. Niſi tale factum ſæpiùs ſit tractatum. nu. 34.*
26 *Dominus p̃ſumitur factũ à ſeruo ſuo, ſeu ſuo p̃curatore ignorare.*
27 *Ignorantia in facto alieno tolerabilis eſt.*
29 *Ignorantia facti alieni excuſat, ubi ſcientia non probatur.*
30 *Hæres errans in geſtis per defunctum, reſtituitur.*
31 *Ignorantia quotuplex ſit.*
32 *Ignorantia in pertinentibus ad officiũ ſuũ, nemini patrocinatur.*
33 *Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.*
35 *Ignorantia ad euitandam pœnam, quando proſit.*
36 *Occidens illegitimè bannitum. an & quo caſu excuſetur, & nu. 37, cum ſeq. uſque ad nu. 100.*
37 *Statutorum uerba dubia, ſecundùm ius commune interpretari, & intelligi debent.*
38 *Legem per aliam legem, determinari, non eſſe nouum.*
39 *Statutum eſt lex.*
40 *Bannitus & condemnatus ille etiam dicitur, cuius bannum & condemnatio de iure tenet.*
41 *Sententia non iuridicè facta non exequitur.*
42 *Verba cùm effectu ſunt intelligenda.*
43 *Non eſſe, uel minus perfectum eſſe idem eſt.*
44 *Filium non habere, uel habere ſed inutilem, parificatur.*
45 *Iudex ſecularis non poteſt condemnare clericum, nec cõfeſsio coràm eo facta præiudicat ipſi clerico.*

46 *Statutum ſubditos tantùm ligat.*
47 *Clerici non ligantur ſtatutis laicorum.*
48 *Iudex ſecularis condemnans clericum, eſt excommunicatus.*
49 *Scriptura concurrente cum ueritate, ueritas & non ſcriptura attenditur.*
50 *Contrahens cum alio, eius conditionis ignarus eſſe non debet.*
51 *Periculum ubi maius eſt, ibi cautiùs eſt agendum.*
52 *Semper eſt in culpa, qui agendo de iure ſuo, benè non deliberat.*
53 *Ignorantia in minoribus delictis non excuſat.*
54 *Ignorans quod ſcire debuit uel potuit, non excuſatur.*
55 *In alterius præiudiciũ uolẽs delinquere, diligẽtiùs aduertere debet.*
56 *Imprudẽtia delinquẽtis, in alterius præiudiciũ cedere non debet.*
57 *Bannitus nomen, quid ſignificet.*
58 *Res iudicata ſubſtantiam ſignificat.*
59 *Ignorantia non excuſat, cùm contumelia iuriſgentium interuenit.*
60 *Iuſtificare aliud eſt, & aliud non punire. & nu. 95.*
61 *Priuatus qui ſtatutum uult exequi, de ueritate inquirere debet.*
62 *Pro facto iudicis præſumitur.*
63 *Iudicis authoritas, neminem debet decipere.*
64 *Error communis habetur pro iure, ad excuſationem eorum quæ interim fiunt.*
65 *Fugitiuus non dicitur, faciens quod publicè arbitrabatur fieri.*
66 *Opinio communis multum operatur.*
67 *Muliere cõmuni opinione reputata prægnãte, proximus hæres hæreditatẽ adire non poteſt etiam ſi illam putet nõ eſſe prægnãtẽ.*
68 *Ignorantia probabilis excuſat à ſententia excommunicationis.*
69 *Occidens motus iuſtis rationibus excuſatur. & etiam in ijs quæ punienda ueniunt.*
70 *Item excuſatur etiam ſi non iuſtis rationibus ſit ductus, dùmmodò dolo careat.*
72 *Venia errori datur, cùm nõ ex malignitate, ſed ſimpliciter peccatur.*
73 *Carnaliter cognoſcẽs ꝓ uxore reputatã, an de adulterio puniatur.*
74 *Teſtamentum ipſo iure nullum, pro nullo non habetur, niſi cum decretum eſt eſſe nullum.*
75 *Bãnitus exiſtẽs ĩ bãni quaſi poſſeſſione ut uerè bãnitus iudicatur.*
76 *Scriptura publica occidentem bannitum defendit.*

M 77 Citatus

77 *Citatus publicè & non comparens. quo ad ſui præiudicium aſſentire intelligitur.*
78 *Paſſus ſe in alio ordine ſcribi,ipſo facto,maiori renũciare uidetur.*
79 *Illius ſtatus quem quis publicè portat,eſſe cenſetur.*
80 *Talis quis putatur,qualis in libris publicis eſt deſcriptus.et n.129.*
81 *Scriptum in libris publicis pro uero habetur.*
82 *Scienti & conſentienti,non fit dolus neque iniuria.*
83 *Ignorantia iuſta excuſat in furto.*
84 *Iure agere intendens.non præſumitur delinquere.*
85 *Ignorantia an excuſet occidentem iniuſtè bannitum.*
86 *Pœna ceſſat,ubi culpa non adeſt.*
87 *Intellectus ad l.iij.§.condemnatum,ff.de re iudi.& nu.98.*
88 *Occidẽs clericum bannitum à iudice ſeculari, an excuſetur.uigore ſtatuti permittẽtis bãnitum poſſe impunè occidi,& nu.90.*
89 *Sententia cuius nullitas notoriè apparet.non excuſat.*
90 *Bãnum non habẽs eſſe,nec formam eſſe, iniuriãtem non excuſat.*
91 *Error principis ſubditorum excuſat errorem.*
92 *Ignorantia ſeu error iuris,eſt lata culpa.*
93 *Homicidium diuino & humano iure prohibetur.*
94 *Homicida expectet quod fecit.*
95 *Homicidium à priuato fieri non poteſt ſine dolo.*
96 *Occidẽs bãnitum cãcellatum de bãno ignoras, qualiter puniatur.*
97 *Præſumptio una tollit aliam.*
99 *Exceptio nullitatis licèt non poſsit opponi contrà ſententiæ executionem,quando ſunt tres ſententiæ conformes, opponitur tamen quãdo ex inſpetione ſententiæ de eius nullitate apparet.*
100 *Appellatio non intelligitur remota,ubi grauamen eſt notorium.*
101 *Interficiens bannitum appellatione pendente,an & qua pœna ſit puniendus.& nu.102.cum ſeq.uſque ad nu.120.*
102 *Appellatione pendente nil eſt innouandum.nu.111.*
103 *Damnatus accipitur qui non prouocauit, qui prouocat nondum damnatus uidetur.*
104 *Prouocationis remedio,condẽnationis extinguitur pronũtiatum.*
105 *Diſpoſitio conditionalis pendente conditione non purificata,locum non habet.*
106 *Bannitus pendente appellatione,pro non bannito habetur,& impunè*

punè interfici non poteſt.

107 Appellatio temeraria & calumnioſa,executionẽ non ſuſpendit.

108 Bãnitus an infrà tẽpus datũ ad appellandũ,poſſit impune occidi.

109 Dãnatus ultimo ſupplicio,ſtatim & ciuitatẽ, & libertatẽ perdit.

110 Sententia condẽnatoria, an infrà tẽpus datũ ad appellãdũ poſſit à iudice executioni mãdari,& nu.115.117.118. &.119.

112 Pendentia temporis præfixi ad appellandum, idem operatur quod operatur pendentia appellationis.

113 Innouata inter ſententiam & appellationem retractari debent.

114 Spes ad ius.alicui non debet auferri.

115 Ius ad appellationem,tolli non poteſt.

116 Intellectus ad l.i.iuncta Glo.ff.de re iudi.

117 Intellectus ad l.qui ultimo.ff.de pœn.

118 Intellectus ad c.ſicut.ij.q.i.

119 Intellectus ad l.addictos,cum ſeq.C.de epiſco.audi.

120 Bannitus an pendente iudicio nullitatis ſententiæ, poſſit impunè offendi.& nu.121,uſque ad nu.124.

121 Sententia nulla non meretur executionem. (bannito:

122 Statutum quòd bãnitus poſſit impunè offendi, intelligitur deritè

123 Defenſiones friuolæ non ſunt attendendæ.

124 Lite pendente,nil eſt innouandum.

125 Bannitus abſolutus,ſed non cancellatus de banno, an poſſit impunè occidi,& nu.126.cum ſeq.uſque ad nu.174.

126 Teſtamentum non cancellatum ac in prima ſui figura & ſine deturpatione repertum. legitimè factum uidetur. & ex eo fit miſsio in poſſeſsionem.

127 Miles nõ dicitur,niſi in numero militum ſit deſcriptus.nu.129.

128 Contrariorum eadem eſt diſciplina.

130 Liber fiſci probat debitum debitoris in eo deſcripti.

131 Fabricenſes & alij curiæ aſcripti,ſola deſcriptione probantur.

132 Delinquens non dicitur faciens,quod arbitrabatur ſibi licere.

133 Iuſta crudulitas,cauſatur ex eo quod ſcriptum publicè reperitur.

134 Diuinare nõ tenetur,qui bãnitũ offendit,& nu.165. & 188.

135 Scripturis condemnationum faciliter non derogatur.

136 Occidẽs authoritate publica ſcripturæ,nõ debet decipi.ſed excuſa-

137 Fraudari nemo debet,à iudice,uel à lege. (ri.

138 *Plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, non ſufficit alterum fieri, & uno deficiente, totum deficit.*

139 *Cancellatio factum requirit. & nu. 183.*

140 *Acta cum procuratore. cuius reuocatio ad iudicem & aduerſarium non peruenit, ualent.*

141 *Emens à falſo tutore, quem uerum putabat, fructus lucratur.*

142 *Emens à pupillo, quem putabat eſſe puberem. uſucapit.*

143 *Vſucapio ſine titulo non procedit.*

144 *Iuſta cauſa interueniente, procedit uſucapio ex titulo lucratiuo.*

145 *Cōdēnationis ſcriptura non attēditur. cum ad nihilū eſt reducta.*

146 *Bannitus inutiliter deſcriptus, non poteſt offendi.*

147 *Scriptura ſola imago, nihil operatur.*

148 *Cingendus de proximò, habetur procinto.*

149 *Cancellandus de breui. pro cancellato habetur.*

150 *Abſoluendus de proximò, habetur per abſoluto.*

151 *Domus ad quam ignis propè uenit, pro combuſta habetur.*

152 *Quæ ſe habent ad eſſe, negocium ſuſpendunt.*

153 *Ceptum habetur pro completo, in fauorabilibus & liberatorijs.*

154 *Bannitus non dicitur, habens actionem ad bannum cancellandū. & multò magis banni exceptionem.*

155 *Obligatus non eſt ad banni pœnam. qui exceptionem habet.*

156 *Solutione eius quod debetur. tollitur obligatio.*

157 *Obligatus non dicitur, exceptione tutus.*

158 *Offenſo licet ſe defendere in libello illicito, ex parte offendentis.*

159 *Homo homini inſidiari nephas eſt.*

160 *Verba in effectu accipi debent.*

161 *Ignorantia priuata non excuſat, ubi publica uertitur ſcientia.*

162 *Acta notorium inducunt.*

163 *Ignorans peritiores non conſulens. de lata culpa tenetur.*

164 *Offendens pro modo culpæ puniri debet.*

165 *Bannitus nomen donec durat. durat & eius effectus.*

166 *Qui ſatiſdedit de ſoluendo condemnationem, eundo ad ſoluendum. non poteſt impunè occidi.*

167 *Modus articulandi contrà occidentem bannitum rebannitum. ſed non de banno cancellatum.*

168 *Occidēs rebānitū non cācellatū de bāno, cuius fama erat eſſe abſolutum.*

ſolutum, de homicidio tenetur, qua autem pœna puniatur. uide nu. 175. (*& nu.* 171

169 *Idiota aſſerens iuris diſpoſitionẽ ignoraſſe, iuramẽto expugnatur.*

170 *Conſilio peritiorum ſtandum eſt.*

172 *Intellectus. ad l. præſenti. §. pen. C. de ijs qui ad eccle. confugi.*

173 *Intellectus. ad l. Marcellus. §. i. ff. rerum amota.*

174 *Cauſæ criminales, rei iuramento non dirimuntur.*

176 *Bãnitus cuius bãnũ non eſt cãcellatũ, qui poteſt impunè offendi. an ſi apparet p inſtrumẽtũ, uel aliter quòd ſoluta eſt quãtitas, ut bãnum annulletur, poſsit occidi impunè. & nu.* 182. *&* 184.

177 *Scriptura poſterior derogat priori.*

178 *In conditionibus effectus & modus attenditur.*

179 *Modus in diſpoſitione legali habito effectu non attenditur.*

180 *Bannitos ſufficit cancellari uerbo, ex conuentione. quòd banniti cancellari debeant.*

181 *Banniti qui debent rebanniri per ſapientes. & ita factum eſt, ſed non ſunt cancellati, non poſſunt impunè offendi.*

185 *Interficiens bannitum habentem ſaluumconductum, an puniatur, & nu.* 186. *cum ſeq. uſque ad nu.* 191.

186 *Homicidium cõmittens capitaliter non punitur, ſi dolo non fecit.*

187 *Error etiam iniuſtus excuſat à dolo.*

189 *Saluuſconductus datus per principem bannito ualet.*

190 *Bannitis, inferiores à principe, ſecuritatem dare non poſſunt.*

191 *Iudex non poteſt ſuam, uel prædeceſſoris ſententiam diffinitiuam reuocare. uel ſuſpendere.*

192 *Bãnitus proteſtãs ſe rebãnitum, nunquid impunè offendi poſsit.*

193 *Occidẽs Corneliũ, quẽ credebat eſſe Aureliũ bãnitũ an puniatur.*

194 *Ignorantia an poſsit allegari ad commodum delinquentis.*

195 *Adulterans nuptam. credens eſſe ſolutam, & percutiens clericum credens eſſe laicum. in primo caſu adulterij. in ſecundo ſacrilegij pœna punitur.*

1 IGNORANTIA † An excuſet à delicto. & in hoc conſiderari debet duplex ignorantia, vna iuris & alia facti. quàmtum eſt ad delicti excluſionẽ. De ignorantia iuris dantur tria capita, ignorãtia iuris natura-

2 lis.quaſi naturalis,& ciuilis † Iuris naturalis ignorantia eſt, & exemplificari poteſt in eo qui putat ſibi licere committere adulterium, quod eſt contra ius naturale vt in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.ſtuprum.ff.
3 ad l.Iuli.de adulter. † Item ſi putat ſibi licere cõmittere furtum,quod eſt contrà ius naturale.§.j. Inſti.de
4 oblig.quæ delic. † Item ſi putat ſibi licere homicidiũ facere.quod eſt contrà ius naturale.l.vt vim.ff.de iuſti.& iur.& poteſt exemplificari in alijs multis caſibus quos ponit Glo.in l.regula in prin.ff.de iur. & fact.
5 ignoran.& ibi Saly.latè † Et quod iſta ignorantia iuris naturalis non excuſat ita voluit Glo. in d.l.regula. & alia Glo.in l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn. & Ang.l. plagij. quæ eſt fi. infrà. ad l. Faui. de Plag.
6 † Dicens quòd faciens illicitum iure naturæ,nũquàm excuſatur,nedum propter temeritatem,imò nec pro-
7 pter militiã,ruſticitatẽ, aut ætatem, † Et dicit Saly.in l.Senatuſconſulto.col.fi.verſ.qua propter.infrà de ijs qui ſibi aſcrib.ꝙ qñ erratur in iure naturali. licèt pœna ſit à iure ciuili.appoſita,nulla iuris ignorãtia excu-
8 ſat † Nam licèt pœna poſſit ignorari iuſtè. tamen iſta prohibitio quam ius naturæ facit nõ poteſt ignorari, niſi ſupinè, quod idem voluit Dy.in c. ignorantia de
9 reg iur.in vj. † Idem dicendum eſt in ignorantia iuris
10 quaſi naturalis,quod poteſt exemplificari † in libero vocante in ius patronum. ſine venia.vt in l.ij.C.de in
11 ius vocan.† & in matre quę nõ petit tutorem filijs, & in mutuãte filiofami.& in nubente infrà annũ.luctus. prout exemplificat Gl.in d.l.regula. cum hæc ſint admixta quaſi iuri naturali. vt dicit Saly. in d.l.Senatuſ-
12 conſulto.† Et ꝙ excuſatio non detur in iure naturali, ponit Bar.in l.ſi quis in tãta col.ij.verſ.quæro quid de milite ſupra vndè vi.dicens, ꝙ per diſpoſitionem illius legis,comprehenditur miles & ruſticus. quia non poſſunt prætendere ignorantiam. nam inuadere poſ-
13 ſeſſionem rei alienæ eſt cõtrà ius naturale. † Et error

iuris

iuris naturalis,non excuſat nec à vero dolo,nec à dolo præſumpto,prout voluit Alex. in l.ſi quis id quod, col.ij.ff. de iur.omni. iudi. poſt Dy.in d.c.ignorantia.
14 & But.in c.ij.col.ij de conſtit.ea ratione † quia mulieri & minori ſuccurritur aduerſus dolū præſumptum.
15 vt voluit Glo.in l.vbi in prin.ff.de eden.† Sed mulieri & minori non ſuccurritur in delictis aduerſus dolum verū,quando errant in iure naturali.d.l.ſi adulterium. Gl.in d.l.regula.nec tex. in d.§.ſtuprum poteſt intelligi ꝙ loquatur in dolo preſumpto.quia mulier ab eo excuſaret.hoc idem voluit Deci.in d.l.ſi quis id quod. num.32.& Rim.nu.8.& Curti.ſeni.conſi.lv.col.v.ver.
16 quia benè,Comprobari poteſt hoc ea ratione , † quia furtū,adulterium, & ſimilia prohibita de iure naturali.de ſubſtātia.& ad hoc vt dicantur delicta, requirunt dolum verum . prout voluit Bar.in l.j.§.j.ff.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſſ.fue.& Bal.in l.non ideò minùs.in iij. col.in verſ.aduerte.C.de accuſa.vndè in ijs delictis de iure naturæ prohibitis,nō datur excuſatio à vero dolo.& dicit Abb.in c.quoniam col. ſi. & ibi etiam Fely. de ſimo.quòd quędam delicta ſunt in ſe mala.vt adulterari.occidere . degerari.& ſimilia , quæ aliquo caſu non ſunt committenda. & locum habet illud dictum
17 † Potiùs omnia mala pati.quàm malo conſentire c.ſacris.de ijs quæ vi met.ue cauſa ſi.
18 ¶ † Ignorantia iuris ciuilis multipliciter conſideratur ad excuſandum , nam illud ius quod ignoratūr , & in quo erratur.aut requirit verum dolum ad pœnam imponendam , aut præſumptum dolum , aut culpam tantùm,ſi dolum verum exigitur , tunc ignorantia iuris,iuſta,vel nō iuſta ratione cauſata. excuſat.l.ſi quis graui §.ſi quis ignorans.ff.ad Syll.l.igit.ff.delib.cau. & ita determinat Saly. in d.l.ſenatuſconſulto. col.ſi. infrà de ijs qui ſi. aſcrib. & hoc modo debet intelligi ex mēte ipſius Glo.in.l.plagij infrà.ad l.flaui.de plag. aut requirit dolū præſumptum,& tunc ſi ignorātia eſt

iuſta.excuſat.ſi autem non erat iuſta non excuſat.l.fi. §.licet.ff.de publi.l.diuus,ij.reſpon.ff.de falſ.l.conſtitutiones ſuprà de iur.& facti igno.ita Saly.in d.l.ſenatuſconſulto.
19 † Idem dico in ignorãtia iuris municipalis.vt ſi fuerit iuſta excuſet à pœna.ea ratione.quia ligat reſpectu delicti.
20 † Et vbi non eſt delictũ.ibi non eſt
21 pœna.l.pater familias.ff. de hære.inſti. † Et ignorans nõ dicitur delinquere.l.ſi.ignorans ff.de loca.c.in lectũ.xxxiiij.q.ij.l.fi.ff.de decret.ab ordi.fa. & etiã quia pœna imponitur propter cõtemptũ ſtatuti. & ille qui ignorat non contemnit.ideò puniri non debet, per ea
22 quæ not.in c.ij.de conſti.lib.vj. † Et de iſta materia, an & quãdo ſtatutum liget ignorantes.ponit Abb.Cardi. Ancha.Deci.Fely.& alij in c. cognoſcentes. de cõſtitu.& eſt tex.in c.ij.& ibi latè Docto.de conſti.lib.vj.& maximè Crot. & Maraſco.qui regulam hanc ampliãt & limitant multis modis. & de qua etiam per Bar. & alios in l.j.C.ſum. trini. & fide catho. quæ poteris ibi
23 videre, quia non eſt materia noſtra, † Aut culpa requiritur,& tum dicit Saly.in d.l.ſenatuſcõſulto. ſi lata culpa.& idem dicendum eſt quod in dolo præſumpto. per tex. in l.magna negligentia, & in l.latę.ff.de ver.ſignifica.aut requirit leuiorem culpam.& tunc idẽ dicendum.vt ſi fuerit iuſta excuſet, ſi iniuſta non excuſet.ſed aduerte in eo quod dicit Saly.quòd lata culpa æquiparet dolo præſumpto. quia illud nunquàm putaui verum,proùt dixi ſuprà in verſ lata culpa.
24 ¶ † Facti autem ignorantia,an & quando excuſet, videndum eſt, & in primis id clarum eſt in iure. quòd ignorantia facti præſumitur l. verùs.ff.de probatio.l.
25 ſi mulier.& ibi Bar.ff.ad velle. † & maximè ignorantia facti alieni. vt in l.fi.ff.pro ſuo. voluit Glo. in l. ſi. res
26 obligata & ibi Iaſ.ff.de leg.j. † ex quo dominus præſumitur factum à ſeruo ſuo.vel ſuo procuratore igno-
27 rare l.quod vulgo.ff.pro emp. † & in facto alieno tolerabilis eſt ignorantia d.l.fi.& ibi Bar.ff.pro ſuo. & l.

non

28 non fatetur.ff.de confeſſ. † Et voluit Card. in cle.i.in
v.q.de conſan.& affi.dicens quòd ignorãtia facti alie
ni præſumitur.c.ab excommunicato.de reſcrip.c.pre
terea xxiij.di.& eſt tex.in c.præſumitur.de reg.iur.li.
29 vj. † quæ quàmuis dicat præſummi ignorãtia,vbi ſcié
tia non probatur. attamen reſtringitur ad ignorantiã
facti vbi per Dy.Philipp.Franc.& Albe. & talis igno-
rantia excuſat l. ſemper,§. in hoc interdicto.ff. qđ vi
30 aut clam.† & ex hoc hæredi datur reſtitutio ſi errauit
in geſtis per defunctum vt voluit Bar.in l.ad diem. &
in l.cùm filius,§.in hac.ff.de verb.oblig.& Dy.in c.cũ
quis de reg.iur.lib.vi.& Deci.in l.qui in alterius.ff.de
31 reg.iur † & dicit Bal.in l.genero.ff.de ijs qui not. in-
fa. ꝙ ignorantia eſt triplex vna ignorantia, facti pu-
blica,quando communiter omnes ignorãt. & iſta ex-
cuſat ignorantem,alia & ſecunda eſt ignorantia pri-
uata probabilis,vt quando cõmuniter factum ſcitur.
ſed ſi vnus prætendit ſingularem ignorãtiam ratione
abſentiæ;& iſte excuſatur. eſt & tertia ignorantia pri
32 uata. ſed temeraria.† vt quia cõmuniter omnes,ſciũt.
& vnus dicit illud ſe ignorare,hoc caſu talis ignoran-
tia ſibi non patrocinatur,præſertim vbi ratione officij
tenebatur inquirere,per tex. in l.regula.§. quid enim
ſi omnes.ff.de iur.& fac.igno.& in l.pen.C.de pe.tut.
33 & in c.j. de poſtula. præto. † Voluit etiam hoc idem
Cardi.in d.cle.j.in d.q.v.dicens quòd probabilis igno
34 rantia excuſat. craſſa & ſupina non. † vndè ignoran-
tia in facto alieno præſumitur, niſi tale factum ſepiùs
fuiſſet tractatum. nam tũc præſumitur ſciẽtia l. Pro-
cula.ff.de proba. & l. ſi patronus.ff. de conf.tut.not.
Bal.in l.cum alienam.C.de lega.& Iaſ.in d.l.ſi res o-
35 bligata.col.pen. † In delictis & præſertim in homici-
dio, an ignorantia facti excuſat, ad hoc vt occidens
poſſit pœnam euitare. Bar.in l. genero.ff. de ijs qui
not.infa.faciendo tres caſus dicit,quòd quis poteſt al-
legare ignorantiam ad euitandum pœnam,niſi ſit ad-

mixta culpa. vndè infert quòd ſi quis occidit hominẽ quem putabat eſſe bannitum non punitur de ſimplici homicidio, niſi fuiſſet in culpa, quià plenius inueſtigare debuit, punietur tanquàm de culpa. l. ij. §. qua actione. ff. vi bono. rapto. præſuppoſito ſtatuto in ciuitate. quòd banniti ſeu condemnati à certa quãtitate ſuprà proùt eſt in hac ciuitate, à quinquaginta libris ſuprà. impunè poſſint verberari. & interfici. quod ſtatutum præſupono in omnibus infrà poſitis quæſtionibus.

¶ Ex præcedenti dicto Bar. oriuntur multæ difficultates, de quibus videbimus. & primò ſi quis interfecit bannitum, non tamen legitimè, an excuſetur ſecundò ſi quis interfecit bannitum qui à ſententia appellauerat, vel de nullitate dixerat. Tertiò ſi interfecit bãnitum abſolutum, & non cancellatum. Quartò ſi interfecit bannitum habentem ſaluumconductum. Quintò ſi vulnerando bannitum abſolutum, vel habentem ſaluumconductum. fuerit proteſtatum, ꝙ eſſet abſolutus, vel haberet ſaluumconductum. Sextò ſi interfecit non bannitum, putans ipſum eſſe bannitum, errando in perſonam.

36 ¶ † Circà primùm quando quòd iniuſtè eſt bannitus, videndum eſt, an & quo caſu detur excuſatio. & exẽplificari poteſt in iudice laico. qui banniuit clericum, proùt exẽplificat. Nicol. de Mattharell. Dy. Io. An. & Bal. in locis infrà poſitis, poteſt etiam exemplificari in eo qui fuit bannitus ex parua cauſa. proùt exẽplificat Alex. in conſ. lxxvij. vol. iij. poteſt etiã demõſtrari in eo qui fuit bãnitus ſine legitima citatiõe. & in alijs cõſimilibus caſibus. de quibus ſententia bãni, aut eſt

37 nulla, aut eſt iniqua. † Executionem non dari ſi bannum eſt nullum. aut iniquum, deducunt Docto. ex pluribus. & primò certum eſt quòd verba dubia ſtatutorum reducuntur ad interpretationem & intellectũ iuris communis l. fi. ff. de decret. ab ordi. fact. l. vt gradatim. §. & ſi lege. ff. de mune. & hono. l. ij. C. de noxa.

Bar.

Bar.& alij in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.& Dy.
38 in conſ.liij.incip.cauetur ſtatuto communis.†& iſtud apparet.quia cùm lex determinatur per aliam legem, non eſt nouum.l.ſed & poſteriores. & l. & ideò.ff.de leg. ergo eodem modo ſtatutum debet determinari
39 per legem † cum lex ſit d.l.omnes populi. † Lex autẽ
40 interpretatur illum eſſe bannitum, & condemnatum. cuius bannum & condemnatio de iure tenet l. rei capitalis.§.fi.ff.de pœn.l.ſi ſe non obtulit.§.condemnatum,cum alijs deductis ibi in Glo.ff.de re iudi.l. non putauit §.non quæuis.& ibi Bar.ff.de bon.poſſ. cõtrà tab.& probat Bar.& alij per tex.in l.debitor.ff.de verbo. ſignifi. & in l. ſi quis filio exhæredato.§. quod ſi quis.ff.de iniu.rup.irri.teſta.Item quicquid eſt agendum lege ita demum ſortitur effectũ ſi de iure valet.
41 †& ſic ſententia exequitur quando iuridice eſt lata.& non aliter.l.j.§.fi.ff.ad Turpilli.l.ſi pater.C.ne de ſta. defunct.l.ij.& fi.C.ſi à non compe.iudi.l.ex conſenſu
42 §.j.ff.de appella. † Cùm verba intelligenda ſint cùm effectu.l.j.§.j.ff. quòd quiſque iur c.relatum de cleri.
43 non reſid.†Aequiparantur enim iſta duo,aliquid non eſſe. vel minus perfectum eſſe.c.ij.de tran.epiſ.l quoties.ff.qui ſatiſda.cogan.l.j.§.quibus.ff. quod cuiuſq;
44 vniuer.& eſt Glo.in l.fi.C.ad l.flaui. de plag.† pariſicans non habere filium.vel habere & inutilem,tangit de hoc Alex.in l.filij.§.vidua.ff.admunt.& Iaſ. multa
45 adducit ad hoc propoſitum. in d.l.quoties. † Ex quibus ſatis conſtat, quòd ſtatutum hoc debet intelligi. quòd liceat offendere bannitum impunè,de eo cuius condemnatio & bannum tenet, in clerico autem ſatis conſtat non tenere & bannum eſſe nullum ipſo iure, nam clericus non poteſt condemnari per iudicem ſecularem,nec confeſſio coràm ipſo facta clericõ præiudicat c.at ſi clerici & ibi Abb.& alij de iudi.auct.ſtatui
46 mus.C. de epiſco. & cleri. † quia ſtatutum non ligat nec reſpicit niſi ſubditos.l.j.& ibi not.C.de ſum.trini.

47 †&

47 † & maximè clericos.c. eccleſiæ Sanctæ Mariæ,&c.
48 quæ in eccleſiarum de conſtit.& ibi latè Doct. † Imò
eſt excommunicatus talis iudex c.j.de pœn.in clemé.
49 & ibi not. † Secundò facit quoties concurrit ſcriptu-
ra & veritas, attenditur ipſa veritas,nō autem ſcriptu
ra.l.ij.C.de erro.aduoc.l.j.C.plus vale,quod agi.l.ſi li
brarius,ff.de reg.iur. Tertiò adducitur, hic talis vo-
lens interficere hominem quem putabat bannitū non
50 poteſt ſe excuſare. prætextu ignorātiæ † cum ille qui
contrahit cum alio debet eſſe certus de eius conditio
ne,& niſi diligenter exploret eius conditionem l. qui
cum alio,ff.de reg.iur.Multò magis qui contrà alium
vult delinquere,debet de conditione perſonæ explo-
51 rare † cum vbi maius eſt periculum. ibi cautiùs ſit agē
52 dum c.vbi periculū maius,de elect.lib.vi.†& ille ſem-
per eſt in culpa. qui agendo de iure ſuo benè non deli
berat etiam ſi ageret ex perſona alterius l.qui in alte-
53 rius,ff.de reg.iur. † Item cū ignorantia nō excuſet in
minoribus delictis.§ ſed nedum Inſtit.vi bono.rapt.
54 multò minùs in maioribus. † Item nō excuſatur igno
rans ꝙ ſcire debuit,vel potuit l.qd' te.ff.ſi cert. petat,
l.Seruius.ff.quòd vi aut clam l.nec ſupina,& l.regula
55 §.j.ff. de iur. & facti igno.c.innotuit de electio. † Sed
iſte volens in alterius præiudicium tale delictum com
mittere debuit diligēter inqrere l.j.& l.ſi.C. de exer-
56 to.actio. † nec ſua imprudentia debet cedere in alte-
rius præiudicium l. illicitas.§. ſicuti.ff.de offi.præſi.l.
57 idem iuris,in ſi.ff.ad l.aquili. † Confirmantur prædi-
cta,nam iſtud nomen bannitus ſignificat qualitatem
58 banni. † ſicut res iudicata ſignificat ſubſtantiam ſiue
59 ſubſiſtentiam l.ij.ff.de pœn. † Nec debet excuſari p̄-
textu ignorantiæ. cùm contumelia iuriſgentium in-
teruenerit l. ſi adulterium cum inceſtu.ff. de adulter.
& dixi ſuprà in ver.Ignorantia iuris in prin.debet er-
go curioſè inquirere. & non procedere ad talem actū
homicidij,quod eſt contra ius naturale, cum & ſi cō-
cedatur

60 cedatur à ſtatuto vt nō debeat puniri, † quia aliud eſt iuſtificare aliud non punire l. accuſatione, ſuprà quod met. cauſa ita Bal. in l. j. ſuprà ſi à non competē. iudi. &
61 hoc clariùs demonſtratur. † quia cū iſte priuatus voluit eſſe executor ſtatuti, ipſe debebat inquirere l. ſi nō cognitio. ſuprà ſi cōtrà ius vel vtilita. publicam, &c.
62 ¶ † In contrarium ꝙ imò interficiens non debeat puniri adducitur, quia iſte interficiens eſt tutus. & excuſatur à ſententia, credens factum per iudicē benè eſſe factum, cum pro ipſo præſumatur, quòd iuſtè & legitimè bannierit l. ij. ſuprà de offi. ciui. iudi. l. Herennius §. Caia. ff. euictio. l. j. in prin. ff. de offi. præſi. l. nō videtur, la ij. §. qui iuſſu, & ibi not. ff. de reg. iur. c. in pſentia de renuntia. c. per venerabilem qui fili. ſint legi.
63 † aliàs ex facto iudicis pateretur laqueus, quod eſt cōtra legem. c. viduus. xxvij. q. j. l. j. ſuprà de ijs qui veniæ tat. impetat. nō ergo fuit culpa credens ꝙ iudex ſententiam iuſtam tulerit, & faciens illud ꝙ communi o-
64 pinione erat licitum. † Cum publicus & communis error habeatur pro iure, ſaltem ad excuſationem eorum quæ interim fiunt l. Barbarius, ff. de offi. præt. l. iij. ff. de ſupell. leg. l. j. ſuprà de teſta. l. ij. ſuprà de ſen-
65 ten. & interlocu. † Sicùt non deliquit, nec in fugitiuorum numero computatur. qui facit quod publicè arbitrabatur fieri licere. l. quis ſit fugitiuus, §. apud Labeo
66 nem. ff. de ædili. edict. † & communis opinio multum
67 operatur † vndè ſi mulier communi opinione putatur prægnans, proximus hæres, adire hæreditatem non poteſt, etiam ſi putet illam non eſſe prægnantem, ſecùs ſi communis opinio eſt in contrarium l. cum quidam. §. quòd dicitur el. j. ff. de acqui. hære. imò ignorantia ſola excuſare videtur l. chirographos, §. ab eo.
68 ff. de admini. tuto. † Item ignorantia probabilis excuſat à ſententia excommunicationis c. ſi verò el ij. de ſenten. excommuni. Adducitur pro hoc text. in l. illud, ff. de iniur. & in c. illud xv. q. j. & quæ not.

Glo.

69 Glo.in l.j.ff.de arbit.† Secũdò facit, quia iſte occidẽs iuſtis rationibus ductus,excuſationem meretur. ét in ijs quæ venirent punienda l.ij.§.ſi publicanus.ff.vi bo
70 no. rapt. l. miles.§.mulier.ff. adulter. † imò etiam ſi non iuſtis rationibus ductus ſit,excuſatur, dummodò tamen dolo careat.l.j.in fi.ff.de abig.l.igitur. & ibi eſt
71 caſus.ff.delibera. cau. & dixi ſuprà. † Nam ignorans nõ intelligitur delinquere l. ex maleficijs.ff. de actio.
72 & oblig.† & venia errori datur,cùm non ex malignitate. ſed ſimplicitate peccatur.c.ij. in fi de tranſ. epiſc.
73 c.non minùs de immu.eccle. † Tertiò adducitur,quia tale bannum quo ad excuſandum à pœna, pro legitimo haberi debet, ſicùt & non legitima vxor habetur pro legitima,quo ad hoc.vt qui eam carnaliter cognoſcit.de adulterio punitur l. ſi vxor in prin.ff. de adulter.& facit l.ſi ignorans.ff.loca. & l item apud.§.ſi qs virgines.ff de iniur. & l. ſi quis pater.ff.ad Macedo.& illud tale bannum non poteſt, nec debet haberi pro nullo.niſi quando fuerit detectum vel pronunciatum
74 nullum. † Sicùt dicitur de teſtamento quod eſt nullũ ipſo iura præteritione filij in poteſtate conſtituti, vt nõ reputetur. nec habeatur pro nullo.niſi cùm decretum eſt eſſe nullum l.ſi quis filio.ff.de iniu. rupt. irri-
75 toq; teſta. † Cum etiam iſte bannitus occiſus erat in quaſi poſſeſſione bãni.vndè de ipſo. vt verè bãnito debet iudicari l.ſi cui.§.licèt ff.de lib.cau.l.iij.§.ſi ſeruus
76 ff.de acqui.poſſeſſio. † Cũ etiam iſte occidẽs ſit tutus authoritate publicæ ſcripturæ l. de ætate.§. ex cauſa.
77 ff.de interro.actio. † Quartò facit reſpectiuè ad clericum. quia cum iſte fuerit citatus publicè, & edictò nõ paruit.intelligitur conſentire quo ad ſui præiudiciũ.l.ſi eo.ſuprà,de remiſſi.pignor.l. ſi ea ſuprà qui accuſa.poſſ.l.diffamari.ſuprà de inge.& manu.& ſic iſte volũtate ſua,& quo ad ſui præiudiciũ in libris banni-
78 torum deſcriptus intelligitur.† Sed qui ſe ſcribi patitur in alio ordine, videt ipſo facto,renunciare maiori.

ri.l.v.§.fi.ff.de iure immu.l.fi.ff.de decurio. cum itaq;
paſſus ſit ſcribi in libris damnatorum ſibi præiudica-
79 uit.† Nam illius ſtatus quem quis publicè portat eſſe
cẽſetur.l.j.§. ſed & qui domini ſunus pileati ſuprà. de
80 lati.liber.toll.†etiã talis eſſe putatur.qui patiẽ de ſcri-
81 bi in libris publicis in ſui præiudiciũ. † Item ſcriptum
in eis habetur pro vero l.cẽſualis. ſuprà de donatio. l.
fi.ſuprà arbit.tute.l.cenſus.ff.de probatio. cùm etiam
iſte clericus à principio debeat compare. & allegare
82 ſuũ priuilegium. † Cum ſcienti & cõſentienti nõ fiat
dolus neq; iniuria.c.ſcienti de reg.iur.in vj.vel ſaltem
ex poſt debebat petere publicè bannum cãcellari. vel
publicè proteſtari. coràm ipſo iudice, vel coràm ſuo,
taliter quòd in publicam notionem peruenire poſſet.
arg.l.ſi fideiuſſor.§.j & ij.ff.manda.& cũ ita omiſſerit
83 videtur dediſſe cauſam ignorantiæ †& iſta ignorantia
iuſta excuſat in delictis.vt in furto.§.quia tamen. In-
ſtit.vi bono.rapt.l.ſi adulterium.§.fratres.ff. de adul-
84 ter.† Cum occidens nõ delinquere.ſed iure agere in-
tẽdebat.vt in c.quod quis de reg.iur.lib.vj. & videtur
eſſe caſus in l. qua actione.§. ſi quis in colluctatione,
85 ibi aut ſi nõ in certamine.ff.ad l.aquili.† In hoc quõ-
dam Egidius Cremonenſis.& Guualterius de Ganga
reto antiqui Doct.vt refert Io.An.in d. regula,quod
quis in mercurialibus,dicebant quòd ſi occidẽs igno
rabat. eum iniuſtè eſſe bannitum, tunc excuſatur. cũ
non fuerit in dolo,aut culpa, vel negligentia. Cõtra-
ria tamen loquũtur vbi adfuit aliquid prædictorum,
vel quãdo voluit iniuriari, licèt errauerit in perſona.
86 † Cùm itaque, deſit culpa, ergo & pœna ceſſat c.ij.
de conſtit. & ſic difficultas huius.q. reducitur ad hãc
diſtinctionem, quòd aut ſciebat eſſe bannitum iniu-
ſtè, & tunc non excuſatur,aut ignorabat.& tunc ex-
cuſatur.Hanc diſtinctionẽ ſimpliciter ponit Dyn. in
d.l.iiij.§.cõdemnatum.ff. de re iudi. per tex.in l.pen.
87 ff.de adulter.† & reſpondet ad tex. in d.§. cõdemna-
tum.

tum. quòd non habetur pro bannito quantum ad iſtā diſtinctionem. Dy. ſequitur Saly. & Bal. in l. eum qui
88 ſuprà, ad l. Iuli. de adulter. † & eandem opin. poſuit Dyn. in conſ. liij. quæſtio talis eſt, cauetur ſtatuto cō-
munis, decidēs in clerico qui procedebat in habitu & tonſura, & immiſcebat ſe ſacris. vt bannitus, & interfectus ab eo qui dicebat ſe ignorare hunc fuiſſe clericū ſit puniendus de culpa. & à pœna homicidij non ſit excuſandus, ſed in aliquo eleuādus, eodem modo diſtinguit Bal. in l. j. ſuprà de pœn. & Alberi. in iiij. part. ſtatu. q. xxix. & idē Alberi. ſimpliciter diſtinguit poſt Dy. in d. l. iiij. §. condēnatum, reſpondendo ad d. §. cō-
89 demnatum vt ſuprà per Dy. † Ad demonſtrandū autē quòd occidens non poſſit probabiliter allegare ignorantiam, dicunt non excuſari. ſi in ſententia appareat notoriè de nullitate, & eius vitium ſit euidens. ita vult Saly. in d. l. eum qui, ſequendo in hoc opinio. Bar. ꝙ ſit in lata culpa, & pro eo ſit puniendus quando nullitas apparet ex ipſa ſententia, idem voluit Bal. in d. l.
90 eum, qui [illegible] ratione. † quia bannium quod non habet eſſe, r[illegible] formam eſſe, non excuſat iniuriantem l. ſi qs aliquid, §. teſtamentum. ff. de pęn. l. ſi quis legatum, ff. de fal. idē Bal. in d. l. j. infrà de pœn. dicit quòd aut nullitas patet, & non habet excuſare, aut latens eſt. & habet excuſare per iura prædicta. quos ſequitur Alex. in conſ. lxv. attēta diſpoſitione col. iij. ver. & dicit vol. iij. & ſecundùm hanc declarationē poſſemus intelligere id qđ dicit Dy. in d. cōſ. liij. vt æqualiter procedatur, vel quòd ex lectura ſcripturę appareat de nullitate. vt dicūt Bal. & Saly. vel quòd de re ipſa, & ſic ex habitu & tonſura clerici & ex immiſtione in ſacris cōſtet eſſe clericū. vt in ijs caſibus nō excuſetur, ſaltem à culpa. & illi cōſi. ſe ſubſcripſerunt Fran. Accur. & Laurē. de Rampo. & dicit Gandin. in lib. malefi. in tit. de banni. pro male. col. iij. verſ. item ſubitio. nu. 15. quòd cū temporibus ſuis fuiſſet occiſus clericus, quem occiſores

ſores ſciebant eſſe clericum.& viderat celebrare ſæpè & ſæpius.& erat bãnitus. quòd occiſores fuerunt puniti.& eũ refert & ſequitur Alberi.in d.q.xxxviij. Idē voluit Iaſ. in d.§.condemnatum in fi.dicens, quòd ſi nullitas banni eſſet patens, non excuſatur occidens, poſſumus ex ijs dicere, quòd alleganti ignorantiam facti patentis.& ignorantiam iuris occidentis.non datur excuſatio. Nicolaus de Mattharel. in ſua diſputa. ij.incip.ſtatutum in ciuitate.quam Paduæ diſputauit, & eam habeo in libro diſputationum.in ij.parte, & Io.An.poſt ipſum in d.c.quod quis, de reg. iur. lib.vj. diſtinguunt, aut iſte occidens ſciuit bannum, de iure non tenere, & tunc puniri debet, quaſi dolo fecerit, aut ignorauit bannum non tenere, & etiam ignorauit illum eſſe clericum.tunc abſoluetur. quia habet iuſtã cauſam ignorãtiæ,aut ſciuit illum clericum.ſed ignorauit bannum non tenere,& tunc etiam abſoluitur, ſi erat talis perſona.in qua veroſimiliter cadat error ille. de quo in l.cum de indebito.§. ſin autem is.ff.de probat. aliàs debet puniri quaſi dolosè commiſſerit. arg. in l.diuus.ff. de falſ. cum ſimili. ſubiungens quòd & in eo quod dictum eſt ſupra, occidentem excuſari in iam dictis caſibus, maximè ex eo procedat, quia cauſam erroris videtur dediſſe princeps, vel reſpublica quæ iure principis vtitur.

91 † vndè ipſius error qui ius facit. ſubditorum errorem excuſat.l.iij.§.fi.ff. de ſupell.leg. hanc diſtinctionem videtur ſequi. Ang.in cõſi.cclxxxviij.viſo themate col.iij. de quo dicã infrà. in ſeq.q.in verſ. infertur. Bar in l.pœn.ff.ad l. Iuli. de adulter. diſtinguebat & ipſe in hac materia dicens. ꝙ aut interficiens ſciuit bãnitum non eſſe legitimè condemnatum. & tunc vera ſit opi.Dy.vt ille debeat puniri. aut iſte ignorauit. & tunc adhuc debeat puniri. non tamen ordinariè. tanquàm de homicidio dolosè factum.ſed quia fuit in culpa quòd non vidit bannum, adhibendo conſilium, vtrum bannum fuerit rectè la-

tùm ex hac culpa punietur.per tex.in l.ii.§.hac actione.ff. de vi bono. rapto. & in l. lege Cornelia.ff.ad l. Corneli. de ſicar. & in l. reſpiciendum.§.delinquunt. ff.de pœn.maximè. † quia ignorantia ſeu error iuris eſt lata culpa l. liberorum.§.notatur, & ibi Glo.ff.de iis qui not.infa.cum etiam ille qui contrahit cum alio eſt in culpa,niſi diligenter exploret conditionem perſonæ. vt dixi ſuprà. Eandem opinio. tenuit ipſe met. Bar.in d.l.ii.§.hęc actio,quem ſimpliciter refert & ſequitur Bald.in l.ex morte.C.ad l. aquili. & d.l.quis ſit fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de ædili.edict. & in l.i. col.ii.verſ.ſed dubitatur.ff.de legi.& Ang.in tract.maleſi.in verſ.qui iudex ad probationem col.i.& Alex.in l.iiii.§.condemnatum.ff.de re iudi.vbi multa congerit de iis quæ ſpectant ad materiam aliarum queſtionum de quibus dicam infrà.& idem Alex.in conſ.lxxvii.viſis dubitationibus. per tot. vol.iii. vbi conſuluit quòd ſtante ſententia banni lata pro parua re.ex qua per ſtatuta non poterat ſententia feri. quòd interficiens hunc bannitum nō legitimè debeat puniri pro culpa, nō autem pro dolo.& Fulgo. ſequitur dicta Bar. & ad éa ſe remittit. in d.l. quis ſit fugitiuus.§.apud Labeonem.ff. de ædili. edict. & idem Alex. in conſi.clx.viſis naratis,voluit quòd interficiens bannitum per iudicē, extrà ſuam iuriſdictionēm.vt puta per quindecim milliaria. vltrà confinia (cum eo tunc non haberent Poteſtates Taruiſii talem authoritatem) infrà illa loca. non iuriſdictionis ſuæ, debeat puniri de culpa, non autem de dolo,refert etiam & ſequitur dicta Bar. Deci.conſi.cccclxxxii.pro reſolutione nu.10.in iii.vol.& Hippoly. aliqua ponit in l.i.in prin. col.ii.ff.de ſicar. nu.7.& Ang.in ſua practi.in d.ver.qui iudex ad probationem col.i.& hæc Bar. opinio eſt magis communiter approbata. & Iaſ.in d.§.cōdemnatum col.ii.comprobat iſtam opi.Bar.quia iſte debebat curioſè inquirere conditionem banniti, & non ita cito currere ad actum,

93 actum, cui naturaliter ineſt dolus, † quia homicidium eſt prohibitum omni iure humano & diuino. vt habe-
94 tur Leuithi. non occides. † & homicida ſemper quod
95 fecit expectet l. iii. C. de epiſc. audi. † quia homicidiū non poteſt fieri à priuato ſine dolo. etiam ſi ſtatutum nullam imponeret pœnam. quia aliud eſt iuſtificare, aliud eſt non punire. vt not. in l. accuſationi ſuprà ſi à
96 non competen. iudi. † Adducit etiam deciſionem Io. An. in additio. ad Spe. in tit. de accuſa. in. §. i. ſed eſt in §. fi. in addi. magna quæ incip. vt intrà certum tempus col. iii. verſ. quartum membrum. dicit bannitum abſolutum interficiens. ſed non cancellatum puniatur extraordinariè, de quo dicam infrà. Adducit etiam dictum Ang. & Imo. in l. filio quem pater. ff. de liber. & poſthu. de eo qui occidit bannitum cancellatum de banno ignorans hoc vt puniatur extraordinariè, & de culpa, quòd non fuerit ſcrutatus conditionem banni. Sed quòd nec Ang. nec Imo. ponunt eam deciſionem in d. l. filio quem pater, nec eſt vera. quia cum facta ſit cancellatio banni, nullam habet excuſationem, nec poteſt dicere ſe eſſe excuſatum, authoritate publicæ ſcripturæ, iuſtà tex. in l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrogato. actio. & dicam infrà. in ſeq. Sed hìc occidens tenebitur pœna ordinaria. Eandem opinio. quòd occidens bannitum abſolutum, quem ignorabat abſolutum non puniatur tenuit Soz. iunior conſi. lviii. in cauſa inquiſitionis vol. i. in fi. per dictū Nelli in q. ii. in. i. par. ſecundi temporis. in quo loco Nell. hoc non dicit ſed ponit quæſtionem de abſoluto non cancellato. ex quo eorum opi. non videtur vera. quam etiam ponit Fran. de Capitibus iſtæ inter conſi. Cepo. conſi. xl. licèt inuictus. in fi. loquens de bannito abſoluto occiſo. vt interficiens non teneatur, quod verum non exiſtimo per iam dicta.

¶ Tenendo Opin. Bar. proùt tenuit Alex. in d. conſil. lxxvii. vol. iii. reſpōdet ipſe Alex. aliquibus adductis in

contrarium. & primò non obſtat publica ſcriptura condemnationis. quia poſito quòd excuſaret à dolo. & ſic à pœna vltimi ſupplicij. non excuſat à culpa cōmiſſa. in non perquirendo, ſeu conſulendo peritiores. & ab errore iuris in quo verſatur lata culpa. & dicit ꝙ iſta eſt communis opinio, & præſertim cum ex inſpectione ſcripturæ apparet de nullitate. & de errore. & de manifeſta iniquitate banni.
¶ Non ob. equitas quæ præſumitur in poteſtate ſeu in iudicante quia reſpondet, quòd euidens iniquitas bā-
97 ni. tollit iſtam præſumptionem † & vna præſumptio, tollit aliam l. cum de indebito in prin. ff. de proba. l. diuus. ff. de reſti. in integrum.
98 ¶ † Non ob. reſſipono data ad tex. in d. l. iiij. §. cōdemnatum. quod procedat quo ad ipſum condemnatum. non quo ad alios. quia iſta reſponſio eſt falſa. & improbatur per Bar. & omnes alios in l. iij. §. ſi ſeruus. ff. de acqui. poſſeſſio. dum ad hoc allegant tex. in l. debitor. ff. de verbo. ſigni. ¶ † Non ob. ſecundùm eundem quòd ſit deſcriptus in figura banni. quia iſtud non ſufficit. cum intelligi debeat de habente figuram banni ritè & legitimè lati. quia aliàs, non dicitur figura banni. nec dicetur bannitus. vt per Bar. in l. j. §. & parui. in j col. ff. quòd vi aut clam. quem Docto. vbiq; ſequun-
99 tur. arg. l. nōn ignorat ſuprà qui accu. non poſſ. † Videmus etiam quòd licèt contrà executionem ſententiæ non obſtet exceptio nullitatis. quando ſunt tres ſententiæ conformes, vt in c. j. de re iudi. in cle. j. tamen fallit ſi ex inſpectione ipſius ſententię apparet de nullitate, quia illa non intelligitur eſſe reiecta. vt not. Oldra. in conſ. cvj. quòd litera executoria, & not. Bal. & Saly. in l. j. ſuprà ne lice. in vna, eademque cauſa. & in
100 alijs locis adductis per Alex. in d. conſ. † Ex quo licèt appellatio ſit remota. non tamen intelligitur remota. vbi grauamen eſt notorium. Glo. in c. ex conqueſtione de reſtitu. ſpolia. & ea quæ habentur per Bar. in

in l.j.in prin.in iij.col.ff. de noui oper.nuncia.& Bal.in l.j.C.ſi de momen. poſſeſſ.& concludit ipſe Alex. ex intentione Bar. & aliorum poſt ipſum teneri hunc de homicidio culpoſo.& puniri pro modo culpæ. & hæc opi. Bart. & eius diſtinctio tradita in d.l. pœn.ff. de adulter.magis communis eſſe videtur.

101 ¶ † SECVNDO quæro, ſi quis interfecit bannitum qui appellauerat, vel de nullitate dixerat, an puniendus ſit.& qua pœna? Quo ad primum quando à ſententia banni appellatio interpoſita fuit. dubium non eſt.quòd ipſa appellatione pendente, non potuit bannitus impunè offendi, & hoc per tex.in l. vnica.ff.nil
102 noua.appella.interpo. vbi expreſsè dicitur † quòd appellatione pendente nil innouandum eſt. ſiue recepta ſit appellatio. ſiue non, vſq; quo de appellatione ipſa fuerit cognitum, ſed integer ſtatus appellationis eſſe
103 debet, † Facit etiam tex.in l.ij.§.fi.ff.de pœn.inquit.n. ibi Iuriſconſultus,eum accipiemus dānatum, qui non prouocauit,cæterum ſi prouocet, nondum damnatus
104 videtur, † Concordat etiam tex.in l.j.in fi.ff.ad Turpillia.cū cōcordanti.de quibus ibi per Glo.dicit enim ibi Iuriſconſultus prouocationis remedio cōdemnationis extinguitur pronuntiatum, & hoc ſiue accipiamus illud verbum extinguitur propriè. ac ſi iudicatū non fuiſſet,proùt dicitur in prima parte d.Glo.ſiue exponatur extinguitur,ideſt ſuſpenditur,proùt in ſecunda parte d.Glo. ex quo ſi primo modo dubium nō eſt. quòd non poteſt impunè oſtendi ſi ſecundo modo,
105 † Idem dicendum eſt,vt in ſimili conditionali diſpoſitione pendente conditione non purificata, diſpoſitio non habet effectum l. pecuniam.ff.ſi cer.pet.l.quoties
106 in diem ff.de verb.oblig. † Adeò quòd ex prędictis ſatis patet quòd appellatione pendente bannitus habetur pro non bannito. & impunè interfici non poteſt. probat hoc tex.in l. ordinata ff.delibera. cauſa. & in l. lite ordinata.C.eo. delibera. cau.& in l.j.qui da.tuto.

poſſ. & hoc tenuerunt Dy. Bar. Albe. & cæteri ſcribentes in l.iii.§.ſi ſeruus ff.de acqui. poſſeſſio. & in l. qui à latronibus ff.de teſta.Bald. in l.appellatione.nu. 17.C de appella. Nell.in tracta banni.in iiii.par. primi
107 tempo.iiii.q.† Iſtud tamen verum eſt quotieſcunque appellatio temeraria & calumnioſa non fuiſſet interpoſita & notoriè iſtud appareret, quia tali caſu ipſius prudentia executionem non ſuſpendit, proùt dicit tex.in l.præſes.ff.de re iudi. & quod habetur in l.eos §.nec temere.C.de appella.nec eo tunc appellatio ſuffragatur appellanti l. obſeruare.C.quo. appella. non reci.l.conſtitutiones ff.de appella. & ita etiam tenent Roma.Alex & Soz.i.in d.l.iii.§.ſi ſeruus.
108 ¶ † Quid modò ſi bannitus infrà tempus datum ad appellandum occiſus fuerit.Gandi.in tract.malefi. in tit. de banni. pro malefi.nu.8.& Alberi.in tracta.ſtatu.in vlt.par.q.xxiiii. tenuerunt ꝙ impunè potuit interfici. & mouentur per tex.in l.i.iuncta Glo.ff.de re iudi.vbi habetur quòd antè appellationem infrà decem dies dicitur ſententia & res iudicata, ergo cum ſentia ſit.
109 potuit impunè interfici † Adducunt etiam pro hoc tex.in l.qui vltimo iuncta Glo.ff.de pœn. nam dicit ibi
110 Iuriſconſultus † quòd vltimo ſupplicio damnati ſtatim & ciuitatem & libertatem perdũt, & ſic infrà decem dies ad appellandum, ſubdit ibi Glo.ſi ſtatim ſententia executionem habet. ergo impunè potuit interfici. concordat etiam tex.in l.ij.§.j.ibi ſtatimque poſt ſententiam præfecti amiſiſſe ciuitatem videtur. & in l.in ſeruorum.§.qui ex cauſa.ibi nam ſtatim vt ſentẽtia de ijs dicta eſt, cõdictionem ſuam permutant.ff.eo. de pœn.facit etiam tex.in c.ſicùt.ij.q.j.ſicùt ſine iudicio quenquàm nolumus condemnari, itaque iuſtè diffinita ſunt, nulla patimur excuſatione differri, dicit ibi pontifex.ergo &c.Facit etiam tex.in l. addictos.C.de epiſc.audien. & in l.addictos C.de appella. & in l.non tantùm.ff. eo.de appella.ex quibus habetur.quòd & ſi

damnati

damnati ad ſupplicium ducuntur, quilibet appellationem interponere poteſt. & ſic colligitur quòd infrà tempus datum ad appellandum ſententia condemnatoria per iudicem executioni mādari poteſt. ita etiam priuatus qui loco iudicis ſuccedit quo ad executionē corporalem faciendam contrà bannitum. proùt dicit tex. iuncta Glo. in l. accuſationis. C. quod met. caū. in l. j. & ij. C. quando li. ſe ſine indi. uindi.

111 ¶ † Contrariam verò partem quæ mihi magis communis verior eſſe videtur, tenuerūt Spe. in tit. de execut. ſenten. verſi. videndum reſtat, poſt quod tempus Bar. in l. addictos. C. de appella. & in l. qui vltimo. verſ. vltimo quæro. ff. de pœn. & Bar. & alij in l. vnica. ff. nil no. appella. interpo. Bal. in l. addictos. C. de epiſc. audi. & in l. addictos. C. de appella. Roma. Sozi. & Iaſ in d. l. iij. §. ſi ſeruus. ff. de acqui. poſſeſ. reprobando Gandi. & Alberi. & mouentur in primis per tex. iuncta Glo. in d. l. vnica. ff. nil. no. appel. interpo. vbi appellatione pendente nil innouandum eſt. ita etiam ſi eſſemus. infrà biduum. & ſic infrà tempus datum ad appellandum.

112 ſubdit ibi Glo. † Adducunt etiam tex in l. & poſt rem. in prin. ff. de tranſactio. Nam dicit ibi Iuriſconſultus, & poſt rem iudicatam tranſactio valet. ſi vel appellatio interceſſerit, vel appellari potuerit. patet namque ex illo tex. quòd idem operatur pendentia temporis prefixi ad appellandum, quod operatur prudentia appellationis. ſed pendente appellatione nō poteſt ban-

113 nitus interfici. vt in præcedenti. q. ergo &c. † Concordat etiam tex. in c. non ſolùm. de appellatio. in vj. dicit enim ibi ſumus Pontifex. quòd non ſolum innouata poſt appellationem. ſunt reuocanda, verum etiam omnia ea quæ medio tempore inter ſententiam & appel-

114 lationem innouata fuerunt retractanda ſunt. † Facit etiam ad hoc. nam ſicùt ius alicui non debet auferi. ita nec ſpes ad ius. vt dicit tex. in l. ſi uſufructus mihi. in prin. ff. vſufructua. quemadmo. caue. & in l. ſi vxor. §.

 j. ff.

j ff.de adulter.nã appellatio reo nõ põt auferi & p cõ ſequens beneficiũ,vt nõ poſſit impunè interfici. vt di
115 xi.† Ita etiam nec ius ad ipſam appellationẽ tolli põt.
116 ¶ † Non ob adducta in contrarium,& primo non ob. tex.in l.j.iuncta Glo.ff.de re iudi.ex eo quia loquitur in ciuilibus: in quibus ſi quid antè tempus appellationis fuerit innouatum appellatione interpoſita retractatur,ꝙ ſecùs eſſet in caſu noſtro, ex eo quia per appellationem ſi bannitus fuerit occiſus non poteſt retractari.quia irretractabilis eſt,vt de ſe patet,& tenet Pau.de Eleazar.in cle.j.de re iudi qui cõmuniter approbatur per Doct. in d.l.iij.§. ſi ſeruus,ff. de acqui. poſſeſſio. & iſtud etiam colligi poteſt ex Glo.j. circà
117 medi.d.l.j.ff. de re iudi. † Ad tex.in l.qui vltimo,& in l.ij.§.j. & in l.in ſeruorum,§. qui ex cauſa,ff.de pœn. reſpondetur diſtinguẽdo, quòd quidam ſunt effectus ſententiæ iuris nõ requirentis factum hominis,vt infamis,& quòd quis dicatur ſeruus pœnæ,& in iſtis ſtatim ſentẽtia lata ſuum producit effectum , vt in d.l. q. vltimo,cum concordantibus. Quidam ſunt effectus ſententiæ requirentis factũ hominis, vt executio corporalis,& in iſtis ſententia non producit ſuũ effectũ, niſi poſt lapſum temporis ad appellandum cõceſſum, & hanc ſolutionem tradit Bar.in d.l.qui vltimo,in fi. & tenet hoc etiã Roma. & Sozi. in d.l.iij.§.ſi ſeruus,
118 ff.de acqui.poſſeſſio. † Ad tex.in c.ſicut ij.q.j.reſpondetur quòd loquitur in caſibus in quibus appellatio non conceditur, proùt etiam loquitur tex. in l. cùm reis,C.de pœn. & habetur in l.ij.C.quo.appella.non reci. & hoc demonſtrat verba illa in tex. itaque iuſtè
119 diffinita ſunt,†Ad tex.in l.addictos cum ſeq.C.de epiſco.audien.reſpõdetur quòd ibi fiebat executio antè tẽpus & malefaciebat iudex qui hoc faciebat,vel fortè renuntiauerat appellationi, ideò permittitur alijs appellare,& ita reſpõdit Bar.in d.l.qui vltimo in fine.
120 ¶ † Quo verò ad ſecundum caput, quando bannitus

de

de nullitate ſententiæ dixit, nonnulli tenuerũt, quòd poſſit impunè pendente iudicio offendi: proùt ſunt Dy. Alberi Ray de Forli. & ſequaces, in d. l. iij. §. ſi ſeruus. Alij verò tenuerunt, quòd non poſſit impunè offendi. proùt ſunt Bar. & alij. in d. l. ſi ſeruus. & etiam Docto. hinc inde ſparſim hanc. q. tãgunt quos omnes cumulatè inuenies apud Alex. & Iaſ. in d. §. ſi ſeruus. ſed ex omnibus eorum dictis ac diſtinctionibus. collige diſtinctionem vnam, quæ mihi vera eſſe videtur. Aut ſententia banni manifeſtè apparebat nulla, ex ſic nullitas ex iuſta cauſa allegabatur. & tunc bannitus
121 nõ poteſt offendi † quia ſententia nulla, non meretur executionem l. iiij. §. condemnatum, cũ concordanti-
122 bus adductis ibi per Glo. ff. de re iudi † & ſtatutũ permittens ꝙ bannitus poſſit impunè offendi, intelligitur. de ritè bannito. l. non putauit §. non quęuis. & ibi Bar. ff. de contrà tab. & in d. l. iiij. §. condemnatũ. Aut. ex iniuſta cauſa, & ſic calumnioſè dicebatur nulla. &
123 tunc poteſt bãnitus offendi. † ex eo quia friuoles defenſiones attendendæ non ſunt, l. fi. ff. de procura. l. ij. C. ad l. Cor. de fal. l. negociorum ff. de re iudi. & ꝓbatur in l. ſatis apertè. C. de falſ. Aut dubitatur. & tunc etiam non põt offendi. ſiue offerat ſe in continẽti ꝓbaturum nullitatem, per not. in d. §. condẽnatũ, & in l. fi. C. de ordi. cogni. & in l. iij. §. ibidẽ, ff. ad exhi. ſiue requirat altiorem indaginẽ, nam licèt in ciuilibus nõ ſuſpendat, vt in d. §. condemnatũ, attamen in eſecutione pſonali, quæ eſt irreuocabilis, vt dixi ſuſpẽdit exe-
124 cutionem, † Ex eo quia lite pendente nihil innouandum eſt, c. fi. vt lit. pen. l. diximus in prin. ff. de excuſa. tuto & facit d. l. ordinata ff. de lib. cau. & non ſolùm illud habet locum, quo ad perſonã litigantis cũ bannito, proùt videtur voluiſſe Alex. in d. §. ſi ſeruus. verũ etiam quo ad alios, ita tenet Clau. de Seixe. in d. §. ſi ſeruus. rationibus de qbus ibi per eum. & hæc vera ſunt ſi offendens ſciret iudiciũ nullitatis per bannitũ intentatum

intentatum fuiſſe. ſi verò ignoraret, dicas vt dixi. in quæſtione pcedenti de interficiente iniuſtè bannitū.

125 ¶ † Tertio quæro, an bannitus abſolutus, vel de mandato ſuperioris, vel per ſententiam, vel quòd ſententia banni ſit reſciſa, per ſententiam appellationis, ſi non fuerit cancellatus ex libro bannitorum, impunè poſſit interfici, & hic committens homicidium poſſit ſe excuſare prętextu ignorantiæ, & quia Doct. cōfundūt iſtam.q. cum alijs, cumpluribus de quibus, infrà, & etiam cùm præcedentibus. ideò procedā ſeparatim de vno quoque caſu, quando hic bānitus abſolutus non reperitur cancellatus, adducam quæ Doctо. proponunt pro vtraque parte, & ponam opiniones omnes. quas reperii in hac materia. ſubiiciam poſteā. quid mihi in hoc iuridicum videatur.

¶ Quod autem impunè potuerit occidi cùm non ſit cancellatus adducitur. quòd quamuis ſoluerit. & non ſit cancellatus. ad huc remanet in banno & forma bā

126 ni. arg. l. bouem. §. pen. ff. de ædil. edict. † Nā videmus quòd teſtamentum non cancellatum, ſi in prima figura & ſine deturpatione reperitur, legitimè factū videtur, & ex eo fit miſſio in poſſeſſionem, l. fi. C. de edict. diui Adria. toll. ſi itaque ex tali teſtamento cōceditur miſſio per iudicem, quantò fortiùs excuſatur, & venia eſt dignus priuatus, qui authoritate ſcripturæ publicæ, non cancellatæ, neq; abolitæ, ſecutus bannitū

127 offendit, † Et quemadmodū de neceſſitate eſt, vt quis deſcribatur in numero militum, ad hoc vt ſit miles. & pro milite reputetur. l. ex eo. ff. de teſta. milita. l. quicūque. C. de cohar. lib. xii. ita eſt de neceſſitate, ꝙ bannitus reperiatur cancellatus de banno, vt pro ban-

128 nito non debeat reputari. † vt contrariorum eadem ſit diſciplina. l. nihil tam naturale ff. de reg. iur. l. i. & ii.

129 ſuprà quando licet. ab emptio. diſce. Cum etiam deſcriptus in numero militum, vel tyronum, aut aduocatus matriculæ, aut de curionus in albo, talis ī dubio

cenſendus

cenſendus eſt, qualis eſt deſcriptus.l.ſi duas, §. docet autem.verſ.& vtique ff.de excuſatio.tuto.l.i.& l.ii.ff. de alb.ſcriben.l.per hanc.C.de aduocat.diu.iudicum.
130 & quemadmodum, ad probationem debiti fiſcalis, ſufficit quem eſſe relatũ in numero debitorum l. illatæ C.de fide inſtru.l.iuſtum.C.de eden. ſic ad probandũ aliquem eſſe bannitum.ſufficit, ꝙ inter acta fiſcalia, & in tali numero ſit relatus. Prætereà per hanc deſcriptionem bãni in publicis regiſtris repertã, hic videtur
131 eſſe in quaſi poſſeſſione bannitorum, †ſicuti deſcripti in numero fabricentium, & aliorũ curiæ aſcriptorũ, ſola deſcriptione, videntur eſſe in quaſi poſſeſſione, ita vt ſi dicant ſe liberos à tali nexu.ipſis incumbat onus probandi.l.ſtigmata.C.de fabri.lib.x.iuncta l.vis eius.C.de probat.l. circà.ff. eo. de probatio.l.liberis §.fi.ff.de lib.cauſ.
132 ¶† Secundò adducitur, condemnatio iſta erat in publica forma, & ſtatutũ eſt, quòd banniti poſſunt impunè offendi, & non dicitur delinquere q fecit illud, ꝙ facere arbitrabatur ſibi licere l. quis ſit fugitiuus, §.apud Labeonem ff.de ædili.edict.cum etiam condẽnatio palàm proſcripta ſit. ex qua datur excuſatio.l.
133 ſed & ſi pupillus.§.proſcribere, ff. de inſti. actio. † Et cauſatur quædam iuſta credulitas.exiſtimandi verum eſſe. id quod ita ſcriptum reperitur l. cum præcibus, C. de probatio.l.monumentorum. C. de religio. & ſump.fune.l.optimam C. de contrahem. ſti. ſi ergo cauſatur iuſta credulitas.ergo probabiliter ignoratur talem deſcriptum eſſe abſolutũ.nam debebat de abſolutione iuxtà ſcripturam conſtare, vt ſic omnibus patens eſſet l.j.§.de ſatiſdan.& in fi.ff. de contrahen. empt.l.eius, qui.ff.ſi cert.pet.c.fi.de procurato.in vi. ergo offendes excuſatur à pęna offenſionis, quæ in-
134 fertur ratione doli. † cũ nõ debeat diuinare illum eſſe abſolutum.l.ſi putator, ff.ad l.aquili.& etiam excuſa-
135 tur à culpa, quia iuſta ratione motus id fecit. † Nec eſt

eſt mirum ſi crediderit dictæ ſcripturæ condemnatio-
nis,quia talibus ſcripturis faciliter non derogatur,l.j.
in fi.infrà de apoch.publi.l.ſuſceptores , infrà de ſu-
ſcepto.& arcar.& l.j infrà de conuen fiſci debito. &
136 tot.tit.de mun.& actua.lib.x. † vndè cùm iſte occidés
authoritate publicæ ſcripturæ id fecerit , non debet
ex hoc decipi.ſed excuſari,d.l.j.§.quod auté prætor,
ff.de aleato.l.ſi ſeruus C.de ijs qui ad ecle.confugi, l.
ne quis in fi.C.vt nemo.priua.l.furem ff. eo. de ſicar.
l.itaque ff.ad l.acquili.& ſic authoritas publicæ ſcri-
pturæ debet eum excuſare l. de ætate,§.ex cauſa,ff.
137 de interro.actio. † nec à iudice,aut à lege fraudandus
eſt,l.i.ſuprà de iis qui veni, ætat. impetra,l.i.ff.quod
cùm fal.tuto.autho.& ne inde iniuriarum oriatur oc
caſio,l.meminerint,ſuprà vndè vi.
138 ¶ † Tertiò adducitur , quoties plura requiruntur ad
perfectionem actus,non ſufficit alterum fieri, & vno
deficiente totum deficit,l.iii.§.hoc autem ff. de itine.
actuque priua.l.fi.ſuprà de iis quib.vt indig.l.cum ij.
§.ſi prætor,ff.de tranſact.ſed hìc deficit cãcellatio er
go ad huc ſubſiſtit,nã hęc duo ſunt diuerſa,abſolutio
139 ſeu condemnationis ſolutio,& ipſa cancellatio,†nam
cancellatio requirit factum,vt not.in l.noſtram C de
teſta.ex quo dum durat illud nomen appellatiuũ ban
nitus,durat etiam nominis effectus l.tutelas,ff.de ca-
pit. dimi. ex quo antè cancellationem effectus banni
140 non dicitur eſſe ſublatus. † Proùt etiam videmus , quod
acta facta cum procuratore reuocato valent,ſi de re-
uocatione,& iudex & aduerſarius ignorabant,l.ſi procuratorẽ
abſentem ff.de procura.l.cùm quis §. ſi de-
bitorem l. vero procuratori ff. de ſolutio,l.eũ qui ff.
141 de publi.l.ii.§.ſi à furioſo,ff.pro empto. † quemadmo
dum etiam emens à falſo tutore,eius authoritate de-
ceptus,habetur pro bonæfidei poſſeſſore,quo ad hoc
vt fructus lucretur.& etiam quo ad publicianã,l.que-
142 cunque §.qui à pupillo,ff.de publicia. † Idem ſi emit
à pupillo

à pupillo rem alienam, quem putabat puberem eſſe,
143 l.ii.§.ſi à pupillo ff.pro empto. † Item licèt vſucapio
ſine titu.non procedat l.nullo. ſuprà de rei vendica.
144 l.diutina,ſuprà de præſcrip. longi tempo. † tamen ſi
iuſta cauſa interuenerit,procedit vſucapio ex tit.pu-
tatiuo.l.non ſolùm §.quod vulgò ff.de vſucapio,l.qđ
vulgò ff.pro empto. & tamen in vſucapione tractatur
de lucro captando,& de priuando alium dominio rei
ſuæ,& ſic de præiudicio tertii. ex quo idem dicēdum
eſt in caſu de quo agitur.
145 ¶ † In contrarium quòd offenſa facta in perſonā ban
niti ita veniat puniēda demōſtratur, primo qꝛ cū iſte
ſit abſolutus,& reintegratus per ſuperiorē & ſatisfe-
cit,vires ſcripturæ funditus ſunt ſublatæ, & ſic con-
dēnatio & bannū redacta eſt ad nihilū,cùm ſit inualī-
da,ergo nō eſt attendenda ipſa ſcriptura l. diſſolutæ,
ſuprà de condi.ſine cau.l.inductum,ſuprà, de ſolutio
146 l.non figura,ff.de actio & obliga. † nam ſi à principio
fuiſſet inutiliter deſcriptus,nō poſſet offendi l.iiii §.
condēnatum ff.de re iudi. Idē ergo ex poſt facto, qꝛ
paria ſunt,inutiliter quem deſcriptum,aut utiliter &
vires ſcripturæ totaliter eſſe extinctas, per iura iam
147 dicta. † Præterea exanimatis viribus ſcripturæ ſola
imago ſcripturæ remanet,quę nihil debet opari l.i.in
prin.ſuprà,de lati.liber.toll.l.ii ſuprà,de inoffi. dona.
l.imaginaria,ff.de reg.iur.l.ii.ſuprà de iur.aureum.aure.
148 ¶ † Secūdò adducitur tex.in l.pœn.ff.de teſta.milita.
149 vbi de breui accingēdus, habeť pro cincto † Ita ēt de
150 breui cācellandus,haberi debet pro cācellato.† Cùm
ēt abſoluendus,habetur pro abſoluto.l.qui pœnæ,§.
151 diuus.ff.de manumiſſio, † & domus habetur pro cō-
buſta ad quam ignis propè venit.l.ſi alius §. eſt & alia
152 ff.quod vi aut clam. † & illa quæ ſe habent adeſſe,ſu-
153 ſpendunt negotium.l.ſi pupillus.ff.de nouatio. † Item
quia in fauorabilibus & liberatoriis, ſicuti eſt exem-
ptio de banno,ceptum habetur pro completo. arg.l.

& ſi non ſunt §.quid ergo,ff.de auro & argen.lega.l. i.ff.manda.l.qua ætate.ff.de teſta.

154 ¶ † Tertiò iſte bannitus habebat actionem,ad ſe cancellari faciendum de banno. ergo & rem habere videtur.l.qui rem habet.ff. de reg.iu. ergo multò magis exceptioné habere debet.l.i.§. quod aũt.ff.de ſuperfi

155 ci.† ſi habet exceptionem. ergo non videtur ad pœnã banni eſſe obligatus l. vel obligatus, cum ſimili.ff.de.

156 libera.cau.† Cum ẽt ſolutione eius quod debetur.tollitur omnis obligatio,§.i.Inſtit.quib.mo. tolli. oblig.

157 † Sicut etiam non dicetur obligatus, qui exceptione eſt tutus l.nihil intereſt.ff.de re.iur.l.pen.ff.de condi. ob tur.cau.l.& eleganter,§.ſeruus pactionis,ff.de do-

158 lo. † Præterea ita demum occiditur quis,cùm ex eius parte bellum non eſt licitum, ita quòd ei reſiſtere nõ conuenit.l.iii. ſuprà de iis qui ad eccle. confu. ſed ſi bellum eſt. & illicitum ex parte offendentis, licitum

159 eſt offenſo ſe defendere.† Cum hominem homini inſidiari nephas ſit.l.vt vim.ff.de iuſti.& iure. Cum itaque poſt ſatisfactionem licitum eſt bannito ſe defendere,ergo non debet poſſe offendi. Hanc deciſioné, quòd debeat puniri occidens, & bannitus non poſſit impunè offendi,tenuit Iaco.de Are.in q.ſua.iii.incip. in ſtatuto & conſuetudine. quam Paduæ Diſputauit, & eam habeo in ſcriptis in lib.Secundo diſputationũ, motus maximè quia virtus banni euanuit, & bannitũ

160 accipere debemus cum effectu. † cùm verba eo modo accipiantur.l.i.§. hæc autem verba,ff. quòd quiſque iur. nec dicitur bannitus qui habet actionem ad cancellationem,& multò magis exceptionem,vt dixi ſuprà. Eandem opinio.tenuit Gandin. in tit. de banni. pro malefi. col.fi. & dicit Accurſi. de Regio. Paduæ diſputaſſe hanc q.& ita vt ſuprà tenuiſſe, & dicit ipſe, quòd ꝑ hac opinione ſunt aureæ leges,ff.de reg. iur. l.non ſingulis.& l.fi.ſuprà de male. & matthæ.& in l. nullus ſuprà de iudi.Diſputationem Iaco.de Are. refert

ſert Io. An. in addi. ad Specul. in tit. de accuſa. in §. ſequitur videre in addi. magna in fi. in verſ. quartũ membrum, quàmuis. Alex. in conſ. lxxvii. vol. iii. col. ii. ver. ad prædicta referat Io. An. diſtinguere, attamen non diſtinguit, nec in ea dicit arbitrarium eſſe, ſed remittit ſe ad aliam quæſtionem. Vianiſij, quam etiam vt infrà dicam ſimpliciter refert, & non determinat quidquã de ſuo, & etiam hoc modo, & malè refert Iaſ. in l. non ſolum. §. mortem, nu. 36. ff. de noui. oper. nuntia. & eã videtur ſequi Aret. in l. ſi duo, ff. de acqui. hęre. col. iii. dicens pro nunc ſequi opinionem prędictam Io. An. aliter & ſimpliciter intelligendo, quàm quòd retulit Alex. in d. conſ. & Iaſ. vbi ſuprà, Roma. in l. ſi duo. ff. de acqui. hære. diſtinguit in hac materia dicendo, aut interficiens ſciuit dictum bannitum, à banno abſolutum fore. & tunc nulla eſt dubitatio, quòd puniri debeat, ex quo dolus interuenit, vt in toto tit. de ſicar. aut ignorauit, ſed tamen publicè eſſe rebannitũ ſciebatur, & à quolibet tenebatur pro rebannito, & tunc

161 idem, quòd in caſu primo, † quia ibi publica vertitur ſcientia, priuata ignorantia non excuſſat, tanquàm craſſa & ſupina l. nec ſupina. ff. de iur. & facti ignoran. l. ſi. eo. tit. & l. ſi tutor C. de pericu. tuto. c. i. de poſtul. aut dicta rebannitio, ſeu banni abſolutio patebat in archiuo & actis publicis, & tunc ſimiliter puto eum puniendum fore. Primò quia imputetur ſibi, cur om-

162 nia acta archiui non vidit, vt l. in ciuile ff. de legi. † Secundò, quia talia acta notorium inducunt, vt not. Inno. in c. ex inſinuatione de appella. & Bal. in l. i. & ii. C. quomo. & quando iudex. aut dictum rebannimentum non erat in actis deſcriptum, nec ſimiliter bannũ cancellatum, & tũc aut iſte cõſuluit peritiores, qui ſibi dixerunt talem rebannitum non fore, & tunc excuſatur

163 à pœna, † aut non conſuluit, & tũc dicas eum puniri, & non vt ex homicidio dolos commiſſo, ſed vt ex lata culpa contracto. quia fuit in lata culpa peritiores

non

non conſulendo. vt ipſe ignoraret. vt not. Bar.in l.fi. ff.de adulter. & Ang.in l.ij.§.in hac actione.ff. vi bo. rapt.† Alex.in l.filio quem pater.ff.de liber.& poſthu.
464 refert Ang.in eo loco dicere, quòd occidens non debet puniri,niſi aliqua culpa poſſit aſcribi. tamen Ang. in eo loco nil dicit, videt tamen cōcludere ipſe Alex. quòd pro modo culpæ, non autem de homicidio puniatur offendens,proùt in ſimili declarat Bar.in l.pe. ff.de adulter.& in l.ij.§.hac actione.ff.vi bono. rapto. ſed aduerte quòd iſtud dictum Alex. non reputo verum,nec illud Roma.in quātum vult ignorantem teneri de culpa,ſi non perquiſiuit. & Docto. communiter tenent contrarium proùt dicam infrà. & dictum Bar.in d.l.pen.non facit ad propoſitum, eo quoniam q.Bar.eſt de eo qui non erat bannitus legitimè, & ſic nullo tempore fuit bannitus. ſed tantummodò erat ſola figura abſq; eſſe.& nunquàm bannū habuit vires. & in queſtione autem noſtra bānum habuit eſſentiam & formam,vndè ignorātia debet excuſare. quia eſt de ea re quæ viribus ſubſtinebat.& maximè, quia & ipſe Roma. in d.l.j.§.ſi de meo.ff.ad Sylla. tenuit contrarium proùt dicam infrà. & etiam Bar. opi. in caſu ſuo improbatur.vt dixi in prima quæſtione præcedēti. In hac quæſtione reperio ꝙ Iaco.But.& Iaco.de Belui. de anno.MCCCXXX.conſuluerunt Bononiæ. in contingentia facti.pro morte cuiuſdam Blanducij & Ioānis. qui fuerunt banniti.& ex poſt abſoluti. & totaliter liberati à banno,& tamen repeniebantur deſcripti in libris communis Florentiæ, & in camera exiſtentibus, conſuluerunt ipſi ꝙ ſtante bāno in forma.& præſumptitone ignorantiæ. ꝙ occidētes non debeant puniri, adducunt multa hinc inde ex iam dictis, & iſtud cōſilium de verbo ad verbum eſt relatum per Bal.in conſ. cxlii.hæc q̄ſtio fuit vol.iiii.& dum.ipſemet Bal. cōſuleret in ſimili caſu,ſecutus eſt opinionē dictorū Butri. & Belu.dicēs quia tantorū Doctorū & rationes & au-

thoritates

thoritates me mouent. ideo in propria quæſtione idẽ dico. ſubijciens. quod non debent aliquo modo puniri, ex quo ſtatutum vult impunè poſſe fieri l.j.§.quòd autem ff. de aleato. eandem opinionem ſecutus eſt Ang. in l.ſi duo ff.de acqui. hære. dicens quòd excuſatur occidens relatum in numero bannitorum, illã ſcriptura ductus. & ita dicit conſuluiſſe in facto præfactus Iaco.de Belui.& Butri.hoc idem voluit Pau.de Caſt.in d.l.ſi duo, quàmuis videaẽ referre Ang.aliter quàm dicat, tamen idem dicit quod & Ang. hoc idem

165 voluit Bal.in l.Labeo, §.j.in fi.ff de pact.† dicẽs.quòd donec durat iſtud nomen appellatiuum bannitus, durat & nominis effectus.l.tutelas.ff.de capit.diminu. & dicit quòd Cy. tenet hoc in diuerſis locis. vndè antè cancellationem, effectus bãni non eſt in totum ſublatus. & ideò dicit Bal. ſemper ſis cautus, vt ſtatim facta ſolutione facias eum cancellari de libris bannitorum. Idẽ voluit Roma. in l.j.§.ſed in eo.ff.ad Sylla. & Alberi.in q.xxxvij.in iiij.par.ſtatu. & in q.lxxvij.ea. par. & Alex.in cõſ.lxv.attẽta diſpoſitione.col.fi.verſ. quia reſpõdeo.vol.iij.dicit impugnando opi.Io.An.de qua ſuprà.ꝙ verior videtur opinio tenentium. ꝙ excuſetur offendens, qui non tenetur diuinare de rebanitione.l.ſi fideiuſſor.§.ſi cum debitor.ff.manda.l.ſi putator in fi.ad l.acquili.& hæc videtur magis communis.

166 † Ex hoc dico quòd Bon.de Vitel.in tracta. malefi.in tit.de for.libell.col.ij.verſ.ſed pone, ſenſit dum determinat.quòd ille qui ſatiſdederit de ſoluendo cõdemnationem, & dum iret ad ſoluendum.fuit occiſus malè fuerit interfectus, & offendens teneatur, nam in caſu præmiſſio ſolutionis & abſolutionis impunè offenditur, tantò magis, quando eſt ſimplex ſatiſdatio de ſoluendo, & iura quæ adducuntur, loquuntur quo ad effectum iuris, non autem facti.vt eſt quæſtio noſtra, & dicam infrà. ¶ Amplia præmiſſam diſpoſitionem, vt bannitus non cancellatus. ſed abſolutus poſſit im-

O punè

punè interfici, vt procedat etiam quando cancellatio eſſet facta in vno libro,& in alio non, & hoc ſi eſt conſuetudo quòd bannum ſcribatur in duobus libris. Intellige tamē prædicta, quando ille occidens ignorabat talem fuiſſe abſolutum, non prætextu ignorantiæ facti excuſatur, ſecùs autem ſi ſciuiſſet hunc fuiſſe abſolutum, vel quòd in ciuitate eſſet fama publica, quòd
167 eſſet abſolutus, † Et ideò dicit Ang. in d.l. ſi duo. ꝙ aduocatus hæredis occiſi uolens quòd interficiens puniatur, debet articulare, & probare ſi poteſt, ꝙ tempore bannimenti & anteà. habebatur & reputabatur cōmuniter à pluribus ciuibus pro rebannito, & tanquàm rebannitus, per ciuitatis loca & plateas, publicè & notoriè conuerſabatur, nam hæc fama notoria, eſt quaſi probatio rebannimenti, ex quo cum concurrat cum veritate, occiſorem non excuſat l. regula §. ſed facti ff. de iur. & facti igno. Idem voluit Pau. de Caſt. in d.l. ſi duo, dicens occidentem excuſari, niſi ſubſiſtat aliqua cauſa, propter quam debuit credere illum talem eſſe rebānitum, vt ſi erat de hoc publica vox & fama, aliàs non eſt ſibi imputandum, cur non perquiſiuit. Iſtud idem voluit Alex. in d. con. xlv. & Roma. & Alberi. in locis ſuprà allegatis. hoc non habet difficultatē, quia omnes Docto. infrà poſiti in omnibus quæſtionibus & caſibus in quibus volunt occiſorem excuſari. nunquàm admittunt, vt excuſetur, quando habuit ſcientiam, vel quòd eſſet rebannitus, vel quòd haberet ſaluumconductum, vel quòd appellauerit. vel quòd de nullitate dixerit, vel quòd ſentētia banni ſit iniuſtè lata. vt in præcedentibus quæſtionibus. & iſtud fuit etiā de mente Iaco. Butri. & Iaco. de Belui. & Bal. in locis ſuprà allegatis, dum aſſumunt fundamentum ab ignorantia abſolutionis, quę erat pœnes illum qui bannitū interfecerat, vndè dico quòd in hoc caſu ſi probatum fuerit occidentem habuiſſe ſcientiam de abſolutione à banno, vel quòd interfuerit, vel quòd aliquid geſſe-

rit. ex quò de ſcientia appareat. quòd iſte talis tenebitur, prout etiam dicam infrà in ſolutione omniū iſtorum quæſtionum. prout etiam vidi practicari, & ita intelligas omnes infrà poſitas quæſtiones.

168 ¶† Infertur ex hoc quòd ſi eſt facta reformatio, quòd omnes banniti ſint abſoluti. & de eorum bannis cancellati ac reſtituti. & reperiatur poſt reformationem bannum non eſſe cancellatum, vigente ad huc ſtatuto iam dicto, quòd bānitus poſſit impunè interfici. quòd iſte abſolutus per reformationem & non cancellatus, non poterit impunè interfici. ita determinat Ang. in con. cclxxxviij. viſo themate, col. v. in verſ. nūc ad propoſitum dicens, quòd reformatio erat publicè diuulgata. & non præſumitur offenſor eius ignorantiam habuiſſe. & ſic in facto erraſſe, quòd notoriè omnibus apparebat, ſecundùm Dy. in c. ignorantia de reg. iur. dicit tamen ꝙ offendens ſi allegaret ſe erraſſe in iure, ideſt an dicta ſcriptura banni deberet haberi pro cancellata virtute dictæ reformationis, an verò deberet cancellari, & an aduerſus dictum bannum, virtute dictæ reformationis, eſſet in integrum reſtitutus, benè crederetur ſibi præſtito iuramento purgationis l. præſenti §. pen. C. de ijs qui ad eccle. confugi. l. fi. §. in cōputatione, in Glo. ſuprà de iur. delibe. l. Marcellus. ff. re. amot. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re. mili. & ibi

169 Glo. † ex quo ignorantia iuris eſt idiotis annexa. ſecùs autem dicit ipſe, ſi offenſor erat iuris peritus, non enim ignorantiam iuris allegare poteſt. qui ſuæ profeſſioni contradicit in totum, l. profeſſio. infrà de mu. par. lib. x. & in l. j. ſuprà qui & aduer. quos, intellige tamen dicit ipſe, quòd idiota excuſatur à dolo & pœna. quæ imponitur ratione doli veri, vel præſumpti, non tamen excuſatur à pœna, quæ imponitur ratione latæ culpæ, quæ committitur in eo, quòd non conſuluit peritiores, quos conſulere potuit, & ſi probaret quòd eos conſuluiſſet. & quòd conſulti dixiſſent

illum haberi pro bannito, non obſtante reformatione, dicit offenſorem exemptum ab omni pœna, quo-
170 niã nec in dolo fuit nec in aliqua culpa. † Ex quo peritiores conſuluit. quorum conſilio ſtandum eſt. l. ſemper. infrà de re mili. lib. x. l. j. ff. de ven. inſpi. & l. j. ff. ſi me. ſal. mod. dixe iſtud idem. voluit Alex. in d. conſ. lv. vol. iij. verſ. nec prædictis obſtat, dicens quòd ſtatutum ſeu reformatio non poterat probabiliter ignorari, vt per Bar. in l. quod Nerua. ff. de poſi. dum tractat, an & quãdo error ſit lata culpa & per Bar. & Bal. in l. cunctos populos. ſuprà de ſumma trini. & dixi. ſuprà in verſ. ignorantia iuris. & ita intelligit id quod dicit Bal. in l. ſi creditor. C. de fideicommiſſ.

171 ¶ † Sed aduerte circà prædicta dum Ang. vult idiotam expurgari per iuramentum, aſſerendo ſe ignoraſſe diſpoſitionem iuris. quia Aret. in d. l. ſi duo col. fi. dicit Ang. non benè ſentire, quia allegat iura quæ parum faciunt, & loquuntur in alijs caſibus. & quòd iſtud di-
172 ctum nõ ſeruaretur in practica, † Nam tex. in d. l. præſenti. §. pen. loquitur. non quando erat præſumptio plenè probans, ſed quãdo erat aliqua ſuſpicio, quę inter ſe habet magnam differentiam vt per Bar. in l. admonẽdi. ff. de iureiuran. & aduerte, proùt aliàs dixi in l. fi. nu. 64. ff. de quæſtioni. quòd iuramentum de quo loquitur tex. in d. §. pen. eſt iuramentum purgationis, vt per Bar. in l. maritus. ff. de quæſtioni. & Glo. in l. ſi cui. §. ijſdem ff. de accuſatio. & Glo. in hac l. j. Tex verò ſecundùm ipſum in l. fi. §. in cõputatione, cum Glo. ſuprà de iure deliber. loquitur de probatione expenſæ quæ de facili probari nõ poteſt, niſi per iuramentum. Tex. in d. §. à barbaris ſecundùm ipſum, facit potiùs in oppoſitũ, quia non creditur aſſertioni militis. q̃ñ præ-
173 ſumptio eſt cõtrà eum † Tex. verò in d. l. Marcellus. §. j. loquitur de iuramento iudiciale, quod defertur volũtate partis. imò eſt regula in oppoſitum, ꝙ præſumptio eſt cõtrà aliquem de ijs quæ pẽdet ab animo ſuo,

ſicuti

ſicuti eſt ſciẽtia & ignorãtia, ſibi non creditur cum iuramento, ſecundùm Bar. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de furt. & Glo. in c. peruenit de cenſibus. iſtud eò ma-
174 gis verum exiſtimo, † quia criminalis cauſa non deciditur iuramento ipſius rei, vt per Bar. in d. l. maritus. & Iaſ. & alios. in d. l. admonendi ff. de iureiuran. & latè dixi in d. l. fi. nu. 61. ff. de quæſtionibus.

175 ¶ † Sed videndum eſt, an iſte ſciens abſolutionem eſſe factam. vel per famã vel alio modo, debeat puniri, pœna ordinaria homicidij, vel extraordinaria, de culpa tantùm. Dicas, aut ſcit ſolùm per famam, & tunc tenetur de culpa, aut ſcit verè vt de clerico, & tunc teneatur de occiſo, & hanc diſtinctionem ponit Dy. in con. liij. quod eſt vltimum in fi. & eſt de mente Bar. & aliorum in l. pen. ff. de adulter. & Roma. in l. duo ff. de acqui. hæredi. & ita etiam intelligo de reformatione quod banniti rebanniantur.

176 ¶ † Iuxtà prædicta quæro, ſi eſt ſtatutum, quòd quilibet bannitus, cuius bannum non eſt cancellatum poſſit impunè offendi. & bannitus ſoluerit, ſeu aliter ſatisfecerit, vt eius bannum deberet cancellari, & de tali ſolutione, vel ſatisfactione, appareat inſtrumento, vel ſcriptura poſita in archiuo publico, an hic talis poſſit impunè occidi, Bal. in l. huiuſmodi. §. ſi ita, ff. de leg. j. dicit, hunc bannitum non poſſe offendi, nec poteſt, nec debet dici bannitus, nec ſingulariter, ex quo apparet ſolutio, nec ſubſtantialiter, quia ſublata eſt communis obligatio, & omnis pœna. & ideò ſi iſta ſolutio apparet in archiuo publico, ita quòd non poſſit præ-
177 tendi ignorantia, quòd offenſor debeat puniri. † Item quia cum appareant duæ ſcripturæ. illa quæ eſt poſterior derogat priori l. ſi ita ſcriptum. §. pen. ff. de leg. ij. & reſpondet ad tex. in d. §. ſi ita. qui videtur facere in contrarium. quòd ibi erat conditio, quæ debet impleri
178 formaliter ſi poteſt. † nam in conditionibus. attenditur & effectus & modus. l. qui hæredi. & l. Meuius. ff.

179 de condi.& demon.† Sed in diſpoſitione legali habitò effectu,non curamus de modo,l.Gallus.§.& quid ſi tã tùm.ff.de liber.& poſthu Alex.in d.§ ſi ita . comprobat dictum Bal.per ea quæ voluit Bar. in l.emptor.§.j. in fi.ff.de pact.& Ang.& Imo.in l.j.ff. de iis quæ in te-
180 ſta.delen. vbi volunt . † quòd ſi in capitulis pacis fuit conuentum quòd banniti deberent cancellari. ſufficit
181 cancellare verbo. licèt non ſint cancellari facto, † Facit etiam ſecundùm eum quod voluit Bal.in l.ſi creditoris.C.de fideicommiſ.dicẽs.quòd ſi ſtatutum diſponat bannitos debere rebanniri per certos ſapientes, & ſint rebanniti per eos,& non cancellati, non poterunt offendi. quia bannum eſt in efficax . iſtud dictum Bal. ſequitur ſimpliciter Raph.Fulgo.in d.l. ſi ita .
182 ¶ † Cõtrarium quòd imò poſſint offendi tenuit Io.de Imo.in d.§.ſi ita dicẽs quòd opi.Bal.eſt vera.ſi iuxtã bannum facta eſt mentio de ipſa ſolutione.aliàs probabiliter errat,ex quo bannum viget,& probabiliter potuerit ignorare ſolutionem eſſe factam. & licèt inſtrumentum ſit in archiuo publico , videtur excuſandus , niſi probetur de ſcientia . per not.in l. pen.ff.de adulter.Aret.in l.duo in iij.col.ff.de acqui.hære.in verſ.circa primum tenet contrà Bal. & dicit quòd in materia pœnali. videtur facienda ſtricta interpretatio,vt in regula in pœnis de reg. iu. ideò verbum cancellatio debet etiam intelligi ſtrictè , Præterea dicit ipſe ex iſtis verbis niſi fuerit cancellatus . reſultat talis conditio , id eſt ſi non fuerit cancellatus. vt in l. actione ſuprà de tranſ. & de dictione niſi,per Bar.in rub.ff.de conditio. & demon. ſed verum eſt hunc non eſſe verè cancella-
183 tum † quia cancellatio requirit factum,vt in l.j.& in l. cancellauerat.ff.de iis quę inteſta.delen.ex quo diſpoſitio tex.in d.§. ſi ita. vendicat ſibi locum in hoc caſu , & dicit iſtud eſſe veriùs de iure ſtricto , licèt opi. Bal. eſſet humanior. Alex.in d.§. ſi ita , ſequitur hanc ſententiam per dictum Bal. in l. Labeo.§.j.ff. de pact. de

qua

qua dixi ſuprà,& ſubiicit quòd iſta opinio videtur verior. & eſt tenenda ſaltem poſt offenſam,mitior tamē eſt opi.Bal & reſpondet ad dictum Bar.in d.l.emptor, cum alijs ſuprà deductis. quòd loquantur quando ille fuit cancellatus verbo,ab habente poteſtatem,vt quia fuit rebannitus á ſuperiore, vel iudice quòd non eſt in hoc caſu, ſed aduerte quòd iſta ſolutio non videtur poſſe procedere, & quoniam in caſu Bal. abſolutio à banno fuit virtute legis & ſtatuti volentis quòd ſoluens pœnam banni. ſeu condemnationis cancelletur. & æqualis virtus eſt. quòd eximatur ſeu liberetur per ſuperiorem ſeu ſentētiam vel quòd virtute legis iſtud fiat. ¶ Vndè poſſumus reſpondere ad dictum Bar. ꝙ diuerſa ſit diſpoſitio ſua. ab eo de quo agitur. nam ibi loquitur de moleſtia. quæ poſſet fieri per iudicem ipſi bannito nō cancellato,& ſic de moleſtia iuridica, nos autem ſumus in caſu in quo tractatur de executione facti,quæ fit per priuatum, vndè ad eum impediēdum neceſſaria eſt actualis cancellatio, proùt dicam infrà in ſolutione iſtarum quæſtionum. vel dicas quòd capitula pacis erant notoria. ex quo excuſatio non datur, vt dixi ſuprà in verbo infertur. Idem dico ad tex. in l.ſi creditoris.C.de fideicommiſ. vbi Bal. not. quòd ibi erat ſtatutum vt deberent rebanniri, quod ſtatūtū non poterat probabiliter ignorari, vt voluit Alex. in conſi.lxvj.attenta. verſ.nec prædictis. vol.iij. ſubdens Alex. quod iſtud eſt de mente Bal.in dicto loco, dum tractat: vtrum volenti offendere talem rebannitum competat facultas.

184 ¶ † Sed aduerte iterum circà prædicta quòd Bal. nòn videtúr ſimpliciter dicere offendentem debere puniri. ſed ex eius verbis videtur demonſtrare quòd tunc demum puniatur, quando habebat ſeu habere poterat ſcientiam de abſolutione à banno,dum ponit Bal.hæc verba. ideò videtur quòd iſta ſolutio apparet in archiuo & loco publico. ita quòd non poſſet prætendi

ignorantia,offenſor debet puniri, præſuponit enim in eo caſu craſſam & ſupinam ignorantiam, ex quo non punitur ſecundùm eius intentionem, ob id quòd non ſit cancellatus. ſed quia offendés nō poterat allegare ignorantiam niſi temerariam. de qua loquitur idem Bald.in l. genero.ff.de ijs qui not. infa. & circà quam dat remedia in l.noſtra ſuprà de teſta.ex quo intellige prædicta in caſu quòd offendens ignorauerit abſolutioné,ſecùs ſi habuerit notitiam, vt dixi in præcedéti quæſtione,& ſecūdùm qualitaté ſciétię punieт, vt ibi.

185 ¶ QVARTO Quæro † ſi quis interfecit bannitū habentem ſaluumconductum,an puniédus ſit. Alberi. in tracta.ſtatu.in q.xxxvij.in iiij par.in fi. tenet quòd ſi ſaluuſconductus non eſt ſcriptus iuxtà bannum.nec eſt notorius.vel publicè proclamatus, occiſor non tenetur.& habuit in facto.& obtinuit.& refert & ſequitur eum Alex.in conſi.lxv.vol.iij.hanc etiam opi. tenuit Bal.in conſ.ix. ad euidentiam.vol.iij. eam quampluribus fundamentis approbando & Pau. de Caſt.in cōſ.cxcix.licèt iſta ſit quæſtio.vol.j.ſubtiliter ad partes arguédo tenuit hanc opinionem. & quòd non ſolùm de dolo non teneatur, ſed nec etiam de culpa, de

186 dolo non tenetur.† quia interfecit bannitum nō cancellatum,quem putabat occidere poſſe vigore ſtatuti. & ſic non intendebat delictum committere. quòd attédi debet.l. Item apud.§.ſi quis virgines.ff.de iniur. l.ſi ignorans.ff.locati, nam vt quis de homicidio capitaliter puniatur,requiritur dolus,vel culpa vt leuius puniatur.l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn. ſed iſte modò commiſit dolum propter bannum. non cancellatum, quia iuſtam cauſam credulitatis habebat, propter authoritatem publicæ ſcripturæ.arg.l.j.

187 §.cæterum.ff.de ven.inſpi.† nam quilibet error etiam iniuſtus,puta iniure cōſiſtens, excuſat.à dolo.l.igitur ff.de libera. ca.nor. in l.j.in fi.ff.ſi quis ius dicen.non obtempera. ergo tantò magis error iuſtus & in facto

188 conſiſtens c.ignorantia de reg.iur lib.vj. † De culpa patet.quia non tenebatur diuinare quod ſaluus cōdu-ctus eſſet conceſſus l.ſi purator in fi.ff.ad l.aquili.l.fi-deiuſſor §.ij.ff.man.cū non ſubeſſet aliqua cauſa pro-pter quā hoc credere deberet.l.quod te.ff.ſi cer. pet. hanc etiam opinio. tenuit inſignis Modernus Goza-din,in conſ.lxj.prima facie,ad partes arguēdo.& De-ci.in cōſ.cccxxv.viſo caſu ꝓpoſito. In hac quæſtione dicas tu diſtinguendum eſſe, inter ſaluumconductū datum à principe, & datum ab inferiore. nam ſi ſum-mus in ſaluoconductu dato à principe, tunc requiri-tur ſcientia ipſius ſaluiconductus. ijs modis vt dixe-runt Conſulentes, de quibus ſuprà mentionem feci. aliter impunè poteſt offendi. & iſto in caſu procedūt

189 iſta conſilia. † Nam quàmuis ſaluuſconductus datus à principe valeat vt dicit tex. in l. relegati in fi. iuncta Glo.& ibi Bar.ff.de pœn.& ab ipſo bannitus defenda-tur. vt non poſſit offendi, attamen volens offendere bannitum non tenetur diuinare vt dixi. ſi verò ſumus in ſaluoconductu dato ab inferiore,tunc ſiue ſciatur,

190 ſiue non,bannitus poteſt impunè offendi. † ex eo qa bannitis inferiores à principe ſecuritatem dare non poſſunt. vt dicit Glo.in §.neque autem homicidis. in auct.de manda. princi. quam ſequitur Saly. in l. cum indulgentia in ij.col.C.de ſenten.paſſ. per tex. in d.l. relegati.& in l.ad beſtias.§.ex prouintia.ff.eo.de pœn.

191 & ratio eſt quia † ſi inferior ſaluumconductum ban-nitis daret reuocaret,vel ſuſpenderet ſuam vel prædeceſſoris ſententiam. quod fieri non poteſt l.iudex,ff. de re iudi.l.j.§.fi.ff.de quæſtio. & hanc diſtinctionem videt ſenſiſſe Nell.in tracta. baiu. in q.xv.primę par. ſecundi tempor.& de tota iſta materia ſaluicōductus videas Geor.Mag.in tracta.ſuo ſecuritatis ac ſaluicon-ductus.qui optimè eam tractat.

192 ¶ † QVINTO Quæro ſi vulnerando bannitum abſolutum, vel habentem ſaluumconductum. fuit mihi

mihi proteſtatus, ꝙ eſſet abſolutus, vel haberet ſaluũ conductum, an ei credere debeam. Bar. in l. nõ ſolũ, §. morte. nu. 40. ff. de oper. no nuncia. dicit ꝙ non teneor ei credere, niſi cauſam proteſtationis mihi notã faciat, oſtendendo mihi inſtrumẽtum, arg. l. non omnis, §. ſi in fi. ff. de re mili. nam dicit ibi Iuriſconſultus ꝙ ſi transfuga multos latrones apprehendit & transfugas demõſtrauit ei parci poſſe. Diuus Adrianus reſcripſit, ſi verò promittat talia facturum ei credendũ non eſt. & ſic ei non parcitur, & hanc opinionem ſecutus eſt etiã Iaſ. in d. §. morte nu. 35. adducendo tex. in c. ſicùt & ibi eſt Glo. de ſenten. ex communica. per quem tex. not. ibi Abb. quòd nulli delinquenti credẽdum eſt de abſolutione, niſi oſtendat inſtrumentum ſolutionis. facit etiam tex. ſecundùm eum in c. propoſuit in fi. de cleri. excommuni. miniſtran. Imol. in d. §. morte in pen. col. circà medi. in verſ. Item adde limittando doctrinam Bar. dicit quòd ſi poteſt bannitũ capere & non occidere, eum occidere non debet arg. eius quod not. Pau. de Leazar. in cle. j. de re iudi. vbi dicit quòd licet exceptio nullitatis, non debeat admitti contrà petentem executionem illius clemẽ. vt quia habebat tres ſententias conformes. illud procedit niſi executio eſſet irretractabilis. ſicùt eſt in executione pœnæ perſonalis. adeò quòd dictum Bar. locum haberet quando bannitus non permitteret ſe capi. ſed proteſtando auſugeret, quia præſumptio eſſet, quòd cauſa defendendi & fugiendi obijceretur. & ſic non teneretur ei credere arg. l. ſatis apertè. quæ eſt l. ij. C. ad l. Cor. de falſ. hanc etiam limitationem ſecutus eſt Roma. in d. §. morte nu. 8. & Alex. in d. §. morte nu 39 dicit quòd libenter limitationem ipſius Imol. ſecutus eſt eam etiam comprobando per tex. in l. ſi ſeruus & ibi Bar. C. de ijs qui ad eccle. confugi vbi ſi quis licitè poterat capi & quia nõ patiebatur ſe capi occiſus eſt, non patitur occidens pœnam. & facit etiam pro hoc

illud

illud quod dicit Bal.in l.j.in vlt.col.C. qui accu. dum dicit quòd permittitur poſſe opponi exceptionē.propter irretractabile periculum. quæ exceptio aliàs nō potuiſſet opponi quam etiam limitationem libenter teneas tu.ex quo æquitati conſona eſſe videtur.

193 ¶ † Sexto Quæro. ſi quis occidit Cornelium,quē putabat eſſe Aurelium bannitū, an puniendus ſit Bar. in l.genero.nu.2.ff.de ijs qui not.infami. dicit quòd ſi quis occidit illum quem credebat bannitum,vel adulterauit illam,quam credebat ſolutā,non punitur tanquàm de ſimplici homicidio & adulterio, ſed ſi fuit in culpa,quia pleniùs inueſtigare debuit. puniretur tanquam de culpa l.ij.§. qua actione,ff. vi bono. rapto. Nell.in tracta. bannito in.ij.par. ſecundi temporis.q. xxvi iſtud meliùs declarando dixit prius referrendo Franc.de Aret.in l.ſi cum ſeruo,ff.de iniur. qui tenuit quòd in nullo teneatur per tex.in d.l.ſi cum ſeruo. in arg.tamen,aut iuſtam habuit cauſam, ſic credendi. vt puta. quòd publicè tenebatur. quòd ille occiſus eſſet Aurelius bannitus.quem occidere putabat.& tunc in nullo punitur arg.l.iij.ff.ad Macedo. aut licèt publicè non tenebatur, quod ille eſſet Aurelius bannitus, ſed ex aliqua cauſa motus fuit ad ſic credendum. & tunc cum in dolo non ſit non poteſt lege Cornelia de ſicarijs conueniri l.in lege,ff.ad leg.Corneli. de ſicar. ſed pro modò culpæ tenebitur,arg.l. ſcientiam,§.qui cum aliter,ff.ad l.aquili. & hanc diſtinctionem tenuit Iaſ.in con.cxxxvij.nu.j.ver.pro iſta cōcluſione vol.j. & ſecutus eſt Nell. Sozi.Iunior in conſ.lviii.in fi.vol. j.Facit etiā pro hoc tex. in l.ſi ſeruum,§. amouere,ff. de acqui.hære.vbi habetur. quòd ſi quis dum putaret amouere rem alterius,rem hæreditariā amouerit.priuilegium abſtinendi non amitti,quia rem hæreditariā

194 amouerit.ex quo credebat illam eſſe alterius.† Ratio præmiſſorum eſt, quia ignorantia allegari poteſt ad commodum delinquentis vt euitet pœnam. vt di-

cunt

cunt Doctó.in d.l.genero,ff. de ijs qui not. infami. & facit tex.in l.ſi ignorans,ff.loca.& in l.Item apud Labeonem §.ſi quis virgines.ff de iniur. quod verum eſt quando delinquens nõ dabat operam rei illicitæ. put eſt in caſu noſtro. ex quo lege permittente Corneliũ bannitum occidere volebat. ſed ſi daret operam rei illicitæ,tunc dicas ſimul cum Bar. in l. diuus.ff.de ſicar. quòd iſto in caſu punitur. & non poteſt allegari ignorantia ad commodum ipſius delinquentis. & allegat pro hoc Bar.tex.in l.eum qui.§.pen.ff.de iniur. Dicit enim ibi Iuriſconſultus quòd ſi quis putet me Lutium Titium eſſe. cum ſim Caius Seius. præualet quòd principale eſt, iniuriam eum mihi facere vele, nam certus ſum ego. licèt ille putet me aliũ eſſe,quã ſim.& ideò iniuriarum habeo actionem,pro hoc facit etiam dictum Bar.in l. reſpiciendum,§. ſi delinquunt in fi.ff. de pœn. vbi ſi volebam percutere Titium, & percuſſi Sempronium. ſum puniendus. quia dabam operã rei illicitæ, ſecùs ſi quis volebat percutere feram, & percuſſit hominem,allegat tex. in l.eum qui nocentem,in fi.ff.de iniur.& de hoc dicam paulo inferiùs.

195 † Facit etiam pro hoc illud quod dixit Alex. in rep.l.non ſolum,§.morte.ff. de oper. no. nuncia.nu. 74 & 77. quòd ſi quis cognouit nuptam,credens eam ſolutam,& ſi quis percuſſit clericum, credens eũ laicum,puniuntur adulterij in primo caſu. & pœna ſacrilegij in ſecundo caſu,illa ſola ratione, quia dabãt operam rei illicitæ,ſaltem in genere.& ad hoc allegat dictum Io. An. in regula cũ quis de reg.iur.in vj. ex quibus colligitur,ꝙ nõ rectè ſenſit Bar.in d.l.genero. cũ hæc duo æquiparet,occidere eum quem putabat bannitum,& adulterare eam,quam credebat ſolutam, cũ in primo caſu de bannito rei licitæ dabat operã,in ſecundo caſu de adulterio rei illicitæ operam dabat, vt ex ſuperiùs deductis clarè patet.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 HOMICIDIVM *caſu commiſſum, quomodò puniatur.*
2 *Volens percutere unum. percutiens alium & occidens qualiter teneatur.*

1 CASV † quando committatur homicidium. Bar. in l.j.ff.de legi.& Alberi. in l.ſi quis nõ dicam rapere, C.de epiſc.& cleri.diſtinguũt,aut culpa præceſſit caſum,aut non,primo caſu punitur,ſed mitius quàm ſi dolo,ſecundo caſu non punitur. Dicas tu. quòd quis deliquit quandoque fortuna.quandoq; ex in prouiſo prout dicũt.Bal.Saly.& Hippoly. hîc in fi.& Alex.in l.reſpiciendum,§. delinquũt.ff.de pœn.ſi fortuna,ex eo,quia caſui fortuito prouideri nõ poteſt.l. quæ fortuitis.C.de pigno.actio.l.in rebus, in prin.l.ad eos.ff. commoda. tunc nõ tenetur ſiue ſimus in caſu fortuito à natura, ſiue ab homine, quos exemplificat Saly. in d.l.quæ fortuitis in prin.ſi caſu ex improuiſo,dicas quòd aut nulla culpa pcedit caſum, & tunc in nullo tenetur vt per Bar.in d.l.j.de legi. aut culpa præceſſit caſum,& tunc aut dabat operam rei licitę,& tunc aut de ſui natura illa res licita habet periculũ,vt proicere lapides in publicum, proicere ramos, deferre lapides in curru.& tunc aut diligentia vſus eſt in ea rę,& non tenetur.aut nõ fuit vſus diligentia,& tenetur,vt in l.ſi putator. & in l.qui foueas & in l. ſi ſeruus ſeruum.§. ſi ex plauſtro.ff.ad l.aquili. aut illa res non habet aliquod periculum naturaliter,& tunc nõ tenetur, vt in c.Ioan.& in c.fi.de homic.& ita intelligit Fely.in d.c. Ioannes.ſi verò dabat operã rei illicitæ & tunc tenetur c.tua de homic.l.ſcientiam.§.fi.ff.ad l.aquiliam.

2 ¶ † Ex ijs quæri poteſt. Quidam volebat percutere Titium, & percuſſit Seium, adeò quòd mortuus eſt. vtrum puniatur pœna legis Corneliæ de ſicarijs Bar. in

in l.ſi cum ſeruo,ff.de iniur.in hac q. reliquit cogitandum, ſed in l. reſpiciendum,§. delinquunt in fi.ff. de pœn.tenet quòd puniendus ſit. & ad hoc allegat tex. in l.eum qui.§.pen.ff.de iniur & in l.ſcientiam,§.fi.ff. ad l.aquili.& hoc quia dabat operam rei illicitæ,ſequitur eũ Curti.iuni.in l.in actionibus nu.13.ff. de in lit. iuran.& Clau.de Seycel.in l.j.nu.31.ff.de legi.qui vltra Bar.multa adducunt, facit etiam Glo.in c.illud in ver. ſeruum ſuum.xv.q.i. Aduerte tamen quòd Bar. non dicit ꝙ debeat puniri pœna ordinaria. ſed quærit an ſit puniendus.& dicit quòd ſic.vndè dicas tu quòd ex eo quia non eſt à caſu,ſed eſt in culpa. & ſic culpa lata. & dabat operam rei illicitæ. quòd punitur extraordinariè,nec poteſt conſiderari dolus. in genere quia non eſt reſpectu eiuſdem ſubiecti,vt dicit Bal. in l.ſi quis non dicam,C.de epiſco.& cleri.ſed diuerſi.& ſic diuerſæ perſonę.& ita etiã ſenſit Nicol.de Mattharel.in diſputa. ſua ſecunda incip. ſtatutum eſt in ciuitate in fi.quam habeo in ſcriptis, & conſuluit Cepol. conſ.xxxiij.incip.multa poſſent in medium &c.& Docto.in d.l.ſcientiã,§.qui cum aliter. & ad hãc quæſtionem adde quatuor caſus,quos refert Iaſ.in l.in actionibus.ff.de in lit.iuran.col.vi.nu 28. quia videtur multum facere ad propoſitum.

SVMMARIVM

1 HOMICIDIVM *factum ad defenſionem, pœnam non meretur.*
2 *Clericus celebrans. licitè aggreſſorem occidit.*
3 *Aggreſſor occiſus ab aggreſſo,à ſe ipſo occiſus uidetur.*
4 *Defenſio eſt de iure naturali, & cuilibet competit etiam brutis.*
5 *Occidens ad ſui defenſionem non committit maleficium.*
6 *Pœna non eſt,ubi non eſt maleficium.*
7 *Prouocato occidenti eſt ignoſcendum.*
8 *Dificilimum eſt iuſtum dolorem temperare.*

9 Pater

9 *Pater offendentem filium etiã naturalem tãtùm, occidere poteſt.*
10 *Filius eſt pars uiſcerum patris & matris.*
11 *Pater in filio ſaluatur. et diuturnitas paterni nominis cõſeruatur.*
12 *Natura communis eſt.*
13 *Ciuilis inſtitutio non poteſt naturam immutare, uel coarctare naturales ſtimulos.*
14 *Animalia & feræ beſtiæ, ſalutem filiorum tuentur.*
15 *Iniuria facta filio, eſt facta patri.*
16 *Filius tenetur defendere patrem, & occidendo offendentem patrem non punitur.*
17 *Filius non defendendo patrem punitur.*
18 *Nepos tenetur defendere auum.*
19 *Filij & nepotes, tenentur patrem & auum ab hoſtibus redimere, aliàs ſucceſſione priuantur.*
20 *Pater & filius ſunt una caro.*
21 *Frater defendendo fratrem, de homicidio commiſſo non tenetur.*
22 *Socij omnium bonorum, omnia bona & omnia mala, communicare debent.*
23 *Frater de iniuria fratri facta, non cognoſcit.*
24 *Affinem inſultatum defendere licet.*
25 *Marito licet defendere uxorem, & è contrà, & offendentem occidere.*
26 *Maritus & uxor. una caro, & unum corpus cenſentur.*
27 *Sponſus impunè ſponſam defendit.*
28 *Sponſi & uxoris idem eſt iudicium.*
29 *Amaſius impunè concubinam defendit.*
30 *Amaſius & concubina domeſtici ſunt, & ſocietatem quadam coniunguntur.*
31 *Socio ſiue itineris, ſiue cohabitationis, licet ſocium defendere. & aggreſſorem occidere imò & aggreſſoris ſocium nu. 34.*
32 *Iniuria facta ſocio, eſt alteri ſocio communis.*
33 *Socius ſocium non defendens, delinquere uidetur.*
35 *Inſultãs alicuius amicum, poteſt ab eius amico. impunè interfici.*
36 *Seruus defendendo dominum, occidens offendentem, non tenetur, & è contrà.*
Item libertus defendendo patronum, & è contrà.

Vaſallus

Vaſallus defendo dominum, & è contra.
Idem in aſcriptitio.
Abbas defendendo monachum.
Idem de familiari conducto.
37 *Extraneo licet extraneum defendere, & aggreſſorem occidere.*
38 *Homicidium pro defenſione rerum eſt permiſſum.*
39 *Cuilibet intereſt rempublicam offenſam tueri.*
40 *Homicidium commiſſum pro defenſione patriæ non punitur.*
41 *Fidei Chriſti defenſor, de homicidio non tenetur.*
42 *Fidem quilibet tenetur defendere.*
43 *Cæleſte præmium conſequitur pro fide moriens.*
44 *Furem uel latronem licet occidere, qui ſe uel ſua aliter euadere non poteſt.*
45 *Marito quomodo, liceat adulterantem uxorem occidere.*
46 *Marito quando liceat occidere, de ſuæ uxoris adulterio ſuſpectũ.*
47 *Patri licet occidere adulterantem filiam, & etiam ipſam filiam, in adulterio deprehenſam.*
48 *Pater occidens, ſtuprum ſibi uel filiæ per uim inferentem, eſt dimittendus.*
49 *Filius mandato patris, patris uxorem adulterantem occidens, in ipſo adulterio, non punitur.*
50 *Transfugam uel hoſtẽ ciuitatis occidẽs, nõ punitur de homicidio.*
51 *Nocturni depopulatores agrorum: aggreſſores uiarum publicarum, & deſertores militiæ, poſſunt impunè interimi.*
52 *Raptores uirginum & uiduarum, & eis tempore raptus auxilium præſtantes, poſſunt à parentibus, conſanguineis, tutoribus & curatoribus impunè occidi.*
53 *Occidens inimicum ſuum in duello licito non punitur.*
54 *Iuſtitiæ miniſter, de homicidio non tenetur, condemnatum ad mortem, occidendo.*
55 *Occidens bannitum ab homicidio exeuſatur.*
56 *Familia poteſtatis occidens reſiſtentem, an puniatur.*
57 *Occidens aliquem timore mortis, puniri non debet.*
58 *Homicida ex conſuetudine, de homicidio non tenetur.*
59 *Creditor debitorem fugientem, & ſe telo defendentem, occidens non punitur.*

60 Iniuſtè

60 *Iniuſtè carceratus poteſt impunè carcerum cuſtodes occidere. ſi aliter euadere non poteſt.*

61 *Occidens ſeruum repertum in flagranti crimine, & concubitu con domina non tenetur.*

62 *Interficiens aliquem in colluctatione ex conſuetudine loci. lege vel ſtatuto approbata, non eſt puniendus.*

63 *Seruiens timens mortem ſibi à domino cominatàm, qui mandato domini aliquem occidit. an teneatur.*

64 *Ponens offendiculum ad feneſtram pro capiendo fure nocturno. ex quo fur cecidit & moritur. de homicidio non tenetur.*

65 *Rixæ authorem, in rixa occidens. non punitur.*

66 *Cædens aliquem propter tumultum ſedandum, qui aliter ſedari non poterat non debet puniri.*

1 IVRIS Permiſſione, † ſi quis ad defenſam vitæ ſuę, alium interfecerit, quia vim vi repellere licet. & ſe defendere, omnes leges, omniaque iura permittunt vt l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. aqui. l. vim vi. ff. de iuſti. & iure, c. ſignificaſti. el. ij. in fi. de homici. cle. j. de homici. not. in l. j. C. vndè vi. ex eo quia homicidium non facit ad vindictam ſed ad defenſionem, ideò non tenetur. Glo. eſt notabil. in l. ſi quis aggreſſorem, eo. tit. noſtro. Glo. in c. in ſumma. xxiij. q. j. & nedum pęna

2 temporali. ſed nec etiã pœna ſpirituali tenetur. † Vndè videmus quòd ſi clericus dum celebraret miſſam, fuiſſet ab aliquo aggreſſus, licitum eſt ei dimittere celebrationem, & occidere deinde redire ad altare, & celebrationem perficere. ita Abb. in c. clerici el. j. de vita & honeſta. cleri. & in c. ſicùt dignum de homi. Rationes quinque per ſcribentes aſſignantur. quarum pri-

3 ma eſt. ex eo † quia occiſus videtur à ſe ipſo occidi. vt voluit Abb. in d. c. clerici de vi. & honeſta. cleri. Bal. in

4 l. fi. poſt prin. ff. de re. diuiſio. † ſecunda ratio eſt. quia defenſio eſt inducta à natura, & cuilibet competit, etiam brutis l. j. §. cum arietes. ff. ſi quadru. pauperi.

5 † Tertia eſt ratio. quia occidens ad ſui defenſionem,

non committit maleficium ita Bal.in l. data opera iiij.
6 col.C.qui accuſa.poſſ. † & vbi non eſt maleficium,ibi non eſt pœna l.ſancimus.C.de pœn. Quarta eſt ratio.
7 quia † occidens ad defenſionem vlciſcitur. quia tanquàm prouocato eſt ignoſcēdū arg.l. qui cum maior.
8 §.libertus.ff.de bon.liberto.† Quinta difficilimum eſt iuſtum dolorem temperare arg.l.ſi adulterium cum in ceſtu.§.Imperatores.ff de adulterijs. ¶ Et non ſolùm iure permittente quis alium pro ſui defenſione occidere poteſt,verùm etiā pro defenſione aliorum, ac alijs de cauſis & primò.
9 ¶ † Si pater defendendo filium, ita Bald.in l.j. nu.19.
10 verſ.circà perſonas.C.vndè vi, motus † quia filius eſt pars viſcerum patris & matris,& commune bonū con
11 iugatorum l.iſti quidem.ff.quòd met.cau. † Nam in filio ſaluatur pater,& diuturnitas paterni nominis conſeruatur.l.liberorū & l.pronunciatio §.fi.ff. de verbo.
12 ſigni. † ſiue ſit filius legitimus & naturalis,ſiue naturalis tantùm. quia natura communis eſt l.hos accuſare.
13 §.fi.ff.de accuſatio. † Nec ciuilis inſtitutio poteſt naturam immutare. nec cohartare naturales ſtimulos l.
14 amiciſſimos §.Lucius.ff de excuſatio.tuto.†Videmus enim animalia ſalutem filiorum tueri. ex quadam naturali Iuſtitia inſita,quæ hoc dictat omnibus animantibus & feris beſtijs, ita etiam tenuit Ang. ſimpliciter cum dicto Bal.in practi.in ver.& dictus Titius ſe defendendo nu.30 verſ.quæro ſicùt poteſt.& Gandi.in rub. de defen.à reo fact.in prin.Bonifa.in rub.quis aliū poſſit offendere & vindictam facere. Firmauit etiam hoc
15 Glo.in .l.vt vim.ff.de iuſti.& iure & ibi Bar † motus. quia iniuria facta filio eſt facta patri l.j.ff.de iniur. & ibi etiam iſtud cōprobauit Ang.per tex. vt dicit ab eo inuentū in l.j.§.item Diuus.ff.de ſicar. & ita tenuerūt Iaſ.& Deci. adducentes quamplures ita tenentes. & reſpondentes etiam ad contrarium. quod fieri poteſt de tex.in d.l.vt vim. ibi corporis ſui. & ita.etiam dixit Floria.

Floria. in l.ſcientiam §.qui cum aliter.ff.ad l. aquili.
16 ¶ † Si filius defendẽdo patrem. ita Bal.in d.l.j. nu.20.
17 C.vndè vi. † Imò punitur dicit ipſe ſi non defendat arg.tex.in l.vtrum.ff.de parie.& in §.aliud quoq; capitulum in auct.vt cum de appella.cognoſca. ſequitur Ang.in d.verſ quæro ſicùt poteſt nu.31. & Gandin.in rub.de defenſio à reo fact.& Bonifa.in d.ru.ſiquis aliũ
18 poſſit offendere &c.col.j.in fi.† dicẽs iſtud non ſolùm
19 locũ habere in filio verùm etiã & in nepote. † motus, quia ſicùt filij & nepotes tenentur patrem & auum ab hoſtibus redimere vt in auct.ſi captiui.C.de epiſco. & cleri.aliàs priuantur ſucceſſione l.j.C.de iis quib.vt indign.ideò multò magis tenentur eos defendere. facit
20 l.appellatione parentis.ff.de verbo. ſignifica. † Item quia ſunt vna caro c.cõtradicimus.§.hac authoritate. xxxv.q.iij.& tenent hoc etiam Docto.in d.l. vt vim.
21 ¶ † Si frater defendendo fratrem. Gandi. in d. rub.
22 de defenſio.à reo fact.in prin. † & hoc quia ſocij omnium bonorum debent communicare omnia bona, & omnia mala l.cum duobus.§.quidam ſagariam & l.verum.ff.pro ſoci.hoc etiam conceditur ratione affectionis l cum ſeruus.ff.man. & arg. in l.j.& ij.ff. de tutel.
23 † Hinc videmus dicit ipſe, quòd de iniuria facta fratri frater ſi iudex eſt cognitionem nõn habet. quia ei facta reputatur. hoc etiam ſecundùm quoſdam tenuit Bonifa.in d.rub.quis aliũ &c.in ij col.in prin. per tex. in l.1.& ij.delibera.cau.& in l.ij.& in l.cum fratrem.C. de iis quib. vt indignis &c.
24 ¶ † Si conſanguineum & affinem defendendo. licèt Gandi.in d.rub. de defenſio. à reo fact. ex intentione Odoff diſtinguat, aut conſanguineus vel affinis inſultatus, eſt mecum in ſocietate, aut non, primo caſu poſſum eum defendere, ſecundo verò caſu non, attamen communiter tenetur, quòd conſanguineus & affinis nulla habita diſtinctione, conſanguineum & affinem defendere poteſt, vt dicunt Bar. & alij in d.l. vt vim.

Bal.& Saly.in l.vnica.C.de raptu virgi.& alij quos enumerat Care.in practica ſua crimina.in.§.circa.n.46.

25 ¶ † Si maritus defendendo vxorem, & è contrà. nam licèt Gandin.in d.rub. de defenſ, à reo factis nu.2.teneat,quòd quo ad maritum teneatur, ſed non è contrà.rationibus.vt ibi per eum, attamen Bal.in d.l.j.nu. 21.C.vndè vi.inſenſatos vocatat eos,qui dicunt quòd

26 vxor virum defendere non poteſt, ea ratione, † quia caro vna,vnum corpus cenſentur c.admonere xxxiij. q.ij.& l.iij.ff.de lib.cauſa,ſequitur eum Ang.in d.verſ. quæro ſicùt.nu.22.& hanc opinio. tenuit Boniſa.in d. rub. quis alium, & Floria. in d.l.ſcientiam.§.qui cum aliter,& Docto.in d.l.vt vim.

27 ¶ † Si ſponſus defendēdo ſponſam.ita Bal. in d.l.j.nu. 23.& hoc ratione zeli amoris intenſi,quo inuicē con-

28 nectuntur.† & quia deſponſa & vxore idem debet eſſe iudicium l. oratio.ff.de ſponſa l. ſi vxor.§.ſi minor.ff. de adulter. & l.non ſine.C.de bonis quæ liber. ſequitur eum ad literam Ang.in d.verſ. quæro ſicùt poteſt.

29 ¶ † Si amaſius defendendo concubinam.ita Bal.in d.l. j.nu.22.ſequitur Ang.vbi ſuprà.& hoc propter amicitiam non leuem, quæ inter ipſos conſiſtit,l.inter ami-

30 ciſſimos.ff.de verbo.ſigni.† Item quia domeſtici ſunt, & quadam ſocietate iunguntur,l.quod ait.ff.de diuor. d.l.ſi vxor.§.ſi minor.ff.de adulter.d.l.non ſine.C.de bonis quæ lib. ita etiam ſenſit Floria. in d.l.ſcientiam §.qui cum aliter col.ij.in princi.

31 ¶ † Si ſocius defendendo ſocium,ſiue itineris, ſiue cohabitationis ſit.de ſocio iteneris tenuit Bal.i d.l.j.nu.

32 24.& hoc quia † iniuria communis eſt l.item apud labeonem.§.tenetur.ff.de iniur. ita etiam ſenſit Gandi. in d.rub.de defenſio.à reo fact.nu.3.licèt ad aliud propoſitum, illud dicat.de ſocio itineris & cohabitationis tenuit Ang.vbi ſuprà.& Boniſa. in rub. quis alium col.ij. in prin. iuncta additione ibi poſita ſub litera.B.

33 † Imò ſi ſocius ſocium non defendit, delinquere videtur.

detur.ita Floria.in d.§.qui cũ aliter per tex.in c.fortitudo.& in c.non infereda.xxiij.q.iij.facit etiam tex.
34 in l item apud Labeonem,§.tenetur.ff.de iniur. † Et non ſolùm ſocium defendere poſſum,ab eo qui ipſum occidere voluerit, ipſum interficiendo, verùm etiam ſocium aggreſſoris,& ſic criminoſi occidi poſſunt ita Bal.& Ang.vbi ſuprà per tex. in l.j.C.de rap. virgi. & in l raptores.C.de epiſcō.& cleri.
35 ¶ † Si amicus defendẽdo amicum,ita poſt alios quàm pluribus rationibus, & ſimilibus comprobando tenuit Hippoly.in l.unica nu.210.C.de rap.virgi. quando ſilicèt ſumus in maxima amicitia.
36 ¶ † Si ſeruus defendendo dominum,& è contrà. Si libertus defendendo patronum, & è contrà. Si vaſallus defendendo dominum,& è contrà. Idem in aſcriptitio. Si abbas defendendo monachum. Idem de familiari conducto,proùt dicunt Bal.Ang. & Gandi.in locis de quibus ſuprà,rationibus vt ibi per eos.
37 ¶ † Glo.in d.l.vt vim dicit.quòd quantùm ſit ad defenſionem alterius,affectio conſideranda eſt,quod quidẽ in omnibus caſibus ſuprà enumeratis verificari poteſt. Sed quæro an extraneum defendendo, quis aggreſſorem occidere poſſit. Bal.in d.l.j.nu.26.tenet quòd ſic. quem ſequitur Floria.in d.l.ſcientiam.§.qui cum alter ff.ad l.aquili.maximè quando offenſus exclamat accurite,accurite & mouentur, † quia ſi pro defenſione
38 rerum hoc licet l.iij.§.cum igitur ff.de vi & vi arma, tantò magis pro defenſione perſonarũ l.ſed & partus. §.j.ff quod met.cauſa.l.ſi quis in ſeruitute.ff.de furt.l. furem.ff.de ſicar. † Item quia dicit Bal.cùm reſpublica offendatur,cuilibet intereſt rempublicam tueri. ne offendatur. quia ius publicum, in hoc conſiſtit l.licitatio.§.quod illicite.ff.de publi.l.ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capti.& tenuerunt Canoni.in c.j de homici.in cle.& Inno.in c.ſi verò.el.j in prin. de ſententia excõmunica.Ancha.in c.delictus eo.tit. de ſenten.

excommuni.Matthę.in conſtitutione rapinas vij.not.
40 ¶ † Si defendendo patriã.ita Bonifa.vbi ſuprà col.ij.in
prin.ꝑ tex.in l.minimè.ff.de religio.& ſumpti.funerũ.
41 ¶ † Si defendendo fidem Chriſti.ita Bonifa. vbi ſuprà
42 per tex.in c.Maximianus.xxiij.q.iij.† Cum ad fidei de
fenſionem quilibet ſemper tenetur xxiii.q.viij.c. qui-
43 cunque ex clero.§.is ita.†Et moriens pro fide, cęleſte
præmium conſequitur d.q.viij.c.omni timore. ita etiã
in defendente patriam.vt ibi.
44 ¶ † Si occidit furem vel latronẽ,quando ſe & ſua aliter
euadere non poteſt l.furem.ff.eo. de ſicar.l.ſi pigno-
rem,§.furem.ff de furt.c.ij.& c.ſi perfodiens,de homi
ci. & vbique habetur per Doct. & iſtud intelligas non
ſolùm in fure nocturno,verùm etiam in fure diurno.ſi
telo ſe defendit. & aliter res ſuas euadere non poteſt.
vt dicunt Doct.in iuribus ſuprà allegatis. & in l.ſi vt al
legas eo.tit.noſtro,& Bonifa.in d.rub. quis alium &c.
in princi.& videas Hippoly.in l.j.nu.18.ff.eo. de ſicar.
& in d.l.furem.qui de hoc copioſè loquitur.
45 ¶ † Si maritus occidit adulterum vxoris ſuę.deprehen
ſum in adulterio . dummodò talis adulter vilis per-
ſona ſit.vt habetur in l.marito.primo reſpõſo.& in l.ſi
adulterium §.pen.ff.de adulte.in l.Gracchus.C.eo.de
adulter.ita Bonifa.vbi ſuprà.& Hippol.in d.l.j.nu.19.
46 ¶ † Si maritus occidit hominẽ, quẽ de adulterio vxo-
ris ſuæ habebat ſuſpectũ,& cui ter denũciauit,ſeu pro
teſtatus eſt in ſcriptis.& corãm tribus teſtibus fide di-
gnis.ꝙ nõ deberet ſe intromittere cũ eius vxore,quia
ſi poſteà inuenit eũ loquentem,vel ſe intromittentem
cum ea,poterit impunè eum occidere, tex.eſt in auct.
ſi quis ei quem.C.de adulter.& in auten.vt lice.matri
& auiæ,in §.iis quoque & ibi Doct.& facit tex. in c.ii.
de cohabi.clerico.& mulie.& voluit Bar. in l.generali
in fi.C.de decurio.li.x.& ita Bonifa. in d.rub. qui aliũ.
& c.in prin.& Hippoly.in d.l.j.nu.21.
47 ¶ † Si pater occidit filiam in poteſtate deprehenſam

in adulterio,& idē ſi occidit adulterū dummodò & filiā occidat,vt habetur in l.patri & in l.nec in ea.& in l. ꝙ ait lex.§.pen. & fi.ff.de adult. & de hoc videas per Ang.in practi.in ver.che hai adulterata la mia donna. verſ.an patri liceat,&c.vbi ponit omnia quæ requirun tur vt pater occidere poſſit. & Boniſa.in d.rub.quis alium in princ.& Hippoly.in l.patre vel marito in prin. ff.de quæſtio.& in d.l.i.nu.20.ff.eo.de ſicariis.

48 ¶ † Si pater occidit volentē ſe & filiā ſuam ſtuprare l. i.§.pen.ff.de ſicar. & ita Boniſa. vbi ſuprà in princi.

49 ¶ † Si filius mandato patris, adulterantem vxorem pa tris in ipſo adulterio occideret d.l.Gracchus.C.de adulter.& ita Boniſa.vbi ſuprà col.ii.in princi.

50 ¶ † Si quis occidit transfugam vel hoſtem ciuitatis l. iii.§.fi.ff.eo.de ſicar.c.cum homo xxiii.q.v.& habetur in l.proditores.ff.de re milita.& per Boniſa.vbi ſuprà. & Hippoly.in d.l.i.nu.22.

51 ¶ † Si quis occidit nocturnum depopulatorem agrorum & aggreſſorem viarum publicarum,& deſertorē, militiæ l.i.& ii.C.quando lici.ſe ſine iudi.vin.& ita Floria.in l.ſi ſeruus.in vltima col.circà medi.ff.ad l.aquili. Boniſa.in d.rub.quis alium &c.col.i.in fi. & Hippoly. in d.l.i.nu.23.

52 ¶ † Si parentes,conſanguinei,tutores,& curatores vir ginum & viduarum,occidēt raptores ipſarum,& alios dantes auxilium & fauorem ad raptum faciendum,l. raptores.C.de epiſco.& cleri.ita Boniſa.vbi ſuprà.

53 ¶ † Si quis inimicum interfecerit in duello licito. tex. eſt in c.j.§.ſi quis hominem ibi niſi in duello. de pace tenen.in vſi.feu.& ibi Doct. Calca. in conſ.ij.licèt in iſta materia. Hippoly. qui alios adducit in d.l.j.nu.24. & facit in arg.tamen tex.in l.qua actione.§. ſi quis in colluctatione.ff.ad l.aquili.l.iij.§.i.ff.de iniuriis.

54 ¶ † Si miniſter Iuſtitiæ condemnatum ad mortem d. c.cum homo,c.homicidium xxiii.q.v.ita Hippol.in d. l.i.nu.25. & ratio eſt, quia neceſſitas officii excuſat.l.

tutorem primo reſponſo.ff.de iis quib.vt in dig.l.ſi ſer uus communis.§.quòd verò.ff. de furt.l. ſimiliter.§.j. ff.rerum amotarum.

55 ¶†Si occidit bannitum ex quo occidit lege permitten te d.l.Gracchus.C.de adul. & de iſta materia bannitorum dixi ſuprà.

56 ¶† Si familia poteſtatis occidit reſiſtentem. Bar.& alij in l.ſi ſeruus.C.de iis qui ad eccle.cōfugi. & in l.quem admodū.§.fi.ff.ad l.aquili. & in l.fi.C.quando lice. ſe ſine iudi.vindi.& alij quos adducit Hippol.in pract.cri mi.in §.vlteriùs nu.7.& in d.l.j.nu.78.ff.de ſicarijs.

57 ¶ † Si timor ineſt.vt puta ſi aliquis potens, dicat alicui non potenti, occidas talem.aliàs occidā te.tunc ſi non poterat aliter euadere vitam ſuam. niſi illum interficeret, ſi eum interficiat, non punitur, aliqua pœna. Bal.in c.j.§.iniuria in vltima col.verſ.ſed pone quidā potens. de pace iura. firma. ſequitur Alex. in l.liber. homo.ff. ad l.aquil.& Iaſ.in §.ſi minus in vij col. Inſti.de actio. Idem Bal.in l.ſeruos.C.ad l.Iuli.de vi publica.Floria, in l.liber.homo.& in l.quod dicitur.ff.ad l.aquili.Deci.in d.l.vt vim.nu.9.& Hippol.in d.l.j.nu.92.

58 ¶ † Si conſuetudo loci tolerat homicidia, quia mala conſuetudo excuſat à pœna Glo.in ca.cum venerabilis de conſuetu.Romā.in ſingula.xx.incip. an conſuetudo. ita Hippoly.in d.l.j.nu.99.

59 ¶†Si creditor debitorem fugientē,& ſe telo defendentē, Bal.& Saly.in l.ſi vt allegas in vltimis verbis eo.tit. noſtro. Alex.in d.l.furē.ff.eo.ita Hipp.in d.l.j.nu.106.

60 ¶ † Si iniuſtè carceratus pro cauſa capitali occidit cuſtodes, ita Paris in tracta.ſindicat, in xxv.car.in iij.col. vbi pro hoc allegat tex.in l.nihil.ff.de capti. & in l.capitalium, §. ad ſtatuas.ff. de pœn. cum alijs de quibus per Hippoly.in d.l.j.nu.108.

61 ¶ † Si ſeruum repertum in flagranti crimine, & concu bitu cum domina l. qui ſeruum ff. de verbo. obliga.l. quid ergo. §. hæres, ff. de leg.j.l. eleganter, §. fi. de

pigno.

pigno.actio.& ita Hippoly.in d.l.j.nu.112.

62 ¶ † Si lege,ſtatuto,vel conſuetudine,permittitur,ſeu toleratur aliquis actus,& ex illo actu ſequatur homicidiũ,vt in torneamentis,in pueris ludẽtibus ad ſaxa. & in alijs caſibus de quibus loquutur Deci. in cõſ.ix. Ancha.in conſ.cclxxxiij.Io.de Ana.in c.j.de torneamen.Cepol.in conſ.xxx.& conſ.xxxj.& Hippoly. in conſi.xc. & in practi. in §.vlterius,nu.9. & dixi ſuprà in verſ.Ludo.

63 ¶ † Si ſeruiens qui timens mortem ſibi comminatam à domino,niſi vxorem eius, fortè de adulterio ſuſpectam occideret,ipſam interfecit,quando aliàs eſſet periturus,ita Floria.in l.ſi quis fumo.§. quod dicitur in princ.ff.ad l.àquili.ex intentione Iaco.de Arena.

64 ¶ † Si quis poſuit offendiculum ad feneſtram pro capiendo fure nocturno,ſi fur cecidit & moriatur tunc ipſe non tenetur.ita Alex.conſ.cxl.vol.ij.

65 ¶ † Si authorem rixæ in rixa occidat,arg.in l.j.§.cùm arietes ff.ſi quadrupedes pauper.feciſſ.dicat.l.itaque ſi ſeruum. & l. ſcientiam.§.ij.ff. ad l.aquili.l. item C. quando lice. ſe ſine iudi vindi.& ita Gandi. in rub.de pœn.reo.pen.col.nu.60.

66 ¶ † Si occidit quis aliquem propter tumultum ſedandum,qui ſedari aliter non poteſt.l.qui cædem,in fi.ff. eo.de ſicar.quod intellige,vt per Bar.ibi quando fuerit culpabilis. & non innocens.

SVMMARIVM

1 *Auxilium per interpoſitam perſonam committitur,auxiliũ præſtando,antè factum,in actu.& poſt actum, & nu.2.& 3.*

4 *Auxilium præſtantes ad homicidium qualiter puniantur.*

5 *Præſtantes auxilium ad euadendum homicidam, quo teneãtur.*

POSTQVAM vidimus quando quis per ſe ipſum homicidium committit, nunc modo reſtat vt videamus quando

quando per interpoſitam perſonam, quod fit multis
3 modis † Et primò auxilium præſtando. dixi in l.fi.ff.
de quæſtioni.in verſ.aſſociatio, quòd quandoque da-
tur auxilium, antè factum, quandoq; in ipſo actu, quã
doque poſt actum, & hoc per dictum Bar. in l. ſi furti.
§.opem, ff.de fur.qui ponit nõnulla exempla in quo-
libet capite. ſequitur Ang.ſimpliciter in pract.in gl.
& Andream Marci lanificem, nu.5.ver. quæro quot
modis, & in glo. & dicto maleficio ſemper aſtitit, nu.
13.verſ. quærit Bart. & Alij quàmplures. hinc inde
exempla ponunt, vndè ex dictis omnium dicas tu, an-
te delictum auxilium dari, Si dedit alicui pecuniã, cau
ſa inueniendi aſſaſſinum, Si conceſſit domũ cauſa ho
micidij faciẽdi, ita Bar.in d.§.opem.& Ang.vbi ſuprà,
Si commodauit arma vel alia neceſſaria ad maleficiũ
committendum, ita Bonifa. in tract.maleſi.in rub. de
inſul.percuſ.nu.24. Si equum commodauit, Si duxit
ſuper ſuo equo ingropa ad locum delicti, Si famulum
commodauit, ita Soz.i.conſ.clxxxviij.in prin.vol.ij.&
hoc præcipuè per dictum Bal.in l.quicunq; C.de ſer-
uis fugiti.in ver.nota ſextò, vbi loquitur de cõmodan
te, equum, arma, vel famulum, ſi accepit cuſtodiã ve-
ſtiũ volẽtiũ delinquere, c.ſicut dignum, §. ſecũdo quo
que, & ibi. Io.de Ana de homici. Si dedit ſpem volen-
ti delinquere, vt quia dicat ite ad occidendũ, quia dũ-
cam inſtrumenta ad ſepeliendum cadauer. vt conſul-
uit Cepol.in conſ.xxvij.per totum, Si ſcienter oſten-
dit malam viã alicui vbi latrones erant qui occiderũt
eum, ita And.de Iſer. in conſtitu.terminum vitæ, ſub
rub.de homicidio puniendo.conſtitu.Neapoli.& dixi
in d.l.fi.n.238.ver.ducẽs verbis. Si expiauerit & explo
rauerit, & ille eſt occiſus, ita Paris, in cõ.clxvj.vol.iiij.
4 ¶ † Auxilium in delicto, ſi inſimul cum delinquente
admenauerit contra occiſum.l.ſi ita vulneratus iun-
cta Glo.in verſ.quælibet, ff ad l.aquili.& not.in l.fi.ff.
de ſicar.ſi capit aliquem & eum teneat.& alter percu-
tiat

tiat d.l.item Mella.§.ſi alius.Boni.vbi ſuprà,nu.24. & not.in c.fi.de iniur.& in c. cũ homo ab homine.xxiij. q.v.Si vnus vulnerauerit & alter ſe appoſuerit armis, volentibus adiuuare vulneratum,not.in c. ſi qs viduã l.di.Aſſiſtendo malefactori, vt habilius homicidium cõmittatur,enſe euaginato vel non euaginato,& hoc quia inſultatus redditur timidior,inſultans verò audacior,ita Bar.in d.§.opem, & in l.j.§.j.ff. de vi,& vi arma. & in l.fi.de ſicar.& Ang.in practi. in locis de quibus ſuprà. & Cepol.poſt alios in conſ.xxxiiij. nu.9. ſi acclamauerit taliter quòd inſultatus reddatur timidior, & inſultans audatior.l.j.§. potuiſſe,ff. ad Sylle. Alex.in d.l.is qui opem nu.4. & Hippoly.in practi. in d.§.conſtante nu.62. verſ. item ſcias etiam ꝙ auxiliũ.

3 ¶ † Auxilium poſt delictum aſſociando,& prohibẽdo ne capiatur. ita Bar.in d.§.opem,nu.4. ſequitur Ang. vbi ſuprà. tenuit hoc etiam Gãdi.in rub.de homic.iij. col.verſ.item pone quæſtionem.

4 ¶ † Tempora iſta tria ſic conſiderata. modo videndũ eſt,qualiter puniantur auxilium præſtantes.Gandi.in rub.de homic.& eorum pœn. n.7.ex opinione Dy. & aliorum quibus in ciuitate Bononiæ iſtud contingit, dicit:Aut auxilium præſtans dedit cauſam homicidij. & tunc vt principalis tanquam homicida punitur,aut non dedit cauſam mortis,ſeu homicidij,& tunc punitur media pœna. Cyn in l.vnica,C. de Nil. ager. non rumpen. poſt multa. dixit neſcio quid dicam, dubito,non parum ad præſens.Bar.in d.l.is qui opem,ver. quid ergo. dicemus,ff. de furt. dicit, quòd regula eſt quòd præſtans opem,punitur eadem pœna,qua principalis punitur, quod tamen fallit in caſu l. raptores, C.de raptu virgi. & l.j.C. de Nil. age. non rumpen. quia ſic eſt ibi expreſſum. Item fallit quando qualitates propter quas pœna debet augeri, vel minui reperiuntur diuerſæ in perſonam facientis,& opẽ præſtantis,qualitates ipſas declarando. Idem Bar. in l. in

furt

furti.§.opem. nu.2.verſ. venio ad ſecundum,ff.eo. de furt.dicit ſiue ſimus in auxiliante delictum,ſiue in ipſo delicto,ex quo opē maleficio præſtare videtur.puni-
5 nitur pari pœna,vt principalis.† Si verò ſumus in auxilio poſt delictum ad euadēdum. quamuis aliqui aſſeſſores eos condemnarent, attamen ſibi non placet. ex quo non præſtant auxilium ad homicidium cōmittendum,ſed ad euadendum. adeò quòd tenentur ex eo.tit.C.de ijs qui latro.&c.vel ſi impediret familiam capere,tenetur,lege Iulia.de vi.& in l.lege Iulia.ff.ad l.Iuli.de vi publi.& in auct.vt omnes obe.iudi.§.pœn. Aliter punitur præſtans auxilium ad delictum, aliter ad euadendum.niſi dicit ipſe præmonuerit. quòd deberet delinquere,quòd ſibi nō deficeret,& ſub ea ſpe. deliquit.quia tunc dedit auxilium ad delictum,& pari pœna punitur.Bal.in l.j.C.de crimi. pecul. & ipſe diſtinguit,aut quis fert opem per actum proximum facto,puta quia aſſiſtit facienti,punitur eadem pœna. ſi per actum remotum tunc minus per illum tex.ita etiā tenet in d.l.j.C.de Nil.age.non rump.Saly.in l. vnica C.de raptu.virg.& alij quam plures hinc inde diſtingunt,& latè etiam iſtud tetigit Fely.in c.ſicut dignum de homi. vbi ponit regulam illam generalem. quòd auxilium præſtans,punitur vt principalis.eam quampluribus modis limitando.quem ſequitur Hippoly.in practi.in ver.conſtante nu.xlix. & de hoc latè etiam dixit Ang.in practi.in ver.& dicta maleſi.ſemper aſtitit. vndè ex dictis omnium ſcribentium & ſequendo regulam Bal.in conſ.cccc xcij.vol.j.dicas tu. ꝙ datur gradus in auxilio & pęna. nam quidam præſtat paruū auxilium & multum remotum ab actu. quidam præſtant medium auxilium. quidam præſtant ſubſtantiale auxilium. Si ſumus in paruo, vel medio auxilio. ꝙ exemplificari poteſt in omni auxilio antè delictum & poſt delictum,tunc punitur,non pari pęna, ſed media pœna. Niſi in auxilio poſt delictum eſſemus in caſu

Bar.

Bar.in d.l. in furti, §. opem, ꝙ præmonuiſſet, ꝙ deberet delinquere, quo caſu teneretur. vt ibi per eum. ſi verò ſumus in auxilio ſubſtantiale, quod exēplificari poteſt in auxilio in delicto, tunc puniuntur tanquàm interfectores, & eo in caſu dictio tanquàm eſt nota veritatis vt l.item Mella.§.ſi plures, ff.ad l.aquili.l. ſi familię, ff.de iur.omni.iudi.& pro hoc facit dictum Bal. & aliorum de quibus ſuprà. tenentiū ꝙ auxiliū debet eſſe cauſa proxima delicto, vt puniatur eadem pœna.

DEFENSIONES PRO IMPVTATO DE AVXILIO SVNT ISTAE.

PRIMO quòd dicat ignoraſſe quòd vellet delinquere, d.l.ſi furti §.ope.d.l. qui domum, ff. de adulter. Deci. in c.j.de offi.deleg. Saly.in d.l.vnica.nu.27.C.de raptu virgi.nam ſi quis me inſcio aufugit cum meis eqs, vel habuit mea arma, & occidit non teneor.ita Bal.in conſ. cxx.vol.iij. in antiquis Hippoly. in practi. in §. conſta nte nu.48.& 55. Signoro.conſ.cxxxiiij.

Secundò quòd clarè probet aſtitiſſe, nec auxilium impēdiſſe.ita Alex.in d.l.is qui opē. in addi. magna in fine.

Tertiò quòd dicat à caſu ibi fuiſſe, vt dixi in d.l.fi.in ver. aſſiſtentia nu.237.

Quartò quòd poterant ita facere ſine eo. ita Io.An. in c.fœlicis de pœn. Iaſ.in conſ.cxxxvij.vol.j.

SVMMARIVM

1 HOMICIDIVM *commiſſum mandando, inſtigando, perſuadendo, ratū habendo. et conſulēdo. quō puniatur remiſſiuè.*

2 *Negligens corrigere qualiter teneatur.*

3 *Societatis occulta ſcrupulo non caret, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*

MANDANDO, Inſtigando. Perſuadendo, ratum

tum habendo. & conſulendo, de quibus omnibus copioſiſſimè ac doctiſſimè, poſt Bal. Saly. Ang. Hippol. & alios. videas per Ludo. Care. in Pract. crimi. in §. circa, quod eſt. v. nec aliter circa declarationem cuiuslibet capitis inſiſtam, ne illud quod ordinatè dictū fuit iterum repetam, & velim, vt dicitur ſpoliare mortuū, vt alij fecerunt ideò dictum Ludo, Careri, videas.

2 NEGLIGENS † Corrigere, ex quo habemus tex. in c. negligere. ij. q. vij. & in c. error. lxxxiij. di. & ī c. ſicut dignum, §. illi. de homici. vbi dicitur negligere cū poſſit perturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm

3 fouere. † Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

SVMMARIVM.

1 COGITATIO *de iure ciuili non punitur.*
2 *Hæreticus ſola cogitatione delinquit.*
3 *Cogitatio in uſurario, in foro animæ punitur.*
4 *Periurus tenetur ex cogitatione.*
5 *Furtum animo committitur in foro Canonico.*
6 *Actione ſola, non delinquitur.*
7 *Delictum perfectione ſola aliquando committitur.*
8 *Filius patrē captiuū liberare tenetur, & patrē furioſum curare.*
9 *Homicidium uel delictum cogitatum, & actione inſimul intentatum, an & quomodò puniatur.*
10 *Statuta non puniunt animum, niſi ſequatur effectus.*
11 *Statuta caſum fictum non comprehendunt.*
12 *Vulnerans animo occidēdi ſed nō occidēs, an de morte teneatur.*
13 *De fide malè cogitans puniri debet.*
14 *Delictum actione & perfectione, aliquando in eſſe deducitur.*
15 *Delictum quando cogitatione, actione & perfectione inſimul, commiſſum dicatur.*
16 *Filius tenetur pro crimine leſæ maieſtatis à patre commiſſo.*

QVARTO Præmittendum eſt. quòd delictum deducitur in eſſe, Aliquando cogitatione ſola, aliquā

do

do actione ſola, aliquando perfectione, aliquando cogitatione actione ſimul, aliquando cogitatione & perfectione ſimul, aliquādo actione & perfectione ſimul. aliquando cogitatione, actione. & perfectione omni-
1 bus ſimul, & de ijs omnibus eſt videndum. † Propter cogitationem tantū de iure ciuili non tenetur aliqua pœna, ſi ſteterit in finibus cogitationis l. cogitationis, ff. de pœn. Limita non procedere de iure Canonico.
2 Primò † in hæretico qui ſola cogitatione delinquit, & tenetur ad pœnā. c j & c. ad abolendam extrà de hæ-
3 reti. † Secundò in vſurario, c. conſuluit de vſur. † Ter-
4 tiò in eo qui habuit animū periurandi c. qui aūt xxij.
5 q. v. † Quartò in fure. c. ſi propterea de pœni. cle. i.
6 ¶ † Actione ſola quis non delinquit l. ſi quis quid perferrendum acceperit, ff. de furtis.
7 ¶ † Perfectione ſola committitur aliquādo delictum, exemplum in eo qui ommittit illud ad quod de iure tenebatur. ex eo enim quòd omittit perficit ipſo iure delictum, ſine præcedenti cogitatione, & ſine præce-
8 denti actione, hoc caſu tenetur, † vt filius qui omiſſerit liberare patrē captiuum, vel curare patrem furioſum tenetur, auct. ſi captiui, C. de epiſco. & cleri. auct. liberi furioſi, C. de epiſcopa. audientia.
9 ¶ † Cogitatione & actione ſimul committitur homicidium, vel delictum quando deuenit ad actū, ſed non perficit, & in hoc. an quis teneatur diſtingue ex mente Alberi. in l. ſi quis non dicam rapere, C. de epiſc. & cleri. quòd aut non perficit, ex eo quia noluit, aut ex eo, quia non potuit. Primo caſu ſecundùm eum non tenetur l. qui falſam, ff. de fal. Bal. autem in d. l. ſi quis non dicam in iiij. oppoſitio. meliùs diſtinguit in iſto caſu. Aut talis attentatio reſpicit intereſſe publicum, & ita procedet dictum Alberi. & d. l. qui falſam, aut concernit intereſſe priuatū, quia aliquis cæditur, & tenetur de illa attentatione, & eſt tex. optimus in l. item Labeonem, §. j. Fallit in l. quiſquis ad l. Iuliā maie. &

in l.j C. ſi quæcunque præ. pot. Secundo verò caſu, quando non potuit. Alberi. in d.l. ſi quis non dicam. diſtinguebat. inter impoſſibilitatem naturæ, & iuris, ſed omiſſa iſta ſua diſtinctione, quæ in illis caſibus verè perficit quantùm ad ſe. licèt nõ ſortitæ fuerunt effectum, & ideò aliter diſtingue ex mente Bal. aut ſumus in leui crimine & excuſatur l.j.ff. quòd quiſqui. iur. aut in atroci. & tunc aut delinquit verbo, & tenetur extraordinariè l.j.C.de extraor.crimini. aut proceſſit ad actum facti, & tunc ad remotum, & non tenetur ordinariè, aut ad actum propinquum & immediatum, & tenetur ordinariè. l. is qui cũ telo. C. de ſicar. aut ſumus in atrociſſimis, & tenetur qualitercunque egerit. pœna ordinaria d.l. quiſquis ad l. Iuli. maie.

10 † Hinc oritur pœnes ſcribentes vna dubitatio, nunquid hoc procedat in ſtatutis punietibus delicta, ſed quòd ſi deuenerit ad actum facti proximum teneantur pœna ordinaria. In hac quæſtione Bar. in l.j.§. diuus.ff. de ſicar. tenet quòd non puniantur, niſi ſequatur effe-

11 ctus. & ratio eſt † quia ſtatuta non comprehendunt caſum fictũ. vt per Bar. in l.iij.§.hæc verba, ff. de neg. geſt. ſed attentando. quis dicitur fictè perficere, vt probat optimè tex. in l. lege Cornelia, ff. de ſicar. ibi dolus pro facto accipitur. & verbum accipitur denotat fictionem, iuxta ea quæ tradit Bar. in l. ſi is qui pro emptore col.iij. in fi. ff de vſucapi. & communiter Doct. ſequuntur, vt latè per Hippoly. in l. is qui cũ telo, C. de ſicar. nu. 31. verſ. octauus caſus, licèt tamen non puniatur ordinariè, ſed extraordinariè tenebitur, ex mē-

12 te Bal. in l. ſi fugitiui, C. de ſeru. fugit. † Hinc etiã dubitatur nunquid animus ſit in conſideratione in vulnerante, puta vnus vulnerauit alium animo occidendi. & non ſecuta fuit mors. vtrum teneatur tãtùm de vulnere. ſecundùm formam ſtatuti punientis vulnerantem. an maiori pœna. Saly. tangit iſtã. q. in l. is qui cum telo, C. de ſicar. in fi. & determinat, quòd licèt nõ

teneatur

teneatur de occiſo. tamen tenetur de vulnere. & maiori pœna. ex eo enim. ꝙ habuit animum occidendi. pœna impoſita à ſtatuto ꝓ vulnere alterabitur, & ideò hodiè practica eſt. ꝙ citetur ad defendẽdum ſe. de eo quòd apenſatè & ex propoſito, vulnerauit. & ſi apparebit de penſamento. tenetur grauiori pœna.

13 ¶ † Cogitatione & perfectione ſimul, aliquando quis delinquit, ex eo enim quòd malè cogitat de fide, perficit & delinquit. & tenetur ordinariè vt dixi. ſuprà.

14 ¶ † Actione & perfectione ſimul delinquitur. quando abſque eo quòd cogitet, & exemplificari poteſt in infante, & in dormiente, in ebrio, in furioſo & in cõcitato iuſta cauſa, & iuſto dolore de quibus dixi ſuprà.

15 ¶ † Cogitatione, actione, & perfectione ſimul. quando appenſatè & deliberatè delinquitur & de hoc infrà dicam & dixi ſuprà.

16 ¶ † Aliquando tamen quis tenetur licèt non cogitauerit. nec egerit nec perfecerit, vt filius in crimine læſæ maieſta. De omnibus ijs capitibus videas per Alberi. & Bal. in d. l. ſi quis nõ dicam rapere. C. de epiſc. & cle. Gandi. in tract. malefi. in tit. de pœn. reo. in prin. Iac. de Belui. in pract. crimi. ſub rub. de quæſtioni. nu. 210. & Fely. in tracta. quando cona. punia. nu. 6.

SVMMARIVM.

1 VNA *præſumptio, aliam tollit.*

2 *Præſumptiones æquales confunduntur. & minus fertis, ab alia confunduntur, & iudex quæ ſit fortior arbitratur.*

3 *Probatio in ſpecie, probationem in genere tollit. & nu. 29.*

4 *Præſumptionis quot ſpecies ſint.*

5 *Præſumptio pro reo validior eſſe debet, quàm illa quæ eſt contrà reum. vt vna præſumptio tollit aliam.*

6 *Præſumptio quotuplex ſit. & nu. 8.*

7 *Probatio contrà iuris & de iure præſumptionem non admittitur.*

8 *Probatio admittitur contrà iuris præſumptionem.*

Q 9 *Præſumptio*

9 *Præſumptio doli quæ à lege oritur, eo ipſo quòd aliquis occidit, an & quando amoueatur per alias præſumptiones contrarias.*
10 *Præſumptiones quæ deducũtur ad tollendas alias præſumptiones, vt potentes dicantur, veroſimilitudinem in ſe habere debent.*
11 *Reo confeſſo homicidio, ex triplici capite ſibi dantur defenſiones.*
12 *Coniunctio ſanguinis exiſtens inter occidentem et occiſum, quando excuſet, & nu. 13. & 14.*
13 *Fraudis præſumptio ceſſat, ex præſumptione ſanguinis.*
14 *Negatiua non animo occidendi vulneraui quomodo probetur.*
15 *Voluntas an adſit, vel non adſit non quæritur, quando conſtat de facti atrocitate.*
16 *Coniecturis non eſt opus in claris.*
17 *Accuſans & non probans, calumniari præſumitur.*
18 *Iocoſa locutio oſtendit aliquem animum occidendi non habuiſſe.*
19 *Amicitia tollit omnem malam ſuſpicionem occidendi amicum.*
20 *Homicidium caſuale præſumitur, ſi probatur mortuum habuiſſe maximam amicitiam, cum occidente. & non apparet de coniectura odij.*
21 *Amicitia magna, cognationi æquiparatur.*
22 *Amicitiæ euidens ſignum eſt conuerſatio.*
23 *Conuerſatio cum inimico occiſi, facit indicium contrà imputatũ.*
24 *Cohabitatio parua, non facit quem præſumi inimicum.*
25 *Animus occidendi non præſumitur, in accomodante res & bona ſua domus pro faciendo tripudium.*
26 *Dicta familiarium defuncti, propinquorum & aliorum ſuſpectorum, quæ iudex accipit per viam conſtituti ſine iuramento. faciunt præſumptionẽ & indicium leue, per quod iudex ad capturã procedit, ſecùs tamen ſi imputatus eſt vir grauis in ciuitate. bonæ cõditionis & famæ. quia nõ proceditur ad capturã.*
27 *Ex indicijs grauibus, vel grauiſſimis, ad capturam proceditur, etiam ad torturam.*
28 *Bona fama publica, an præferatur infamiæ delicti particularis et nu 34.*
30 *Præſumptio in ſpecie, tollit præſumptionem in genere,*
31 *Teſtes duo deponentes ſuper infamia. præferuntur alijs contrarium dicentibus.*

32 *Famæ publicæ ſunt incompaſsibiles.*
33 *Genus quando poteſt ſaluari in alijs ſpeciebus vna exempta. tunc ſpecies eximitur à genere.*
34 *Fama ſimplex ſine adiumento facit indicium ad capturam. non autem ad torturam.*
35 *Qualitas occidentis excuſat, & animum non fuiſſe ad occidendum demonſtrat.*
36 *Natus ex bonis parentibus & bona progenie. bonus præſumitur.*
37 *Malus præſumitur, natus ex malis parẽtibus, vel mala progenie.*
38 *Filij non ſunt degeneraturi à parentibus.*
39 *Bona vita, boniquemores, ac conſuetudo non delinquendi, excuſant, imputatum de homicidio.*
40 *Conſuetudo aliqua facit indicium contrà aliquem.*
41 *Prouocaſſe in dubio fortior præſumitur.*
42 *Rixoſus præſumitur prouocaſſe.*
43 *Bona opinio minuit præſumptiones ſi quæ ſunt contrà reum.*
44 *Probatio bonæ vitæ, tollit indicia quæ faciunt contrà malefactorem.*
45 *Probationum quot ſpecies reperiantur.*
46 *Vitæ præcedentis qualitas, quæ indicia elidat.*
47 *Damna præſumuntur data à vicinis, ſi non extat eorum laudabilis & bona fama.*
48 *Benè pro bono præſumitur, & quòd prudens prudenter viuat.*
49 *Minans præſumptionem contrà ſe habet.*
50 *Defenſio datur ex cauſa, quæ tripliciter conſideratur.*
51 *Defenſio licita, ex toto excuſat à pœna.*
52 *Defenſio à principio licita, ex poſt non licita. à pœna excuſat.*
53 *Defenſio non licita. ſed æqua excuſat ab ordinaria pœna.*
54 *Animus occidẽdi, ex qualitate et modo percutiendi deprahẽditur.*
55 *Percutiens cum calce, vel cum aſta, non præſumitur habere animum occidendi.*
56 *Percutiens in faciem manu uacua, & occidens, de homicidij pœna non punitur.*
57 *Pugno percutiens, de homicidio non tenetur.*
58 *Animus occidendi non præſumitur, ex percuſsione cũ pomo enſis.*
59 *Percutiens cũ baculo. non præſumitur habere animũ ad occidẽdũ.*

60 Percutiens cum inſtrumento, nullo modo accomodatum ad occidendum, non eſt homicidij reus.
61 Magiſter cum inſtrumento apto ad mortem diſcipulum percutiẽs, debet occidi.
62 Percutiens fuſte uel lapide, an animum occidendi habere præſumatur. & quid de percutiente cum cultello breui. nu.63.
63 Cultellus breuis non computatur armorum appellatione.
64 Animum occidendi non præſumitur habuiſſe. qui ſtatim poſt percuſſionem medelam præſtitit.
65 Percutiens qui ſtatim fregit & proiecit arma cum quibus percuſſit, non præſumitur habuiſſe occidendi animum.
65 Morte ſecuta ex leui pcuſſione. vulnerãs extraordinariè punitur.
67 Idem ſi vulnus eſt in loco non ſolito ad mortem.
68 Vulneratus mortuus poſt aliquod temporis interuallum. an præſumatur mortuus ex vulnere.
69 Mortuus an quis fuerit ex vulnere, ſtatur iudicio medicorum.
70 Vulnerans quid facere habeat, vt probari poſſit. an vulnus mortale fuerit.
71 Iudex qui debeat facere, ut uideri poſſit an vulneratus ex eo vulnere ſit moriturus.
72 Iudex quomodò procedere debeat ad informatione vulnerum, ut ſuprà eis iudicare habeat. & nu.83.
73 Modus procedendi ad informationem vulnerum corporis mortui.
74 Probatio per facti euidentiã admittitur poſt dicta teſtificata.
75 Medicorum dictis in arte ſua ſtandum eſt. & nu.82.& 83.
76 Experto cuilibet in arte ſua credendum eſt. & nu.80.
77 Naturali de natura creditur.
78 Fabro de fabrica ſtatur.
79 Doctori de diſcipulo creditur, & magiſtro militum de ſuo milite.
81 Teſtibus de arte ſua teſtificantibus, magis creditur.
84 Teſtes in ijs quæ non ſunt de actus ſubſtantia, puta die & hora. licèt non concordant. attamen eorum dicta probant.
85 Periti atteſtantes de pertinentibus ad eorum artem, non ſunt propriè teſtes, ſed potius iudices dicuntur, & nu.86.
86 Teſtis deponens de credulitate non probat, niſi in conſiſtentibus in peritia.

87 Medici

87 *Medici ad inſpiciendum uulnera, per quem eligi debeant.*
88 *Medici ſolius dicto an ſtandum ſit. vel plures requirantur.*
89 *Comilitoni ſolo qui facit uiſum & repertum creditur.*
90 *Medicus deponentibus de uulnere, an credatur ſine iuramento.*
91 *Medicis pluribus de aliquo uulnere deponentibus ſtandum eſt. Item dignoribus peritioribus in arte medicinæ, ac etiam uero-ſimiliora deponentibus.*
92 *Medici quando ſunt plures numero & peritia, & diuerſæ opinio-nis, an uulneratus, ex uulnere mortuus ſit, quomodò iudicãdũ.*
93 *Sententia lata prætextu medicorũ peritorum, an retractari poſſit.*
94 *Vulneratus percuſſus in capite. præſumitur ex uulnere mortuus.*
95 *Vulnerans primò aliquem an teneatur de occiſo. quando alius poſteà uulnerauit. & nu.96.*
96 *Verbum mortiferè quid denotet.*
97 *Mors ex uulnere ſecuta, trahitur ad diem uulneris.*
98 *Vulneratus lethaliter fingitur mortuus.*
99 *Mortaliter uulneratus. uenit appellatione occiſi.*
100 *Vulnerans an de occiſo teneatur. ſi uulnus non mortale habet com-mixtionem cum alio uulnere. uel concuſſionem.*
101 *Coniecturæ quibus cognoſcitur uulneratum ex uulnere eſſe mor-tuum, & nu.102. uſque ad nu.109.*
Breuitas temporis denotat quem ex uulnere mortuum eſſe.
102 *Accidentia mala.*
103 *Vulneris magnitudo.*
104 *Dolor continuus in neruis.*
105 *Spaſmus ſuperueniens.*
106 *Inſtrumenti genus.*
107 *Perſeuerantia uomitus. Febris. & aliorum accidentium, ſigni-ficantium mortem.*
108 *Pars corporis in qua eſt uulnus. quæ autem ſint iſtæ corporis par-tes. uide nu.109.*
110 *Præſumptiones ut uulneratus non ſit mortuus ex uulnere. & nu. 111. uſque ad nu.128.*
Negligentia.
111 *Mala gubernatio.*
112 *Mala cura.*

113 *Medicus non adhibitus.*
114 *Medicus tardè adhibitus.*
115 *Medici ignorantia.*
116 *Curatus per incantationes.*
117 *Acceſsio ad ſol. ad aer de nocte. in uulnerato in capite.*
118 *Laborare.*
119 *Vinum bibere.*
120 *Conubere.*
121 *Longum tempus, quod arbitrio iudicantis relinquitur.*
122 *Accidentia mali ſi receſſerunt, & ambulauit ſuper baculo.*
123 *Medici denunciatio libera.*
124 *Deambulatio poſt uulnera per ciuitatem.*
125 *Ambulatio poſt uulnus.*
126 *Locus uulneris non ſolitus ad mortem.*
127 *Vulnus à principio non mortale.*
128 *Vulnus non durans uſque ad mortem.*
129 *Homicidium non eſſe dolosè commiſſum, quomodò cognoſcatur.*
130 *Denunciatio decani uel Centenarij, an faciat indicium.*
131 *Rei ſpontanea præſentatio, ipſius innocentiam demonſtrat.*
132 *Mortui exculpatio, demonſtrat ipſius rei innocentiam.*
133 *Exculpatio propinquorũ mortui, & ipſa innocentiã demonſtrat.*
134 *Accuſandi tarditas, rei innocentiam denotat. & accuſationem ſuſpectam reddit.*
135 *Diuturnitas, temporis innocentiam rei demonſtrat.*
136 *Socij criminis exculpatio, iuuat innocentiam rei.*
137 *Indicia tolluntur per reuocationem factam à teſtibus examinatis ex quibus talia indicia cauſata ſunt. Et iudex ſuper primo dicto iudicialiter facto, ſententiam ferre non poteſt.*

I 1 S. Sic præmiſſis ueniendo modò ad materiã defenſionum reorum, quatuor faciam partes. Prima pars erit, in demõſtrando quando reus fatetur vulneraſſe & occidiſſe, ſed excuſationẽ aſſummit pro ſe. quòd animũ non habuerit ad interficiendum, & quòd homicidium magis fuit caſuale quàm voluntarium. & iſtud deduci poteſt ex pluribus de quibus infrà.

¶ † Pro

1 ¶ † Pro cognitione itaque huius partis ſciendum eſſe puto, quòd vna præſumptio tollit aliam, vt in l.diuus. iuncta Glo.in ver.exiſtimari.ff.de reſti. in integ. & in c.accedens de crimi.fal.not. Bal. & Saly. in l.matre. C.de calum. & vbique Doct. ponunt hoc, & multos enumerat Hippoly. in ſua practi. in §. diligenter. nu. 193.& in hac l.nu.50.& in l.1.§.diuus.ff.eo nu.25. Sed aduerte quòd Io.An & Abb.ac Io.de Ana. poſt ipſos in d.c. accedens dicunt. quòd vna præſumptio tan-
2 quàm fortior elidit aliam, † Et ideò ſi præſumptiones ſunt æquales tunc confunduntur. & minus fortis confunditur ab alia.& ex circunſtantijs habebit iudex arbitrari quæ fortior dicatur. per not.in c.literas.de præ
3 ſumptio. & in c.tuæ.qui fili. ſint legiti. † & Bal.in l.ſiue poſſidetis.C.de proba. dicit quòd probatio in ſpecie, tanquàm potentior tollit probationem in genere.
4 † & ex mẽte ipſius dantur tres ſpecies præſumptionis, alia temeraria, alia probabilis, alia violenta, illa autem
5 quæ temeraria eſt, in nullo conſideratur. † Et ex hoc dico quòd ad hoc, quòd una præſumptio tollat aliam, neceſſe eſt vt ſit validior illa quæ eſt pro reo, quàm quòd ſit illa, quæ eſt contrà reum. & exemplum poteſt dari in fratre, qui vulnerauit alium fratrem.& dubium eſt, an animo occidendi illum geſſerit, tunc lex habet præſumptionem quòd doloſè fecerit. iſta præſumptio tollitur. ob id quòd eſt frater. ſed ſi eſſet præſumptio contrà occidentem, quòd deſiderauit bona fratris, cum ſit perſona quæ multum affectet diuitias. & habeat filios, quos cogeret diuites facere. tunc præſumptio fraternitatis & ſanguinis ceſſabit. & confundetur ob aliam præſumptiouem, quæ in ſe continet ſpem ſucceſſionis. & ideò defenſor debet eſſe cautus in tollendo præſumptiones, quæ in contrarium obiici poſſunt. & in fortificando præſumptiones fauorabiles ipſi reo, vt dicantur validiores, quàm ſint præſumptiones quæ oriuntur de iure. vt doloſè dicatur egiſſe. &

exinde oſtendat animum non fuiſſe ad interficiẽdum.
6 ¶ † Sciendum eſt etiam ꝙ duplex eſt prçſumptio, vna
7 iuris & de iure, contra † quam non admittitur probatio. vt per Glo. in d. l. ſiue poſſidetis. C. de proba. & eſt tex. iuncta Glo. in l. antiquæ. C. ad velle. & in l. fi. C. ad macedo. & in l. fi. C. arbit. tute. vt per Alex. in l. inter ſtipulantem §. j. ff. de verbo. obli. & latè per Alcia. & ad dentes in tracta. de præſumptio. in ſecun. par. in prin. & iſta eſt quando lex ſuper ea ſe fundat, & ſtatuit, vt
8 in dictis iuribus. & per Bal. in rub. C. de proba. † Alia eſt præſumptio iuris tantùm, quæ probationes in contrarium admittit. & in qua lex nõ ſe fundat, nec ſuper ea ſtatuit. vt per Bal. in d. rub. & per alios ſuprà notatos. & iſta eſt præſumptio, de qua loquitur lex iſta &
9 etiam Glo. in ver. non occidendi. † & ideò videndum eſt. an & quando præſumptio doli quæ oritur à lege. eo ipſo quòd aliquis occidit, amoueatur per aliàs præ
10 ſumptiones contrarias. † & in hoc eſt aduertendum, quòd præſumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias præſumptiones, ad hoc vt dicantur potentes, debent habere vero ſimilitudinem in ſe. cum ſint fundatæ. ſuper veroſimili. c. quia veroſimile. de præſumptio. & voluit Bal. in l. fi. in xx. oppo. C. de hære. inſtitu. & dixi in d. l. fi. in quinto præmiſſo. conſiderando veroſimilitudinem conſonam iuri, rationi, & facto.

¶ Videndum itaque erit ſequendo ordinem Glo. noſtræ. quæ ſint præſumptiones quæ diminuant, ſeu tollant præſumptionem doli, orientem ex homicidio.
11 † Nam Cicero, in lib. j. de inuentione, dicit, quòd quãdo reus fatetur homicidium. ex triplici capite defenſiones ſibi dantur. Primò ex perſona, tam imputati
12 quam occiſi. Secundò ex cauſa. Tertiò ex facto. † Ex perſona cõiunctio ſanguinis exiſtens inter occiſorẽ & occiſum. inducit præſumptionem quòd non habuerit animũ ad occidẽdum. ſed à caſu illud fecerit. vt voluit Glo. hîc dum dicit probando affinitatem. Idẽ voluit

Gandi.

Gandi.in tracta.malefi. in tit. de præſumptio. & indi. dubi. col.ij. verſ. præſumptio verò hominis, dicens.
13 † quòd propter præſumptionem ſanguinis lex præſu mit omnem fraudem ceſſare l.non ſolùm.j. reſponſo. ff.de ri.nuptia.& l.pen.C quod cum fal.tuto.aut.Idē voluit Iaco.de Belui.in ſua practi.crimi.in tit. de quæ ſtioni,col.l.& Aret.in conſ.l.incip.ſicùt decet,col.iij. verſ.confirmatur,hoc idem voluit. Roma. in l. in illa
14 ſtipula.col.pen.verſ.xv.ff.de verbo.ob.dicens † ꝙ negatiua non animo occidendi vulneraui. ꝓbatur ſi inter vulnerantem & vulneratum eſt magna coniunctio ſanguinis,quia non p̄ſumitur animo occidendi vulneraſſe per Glo.hîc,& Alberi.in hac l. dicit oriri excuſationem ꝓpter coniunctionem ſanguinis, quia nemo carnem ſuam odio habet.c.nō eſtimemus xiij.q.ij.ſed aduerte ꝙ Saly. hîc dicit ꝙ aliqui Docto. reprobant Glo.hîc,per tit.præcedentem,de emen.propin.& per tit.ſubſequentem de ijs qui pat.vel liber.occi.vbi cōiunctio ſanguinis etiam magna non excuſat, ſed dicit ipſe ꝙ Glo.hîc nō vult ꝙ per ſe ſola ſit ſufficiēs, ideò copulatiuè adiecit.& qualitatem accidentis, puta an alias eſſet homo rixoſus. inſidioſus, & ſic prauæ uitæ vel frugi.an verò frugi & bonæ,quia vitę religioſę vel fortè valetudinarius,vel fortè talia attentare non auſus,veroſimiliter,vel fortè tunc furióſus.Bal.hîc tolēdo hæc contraria dicit.ꝙ qualitas perſonæ non ſufficit,ſed coadiuuat aliàs qualitates facti, ita ꝙ ſi factum de per ſe oſtendit animum fuiſſe ad occidendum, vt quia fuit viſus iratus percutere. & etiam quia multa vulnera intulit. vel quòd inſecutus fuit fugientem. & occidit,vel quod vulnerauit armis terribilibus,& aptis faciliter ad occidendū. nam tūc coniunctio ſanguinis non excuſabit. ex mente Bal.& veriùs exiſtimo. quod idē voluit Alberi.hîc. & ſentit ſubtilis Io. Fab.
15 hîc. † Nam quoties ex facto conſtat de atrocitate nō eſt quærendum, an adſit vel non adſit voluntas, quia.

conſtat

conſtat voluiſſe occidere, ſed quoties ex facto eſt dubium, an habuerit animum ad occidendum, vel non,
16 tunc præſumptiones operantur. † Cum in claris non ſit opus coniecturis l.cōtinuus, ff. de verbo.oblig.& dicit Aret. in conſ.lxxx. ſicút decet col.ij. ꝙ licèt iſtæ coniecturæ excuſent percutiētem etiam cum gladio, à dolo præſumpto, poſſet tamen eſſe gladius ita enormis,& in loco adeò mortali, ꝙ iſte coniecturæ nō iuuarent,& iſtud probat à ſimili, per tex.& Glo.in l.ſi vxor, §.fi.ff.de adulter.& in l.in Senatus conſultum, §.eos, ff.ad turpil. nam ſicút ibi maritus, vel coniunctus, accuſans propter conſuetudinē excuſatur à calumnia
17 præſumpta, licèt non probet crimen. † Cùm tamen aliàs non probans præſumatur calumniari, vt in l.j. in prin.ff.eo.ad turpillia. ratio ergo coniunctionis excludit dolum præſumptum, ſed dolum euidentem non, quia à tali calumnia coniunctio non excuſat.
18 ¶ † Iocosa locutio antequàm ſequatur vulnera, habet præſumptionem quòd non ſit animus ad occidendum, vt puta, dum haberet arma dicerit aduerſus vulneratum ridendo, attendite poltron. ſeu defendite, vel ſimilia verba iocoſa, antè vulnera. nam tunc ſi ſequatur homicidium præſumitur caſuale, ita voluit Cepol.in conſ.xxxi.col.ii.verſ.tertia p̄ſumptio eſt, ꝑ Glo.ī §.fi. Inſti.de iniur.ibi ſi riſi, vel ludi, vel comedi.
19 ¶ † Amicitia oſtendit animum & intentionem, non fuiſſe ad interficiendum, quòd imò occidens fecerit ex improuiſo caſu. non autem dolo, ita videtur tex.hìc iuncta Glo. dum vult occidendi animum non fuiſſe, quando erat amicitia cum occiſo, & idē voluit Iaco.de Belui.in practi.crimi. in tit.de quæſtio. col.l.
20 ver.& ad declarationem † & Fely.in c.fi.de homi.in fi. per hunc tex.dicit quòd ſi probatur mortuū habuiſſe maximam amicitiam cum occidente, ſi non appareat coniectura odij ex vulnere, vel aliter, præſumitur homicidium caſuale, quod idem voluit Iaſ. in l.j. nu.22.
ff.de

ff. de legi. loquẽs de amico. vel affini alternatiuè, adeò ꝙ alterum ſufficiat ad inducendam præſumptionẽ nõ habuiſſe animum ad occidendum, ſed fuiſſe caſuale. iſtud etiam ſequitur Cepol. in d. con. xxxi. col. ii. verſ. quarta præſumptio, & Excellentiſſimus Sozi. iuni. in
21 conſ. lviii. nu. 8. vol. i. † Videmus in ſimili quòd amicitia magna æquiparatur cognationi, vt per Bal. in l. vt vim col. ii. verſ. quintò quæritur, ff. de iuſti. & iure. & per Iaſ. in l. quæ dotis, nu. 74. ff. ſol. matrim. & dixi multa ad hoc propoſitum in tracta. de compromiſſ. in iii. par. princi. in ver. amicus, vndè cùm ex conſanguinitate non præſumatur animus ad occidendum, vt dixi, in ver. coniunctio ſanguinis ergo, idem eſt dicen-
22 dum in amicitia. † Amicitiæ aũt ſignũ euidens ꝓpter quod inducitur excuſatio, eſt conuerſatio quæ erat cum occiſo per occiſorem, nam ex tali conuerſatione. nulla præſumitur inimicitia inter eos, & quòd non habuerit animum ad occidendum, ita ad excuſandum pro indicio dat Cepol. in d. conſ. xxxi. in ſeptima præſumptione.
23 ¶ † Quemadmodum & è contrà, conuerſatio cum inimico occiſi, inducit præſumptionem mali animi contrà interfectum, vt amicitias copulauerit cum inimico, & propter hoc præceſſerit ad tale delictũ. præmeditatè, vt not. in l. liberi. & ibi Bal. Saly. & Iaſ. C. de in offi. teſta. & in c. repellantur & ibi Abb. & alij de accu
24 ſa. & dixi in d. l. fi. in ver. conuerſatio. † Intelligo tamen. quòd non ſit conuerſatio repentina. ſed per aliquod tempus vt eſt tex. in l. pen. §. in factum, ff. nau. cau. ſtab. per quẽ tex. ita determi. Io. An. But & Io. de
25 Ana. in d. c. repellantur, & dixi in d. l. fi. nu. 170 † Aliud quoque ſignum erit, ſi eum quem occidi accommodaui de ijs rebus & bonis, quæ ſunt in domo mea, vt pro faciendo tripudium, ſcamna, bancas, & tapetes & ſimilia, vt per Hippoly. in conſ. li. licèt nedum nu. 47. quòd idẽ dici poteſt, ſi accommodaui equũ, vel ſimilia,

lia,vel mutuaui pecuniam,frumentum,vinum,& alia.

26 ¶ † Sed aduerte circà prædicta ꝙ in indicijs eſt dare gradus, vt dixi in d.l.fi.in ij. & iij.nota. quædam ſunt leuia, vt eſt dictum propinquorum, familiarium & aliorum ſuſpectorum,quorum dicta accipit iudex per viam conſtituti,& ſic abſque iuramento,& iſta faciũt præſumptionem & indicium leue, per quod iudex po teſt procedere ad capturam vt dixi in d.l.fi.in.ii.nota. poteſt etiam inquirere vt dixi.in d.l.fi.nu.327. & habetur in l.ii.§.publico,ff.de adulter.& hoc in caſu ſi erit bona fama pro imputato quæ aliquo modo conſtet iudici. per viam tamẽ indicii. vt ſi eſt vir grauis in ciuitate,bonæ conditionis & famæ, nec ꝓcedetur cõ tra eum ad capturam,nec inquiretur,niſi aliæ preſum ptiones concurrant,quæ grauent, & fomentum dent illi præſumptioni & ſuſpicioni, quæ orta eſt ex dictis non iuratorum. vel ex dicto mortui,& ſimilibus faciẽ tibus leuem præſumptionem,& in tali facto procedãt dicta ſuperiùs per Bar.Bal. & alios, vt bona fama minuat præſumptionem & indicium, & hoc modo poteſt intelligi quod dicũt Bal.& Imo.in d.l.fi.ff. de ac-

27 qui.hære.vt dixi ſuprà. Si verò eſſent indicia grauia. vel grauiſſima,per quę poſſet. nõ tantùm deueniri ad capturam,ſed etiàm ad torturam. tunc ſi iudex habet talia indicia ex quibus ſemel reus eſſet torquẽdus, vt puta.ꝙ vna eleuatio,vel depoſitio ſola eſſet imponen da ipſi reo. tunc iudex habita bona fama rei. ducet eũ ad locum torturæ. & finget vele torquere, vt ſæpè vi di practicari. Si verò ſunt indicia talia ex qbus poſſet torqueri bis.tunc ob bonam famam ſemel torquetur. & ſic ſucceſſiuè, ſemper fit diminutio. vt ꝓpter bonã famam tolatur aliqualiter de ipſa tortura. & iudex habere debet conſiderationem ad perſonam rei.

28 ¶ † Infertur ex hoc ad eam quæſtionem. ſi aliquis eſt diffamatus in ciuitate de aliquo delicto in particulari. vt puta quòd hominẽ interfecit. & ex aduerſo ſit bo-

na fama generaliter, quòd ſit grauis & probus, an præ
29 ferratur infamia delicti bonæ famæ. † Alex.conſ.lxx.
verſ.nec prædictis vol.i.dicit quòd ſemper præualent
ꝓbationes in ſpecie, probationibus in genere, & hoc
per dictum Inno. in c. auditis. de præſ. & per dictum
30 Bal.in l.ſiue poſſidetis, col.ii. C.de proba. † Vbi tenet
quòd præſumptio in ſpecie tollit præſumptionem in
genere, & facit regula generi de reg.iur. & tex.in l.ſan
ctio legum, ff.de pœn. facit etiam ad hoc dictũ Inno.
31 in c.inquiſitionis, & in c.cum tempus de accuſa. † vbi
vult duos teſtes ſuper infamia deponentes, præferri
aliis contrarium dicentibus.tenent hoc etiam Roma.
in cõ.clxxvii. Cepol.in cõ.xxxix. & Fulgo.cõ.cxxxv.
32 † Contrarium tenuit Bal.ex opi.Gandi.in l. ea quidẽ
nu.65. C.de accuſa. motus ea ratione, quia famæ pu-
blicæ ſunt incompaſſibiles, vt in c.defleat peccator ex
33 tra de reg. iur. † Item quia quando genus poteſt ſal-
uari in aliis ſpeciebus, vna exempta, tunc ſpecies exi-
mitur à genere, ſed hîc non poteſt ſaluari bona fama.
cum fama mala ergo &c. Alii etiã hanc partem tenue
runt, quos refert Hippoly.in l.de minore, §.plurium.
34 nu.112.ff. de quæſtio. † Dicas tu, aut fama delicti eſt
ſimplex, ſine adiumento, quo caſu facit indicium ad
capturam, non autem ad torturã, vt dixi.in d.l.fi.nu.
313. & tunc bona fama elidat, aut vltrà famam delicti
eſt cauſa, vel probatio per quam ipſa adiuuatur, vt poſ
ſit procedi ad torturam, & tunc bona fama non tollat
indicium. quia maior eſt infamia, & ſic non æqualis.
ita ſenſit Bal.in d.l. ea quidem, & hanc maiorem vim
habere conſiderat Bar. in d.§. plurium & Bal. in l. ſi
mater, C.ne de ſta.defuncto.
35 ¶ † QVALITAS occidentis inducit excuſationem,
& demonſtrat animũ non fuiſſe ad occidendũ, ita vult
Glo.hîc, & iſtud cõſiderabile eſt multiciplıciter, pri-
mò à natura, ſecũdò à cõſuetudine, deinde ab opinio
ne, poſtremò ab accidenti, & de iis oĩbus diſpiciamus.
36 ¶ † A

36 †A natura,vt benè natus ex bonis parentibus,ex bona progenie,nam iſte præſumitur bonus l. quiſquis, C.ad l.Iuli.maie.& l.ſi cohortalis,C.de cohortali. &
37 prin.cornicu.lib.xij †Cum è contrà ſi fuerit natus ex mala progenie, vel ex malis parentibus, præſumitur malus l. ꝙ ſi velit, §. qui mancipia.ff. de ædilict.edict. ita determinat Gandi.in tit.de præſumptio.& indi.dubi.col.ij.verſ.præſumptio enim,& eſt tex.in c. ſi gens
38 Anglorum lvi.di. † vbi filij non ſunt degeneraturi à parentibus iniquis,& tales præſumuntur futuri, quales fuerunt parentes.
39 ¶ † A Conſuetudine,vt bonus,mitis,pacificus,bonæ & frugi vitæ,qui nec auſus fuiſſet tale quid attentare, vel quia religioſus,vt exemplificat Saly.hîc & ad excuſandum, quòd ex voluntate non occiderit homo iſtius qualitatis, inducit Cepol. in d. conſ.xxxi. col. pen.verſ.nona pſumptio per tex. in l. non omnis §.à barbaris,ff.de re milit.& in l. vel vniuerſorũ ff.de pig.
40 actio. † Cum è contrà mala vita,& mala hominis cõſuetudo,faciat indicium contrà reum, nõ tamen aptũ
41 ad torturam, vt dixi in d.l.fi. nu.241. †Hinc videmus quòd ſi ſunt duo rixantes, nec appareat quis illorum rixam ceperit,indubio præſumptio eſt contrà eũ qui eſt fortior,audacior, & magis peritus, ita Floria. poſt Ray.in l.j.§.cum arietes,ff.ſi quadrupe. pauper. feci. dicat,arg l.non omnis,§.à barbaris.ff.de re mili.& tenet hoc etiam Cepol.in conſ.xxviii.nu.12. Fely. in c. capitulum el j. col.xvi. de reſcript. & in c.j. col.ij. de
42 treug.& pac. † Videmus etiam quòd ille,qui eſt rixoſus,præſumitur prouocaſſe, ita Car. in cle.j.q.xxxiii. de homici. Albe.in l.vt vim,ff.de iuſti. & iure & Cepol.in d.conſ.xxxi.nu.13.& dixi,ſuprà.
43 ¶ † Ab opinione,vt bona,fama. nam hæc minuit præſumptiones,ſi quæ ſunt contrà reũ,vt l iii.§.ſed ſi ex improuiſo,ff.de re mili. ibi inſpecto vitæ præcedentis
44 actu,& not.ibi Bar.dicens quòd† probatio bonæ vitæ

habet

habet minuere indicia quæ faciunt contrà malefacto rem,per tex.ibi,& per tex. in l.ſeq. illius tit.§.fi.& in d l.non omnis,§.à barbaris.& Bal.in l.fi.C. de proba.
45 col.fi.verſ.ſed tertia. dicens † quòd cum reperiantur tres ſpecies probationum, vna indicatiua, quæ plenè probat,alia præſumptiua,quæ excedit ſemiplenā probationem,alia indicatiua,quando fit indicium, quod eſt minus quàm ſemiplena probatio. & ex iſta. in vili perſona locum habet tortura l.cum ꝓbatio,ff.de pro-
46 bat. † Secùs in grauibus perſonis, quia qualitas præcedentis vitæ elidit huiuſmodi indicia.c.cum in iuuētute de præſumptio, Idem Bal.in l.i.col.i.ver. & in ſi-
47 mili,C.loca.dicit, † quòd damna præſumuntur data à vicinis,niſi bona & laudabilis eorum fama, & cōuer-
48 ſatio,hanc præſumptionem excuſat, quia † pro bono præſumitur benè, & quòd prudens prudenter viuat, ſequitur prędicta Alex.in l.fi.in iii.appoſtil. ad Bar.ff. de quæſtioni. & in cō.lxxxix.incip.viſo themate col. ii.verſ.confirmantur prædicta vol.iii.& Corne. in cō. lviii.incip.viſa inquiſitione,in litera L,vol.ii. Deci. in conſ.clxxxix.incip.lætatus ſum col.pen. & Excellentiſſimus,Tho.Gramma.in conſ.lxv.incip.in cauſa humilis col.ii. & Hippoly. in ſua practi. in §. diligenter nu.196.& in l.de minore,§.plurium,nu.91.ff.de que-
49 ſtioni.vbi multa accumulat † & dicit Bal.& Imo.poſt. eum in l.fi.col.fi.ff.de hære.inſtit.quòd ille qui minatur habet præſumptionem contrà ſe, & ille qui habet rem furtiuam pœnes ſe. habet indicium contrà ſe.niſi ſit vir grauis,bonę conditionis & famæ, nā tunc elidūtur illa indicia,de quo ēt dixi in d.l.fi.nu.417. & ſeq.
¶ Ab accidenti vt in ebrio, dormiente & furioſo, de quibus omnibus diximus ſuprà.
50 ¶ † Secvndo ex cauſa defenſio datur,quia cauſa tripliciter poteſt conſiderari licita,à principio lici-
51 ta, ex poſt non licita. non licita,ſed æqua. † Licita, ſi eſt cauſa,non in totū excuſatur à pœna,prout defen-
ſio

ſio neceſſaria, timor mortis, duellum licitum, & alia
52 de quibus dixi ſuprà in verb. iuris permiſſione. ¶ † Si à principio ex poſt non licita, tunc excuſatur à pœna ordinaria, quod exemplificari poteſt, quando quis rei licitæ operam dabat, licet quid illicitum ſecutum fuerit, vt tenet Aret. in conſ. lxxx. & Iaſ. in conſ. cxxxiij. vt in eo qui volebat interficere bannitum, & aliũ interfecit. quando caſu ſequitur homicidium, quando quis volebat vti re communi. item etiam ſi ludẽdo ſequitur homicidium, de quibus omnibus diximus ſuprà, vel ſi accedit familiam poteſtatis ſecum, vt tenet Alex. in conſ. cxl. nu. iij. vol. ij. vel ſi quis interfecit aggreſſorem tẽpore noctis. vt per Alex. in d. conſ. nu. 8.
53 † Non licita ſed æqua. & tunc etiã excuſatur à pœna ordinaria, prout ſi quis iuſto dolore motus alium interfecit, vt dicit tex. in l. ſi adulterium cum inceſtũ, §. Imperatores, ff. ad l. Iul. de adulter. Alex. in d. cõ. cxl. nu. 2. & iſtud poſt alios multa adducendo, tenuit Hippoly. in l. j. num. 77. ff. eo. de ſicar. ſi fuerit primus non inſultans. Item etiam ſi propter ignorantiam deliquit vt ſuprà dixi. ſi quis defendendo ſe, exceſſit, ita Alex. in d. cõ. cxl. n. 12. & hoc ſiue culpa, ſiue dolo exceſſit.
¶ TERTIO ex facto defenſio conſideratur, quod oritur aut ex actu percuſſionis, aut ex vulnere, aut ex for
54 ma procedendi. † Ex actu percuſſionis, nam animus occidendi ex qualitate & modo percutiendi dcpræhẽditur, ita Bar. in l. j. §. diuus per illum tex. ff. de ſicar. Doct. in l. j. C. eo. & facit tex. in c. ſignificaſti col. ij. de
55 homici. puta. † ſi quis percuſſit aliquem cum calce, vel cum aſta, tunc non præſumitur habuiſſe animum occidendi, vt probatur in l. j. C. de emen. ſeruo. facit d. l. j. §. ſed ſi claua, ff. eo. de ſicar. & tex. in d. c. ſignificaſti.
56 † Item ſi percuſſit manu vacua in faciem, & occiderit non videtur habuiſſe animum occidendi, nec punitur
57 pœna homicidij ità Rapha. Cuma. in cõ. cxxxiiij. † Itẽ ſi pugno percuſſit, prout dicit Deci. in cõſ. ix. in prin.
vol.

vol.j.& Aret.in conſ.cxlvj. viſa conſultatione per tot.
58 † Percutiens cum pomo enſis.ita Ang.in pract. crimi. in glo. ſcienter. in pen.verſ.glo.& Docto. in c.ſicut di gnum. in fi.de homi. Ang.vbi ſuprà in ver.ex interual lo dictus Titius.verſ. ſed aduertas & ibi in addi.& Hip
59 poly.in d.l.j.§.diuus de ſicar.nu.32. † Percutiens cum baculo,ita Bal.in proœ.digeſtorum in iij.col. & in d.l. ſolam in argu.tamen in v.col.C.de teſti. & Fely. in d.
60 c.ſignificaſti.nu.8. † Si percuſſit cum inſtrumento ſecundum ſe, nullo modo accommodatum ad occidendum,ita Aret.in conſi.lxxx.col.ij.in prin.per tex.in d. l.j.in prin.C.de emen.ſeruo.tenet Fely. in d.c. ſignificaſti.nu.8.& Hippoly.qui multos adducit in cõ.lxvii.
61 nu.17. † Hinc videmus quòd Bal.in l.ſed & ſi quacunque,§.ſed nunquid.ff.ad l.aquili.dicit. quòd debet occidi magiſter qui diſcipulum percutit cum inſtrumen
62 to apto ad mortem. † Si percuſſit cum fuſte, vel lapide,ex quo ſunt inſtrumenta cum quibus, vt in pluribus percuſſus non moritur,nec eſt in mortis periculo. d.§.diuus & ibi Bar.l.omne delictum §.ſi quis comilitonem,ff.de re mili. & hoc tanto magis ſi eſſent vnus pœnes alium,& enſe percutere poſſet ita Fely. in d.c. ſignificaſti.nu.9.& melius Sozi.in d.c.de iis de accuſa.
63 † Si percutit cum cultello breui. qui non computatur armorum appellatione. vt dicit glo.in auct. de arm §.
64 fi. † Si poſtquàm percuſſit ſtatim medelam præſtitit. ita Cepol.in conſ.xxxj.nu.5.verſ. quinta præſumptio eſt. motus quia ex actu illo incontinenti ſecuto, declaratur qui animus fuerit in præcedentibus, per not. per glo.& Doct.in l.ſi ventri.§.in bonis.ff.de priu. cre di.& pet not. per Doct. in l.& poſt contractum.ff.de
65 dona. † Si poſtquàm percuſſit, ſtatim fregit & proiecit arma,cum quibus percuſſit, ita Cepol. in d conſi. xxxi.nu.5.verſ.ſexto permitto. motus qnia non eſt ve roſimile.quòd proieciſſet arma,& ſe eis priuaſſet,ſi do loſe occidiſſet.

R 66 ¶ † Ex

66 ¶ † Ex vulnere, vt puta ſi eſſet vulnuſculum, ex leui percuſſione, nam tunc ſi mors ſequeretur, pœna ordinaria, vulnerans non punitur, ita Iaco. de Bel. in q. nu.

67 69. † Ita etiam ſi vulnus eſſet in loco nō ſolito ad mortem, ita Cepol. poſt alios in conſ. lxj. nu. 16. & alia concurrerent, de quibus in quæſtione ſequenti.

68 ¶ † Ex iis Quæro, vulneratus ſi mortuus fuerit. per aliquod temporis interuallum poſt vulnera, an teneatur vulnerans. de occiſo, an de vulnerato tantùm, quęſtio hæc. multas habet opiniones. & ex intentione ſcribentium, iura diuerſimodè videntur determinare. nam quædam dicunt. quòd ſi aliquandiu vixit, adhuc teneţur de occiſo. nec expreſſit tempus, vt in c. ad audientiam de homici. Aliquando dicitur infrà paucos dies, nec tamen exprimitur quantitas, vt in c. præsbiterum eo. tit. aliquando dicitur poſt octo menſes, vt in c. ij. de cleri. percurſ. aliquando dicitur poſt longum interuallum. vt in l. ait lex. ff. ad l. aquili. aliquando dicitur infrà tres dies, vt in c. ſi qua fœmina, xv. di. & eſt Glo. in l. j. C. de emen. ſeruo. ſecundùm quod communiter intelligitur. vt ibi per Docto. & in Lombarda in l. in omnibus de plag. vbi annus datur ad hoc vt non dicatur mortuus ex vulnere. Vndè ob talem varietatem Doct. fuerunt in diuerſis ſententijs & opinionibus. Gandi. in tit. de homi. col. pen. nu. 23. ponit hanc quæſtionem. & facit plura capita, conſiderando quando quis fuit vulneratus cum arma leui & non mortiferè. vt cum lapide modico. ligno, cucuma. & ſic leuiter. vt hoc in caſu conſideretur animus, an fuerit ad occidendum vel non, vt ſi animus non fuerit occidendi, non teneatur de occiſo. Secundum caput eſt quando quis fuerit vulneratus non mortiferè, vt ſi medicum non adhibuerit. vel malum medicum & imperitum, vt teneatur tantummodò vulnerans de vulnerato, & non de occiſo. Tertium eſt vt in dubio quando non apparet an vulnus ſit mortale vel non, vt probata negligentia, nō

teneatur

teneatur de occiſo. & aduerte quòd de iſta compendioſa facit mentionem. Bar. in ſua diſputa. incip. iure municipali in fi. Bar. in l. j. C. de emen. ſeruo. diſtinguit an poſt triduum ſuperuixerit. vel ambulauerit. vel non, & eodem modo. in l. fi. ff. de ſicar. & hoc quando ſumus in dubio. ſecùs autem eſt quando eſt certum vulnus eſſe mortale, vel non mortale, & iſtud certum
69 eſt, & quando ſumus in dubio † Ang. in d. l. j. conſiderat tempus quadraginta dierum, vel quòd appareat ex ſententia medicorum vulnus non fuiſſe mortale, Alberi. in prooe. digeſtorum col. v. verſ. ſubſequenter, dicit vidiſſe ſeruari. & de facto obtinuiſſe. quòd ſtetur dicto medicorum. & idem voluit in q. xxxv. in ij. par. ſtat. ſed idē Alberi. in l. huic ſcripturæ. §. j. ff. ad l. aquil. conſiderat tempus, an quis mortuus fuerit infrà paucos dies, an verò poſt longum tempus. conſiderando etiam culpam, & negligentiam vulnerati. Flo. in d. l. ait lex. vult ſtari iudicio medicorum. Ant. de But. in d. c. ij. de cleri. percurſ. conſiderat tempus tantummodò. & de eo remittit ſe. ad arbitrium iudicis. attenta qualitate & quantitate vulneris. Abb. in d. c. ij. dicit quòd vbi ſemper in deterius proceſſit. & tamen eſt mortuus, dicatur deceſſiſſe ex vulnere. relinquendo tamen hoc arbitrio iudicis. Ancha. in c. præsbiterum. de homici. remittit ſe ad tēpus. & ad ea quæ not. Bar. in d. l. fi. & Fely. ibi diſtinguit tres caſus. vt per Saly. in d. l. j. C. de emen. ſeruo. Io. de Ana. in c. ij. de cleri. percut. refert multas opiniones, & tamen reſidere videtur. in ipſa qualitate temporis, ita quòd multa eſt varietas inter Doct. & in iſta materia ſcripſit Bart. in eo tract. quem fecit de percuſſio. ex quibus mors quis ex interual. & in conſ. xxxvij. Quęſtio eſt talis. Titius fuit à Sempronio percuſſus. & Bal. in conſ. cccxxxviij. an vulnus vol. ij. in nouis. quod eſt etiā in antiquis in con. cxcv. & in cōſ. cxxxvj. proponitur vol. ij. & in conſ. im præſſo poſt vol. inſtit. inci. ad euidētiā pręmittendum

eſt. quòd cum quæritur. & Signoro.in conſ.clxiij.factũ ſic ſe habet. quidã Simonelus.& Ancha. in conſil. cclxxxiiij.iure ſtricto. & Cuma in conſ.cxxxiiij. viſis denuncijs. & Cornel. in conſ.cxciiij.circa præſentem vol.ij.& in conſ.cclxxiij.vita inquiſitione. & in conſi. cclxxxiij.in præſenti conſultatione,vol.iij.& Alex.aliqua ponit.in conſ.ix.vol.j.aliquid. & aliqua ponit remiſſiuè in l.ſi quis non aliter. & ibi Clau. Aquen.ff.de verbo,obliga.& Sozi.in conſ.clxxviij. primo aſpectu vol.ij.& Bologni.in conſ.v,viſis igitur.& Proſdoci. de Comitib.inter conſilia Cepol.in conſ.xl.licèt inuitus. & idem Cepol.in conſ.lxj.magnificè ac generoſe prætor & Deci. in conſ.cccxv. viſo eleganti. conſ. vol.iij. & Hippoly.in conſ.vij. in præſenti dubitatione & Clariſſimum Tho. Gramma. in conſ.ij.Ioannes mancus. & in conſ.xlix.in cauſa querelæ.

70 ¶ † Antequàm deueniam ad deciſio.iſtius quæſtionis, præmitto,ꝙ vulnerato homine,ille qui vulnus intulit. vel aliter cuius intereſt,poteſt petere à iudice. vt mittat medicos ad inſpiciẽdũ vulneris qualitatẽ, ita ꝙ per talẽ inſpectionẽ.probari poſſit an vulnus fuerit mortale,vel nõ. ita determinat Bal.per illũ tex.in l.j.in verſ. rectè autẽ.ibi ſi teſtatũ redegerit.vt indè poſſit apparere.an & quatenus rẽ peiorẽ legatarius fecerit, allegat tex.in l.ij ff.de ſer. & in l.non ſolùm.§. ſed vt probari.

71 ff.de no. oper. nuncia. † Vnde Raph. Fulgo. in l.huic ſcripturæ.§.ſi ſeruus.ff.ad l.aqui. dicit.ꝙ benè facerẽt iudices maleficiorũ conuocare medicos qui videant, an ex eo vulnere eſſet moriturus. vt poſteà ſi ex alio occidenti. ille ſit mortuus. tunc ille qui vulnerat euadat,nã ſi appareat ꝙ ex eo vulnere eſſet mortuus,tunc vulnerãs nullo modo liberabitur, & idẽ Raph. Fulgo. in l.qui occidit.§.ſi.ff.eo. ad l.aquili. per illũ tex. dicit ꝙ ſani conſilij eſt, ſi vulnus non eſt lethale, ꝙ ipſe iudex faciat videri per medicos.ꝙ hoc vulnus non eſt lethale, vt ſi poſteà alia ratione moriatur iſte non debeat

beat puniri. quod eſt benè not. ex quo dicebam ſuprà
72 † ꝙ melior eſt practica vltramontanorum, quòd iudex debeat mittere chirurgos & medicos pro contemplatione vulnerum, & illos conſulere. qui cõſiderata qualitate vulnerum, ſecundùm artem ſuam exponant, &
73 referant an ſint mortalia, vel non. † & iſtud quòd inſpiciatur vulnus. habet etiam locum homine mortuo, vt imputatus de vulnere poſſit perquirere à iudice, vt cadauer extrahatur, vt medici videant vulnera, & deponāt an ſint lethalia, & ita dicit fuiſſe ſeruatum Spe. in tit. de probat. §. videndum reſtat. verſ. hoc quoque. quod etiam voluit Bal. in addi. ad Spe. in tit. de homici.
74 † & idem Bal. in l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. dicit. ꝙ poſt didicita teſtificata. poteſt per facti euidentiā contrarium probari, vt puta ſi teſtes dixerint aliquem gladio fuiſſe interfectum, & reus dicit fuiſſe mortuum ſua morte. & quòd in eius corpore non apparet percuſſio. quòd hæc probatio fieri poteſt. quia in rei euidentia non timetur ſubornatio. & cum eſſet quæſtio de facto. corpus mortuum fuit exhumatum. & oſtenſum medicis. & fuit iudicatum ſecundùm quòd apparebat in rei veritate. quod idem voluit Roma. in l. ſi verò. §. de viro. in xxxij. principa. fallen. verſ. ſextò probatur. ff. ſol. matri. dicens ꝙ ſi teſtes depoſuerunt ex vulnere illato ſuper caput. Titium obiiſſe. & ſint publicati. ꝙ contraria probatio poterit fieri per inſpectionem capitis in quo nullū vulnus ſeu cicatrix appareat. & quāuis Roma. ibi dicat. ꝙ Spe. in tit. de probat. in d. verſ. hoc quoque, nõ dicat illud ad quod allegatur per Bal. tamen Spe. illud dicit ꝙ fuit exhumatus homo pro videndo an eſſet vulneratus certo genere armorum, prout dicam infrà. iudex autem debet diligentem inquiſitionem facere ſuper hac re. vt voluit Bar. in d. l. ſemel. C. de re mili. lib. xij.
75 ¶ † Præmitto & aliud quòd ſtandum eſt per iudicantem dictis medicorum. vt eſt tex. in d. l. ſemel. & in c.

76 ad aures de æta. & quali. † nam peritis in arte ſua credi-
77 tur l.j.§.fi.ff.de verb.oblig.l.j.§.j.ff.de vent.inſpi. † Cũ
naturali credatur de natura.l.ſi pater meus.ff.de ſolu-
78 tio. † & fabri de fabrica.§.quod autem.in auct.de non
79 alie.& permut. † & Doctori de diſcipulo. & magiſtro
80 militum de ſuo, milite l.j.C.de offi.mag.offi. † & gene-
raliter vnicuique in arte ſua experto credendum eſt c.
vt conſtitueretur l.di. & prout latè proſequitur Spe.
in tit.de probat.§.videndũ col.pen.verſ. hoc quoque.
81 † Subdens quod iſtud quòd credatur experto in arte
prodeſt, propter teſtes, quia magis credendum eſt eis,
qui de arte ſua teſtificantur, inferens ex hoc ad facti
82 contingentiam † quòd cum quidam Scholaris Bono-
nienſis repeteret à quodam campſore pecuniam ſuã.
ipſe campſor percuſſit eum cum falcaſtro, ac accuſa-
tus ipſe campſor defendebat ſe. quòd quædam mula
cum pede eum percuſſerat, accuſator fecit exhumari
illum Scholarem, vt videretur an ictu falcaſtri, vel pe-
de mulæ, fuiſſet interfectus, & chirurgi depoſuerunt
quòd perijt ictu falcaſtri. vt fuit declaratum dicto me-
dicorum ſtandum eſſe, per tex. in l.certi.C. de iudi. &
83 in §.j.in proœ. digeſtorum. † & Bart. in conſ.xxxvij.
quæſtio eſt talis. vol.ij.dicit.quòd iudex qui habet iu-
dicare ſuper quæſtione facti. aduocet & habeat peri-
tos medicos. qui ſecundùm artem conſiderata qualita
te, & quantitate. & loco vulneris, referant & expo-
nant. ſi vulnus fuerit mortale, vel occaſione vulneris
mortuus præſumatur. Bal.in conſ.cccxxviij.an vulnus
fuerit mortale, quod eſt in conſ.cxcv. dicit ꝙ ſumitur
argumentum, ab arte medicorum, nam vnicuique pe-
rito in arte ſua credendum eſt, præſertim quando eſt
aliquis doctoratus vel licẽtiatus, & ſic authoritate pu-
blica approbatus. vel qui diu reputatus eſt idoneus,
per ſalubres practicas & experiẽtias, vel quia aſſignat
rationes, ſecundùm Canones medicinæ. de ſuo viſu &
tactu. d.l.ſemel. ſubdens quòd iſtud teſtimonium me-
dicorum

dicorum peritorum qui interfuerunt à principio mor
bi & poſt.iudex debet amplecti. quia ſciunt & poſſunt
verè teſtificari. & præſumuntur verum dicere,quia in
teſte iurato ſemper præſumitur veritas. ſicùt in inſtru
mento l.cum præcibus.C. de probatio. Iſtud idem ꝙ
medico credatur de vulnere. ponit Anch. in d. conſil.
cclxxxiiij. & Corn.in d.cõſ.cclxxiij.in fi.& Hippo.in
d.conſ.vij.nu.29. Extende vt iſtud habeat locum,eſto
ꝙ illi medici qui deponunt de eo infirmo quem non
viſitarĩt, dummodò de qualitate vulneris certificetur
ab alijs qui curauerunt infirmum, de qualitate vulne-
ris & loco. ita tenet Cepol.in conſ.lxj.col.ij.nu.7.alle
gat not. per Inno.in c. qualiter & quando el.ij.de ac-
84 cuſa.qui dicit † ꝙ quando non eſt de ſubſtantia actus
dies & hora. ſi teſtes in illis non concordant, & nõ
85 concludunt, attamen eius dicta probant. † Sciendum
eſt etiam quòd iſti periti qui atteſtantur de pertinen-
tibus ad eorum artem.nõ ſunt propriè teſtes,ſed po-
tiùs iudices dicũtur. vt per Bar.in tract de teſti.col.iij.
86 verſ.teſtis dixit aliqua vera eſſe.dicens † ꝙ teſtis depo
nens per verbum credo.non probat,niſi in iis quæ cõ-
ſiſtunt in artis peritia,vt medici.obſtetrices.& ſimiles,
qui de credulitate deponunt. non enim ſunt propriè
teſtes. ſed magis vt iudices aſſumuntur. ad illum cau-
ſæ articulum iudicandum d.l.j.ff.de ven. inſp. quod e-
tiam voluit Io.de Ana.in c.ſignificaſti.el.ij. col.viij.de
homici.per tex.in c.quia indicante.de præſcrip.& De
ci.in c.propoſuiſti.col.fi.de probatio.vndè proùt dicit
Bar. iſti periti deponunt de credulitate.vt per Io.An.
Abb.& Aliosin c.fraternitatis.de frig.& malefi.voluit
But.Abb.Bal.& Imo.in d.c.propoſuiſti.Saly.in l. cõ-
parationes.C.de fide inſtru. & accumulat multa Fely.
in d.c.propoſuiſti.col.iiij. verſ. tertia concluſio.intel-
lige proùt dicit ipſe niſi deponerent ſuper re percipi-
bili. non ſolùm iudicio intellectus. ſed etiam aliquo
ſenſu corporeo, vt per Bartol. in l. Theopompus.ff.

de do.præleg.& per Bal. exemplificantem in agrimenſſore in proœ. digeſtorum.& in l.ij.col.lx.ff. de iureiuran.& per Roma.in d l.j.§.fi.ff.de verbo. obliga.

87 ¶ † Iuxtà præmiſſa quæro.qui ſint illi qui eligant expertos & peritos in arte. & maximè medicos ad inſpiciendum vulnera.Gul.de Suza. in proœ. digeſtorum. §.j.dicit,quòd ſi pars vulnerati.& pars vulnerantis cõcordant de medicis. vno vel pluribus aſſumendis. iudex eis acquieſſet. ſi verò diſcordant. ipſe eliget. allegat id quod dicitur de pluribus tutoribus volentibus adminiſtrare per vnum. ſed de quo diſcordant. vt in §.ſi autem. Inſtit. de ſatiſda.tuto. & illud etiam quod dicitur de duobus hæredibus legatarijs diſcordãtibus, an agant reali,vel perſonali l.huiuſmodi §.fi.ff.de leg. j.quod dictum refert & ſequitur Io. An. in addi. ad Spe.in tit.de homici.in prin.in prima additio.& etiam eum refert & ſequitur Alberi.in proœ.digeſtorum. in v.col.in verſ.ſubſequenter.iſtud idem voluit Gandi.in tit. de homici. col. fi. verſ. item pone aliquem forè vulneratum.per eadem fundamenta. de quibus ſuprà. eandem deciſionem ſequitur. Abb.in d.c.propoſuiſti. nu.10.& ibi. Deci. nu.15.de proba.& Io.de Ana. in c. ſignificaſti. col.iiij.verſ.circà principium. de homici. facit quod voluit Bal. in l.j.§. ex hoc reſcripto.ff. de vent. inſpi. dicens quòd in aſſumptione ſapientis partes debent eligere. ſed ſi diſcordant iudex eliget. hoc idem dicitur per Augu. de Ari. in additio. ad Ang. in verſ.ex interuallo. nu.4. Intelligo prædicta procedere. quando iudex format proceſſum ad accuſationem partis. nam tunc benè attenditur voluntas ipſarũ partium ſecùs autem quando iudex procederet per inquiſitionem & ſic ex officio. vt habetur. in l.ij.§.ſi publico.ff.de adulter. nam tunc partes non habent ſe intromittere. ſed iudex ex officio eliget & omnia pertractabit.& ita intelligo. id quod dicit Abb. in d.c.propoſuiſti. & Deci. poſt ipſum.

88 ¶ † Quæro

88 ¶ †Quæro quoque an vnus medicus ſolus faciat fidẽ, vel plures requirantur. quòd vnus ſolus fidem faciat tenuit Bar. in pluribus locis vt per Alex. in l. i. §. fi. nu. iiij. ff. de verb. oblig. & facit etiam pro hoc tex. in §. quòd autem, in auct. de non alie. & in c. quia indicante de præſcriptio. ibi agrimeſſoris, & in l. iij. C. fini. regun. & in l. i. §. fi. ff. de verbo. obliga. & ratio eſt, quia iſti periti non ſunt propriè teſtes, ſed iudices. vt dixi ſuprà. quòd verò plures requirantur, dicit tex. in l. ſemel, C. de re mili. lib. xii. & facit tex. in c. ſignificaſti de homici. & in c. cauſam matrimonij. de probatio. & in c. fraternitatis de frig. & in l. i. in prin. de ven. inſpi. Accedẽte etiã ad hoc illud vulgare, vox vnius eſt vox nullius. l. iuſiurandi, C. de probatio. c. licèt vniuerſi. de teſti. Bar. vbique diſtinguit, ſi reperiuntur, debẽt duo adhiberi, ſi non reperiuntur, ſufficit vnus. & hæc eſt communis, vt per Alex. in d. l. i. §. fi. ff. de verbo. oblig. Abb. in c. propoſuiſti, nu. 5. de probatio. & ipſe diſtinguit, aut ſumus in re ardua, & agitur de magno præiudicio, puta quãdo agitur de vita hominis. & tunc requiruntur plures, aut non agitur de graui prẹiudicio, & tunc vnus ſufficit. aut eſt res magis grauis, quæ nõ ita de facili percipitur per vnum, & veniunt periti tãquàm inſtructores, vt tunc plures adhibentur. ſi poſſunt haberi, aliàs ſufficiat vnus. & hanc diſtinct. Abb. ſequuntur Aret. Benedict. de Benedict. & Fely. in d. c. propoſuiſti. Frix. & Bal. Nouell. in d. l. i. §. fi. ff. de verbo. obli. & ibi etiam Iaſ. dicit in puncto iuris veriorẽ, Sozi. in reg. cccxciiii. Deci. in d. c. propoſuiſti nu. 10. & 11. dicit cõmunem eſſe opinio. ꝙ ſi plures in loco non reperiuntur, vnus ſufficiat, vt per Bar. Dico ꝙ quando agitur de occiſo. ſi iudex mittit medicum ad videndum cadauer. hoc caſu probet ſolus, etiam ꝙ

89 eſſet alius † ea ratione, quia creditur Comilitoni qui facit viſum & repertum, vt dixi in d. l. fi. ff. de quæſtioni, & hoc modo faciat dictũ Bar. aut eſt cõtẽtio inter

ter duos, quis illorum dederit vulnus mortale, vel inter reum & hæredes occiſi, quòd dicat ex vulnere nõ eſſe mortuum, vel cum curia. tunc duo experti requiruntur & in hoc valeant rationes Abb. in d.c. propoſuiſti, & facit limitatio quæ datur.

90 ¶ † Quæro etiam an periti teneantur iurare, quòd ſic facit tex. in l. nemini, §. iure peritos, C. de aduo. diuer. iudi. in l. hac edictali, §. eſt illud, C. de ſecun. nupti. in l. cõparitiones, C. de fide. inſtru. & in §. quod autẽ. in auct. de non alie. quòd verò non teneantur iurare, facit tex. in l. iuſiurandum, iuncta Glo. C. de teſti. & in l. j. §. j. iuncta Glo ff. de ven. inſpi. communis opi. eſt vt teneantur iurare, vt per Fely. in d.c. propoſuiſti, n. 15. & Deci. ibi. nu. 17. & Alberi. in proœ. digeſtorum, Bal. in proœ. digeſtorum dicit quòd ſi periti aſſumũtur in conſultores non iurãt. ſi verò in teſtimonium, iurant. Dico quòd aut aſſumuntur ex officio pro informãdo iudice. vt iam dictum eſt, & tunc non iurant. ita Glo. & Bal. in l. ſi duo, de pace tenẽ. & dixi ſuprà d. l. fi. nu. 328. & facit dictum Bal. in d. proœ. & Fely in c. propoſuiſti nu. 18. Aut aſſumuntur per partes in controuerſia & iurant.

91 ¶ † Quid modo ſi plures periti fuiſſent adhibiti, & inter ſe diſcordarent. Cepol. in cõ. lxi. nu. 21. dicit ꝙ pluribus credẽdum eſt. Item ẽt dignioribus peritioribus in arte medicinæ, ac etiã veroſimiliora deponentibus, rationibus vt ibi per eum, quod etiã peritioribus credatur tenuit Bar. in d. l. j. §. fi. ff. de verb. obligationi.

92 ¶ † Sed quid ſi eſſent æquales numero & peritia. Dec. in d.c. propoſuiſti, nũ 13. de probatio, dicit cõtrà reũ iudicandum eſſe. aduerte quòd Bal. in c. i. quibus mo. feu. amitt. & in proœ. digeſtorum dicit, quòd ſi vulnus eſt magnum & oſtẽdit mortalitatem, & breui eſt mortuus, præſumitur contrà reum, ſecùs ſi non ſit tale vulnus & mors. & ita intelligo, quod dicunt repetentes in d. l. j. §. fi. ff. de verbo. obliga. & ad hoc videas.

Cepol.in d.conſ.lxi.nu.17.& Excellentiſſ. Grammati.in conſ.xlix.nu.5.

93 ¶ † Quæro an ſententia lata prætextu expertorum, poſſit retractari per dictum aliorum expertorũ, Abb. in d.c.propoſuiſti nu.11.de probatio.tenuit quòd nec de rigore,nec de æquitate,talis ſententia poſſit retractari,ex quo appellatum non extitit,nam dicit ipſe publicatis atteſtationibus,maximè lata ſententia alii teſtes ſuper articulis directo contrarijs adduci non poſſunt.c.fraternitatis de teſti.& cle.ij.eo.tit.& hoc propter timorẽ ſubornationis quæ cadit tam in teſtibus, quàm in peritiſ. cum in hoc iura nõ diſtinguant, imò pariter omnes repelluntur, vt in dictis iuribus. & hoc tantò magis,quia procederetur in infinitum, quando talis ſententia poſſet retractari.ex quo per alios peritiores ſecunda ſententia poſſet retractari,quod quidẽ rediculum eſt dicere. arg.c ij.de reſcript. reſpondendo nonnullis rationibus,quę adducuntur pro contraria parte,Deci.in d.c.propoſuiſti,nu.16. poſt longam diſputationem reſidet in hoc, quòd in pũcto iuris verior ſit opi. Abb. quam etiam ſequitur Alex. in conſ. cxlviij.in cauſa equi empti. vol.ij.verũ dicit ipſe ſi iuſta cauſa allegatur,ex qua veroſimiliter iniuſtitia arguatur in relatione peritorum, poterit peti reſtitutio in integrum, quæ à principe petitur, cui in tali caſu poteſtas reſeruata eſt, iuribus vt ibi per eum, Barba. in addi.ad Abb in d.c. propoſuiſti. ſub litera F, & G. reprobat dictum Abb.& hoc per tex.in l. diui fratres, ff.de iure patrona. & in l.ſi qs adulteri,C. de adulter. & reſpondet ad fundamentum Abb.& hãc etiam opinio.tenuerunt poſt alios Ludo. Bologni. conſ.v. col. vi.verſ.tertiò non ob.& Cepol.in d.con.lxi.nu.23. In hac quæſtione dicas ꝙ ſi medicus fuit electus ex officio,& ſuper eius dicto facta eſt ſententia, tunc poſſit cognoſci iterum,quia non iurat.nec eſt timor,aut ſuper dicto expertorum electorum à partibus, tunc ſecùs,

cũs,quia partes antè ſententiam peterāt deducere & probare,lata autem ſententia eſſet timor ſubornationis,quemadmodum in cauſa appellationis nõ examinantur ſuper eiſdē capitulis ob timorē ſubornationis.

94 ¶ † Istis ſic præmiſſis, veniendo ad quæſtionem noſtram diſtinguo, aut fuit percuſſus virga, aut lotis,manu.pede,vel alia ſimili re leui,& tũc teneatur de occiſo,vt l.i.C.de emen.ſeruo.& l.i.§. ſed ſi claui, ff.de ſicar.& c. ſignificaſti de homic. nec præſumitur mortuus ex percuſſione.c. ſi fœmina l. di. niſi ſit percuſſus in capite,c.præsbiterum de homic.Ang.in d.§.

95 ſed ſi claui.† Aut fuit percuſſus cum genere armorum apto ad occidendum, & tunc aut ſuperuenit alius caſus poſt vulnus,vt ictus. incendium,ruina,naufragiũ, & tunc dicerem primum teneri de vulnere, ſecũdum de occiſo indiſtinctè l. item Mella §. Caſſius,& in l. huic ſcripturæ,§.ſi ſeruus,ff. ad l.aquili. ponderando ibi maturius,adeò ꝙ erat moriturus,ſed tandem for-

96 ſam. † Et verbum mortiferè,denotans moriturum,vt in l.ait lex,ibi mortiferè ff.eo.& ad tex.in l. ita vulneratus,reſpondet quòd eſt lex Iuliani anterioris Iuriſconſulti, quàm fuerit Vulpianus,& ideò in d.l.ita vulneratus ponatur opinio Iuliani, quæ improbatur ab vlpiano,in d.l.ii.cum tamen approbet opinio.Iuliani, in d.l.item Mella,§.quod ſi plures, dum refert Iulianum,cuius dictum eſt in d.l. ita vulneratus, verſ.rurſus,nec fuiſſet opus, quòd Vulpianus in d.l.itē Mella adduxiſſet Celſum & Marcellum, & ſubiũgeret & eſt probabilius,niſi eſſent opiniones contrariæ, nam ex illis verbis oſtendit contentionem eſſe inter Iuriſconſultos,nec placet ſaluatio Cepol. in caute.v.per l.i.§. ſi.ff. ad Sylla.quia Glo. ibi in ſecũda declaratione,diſcernit & recedit ab eo dicto vt ſuperuixerit.Communis tamen eſt vt diſtinguatur, quòd aut ſit certũ moriturum,vel non,aut dubium,vt in dubio ſuperuenētia tollant,pœnā homicidii vt per Alberi. in d.§. Celſus,

ſus de ſuperuenientia ponit Hippoly.in l.i.§.i. nu.87. ff.de ſicar.aut non ſuperuenit alius caſus, & tunc aut certum eſt mortiferè,aut certum non mortiferè, aut dubium. Si certũmortiferè,tenetur de occiſo l.ait lex l.ſi ex plagiis,ff.ad l.aquili.l.huic ſcripturæ,§.ſeruus, ff.eo.& ita intelligo Bar.in d.l.fi.C.eo.de ſicar.dũ dicto ſtaremus certo,& Saly.in l.1.C.de emen.ſeruo, & adeò verum eſt hoc,quod & ſi contrà vulnerantē facta fuerit inquiſitio de vulnere,imò etiam ſi fuiſſet de vulnere condemnatus tenetur de occiſo,l.vulnerato
97 ſeruo,ff.ad l.aquili. † Et ratio eſt quia mors ex vulnere ſecuta, trahitur ad diem vulneris. & videtur retro occiſus,qui lethaliter vulneratus moritur.l.ita vulneratus,§.nec mirum,& l.huic ſcripturæ ff.ad l.aquiliã. & quàmuis Bonifa.in rub.de inſult.nu.16.dicat quòd licèt vulnus ſit mortale,alia cauſa quæ ſuperuenerit, poteſt probari ad excuſationem vulnerantis,attamen in contrarium oēs alii tenuerunt,proũt per Sozi.poſt alios in conſ.clxxviij.col.ij.vol.ij.nam licèt ꝓpter illã ſuperuenientiã mors fuerit celerata,nihilominus tenetur de occiſo.dicit ipſe,& hoc per tex.in l. ita vulneratus in princi.ff. ad l. acquili. & per alia. vt ibi per eum,& iſtud etiã firmauit Grãmati.in conſ.xlix.nu.2.
98 † Et ratio eſt,quia lethaliter vulneratus fingitur,vt ꝑ
99 Alci.in tract.de præſ.nu.7. † Et mortaliter vulnerãs, venit appellatione occidẽtis,vt per Berta.in verſ.vulnus,nu.20.Si certum eſt nõ eſſe mortale, tunc nõ tenetur.vt dicit tex.in l.qui occidit,ff.ad l.aquil.nec breuitas temporis in caſu iſto,cõſideratur vt dicit Raph. Cuma.in conſ.cxxxiiij.propè finem.
100 ¶ † Sed quid ſi vulnus nõ mortale habet commixtionem cum aliquo alio vulnere, vel contuſionem, tunc dicas quòd vulnerans nõ tenetur de occiſo,proũt tenuit Cepol.in conſ.lxi.nu.25.35.& 36. ſi verò dubiũ eſt,tunc recurritur ad coniecturas,nam quædam ſunt coniecturæ ex quibus cognoſcitur vulneratum mortuum,

tuum,eſſe ex vulnere, quædam quòd nõ ſit mortuus
101 ex vulnere. † Quòd autem vulneratus mortuus ſit ex vulnere,ſigna ſunt iſta: Breuitas tẽporis, vt dicit Bal. in conſi.poſt Inſtit.incip.ad euidentiam, & hoc per tex.in l.ij.C.de emen.ſeruo.& in c.præsbyterũ, extrà de homi.& in cõ.cccxxviij.nu.j.vol.ij.& Deci.in cõſ. cccxvi.nu.7.An ſit paruũ vel magnum tempus relinq̃tur arbitrio iudicantis, ita Bar. in tract. de percuſſio.
102 nu.3. † Accidentia mala; vt puta continuè iacuit, ita Bal.in c.j.quib.mod.feu.amit.Abb.in c.ij.de cleri. p-
103 cur. Hippol.in l.j.ff. de ſicar. † Vulneris magnitudo,
104 vt per Bal.in d.conſilio poſt Inſtit.nu.6. † Dolor cõtinuus in neruis,vt idem Bal.vbi ſuprà nu.7. † Si ſpa-
105 ſmus ſuperuenit Bal. in conſ.cccxxxiiii. nu.4.vol.ij.
106 Deci.in d.con.cccxvi.nu.9.† Inſtrumenti genus qđ nõ conſueuit leuem plagam inferre,Bal.in d.cõ. poſt Inſtit.& in d.cõ.cccxxxviij.Bolog.cõ.v. Alex.cõſ.ix,
107 vol.j. † Perſeuerãtia vomitus.Febris,& aliorum accidentium, pronoſticantium & ſignificãtium mortem,
108 ita Bal.in d.conſ. poſt Inſtit. † Pars corporis in qua eſt vulnus,vbi maior pars percurſorum mori conſue-
109 uit,vt dicit Bal.in d.conſ.poſt.inſtit. † Quæ autẽ ſint iſtæ partes corporis declarat Hypocrat. in ſuis amphoris,nu.18.lib.vi.dum dicit viſciſa,deciſa,aut cerebro,aut corde, aut ſepto, aut aliquo ex renudoribus in teſtmis. aut vintriculo,aut iecore lethale eſt.
110 ¶ † Quòd autem nõ ſit mortuus ex vulnere,iſtę ſunt præſumptiones Nam quoties incidit aliud quod non apparet, an ſit mortuus ex vulnere præſumimus non ex vulnere,vt puta. Negligentia,vt conſiderat Bologni.in d.conſ.v.per tex. in l. ſi ex plagijs in prin.ff.ad l.aquili.& But. in c. ad audientiam de homici. & Bal.
111 in l.qui occidit in appoſtillis in §.fi.ad l.aquil. † Mala gubernatio,vt tenet Ang.in practi.in ver.ex interuallo,nu.5.Signo.d.conſ.lxiij.& conſ. cxv. Corne.conſ. cclxxxij.litera C,vol.iiij.Grammat.poſt alios in con.

xlix.

xlix.nu.5.& facit tex.in c.tua de homici.ibi qui ſpreto præcepto &c.exemplificando in caſibus infrà poſi
112 tis, pùt eſt † Mala cura, vt dicit Sozi.in d.cō.clxxviij. vol.ij.quid modò ſi bona cura eſt probata per parentes & domeſticos. tunc dicas quòd non concludunt, quando eſt cōſtitum de malo regimine, & medici. vulnus non mortale deponunt, ita Signo. in conſ. clv.
113 † Medicus non adhibitus, ita Iaſ.in d.l. ab hoſtibus §. j.nu.6.& ibi Roma.Bal.& Imo.Sozi.in d.cō.clxxviij. Corne.conſ.cclxxiij.vol.iij.in litera M, Bal. conſ.cv. in antiquis, Ang.in l.quid ſi nolit §. ſi mācipium, ff. de
114 ædilict.edi.Hippoly.in conſ.vii.nu.47. † Etiam ſi tardè adhibuit, vt dicit Hippoly.in d. conſ.vii. nu.49.
115 † Medici ignorantia, ita Bologni.in d.cōſ.v. nam vitiū medici excuſat vulnerantē, Bal.in l. ſi nō ſimpliciter,
116 col.iiij.C.de ædil.act. † Curatus per incātationes, ita
117 Sozi.in d.con.clxxviii. † Acceſſio ad ſol.ad aer de nocte, in vulnerato in capite, ita Sozi.in d.conſ.clxxviij.
118 Signo.in d.con.lxiij.Bal.in d.cō.poſt Inſtit.† Laborare, ita Signo.in d.con.lxiii. Ang.in ver.ex interuallo,
119 nu.14.† Vinū bibere, Signo.d.con.lxiii.Bal.d.cōſ.poſt
120 inſtitutio.nu.2. † Cōcubere, Ang.in practica in d.ver.
121 ex interuallo, nu.12.Bal.in d.conſ.poſt. inſtit. † Longum tempus, nam licèt in hoc Docto.varij ſint, quia Bologni.in d.conſ.v.dicit quòd vulneratus ſi deceſſit poſt octo menſes, non præſumitur mortuus ex vulnere.& Ang.in l.i.C.de emenda.ſeruo. dicit quòd tranſactis quadraginta diebus ex communi medicorū ſententia. non dicitur mortuus ex vulnere. & Bal. in d. conſ.poſt inſtitut. dicit quòd ex magna diſtantia temporis, vulnus non præſumitur mortale. Dico quòd iſtud relinquitur arbitrio iudicis, proùt etiam dicit Sozi.in d.conſ.clxxviij.intellige longum tempus iuuare de per ſe, etiam quòd non appareat de aliqua negligētia, ita Alberi. in l. huic ſcripturæ, §.i.ff.ad l. aquil.
122 † Accidentia mali. ſi receſſerūt & ambulauit ſup baculo.

123 culo, ita Bal.in d.conſ.poſt inſtit.verſ.ex qbus.† Medici denunciatio libera,cui vtſuprà dixi credendũ eſt.
124 † Si ambulauit poſt vulnera per ciuitatem.Corne.cõ.
125 cxciij.litera C.vol.ii.& cõ.cclxxiij.litera L, † Si ſta-
126 tim ambulauit poſt vulnus Cepol.con.lxi.nu.4.† Locus vulneris non ſolitus ad mortẽ,vt puta in brachio, Corne.con.cclxxxiii.litera G.Cepol.conſ.lxi.nu.16. Bal.con.cxxxvi.nu.4.vol.ii.In ſpatula Hippoly.con. vij.nu.32.in natica Bal. cõ.cccxxviii.nu.2.& etiam in aliis locis ſolitis,vt euadãt benè cuſtoditi.vt dicit Bal.
127 in d.con.poſt Inſtit.† Verùm quia vulnus à principio poteſt eſſe non mortale, ex poſt facto efficiatur mortale,vt dicit Corne. in conſ.cclxxxiii.litera L,vol.iii. ideò ſi à principio non eſt mortale & efficiatur mortale,ob aliquam cauſam non nocet,ita Cepol.in d con.
128 lxi.nu.11.† Si vulnus non durat vſq; ad mortem,Bar. in tracta.de percuſſi.nu.4.& erat ſanatus ibidem n.5.
129 † Ex FORMA procedendi, ſi centenarii vel decani denunciatio extaret, in qua homicidiũ non doloſum, ſed caſuale, vel iocosè commiſſum, committeretur. nam tunc indicium eſt pro reo, quòd non dolosè homicidium commiſſerit, ita tenet Cepol.in conſ.xxxi.
130 nu.3. verſ.prima,eſt motus † quia ipſe caput Centenarii,vel decanus eſt perſona iurata,& tenetur denunciare maleficia, ſecundùm veritatem, proùt ipſe ſcit, aut ſcire poteſt,adeò quòd præſumptio eſt,proùt ipſe denunciauit arg.c.qualiter & quando el ii.§.ad corrigendos extrà de accuſa.& c.ſuper iis,in prin. eo.tit. hinc videmus, quòd ex iis denunciis iudex aſsũmit indicium, quo poteſt inquirere contrà denunciatum vt dixi in d.l.fi.in verſ.denunciatio.
131 † Spontanea præſentatio, & ipſa innocentiam rei demõſtrat vt tenuit Cepol.in d.cõ.xxxi n.8. & Hippol. qui multa accumulat in practi.§.diligenter,nu.204.
132 † Mortui exculpatio, & ipſa rei innocentiam demonſtrat, ac debilitat indicium ſi cõtrà imputatum extaret.

ret. licèt ad torturam eſſet ſufficiens. vt tenet Aret. in c.tertio loco. nu.24. de proba. & Alex. in conſi.xxiiij. col.vj.in prin.vol.ij.& Hippol.in d.§.diligenter. num.
133 200. † Exculpatio propinquorum mortui, & ipſa in-
134 nocentiam demonſtrat vt dixi in princi.† Tarditas accuſandi rei innocentiam & ipſa demonſtrat, ac accuſa tionem ſuſpectam reddit. vt tenet Hippoly. in d.§. diligenter nu.200.
135 † Diuturnitas temporis, & ipſa rei innocentiam demõ ſtrat, quia vt dicit tex. in l. ſi diutino tempore, iuncta Glo.magna in fi.ff.de pœn. magis punitur qui heri homicidium fecit. quàm qui fecit tranſacto decennio.& de hoc tractat Hippoly.in ſingula.ccccliij.
136 † Exculpatio ſocij criminis dum eſſet in puncto mortis. qui per anteà eum imputauerat, proùt poſt multa iuri naturali adhęrendo tenuit Hippoly.in practi. crimina.in §.reſtat per totum, addita tamen diſtinctione de qua ibi per eum. in fi.d.§.quòd aut pro imputatione concurrunt indicia. præſumptiones, vel coniecturæ. & tunc ſimplex reuocatio non prodeſt, aut non concurrebant,& tunc exculpatio facta per reum tem-
137 pore mortis tollit imputationem. † Si teſtes ex dictis quorum orta ſunt indicia cõtrà reum extrà iudicium reuocaſſent eorum dicta. tunc ipſa indicia tolluntur, quàmuis enim ſtandum ſit dicto teſtium.qui iudicialiter depoſuerunt, attamen ſi extrà iudicium ex poſt re uocarunt dictum ſuum, iudex non poteſt ferre ſenten tiam ſuper primo dicto iudicialiter facto.ita Hippoly. qui multos adducit in con.cix.nu,32.& 40.

SVMMARIVM.

1 DEFENSIONES *rei, quando quis imputatur de homicidio ex propoſito perpetrato, & nu.12.*
2 *Cauſa eſt quid primum & magis conſiderabile.*
3 *Cauſa qualibet excuſat à dolo. & nu.6.& 7.*

4 *Cauſa iniuſta excuſat à pœna legali.*

5 *Cauſa qualibet etiam iniuſta dummodò colorata, & abſque contemptu iudicis, excuſat à mulcta.*

8 *Cauſa propter quam reus motus fuit, probari debet, vt excuſet, quæ veroſimilitudinem habere debet nu. 9.*

10 *Iudex exceptionem non veroſimilem admittere non debet.*

11 *Indicium veroſimile eſſe debet, ut ualidum dicatur.*

12 *Homicidium an fuerit ex propoſito. ex rixæ principio comprehenditur.*

13 *Principium attendi debet in maleficijs.*

14 *Principium attenditur, quando finis ad principium, neceſſariam conſequentiam habet.*

15 *Stylus & ciuitatis conſuetudo excuſat, et rei innocentiã oſtendit.*

16 *Faciens quod conſuetum eſt fieri non eſt in culpa.*

17 *Equum qui dimiſit in paſcuis, domino non tenetur, vbi dominus dimittere conſueuit.*

18 *Conſuetudo excuſat notarium à falſo.*

19 *Sigillantem ſuas literas, cum ſigillo domini, ipſo domino inſcio, conſuetudo excuſat.*

20 *Conſuetudo excuſat iudicẽ ſententiã contrà legem proferrentẽ.*

21 *Conſuetudo excuſat delictum in colluctatione puerorũ ſecutum.*

22 *Conſuetudo crimen excuſat.*

23 *Conſuetudine, multa contrà iuris regulas conceduntur.*

24 *Notarius ſecundùm conſuetam formam. inſtrumentum conficere debet. vt ſit de iure ualidum.*

25 *Notarius rogatus, intelligitur clauſulas conſuetas apponere.*

26 *Conſuetudo perſonæ quæ defenditur, attenditur & conſideratur.*

27 *Præſumptio ex conſuetudine patris familias inducitur.*

28 *Palàm factum dolo & ſuſpitione caret.*

29 *Actus aliquando permiſſus, aliquando prohibitus. ſi palàm fit, dolus non præſumitur.*

30 *Delictum clàm commiſſum, præſumitur ſcienter factum.*

31 *Factum occultè, doli præſumptione non caret.*

32 *Dolus & fraus præſumitur. quando aliquid occultè fit.*

33 *Sexus & ruſticitas excuſat in ijs quæ apertè fiunt.*

34 *Animus in delictis, quomodò conſideretur.*

35 *Probationes*

35 *Probationes in criminalibus. clariores eſſe debent.*
36 *Commoditas in delicto attenditur.*
37 *Præparata contrà reum, quomodò tollantur, & nu. 38. cum ſeque. vſque ad nu. 62.*
38 *Armorum delatio ex cauſa itineris eſt licita.*
60 *Immenſo dolore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
61 *Vulnera non dantur ad menſuram.*

1 SECVNDA Pars defenſionis erit ex eo capite. † quando quis imputatur de homicidio ex propoſito perpetratto. & is fatetur homicidium, negat autem id ex propoſito, aut appenſatè commiſſiſſe. ſed à caſu & ex improuiſo. & quando plures eſſent qui imputarentur per tractatum, & præmeditatè hominem occidiſſe, & ij negarent tractatũ, aut cõſiliũ præceſſiſſe. cõtrà autem ipſos reos eſſet aliquod ex indiciis de quibus dixi in l. fi. ff. de quæſtioni. vt puta probata eſſent præparamenta aliqua, vel tranſitus non ſolitus. vel frequentatio viæ. armorum delatio. bonorum alienatio. inimicitia, minæ. vel quid aliud ſimile. de quibus in d. l. finali. Modus autem defenſionis ipſius rei. erit ſi præſumptiones & indicia orta contrà eum aliis præſumptionibus extenuabit. & paruula eſſe demonſtrabit, cũ præſumptio vna aliam tollat. vt dixi ſuprà, & quia multa eſſe exiſtimo quæ tollunt indicia exiſtentia contrà reum, & eius defenſiones oſtendunt. ideò primò quaſdam generales concluſiones ponam, ex quibus orietur defenſio rei & indiciorum exteñuatio & peremptio. Primò defenſor accuratè, conſiderare debet cauſam rei geſtæ. & vndè proceſſerit id quod imputatur. cauſamque ipſam trahere in eam partem quæ honeſtior & magis veroſimilis videtur pro rei defenſio-
2 ne. † Cum à lege cauſa ſit quid primum & magis conſiderabile. vt eſt text. in l. cum ii. §. cauſæ. ff. de tranſactio. & in l. ſi procuratorem. §. j. ff. manda. ibi initium ſpectandum eſſe & cauſam. & in l. ſi pariter. ff. de

S 2 libera.

libera.cau.& l.filius fami.§.Diui.ff.de leg.j.& l.ſi in aliena.ff.de reiuendi.& in l.iiij.§.fi.ff.de re mili. vbi examinãtur cauſę,ideſt & cur.& vbi fuerit.& quid egerit. & eſt tex.magis clarus in l.verũ.la.ij.ff.de furt. ibi nec
3 enim factum quæritur ſed cauſa faciendi. † Hinc eſt quòd lex dicit,quamlibet cauſam,ſiue iuſtã,ſiue iniuſtam excuſare à dolo.l.igitur.ff.de libera. cauſa l. plagij.la.ij.& ibi Glo.C.de plag.l.j.in fi.ff.de abig. Bar. in l.j.§.non autem.ff.ſi quis teſta.liber.eſſe ius.fue. dicẽs ꝙ leges illę locũ habẽt, ea ratione quia in illis caſibus dolus requirebatur, & hanc cõcluſionem ſequitur Saly.in l.ſenatuſconſulto.col.fi.C.de ijs qui inteſta. ſibi aſcri. & Bal. in l. error col.ij. in j.q.C. de iur. & facti ignoran.& alij cõplures quos ponit. Iaſ.in l.ſi quis id quod.ff.de iur.omni.iudi.& Fely.in c. ſi quis col.fi. de
4 maio.& obedien.& Hippol.hîc col.iiij. † Item quia iuſta cauſa excuſat à pœna legali. vt eſt tex.in d.l.ſi quis id quod.ff.de iur.omni.iudi.& ibi Iaſ.in vij.nota. allegat Io.An.in c.j.in j.col.in verſ.probabilis. & ibi Archi.de electio.lib.vj.& Bal. in auct. generaliter col.iij.
5 C.de epiſco.& cleri.vt per eum.†Imò quęlibet cauſa, etiam iniuſta dummodò ſit colorata,& abſque contẽptu iudicis.excuſat à mulcta.vt voluit Glo.in l.j.§.hoc iudicum.ff.ſi quis ius dicen.nõ obtempera. & ibi Bar. Bal.Saly.& Ang.& Glo.in l.ſatiſ.ff. de inius vocan. & in l.ex conſenſu.§. fi. in Glo. pen.ff. de appellatio. & multa pro comprobatione huius concluſionis addu-
6 cit Iaſ.in d.§.hoc iudiciũ,nu.24. † Aduerte quòd Iaſ. in d.l.ſi quis id quòd.nu.35. dicit quòd per illũ tex. in quo enumerantur quatuor cauſæ per quas excuſatur à dolo, videtur reſtringere communem regulam præcedentem, quæ habet quòd quælibet cauſa etiam iniuſta & temeraria excuſat à dolo.Glo.in l.plagij.& ibi Ang.C.ad l.flaui.de plagi. tamen dicit ipſe Iaſ. quòd tex.in d.l.ſi quis id quod, ſuppletur per tex. in d.l.igitur.de libera.cauſa,in quo datur pręcedens diſpoſitio.
quòd

quòd quælibet cauſa excuſat à dolo. Curti.iuni in d.l. ſi quis id quòd nu.42. dicit quòd Doct.non reſpondet realiter illi tex. vt dicit ipſe,tu potes breuiter reſpondere. quòd præcedens regula non procedit in delictis vt per Bar. in l. inter omnes.§.rectè ff.de furt.& Ang. in l.ſed & ſi lege.§.ſcire.ff.de petitio.hære.& expreſsè per Areti.in conſ.lxxx.incip. ſicut decet, attamen dicit ipſe quòd Glo. in d.l. ſi plagii propriè loquitur in delictis. Sed aduerte quòd Bar. & Ang. & Aret. non dicunt illud ad quòd allegantur per Curti. nam Aret. in conſ.lxxx. dicit quòd fatua credulitas, vel iniuſta cauſa,non præſumitur mouere delinquentem,nec eſſe in eo. ſed potius dolus & nocendi animus, niſi per probabiles coniecturas & vehemētes, ita præſumatur credidiſſe. Allegando Bar.& Ang. in locis iam dictis. qui nihil aliud probant niſi prædictam concluſionem requiri magnas probationes,ad iuſtificaudum cauſam mouiſſe agentem. Nam Bar. in d.§. rectè dicit quòd confeſſio domini ſe conſenſiſſe rei ſubtractæ.non præiudicat publico. niſi appareant aliqua indicia, de ſuo conſenſu,vt quia erat amicus,conſanguineus,res erat parua. & cōſuetus talia cōcedere. & Ang.in d.§. ſcire dicit. quòd quotidiè ille tex. allegatur, quòd à pœna inuaſionis excuſatur quis propter errorem. & intellige dicit ipſe, probato iuſto errore, quod probare eſt valde difficile,cum degeneret præſumptio contrà eū; Hippoly.in hac l.nu.25.dicit hanc regulam tolli,ex illis diſpoſitionibus & iuribus per quæ conſtat quòd quis punitur abſque eo quòd habuerit animum ad maleficium committēdum,& ab eo quòd fuerit in dolo; vt eſt tex.in l.j.§.ex incendio.ff.de incen. rui. nauf. & in l.ſi quis aliquid.§. qui abortionis.ff. de pen. & in l. quoniam multa.C.ad l.Iuli.de vi. & in l.iij.§. adiectio autē.ff.ad l.Cor.de ſicar.& in l.pœn.C.de Cuſto. reo. & in l.diſertorem.§.in bello.ff. de re mili. & in c.ſi. de homici. lib.vj. & ſic in illis iuribus quàmuis quis al-

leget cauſam, propter quam dolus videtur abeſſe, attamen illa excuſatio & cauſæ allegatio non excuſat. & ex hoc ipſe reliquit cogitandum. † Undè in hac materia. puto poſt Riminaldum in d.l.ſi quis id quod. poſſe diſtingui. pro concordia dictorum iurium, ꝙ aut illa cauſa quæ allegatur habet contrà ſe ius naturale. vel quaſi. & cauſa illa non ſufficiat. quia vele ignorare, quòd homicidium, furtum, adulterium ſint prohibita, eſt deuiare à iure naturali. nec conceditur vt dixi ſuprà in ver. ignorantia, aut habet ius ciuile contrà ſe, & tunc ſi ſumus in caſu in quo factum eſt reprobatum notoriè à iure ciuili. allegatio cauſæ nil facit, nec ex illa cauſa. poteſt fundamentum aſſumi l. cum lex. ff. de fideiuſſo. & ita procedant omnia iura allegata per Hippoly. nam in illis lex improbat factum & eſt notoriũ. Intellige prædictam concluſionem, quòd cauſa excuſat, quando abeſt caliditas, nam ſi erit caliditas, aut aliqua culpa quæ dolum demonſtret, ille talis non excuſabitur, vt d.l. igitur. ff. de libe. cau. & dixi ſuprà in ver. ignorantia. Intellige etiam prædictam concluſionem quòd tunc demum locum habeat. quando apparet ꝙ ille qui vult ſe excuſare fuit motus propter illam cauſam. ita intelligit Rimi. in d.l. ſi quis id quod. nu. 9. adducens in ſimili quod dicit Ang. Imol. & Raph. in l. ex conſenſu. ff. de appella. volentes. quòd illud quod dicit Bar. ibi reprehendendo exemplo Glo. non procedat, ſi ille fuit motus propter illas cauſas, dato ꝙ aliàs

8 illud non eſſet veroſimile, † Vndè dico quòd defenſor rei probare debet cauſam & etiam probare quòd ille motus fuit ad illud agẽdum, propter illã cauſam. & ita practicatur. quod idem voluit Alex. in conſ. ciij. videtur prima. col. vii. ver. & dato quòd comeſ. vol. j dicẽs, ꝙ non ſufficit dicere, motum eſſe ex aliqua cauſa, ad agendum, ſed debet probare illam cauſam, ob quam fuit motus, & ſi illa cauſa non interceſſiſſet, non ita feciſſet, quem ſequitur Curti. ſeni in con. lv. ſuper proceſſu

9 ceſſu. col.v.verſ. quia benè ſciebat, † Vlteriùs cauſa ipſa habere debet veroſimilitudinem, cũ præſumptio habeat fundamẽtũ ſuper veroſimili.c. quia veroſimile de præſumptio.& illud eſt magis apprehẽdibile. quod maiorem veroſimilitudinẽ habet.vt hac l. & Bal. hîc, & idem Bal.in rub.extrà de probatio.dicit. ꝙ præſum
10 ptio eſt ratiocinatio de re veroſimili · † Et exceptionẽ non veroſimilem non debet iudex admittere. vt vult
11 But.in c.ſuper hoc de renuncia. † Cum etiam indiciũ ad hoc vt dicatur validum,debet habere veroſimilitudinem, vt dixi in d.l.fi. in præmiſſo quinto. & exinde vt tollatur indicium,debet id tale. eſſe veroſimile.
12 SECVNDO † inter alia reſpicientia defenſionem id plurimum attendi debet. quod initium rixæ demon ſtrat.nam ex ipſo principio facile animaduerti poterit an rixa fuerit ſimplex. an ex propoſito ſecutum ſit homicidium. & ſi probata fuiſſent aliqua indicia, ex illis de quibus dixi in d.l.fi.ff.de quæſtioni. vt ſi ex proceſſu fuiſſet probatum de aliqua præparatione, de inimicitia,de minis. de multitudine vulnerum,& ſimilibus. attamen conſtitum fuerit principium rixæ fuiſſe tale vt ex improuiſſo ſecuta fuerint vulnera, nõ autem ex
13 propoſito.ex præſumptionibus de quibus infrà. †Hoc in caſu attendi debet principium rei non autem finis & exitus. cum hoc à iure traditum ſit. principiũ attendi debere. vt in l.denique.§.ſcio.ff.de minorib.& in l. cum oportet in fi.C.de bon.quæ liber.& in l.ſi procuratorẽ.§.j.ff.manda.& in l. clam.ff. de aqui. poſſeſſ. & per multas leges hoc probantes. adducit Azo in ſuis brocar.in primo ſubdens in ſolutione cõtrariorũ,quæ adducuntur ad probandũ finem & non principiũ, attẽdi debere. quod principium ſpectari debet in maleficijs,vel quaſi vt cognoſcatur ex eo.an cõtrahatur obligatio pœnæ vel non,& quanta cõtrahatur per tex.in l.in delictis.§.ſi damnum extraneus.ff. de noxa. actio. & l.ſerui.& l.qui eâ mente.ff. de furt. & l.j.ff. de pœn.

Principium autem attendi debere voluit Spe.in tit. de in integ.reſti.§.ij. verſ. ſed quid ſi ipſa. & Cardi. in c. dudum de electio.in ix.oppo.dicit, q in delictis attenditur principium,ad inducendum pœnam. & eſt Glo. in cle.fi. de reſcript. & voluit Bar. per illum tex. in l. quod ait.§.quod ait ff.de adulter.de quo etiam dixi in
14 d.l.fi.ff.de quæſtioni. in ver.multitudo vulnerum,† & dicit Bar.& Alex.in d.§.ſcio.q principium maximè attenditur. quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium.etiam quod voluit Alberi.in l.j.§. i.ff.de orig.iur. & multa facientia ad hãc materiam,q principium attendatur accumulat Hippoly. in ſua practi. in ver. vlteriùs & ſextò.
15 Tertio † Inſuper attendi debet ſtylus & conſuetudo ciuitatis,illa enim excuſat & rei innocentiam oſtendit.l.ſi pignore in fi.& ibi Glo.ff. de pigno. actio.
16 in qua habetur quòd † ille qui facit quod alii faciunt excuſatur. & ibi Bar. dicit quòd non eſt in culpa. qui facit illud quòd conſuetum eſt fieri. & idem probatur in l.pignus.C.eo. & in l. ſi priùs.§. rectè.ff. de aqua. plu.arcen.& in l.quod ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de ædili. edict. & in l. Item Mella in princi.ff. ad l. aquili.
17 † Vndè ille qui accepit equum commodatum & reliquit eum in paſcuis ſecundùm quòd dominus equi erat ſolitus. ſi lupus illum comedit, non tenetur pro equo,vt voluit Glo.& ibi Doct.in l.ſi negocia.ff.de nego.geſt.& quòd excuſatio oriatur ſi loci conſuetudo fuerit obſeruata decidit Corne.in conſ.xxviii.incip.in
18 hac conſultatione vol.iii.† Cum etiam conſuetudo loci excuſet notarium à falſo. vt per Hoſti.Io. An. But.
19 & alios in c.ii. de fide inſtru. † de illo qui ſigillat literas cum ſigillo domini,ſine eius licentia, vt non committat falſum,ob conſuetudinem,etiam voluit Bal. in c.i. col.ii.de feu.cog.& in rub.C.de fide inſtru.col.iiij.
20 ver.quid ergo de eo quod quotidiè fit. † & iudex proferrendo ſententiã contrà legẽ nõ dicitur eſſe in dolo

ob

ob conſuetudinem, vt per Bar.in l.i.in fi.princ.ff. qđ quiſque iur.& voluit Glo.& ibi Abb.in c. cum venera
21 bilis de conſuetu. † ex qua infertur ad eam conſuetudinem, quæ ſe habet quòd pueri ludentes cum lapidibus excuſentur. eſto quòd ſequatur delictum, & etiã in colluctatione & torneamentis, vt voluit Ancha. in con.cclxxxiij.incip.iure ſcripto.& Iaſ.in l. ſingularia nu.49.ff.ſi cert.pet.& Dec.latè in conſ.ix.& Glo.in c. obijciuntur in verb.crimen xxxij.q.iiij. dicit ꝙ cõſue
22 tudo crimen excuſat per tex.ibi qui dicit quòd quando mos erat crimen non erat, & Roma.in l.certi con-
23 ditio.§.ſi numos, ff.ſi cert.pet. dicit † ꝙ ob conſuetudinem multa conceduntur contrà regulas iuris. & ibi
24 latè Iaſ.in tertio nota. † & dicit Alex. in l.huiuſmodi in ſi prin.ff.de lega.j. ꝙ notarius qui confecit inſtrumentum debet taliter conficere ſecundùm formã cõſuetam, ꝙ ſit de iure validum. & hoc ex mente Bal.in d.l.huiuſmodi, per tex.ſingularem, in l.fi.C. de fidei-
25 com.† & ex hoc notarius qui eſt ſimpliciter rogatus à partibus de contractu.intelligitur rogatus, ꝙ apponat clauſulas conſuetas, etiam ſi à partibus non ſit dictũ, ſecundùm Bal.in l.ſi quis ſub conditione in fi.ff.de cõ di.inſtitu.& per alia quæ adducit Alex.ibi.& idem Alex.in conſ.xxvii.in cauſa.& lite ver.accedit, & in cõ. cvii.pro inueſtigatione col.pen.vol.ii.& in cõ.xxxvii. incip.viſo dicto inſtrumento col.ii. vol.iii.& latè Fely.in c. cum.M. Ferrarienſis, in iiii. nota.de conſti. &
26 ibi Deci. latiſſimè in quinto nota. † Præterea conſuetudo perſonæ quæ defenditur eſt attendenda & conſideranda, vt eſt tex. in l. vel vniuerſorum, ff. de pigno. actio.& in l.iii.C.de epiſcopa. audien. & in l.fi. C. qđ cum eo.& l.ſed Iulianus, §.proinde ver. quod dicitur ff.ad macedo. & in l. ſi ſeruus pluriũ, §.fi.ff. delegat.i.
27 † & dicit Glo.in d.l.vel vniuerſorum, quòd pſumptio in ducitur ex conſuetudine patris familias. & ex tex. in l.dominus Sticho, §.teſtamẽto, ff.de pecul. lega. &

in l.

in l.qui ſemiſſes in fi.ff.de vſur. & dixi ſuprà in prima parte,in ver.qualitas occidentis.
28 ¶ † Qvarto conſiderari etiam debet pro rei defenſione,vt ſi quid geſtum dicatur ꝙ reſpiciat præcognitionem defendende id propinatur reum illa feciſſe palàm,& apertè omnibus videntibus cùm id quod palàm fit,caret ſuſpitione doli & fraudis l. cum ipſe tutor.& ibi Bal.& Saly.C.de cõtrahen.emptio. & Glo.
29 in l.ſi in emptione,ff.eo.de cõtrahen.emptio.†& Bar. in l.dolum in fi.C.de dolo dicit quòd quãdo fit actus qui aliquo caſu eſt permiſſus,aliquo non,ſi fiat palàm non præſumitur dolus,niſi probetur l.fi.ff.de rit.nup. & l.non intelligitur,§. ſi quis palàm,ff.de iure fis,quẽ refert & ſequitur Fely.in c.ſi autem in iij. fallẽ. de re-
30 ſcript. † & dicit Azo in ſuis brocardis in rub. de pœn. & mal.in verſ.magis deliquit qui palàm,quòd cũ dubitatur,an delictum ignoranter, aut ſcienter ſit commiſſum, præſumitur ſcienter quando clàm eſt commiſſum,ſecùs ſi palàm,& Saly.hic in ſecũda oppo.dicit quòd ea quæ ſunt in ſpecie prohibita, ſi fiãt clàm.
31 præſumitur dolus, ſecùs ſi fiant palàm. † & è contrà occultè factum, non careat doli præſumptione l. donatio,§ j.C. de donatio.c.j. vt eccleſia. benefi. & ibi Abb.& alij Cano. Alex. & Iaſ.in l.ſi qs id quod,ff.de iur.omni.iudi.& idẽ Iaſ.in l. clàm poſſidere,ff. de aq. poſſeſſio. & Bar.in l. poſt contractum,ff. de dona. de
32 quo dixi in l.fi.ff. de quæſtioni. in ver. alienatio. † & Luc.de Pen.in l. quemadmodũ,C. de agricol. & cẽſi.lib.xi.preſ.xxi.dicit quòd præſumptio doli & fraudis eſt,quando aliquid occultè fit. per tex.in l.fi.ff. de rit.nup.& in l.non exiſtimo,ff. de admi. tuto. & in l.
33 pupillus,§.ſanè,de aut.tuto † & Bal.in l.j.C.de inter. mat. dicit quòd ſexus & ruſticitas excuſat in ijs quæ fiunt apertè,ſed in ijs quæ clàm fiunt per eos non datur excuſatio. & de ijs quæ occultè fiunt dolum præſumi debere,multa ponit,Hippoly.in l.j.in j.col.ff.de ſicar.

ſicar. & dixi in d.l.fi.in ver.tempus.
34 ¶ † Qvinto Sciendum eſt animum in delictis dupliter conſiderari, nam quidam eſt animus qui præcedit delictum, per aliquod tẽpus. vt ſi in vno delinquente proponatur ad hoc vt dicatur ex propoſito & apoſtatè hominem interfeciſſe, neceſſe eſt, quòd præceſſerit voluntas & intentio occidendi, quæ voluntas, cũ ſit quid inſcitum in corde, oſtenditur ex indicijs & ſignis. de quibus dixi in d.l.fi.ff.de quæſtioni, & dicam infrà. in pluribus autem delinquentibus, animus cognoſcitur ex tractatu. à locutione, & alijs occultis. de quibus in d.l.fi. & iſta omnia præcedunt neceſſariò, ipſum actum homicidij. & in caſu quòd plures imputantur de occiſo. & ſi aliqui non percuſſerint omnes tenentur, præſuppoſito tractatu ſeu præcogitatione. vt per Bal. & alios in l.fi.ff.de ſicar. & dixi in d.l.fi. nu. 226. Datur etiam animus in eodem inſtanti. & in eo tempore in quo homicidium cõmittitur, nam ſi vnus obuiauit inimico ſuo, in eo qđ vidit ira accenſus. ſtricto gladio ipſum interfecit. & ſi animum habuerit ad interficiendum ille animus fuit eo tempore. & in eodem inſtanti, vel quòd ortis iniurioſis verbis inter duos, illis creſſentibus, ad manus & ad ferrum veniãt, & occidatur, eo tunc benè poteſt eſſe animus ad occidendum, qui in eodem inſtanti conſideratur. & talis animus non habet præmeditatiõnẽ in ſe, nec ex eo qs dicitur præcogitare & ex propoſito interfeciſſe vt declarat Bar. in d.l.ſi in rixa, in oppò. de ſicar. & iſte animus qui tunc oritur tempore rixæ oſtenditur ex inſpectione ictus. nam ſi percutit in parte corporis periculoſa, vel cum armis ex quibus faciliter quis occiditur. cùm faciant vulnus magnum & mortale. & tunc ex tali ictu animus cognoſcitur. an fuerit ad occidendũ, & iſtud eſt quòd voluit Bar. in d.l.ſi in rixa, & de iſtis vulneribus & percuſſionibus dicam infrà. Et in hoc eſt aduertendum, quòd Hippoly. in d.l. ſi in rixa.
malè

malè intellexit locum Bar. ibi dum Hippoly. dicit in prima col. ꝙ Bar. non benè ſoluit, diſtinguendo inter legem Corneliam & legem Aquiliam, ſed ipſe ſoluit quòd non eſt præſumẽdus malus animus in ipſo actu homicidii, ꝑ l. merito, ff. pro ſocio, & in l. ſemꝑ in ob-
35 ſcuris de reg. iur. † Vel quòd dicamus in criminalibus requiri probationes luce meridiana clariores l. fi. C. de probatio. Bar in d. l. fi. in eo ꝙ dicit aduerte iſtud dictum Glo. &c. non profert illa verba ob eam cauſam quòd voluerit ſoluere contrarium, de eo ꝙ dixit animum eſſe in illo tempore, ſed habuit in illis verbis ad ſolu. Glo. dum diſtinguit inter homicidium ex propoſito, & in pura rixa. & iſtud eſt quod dixit aduerte iſtud dictum Glo. non de animo in inſtanti, quia de eo Glo. non loquitur, ſed de propoſito ex parua rixa, vt iam dixi. & diſtinguit inter legem Corneliam & legẽ Aquiliam, proùt etiã dixit idem Bar. in l. i. §. diuus, ff. de ſicar. quòd lex Aquilia requirit factum, aliàs autẽ non venit pœna. vndè ſi quis non occiderit ſed mortis cauſam præbuerit non tenetur l. item ſi obſtetrix, ff. ad l. aqui. & hoc quia in l. aquilia dicitur ſi quis occiderit, vt in l. ii. ff. eo. ad l. aquili. & in hoc ex mẽte Bar. ibi lex Aquilia, & ſtatutum ciuitatis à pari procedunt vt requiratur factum in vtroque nec animus ſufficiat ſine facto. Sed aduerte quòd ex prædicta tatione, pro eo quòd lex dicat quòd ſi quis occiderit requiratur factum. eodem modo dicendum eſt in lege Cornelia, cum in l. i. in prin. ff. eo. de ſicar. dicatur lege Cor. de ſicar. & vene. tenetur qui hominem occiderit, vndè reſpondendo dicas quòd lex Cornelia ꝓceſſit vlterius & declarauit ꝙ ea l. teneatur qui animũ habuerit ad occidendum. in illis verbis eiuſdem l. i. in prin. dum dicit qui úe hominis occidendi, furti úe faciendi cauſa cum telo ambulauerit, & melius declarat animũ attendi in ea. l. in §. diuus, & ſic in l. Cornelia animus principaliter attenditur, in Aquilia factum, &

pariformiter in ſtatutis factũ requiritur vt dixi ſuprà.
36 ¶ † SEXTO ſciendum eſt, quòd commoditas attendi debet, an aliàs potuerit commodè eum de quo eſt imputatus occidere. quo caſu penſamenti indiciũ tollitur, ex quo præſumendum non eſt quòd voluerit vitam ſuam in periculo ponere. quando commodè in alio loco eum interfecere potuiſſet.
37 ISTIS † ſic generaliter præmiſſis, veniẽdo ad particularia dico, præparamenta aliqua ſi ex actis probata ſunt contrà reum, defenſor conſuetudinem ciuitatis & loci, primò inſpiciat, an per eam amoueri poſſit ſuſpicio quæ inſurgit. Item etiam mores ipſius rei, an
38 ſimilia aliquando fecerit, vt dixi vt ſuprà. † Si arma emiſſe appareat, cum quibus delictum commiſſum ſit, illud tolli poterit, ſi conſtitum fuerit eum longius, iter facere voluiſſe, & ob id arma neceſſaria emiſſe. ex eo quia delatio armorum ex cauſa itineris eſt licita c.i.§. ſi quis ruſticus, de pa.tenen. & ibi Bal. & alii. & Alex. in addi. ad Bar. in l i.ff. ad l. Iuli. de ui publi. in verb. nõ licet, & dixi in d.l.ſi. in verſ. armorũ delatio, vel quòd alia aptiora habebat ad delictum committendum, ex quo nõ eſt veroſimile, quòd in eã cauſam arma eme-
39 rit, ſed ex alia cauſa, iuxtà ea quæ ſuperiùs dixi. † Si exercuiſſe in armis probatum ſit, id tale mouetur, demonſtrando quòd inimicos habebat (non eum quem interfecit) quos valde timebat. & ex eo ſe ĩ armis exercuiſſe, vel quòd per ætatem id ſibi licebat, cum iuuen
40 nes talia facere ſint ſoliti, in eo loco. † Si experientiã cum armis fecerit, ad videndum an pugio pertrãſiret, ſi conſuetus fuerit ſimilia facere, & per anteà multoties fecerat, excuſatio orietur, ita etiam ſi palàm, &
41 omnibus videntibus hoc fecerit. † Si limare & præparare fecit arma abiliora ad occidẽdum, excuſabitur ſi talia feciſſe frequenter probatum fuerit, vel ꝙ arma erant grauia, ideò tali præparatione egebantur, vel ꝙ
42 in more eſt. in loco iudicij & delicti. † Si præmonuit amicum,

amicum,illud feciſſe demõſtret, quia mulierem amaſiam,adducere volebat,& aliquos timebat, vel quòd bona aliqua per ea loca deferre volebat,&publicanos timebat,vel quòd ad mulierem aliquam ingredi volebat,vel quòd ſolitus erat per eum locum tranſitũ facere,& timebat inimicum, ideò præmonuit amicum, vt audito rumore auxilium pręſtaret,ne occideretur.
43 † Si repoſuit arma in alterius domum,illa amico egẽti commodaſſe demonſtret, vel ꝙ occiſus nõ erat ſolitus per illum locum tranſire, ex quo nõn ſit veroſimile,quòd ob eam cauſam arma repoſuerit, vel ſi eſt filius familias,quòd ibi arma poſuit petiẽs amicũm,ne viderentur à patre,qui agere ferebat inimicitias & rixas,vel quòd timebat inimicos, ideò poſuit arma, vt ſe poſſet defendere,& illa miſſit palàm ac omnibus vi
44 dentibus † Tranſitus non ſolitus vel frequẽtatio viæ ſi probata fuerint,hæc tolluntur ſi negocium aliquod erat occiſori ob quod neceſſe fuit, & tranſitũ facere, & frequenter id agere, vel quòd amaſiam eo in loco haberet,vel quòd occiſus, non erat ſolitus tranſitum per ea loca facere,& eius conſuetudo erat trãſire per alia,in quibus facilius potuiſſet interfici, cùm in illis locis, non erat tam frequens tranſitus hominum, & etiã quia multi ex amicis & propinquis occiſi,ea loca in quibus eſt interfectus habitabat,ex quo nõ eſt veroſimile,quòd præcogitaſſet vele in eo loco interficere,in quo non poterat id tale agere, ſine magno periculo vitæ,& nullus eſt tam ſtultus,qui velit ponere ſe
45 in periculo. † Armorum delatio ſi contrà reum fuerit obiecta ſolitum eſſe illa deferre oſtendet, vel ꝙ iuſtam cauſam deferrendi haberet, cum alios inimi-
46 cos potentes haberet,quos valdè timebat. † Armorũ genus . ſi animum,præcogitationemque ad occidendum inducat, defenſor illa accepiſſe oſtendat, cum iter facturus eſſet de loco ad locum,vel quòd multoties talia arma detulit,vel quòd communiter alij vtũtur

tur

tur ſimilibus armis, vt in ruſticis qui defferunt quaſi ſemper ſagittas & arcus,arcobuſios,arma aſtata, hæc
47 nanque conſuetudo eos excuſat vt dixi ſuprà,† Alienatio bonorum,vel aſportatio ſi fuit probata, cauſam aliquam defenſor reperiat, vel quod graue es alienũ contraxerat,ideò neceſſe erat vendere, vel quòd antè contractam inimicitiam cum occiſo. ſæpè tractauerit vele vendere,vel aliò vele inhabitare, vel ꝙ bona alienata non erant ſibi vtilia, vel quòd non poterat commodè accedere ad ſuas poſſeſſiones, ob potentiam inimici, ideò neceſſe ſibi erat prouidere de alia re & bonis,vel quòd præcium habitum erat magnum ex quo quilibet potuiſſet induci ad vendendum.

48 ¶ † Inimicitia,minæ,iactatio,ſi appareãt ex proceſſu, hæc indicia debilia fiant, ſi defenſor,& perſonã occiſi,& perſonam occiſoris & factum ipſum cõſiderabit.

49 ¶ †Ex perſona occiſi, conſiderari debet, eum non fuiſſe ſolitum tranſire per eum locum in quo fuit occiſus,& frequẽtiùs per alia loca tranſiebat, in quibus facilius poterat interfici, ſine periculo & occultè. Itẽ quia ea hora nõ erat ſolitus domum exire,nec potuit hoc per occiſorem præſciri. ob diſtantiam locorum, vel quòd repentè illud euenit, vel quòd occiſor iam multò anteà ob aliquam cauſam, domum exierat, vel quòd occiſus fuit primus aggreſſor, ex quo occiſor non præcogitatè acceſſit ad eum locum, ſi non cõſtat de primo aggreſſore, tũc deductio erit ꝙ occiſor erat fortior,robuſtior. rixoſus, ſolitus in armis, qui erat armatus,qui negauerat vele facere pacem,homicida. quòd erat potentior, reſpectu ſociorum & auxiliantium & armorum,nam tunc ſemper præſumitur illum fuiſſe ſurreptorem rixæ,vt dixi ſuprà.

50 ¶ † Ex perſona occiſoris deduci debet eum tunc fuiſſe inermem pacificum non ſolitum rixari. mitem debilem. & pauciores ſocios habentem, & ſi armatus eſſet id ſolitum facere & pacem petijſſe. quòd etiam

prouocatus,

prouocatus, & verbis laceſſitus, vel alio ſigno venit
51 ad arma & rixam, & quod à caſu ibi venerat. † Ex facto, quòd eum occidit, in loco periculoſo ob amicos, conſanguineos occiſi. qui in loco propinquo erant, & faciliter poterant offendere occiſorem. Item & eo tempore in quo multa grauia poterant cõtingere ipſi occiſori. ex quo non eſt præſumendum quòd voluerit ſe ipſum ponere in periculo, vt dixi ſuprà.
52 ¶ † Aduertendum eſt etiam quòd ad hoc vt locũ habeat diſpoſitio illa, vt dicatur homicidium ex propoſito commiſſiſſe, neceſſe eſt quòd præcogitatio fuerit in particulari & in ſpecie de eo homicidio quòd ſubſecutum eſt, & quòd præcogitauerit vele eo tunc occidere, nec ſufficit præcogitatio in genere, quòd deſideret inimicum occidere, nam talis præcogitatio non eſt conſiderabilis à lege vt pœnam mereatur. nec ex propoſito, ob id diceretur inimicum occidiſſe, vt dixi
53 ſuprà. † Proditio vel percuſſio de retrò, ſi fuerit obiecta. defendet ſe reus, quòd occiſus aufugiebat, & ideò in partibus poſterioribus fuit vulneratus, vel quòd vnica fuit percuſſio, ſi in caput, tunc oſtendet in reliquo corpore occiſum fuiſſe armatum, vel quòd occiſus erat paruus, & occiſor magnus, ex quo non pote-
54 rat faciliter aliò percutere. † Si per inſidias occiſus dicatur, tunc oſtendat locum, non fuiſſe aptum ad inſi-
55 dias, imò palàm occiſorem ibi ſtetiſſe. † Si finxiſſe amicitiam dicetur, verba iniurioſa præceſſiſſe dedu-
56 cat, ex quibus ad rixã eo tunc proceſſum ſit. † Multitudo vulnerum ſi in occiſo fuerit, defenſor principium rixæ conſideret, ſi caſualis, vel ob verba iniurioſa obuenerit, vt dixi in d.l.ſi. nu. 197. & quia timebat eum quem occidit cum eſſet rixoſus, fortis, homicida, & ipſe ex aduerſo mitis, debilis &c. vt dixi ſuprà in defenſione inimicitiæ, vel quòd erant vulnuſcula, vel quòd occiſus euaginato enſe, continuè inſeſtabat oc-
57 ciſorem. † Sed ſi obiectum fuerit quòd poſt prima
vulnera

vulnera iterum tunc rediit ad vulnerandum, conſideret principium vt iam dixi. illud enim tollit præcogitationem,& ſi grauia ſequuntur, nā præcogitatio eſſe debet antè tempora rixata,non autem poteſt conſiderari in ipſo actu. cùm non dici poſſit antè cogitatum,
58 & ſic vulgò dicitur appenſatum. † Conſideret etiam naturam & qualitatem occiſoris qui in ipſo actu rixæ & modo ad iracūdiam procedit, vt ignoret quid agat, & extrà ſenſum diſtrahatur & videatur mente alienari. vt in ſimili dicunt Io.An.But. Abb. & alii in c. du-
59 dū,de conuer.coniuga. † Cōſideret etiā cauſam propter quā ventū eſt ad rixam & iniuriam, quam paſſus eſt occidens,& an in ipſa rixa fuerit percuſſus vel vulneratus,& maximè in capite, uel quòd eo tunc fuerit vulneratus, percuſſus, vel occiſus aliquis coniunctus vel amicus, vel ſocius imputati, quæ omnia ſunt apta ad excitandum iram & dolorem. & propter hoc dici-
60 tur† quòd intenſo dolore illatæ iniuriæ promotus,vel metu. non eſt in plenitudine intellectus vt per Bal. in
61 c.j.§.j.in fi.de pa.iura. firman. † & etiam vulnera non dantur ad menſuram,vt per Bal.in l.vt vim.ff. de iuſti. & iure, & ex hoc aliqualiter excuſatur l.ſi adulterium cum inceſtu.§.imperatores,ff.ad l.Iuli. de adulter. & non ſit mirum. ſi recordatus iniuriarum, reuerſus eſt ad iterum percutiendum,vt per Abb.in c.j.de iniur. & per Roma.in nota.ccccviij.incip.volo comentare, & Deci.poſt alios in l.quicquid calore.ff.de reg. iur. nec poteſt in illo actu conſiderari quòd præcogitauerit vele interficere, vt dixi quia eo tunc ita percitus & in ipſo actu,iterum reuerſus percuſſit,& vt dicit Cice. in lib.ij.de inuentione car.3.non enim ex euentu cogitationem ſpectari oportere,ſed qua cogitatione, & ſpe, & maleficium profectus ſit,conſiderare.& quo animo quid quiſque faciat, non quo caſu vtatur ad rem pertinere,quibus verbis apertiſſimè demonſtratur, ex intentione Ciceronis,quæ pro lege habenda eſt.l. Cice

-ro.ff.de pœn.principium,non autem euentum inſpici,
62 in demonſtranda opinione & animo,† Aggreſſio nullis dictis verbis ſi extaret. ebrium, furioſum, vel dormientem,eo tunc fuiſſe probet,vel quòd ſunt inimici. & eum obuiauit,& per anteà fuit inimicus. Aſſiſtentia ad delictum tollitur. ſi probauerit à caſu ibi veniſſe, quod ignorabat,quod velet delinquere, ꝙ poterat facere ſine eo,quòd licèt aſtiterit, auxilium tamen non dedit. vt dixi ſuprà in materia auxilij.

SVMMARIVM.

1 *Pœna aliqua vt non teneatur qui hominem ad ſui neceſſariam defenſionem interfecit quid ſit neceſſarium,& nu.3.5.6. & 7.*
2 *Moderamen defenſionis in quo conſiſtat.*
4 *Cauſa uitæ & cauſa honoris æquiparantur.*
6 *Defenſio quando incontinenti facta eſſe dicatur.*
8 *Defenſionem probaſſe dicitur,probans ſe aggreſſum fuiſſe.*
9 *Factum ab inſultato, calore iracundiæ factum uidetur, nec ei imputatur.*
10 *Aggreſſor, in dolo putatur.*
11 *Furor uel fatuitas in homine non præſumitur, niſi probetur.*
12 *Inſultatus & prouocatus ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem.*
13 *Aggreſſor ex quibus cognoſci poteſt.*
14 *Inimicus & minans iudicatur primus aggreſſor.*
15 *Aggrediens præſumitur, qui primò prouocauit, & rixæ cauſa fuit.*
16 *Expetans tranſeuntem cum armis præſumitur de rixa, & offenſione cogitare.*
17 *Plures aggreſſores præſumuntur.*
18 *Armorum qualitas, oſtendit quem aggreſſorem eſſe.*
19 *Armatus iudicatur aggreſſor.*
20 *Aclamans inſultatus præſumitur.*
21 *Inſultatus præſumitur qui rixam aufugit, & fugam arripuit.*
22 *Rixoſus & ſolitus brigas facere, diiudicatur primus aggreſſor.*

23 *Audatior*

23 *Audatior & robuſtior præſumitur aggreſſor niſi contrarium probetur.*
24 *Grauius vulneratus, aggreſſor iudicatur.*
25 *Ex verbis prolatis, aggreſſor præſumitur.*
26 *Defenſio eo ipſo probata eſt quòd teſtes dicunt, quòd occiſor erat in diſcrimine vitæ conſtitutus, & adeo deangulatus, vt nec fugere, nec clamare poterat, niſi occideret, vel niſi cum dedecore aufugeret.*
27 *Conſtitutus in diſcrimine vitæ, quando quis dicatur.*
28 *Occidens incipientem admenare contrà ſe, non tenetur.*
29 *Occiſor aufugiens & exclamans adiutorium, præſumitur aggreſſus.*
30 *Occiſor mortaliter vulneratus, aggreſſus iudicatur.*
31 *Inſultatus ab homine robuſto & forti, in diſcrimine uitæ eſſe dicitur.*
32 *Interficiens aggreſſorem. an probare debeat feciſſe ad ſui defenſam an uerò ad ſui defenſam & neceſſariam.*
33 *Intellectus ad l. ſcientiam, § qui cum aliter. ff. ad l. aquili.*
34 *Intellectus ad l. ſed & ſi quemcunque, ff. ad l. aquili.*
35 *Confeſſus homicidium, ſed feciſſe ad ſui defenſionem, defenſione nõ probata, an puniri debeat, & nu. 39.*
36 *Confeſsio cum ſua qualitate accipi debet.*
37 *Inductum ad unum effectum, contrarium operari non debet.*
38 *Reſponſio conditionalis, nihil ponit in eſſe.*
39 *Confeſſus delictum, præſumptionem habet contrà ſe, quòd doloſè fecerit.*
40 *Delicta impunita manere non debent.*
41 *Vbi aliquid fit quod aliũ lædit, pſumptio doli cõtrà ipſum oritur.*
42 *Homo ut homini inſidietur, eſt contrà naturam.*
43 *Confeſſus homicidium, ſed ad ſui defenſionem, an ordinaria, uel extraordinaria pœna puniatur.*
44 *Imputatus negans homicidiũ, an facta probatione, quòd occiderit, probare poßit, quòd ad neceſſariam ſui defenſionem fecit.*

TERTIA pars defenſionis erit ex eo capite, quando quis fatetur hominem occidiſſe, dicit tamen, iure per-

mittente feciſſe, allegando & probando aliquã ex cau ſis, de quibus dixi ſuprà in ver. Iuris permiſſione, vel ad ſui neceſſariam defenſam feciſſe, quod ſit iure per-
1 mittẽte vt dixi ſuprà in d.ver. iuris permiſſione. † Sciẽ dum eſt, quod ad hoc vt quis aliqua pœna non puniatur. quando hominem interfecit ad ſuam defenſionẽ. quod defenſio illa debet eſſe cum moderamine inculpate tutelæ proũt dicit tex. in l. j. C. vndè vi, & tex. in l.
2 iij. §. eum igitur. ff. de vi & vi ar. † quod quidem moderamen, proũt dicunt omnes Docto. qui de iſta defenſione faciunt mentionem, conſiſtit circà tria, modus,
3 tempus & cauſa. ¶ † Modus vt eodem genere armorum quo quis percuſſus fuit. eodem genere etiam ſe defendat. d. l iij. §. eum igitur, dummodò qualitas armorum non excedat. ſecùs autem ſi minuat ita Gram mati. in conſ. lxiij. Io. de Ana. conſ. lxxvij. Limita tamẽ niſi daretur exceſſus in perſonam inſultantis. quia for tior & robuſtior. nam tunc inæqualibus armis licet ſe defendere. Bart. & alij in d. l. j. C. vndè vi. Bald. in l. j. C. de conf. ix. col. ver. tu aſſeſſor. & in l. furem. ff. eo. de ſicar. & in d. l. vt vim. Limita etiam niſi aliter ſe defendere non poterat, vt not. in l. ij. C. eo. de ſicar, ex eo qnia neceſſitas facit excuſabile vbi aliàs non liceret l. qui potuerunt. ff. de manu. teſta. Item etiam in alio cõ ſideratur moderamen, circà modum, vt ſi verbis iniuria mihi ſit. verbis quoque me defendam. ita Spe. in tit. de accuſatio. ver. quid ſi vocaui te latronem, quem ſequitur Ang. in d. l vt vim, & vltimo loco Iaſ. in d. l. vt
4 vim, & iſta ratione mouentur† nam cauſa vitæ & cauſa honoris à pari procedunt l. iuſta in prin. ff. de manu. vindi. Bart. & Iaſ. in l. tranſigere. C. de tranſ. ſed cauſa vitæ, vt prædixi, poteſt quis ſe defendere pari modo, etiam cauſa honoris ſui conſequendi. ita etiam Fely. in c. dilecti viij. col. de exceptio. Alex. poſt alios in l. fi. ff. quod quiſque iur. ¶ † Tempus, ſi incontinenti defen
5 ſio facta fuit & non ex interuallo, vt not. in d. l. j. C. vndè vi,

dè vi,& in d.l.vt vim,& in d.l.iij.§.fi.ff.de vi & vi arma.
6 † Et defenſio incõtinenti facta eſſe dicitur, antequàm deueniat ad alios actus extraneos, ſed ſit in ipſo actu, & flagranti crimine.l.ſi ex plagis.§. tabernarius.ff. ad l.aquili.Bar.in d.l.j.C.vndè vi.verſ.circa hoc,& in tantùm iſtud eſt verum, quòd neceſſe eſſet. vt probet ſe defendiſſe antè factum,& non poſt factum,niſi immediatè ſucceſſiuè,vel quaſi immediatè vt per Bal.in d.l.j.C.vndè vi. & Ang.in tracta.maleſi. in verſi. & dictus Titius. verſ. Aduertas etiam.
7 ¶ † Cauſa quod faciat ad defenſionem. nõ autem ad vindictam d.l.ſcientiam.§.qui cum aliter.ff.ad l. aquil. Bar.in d.l.j.C.vndè vi.
8 ¶ † Sciendum eſt etiam quòd tunc neceſſaria defenſio probata eſſe videtur. quando probatur quòd fuit aggreſſus. quo caſu ipſi aggreſſori & prouocanti imputatur.l.j.§.cum arietes.ff.ſi quadru. pauper.fecis. dica l. quoniam multa facinora.C. ad l.Iuli. de vi. & ratio quare per leges non præſumitur contrà prouocatum,poteſt eſſe ſecundùm Floria. in d.§. cum arietes. quia inſultans vel aggrediens prouocat inſultatum ad
9 iracundiam. † Et ſic quòd inſultatus facit. videtur facere calore iracundiæ.Vndè non imputatur ſibi l.quicquid calore.ff.de reg.iur.l.Gracchus.C.de adulter.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.imperator.ff. de adulter.ij.
10 q.iij.c.ſi quis iratus. † Alia etiam eſt ratio. ſecundùm eundem Floria. in d.§.qui cum aliter. quia in ipſo aggrediente præſumitur dolus. aliàs ſi dolus non præſu
11 meretur,oporteret præſumi † ipſum eſſe furioſum,vel fatuum. quod in homine non præſumitur.niſi probe-
12 tur l.codicillos.C.de codi. † Et ideò præſumitur inſultatus & prouocatus ſemper feciſſe ad ſui defenſionē. d.l.j.§.cum arietes.l.ſi ex plagis.§. tabernarius.ff.ad l. aquili. & ibi Bart. quãdo igitur apertè probatur quòd occiſus fuit aggreſſor & inſultans. tunc inſultans vide
13 tur feciſſe ad ſui defenſionem. † Si verò non liqueret

quis fuiſſet aggreſſor: tunc ex infraſcriptis facillimè cognoſci poteſt.

Si præcedat inimicitia ex cauſa alterutrius.& minæ præcedentes propter offenſionē & rixam præcedentē
14 † inimicus enim & minans præſumitur primus aggreſſor. vt per Fely.in d.c.dilecti. & Cepol. conſ.vj. verſi.
15 viij. ſubeſt.& Grammati.conſi.lxij. † Qui primò prouocauit ad rixam. & fuit cauſa rixæ. ille enim præſu-
16 mitur aggreſſor d.l.j.§.cum arietes.† Ex præparamentis ad offendendū vt quia acceſſit ad locum expectans alterum tranſeuntem cum armis.nam præſumitur cogitare de rixa & offenſione.l.j.§.vi poſſidere.ibi qui in hoc ipſum aptatus & præparatus venit.ff.de vi & vi arma. & maximè ſi fecerit ſigna.vt quia enſem euaginauerit. vel clamidem inuoluerit ad brachium. vel alia fecerit præparamenta & ſigna rixæ. de quibus per Ce
17 pol.in conſ.xxviij.& xxix. † Si fuerunt plures ex vna parte,& pauciores ex alia,plures prēſumuntur aggreſ
18 ſores. ita Hippoly.in conſi.lj.nu.46. † Ex qualitate armorum,nam ille qui melius eſt armatus,& meliora habet arma. præſumitur aggreſſor & maximè in manu robuſti & audacis viri.ita Cepol. in d.conſ.xxviij ver. ſextò qualitas armorum.& in conſi.xxix.verſi.octauò
19 qualitas.not.in c.ſignificaſti.in fi.de homici.† Si eſt in Camiſia & inermis vnus. & alius armatus. tunc armatus præſumitur aggreſſor. ita Hippoly. in d.conſil.lj.
20 nu.46. † Qui acclamauit ſuccurrite,ſuccurrite, præſumitur ab altero inſultatus. ita Inn. in d.c. ſignificaſti. not.in l.capite quinto in fi.de adulter. & ita dicit Ce-
21 pol.in d. conſi. xxix. † Qui aufugit rixam, & vadit ſe retrahendo,vel acclamando.nam per talem retractionem & fugam. præſumitur inſultatus ab alio.vt not.in d.l.j.C.vndè vi.& in d.l.vt vim.& per Cepol.in d.con-
22 ſi. xxix. † Si eſt rixoſus & ſolitus facere brigas. ita Card.in cle.j.de homici. xxxiij.q. Cepol. in d. conſil. xxviij.& xxix.Grammati.in voto xxij.& xxiiij.& plenè

nè in conſ.xxix. maximè concurrente qualitate,quòd aduerſarius, & ſic occidens erat pacificus, nec ſolitus
23 rixari & ſimilia facere,vt ibidem per eos. † Si eſt auda cior & robuſtior,nam talis præſumitur aggreſſor. niſi probetur contrariũ l.j.C.de ſicar.ita Cepol.in d.conſ. xxviij.ver.x.& vlt.& cõſ.xxix.ver.nona præſumptio, per not.in l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff. ad l. aquil. &
24 Grammat.in d.voto xxij.nu.14. † Si eſt grauiùs vulne ratus. nam ex duobus rixantibus. & ſe vulnerantibus præſumptio eſt ꝙ fuerit aggreſſor grauiùs vulneratus. arg.in l.ſcientiam.§.ſi cum ſtramẽta.ff.ad l.aquil. not. in d.l.j.C.vndè vi.tenet Bolog.in conſ.xxxvij. Cepol. in d.con. xxix. Gramma.in d.conſ.lxij.& alij quos ipſi
25 allegant. † Ex verbis prolatis aggreſſor præſumitur. hoc eſt ſi fuerunt verba minatoria. ita Grammat. in d.
26 voto xxij. nu. 14. † Sciendum eſt etiam ꝙ probatũ eſt ad defenſam occidiſſe. ſi teſtes dicunt ꝙ occiſor erat in diſcrimine vitæ conſtitutus,& adeò deangulatus,vt nec fugere,nec clamare poterit,niſi occiderit, vel niſi cum dedecore aufugerit. ita Bal.in d.§. qui cum aliter Flo.in l.nauis.ff. ad l. Rhodi. Cepol.in d. conſil.xxix.
27 Hippol.in ſing.ccccccxcij. † Et eo tunc in diſcrimine vitæ quis cõſtitutus eſſe videtur, quando maximè pro batũ eſt,ꝙ quis iuerit contrà aliquẽ enſe euaginato,& clamide circà brachiũ reuoluto,l. ſiquis percurſorem. C.ad l.Cor.de ſicar. ex eo quia ſufficit terror armorũ vt dicit tex.in l.iij.§.qui armati ff.de vi &vi arma.Glo. in l.ſed & ſi quemcunque in prin.ff.ad l.aquil. Flor. in d.§.qui cũ aliter.& iſtud tenet etiam Ang. in pract.cri mi.in ver.& dictus Titius ſe defendẽdo ver. dixi ꝙ lici
28 ta.† Si probatum eſt ꝙ occiſus cepit admenare contrà occiſorem, quo caſu veroſimiliter debuit timere, & terreri.l. Itèm apud Labeonem. §.j.ff. de iniur. ideò non debet expectare. quòd eũ percutiat, ſufficit enim
29 proùt prædixi terror armorum. † Si probatum fuit quòd occiſor aufugiebat & exclamabat adiutoriũ ita

Glo.in cle.j.verſ. non volens. de homicid. quia talem exclamationem videtur feciſſe animo ſe deliberandi.
30 ita Imò.in c.ſignificaſti. el.ij. de homici. † Si occiſor fuerit mortaliter vulneratus.not.in d.l.ij.C.vndè vi.&
31 in d.§. qui cum aliter. † Si fuerit inſultatus ab homine robuſto & forti. vt not.in d l.j.C.vndè vi. Alia & permulta circà hanc materiam neceſſariæ defenſionis ponit Ang.in practi. crimina. in Glo. & dictus Titius ſe defendendo per totum. & habentur per Caret.in practi.ſua crimi.in.§ vj in princ.
32 ¶ † Quæro nunquid ſi aliquis interfecit aggreſſorem, debeat probare vnum tantũ.ſ.ꝙ fecit ad ſui defenſam. an verò duo.ſ.ꝙ ad ſui defenſam & neceſſariam. iſta. q.late tangitur per Iaſ. in d.l.vt vim. in qua arguit ad partes & ꝙ teneatur probare. ꝙ ad ſui neceſſariam defenſam fecerit.adducit l.ſcientiam.§ qui cum aliter.ff. ad l.aquil.& c.j.§.j.de pace tenen.& tex.in l.is qui aggreſſorem.C.de ſicar. Pro alia verò parte quam putat ipſe eſſe veriorem.ſ.ꝙ teneatur tantùm probare, ꝙ ad ſui defenſam fecerit. adducit inter alia quæ ſtringunt l.ſi quis percuſſorem quæ eſt l.iij.eo. ti.noſtro.& l.ſed & ſi quemcunque.ff.ad l.aquil. Breuiter tota iſta quæ
33 ſtio verſatur. circà quatuor iura. † Et primò dico, ꝙ l.ſcientiam §.qui cum aliter. non facit ad propoſitum huius quæſtionis. nõ probat id ad quod allegatur.ille enim.§.debet iungi cum verſi. præcedenti. licèt cum verſ.ſi cum ſtramenta.ambo enim erant inculpæ.ex eo quòd tranſelirent ſtramenta ardentia.& ideò requiritur. quòd aliter ſe tueri non poſſent. & hoc eſt quod dicit tex.damnum culpa dederunt. quomodò enim ille qui aliter non poteſt ſe tueri dicitur eſſe inculpa niſi ita intelligatur. & ideò ibi dubitabatur. nunquid deberet teneri. ex eo quia fuit in culpa.& licèt videretur dicendum quòd ſic. tamen quia aliter ſe tueri non po
34 teſt. non tenetur.& ideò nil facit ad hanc q. † Pari modo tex.in l.ſed & ſi quemcunque.nõ videtur ꝙ debeat allegari

allegari ad deciſionem huius quęſtionis,quia ille tex. loquitur in ſeruo,& debet iungi. cum l. præcedenti.ſ. cũ l.ſi ſeruus.dicitur enim in l.ſi ſeruus, quòd ad hoc vt quis teneatur de ſeruo occiſo oportet ꝙ iniuria eũ occiderit.dicitur poſteà in l.ſed & ſi quemcũq;, quòd ſi occiderit ſeruum venientem contrà ſe telo.non dicitur iniuria occidiſſe,illa autem diſpoſitio, non procederet in perſona libera.minor enim eſt ratio in ſeruo,qui æquiparatur pecudibus,quàm in libero, & potes dicere,ꝓůt alibi dicit Iaco.de Are.in l.i.ff.de quæſtionibus, ꝙ diſpoſitio in ſeruo in criminalibus, non trahitur ad liberum.Dices tu,imò idem eſt in libero, per tex.in l.ſi quis percuſſorem eo.tit.noſtro,qui tex. loquitur in libero. & tamen idem diſponit. quod d.l. ſed & ſi quemcunq;.Reſpõde quòd imò ille tex. non facit ad propoſitum noſtræ quæſt. quia ibi ille aggreſſor,non fuit occiſus,ſed tantùm repulſus, & ita loquitur tex.ibi venientem ad ſe gladio repulerit, aliàs ſequeretur. quòd ibi Imperator idem bis determinaſſet,in eodem caſu,quia idem dicitur in l.præcedenti. & ideò ne ſit ſuperflua,d.l.iii.non debet intelligi. quã do fuit occiſus aggreſſor, ſed tantùm repulſus & ille non tenetur,quia aggreſſor fuit in culpa, cum ambulauerit cum telo,l.is qui cum telo,C.eo.de ſicar. Tota igitur quæſtio pendet à l.is qui aggreſſorẽ,qui tex. clarè decidit hanc quęſt.& requirit hoc expreſsè,nec poteſt cauillari. quòd ad hoc vt interficiens aggreſſorem cum teneatur, ſit conſtitutus in diſcrimine vitæ. & ita per illum tex.eſt tenendum. Poſſes tamen concordare prædictas opin. hoc modo, aut aggreſſus interfecit aggreſſorem ſe defendendo.& tunc puniatur extraordinariè, mitiori pœna,l. ſi quis adulterinus,§. Imperatores,ff.de adulter.Aut interfecit ſe defendẽdo,& neceſſariò, & tunc non teneatur aliqua pœna. d.l.is qui.& ſuadetur hoc,quia iura dicunt vim vi repellere licet.neceſsè igitur eſt,vt ſit vis,ſed vis dicitur

maioris rei impetus. qui repelli non poteſt, ſi igitur non erit conſtitutus in diſcrimine vitæ non dicetur eſſe in ea diſpoſitione, vt liceat vim vi repellere. cum nulla fuerit vis. & ideò tenebatur, ſed extraordinariè, & eo maximè, quia caſu nõn dicetur adhibita defenſio. cum moderamine inculpatæ tutelæ. & ita puto poſſe in hac materia diſtingui.

35 ¶ † Iterũ quæro, ſi quis confeſſus fuerit delictum cõmiſiſſe. ſed dicat quòd fecit ad ſui defenſionem. nihil probando, an debeat puniri de occiſo. Bar. in conſil. ccxxviij. tenet quòd non ſit puniendus, motus, quia confeſſio eſt cum illa qualitate defenſionis. ergo accuſator. qui recipit fundamẽtum ex delicto: debet illud probare. iuxtà not. in l. ſi quidem, C. de exceptio. &

36 per Cyn. in l. j. in xiij. q. C. de accuſatio. † Item cõfeſſio debet accipi cum ſua qualitate. Abb. in c. j. in v. nota. de poſtula. præla. per illum tex. Iaſ. in l. contrà iuris, de pact. Item confitendo delictum & ad ſui defenſionem. habet in ſe implicitam negatiuam, vt non occiderit. niſi eo modo. l. fi. §. fi. de do. except. Bal. in l. j. C. de ædil. act. c. exceptionẽ, de reg. iu. in vj. & ibi Dy. in fi. ratio eſt, quia actor intẽdit probare delictũ. reus negare. l. ij. C. de exceptio. ſed ſi daretur confeſsio ex illis verbis. daretur inconueniens. quòd operatio eſ-

37 ſet contrà intentionem agentis. † Et inductum ad vnum effectum contrarium operaretur. contrà l. non omnis. ſi cert. pet. l. legata inutiliter. ff. de adimen. le-

38 gat. l. quod fauore, C. de leg. † Item reſponſio conditionalis nihil ponit. l. j. §. ſi qs ſimpliciter, de ver. obl. & in hanc ſententiam videtur inclinare. Aret. in l. j. ff.

39 de vulga. & pupilla. ¶ † In contrarium facit, nam eo ipſo, quod quis fatetur delictum, habet præſumptionem cõtrà ſe quòd doloſè fecerit. l. j. C eo. de ſicar. l. ſi cui. ff. de accuſat. & ideò diuiditur confeſsio per talem præſumptionem iuris. Bar. in l. Aurelio. §. Caius de lib. leg. ſequeretur enim quòd ſi dicto iſtius ſtaretur,

40 tur, † quòd daretur materia delinquendi. & delicta
remanerent impunita, quòd eſſe non debet. l. conueni.
41 re. ff. de pact. dot. & l. ita vulneratus, ff. ad l. aquili. † Itē
vbi aliquid fit quod lædit alium, oritur præſumptio
42 doli contrà ipſum, Bal. in l. j. C. de confeſſ. † quia eſt
contrà naturam. vt homo homini inſidietur, d. l. vt
vim. & ita communiter Doct. reſident. quòd iſte talis
debeat puniri de occiſo. ¶ Non ob. contraria quia
loquuntur vbi non eſt præſumptio iuris contrà vnam
partem confeſsionis. nam tunc reſcinditur confeſsio,
& pro parte accipitur. & pro parte non. ¶ Non ob.
quòd exceptionem obijciens, non confitetur. quia
in hoc caſu iſte non excipit ſolùm, ſed principium fe
cit à confeſsione ex quo tenetur, proùt etiam videbi-
tur in ſeq. quæſtione.
43 ¶ † Stat difficultas an confeſſus interfeciſſe hominē,
& ad ſui defenſionem, puniendus ſit. pœna ordinaria,
an extraordinaria, Abb. in c. auditis, de præſcriptio-
ni. dicit puniri debere pœna extraordinaria, mouetur,
quia quis non debet damnari, niſi fuerint liquidisſi-
mæ probationes. l. fina. C. de probationi. l. qui ſenten
tiam, C. de pœn. ſed iſte non punitur propter confeſ-
ſionem. ſed propter præſumptionem quæ inſurgit
ex ipſa confeſsione, cum itaque quis punitur ex præ-
ſumptionibus. puniendus eſt extraordinariè. Inno-
cen. in c. quia veroſimile, de præſumptio. quem com-
muniter eſt ſecutus Felyn. in d. c. auditis tenet con-
trarium, ea ratione, quia cōfeſsio eſt illa propter quā
damnatur, iuncta præſumptione iuris quæ eſt quod ſi
quis occidat ex iure præſumitur dolosè l. j. C. de ſi-
car. & dictum Inno. procedit quando eſt præſum-
prio facti, non iuris. Prætereà dicit ſequeretur, quòd
in quocunque delicto pœna extraordinaria eſſet im-
ponenda, cum ex præſumptione iuris ſemper conſtet
de delicto, & ideò dat cautelam quòd dicat reus, non
occidi. & ſi repertū erit me occidiſſe, feci ad meā de-
fenſam,

ſenſam, Sozi.in l.non vtiq;,de exceptio. ſequitur hāc opi.dicēs aliqua ex prædictis. & ſubdens nō eſſe ſemper verum,quòd ex præſumptione iuris, quis non puniatur pęna ordinaria,quia eſt tex.in l.quæ adulteriū C.de adulter. Adducit etiam dictum Bar.in l.eum qui de iniur. Deci.in c.cū venerabilis,de exceptio. defendit opi. Abb. dicens multos tenuiſſe hanc reſponſionem,occidi ad meam defenſam, cōtinere implicitam negatiuam,vt ſenſit Cy.in l.j.xiij.q.C.de cōfeſſ. & in l.ſiquidem,C.de exceptio.& Areti.in l.j. de vulga. & pupilla.& etiam nō fiat ſeparatio confeſſionis. & etiā quia condemnatio fit ex præſumptione, non ex confeſſione & præſumptio de qua agitur non eſt approbata à iure, nec de ea cautum reperitur, cum etiā abſurdum eſſet, quòd ex tali confeſſione deberet ordinariè puniri. ¶ Nec ob.ſecundùm eum dictum Bar. in d.l.eum qui. & Bal.in c. dudum, de electio. quia & ſi dicant debere puniri. non tamen dicunt pœna ordinaria,tandem diſtinguit, quòd aut confeſſio fit vno conſtructu verborum, & tunc puniatur extraordinariè.aut confeſſio fit ſeparata ab exceptione defenſionis,& tūc debet puniri ordinariè,arg. tex.in c.præterea,el ij. de tranſact. dat tamen ipſemet cautelam de quā ſuprà,quod præcedere debeat negatio. Lanfrāc. in c.quoniam contrà,in ver.confeſſiones, de probat. dat cautelam, quòd iudex habita tali confeſſione ponat reum ad torturam pro declarandis illis verbis, ad ſui defenſionem an ſint vera. ¶ Aduerte ꝙ exiſtimo rectius eſſe quod iſte puniatur pœna ordinaria , quia ſemper lex quæ imponit pœnam extraordinariā requirit hoc ꝙ reus probet qualitatem annexā confeſſioni,vt in l.j.§.diuus,de ſicar.vbi ex re ipſā debet ꝓbari animus. Item in l.j.C.de ſicar. ex præſumptionibus debet probari animus,& vtrobiq; illo probato pę na extraordinaria datur.& eſt melior tex.in l. eum q. C.de ſicar. vbi aſſertio rei, quòd dominū calce interfecit,

fecit,debet conſtare, & extraordinariè tunc punitur. Prætereà præſumptio quæ oritur ex confeſsione eſt iuris, ergo liquidiſſima probatio. Glo. in l. pen. C. de pericu. tuto. Alex. in l. i. C. de mili. teſta. Prætereà omnia adducta per Dec. tendunt ad deſtructionem communis ſententiæ, quæ ſe habet quòd confesſio diuidatur, & reijciantur illa verba, & ad ſui defenſam, vt per Bar. in d. l. Aurelio, §. idem quæſijt, ff. de lib. leg. ſi itaque eſt verum hoc quòd verba illa reijciatur, & ad ſui defenſam ex omni ſententia puniendus eſt pœna ordinaria, ſi enim reijciuntur & ſeparentur, non poſſunt inducere alterationem pœnæ, & dictum Inno. in c. quia veroſimile, de præſumptio, loquitur quãdo iudex procedit ſuper præſumptione ſola tantùm. vt eſt exemplum in c. afferte, de præſumptio. nam tunc dicit ipſe, quòd ex ſola præſumptione non imponitur pœna aliqua, aut pecuniaria, aut corporalis. ſed hîc non eſt præſumptio, ſed confesſio. nam mulier in d. c. afferte, non fatebatur interfeciſſe puerum, imò negabat. & iudicium factum fuit ex illa præſumptione, q̃d aſſenſum præſtaret diuiſioni alterius pueri, & ſic diuerſa doctrina Inn. à caſu noſtro.

44 ¶ † Quid modò ſi imputatus negaſſet occidiſſe, & facta probatione, ꝙ occiderit probare velit, quòd ad neceſſariam defenſam fecit, an admittatur ad ipſam probationem. de iſta q. tetigi in d. l. fin. in ver. mendacium, in verſ. quòd accuſatus de homicidio. vbi concludo quòd ad talem probationem admittatur, per doct. quas allegaui, ideò teneas vt ibi.

SVMMARIVM

1 *Imputati de homicidio puro, qualis eſſe debeat defenſio.*

2 *Conſuetudo delinquendi, qualiter defendi debeat.*

3 *Trepidatio, inconſtantia, uarietas, uox balbutiens, loquela timimida, pallor. quomodò defendatur.*

4 *Mendacij rei qualis ſit defenſio.*
5 *Non reſpondentis interrogationi defenſio.*
6 *Defenſio tacentis. in cuius domo occiſus reperitur.*
7 *Solicitans quomodò ſe defendat.*
8 *Fuga qualiter defendatur.*
9 *Fugientis cum gladio ſanguinolento, quæ defenſio ſit.*
Arma quando non ſunt conformia uulneri, tollitur indicium contrà imputatum.
10 *Contumacia imputati de homicidio, quomodò tollatur.*
11 *Defenſio reperti propè mortuum, cum cultello.*
12 *Reperti cum ſanguinolento gladio, defenſio.*
13 *Indicia quòd mortuus propè domum reperitur, uel eſt in domo repertus, quomodò tollantur.*
Dies commiſsi homicidij, in accuſatione apponi debet.
14 *Viſus admenare gladium, quomodò ſe defendat.*
15 *Fama tollitur, quia orta à perſonis non fide dignis, & ab ijs quæ à teſtimonio repelluntur, nec orta ſtatim commiſſo crimine, ſed ex interuallo. & nu. 16. & 17.*
16 *Teſtis malitioſus & ſuſpectus præſumitur. qui ex interuallo uult dictum ſuum corrigere.*
17 *Teſti de fama deponenti, & non nominanti à quibus particulariter audiuit, non creditur.*
18 *Teſtibus deponentibus de fama, cauſam à qua orta fuit, non adducentibus, non eſt credendum.*
19 *Teſtibus de fama deponentibus non creditur, niſi cauſæ famæ ſint probatæ.*
20 *Mortui depoſitio, quomodò tollatur.*

1 QVARTA † pars defenſionis erit in demõſtrãdo quando eſſemus in homicidio puro. negaret aũt imputatus homicidium commiſiſſe. contrà ipſum extaret aliquod ex indicijs, quando interfector ignoratur, de quibus dixi in d. l. fi. ff. de quæſtioni. quomodò ſe defendere poteſt. Nam ſtantibus præmiſsis de qbus ſuprà. & maximè quòd vnum indicium & vnà præſumptio, ac vnà coniectura, tollit aliam, imputatus prout

2 infrà ſe defendere poteſt. Et primò, † Si probata fuit mala vita ipſius imputati, ac etiam quòd eſſet ſolitus conuerſari cum malis hominibus, tolluntur iſta. ſi imputatus oſtenderit nullam inimicitiam extare inter ipſum & occiſum, ꝙ ſolitus nõ eſt committere homicidia, ex quo malus ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali, quòd iam tres anni ſunt quòd eſt bonæ vitę, & verſatur cum hominibus bonæ conditionis & famæ, quo caſu præſumitur emendatus. ita Careri. poſt alios in ſua practi. Crimi. in prin. nu. 128.

3 ¶ † Trepidatio, inconſtantia, varietas, vox balbutiens, loquela timida, & pallor. ſi contrà imputatum militarent, tunc defenſor oſtendere debet. nõ fuiſſe circà principale, vel circà circunſtantias negocij principalis. proùt eſt circà locũ delicti, vel tẽpus ipſius delicti, ſed circà alias circunſtantias non ſubſtantiales. proùt dixi in d. l. fin. in ver. trepidatio, vel ꝙ eſt ſolitus ſimilia facere. licèt amicabiliter cum aliquo loquatur. & ſic à natura iſtud ſibi inſcitum eſt.

4 ¶ † Mendacium ſi imputatus in cõſtituto dixerit, tũc defenſor oſtendat mendacium nõ fuiſſe circà ſubſtãtialia delicti, vt dixi in præcedenti, vel ꝙ fuit contrarius. vel mendax in ijs quæ ſpectant ad eius defenſionem, vt contrarietate conſtita & probata poſſet conſequi liberationem, vel minorem pœnam. vt ſi primò negauerat, poſteà dicat ad ſui defenſionẽ feciſſe, vel ſe putaſſe. quòd eſſet bannitus. & iuſtus eſſet eius error, vel quòd eſſet ebrius & ſic de ſimilibus, proùt dixi in d. l. fi. in ver. mendacium. & dixi ſuprà ſuis locis.

5 ¶ † Non reſpondens interrogationi iudicis. ſi oſtenderit iuſtam cauſam habuiſſe non reſpondendi excuſatur. vt dixi in d. l. fi. in ver non reſpondens, quæ autem ſint iuſtæ cauſæ. videas per Glo. magnam c. ij. de confeſſ. lib. vj.

6 ¶ † Tacens, licèt occiſus extet in domo ſua. ſe defendere poteſt conſtando ſolitum nõ eſſe verſari in loco,

in quo

in quo erat cadauer, quòd faciliter ex via publicâ in eum locum ingredi poteſt, quòd nullum commodũ, nullamúe vtilitatẽ cõſecutus fuit, ꝙ potiùs eius mors fuit ſibi damnoſa, quàm vtilis, quòd eſt bonæ conditionis & famæ. nec ſolitus delicta committere, quòd nulla inter eos extabat inimicitia, quòd erant amici.

7 ¶ † Solicitans licèt ad eum cauſa non ſpectet, poteſt ſe defendere, oſtendendo amicitiam fuiſſe inter eum & occiſum.

8 ¶ † Fuga ſi extaret contrà imputatum, nam tunc defenſor oſtendat, quòd imputatus poſt accuſationem inſtitutam, & poſt inquiſitionẽ fugam arripuit. Item etiam quòd ſuſpicionem accuſationis habuit vel inqſitionis, iurando ex tali ſuſpicione aufugiſſe. Item ꝙ aufugit ob cauſam rationabilem. puta ratione partialitatis, vel factionis exiſtentis in ciuitate, vel qa locus nõ eſſet ſibi ſecurus, vel quia officialis eſſet valde crudelis, vel ſimiles cauſas. vltrà quòd etiam ſpontanea præſentatio tollit dictum indiciũ fugæ, de quibus omnibus dixi, in d.l.fin. in ver. Fuga.

9 ¶ † Fugiens cum gladio euaginato ſe defendere poteſt, oſtendendo gladium non eſſe ſanguinolentum, quòd fuit ad manus cũ alio, quàm cum occiſo, quòd dum vidiſſet aliquos ad manus enſibus enudatis, & ipſe ob timorẽ enſem enudauit, quòd nullam habebat inimicitiam cum occiſo, vt dixi in d.l.fina. in verſ. fugiens cum gladio euaginato, quòd arma non erant cõformia vulneri, quo caſu tollitur indicium contrà imputatum, ita Bal. in conſ.ccccxv.nu.2.vol.v.

10 ¶ † Contumacia ſi extaret contrà imputatum tollitur, per ſpontaneam apræſentationem ſi probauerit quòd ex aliqua cauſa legitima, vel neceſſaria fuit abſens, penitùs ignorans, quòd contrà ipſum procederetur, & perſona bonæ qualitatis, vt dixi in d.l.fina. in ver. contumacia.

11 ¶ † Propè mortuum cũ cultello, ſe defendere poteſt

oſtendendo nullam inimicitiam habere cum occiſo. quòd eſt bonæ conditionis & famę, nec ſolitus delicta committere. ꝙ cultellus non erat ſanguinolentus. ꝙ non erat cultellus aptus ad interficiendum hominem, quòd cultellus non erat conformis vulneri, quòd non erat ſuus, nec erat accommodatus ad guaginam, quam ipſe habebat.

12 ¶ † Ferè hæc omnia poſſunt etiam conſiderari pro defenſione illius qui repertus fuit habere gladium ſanguinolentum.

13 ¶ † Mortuus propè domum, necnon & in domo repertus, tolluntur probando. quòd dominus domus eſt bonæ vitæ. nullam habebat inimicitiam cum occiſo. erat abſens tempore commiſſi homicidij. Nam cautum à iure eſt. quòd in accuſatione dies declarari debet. ad hoc vt imputatus poſſit probare eo die fuiſſe in alio loco. ita Alberi. in l. libellorum num. ij ff. de accuſatio.

14 ¶ † Viſus admenare gladium. ſe defendere poteſt probando ſe eſſe pacificum, nullam inter eum & occiſum extare inimicitiam. fecit cauſa obuiandi. & vt dicitur deſtramezandi.

15 ¶ † Fama tollitur ſi probatur originem habuiſſe à perſonis non fide dignis. & à perſonis quæ repelluntur à teſtimonio, de quibus habetur in l. j. ff. de teſti. ex eo quia fama debet incipere ab hominibus honeſtæ opinionis & famæ, & à grauibus & honeſtis, proùt tenet Gandi. in rub. á quo vel à quibus poſſit fama incipere.

16 ¶ † Item etiam quòd fama nō ſtatim commiſſo crimine orta fuit. ſed ex interuallo, quo caſu non videtur quòd ſit rationabilis iudicanda. cum non careat tunc periculo ſuſpitionis & fraudis. vt in ſimili videmus ꝙ teſtis præſumitur malitioſus & ſuſpectus. qui vult ex interuallo corrigere dictū ſuum. vt habetur in §. quin verò auct. de teſti. & in c. prępterea in fi. de teſti. cogendis.

17 † Item etiam ꝙ teſtis nō nominauit particulariter

aliquas perſonas à quibus audiuit. quod quidẽ requiritur.ad hoc vt valeat.etiam quòd de hoc non fuiſſet interrogatus vt dixi in d.l.fi.in ver.fama.in prin. & ratio eſt . quia eſſe poſſet quòd teſtes audiuiſſent aliquẽ dicere . maiorem partem populi hoc dicere ; & ſic ad relationem alterius poſſet dicta verba referre.quo caſu ei credendum non eſſet.cum non concludat.l.non hoc.C.vndè cogna.l.ad probationẽ.C.de proba.Alia etiam eſt ratio ad hoc vt videatur à quibus originem habet.quia vt ſuprà dictum fuit, à fide dignis originem
18 habere debet. ¶ † Item etiam quòd teſtes deponentes de ipſa fama. cauſam aliquam à qua orta fuit , non adduxerunt . vt puta.ex inimicitia . ex minis, ex iniuria.vel alia conſimili cauſa , quod quidem requiritur. vt dixi in d.l.fi.in ver.fama in princi.& ratio eſt,proùt ibi dixi.quia qualitates & cauſæ ex quibus fama eſt orta ſunt conſiderandæ,qualiter vrgeant.ad faciendum
19 ſemiplenam probationem & indicium. † Item etiam quòd licèt teſtes cauſam adduxerunt, ex quibus fama orta eſt.attamen cauſæ ipſę nõ fuerunt probatę,quod quidem requiritur . vel quòd cauſæ ipſæ ſunt leues. proùt dixi in d.ver.fama.
20 ¶ † Mortui depoſitio tollitur.oſtendendo nullã fuiſſe inimicitiam , nullum extare commodum , vel nullam vtilitatem,nullum euitare incommodum . eſt mitis & pacificus.nec ſolitus talia committere . mortuus non erat in plenitudine intellectus ob vulnera.

CAVTELAE PROREIS DEFENDENDIS.

POSTEAQVAM expediuimus tractatum defenſionum reorum in homicidiis ea diſcutiendo , quæ ad materiam iſtius legis noſtrę pertinent.operæprecium eſſe duxi,cum alia reperiantur quæ defenſiones reorum concernunt hinc inde ſparſa in vnum ea reducere.& cautelas,aliorum veſtigia ſequendo , pro defen-
dendis

dendis reis formare. non enim ea intentione, vt velim quòd deliɑa remaneant impunita, & quòd prouinciæ non purgentur malis hominibus, & boni poſſint viuere inter malos, ſed ad liberandum eos, quos veroſimile eſt corrigi, & in meliùs mutari.

CAVTELA I.

¶ Cautela liberandi condemnatum à morte, aut vt executio differatur.

SVMMARIA.

1 *Damnati ad ſupplicium, non ſunt ui eximendi.*
2 *Cardinales ad mortem condẽnatos eis obuiando liberare poſſunt.*
3 *Baptiſmus liberat Iudæum à morte.*
4 *Baptiſmus liberat ab omni pœna corporali quo ad mundum.*
5 *In arte ualdè perito, uel forti, ciuitati utili, parcendum eſt.*
6 *Damnati ad mortem executio differtur, ſi accuſatur de maiori crimine ex quo pœna maior uenit imponenda.*
7 *Executio differtur damnati ad mortem, donec ab eo reddatur ratio adminiſtrationis.*
8 *Executio damnati ad mortẽ differtur. appellatione interpoſita.*
9 *Pœna impoſita reo ſeuerior, quàm ſit conſuetudo, iudex uſque à xxx dies differre debet.*
10 *Pregnãtis mulieris damnatæ pœna. differtur, uſque quo adpariat.*
11 *Executio ſententiæ differtur, ſi teſtes & producens accuſatur de falſo. uſque quo cognitum fuerit.*
12 *Teſtibus conuictis de falſo, ſententia retractatur.*

1 Damnati † ad ſupplicium ducti non ſunt per aliquem vi eximendi. l. addictos. C de appellationib.
2 †Dantur cautelę ex quibus aut liberatur à morte, aut executio differtur. liberatur à morte ſi dum ad ſupplicium ducitur. obuiaſſet Cardinalem. qui poſuiſſet capellum ſuum ſuper eius caput. ita Cepol. in cautela ii.
3 in princi. † Item etiam liberatur ſi eſſet iudæus qui

dum ob delictum ad ſupplicium duceretur. petiit ſe fie ri Chriſtianum & reuera ſe Chriſtianum fecit. ita poſt multa Tho. Ferra. in cautela xxiiij. verſ. tu autem
4 iudex. † hac ratione. quia baptiſmus habet tantam ef ficaciam, & tantam virtutem, quòd non ſolum liberat hominem ab omni pœna ſpirituali. quo ad Deum, verùm etiam ab omni corporali, quo ad mundum, & alle gat ad hoc Glo. in c. ſine pœnitentia, de conſecr. diſt.
5 iij. cum alijs † Executio ſententiæ differtur, ſi ad ſup plicium ductus eſt valdè peritus in aliqua arte, vel valdè fortis, & eſſet multum vtilis ciuitati. tunc iudex ad requiſitionem vnius de populo, executionem ſuſpendere debet. donec principem vel ſuperiorem conſultat, l. ad beſtias. ff. de pœn. ita Cepol. in d. cautela ij. in
6 prin. quod intellige & limita vt ibi per eum. † Item etiam differtur ſi accuſatur de maiori crimine, ex quo maior pœna venit imponenda, ita text. in l. j. §. ſi. ff. nil
7 no. app. interpo. † Si quis dicat quòd condemnatus rationem ſibi reddere debet alicuius apothecæ, vel mercantiæ. vel alterius debiti. tunc executio retardatur vſque quo computa fiant, ita dicit tex. in l. j. C. de bon.
8 proſcript. † Differtur etiam executio ſi appellatio fuerit interpoſita, quæ quidem appellatio à iure admittitur, & ipſa pendente nil debet nouari. vt dixi ſuprà.
9 † Si pœna fuerit interpoſita reo ſeuerior quàm quòd ſit conſuetudo. tunc debet differri per xxx. dies. l. ſi
10 vindicari. C. de pœn. † Si eſſet mulier & eſſet prægnàs, ſententiæ executio differtur, vſque quo pariet. l. prægnantis. ff. de pœn. l. Imperator Hadrianus. ff. de ſta.
11 homi. † Si teſtes & producens fuerint de falſo accuſati. tunc ſententiæ executio differtur. vſque quo cogni
12 tum fuerit, † quia ſi teſtis conuincitur de falſo, clarum eſt ꝙ imputatus delictum non commiſit l. j. C. qui accuſ. non poſſ. & ſententia ipſa retractaretur l. iij. C. ſi ex fal. inſtru. & de iis omnibus videas per Cepol. in d. cautela ij.

CAV-

CAVTELA II.

¶ Cautela ad liberandum homicidam à morte.

SVMMARIA

1 *Hominem interficiens, pœna mortis punitur.*
2 *Filius à patre præſentatus. non punitur pœna mortis.*
3 *Interficiens aliquem decapitari non poteſt. ſi ſe furioſum fingat, dormientem, vel ebrium,*
4 *Interficiens quem putabat eſſe bannitum, de culpa tantũ tenetur.*
5 *Homicida qui fecit uotum intrandi religionem. antè homicidium commiſſum. à iudice ſeculari puniri non debet,*
6 *Homicidium quòd fuerit commiſſum poſt votum intrandi religionem, ſtatur homicidæ iuramento.*

1 HOMINEM † interficiens, & ipſe punitur pœna
2 mortis. l. i. ff. de ſicar. cum ſimilibus. † Si eſt filius familias qui commiſit delictum, propter quod venit pœna mortis, tunc ab ea liberatur. ſi pater eum iudici tradiderit. quo caſu non eſt ita puniendus. proût ſi captus fuiſſet. tex. eſt in l. milites agrum. §. deſertorem. ff. de re mili. ita Cepol. cautel. i. in prin. vbi multa pulcra.
3 † Aliud etiam remedium datur, quòd ſtatim commiſſo delicto fingat ſe furioſum, dormiẽtem, vel ebrium,
4 quo caſu non tenetur, vt dixi ſuprà. † Dicat reus ꝙ eũ interfecit, ex quo putabat eſſe bannitum. & ſic putabat eum licitè interficere potuiſſe. quo caſu ſolùm de
5 culpa eſſet obligatus. vt dixi ſuprà. † Dicat ꝙ fecit votum intrandi religionem, antequàm commiſit homicidium, quo caſu, non poteſt puniri per iudicem ſecularem. ita Bal. in l. i. C. an ſer. ex ſuo ſac. † & hoc eo ma-
6 ximè, quia ſtatur iuramento ſuo, an antè commiſſum delictum votum fecerit, ita Iaſ. poſt alios in l. cum quędam nu. ii. ff. de iur. omni. iud. Dantur etiam plura alia remedia, de quibus dixi ſuprà in prima parte defenſionis per totum, quas ibi diſcurrendo inuenies.

CAVTELA III.

¶ Cautela liberandi condemnatum ab infamia, in actione famoſa, vel crimine.

SVMMARIA

1 *Infamis efficitur condemnatus actione famoſa, uel crimine ex quo infamia ſequitur.*

2 *Sententia quo caſu non infamet principalem, neque procuratorē.*

3 *Reus antè litis conteſtationem, uel antè condemnationem ſoluens, non infamatur.*

4 *Ab infamia liberatur. qui antè publicationem ſententiæ in arengo, ſoluit.*

5 *Reus ſoluens, crimen fateri uidetur.*

6 *Condemnatum ab infamia liberat. qui eius condemnationem ſine mandato ſoluit.*

1 CONDEMNATVS † actione famoſa, vel ex crimine ex quo ſequitur infamia. infamis efficitur. l. Athletas ff. calumniator cum. §. ſeq. ff. de iis qui not. infam. Pro liberando condemnato ab infamia multæ dantur cau-
2 telæ per Cepol. in cautel. xii. † Prima eſt ꝙ litiget per procuratorem. nam licèt ipſe condēnetur, & eius procurator procuratorio nomine. proùt dicit tex. in l. i. C. de ſenten. & interlo. omni. iud. attamen iſto in caſu. nec principalis nec procurator efficitur infamis. l. furti. §. ſi quis alieno. & ibi Glo. & Doct. ff. de iis qui not.
3 infam. † Alia etiā datur videlicet ꝙ reus antequàm lis conteſtetur ſoluat. vel antè condemnationem, quod verum eſt qn̄ ſumus in caſu, quòd quis non efficeretur infamis ex ſolo crimine, ſed ſecuta condēnatione, quo caſu ſoluēndo antè litem conteſtatam, vel antè condemnationem, ab infamia liberatur. & ita à quampluribus, vt vidi ī hac noſtra ciuitate Paduę, obſerua-
4 tum fuit. † ꝙ antequàm ſententia publicetur in arengo ſoluunt. & ſic non publicatur. & infamiam euitant. ſecùs eſſet ſi ex ſolo crimine. quando dè eo conſtat o-

ritur

5 ritur infamia † quo in caſu ſi reus ſolueret antè litem
conteſtatã,vel antè ſententiã videtur confiteri crimen
l.ad ſolutionem.C.de re iud.cum alijs adductis ibi per
6 Cepol.† Item etiam ab infamia liberatur quis. ſi alius
ſine mandato ſolueret condemnationem.c. teſtimo-
nium.extrà de teſti. & Ang. in l.non poteſt.ff.de furt.

CAVTELA IIII.

¶ Cautela ad euadendum reum à tortura.

SVMMARIA

1 *Reus torquetur exiſtentibus contrà eum indicijs legitimis.*
2 *Confeſſio qualificata, reum liberat à tortura.*
3 *Exculpatio offenſi, tollit indicia imputati, etiam ad torturam.*
4 *Iudex cui de delicto & mortuo non conſtat, procedere non poteſt.*

1 INDITIIS † legitimis contrà reum exiſtenti-
bus,tunc ipſe torqueri poteſt toto tit.ff.& C.de quæ-
2 ſtioni. † Vt euadat torturam reus,Cautela eſt, nam
cõfiteri debet hominem occidiſſe ſubiungendo. quod
illud fecit ad neceſſariam defenſam, nã licèt reus de-
fenſionem non probauerit. attamen torturandus non
eſt,vt poſt multa hinc inde adducta tenet Tho.Ferra.
in cautel.v.rationibus vt ibi per eum, & de veritate
iſtius cautelæ videas ea quæ dixi ſuprà in iij.par.defen
3 ſionis, † Imputatus procuret habere exculpationem
ab offenſo, propter quam exculpationem tolluntur
indicia etiam ad torturam, ita Io.de Arno.in cautel.
iij.& dixi ſuprà in prima par. defenſionis in fi.in verſi.
mortui exculpatio.Alia etiam oſtendat habere locum
4 in caſu ſuo,de qbus dixi ſuprà in d.j.par.defenſ. † Di-
cat etiam imputatus, quòd non conſtat de corpore
mortuo. Nam iudici debet conſtare de delicto &
mortuo,antequàm procedat. vt dixi in prin. practicæ.

CAVTELA V.

¶ Cautela ad liberandum confitentem delictum extra iudicialiter.

SVMMARIA

1 *Confeſſus delictum extraiudicialiter. habet contrà ſe indicium ad torturam.*

2 *Confeſſio extraiudicialis, antè ceptum iudicium reuocata, ad torturam non nocet.*

1 CONFITENS † Delictum extraiudicialiter. habet contrà ſe indicium ad torturam, ita Bar. in l. capite
2 quinto. ff. de adulter. cum vulgaribus. † Quòd autem confitens torturam euitet, cautela eſt, ꝙ antequàm ad torturam ponatur, reuocet ipſam confeſſionem. quia eo tunc propter talem confeſſionem non poteſt torqueri, etiam non doto de aliquo terrore, ita Bal. in l. vnica. in vlt. col. verſ. Item dicit Inno. C. de confeſſ. & vltimo loco Iaſ. in l. magiſtratibus. in ii. col. verſ. ſecundo ſingulariter limita. ff. de iuriſdi. omni. iudi. dicens ꝙ iſtud dictum notandum eſt in practica, & hoc modo poteris euadere amicum à tortura, & hanc Cautelam dant Thom. Ferrati. cautel. xxvii. & Io. de Arno. cautel. xix. De veritate iſtius cautelæ videas ea quæ dixi in l. fi. ff. de quæſtioni. in verſ. confeſſio, nu. 209.

CAVTELA VI.

¶ Cautela ad reſtituendum minorem in delictis.

SVMMARIA

1 *Reſtitutio in delictis non conceditur.*

2 *Minor habet beneficium reſtitutionis aduerſus eius negationem.*

1 IN † Delictis non conceditur reſtitutio, l. auxiliū. §. in delictis. ff. de minori. & l. i. C. ſi aduerſus, de-

1 liſt. † Minor ſi negauerit propter quam negationem pœna creſcat, vel amiſiſſet beneficium confeſſionis, & condemnatus fuerit. nam licèt contrà ſententiam non poſſit petere ſe reſtitui, attamen aduerſus negationem. ſe reſtitui poſtulet, & beneficium confeſſionis habebit l.ſi ex cauſa, §.nunc videndum.ff.de minorib.& ita dicit Io.Duran.in cau.lix.

CAVTELA VII.

¶ Cautela ad excuſandum mandantem & mandatarium à delicto.

SVMMARIA

1 *Mandans tenetur de homicidio ſecuto.*
2 *Mandans de homicidio non tenetur, ſi mandatum reuocauit, & mandatario notificauit.*
3 *Mandatarius dicẽs commiſiſſe ex ſe delictũ, mandantẽ excuſat.*
4 *Iuſſu domini hominem interficiens. damnatur in metallum, vel morti ciuili traditur.*
5 *Homicidium mandato tyranni committens, non punitur.*
6 *Interficiens hominem mandato domini, ſibi mortem minantis excuſatur.*

1 MANDANS † aliquem occidi vel vulnerari, nedum occidens, vel vulnerans, ſed & ipſe mandans punitur, l.non ideò minus.C.de accuſatio. Bar.& alij in
2 l. non ſolùm.§.ſi mandato, ff. de iniur. † Mandans vt liberetur, cautela eſt, quòd mandatum reuocet expreſsè. & notificet illi qui debebat committere delictum, ita Docto.in c.ad audiẽtiam de homi.& Cepol.
3 cautel.cclviij.quæ eſt vltima. † Datur etiam alia, vt mandatarius dicat commiſiſſe delictũ ex ſe, non exequendo mandatum dummodò conſtet de cauſa, propter quam ex ſe motus fuit, vtputa ex inimicitia, vel quid aliud ſimile, præſumitur contrà mandantem. ita Cepol.in cautel.xxxix.

4 ¶ † Dantur

4 ¶ † Dantur etiã cautelæ ex quibus mãdatarius & ipſe excuſatur à pœna, ſaltem ordinaria, proũt eſt ſi ꝓbat, quòd ex mãdato domini hominem interfecit, quo caſu damnatur in metallum, & morti ciuili traditur, l. ſeruus, C. ad l. Iuli. de vi. & facit l. Gracchus, C. de a-
5 dulter. † Idem etiam ſi mãdato tyranni homicidiũ
6 quis commiſſit, ita Bar. & Saly. in d. l. ſeruus. † Item etiam probet, quòd minata fuit ſibi mors à domino ſuo, niſi talem interfecerit, quo caſu in totum excuſatur. ex quo fecit pro conſeruatione vitæ ſuæ, proũt dixi ſuprà in verſ. Iuris permiſſione.

CAVTELA VIII.

¶ Cautela ad excuſandum Blaſphemantem à pœna.

SVMMARIA

1 *Blaſphemantis pœna, quæ erat, & quæ nunc eſt.*
2 *Abſolutus de blaſphemia à ſummo pontifice, mitius eſt puniẽdus.*
3 *Reus habens pacem ab offenſo mitius punitur.*
4 *Probanti ſe nunquàm in blaſphemiam incurriſſe, pœna minorari debet.*
5 *Binus uel trinus actus blaſphemandi conſuetudinem non inducit.*

1 Blasphemans Deum † de iure communi decapitabatur, vt in auth. vt non luxu. contrà natu. per tot. & dicit Ang. in practi. in verb. verba contumelioſa & iniurioſa. hodiè aũt talis pœna per ſtatuta ciuitatum diminuta eſt, & diuerſimodè imponitur.
2 † Accuſatus de Blaſphemia vt pœnam euitet cautela eſt, vt obtineat abſolutionem à ſummo Pontifice, ex eo quia ſummus Põtifex poteſt facere pacem de blaſphemia Dei. licèt epiſcopus hoc nõ poſſit ita Bal. in l. iuſiurandi. ff. de iureiuran. & in l. accuſationẽ in pen. col. C. qui accuſa. nõ poſſ. & in l. j. in ij. not. C. de rap.
3 virgi. † Pace igitur ſic habita dubium non eſt quòd minori pœna punitur, ex quo communiter per ciuitates

tates ſtatuta ſunt, vt pro criminibus de quibus pax, reus ab offenſo habuerit mitius puniatur, & hanc cau
4 tel. dat Io. de Arno. in caute. lvj. † Alia etiam datur, vt probet ſe nunquàm incurriſſe in blaſphemiam, & ideò quòd non eſt ſolitus blaſphemare, quo caſu pœna minueretur arbitrio iudicis, ita Doƈto. in l. ij. C. de
5 reb. credi. † Et dicunt ibi ꝙ binus vel trinus aƈtus, hoc caſu non induceret conſuetudinem, & hanc cautel. dat Idem Io. de Arno. in cautela xxxiii.

CAVTELA IX.

¶ Cautela ad liberandũ priuatũ à pęna priuata carceris.

SVMMARIA

1 *Priuati carceris crimẽ committens afficiendus ultimo ſupplicio.*

2 *Detinens propria authoritate, quem credebat eſſe bannitum, non punitur. quo caſu ſtatur eius iuramento, & nu 3.*

1 PRIVATVS † aliquem propria authoritate de-
2 tinens. punitur l. vnica. C. de priua. carcer. † Cautela eſt vt ſi quis aliquem detinuerit, vt dicat ꝙ credebat eum eſſe bannitum, quo caſu ſi licebat ei eum interficere. poterat etiam eum licitè detinere, ſecũdùm
3 Bal. in d. l. vnica, C. de priuat. carceri. † Et ſtatur iuramento ſuo, quòd crediderit illum fuiſſe bannitum, vt eſt Glo. in l. j. in verſ. non occidendi animo, C. de ſicar. & ita dicit Io. de Arno. in cautela xxix.

CAVTELA X.

¶ Cautela ad differendum iudicium criminale quando quis eſt ad carceres proclamatus.

SVMMARIA

1 *Imputatus contrà quem criminaliter proceditur, carceratus ab alio iudice ex aliqua cauſa poteſt per procuratorẽ reſpondere.*

2 *Imputato facto legato, uel ambaſciatore iudicium differtur.*

3 *Abſentia homicidæ, quando ei proſit.*

VOLENS

4 *Mendacij rei qualis ſit defenſio.*
5 *Non reſpondentis interrogationi defenſio.*
6 *Defenſio tacentis. in cuius domo occiſus reperitur.*
7 *Solicitans quomodò ſe defendat.*
8 *Fuga qualiter defendatur.*
9 *Fugientis cum gladio ſanguinolento, quæ defenſio ſit.*
Arma quando non ſunt conformia uulneri, tollitur indicium contrà imputatum.
10 *Contumacia imputati de homicidio, quomodò tollatur.*
11 *Defenſio reperti propè mortuum, cum cultello.*
12 *Reperti cum ſanguinolento gladio, defenſio.*
13 *Indicia quòd mortuus propè domum reperitur, uel eſt in domo repertus, quomodò tollantur.*
Dies commiſſi homicidij, in accuſatione apponi debet.
14 *Viſus admenare gladium, quomodò ſe defendat.*
15 *Fama tollitur, quia orta à perſonis non fide dignis, & ab ijs quæ à teſtimonio repelluntur, nec orta ſtatim commiſſo crimine, ſed ex interuallo. & nu. 16. & 17.*
16 *Teſtis malitioſus & ſuſpectus præſumitur. qui ex interuallo uult dictum ſuum corrigere.*
17 *Teſti de fama deponenti, & non nominanti à quibus particulariter audiuit, non creditur.*
18 *Teſtibus deponentibus de fama, cauſam à qua orta fuit, non adducentibus, non eſt credendum.*
19 *Teſtibus de fama deponentibus non creditur, niſi cauſæ famæ ſint probatæ.*
20 *Mortui depoſitio, quomodò tollatur.*

1 QVARTA † pars defenſionis erit in demõſtrãdo quando eſſemus in homicidio puro. negaret aũt imputatus homicidium commiſiſſe. contrà ipſum extaret aliquod ex indicijs, quando interfector ignoratur, de quibus dixi in d.l. fi. ff. de quæſtioni. quomodò ſe defendere poteſt. Nam ſtantibus præmiſſis de qbus ſuprà. & maximè quòd vnum indicium & vnà præſumptio, ac vnà coniectura, tollit aliam, imputatus proùt

infrà

2 infrà ſe defendere poteſt. Et primò, † Si probata fuit mala vita ipſius imputati, ac etiam quòd eſſet ſolitus conuerſari cum malis hominibus, tolluntur iſta. ſi imputatus oſtenderit nullam inimicitiam extare inter ipſum & occiſum, ꝙ ſolitus nõ eſt committere homicidia, ex quo malus ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali, quòd iam tres anni ſunt quòd eſt bonæ vitę, & verſatur cum hominibus bonæ conditionis & famæ, quo caſu præſumitur emendatus. ita Careri. poſt alios in ſua practi. Crimi. in prin. nu. 128.

3 ¶ † Trepidatio, inconſtantia, varietas, vox balbutiens, loquela timida, & pallor. ſi contrà imputatum militarent, tunc defenſor oſtendere debet. nõ fuiſſe circà principale, vel circà circunſtantias negocij principalis. proùt eſt circà locũ delicti, vel tẽpus ipſius delicti, ſed circà alias circunſtantias non ſubſtantiales. proùt dixi in d. l. fin. in ver. trepidatio, vel ꝙ eſt ſolitus ſimilia facere. licèt amicabiliter cum aliquo loquatur. & ſic à natura iſtud ſibi inſcitum eſt.

4 ¶ † Mendacium ſi imputatus in cõſtituto dixerit, tũc defenſor oſtendat mendacium nõ fuiſſe circà ſubſtãtialia delicti, vt dixi in præcedenti, vel ꝙ fuit contrarius. vel mendax in ijs quæ ſpectant ad eius defenſionem, vt contrarietate conſtita & probata poſſet conſequi liberationem, vel minorem pœnam. vt ſi primò negauerat, poſteà dicat ad ſui defenſionẽ feciſſe, vel ſe putaſſe. quòd eſſet bannitus. & iuſtus eſſet eius error, vel quòd eſſet ebrius & ſic de ſimilibus, proùt dixi in d. l. fi. in ver. mendacium. & dixi ſuprà ſuis locis.

5 ¶ † Non reſpondens interrogationi iudicis. ſi oſtenderit iuſtam cauſam habuiſſe non reſpondendi excuſatur. vt dixi in d. l. fi. in ver non reſpondens, quæ autem ſint iuſtæ cauſæ. videas per Glo. magnam c. ij. de confeſſ. lib. vj.

6 ¶ † Tacens, licèt occiſus extet in domo ſua. ſe defendere poteſt conſtando ſolitum nõ eſſe verſari in loco,

in quo

in quo erat cadauer, quòd faciliter ex via publicã in eum locum ingredi poteſt, quòd nullum commodũ, nullamúe vtilitatẽ cõſecutus fuit, ꝙ potiùs eius mors fuit ſibi damnoſa, quàm vtilis, quòd eſt bonæ conditionis & famæ. nec ſolitus delicta committere, quòd nulla inter eos extabat inimicitia, quòd erant amici.

7 ¶ † Solicitans licèt ad eum cauſa non ſpectet, poteſt ſe defendere, oſtendendo amicitiam fuiſſe inter eum & occiſum.

8 ¶ † Fuga ſi extaret contrà imputatum, nam tunc defenſor oſtendat, quòd imputatus poſt accuſationem inſtitutam, & poſt inquiſitionẽ fugam arripuit. Item etiam quòd ſuſpicionem accuſationis habuit vel inquiſitionis, iurando ex tali ſuſpicione aufugiſſe. Item ꝙ aufugit ob cauſam rationabilem. puta ratione partialitatis, vel factionis exiſtentis in ciuitate, vel quia locus nõ eſſet ſibi ſecurus, vel quia officialis eſſet valde crudelis, vel ſimiles cauſas. vltrà quòd etiam ſpontanea præſentatio tollit dictum indiciũ fugæ, de quibus omnibus dixi, in d.l.fin. in ver. Fuga.

9 ¶ † Fugiens cum gladio euaginato ſe defendere poteſt, oſtendendo gladium non eſſe ſanguinolentum, quòd fuit ad manus cũ alio, quàm cum occiſo, quòd dum vidiſſet aliquos ad manus enſibus enudatis, & ipſe ob timorẽ enſem enudauit, quòd nullam habebat inimicitiam cum occiſo, vt dixi in d.l.fina. in verſ. fugiens cum gladio euaginato, quòd arma non erant cõformia vulneri, quo caſu tollitur indicium contrà imputatum, ita Bal. in conſ. cccccxv. nu. 2. vol. v.

10 ¶ † Contumacia ſi extaret contrà imputatum tollitur, per ſpontaneam apræſentationem ſi probauerit quòd ex aliqua cauſa legitima, vel neceſſaria fuit abſens, penitùs ignorans, quòd contrà ipſum procederetur, & perſona bonæ qualitatis, vt dixi in d.l.fina. in ver. contumacia.

11 ¶ † Propè mortuum cũ cultello, ſe defendere poteſt oſtendendo

oſtendendo nullam inimicitiam habere cum occiſo. quòd eſt bonæ conditionis & famę, nec ſolitus delicta committere. ꝙ cultellus non erat ſanguinolentus. ꝙ non erat cultellus aptus ad interficiendum hominem, quòd cultellus non erat conformis vulneri, quòd non erat ſuus, nec erat accommodatus ad guaginam, quam ipſe habebat.

12 ¶ † Ferè hæc omnia poſſunt etiam conſiderari pro defenſione illius qui repertus fuit habere gladium ſanguinolentum.

13 ¶ † Mortuus propè domum, necnon & in domo repertus, tolluntur probando. quòd dominus domus eſt bonæ vitæ. nullam habebat inimicitiam cum occiſo. erat abſens tempore commiſſi homicidij. Nam cautum à iure eſt. quòd in accuſatione dies declarari debet. ad hoc vt imputatus poſſit probare eo die fuiſſe in alio loco. ita Alberi. in l. libellorum num. ij ff. de accuſatio.

14 ¶ † Viſus admenare gladium. ſe defendere poteſt probando ſe eſſe pacificum, nullam inter eum & occiſum extare inimicitiam. fecit cauſa obuiandi. & vt dicitur deſtramezandi.

15 ¶ † Fama tollitur ſi probatur originem habuiſſe à perſonis non fide dignis. & à perſonis quæ repelluntur à teſtimonio, de quibus habetur in l. j. ff. de teſti. ex eo quia fama debet incipere ab hominibus honeſtæ opinionis & famæ, & à grauibus & honeſtis, proùt tenet Gandi. in rub. á quo vel à quibus poſſit fama incipere.

16 ¶ † Item etiam quòd fama nõ ſtatim commiſſo crimine orta fuit. ſed ex interuallo, quo caſu non videtur quòd ſit rationabilis iudicanda. cum non careat tunc periculo ſuſpitionis & fraudis. vt in ſimili videmus ꝙ teſtis præſumitur malitioſus & ſuſpectus. qui vult ex interuallo corrigere dictũ ſuum. vt habetur in §. quin verò auct. de teſti. & in c. pręterea in fi. de teſti. cogendis.
17 † Item etiam ꝙ teſtis nõ nominauit particulariter

aliquas perſonas à quibus audiuit. quod quidẽ requiritur.ad hoc vt valeat.etiam quòd de hoc non fuiſſet interrogatus vt dixi in d.l.fi.in ver.fama.in prin. & ratio eſt . quia eſſe poſſet quòd teſtes audiuiſſent aliquẽ dicere . maiorem partem populi hoc dicere ; & ſic ad relationem alterius poſſet dicta verba referre.quo caſu ei credendum non eſſet.cum non concludat.l.non hoc.C.vndè cogna.l.ad probationẽ.C.de proba.Alia etiam eſt ratio ad hoc vt videatur à quibus originem habet.quia vt ſuprà dictum fuit,à fide dignis originem

18 habere debet. ¶ † Item etiam quòd teſtes deponentes de ipſa fama. cauſam aliquam à qua orta fuit, non adduxerunt. vt puta.ex inimicitia . ex minis, ex iniuria.vel alia conſimili cauſa, quod quidem requiritur. vt dixi in d.l.fi.in ver.fama in princi.& ratio eſt,proùt ibi dixi.quia qualitates & cauſæ ex quibus fama eſt orta ſunt conſiderandæ,qualiter vrgeant.ad faciendum

19 ſemiplenam probationem & indicium. † Item etiam quòd licèt teſtes cauſam adduxerunt, ex quibus fama orta eſt.attamen cauſæ ipſe nõ fuerunt probatę,quod quidem requiritur . vel quòd cauſæ ipſæ ſunt leues. proùt dixi in d.ver.fama.

20 ¶ † Mortui depoſitio tollitur.oſtendendo nullã fuiſſe inimicitiam , nullum extare commodum , vel nullam vtilitatem,nullum euitare incommodum . eſt mitis & pacificus.nec ſolitus talia committere . mortuus non erat in plenitudine intellectus ob vulnera.

CAVTELAE PROREIS DEFENDENDIS.

POSTEAQVAM expediuimus tractatum defenſionum reorum in homicidiis ea diſcutiendo , quæ ad materiam iſtius legis noſtrę pertinent.operæprecium eſſe duxi,cum alia reperiantur quæ defenſiones reorum concernunt hinc inde ſparſa in vnum ea reducere.& cautelas,aliorum veſtigia ſequendo , pro defen-

dendis reis formare. non enim ea intentione, vt velim quòd delicta remaneant impunita, & quòd prouinciæ non purgentur malis hominibus, & boni poſſint viuere inter malos, ſed ad liberandum eos, quos veroſimile eſt corrigi, & in meliùs mutari.

CAVTELA I.

¶ Cautela liberandi condemnatum à morte, aut vt executio differatur.

SVMMARIA.

1 *Damnati ad ſupplicium, non ſunt ui eximendi.*
2 *Cardinales ad mortem condẽnatos eis obuiando liberare poſſunt.*
3 *Baptiſmus liberat Iudæum à morte.*
4 *Baptiſmus liberat ab omni pœna corporali quo ad mundum.*
5 *In arte ualdè perito, uel forti, ciuitati utili, parcendum eſt.*
6 *Damnati ad mortem executio differtur, ſi accuſatur de maiori crimine ex quo pœna maior uenit imponenda.*
7 *Executio differtur damnati ad mortem, donec ab eo reddatur ratio adminiſtrationis.*
8 *Executio damnati ad mortẽ differtur. appellatione interpoſita.*
9 *Pœna impoſita reo ſeuerior, quàm ſit conſuetudo, iudex uſque à xxx dies differre debet.*
10 *Prægnãtis mulieris damnatæ pœna. differtur, uſque quo adpariat.*
11 *Executio ſententiæ differtur, ſi teſtes & producens accuſatur de falſo. uſque quo cognitum fuerit.*
12 *Teſtibus conuictis de falſo, ſententia retractatur.*

1 DAMNATI † ad ſupplicium ducti non ſunt per aliquem vi eximendi. l. addictos. C de appellationib.
2 † Dantur cautelę ex quibus aut liberatur à morte, aut executio differtur. liberatur à morte ſi dum ad ſupplicium ducitur. obuiaſſet Cardinalem. qui poſuiſſet capellum ſuum ſuper eius caput. ita Cepol. in cautela ii.
3 in princi. † Item etiam liberatur ſi eſſet iudæus qui

dum ob delictum ad ſupplicium duceretur.petiit ſe fie ri Chriſtianum & reuera ſe Chriſtianum fecit. ita poſt multa Tho. Ferra. in cautela xxiiij.verſ.tu autem
4 iudeæ. † hac ratione. quia baptiſmus habet tantam efficaciam,& tantam virtutem, quòd non ſolum liberat hominem ab omni pœna ſpirituali. quo ad Deum,verùm etiam ab omni corporali,quo ad mundum,& allegat ad hoc Glo. in c.ſine pœnitentia, de conſecr.diſt.
5 iij. cum alijs. † Executio ſententiæ differtur,ſi ad ſupplicium ductus eſt valdè peritus in aliqua arte,vel valdè fortis,& eſſet multum vtilis ciuitati. tunc iudex ad requiſitionem vnius de populo,executionem ſuſpendere debet. donec principem vel ſuperiorem conſultat,l.ad beſtias.ff.de pœn.ita Cepol.in d. cautela ij. in
6 prin. quod intellige & limita vt ibi per eum. † Item etiam differtur ſi accuſatur de maiori crimine, ex quo maior pœna venit imponenda,ita text. in l.j.§.ſi.ff. nil
7 no.app.interpo. † Si quis dicat quòd condemnatus rationem ſibi reddere debet alicuius apothecæ, vel mercantiæ. vel alterius debiti. tunc executio retardatur vſque quo computa fiant,ita dicit tex.in l.j.C.de bon.
8 proſcript. † Differtur etiam executio ſi appellatio fuerit interpoſita,quæ quidem appellatio à iure admittitur, & ipſa pendente nil debet nouari. vt dixi ſuprà.
9 † Si pœna fuerit interpoſita reo ſeuerior quàm quòd ſit conſuetudo. tunc debet differri per xxx. dies.l. ſi
10 vindicari.C.de pœn.† Si eſſet mulier & eſſet prægnàs, ſententiæ executio differtur,vſque quo pariet.l. prægnantis.ff. de pœn.l. Imperator Hadrianus.ff. de ſta.
11 homi.† Si teſtes & producens fuerint de falſo accuſati. tunc ſententiæ executio differtur.vſque quo cognitum fuerit,
12 † quia ſi teſtis conuincitur de falſo, clarum eſt ꝙ imputatus delictum non commiſit l.j C.qui accuſ.non poſſ. & ſententia ipſa retractaretur l.iij.C. ſi ex fal.inſtru.& de iis omnibus videas per Cepol. in d.cautela ij.

CAV-

CAVTELA II.

¶ Cautela ad liberandum homicidam à morte.

SVMMARIA

1 *Hominem interficiens, pœna mortis punitur.*
2 *Filius à patre præſentatus. non punitur pœna mortis.*
3 *Interficiens aliquem decapitari non poteſt. ſi ſe furioſum fingat, dormientem, vel ebrium,*
4 *Interficiens quem putabat eſſe bannitum, de culpa tantũ tenetur.*
5 *Homicida qui fecit uotum intrandi religionem. antè homicidium commiſſum. à iudice ſeculari puniri non debet,*
6 *Homicidium quòd fuerit commiſſum poſt votum intrandi religionem, ſtatur homicidæ iuramento.*

1 HOMINEM † interficiens, & ipſe punitur pœna
2 mortis. l. i. ff. de ſicar. cum ſimilibus. † Si eſt filius fa-
milias qui commiſit delictum, propter quod venit pœ
na mortis, tunc ab ea liberatur. ſi pater eum iudici tra-
diderit. quo caſu non eſt ita puniendus. proùt ſi captus
fuiſſet. tex. eſt in l. milites agrum. §. deſertorem. ff. de
re mili. ita Cepol. cautel. i. in prin. vbi multa pulcra.
3 † Aliud etiam remedium datur, quòd ſtatim commiſ-
ſo delicto fingat ſe furioſum, dormiẽtem, vel ebrium,
4 quo caſu non tenetur, vt dixi ſuprà. † Dicat reus ꝙ eũ
interfecit, ex quo putabat eſſe bannitum. & ſic puta-
bat eum licitè interficere potuiſſe. quo caſu ſolùm de
5 culpa eſſet obligatus. vt dixi ſuprà. † Dicat ꝙ fecit vo
tum intrandi religionem, antequàm commiſit homici
dium, quo caſu, non poteſt puniri per iudicem ſecula-
6 rem. ita Bal. in l. 1. C. an ſer. ex ſuo ſac. † & hoc eo ma-
ximè, quia ſtatur iuramento ſuo, an antè commiſſum
delictum votum fecerit, ita Iaſ. poſt alios in l. cum quę
dam nu. ii. ff. de iur. omni. iud. Dantur etiam plura alia
remedia, de quibus dixi ſuprà in prima parte defenſio
nis per totum, quas ibi diſcurrendo inuenies.

CAVTELA III.

¶ Cautela liberandi condemnatum ab infamia, in actione famoſa, vel crimine.

SVMMARIA

1 *Infamis efficitur condemnatus actione famoſa, uel crimine ex quo infamia ſequitur.*

2 *Sententia quo caſu non infamet principalem, neque procuratorē.*

3 *Reus antè litis conteſtationem, uel antè condemnationem ſoluens, non infamatur.*

4 *Ab infamia liberatur. qui antè publicationem ſententiæ in arengo, ſoluit.*

5 *Reus ſoluens, crimen fateri uidetur.*

6 *Condemnatum ab infamia liberat. qui eius condemnationem ſine mandato ſoluit.*

1 CONDEMNATVS † actione famoſa, vel ex crimine ex quo ſequitur infamia. infamis efficitur. l. Athletas ff. calumniator cum. §. ſeq. ff. de iis qui not. infam. Pro liberando condemnato ab infamia multæ dantur cau-
2 telæ per Cepol. in cautel. xii. † Prima eſt ꝙ litiget per procuratorem. nam licèt ipſe condēnetur, & eius procurator procuratorio nomine. proùt dicit tex. in l. i. C. de ſenten. & interlo. omni. iud. attamen iſto in caſu. nec principalis nec procurator efficitur infamis. l. furti. §. ſi quis alieno. & ibi Glo. & Doct. ff. de iis qui not.
3 infam. † Alia etiā datur videlicet ꝙ reus antequàm lis conteſtetur ſoluat. vel antè condemnationem, quod verum eſt qñ ſumus in caſu, quòd quis non efficeretur infamis ex ſolo crimine, ſed ſecuta condēnatione, quo caſu ſoluendo antè litem conteſtatam, vel antè condemnationem, ab infamia liberatur. & ita à quamplurибus, vt vidi ī hac noſtra ciuitate Paduę, obſerua-
4 tum fuit. † ꝙ antequàm ſententia publicetur in arengo ſoluunt. & ſic non publicatur. & infamiam euitant. ſecùs eſſet ſi ex ſolo crimine. quando de eo conſtat oritur

5 ritur infamia † quo in caſu ſi reus ſolueret antè litem conteſtatã,vel antè ſententiã videtur confiteri crimen l.ad ſolutionem.C.de re iud.cum alijs adductis ibi per
6 Cepol.† Item etiam ab infamia liberatur quis. ſi alius ſine mandato ſolueret condemnationem.c. teſtimonium.extrà de teſti. & Ang. in l.non poteſt.ff.dę furt.

CAVTELA IIII.

¶ Cautela ad euadendum reum à tortura.

SVMMARIA

1 *Reus torquetur exiſtentibus contrà eum indicijs legitimis.*
2 *Confeſſio qualificata, reum liberat à tortura.*
3 *Exculpatio offenſi, tollit indicia imputati, etiam ad torturam.*
4 *Iudex cui de delicto & mortuo non conſtat, procedere non poteſt.*

1 INDITIIS † legitimis contrà reum exiſtentibus, tunc ipſe torqueri poteſt toto tit.ff.& C.de quæ-
2 ſtioni. † Vt euadat torturam reus, Cautela eſt, nam cõfiteri debet hominem occidiſſe ſubiungendo. quod illud fecit ad neceſſariam defenſam, nã licèt reus defenſionem non probauerit. attamen torturandus non eſt, vt poſt multa hinc inde adducta tenet Tho.Ferra. in cautel.v.rationibus vt ibi per eum, & de veritate iſtius cautelæ videas ea quæ dixi ſuprà in iij.par.defen
3 ſionis, † Imputatus procuret habere exculpationem ab offenſo, propter quam exculpationem tolluntur indicia etiam ad torturam, ita Io.de Arno.in cautel. iij.& dixi ſuprà in prima par. defenſionis in fi.in verſi. mortui exculpatio. Alia etiam oſtendat habere locum
4 in caſu ſuo, de qbus dixi ſuprà in d.j.par.defenſ. † Dicat etiam imputatus, quòd non conſtat de corpore mortuo. Nam iudici debet conſtare de delicto & mortuo, antequàm procedat. vt dixi in prin. practicæ.

CAVTELA V.

¶ Cautela ad liberandum confitentem delictum extra iudicialiter.

SVMMARIA

1 *Confeſſus delictum extraiudicialiter. habet contrà ſe indicium ad torturam.*

2 *Confeſſio extraiudicialis, antè ceptum iudicium reuocata, ad torturam non nocet.*

1 CONFITENS † Delictum extraiudicialiter. habet contrà ſe indicium ad torturam, ita Bar. in l. capite
2 quinto. ff. de adulter. cum vulgaribus. † Quòd autem confitens torturam euitet, cautela eſt, ꝙ antequàm ad torturam ponatur, reuocet ipſam confeſſionem. quia eo tunc propter talem confeſſionem non poteſt torqueri, etiam non doto de aliquo terrore, ita Bal. in l. vnica. in vlt. col. verſ. Item dicit Inno. C. de confeſs. & vltimo loco Iaſ. in l. magiſtratibus. in ii. col. verſ. ſecundo ſingulariter limita. ff. de iuriſdi. omni. iudi. dicens ꝙ iſtud dictum notandum eſt in practica, & hoc modo poteris euadere amicum à tortura, & hanc Cautelam dant Thom. Ferrati. cautel. xxvii. & Io. de Arno. cautel. xix. De veritate iſtius cautelæ videas ea quæ dixi in l. fi. ff. de quæſtioni. in verſ. confeſſio, nu. 209.

CAVTELA VI.

¶ Cautela ad reſtituendum minorem in delictis.

SVMMARIA

1 *Reſtitutio in delictis non conceditur.*

2 *Minor habet beneficium reſtitutionis aduerſus eius negationem.*

1 IN † Delictis non conceditur reſtitutio, l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de minori. & l. i. C. ſi aduerſus, delict.

2 lict. † Minor ſi negauerit propter quam negationem pœna creſcat, vel amiſiſſet beneficium confeſſionis, & condemnatus fuerit. nam licèt contrà ſententiam non poſſit petere ſe reſtitui, attamen aduerſus negationem. ſe reſtitui poſtulet, & beneficium confeſſionis habebit l.ſi ex cauſa, §.nunc videndum.ff.de minorib.& ita dicit Io.Duran.in cau.lix.

CAVTELA VII.

¶ Cautela ad excuſandum mandantem & mandatarium à delicto.

SVMMARIA

1 *Mandans tenetur de homicidio ſecuto.*

2 *Mandans de homicidio non tenetur, ſi mandatum reuocauit, & mandatario notificauit.*

3 *Mandatarius dicẽs commiſiſſe ex ſe delictũ, mandantẽ excuſat.*

4 *Iuſſu domini hominem interficiens. damnatur in metallum, vel morti ciuili traditur.*

5 *Homicidium mandato tyranni committens, non punitur.*

6 *Interficiens hominem mandato domini, ſibi mortem minantis excuſatur.*

1 MANDANS † aliquem occidi vel vulnerari, nedum occidens, vel vulnerans, ſed & ipſe mandans punitur, l.non ideò minus.C.de accuſatio. Bar.& alij in
2 l. non ſolùm.§.ſi mandato, ff. de iniur. † Mandans vt liberetur, cautela eſt, quòd mandatum reuocet expreſsè. & notificet illi qui debebat committere delictum, ita Docto.in c.ad audiẽtiam de homi.& Cepol.
3 cautel.cclviij.quæ eſt vltima. † Datur etiam alia, vt mandatarius dicat commiſiſſe delictũ ex ſe, non exequendo mandatum dummodò conſtet de cauſa, propter quam ex ſe motus fuit, vtputa ex inimicitia, vel quid aliud ſimile, præſumitur contrà mandantem. ita Cepol.in cautel.xxxix.

4 ¶ † Dantur

4 ¶ † Dantur etiã cautelæ ex quibus mãdatarius & ipſe excuſatur à pœna, ſaltem ordinaria, prout eſt ſi ꝓbat, quòd ex mãdato domini hominem interfecit, quo caſu damnatur in metallum, & morti ciuili traditur, l. ſeruus, C. ad l. Iuli. de vi. & facit l. Gracchus, C. de a-
5 dulter. † Idem etiam ſi mãdato tyranni homicidiũ
6 quis commiſſit, ita Bar. & Saly. in d. l. ſeruus. † Item etiam probet, quòd minata fuit ſibi mors à domino ſuo, niſi talem interfecerit, quo caſu in totum excuſatur. ex quo fecit pro conſeruatione vitæ ſuæ. prout dixi ſuprà in verſ. Iuris permiſſione.

CAVTELA VIII.

¶ Cautela ad excuſandum Blaſphemantem à pœna.

SVMMARIA

1 *Blaſphemantis pœna, quæ erat, & quæ nunc eſt.*
2 *Abſolutus de blaſphemia à ſummo pontifice, mitius eſt puniẽdus.*
3 *Reus habens pacem ab offenſo mitius punitur.*
4 *Probanti ſe nunquàm in blaſphemiam incurriſſe, pœna minorari debet.*
5 *Binus uel trinus actus blaſphemandi conſuetudinem non inducit.*

1 BLASPHEMANS Deum † de iure communi decapitabatur, vt in auth. vt non luxu. contrà natu. per tot. & dicit Ang. in practi. in verb. verba contumelioſa & iniurioſa. hodiè aũt talis pœna per ſtatuta ciuitatum diminuta eſt, & diuerſimodè imponitur.
2 † Accuſatus de Blaſphemia vt pœnam euitet cautela eſt, vt obtineat abſolutionem à ſummo Pontifice, ex eo quia ſummus Põtifex poteſt facere pacem de blaſphemia Dei. licèt epiſcopus hoc nõ poſſit ita Bal. in l. iuſiurandi. ff. de iureiuran. & in l. accuſationẽ in pen. col. C. qui accuſa. nõ poſſ. & in l. j. in ij. not. C. de rap.
3 virgi. † Pace igitur ſic habita dubium non eſt quòd minori pœna punitur, ex quo communiter per ciuitates

tates ſtatuta ſunt, vt pro criminibus de quibus pax, reus ab offenſo habuerit mitius puniatur,& hanc cau
4 tel. dat Io. de Arno. in caute. lvj. † Alia etiam datur vt probet ſe nunquàm incurriſſe in blaſphemiam, & ideò quòd non eſt ſolitus blaſphemare,quo caſu pœna minueretur arbitrio iudicis, ita Docto.in l.ij.C.de
5 reb. credi. † Et dicunt ibi ꝙ binus vel trinus actus, hoc caſu non induceret conſuetudinem,& hanc cautel.dat Idem Io.de Arno.in cautela xxxiii.

CAVTELA IX.

¶ Cautela ad liberandũ priuatũ à pęna priuata carceris.

SVMMARIA

1 *Priuati carceris crimẽ committens afficiendus ultimo ſupplicio.*

2 *Detinens propria authoritate,quem credebat eſſe bannitum,non punitur. quo caſu ſtatur eius iuramento,& nu 3.*

1 PRIVATVS † aliquem propria authoritate de-
2 tinens. punitur l.vnica.C. de priua. carcer. † Cautela eſt vt ſi quis aliquem detinuerit, vt dicat ꝙ credebat eum eſſe bannitum, quo caſu ſi licebat ei eum interficere. poterat etiam eum licitè detinere, ſecũdùm
3 Bal.in d.l.vnica,C.de priuat.carceri. † Et ſtatur iuramento ſuo, quòd crediderit illum fuiſſe bannitum, vt eſt Glo.in l.j. in verſ. non occidendi animo,C.de ſicar. & ita dicit Io.de Arno.in cautela xxix.

CAVTELA X.

¶ Cautela ad differendum iudicium criminale quando quis eſt ad carceres proclamatus.

SVMMARIA

1 *Imputatus contrà quem criminaliter proceditur, carceratus ab alio iudice ex aliqua cauſa poteſt per procuratorẽ reſpondere.*

2 *Imputato facto legato,uel ambaſciatore iudicium differtur.*

3 *Abſentia homicida,quando ei proſit.*

VOLENS

VOLENS aliqua ſua occaſione differre iudicium criminale. licèt ad carceres fuerit proclamatus, iſtis cau-
1 telis vti poteſt. †Imputatus faciat ſe carcerari in alio caſtro, quia tunc admitteretur prouocator ad allegandum cauſas abſentiæ & ad differendum iudiciũ. nec vera eſt iſta cautela. & modo proùt ponit Hippoly. in practi. in §. ſequitur nu. 31. dum dicit quòd iſto in caſu admittitur procurator ad eius defenſioné per doctri. Ang. in l. eos §. ſuper ijs C. de appellatio. quia Ang. non dicit illud ad quod allegatur per Hippoly. quia dictum Ang. tunc procedit. quando eſſet carceratus in cuſtodia illius iudicis. qui inquirit ſuper delicto vel eſſet executurus ſententiã. & ita loquitur d. l. eos,
2 §. ſuper ijs, & tunc daretur procurator. † Alia datur per Imol. in l. j. ff. de publi. iudi. videlicet vt im-
3 putatus fiat legatus vel ambaſciator. † Sozi. in c. veniens de accuſatio. dat aliam, quòd ſtatim ſe abſentet. & eat in longinquis partibus. puta in Galliam. Sed certè iſtud non videtur verum, quia iſta abſentia, fit culpa ſua, & ideò non debet ei prodeſſe, vt not. Bar. in l. ij §. j. ff. ſi quis caut. non obt. Sed ſaluando cautelam Sozi. diſtingue vt per Tho. Ferrati. in caute. xviij. Aut delictum ꝓpter q̃d ſe abſentauit erat delictum occultum vel homicidiũ de nocte, & erant multi mẽſes, nec de eo erat diffamatus, vndè ſi deceſſit poſſibile eſt, ꝙ deceſſit iuſta de cauſa, & ita procedat dicta cautela, & dictũ Sozi. ſecùs ſi fuit homicidiũ publicè cõmiſſum. qa tunc non ꝓcedit dicta cautela. rõnibus vt ibi ꝑ eũ.

CAVTELA XI.

¶ Cautela pro examinandis teſtibus ad rei fauorem ſine eius præſentatione ad carceres.

SVMMARIVM

1 *Iudex teſtes recipit ad perquirendam innocentiam rei, & veritate cognita eum abſoluit & nu. 2.*

Teſtes ad oſtendendum innocentiam rei, non admittuntur niſi reus. ſe carceribus præſentaret, hac l.
1 noſtra,& dixi ſuprà in eius declaratione. † Quòd teſtes admittantur cautela eſt,& ita practicatur,& practicari poteſt,quòd pars volens fauere reo, det teſtes ſecretè iudici examinandos ſuper innocẽtia rei, & cognita veritate iudex poterit eum abſoluere,& iſtã cau
2 tel. dat Cepol. in caute. lxvi.† Eſt & alia,vt queratur pax ab interfectore, cum ꝓpinquis occiſi, & omnino fiat ſi poteſt, poſteà ea facta, tu qui vis defendere abſentem,fac vt propinqui occiſi dicant,ſe vele accuſare abſentem interfectorem. & proponant accuſationem, & poſteà fac vt ipſi etiam producant eos teſtes quos vis examinari ſuper innocentia,& illi teſtes recipientur à iudice & deponent ſuper innocentia accuſati,& iudex poſteà cognita veritate poterit abſentem abſoluere. & ita ſolet aliquando practicari.

CAVTELA XII.

¶ Cautela ad euitandam iniuriarum actionem,ex verbis iniurioſis alicui dictis.

SVMMARIVM

1 *Verba iniurioſa alicui dicens, ex uerbis iniurioſis tenetur, quia iniuria tripliciter fit,uerbo,re,& libello.*

1 Dicens † alicui verba iniurioſa tenetur actione iniuriarum,quia iniuria fit tripliciter,verbo, re, & libello.l.j.§. iniuriam iuncta l. lex cornelia §. ſi quis librum.ff. de iniur. & §. iniuria Inſtit. eo. Pro euitanda iſta actione cautela eſt, vt antequàm recedas à loco,vbi iniurioſa verba dixiſti, dicas ea verba non eſſe, & quòd calore iracundiæ ita dixiſti,quo fit,vt per talem reuocationẽ ceſſat ipſa actio iniuriarũ. ita Thom. Ferra.cautela xxxix.

CAVTELA XIII.

¶ Cautela ad impediendum inquiſitionem.

SVM-

SVMMARIA

1 *Iudex in criminalibus per inquiſitionem procedere poteſt.*
2 *Offenſo accuſante ceſsat inquiſitio.*

1 IVDEX † in cauſa criminali poteſt ꝓcedere per inquiſitionē c. qualiter el quādo el ij. de accuſationi. l. ij. 2 §. ſi publico & ibi Bar. ff. de adulter. † Ad impediendum inquiſitionē cautela eſt, nam ſemꝑ iudex anteꝗ deueniat ad inquiſitionē debet præmonere offenſum an velit accuſare, vel nō, quo caſu ſi vult accuſare ceſſat inqſitio. ita Alex. in appoſtil. ad Bar. in d. l. ij. §. ſi publico. ideò medio amicorū, fac vt offenſus te accuſet.

CAVTELA XIIII.

¶ Cautela ad euadendum infamiam, quòd ſemel malus ſemper præſumitur malus.

SVMMARIA

1 *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali.*
2 *Qualitas ſemel in eſſe poſita, durare præſumitur.*
3 *Vitæ mutatio de malo in bonum, de facili non præſumitur.*

1 STAT cōmunis regula quę eſt † ꝙ ſemel malus ſemper præſumitur malus in eodē genere mali, regula ſemel malus, de reg. iur. in vj. cum cōcordantibus. vndè ſi quis fuit aliàs malę vitæ. talis etiā eſſe præſumitur. 2 † quia qualitas ſemel in eſſe poſita preſumitur durare vt in l. non omnes, §. à barbaris. ff. de re mili. cū ſimili. Ad euadendum tamen talem infamiam vel ſimilem ſi fuerit oppoſita, cautela eſt, vt probet ꝙ per triēnium, vel à tribus annis citrà fuit bonæ conuerſationis, & bonæ vitæ, quo caſu præſumitur purgatus & emenda-3 tus † licèt de facili nō ꝓſumatur mutatio vitæ de malo in bonū, ita Ang. per illum tex. in auct. de monach. §. hoc autem vobis, quē refert & ſequitur Ant. Corſet. in ſingulari. ſuis in verb. præſumptio. el primò.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

160

161

FINE

R. SALVAREZZA
RESTAURO 1971
Val S[illegible]a, 68